

Kelemen Roland: Válogatás a modern magyar honvéd-katonai büntető joghistória forrásaiból (1949-1961)

Kelemen Roland

Válogatás a modern magyar honvéd-katonai
büntető joghistória forrásaiból
(1949-1961)

Magyar Katonai Jogi
és Hadijogi Társaság

2019

VÁLOGATÁS A MODERN MAGYAR HONVÉD-KATONAI BÜNTETŐ JOGHISTÓRIA FORRÁSAIBÓL (1949-1961)

Szerkesztette és válogatta:
Kelemen Roland

2019.

VÁLOGATÁS A MODERN MAGYAR HONVÉD-KATONAI
BÜNTETŐ JOGHISTÓRIA FORRÁSAIBÓL
(1949-1961)

Szerkesztette és válogatta
Dr. Kelemen Roland

A kötet a Honvédelmi Minisztériumnak a Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság részére nyújtott 2018-as kutatási támogatása keretében valósult meg.

A kézirat lezárva: 2018. december 15.

Minden jog fenntartva.

ISBN
ISBN 978-615-00-4534-4
ISBN 978-615-00-4535-1 (elektronikus)

Kiadja
Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság

A kiadó képviselője
Dr. Kádár Pál PhD, elnök

Borító
Dr. Czebe András

Kiadó
Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság
Nyomdai kivitelezés: Palatia Nyomda és Kiadó Kft.

© Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság, 2019.
© Dr. Kelemen Roland 2019.

Előszó

Farkas Ádám 4 évvel ezelőtt egy hosszú, többéves gyűjtő és kutatómunka eredményeként adta közre az általa szerkesztett Válogatás a modern magyar honvéd-katonai büntető joghistória forrásaiból című köteteket. Az első két forrásválogatás kötet a polgári korszak jogszabályait gyűjtötte össze és adta közre az érdeklődők számára.

Az első válogatás előszavában Farkas Ádám úgy fogalmazott, hogy a gyűjtemény célja, hogy a jogszabályokat az érdeklődők számára elérhetővé tegye és ezáltal „...elindítja őket egy-egy részkérdés tüzetesebb feltárása felé, s ezzel végre a jogtudomány terebélyes fáján a katonai jog csenevész ága újra megerősödhet és állami-, társadalmi rendeltetésének megfelelő megbecsültségre tehet szert.”¹ Ezen célkitűzés jelen kötetre sem változott/változhatott meg, mivel sajnálatos módon továbbra is igaz az a – a szerkesztő által már több helyen is citált – Gerő Gyula gondolat, mely szerint „a magyar katonai büntetőjog irodalma, meglehetősen satnya ültetvény”².

Ez a tény a százados hadbíró által a Budapesti Hírlap hasábjain 1907-ben megjelent cikk óta sem változott számottevő módon. Annak ellenére igaz ez, hogy az elmúlt század szinte minden korszakából ki lehetne emelni több jelentősebb katonai büntetőjoggal foglalkozó jogászt, azonban összevetve a termést az még mindig jócskán elmarad egy-egy speciálisabb civiljogi területtől is.

Gerő, aki aktívan közreműködött a későbbi első katonai büntető anyagi kódex megalkotásában, jól látta, hogy az elmaradás egyik fő indoka,

¹ Farkas Ádám: Előszó. In: Farkas Ádám (szerk.): Válogatás a modern magyar honvéd-katonai büntető joghistória forrásaiból, Győr-Budapest, Batthyány Lajos Szakkollégium-Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság, 2014, 14. o.

² GERŐ Gyula: A katonai bírászkodás, In: Budapesti Hírlap, 1907/38. szám, 1. o.

hogy a területet a civil jogászok periféria területként kezelik. Mára ez azzal is kiegészíthető, hogy a második világháborút követő rövid átmeneti időszakot felváltó államszocializmus időszakában ezeket az intézményeket megbillogozta a rendszert kiszolgáló, a rendszert fenntartó apparátus, amely sok esetben hatalmi eszközként tekintett a katonai büntetőjogra, amelynek következtében a társadalom általános ellenszenvvel tekint erre a jogi rezsimre.

Így a korábbi Farkas Ádám-i vállalás azzal is kiegészíthető, hogy az immár ötödik kötetét megelőző forrásválogatás sorozat egyben való áttekintése tisztább képet szolgáltat a jogalkotás termékein keresztül a katonai büntetőjog mindenkori helyzetéről és árnyalja azt a képet, amely néhol jogosan – éppen ezen kötet forrásai mutatják ezt meg leginkább – tekinti a hatalom eszközének eme rezsimet, azonban azt is felvázolja, hogy az immár több, mint 150 éve kezdődő s 1944-ig datálható magyar polgári jogalkotási hagyományokhoz sokszor nagyon magas színvonalú jogalkotási termékekkel járult hozzá a katonai büntetőjog is. Gondoljunk itt az 1912-es honvéd bűnvádi perrendtartásra vagy az 1930-as anyagi kódexre. De a polgári hagyományokon túl is kiemelendő a Schultheisz Emil nevével fémjelzet 1948-as anyagi kódex is.

Jelen kötet ott folytatja, ahol a negyedik kötet befejezte, vagyis az 1949-ben elfogadott, majd augusztus 20-án kihirdetett szocialista alkotmányt követő időszak katonai büntetőjogi jogalkotását fogja össze egészen 1961-ig. Ezzel lényegében a magyar katonai büntetőjog fejlődésének sajnálatos árnyoldalát, pontosabban annak jogforrásait foglalja magába, hiszen a kiforró Rákosi-rendszerben a katonai büntetőjog és azon belül is a katonai igazságszolgáltatás nyilvánvaló hatalmi eszközként szolgált, gondoljunk itt csak a Sólyom-perre vagy az 56-os forradalmat követő megtorlások során ismételten életre hívott népbíróságokra vagy statáriális bíróságokra. De jól példázza ezt az ekkor karhatalomként megjelenő munkásőrség életre hívása is.

Emellett a másik árnyoldala a korszaknak, hogy a katonai büntetőjog is elvesztette önállóságát, a bírósági szervezete pedig az elkülönült bírósági rendszerből különbíróssággá változott át. Eme folyamatra, amely felszámolta a korábbi polgári hagyományokat a kialakuló rezsimnek elég volt egy bő évtized, hiszen előbb 1950-ben a Büntető Törvénykönyv Általános Részéről szóló törvényerejű rendelet az általános rész tekintetében, míg az 1961-es büntető kódex már a teljes anyagi jog tekintetében egy-egy fejezetre

szorította vissza a katonai anyagi jogot. Emellett az 1951-es eljárási és az 1954-55-ös bírósági szervezeti reform megszüntette az elkülönült katonai bírósági rendszert. Legfelső szinten a Legfelsőbb Bíróság katona tanácsa látta el az ítélezési feladatokat, alsóbb fokon pedig különbíróságokat szerveztek, de korábbi nyilvánvaló különállása megszűnt.

Furcsa módon ennek az államszocialista örökségnek a részletekbe menő felülvizsgálata a rendszerváltást követő jogalkotással nem valósult meg, hanem előbb az 1990-es években a különbíróságokat is megszüntették, majd a 2010-es években a még megmaradt katonai ügyészség különállása került felszámolásra. Az új jogalkotási termékek, akár anyagi, akár eljárásjogi területen tehát nem tértek vissza a korábbi polgári hagyományokhoz a rendszerváltozás után.

A történeti folyamatok tovább tisztázását segítve eme kötet tehát a katonai büntetőjog gyökeres átalakulásának forrásait adja a Tisztelt Olvasó kezébe, azzal a korábban már felvázolt céllal is, hogy egyfelől kutatási alapként szolgáljon, másfelől pedig a sorozat korábbi részeivel kiegészülve világosabb, letisztultabb képet adjon a katonai büntetőjog iránt érdeklődőknek.

Budapest, 2018. december 15.

Kelemen Roland

Tartalom

Előszó	5
Tartalom	9
Jogforrás válogatás	17
4281/1949. (X. 15.) MT rendelet a budapesti népbíróság megszüntetése tárgyában	21
237000/1949. (IX. 15.) BM rendelet a rendőrség tagjai körében előforduló nem természetes haláleseteknél, valamint polgári személynek a rendőrség tagja által elkövetett bűncselekmény okozta haláleseténél, a rendőrség nyomozó hatóságai és szervei részéről követendő eljárás szabályozása tárgyában	22
208000/1949. (II. 16.) BM rendelet a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. tc. és a katonai igazságügyi szervezet, valamint a katonai büntetőbíráskodásban a fellebbvitel módosításáról szóló 1948. évi LXIII. törvénycikk rendőrségre vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában	25
4181/1949. (VIII. 6.) Korm. rendelet büntető bírói és államügyész akadémia létesítése tárgyában	33
4302/1949. (XI. 3.) MT rendelet a joggyakorlat és az egységes bírói és ügyvédi vizsga tárgyában	34
4207—701.244/igü.—1949. számú körrendelet. A katonai szolgálatot teljesítő fiatakorúak ügyében eljárás	38
1444/Elnökség—1950. számú körrendelet. Eljárás „Pálffy” Névaláírással ellátott rendeletekkel.	39
1950. évi 6. törvényerejű rendelet a letartóztatóintézeti alkalmazottaknak katonai büntető jogszabályok hatálya alá helyezéséről	40
1270/1950. (III. 18.) HM rendelet a letartóztatóintézeti alkalmazottaknak katonai büntetőjogszabályok hatálya alá helyezéséről szóló 1950/6. törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában	42

1950. évi 5. törvényerejű rendelet az Államvédelmi Hatóság szervezésével kapcsolatos egyes katonai igazságügyi kérdésekről	45
1950. évi 9. törvényerejű rendelet a felszabadulás ötödik évfordulója alkalmából közkegyelem gyakorlása tárgyában	46
83/1950. (III. 25.) MT rendelet a felszabadulás ötödik évfordulója alkalmából közkegyelem gyakorlásáról szóló 1950:9. törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában	51
58500/1950. (IX. 29.) IM rendelet a felszabadulás ötödik évfordulója alkalmából közkegyelem gyakorlásáról szóló 1950. évi 9. törvényerejű rendelet 3. és 4. §-ainak alkalmazása tárgyában	53
1950. évi 20. törvényerejű rendelet a honvédségi védőkre vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról	53
1950. évi 38. törvényerejű rendelet a katonai büntetőbíróóságok hatáskörének kiterjesztéséről	54
1950. évi II. törvény a büntetőtörvénykönyv általános részéről	55
1950. évi 39. törvényerejű rendelet a büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről A büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybalépése	71
9510/1951. (XII. 30.) HM rendelet a büntető perrendtartásnak a katonai büntető eljárás körében való alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről	80
2800-igü./1950. (VI. 16.) HM rendelet a budapesti katonai törvényszék illetékességének kiterjesztése tárgyában	84
4210/1950. (X. 14.) HM rendelet a katonai büntetőbíráskodás körében a kegyelmi eljárás szabályozása tárgyában	84
550/1950. (III. 9.) HM rendelet a katonai büntetőbíráskodás körében az elmebeteg bűnözők biztonsági őrizetének szabályozása tárgyában	85
73/1950. (III. 11.) MT rendelet a Népbíróóságok Országos Tanácsának megszüntetése tárgyában	87
21400/1950. (III. 29.) IM rendelet a Népbíróóságok Országos Tanácsának megszűnése folytán a népfőügyészség működésének megszüntetése tárgyában	87
277/1950. (XI. 26.) MT rendelet a bírói és államügyészi, valamint a hadbírói képzés tárgyában	88

421/Pü. csf. 4.–1950. számú körrendelet. Zsold élvezetében álló legénység átadása a honvéd büntető intézetekbe	91
1951. évi III. törvény a büntető perrendtartásról	92
1951. évi 31. törvényerejű rendelet az 1951. évi III. törvénybe iktatott büntető perrendtartás hatálybalépítéséről, végrehajtásáról és a katonai büntető eljárásban való alkalmazásáról	158
173/Alt. Kik. Csf. – 1951. számú körrendelet. Parancsnok tekintélyének emelése.	169
45.700/Szü. Fcsf. polg. o.–1950. számú körrendelet. A Néphadseregnél szolgálatot teljesítő polgári alkalmazottak fegyelmi szabályzata	169
A belügyminiszternek, a honvédelmi miniszternek és az igazságügyminiszternek 7.100/1950. (1951. I. 5.) B. M. számú rendelete a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény és a katonai igazságügyi szervezet, valamint a katonai büntetőbíráskodásban a fellebbvitel módosításáról szóló 1948. évi LXIII. törvény rendőrségre vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtása ügyében kiadott 208.000/1949. (II. 16.) B. M. számú rendelet módosítása tárgyában.	174
1952. évi 6. törvényerejű rendelet a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény kiegészítéséről	175
20/1952. (III. 23.) MT rendelet büntető ügyekben a titoktartás kötelezettsége alóli felmentésről	175
790 H. M. Igü. osztály – 1952. számú körrendelet. A katonai igazságügyi szervek új elnevezése és illetékességi területe.	176
750/1 Igü. osztály 1952. számú körrendelet. A hadbírói joggyakorlat és a hadbírói vizsga szabályozása.	177
3524/Igü. Csf. – 1952. számú Utasítás. A katonai büntető eljárásban alkalmazott szakértőkről és egyéb eljárási kérdésekről.	181
1953. évi 13. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság ügyészségéről	182
1034/1953. (VII. 26.) MT határozat a rendőrhatalmának őrizet alá helyezés (internálás) intézményének megszüntetéséről, valamint a kitiltások feloldásáról	192

141/Igü. Csfség. – 1953. számú körrendelet. Megjelenés a polgári igazságügyi szervek idézésére.	192
1954. évi II. törvény a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről	193
Az igazságügyin miniszter 5/1954. számú utasítása a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954:II. törvény hatálybalépésével kapcsolatos kérdésekről.	205
1/1954. (VII. 25.) HM rendelet a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954. II. törvény egyes rendelkezéseinek hatálybalépéséről a katonai bíróságok körében.	206
1954. évi V. törvény a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény módosításáról	207
1954. évi 17. törvényerejű rendelet a büntető perrendtartás módosításáról szóló 1954. évi V. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról	212
1954. évi 11. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. törvényerejű rendelet módosításáról	221
1954. évi 12. törvényerejű rendelet az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről	221
29/1954. (V. 5.) MT rendelet a Magyar Népköztársaság katonai ügyészi szervezetéről	222
A belügyminiszter, a honvédelmi miniszter, az igazságügyminiszter és a legfőbb ügyész 29/1954. szánú együttes utasítása a büntetésvégrehajtás során a bíróságokra háruló feladatokról.	231
77/Lfü. – 1954. sz. A Magyar Népköztársaság Honvédelmi Miniszterének és a Legfőbb Ügyésznek közös utasítása a Néphadseregben a parancsnoki nyomozás szabályozásáról.	238
1955. évi 5. törvényerejű rendelet a katonai személyekre kiszabott rövidebb tartalmú börtönbüntetések végrehajtásáról	241
1955. évi 26. törvényerejű rendelet a katonai bíróságok illetékességére vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról	242
3/1955. (I. 11.) MT rendelet a katonai bíróságok szervezetéről	243
13/1955. (III. 1.) MT rendelet a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának megalakításáról	248

9/1955. (II. 15.) MT rendelet az államtitoknak tekintendő adatok megállapításáról	248
Az igazságügyminiszter 111/1955. (I. K. 9.) L M. számú utasítása az Igazságügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról.	250
1956. évi 28. törvényerejű rendelet a rögtönbíráskodásról	253
6/1956. (XII. 11.) Korm. rendelet a rögtönbíráskodás részletes szabályainak megállapításáról	255
1956. évi 29. törvényerejű rendelet a gyári munkásőrségek fegyverviselésének szabályozásáról	258
1956. évi 32. törvényerejű rendelet az 1956. évi 28. törvényerejű rendelet kiegészítéséről	259
A Magyar Népköztársaság honvédelmi miniszterének 9/1956. (H. K. L.) H. M. számú utasítása a tiszti becsületbíróóságok tagjainak újraválasztásáról.	259
Az igazságügy miniszter, a legfőbb ügyész, a honvédelmi miniszter és a belügyminiszter 125/1956. sz. közös utasítása, a katonai bíróságok helyszíni tárgyalásainak szabályozásáról.	259
1957. évi 4. törvényerejű rendelet a gyorsított büntető eljárás szabályozásáról	261
1957. évi 8. törvényerejű rendelet egyes büntető eljárási rendelkezések módosításáról	263
1957. évi 13. törvényerejű rendelet a munkásőrségről	266
1957. évi 25. törvényerejű rendelet a Legfelsőbb Bíróság Népbíróági Tanácsának felállításáról és eljárásának szabályozásáról	267
1957. évi 34. törvényerejű rendelet a népbíróági tanácsokról és a bírósági szervezet, valamint a büntető eljárás egyes kérdéseinek szabályozásáról	270
1957. évi 51. törvényerejű rendelet a katonai bíróságok illetékességére vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról	279
1957. évi 62. törvényerejű rendelet a rögtönbíráskodási eljárás megszüntetéséről	279
14/1957. (III. 2.) Korm. rendelet a katonai bíróságok és ügyészségek szervezetének és illetékességének módosításáról	280
5/1957. (VI. 29.) IM rendelet a népbíróági tanácsokról és a bírósági szervezet, valamint a büntető eljárás egyes kérdéseinek	

szabályozásáról szóló 1957. évi 34. törvényerejű rendelet végrehajtásáról	281
2/1957. (IV. 21.) NET határozat a karhatalom érdemeinek elismeréséről	282
A honvédelmi miniszter első helyettesének 8/1957. (H. K. 2.) H. M. sz. parancsa Egyes katonai személyek ellen indított büntető eljárás ismertetése.	283
A honvédelmi miniszter, a belügyminiszter, az igazságügyminiszter és a legfőbb ügyész 172/1957. (H. K. 7.) Legf. ü. számú közös utasítása a jogellenes külföldre távozott katonai személyek ellen követendő eljárás szabályozásáról.	285
A magyar néphadsereg vezérkari főnökének, a katonai főügyésznek és az igazságügyminisztérium katonai főosztálya vezetőjének 18/1957. (H. K. 7.) MNVKF. számú közös utasítása a katonai bírósági eljárások és ítéletek nevelő hatásának fokozásáról.	285
A honvédelmi miniszter, a belügyminiszter és az igazságügyminiszter 44/1957. (H. K. 11.) H. M. sz. közös utasítása a katonai személyekre kiszabott szabadságvesztésbüntetés végrehajtásával kapcsolatos eljárás szabályozásáról	286
Az igazságügyminiszter 119/1957. (I. K. 16.) I. M. számú utasítása a népbírószági tanácsokról és a bírósági szervezet, valamint a büntető eljárás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1957. évi 34. számú törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott, 5/1957. (VI. 29.) I. M. számú rendelet 3. §-a (1) bekezdésének alkalmazásáról.	289
1958. évi 16. törvényerejű rendelet a büntető eljárás egyes rendelkezéseinek módosításáról	290
9/1958. (I. 23.) Korm. rendelet a Határőrség Katonai Ügyészsége székhelyének megváltoztatásáról	297
4/1958. (V. 14.) IM rendelet egyes népbírószági tanácsok működésének megszüntetéséről	297
A belügyminiszter, a honvédelmi miniszter, az igazságügyminiszter és a legfőbb ügyész 115/1958. I. M. számú együttes utasítása a 29/1954. számú együttes utasítás egyes rendelkezéseinek módosításáról.	298

1959. évi 9. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság ügyészségéről	300
Az igazságügyminiszter, a honvédelmi miniszter és a belügyminiszter 103/1959. (HK. L) I. M. számú közös utasítása a katonai ülnökök vezénylésének szabályozásáról.	309
303/1959. (I. K. 8.) I. M. III 1. számú közlemény a katonai bíróságok tagjainak a budapesti fővárosi bíróság és egyes megyei bíróságok büntető kollégiumi ülésein való részvételéről.	313
A honvédelmi miniszter, a belügyminiszter és az igazságügyminiszter 1 1960. (HK. 1.) HM. számú együttes utasítása a katonai személyekre kiszabott szabadságvesztésbüntetés végrehajtásával kapcsolatos eljárás szabályozása tárgyában kiadott 44/1957. (HK. 11.) HM. számú együttes utasítás kiegészítéséről. A 44/1957. HM. számú együttes utasítást az alábbi fejezettel egészítjük ki:	314
A legfőbb ügyész 1/1960. (HK. 2.) Legf. Ü. sz. utasítása	314
1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről	318

Jogforrás válogatás

300460/1949. (VIII. 27.) HM rendelet a budapesti katonai ügyészség honvédelmi minisztériumi és határőrségparancsnoksági kirendeltségeinek megszüntetése és a budapesti központi katonai ügyészség szervezése tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 4212.)

Az 1740/1946. (48) ME rendelet 4. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. § A 17494/1946. (142) HM rendelet 2. §-ával felállított budapesti katonai ügyészség honvédelmi minisztériumi kirendeltsége és a budapesti katonai ügyészség határőrségparancsnoksági kirendeltsége 1949. évi szeptember hó 1. napjával megszűnik és mindkét katonai ügyészségi kirendeltség, valamint az eddig budapesti katonai ügyészség elnevezés alatt működött katonai vádhatóság jogkörének átvételére budapesti központi katonai ügyészséget szervezek.

2. § A jelen rendelet 1949. évi szeptember hó 1. napján lép hatályba; a hatálybalépésének napjával a 17494/1946. HM rendelet 2. §-ának a korábban még hatályon kívül nem helyezett rendelkezései is hatályukat veszítik.

300570/1949. (IX. 1.) HM rendelet a katonai büntetőbíráskodás körében a bírói hatalomnak a népköztársaság nevében gyakorlása tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 4200.)

Az Alkotmány 26. §-ának (3) bekezdése alapján a következőket rendelem:

1. § (1) A katonai bíróságok a büntetőbírói hatalmat a népköztársaság nevében gyakorolják.

(2) A katonai bíróságok ítéleteiket és egyéb ügydöntő határozataikat „A Népköztársaság nevében” hozzák.

2. § A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

300351/1949. (VII. 30.) HM rendelet a pénzbüntetésre és a pénzbírságra vonatkozó rendelkezések újabb módosítása tárgyában kiadott 4143/1949. (VII. 9.) Korm. rendeletnek a katonai büntetőbíráskodás körében való végrehajtása tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 4211.)

A 4143/1949. (VII. 9.) Korm. rendelet (alábbiakban: R.) 3. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. § (1) A katonai büntetőbíráskodás körében a pénzbüntetésre és a pénzbírságra vonatkozóan kiadott 4211-3698/1949. (I. 27.) HM rendelet (Honvédségi Közlöny 4. szám; Magyar Közlöny 20. szám) hatályát veszti.

(2) Az (1) bekezdésben említett rendelettel hatályon kívül helyezett korábbi rendelkezéseket - a R. 2. §-ában meghatározott módosításokkal és a R. 3. §-ában meghatározott időbeli hatállyal - hatályukba visszaállítom.

2. § A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

4277/1949. (X. 8.) MT rendelet a katonai személyekre vonatkozó igazoló eljárás megszüntetése tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 4.213.)

1. § Katonai személlyel szemben folyamatban lévő igazoló eljárást - ideértve az igazoló fellebbezési eljárást is - meg kell szüntetni. Igazoló eljárást katonai személlyel szemben folyamatba tenni nem lehet.

2. § A katonai személyek igazolásáról szóló 2480/1945. (39) ME rendelet, 10570/1947. (197) Korm. rendelet és 7510/1948. (155) Korm. rendelet, úgyszintén a 11200/1948. (243) korm. rendelet 4. §-a hatályát veszti.

3. § A rendelet végrehajtásáról a honvédelmi miniszter gondoskodik.

Hozzáfűzésem:

A minisztertanácsi rendelet hatálybalépésének napja: 1949. X. 8. E nappal a katonai személyek igazolásával kapcsolatban kiadott valamennyi rendeletemet hatályon kívül helyezettnek kell tekinteni.

Budapest, 1949. október 21.

4353/1949. (XII. 28.) MT rendelet Államvédelmi Hatóság szervezése tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 5.000.)

1. § (1) A Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságából és a Honvéd Határőrségből önálló szerv alakul. A szerv elnevezése: „Államvédelmi Hatóság” (ÁVH).

(2) Az Államvédelmi Hatóság a minisztertanács alá tartozik. A minisztertanács a főfelügyelet jogát a minisztertanács egy tagján keresztül gyakorolja.

2. § Az 1. §-ban foglaltak következtében a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságát a Belügyminisztérium szervezetétől, a Honvéd Határőrséget pedig a Honvédelmi minisztérium szervezetétől el kell választani.

3. § Az Államvédelmi Hatóság felderíti a dolgozó nép ellenségeit, védi és biztosítja a népi demokrácia állami, gazdasági és társadalmi rendjét.

4. § (1) Az Államvédelmi Hatóságot és az alája rendelt szerveket az Államvédelmi Hatóság vezetője vezeti.

(2) Az Államvédelmi Hatóság vezetőjét a minisztertanács előterjesztésére a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevezi ki és menti fel.

5. § (1) Az Államvédelmi Hatóság beosztottait alezredestől felfelé a főfelügyelettel megbízott miniszternek a minisztertanács útján tett előterjesztésére a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevezi ki. Az Államvédelmi Hatóság többi beosztottjait alezredesig bezárólag az Államvédelmi Hatóság vezetője nevezi ki.

(2) Az Államvédelmi Hatóság beosztottai a honvédség beosztottaival azonos rendfokozati megjelöléseket viselnek. A beosztottak rendfokozati megjelölése előtt az „államvédelmi” szót kell használni.

(3) Az Államvédelmi Hatóság állománya hivatásos és sorozott beosztottakból áll. A tisztek és tiszthelyettesek valamennyien, a tisztesek pedig részben, a hivatásos állományhoz tartoznak. A határőrségi részleg őrszemélyzetének legénysége sorozás útján kerül állományba. A besorozott legénység szolgálati időtartama 3 (három) év. A szolgálati idő leteltével a legénység tagjai továbbszolgálasukat kérelmezhetik. A továbbszolgálas, illetve a hivatásos állományba való átvétel kérdésében az Államvédelmi Hatóság vezetője dönt.

(4) Az Államvédelmi Hatóság beosztottai egyenruha viselésére kötelezettek.

(5) Az Államvédelmi Hatóság egyenruházatának, rangjelzésének rendszere a honvédségével azonos. Az Államvédelmi Hatóság alakulatainál megkülönböztető jelzéseket kell használni:

a) a belső karhatalmi alakulatoknál a tányérsapkán körbefutó kék szalagot és kék színű váll-lapot,

b) a határőrségnél a tányérsapkán körbefutó zöld szalagot és zöld váll-lapot.

(6) Az Államvédelmi Hatóság hivatásos beosztottai a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságánál eddig rendszeresített illetményt kapják. A sorozott legénység a Honvéd Határőrség sorozott legénységénél eddig rendszeresített illetményt kapja.

6. § Az Államvédelmi Hatóságnak, mint főhatóságnak költségvetését az állami költségvetésben önálló fejezetként kell felvenni.

7. § (1) A jelen rendelettel ellentétes rendelkezések hatályukat veszítik.

(2) Jelen rendelet végrehajtásáról a belügyminiszter a honvédelmi miniszterrel egyetértésben gondoskodik.

(3) Jelen rendelet 1950. évi január hó 1. napján lép hatályba.

4281/1949. (X. 15.) MT rendelet a budapesti népbíróság megszüntetése tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 2.461.)

A magyar népköztársaság minisztertanácsa a népnek a büntető igazságszolgáltatásban való részvételéről és a fellebbviteli egyszerűsítésről

szóló 1949:XI. tc. 100. §-ának (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. § A budapesti népbíróság működése az 1949. évi november hó 1. napjával megszűnik.

2. § (1) A budapesti népbíróság hatáskörébe és illetékességéhez tartozott ügyekben az eljárás a budapesti népbíróság megszűnésétől kezdve a budapesti büntetőtörvényszék tanácsának hatáskörébe és illetékességéhez tartozik.

(2) A budapesti népbíróság előtt a működésének megszűnésekor folyamatban levő ügyeket át kell tenni a budapesti büntetőtörvényszékhez.

**237000/1949. (IX. 15.) BM rendelet a rendőrség tagjai körében
előforduló nem természetes haláleseteknél, valamint polgári
személynek a rendőrség tagja által elkövetett bűncselekmény okozta
haláleseténél, a rendőrség nyomozó hatóságai és szervei részéről
követendő eljárás szabályozása tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 5.302.)

A rendőrség tagjai körében előforduló nem természetes haláleseteknél, valamint polgári személynek a rendőrség tagjai által elkövetett bűncselekmény okozta haláleseténél a rendőrség nyomozó hatóságai és szervei részéről követendő eljárás szabályozása tárgyában az 1897. évi XXXIV. tc. 28. §-ban, valamint az 1948. évi LXII. tc. 133. §-ának (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján az igazságügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértve a következőket rendelem:

1. § (1) Ha a rendőrség valamely tényleges állományú tagja nem természetes halállal múlt ki és halálának okozásával kizárólag a katonai büntetőbíráskodás alá tartozó személy gyanúsítható, vagy ha ismeretlen rendőregyén holttestére találunk, a rendőrség nyomozó hatóságai és szervei kötelesek az esetről, valamint a nyomozás eredményéről az illetékes katonai ügyészséget értesíteni, a nyomozati iratokat pedig a katonai ügyészségnek megküldeni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a holttest eltemetésére az engedélyt az illetékes katonai ügyészség adja meg.

2. § (1) Ha a rendőrség valamely tényleges állományú tagja nem természetes halállal múlt ki és a halált előidéző cselekmény elkövetésével a polgári büntetőbíráskodás alá tartozó valamely személy gyanúsítható, az esetről az illetékes államügyészséget kell értesíteni és a nyomozati iratokat is az államügyészségnek kell megküldeni. Minden ilyen esetről azonban az illetékes katonai ügyészséget is részletesen tájékoztatni kell.

(2) Az (1) bekezdés alá tartozó esetben a holttest eltemetésére az engedélyt az államügyészség, illetőleg a polgári bíróság (vizsgálóbíró, járásbíróság) adja meg.

3. § (1) Ha a rendőrség valamely tényleges állományú tagja nem természetes halállal múlt ki és a halált előidéző cselekmény elkövetésével két vagy több olyan személy gyanúsítható, akik közül az egyik (egyesekek) a katonai, másik (mások) pedig a polgári büntetőbíráskodás alá tartozik (tartoznak), az esetről és a nyomozás eredményéről mind a katonai ügyészséget, mind pedig az államügyészséget értesíteni kell. Ilyen esetben a nyomozati cselekményről szóló feljegyzéseket, jelentéseket és jegyzőkönyveket lehetőleg három-három példányban kell elkészíteni és azokból két példányt a katonai ügyészségnek, egy példányt pedig az államügyészségnek kell megküldeni. Ha valamely iratot természeténél fogva csak egy példányban lehet elkészíteni, az ilyen iratot a katonai ügyészségnek kell megküldeni, hivatalos másolatát azonban csatolni kell az államügyészség részére szóló iratokhoz.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a holttest eltemetésére az engedélyt a katonai ügyészség adja meg.

4. § (1) Ha nyilvánvaló, hogy polgári személy halálát a rendőrség valamely tényleges állományú tagjának cselekménye okozta, a halálesetről az illetékes katonai ügyészséget kell értesíteni és a nyomozati iratokat is a katonai ügyészségnek kell megküldeni: az esetről és a nyomozás eredményéről azonban az illetékes államügyészséget is részletesen tájékoztatni kell.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a holttest eltemetésére az engedélyt a katonai ügyészség adja meg.

5. § (1) Amennyiben gyanúok van arra nézve, hogy polgári egyén halálának okozása miatt a polgári büntetőbíráskodás alá tartozó személy mellett a rendőrség valamely tényleges állományú tagját is terheli büntetőjogi felelősség, a halálesetről és a nyomozásról mind az államügyészséget, mind pedig a katonai ügyészséget értesíteni kell. Ilyen esetben a nyomozati cselekményekről szóló feljegyzések, jelentések és jegyzőkönyvek elkészítésénél és az ügyészségek részére megküldésénél a 3. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezések szerint kell eljárni, mégis azzal az eltéréssel, hogy az eredeti iratok az államügyészséghez terjesztendők be, míg a másolatok a katonai ügyészségnek küldendők meg.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a holttest eltemetésére az engedélyt az államügyészség, illetőleg a polgári bíróság adja meg.

6. § (1) A rendőrség nyomozó hatóságainak és szerveinek a jelen rendelet 1-5. §-aiban meghatározott esetekben a nyomozást késedelem nélkül meg kell indítaniok és azt a hatályban lévő rendelkezések szerint kell folytatniok és azt a hatályban lévő rendelkezések szerint kell lefolytatniok: ugyancsak az érvényben lévő rendelkezések és a fennálló gyakorlat szerint kell megtartaniok a nyomozás során szükséges rendőri hullaszemléket is. Az ilyen hullaszemléknél minden

alkalommal hatósági orvos (külső hullaszemlélnél rendőrorvos, városi, községi vagy körorvos, orvos rendőri boncolásánál, tiszti orvos) közreműködését kell igénybe venni: az orvosi leletet vagy jegyzőkönyvbe kell foglalni, vagy az orvosnak kell azt külön iratban kiállítania.

(2) Az előforduló halálesetekről, valamint a halálesetekkel kapcsolatban lefolytatott nyomozások eredményéről mind a katonai ügyészséget, mind pedig az államügyészséget a legrövidebb úton kell értesíteni és az értesítésben jelezni kell azt is, hogy az esetről egyidejűleg melyik érdekelt másik ügyészséget értesítették.

(3) Ha a nyomozás során valamely okból a holttestet egyik községből a másikba kell átszállítani, az átszállításhoz az elsőfokú közegészségügyi hatóság engedélyét meg kell szerezni. (27857/1906. BM r. R. T. 1164. old.)

7. § (1) A rendőrség nyomozó hatóságainak és szerveinek a jelen rendelet 1-5. §-aiban meghatározott esetekről a 208000/1949. (35) BM rendelet 4. §-ában meghatározott megkülönböztetés szerint a belügyminiszterhez, az államvédelmi hatóság vezetőjéhez, illetőleg az illetékes kerületi rendőrfőkapitányhoz is jelentést kell tenniük és amennyiben a rendőrség tagjának halálesete saját állomáshelyén kívül következett be, a halálesetről az elhalt közvetlen előljáró hatóságát (parancsnokságát) is értesíteniük kell.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezése nem érinti a rendőrség hatóságainak és parancsnokságainak az egyéb rendelkezések alapján fennálló azt a köteleességét, hogy a rendőrség valamely tagjának elhalálozását felettes hatóságukhoz, szolgálati úton jelentsék.

8. § Ha a rendőrség valamely tagjának halálát akár szándékos, akár gondatlan cselekménnyel más személy okozta, vagy azt az elhunytnak saját hibája (pl. öngyilkosság) vagy véletlen baleset idézte elő, a katonai ügyészség a nyomozati iratokat, eljárásának befejezése után, szolgálati úton, a belügyminiszterhez véleményes jelentéssel felterjeszti; ha az ügyben a katonai ügyészség, vagy a katonai bíróság érdemi határozatot hozott, a határozat kiadványát is fel kell terjeszteni.

9. § Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba: rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

**208000/1949. (II. 16.) BM rendelet a katonai büntetőtörvénykönyvről
szóló 1948. évi LXII. tc. és a katonai igazságügyi szervezet, valamint
a katonai büntetőbíráskodásban a fellebbvitel módosításáról szóló
1948. évi LXIII. törvénycikk rendőrségre vonatkozó
rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 5.302.)

Az 1948. évi LXII. tc. (Kbt.) 125. §-ának (3) bekezdésében, 128. §-ában, 133. §-ának (1) bekezdésében, az 1948. évi LXIII. tc. (Kbpn) 9. §-ának (5) bekezdésében és 65. §-ának (2) bekezdésében, valamint a 1740/1946. ME rendelet 4. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeljük.

A katonai törvényszékhez ülnökként kijelölendő rendőrök nyilvántartása

1. § (1) A Kbt. 125. §-ának (1) bekezdése szerint megalakítandó ítélőbíróságok ülnökeit az államvédelmi hatóság vezetője, valamint a rendőrség kerületi főkapitányai rendelik ki az állományukba tartozó rendőrök soraiból. A jelen rendelet alkalmazása szempontjából rendőr alatt állománycsoportba és rendfokozatra tekintet nélkül a rendőrség minden tagját kell érteni.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt hatóságok vezetői az állományukba tartozó azokról a rendőrökről, akik az ülnöki tisztség ellátására alkalmasnak, névjegyzéket vezetnek. A névjegyzéket állománycsoportonként és rendfokozatonként elkülönítve kell összeállítani és a rendőrök nevét névjegyzékbe betűrendbe kell felvenni.

(3) A névjegyzéknek tartalmaznia kell a sorszámot, az ülnöki kirendelésre kijelölt rendőr nevét, rendfokozatát (állását), szolgálati beosztását az ülnöki közreműködésnek napját és a névjegyzékből törlés okát.

(4) A névjegyzékek minden év december hó 20. napjáig készítendőek el a következő évre szóló hatállyal. A névjegyzéket az időközben bekövetkezett változásoknak megfelelően állandóan helyesbítenni kell; a névjegyzékbe újonnan felveendőket nem betűrendben, hanem bejegyzésük sorrendjében kell a névjegyzékbe felvenni.

(5) A jelen § (1)-(4) bekezdése alapján elkészítendő névjegyzékbe nem lehet felvenni a rendőrség tábornokait, valamint azokat a törzstiszteket, akiket a belügyminiszter a katonai főtörvényszékhez jelöl ki ülnökkül [3. § (2) bekezdés]. Ez utóbbiak nevét a belügyminiszter az érdekelt hatóságok vezetőivel [(1) bekezdés] minden év december hó 5. napjáig közli.

(6) Ha a névjegyzékbe felvett rendőr elleni bűnvádi vagy fegyelmi eljárást indítanak, ezt a körülményt a névjegyzékbe fel kell jegyezni. A bűnvádi, illetőleg fegyelmi eljárás alatt álló rendőr, ülnök nem lehet.

(7) Az (1) bekezdésben megjelölt hatóságok vezetői a névjegyzékbe felvett rendőröket a névjegyzékbe történt felvételükről írásban értesítik és egyúttal őket kötelességeikről és feladataikról általánosságban tájékoztatják.

Az ülnökök kirendelése

2. § (1) A katonai törvényszék vezetője a tárgyalás kitűzésével egyidejűen megkeresi az illetékes hatóságot [1. § (1) bek.] az egyes tárgyalási napra szükséges számú ülnökök kirendelése végett.

(2) A katonai törvényszék vezetője megkeresésében közli a hatóság vezetőjével a vádlott nevét, rendfokozatát, szolgálati helyét, a tárgyalás idejét és helyét, valamint azokat az általa ismert körülményeket, amelyek a fennforgó esetben bizonyos egyéneket az ülnöki tisztségből kizárnak.

(3) Az ülnökök kirendelésére vonatkozó minden ügyirat „sürgös” jelzéssel látandó el, ilyképpen kezelendő és a szolgálati út rendszerint mellőzendő.

(4) Az illetékes hatóság vezetője az 1. § értelmében készített és kiegészített névjegyzék alapján kirendeli az egyes tárgyalási napra szükséges számú ülnököket és a megkereséshez képest pótülnököket is.

(5) Az ülnököket a névjegyzék sorrendjében kell kirendelni. Ha a főtárgyalást a katonai törvényszék székhelyén kívül kell megtartani, ülnökökül a lehetőséghez képest olyanokat kell kirendelni, akik a főtárgyalás megtartásának helyén vagy ahhoz közel eső helyiségben teljesítenek szolgálatot.

(6) Ülnökül a vádlottal egyenlő, vagy magasabb rendfokozatú olyan rendőr jelölendő ki, akivel szemben a Kbp. 109-111. §-ában meghatározott kizáró okok egyike sem ismeretes és aki nem áll bűnvádi, illetőleg fegyelmi eljárás alatt [1. § (6) bekezdés]. Az a kirendelt ülnök, akivel szemben a Kbp. 109-111. §-ában felsorolt kizárási okok valamelyik fennforog, köteles erről az őt kirendelő hatóság vezetőjéhez azonnal jelentés tenni; ilyen esetben a kirendelő hatóság más ülnököket rendel ki és erről a katonai törvényszéket haladéktalanul értesíti.

(7) Amennyiben a vád függelemsértésről szól, vagy ha a vádlott azzal védekezik, hogy elöljárójának szabályellenes magatartása indította a bűncselekmény elkövetésére, a katonai törvényszékhez ülnökül nem rendelhetők ki olyan rendőrök, akik alárendeltjei annak az elöljárónak, akivel szemben a függelemsértés elkövetett, vagy aki ellen a vádlott vallomása irányul. Ez a rendelkezés nem érinti a vádlottnak azt a jogát, amely szerint bírósági személynek mellőzését indítványozhatja.

(8) Ha a kirendelésre soronkövetkező rendőr az előbbi bekezdésben meghatározott valamelyik feltételnek nem felel meg, vagy valamely fontos szolgálati érdekből nem rendelhető ki, a feltételeknek megfelelő és a névjegyzék sorrendjében legközelebbi rendőrt kell ülnökül kirendelni. A

mellőzött rendőrt az olyan legközelebbi tárgyalási napra kell kijelölni, amelyen közreműködésének nincs akadálya.

(9) A tárgyalás félbeszakítása, vagy elnapolása esetében az újonnan kitűzött tárgyalásra - elháríthatatlan akadály esetét kivéve - ugyanazokat az ülnököket kell kijelölni, akik az előző tárgyaláson közreműködtek.

(10) Ha elegendő számú, megfelelő rendfokozatú, vagy más szempontból alkalmas ülnök nem áll rendelkezésre, a belügyminiszter határozza meg, hogy kik lépjenek helyükbe, ezért a hatóság vezetőjének [1. § (1) bekezdés] ülnökök kirendelése végett a belügyminiszterhez kell azonnal előterjesztést tenni.

(11) A névjegyzékbe felvett rendőrök közül senki sem jelölhető ki ugyanabban az évben ismételten ülnökül mindaddig, amíg a névjegyzékbe felvett ugyanazon állománycsoportba tartozó és ugyanazon rendfokozatú valamennyi rendőr abban az évben ugyanannyiszor nem működött már közre ülnökként.

(12) A hatóság vezetője [1. § (1) bekezdés] a katonai törvényszék vezetőjének megkeresésére az ülnököket késedelem nélkül kirendeli és a kirendelt ülnökök nevét, rendfokozatát és beosztási helyét a törvényszék vezetőjével azonnal közli.

(13) A rendőrség tagja ellen indított bűnügyben az egyik ülnököt minden esetben az I. vagy a II/A. állománycsoportba tartozó rendőrtisztek sorából, a másik ülnököt pedig a vádlott állománycsoportjából kell kirendelni, mégpedig úgy, hogy tiszt vádlott ügyében tisztet, tiszthelyettes vádlott ügyében tiszthelyettest, legénységi állományú egyén ügyében legénységi állományú egyént, tisztviselő ügyében tisztviselőt, műszaki segédtest, szakaltiszt és hivatali altiszt ügyében pedig ilyen állománycsoportbeli egyént. Ha a vádlottak különböző állománycsoportokba tartoznak, egyik ülnököt az I., a másikat pedig a II/A. vagy II/B. állománycsoportba tartozó tisztek közül kell kirendelni.

(14) A Ktbt. 125. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint katona és a rendőrség tagja ellen együttesen folyamatban levő ügyben az egyik ülnököt a honvédség, a másikat a rendőrség tagjai közül kell kirendelni; ilyen esetben ülnökül mind a honvédség, mind a rendőrség részéről tisztet kell kirendelni; a rendőrség részére az I. vagy II/A. állománycsoportba soroltak közül.

(15) A tábornoki kar tagjai, valamint a kerületi főkapitányok ügyeiben megalakítandó ítélőbírósághoz ülnök kirendeléséről a belügyminiszter gondoskodik, ezért ilyen esetben a katonai törvényszék vezetőjének ülnökök kirendelése céljából a belügyminiszterhez kell előterjesztést tenni.

(16) A Ktbt. 125. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a rendőrség tagjai által elkövetett bűncselekmények kivizsgálása céljából megalakítandó ítélőbíróságokhoz ülnökként minden esetben a rendőrség tagjait kell kirendelni ezért a Kbp. 58. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezést a rendőr ügyében eljáró ítélőbíróság megalakításánál alkalmazni nem lehet.

(17) A kirendelt ülnök a tárgyaláson pontosan megjelenni és az ülnöki tisztséget gyakorolni köteles.

(18) Ha a kirendelt ülnök a tárgyaláson egyáltalán nem, vagy késedelmesen jelenik meg, a tárgyalásról az elnök engedélye nélkül eltávozik, vagy kötelességét egyébként nem teljesíti, a katonai törvényszék vezetője erről az illetékes rendőrhatalóság vezetőjét [1. § (1) bekezdés] a legrövidebb úton értesíti; a hatóság vezetője ilyen esetben nyomban más ülnököt rendel ki, erről a katonai törvényszék vezetőjét azonnal értesíti és intézkedik a meg nem jelent, az engedély nélkül eltávozott, illetőleg a kötelességét elmulasztó ülnök felelősségrevonása tekintetében.

A katonai főtörvényszéki ülnökök nyilvántartása és kirendelése

3. § (1) A Kbpn. 9. §-ában foglalt rendelkezések szerint a rendőrség tagja ellen indított bűnvádi ügyben a katonai főtörvényszék ülnökeit a rendőrség tábornokai és törzstisztjei közül kell kijelölni.

(2) A katonai főtörvényszékhez a rendőrség részéről ülnökkül kirendelhető tábornokokat és törzstiszteket a belügyminiszter veszi névjegyzékbe, tartja nyilván és rendeli ki. Az ülnökök kirendelése céljából a katonai főtörvényszék elnökének a belügyminiszterhez kell előterjesztést tenni.

(3) Az ülnököknek a vádlottnál magasabb rendfokozatúaknak kell lenniök. Ha ilyen rendfokozatú személyek nem állanak rendelkezésre, a belügyminiszter határozza meg, hogy kik lépjenek helyükbe.

(4) A (2) bekezdésben megjelölt ülnökök névjegyzékbevétele és kirendelése tekintetében az 1. és 2. rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell.

A magasabb katonai parancsnok részére megállapított jogkör gyakorlása a rendőrség tagjaival kapcsolatban

4. § A Kbp-ban, valamint az ezt kiegészítő és módosító jogszabályokban a magasabb katonai parancsnok részére megállapított jogkör gyakorlása szempontjából a rendőrség részéről magasabb parancsnok alatt érteni kell:

- a) a belügyminisztert a tábornoki kar tagjai és a kerületi főkapitányok ügyében;
- b) az államvédelmi hatóság vezetőjét, valamint a kerületi főkapitányokat az állományukba tartozó, nekik alárendelt vagy odavezényelt valamennyi rendőr, ügyében, kivéve az a) pontban felsoroltakat.

A katonai törvényszékek illetékességének megállapítása és a budapesti katonai törvényszék bírói hatóságának kiterjesztése

5. § (1) A rendőrség tagjai által elkövetett bűncselekmények tekintetében a katonai törvényszékek illetékessége a következők szerint állapíttatik meg:

- a) a budapesti katonai törvényszék illetékessége kiterjed a nagybudapesti, valamint az észak-pesti kerületi főkapitányság működési területére;

b) a pécsi katonai törvényszék illetékessége kiterjed a pécsi, a székesfehérvári és a szombathelyi kerületi főkapitányságok működési területére;

c) a szegedi katonai törvényszék illetékessége kiterjed a szegedi és szolnoki kerületi főkapitányságok működési területére;

d) a debreceni katonai törvényszék illetékessége kiterjed a debreceni és miskolci kerületi főkapitányságok működési területére.

(2) A katonai törvényszék vezetője ülnökök kirendelése céljából rendszerint a vádlott állománya szerint illetékes hatóság vezetőjét [1. § (1) bekezdés] keresi meg, feltéve, hogy a vádlott a katonai törvényszék illetékessége alá tartozó kerületi főkapitányságok valamelyikének állományában van; ha azonban a vádlott a katonai törvényszék illetékessége körébe vont kerületi főkapitányságok egyikének állományába sem tartozik, ebben az esetben a katonai törvényszék vezetőjének ülnökök kirendelése céljából a székhelyén lévő kerületi főkapitányságokhoz kell fordulnia.

(3) A budapesti katonai törvényszék bírói hatósága az államvédelmi hatóság állományába tartozó rendőrök által elkövetett bűncselekmények tekintetében kiterjed az ország egész területére.

(4) A (3) bekezdésben említett bűnügyekben az 1740/1946. ME rendelet (Magyar Közlöny 48. szám) 10-12. §-ai alapján illetékes katonai törvényszék is eljárhat abban az esetben, ha a budapesti katonai ügyészség a vádiratot ide nyújtja be, vagy a budapesti katonai törvényszék előtt már folyamatban lévő ügyben az áttételt indítványozza.

(5) A (4) bekezdés alapján áttett bűnügy nem utasítható vissza.

(6) A (4) bekezdés alapján áttett bűnügyekben a budapesti katonai ügyészség a vádat maga is képviselheti; ebben a tekintetben a vádiratban (egyéb indítványban) nyilatkozni köteles.

Előzetes megállapítás és nyomozás teljesítése

6. § (1) A Ktbt. 124. §-ában foglalt rendelkezés szerint a rendőrség tagjai által elkövetett büntetendő cselekmények tekintetében az előzetes megállapítást és a nyomozást a rendőrség hatóságai, illetőleg közgei teljesítik.

(2) A katonai ügyészség a rendőrség hatóságaival és szerveivel megkeresés útján közvetlenül érintkezik, ezek a megkeresésnek késedelem nélkül tartoznak eleget tenni.

A vád képviseletének ellátása és a katonai főügyész felügyeleti jogköre

7. § (1) A Ktbt. 121. §-ának (1) bekezdésében és a Kbpn. 15. §-ának (6) bekezdésében foglalt rendelkezések szerint a rendőrség tagja ellen indított bűnvádi ügyben a katonai ügyészi illetőleg főügyészi tennivalók ellátása végett a belügyminiszter a honvédelmi miniszterrel egyetértésben a rendőrség egy, vagy több tagját kirendeli. A rendőrség kirendelt tagja a katonai ügyészség vezetőjének, illetőleg a katonai főügyésznek helyetteseként jár el és ebben a

minőségben a katonai ügyészség vezetőjének, illetőleg a katonai főügyésznek felügyelete alatt áll.

(2) A rendőrségnek katonai ügyészséghez, illetőleg a katonai főügyész mellé kirendelt tagjai közül azokra, akiket a honvédelmi miniszter a belügyminiszter javaslatára kijelölt, a rendőrség tagjai elleni bűnügyekben a katonai ügyészség vezetője, illetőleg a katonai főügyész, helyetteseként a kiadományozási jogkört átruházza.

(3) A belügyminiszter a honvédelmi miniszterrel a katonai ügyészségekhez jegyzőkönyvvezetői tennivalók ellátása céljából rendőrtiszteket, rendőrtiszthelyetteseket és rendőrtisztviselőket, illetőleg tisztviselőket kirendelhet.

(4) A katonai főügyészt a rendőrség kirendelt tagjai felett a 4212-1734/1949. HM rendelettel (Magyar Közlöny - Rendeletek Tára 80. oldal) a katonai főügyész számára kiadott szolgálati utasítás és ügyviteli szabályzat 4. §-ának (1) bekezdésében és (2) bekezdésének 1., 2. és 3. pontjaiban meghatározott felügyeleti jogkör illeti meg. A katonai főügyész a honvédelmi miniszter útján indokolt javaslatot tehet a rendőrség tagja kirendelésének megszüntetésére is.

(5) A honvédelmi miniszter a katonai főügyész által tartott szemlének a rendőrség kirendelt tagjait érintő megállapításairól a belügyminisztert tájékoztatja.

(6) A rendőrségnek a katonai főügyészségekhez (főügyészségekhez) kirendelt tagjai a jelen § (1)-(3) bekezdéseiben meghatározott feladat mellett a rendőrségi beosztásukkal járó teendőiket is ellátják.

A terhelt (vádlott) adatainak és személyes viszonyainak feltüntetése a határozatokban és a határozatok közlése

8. § (1) A katonai ügyészségnek az ügy félretételét, továbbá a nyomozás megindítását és megszüntetését elrendelő határozatának, valamint vádiratának, végül a bírósági ítéletnek a Kbp. 243. §-a első bekezdésének 1. pontjában és 307. §-ának 3. pontjában meghatározott adatokkal együtt tartalmaznia kell a terhelt, illetőleg vádlott rendőr családi és utónevét, valamint azt a nevet, amely alatt ő esetleg még egyébként ismeretes; születési helyét és idejét, azonossági számát, amennyiben az ismeretes; anyja családi és utónevét; családi állapotát; házastársának nevét; rendfokozatát az állománycsoport feltüntetésével; beosztási helyét; iskolai végzettségét; a letett rendőri szakvizsgák megjelölésével; lakó- vagy tartózkodási helyét és amennyiben ismeretesek saját és házastársa vagyoni állapotát.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt határozatok (ítéletek) egy-egy kiadmányát minden esetben meg kell küldeni a belügyminiszternek és a terhelt (vádlott, elítélt) állománya szerint illetékes hatóság vezetőjének [1. § (1) bekezdés].

Vétségek és kihágások megtorlása fegyelmi (fenyítő) úton

9. § (1) A katonai büntetőtörvénykönyv életbeléptetéséről és a közönséges büntetőtörvények egyes rendelkezéseinek ezzel kapcsolatos módosításáról és kiegészítéséről szóló 1930. évi III. tc. 4. §-ában, valamint a hadrakelt seregnél követendő bűnvádi eljárás szabályairól stb. szóló 1420/1944. ME rendelet 11. §-ának (1) bekezdésében és 45. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezések szerint vétségek (kihágások) bírósági eljárás mellőzésével fegyelmi úton torolhatók meg, ha az alkalmazandó főbüntetést a törvény pénzbüntetésben, vagy egy évet meg nem haladó fogházbüntetésben határozza meg, feltéve, hogy a fegyelmi úton való megtorlás kielégítőnek mutatkozik és nem forognak fenn olyan okok, amelyek a fegyelmi úton való megtorlást kizárják.

(2) Az (1) bekezdésben említett „fegyelmi úton való megtorlás” alatt a rendőrség tagjaival kapcsolatban fegyelmi büntető, illetőleg fegyelmi fenyítő úton való megtorlást kell érteni.

(3) A büntettek, valamint az olyan vétségek és kihágások, amelyeket nyereségvágyból vagy aljas indokból követtek el, fegyelmi úton nem torolhatók meg.

(4) Az (1) bekezdés alapján a rendőrség tagjaival kapcsolatban fegyelmi megtorlásnak csak akkor lehet helye, ha a feljelentést a rendőrség hatóságainál vagy parancsnokságainál tették meg, vagy ha a cselekményt, illetőleg mulasztást hivatalból észlelték, vagy pedig, ha a katonai ügyészség a feljelentést azért tette félre, illetőleg a bűnvádi üldözést azért szüntette meg, mert nézete szerint a bűncselekmény fegyelmi úton is elintézhető. (Kpb. 138. és 239. §.)

(5) Annak a kérdésnek eldöntése, hogy az (1) bekezdésben meghatározott vétségek és kihágások a rendőrség tagjaival szemben bűnvádi, fegyelmi büntető vagy fegyelmi fenyítő úton toroltassanak-e meg, az alábbi (6)-(9) bekezdésekben meghatározott rendelkezések szemelőtt tartásával a fenyítő hatalommal felruházott tiszti előljáró belátására van bízva.

(6) Ha kétséges az, hogy valamely büntetendő cselekményt bűnvádi, vagy fegyelmi büntető, illetőleg fegyelmi fenyítő úton kell-e megtorolni, a 4. § b) pontjában meghatározott hatóság vezetőjéhez kell az ügyet részletes jelentés kapcsán felterjeszteni.

(7) Ha a fenyítő hatalommal felruházott tiszti előljáró megítélése szerint az (1) bekezdés alá eső vétség vagy kihágás csak olyan súlyú, hogy azt fegyelmi fenyítő jogkörében megtorolhatja, a megfelelő fenyítést kiszabja; ha pedig úgy találja, hogy a vétség vagy kihágás súlyosabb megtorlást igényel annál a fenyítésnél, mint amilyenek kiszabására ő jogosult, az ügyet tüzetesen megvizsgálja és az iratokat a következő magasabb előljárójához terjeszti fel.

(8) Amennyiben az (1) bekezdés alá eső vétségnek vagy kihágásnak fegyelmi büntető úton való megtorlása mutatkozik szükségesnek, a fegyelmi vizsgálat elrendelésére jogosított előljáróhoz kell jelentést tenni.

(9) A belügyminiszter, az országos főkapitány, az államvédelmi hatóság vezetője, valamint a kerületi főkapitányok az (1) bekezdés alá eső és a (3) bekezdés alá nem tartozó minden vétséget és kihágást megtorolhatnak fegyelmi fenytéssel, tekintet nélkül arra, hogy a vétségek a katonai, avagy a polgári büntetőkönyvbe ütköznek-e; a fenytőhatalommal felruházott többi tiszt elöljáró azonban a kihágásokon felül az (1) bekezdés alá eső vétségek közül csak azokat torolhatják meg fegyelmi fenytéssel, amelyek a katonai büntetőtörvénykönyvbe ütköznek és amelyek nem tartoznak a (3) bekezdés alá. A kerületi főkapitányságok mellett müködő fegyelmi tanácsok ugyancsak elbírálhatnak minden az (1) bekezdés alá eső és (3) bekezdés alá nem tartozó vétséget és kihágást.

(10) A tábornoki kar tagjainak, valamint a kerületi főkapitányoknak az (1) bekezdés alá eső cselekményei mikénti megtorlása kérdésében a belügyminiszter határoz.

A Kbp., valamint az ezt kiegészítő és módosító jogszabályok alkalmazása a rendőrség tagjaira

10. § (1) A Ktbt. 133. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a rendőrség tagjai által a törvény hatálybalépése előtt elkövetett bűncselekmények miatt a törvény hatálybalépése előtt már folyamatba tett ügyek közül a törvény eljárásjogi rendelkezéseit azokban kell alkalmazni, amelyekben főtárgyalást (tárgyalást) még nem tűztek ki.

(2) A 4211-51763/1948. HM rendelet (Magyar Közlöny - Rendeletek Tára 1949. évf. 1. szám) 1. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezése szerint a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvénycikk az 1949. év február hó 15. napján lép hatályba.

(3) A rendőrség tagja által az 1949. év február hó 15. napja előtt elkövetett bűncselekmények miatt az említett napot megelőzően már folyamatba tett ügyek közül, mindazokat, amelyekben főtárgyalást (tárgyalást) nem tűztek ki, át kell tenni az illetékes katonai ügyészséghez.

(4) Mivel a rendőrség tagjai az 1949. év február hó 15. napján kezdődő hatállyal helyeztek katonai büntetőbíráskodás alá, a jelen § (3) bekezdésében meghatározott ügyek közül csak annak a rendőrnek az ügyében van helye a katonai ügyészséghez áttételnek, aki a megjelölt napon is a rendőrség kötelékébe tartozott. Ezért a bíróság, ügyészség, illetőleg rendőri büntetőbíróság, mielőtt az áttétel kérdésében határozná, erről a körülményről tartozik meggyőződést szerezni.

Átmeneti rendelkezések

11. § (1) Addig, amíg a kerületi főkapitányságok szervezése befejeződik, a katonai törvényszékekhez ülnökök kirendeléséről a belügyminiszter, illetőleg a budapesti főkapitányság vezetője gondoskodik.

(2) A belügyminiszter rendeli ki az ülnököket a rendőrség vidéki főkapitányságának állományába tartozó rendőrök ügyében, a budapesti főkapitányság vezetője pedig a saját állományába tartozók ügyében.

(3) A jelen rendelet 4. §-ában megállapított jogkört a kerületi főkapitányságok szervezésének befejezéséig a (2) bekezdésben megjelölt meghatározás szerint a belügyminiszter, illetőleg a budapesti főkapitányság vezetője gyakorolja.

(4) Amint valamely kerületi főkapitányság szervezése befejeződik és a főkapitányság működését megkezdzi, annak vezetője gondoskodni tartozik az 1. §-ban megjelölt névjegyzékek sürgős összeállításáról.

(5) A belügyminiszter esetenként közli az illetékes katonai törvényszékekkel azt a napot, amelyen a kerületi főkapitányságok működésüket megkezdik.

(6) Az (1)-(5) bekezdések rendelkezései nem vonatkoznak az államvédelmi hatóságra, amelynek vezetője az 1949. évre hatályos névjegyzéket azonnal tartozik elkészíteni.

12. § A jelen rendelet az 1949. év február hó 15. napján lép hatályba.

4181/1949. (VIII. 6.) Korm. rendelet büntető bírói és államügyészi akadémia létesítése tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 2.030.)

A magyar köztársaság kormánya az 1946:XVI. tc. 1. §-ában foglalt és legutóbb az 1949. évi XVII. törvény 1. §-ával meghosszabbított felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. § Avégből, hogy az ítélőbírói és államügyészi karnak a népi demokrácia szellemében való megújódása meggyorsítható legyen, lehetővé kell tenni, hogy népi származású dolgozók a büntető bírói és az államügyészi feladatok betöltéséhez szükséges ismereteket és képesítést - megfelelő társadalomtudományi előképzés után - az egyébként fennálló szabályoktól eltérően szerezhessék meg. Ebből a célból az igazságügyminiszter egyéves büntetőbírói és államügyészi akadémiát (a továbbiakban: akadémia) szervez.

2. § (1) Az akadémiai tanfolyamot a társadalomtudományi ismeretekre is kiterjedő négyhetes előképzés előzi meg. Előképzésre azok bocsáthatók, akiknek jelentkezését az igazságügyminiszter elfogadta. Az, aki az előképzés eredményeképp a tanfolyam elvégzésére alkalmasnak mutatkozik, az akadémia hallgatójaként egy évig tartó szaktanfolyamra bocsáttatik.

(2) Aki az akadémia hallgatójaként az egyéves szaktanfolyamot elvégezte és az ennek befejezésekor rendszeresített vizsgát sikerrel kiállotta, erről oklevelet nyer. Az oklevél az ítélőbírák és az államügyészek számára egyébként megszabott elméleti és gyakorlati képesítés hatályával bír annyiban, hogy birtokosát az ítélőbírói és az államügyészi tennivalóknak büntető ügyekben való

ellátására képesíti. Ehhez képest az ilyen oklevéllel rendelkező személy - a megkívánt többi törvényes kellék meglétében - ítélőbíróvá vagy államügyésszé nevezhető ki azzal, hogy hivatali működése az előbb említett körre terjedhet.

3. § A tanfolyam keretében gondoskodni kell arról, hogy a hallgatók büntetőjogból, a bünvádi eljárási jogból, a bírói és az államügyészi szervezetre vonatkozó törvényes rendelkezésekből, a bírósági és az államügyészégi ügyvitel szabályaiból, valamint a büntető ügyek intézéséhez szükséges mértékben az egyéb jogi ismeretekből is olyan kiképzést nyerjenek, amely őket a büntető igazságszolgáltatásnak ítélőbírói és államügyészi minőségben való gyakorlására alkalmassá teszik.

4. § (1) Az akadémia élén az igazságügyminiszter által megbízott igazgató áll; az akadémia előadóit és egyéb személyzetét ugyancsak az igazságügyminiszter jelöli ki, illetőleg osztja be.

(2) Az akadémia tanulmányi és vizsgarendjét, továbbá a hallgatókra irányadó fegyelmi szabályokat az igazságügyminiszter állapítja meg.

(3) Az akadémia létesítésével és fenntartásával járó személyi és dologi kiadások fedezéséről az igazságügyi tárca költségvetésének keretében kell gondoskodni.

5. § A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba; végrehajtásáról az igazságügyminiszter gondoskodik.

4302/1949. (XI. 3.) MT rendelet a joggyakorlat és az egységes bírói és ügyvédi vizsga tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 2.031.)

A joggyakorlat

1. § (1) A bírói és az ügyvédi képesítés megszerzéséhez az egységes bírói és ügyvédi vizsga sikeres letétele szükséges.

(2) A vizsgát joggyakorlat előzi meg. A joggyakorlat célja az, hogy a jogi pályákra készülőknek az elméleti jogi képesítés megszerzése után gyakorlati téren való alkalmazásukkal lehetővé tegye azoknak a gyakorlati jogi ismereteknek a megszerzését, amelyekre a nép érdekeinek szolgálatában élethivatásuk betöltéséhez szükségük van.

2. § (1) A joggyakorlatot a jogtudományi, illetőleg az egységes jog- és államtudományi doktori oklevél megszerzése után lehet megkezdeni; időtartama három év.

(2) A joggyakorlat időtartamát az illetékes fegyelmi bíróság fegyelmi vétség miatt egy évvel meghosszabbíthatja.

3. § (1) A joggyakorlatot az igazságügyminiszter rendeletében meghatározott módon elsősorban az igazságügyminiszter felügyelete alatt működő bíróságnál,

államügyészségnél, a közületi jogviták eldöntésére szervezett egyeztető bizottságnál vagy ügyvédnél (ügyvédi munkaközösségnél) kell eltölteni.

(2) A joggyakorlat idejéből egy évet el lehet tölteni

a) katonai bíróságnál és ügyészségnél hadbíróként vagy hadbírójelölti minőségben, illetőleg berendelés alapján ennek megfelelő beosztásban;

b) bármely közigazgatási hatóságnál fogalmazói állásban;

c) ipari vagy kereskedelmi központnál;

d) a Szakszervezetek Országos Tanácsánál, a Dolgozó Parasztok és Földmunkások Országos Szövetségénél (DEFOSZ), továbbá jogi vagy közigazgatási munkakörben bármely szakszervezet országos központjánál;

e) alapos jogi vagy közgazdasági ismeretek szerzésére alkalmas munkakörben nagyobb kereskedelmi, közlekedési vagy iparvállalatnál, pénzintézetnél, biztosító intézetnél vagy más közgazdasági vállalatnál, testületnél és intézménynél is.

(3) Azt, hogy valamely vállalatnál (intézetnél, testületnél, intézménynél) munkaviszonyban töltött idő a joggyakorlat idejébe beszámítható-e, az egységes bírói és ügyvédi vizsgabizottság állapítja meg, mégpedig kérelemre az egységes bírói és ügyvédi vizsgára jelentkezés előtti időben is.

(4) Külföldön bíróságnál, ügyvédnél vagy a (2) bekezdésben felsoroltaknak megfelelő helyen folytatott működés idejéből legfeljebb hat hónapot a joggyakorlat idejébe be lehet számítani, de csak abban az esetben, ha az illetékes magyar külképviseleti hatóság (1940:X. tc. 5. §) által hitelesített működési bizonyítvány alapján megállapítható, hogy a működés alkalmas volt alapos jogi vagy közigazgatási ismeretek szerzésére.

(5) Az igazságügyminisztertől kapott tanulmányi megbízással vagy az Országos Ösztöndíj Tanács közbenjöttével elnyert, illetőleg a magyar állam által adományozott vagy elfogadott ösztöndíjjal (tanulmányi segéllyel) külföldön töltött jogi tanulmányi időből legfeljebb egy évet be lehet számítani a joggyakorlat idejébe.

(6) A (2), (4) és (5) bekezdés alapján együttesen legfeljebb egy évet lehet a joggyakorlat idejébe beszámítani.

4. § (1) Az igazságügyminiszter a honvédelmi miniszter megkeresésére bírósági joggyakorlatra bocsátja azokat a hadbírójelölteket és hadbírákat, a belügyminiszter megkeresésére pedig a rendőrségnek a joggyakorlatra bocsátáshoz szükséges elméleti képzettséggel (2. §) rendelkező azokat a tagjait, akik az egységes bírói és ügyvédi vizsgára bocsátáshoz szükséges polgári bírósági joggyakorlatot kívánják megszerezni.

(2) A bírósági joggyakorlatra bocsátott hadbírójelöltek, hadbírák és rendőrségi tagok (a továbbiakban: bírósági joggyakorlatra bocsátottak) bírósági joggyakorlatuk megkezdése előtt a bírósági fogalmazókra irányadó szabályok szerint esküt tesznek.

(3) A bírósági joggyakorlatra bocsátottak bírósági joggyakorlatuk tartama alatt az alábbi (4) és (5) bekezdésben meghatározott eltérésekkel a bírósági fogalmazókra irányadó felügyeleti és fegyelmi jogszabályok hatálya alatt állanak.

(4) A szóbeli figyelmeztetésen vagy a megintésen túlmenő felügyeleti intézkedésről az illetékes minisztert értesíteni kell.

(5) Fegyelmi büntetésként hivatalvesztést alkalmazni nem lehet, e helyett a bírósági joggyakorlatra bocsátástól határozott időre szóló vagy végleges eltiltást lehet kimondani.

(6) A bírósági joggyakorlat alatt tett felügyeleti intézkedés, valamint a bírósági joggyakorlatra bocsátástól eltöltő fegyelmi ítélet az egyébként irányadó fegyelmi jogszabályok alkalmazását nem zárja ki.

(7) A bírósági joggyakorlatra bocsátottak a bírósági joggyakorlatuk alatt is az illetékes tárca terhére kapják illetményeiket.

5. § A joggyakorlat teljesítésének, irányításának és ellenőrzésének szabályait az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Az egységes bírói és ügyvédi vizsga

6. § (1) Az egységes bírói és ügyvédi vizsgát erre a célra Budapesten alakított vizsgabizottság (a továbbiakban: bizottság) előtt kell letenni.

(2) A bizottság elnökét, elnökhelyetteseit, tagjait és titkárát három évi időtartamra az igazságügyminiszter nevezi ki. Az elnökhelyettesek és a tagok számát az igazságügyminiszter határozza meg.

(3) Az elnökhelyetteseket és a tagokat az igazságügyminisztérium, a bíróságok, az államügyészségek tagjai az ügyvédek és más szakemberek sorából kell kinevezni.

7. § (1) A bizottság elnökét és titkárát az igazgatási tennivalók ellátásáért, továbbá a szóbeli vizsgán eljáró tanács elnökét és tagjait, az írásbeli vizsga biztosát, valamint a segédhivatali és altiszti tennivalók ellátásával az elnök által megbízott igazságügyi alkalmazottakat működésükért az államkincstár terhére díjazás illeti meg.

(2) A jelöltek a vizsga mindkét részére bocsátásuk előtt külön-külön vizsgadíjat kötelesek fizetni. A vizsgadíj összegét a pénzügyminiszterrel egyetértésben az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

8. § (1) Az egységes bírói és ügyvédi vizsga két részből áll. A vizsga egyes részeire csak külön-külön lehet jelentkezni.

(2) A vizsga mindkét részének anyaga három-három szakcsoportra tagozódik; a vizsga mindkét része szóbeli és írásbeli vizsgából áll.

(3) Az első rész első szakcsoportjába a polgári anyagi jog és a telekkönyvi jog, a második szakcsoportba a gazdasági jog és a munkajog, a harmadik szakcsoportba pedig a polgári peres és nemperes eljárási jog tartozik.

(4) A vizsga második részének első szakcsoportja a polgári és katonai anyagi büntetőjogból, a második szakcsoport a polgári és katonai bünvádi eljárási jogból, a harmadik szakcsoport pedig az alkotmányjogból, továbbá a közigazgatási és pénzügyi jognak azokból a részeiből áll, amelyeknek ismerete a bírói és ügyvédi hivatáshoz szükséges.

(5) Az a jelölt, aki a jelen rendelet hatálybalépése után a gyakorlati közigazgatási vizsgát sikerrel kiállja, alkotmányjogból, közigazgatási és pénzügyi jogból nem tesz vizsgát.

9. § Ha a jelölt az írásbeli vizsgán visszaélést vagy szabálytalanságot követ el, a bizottság a vizsga folytatásából kizárhatja és az újabb vizsgára bocsátását egy évet még nem haladó időre felfüggesztheti, ismételt visszaélés vagy súlyos szabálytalanság esetén pedig a jelöltet végérvényesen kizárhatja a vizsgára bocsátásból.

10. § A bizottság eljárására, valamint az írásbeli és szóbeli vizsgára vonatkozó részletes szabályokat az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Vegyes rendelkezések

11. § (1) Az igazságügyminiszter elrendelheti, hogy a joggyakorlaton levők kötelesek az igazságügyminiszter felügyelete alatt rendezett társadalomtudományi (világnézeti) tanfolyamon résztvenni és a tanfolyam anyagából vizsgát tenni. Azokat a joggyakorlaton levőket, akik nem a tanfolyam helyén laknak, a rendelet a tanfolyamon való részvétel alól felmentheti.

(2) Az (1) bekezdés alapján kiadott rendelet hatályának tartama alatt egyéb előfeltételek fennállása esetén is csak azt a jelöltet lehet a vizsga első részére bocsátani, aki a társadalomtudományi tanfolyamon a rendeletnek megfelelően résztvett, illetőleg a tanfolyam záróvizsgáját sikerrel kiállotta.

12. § (1) Azt az időt, amely alatt a joggyakorlaton levő katonai vagy munkaszolgálatot teljesített, a joggyakorlati időbe egyéb előfeltételek fennállása esetén egész terjedelmében, de legfeljebb másfél évi tartamban akkor is be kell számítani, ha a joggyakorlaton lévő a katonai, illetőleg munkaszolgálatot a vizsgára bocsátáshoz szükséges elméleti képesítés megszerzése előtt teljesítette. A katonai vagy munkaszolgálatban töltött időnek azt a részét azonban, amelyet az egyetemi tanulmányi idő megállapításánál már figyelembe vettek, a joggyakorlat idejébe beszámítani nem lehet.

(2) Azok joggyakorlatára, akik hadifogságból vagy deportálásból tértek haza és az 1949. évi december hó 31. napjáig vagy bár ezt követően, de hadifogságból vagy deportálásból való hazatérésük napjától számított hatvan napon belül megkezdik joggyakorlatukat, illetőleg megszakított joggyakorlatuk folytatását, az (1) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

13. § (1) Annak joggyakorlatába, aki az 1951. évi január hó 1. napja előtt Csehszlovákia, Jugoszlávia, illetőleg Románia területéről költözött

Magyarországra, az illető külállamban az ott hatályban levő jogszabályoknak megfelelően töltött joggyakorlatából legfeljebb két évet be kell számítani, ha joggyakorlatát az átköltözés napjától számított három hónapon belül Magyarországon újból megkezdte.

(2) A Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia területéről Magyarországra költözött ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek ügyvédi kamarai bejegyzésének a 14910/1947. (286) Korm. rendeletben foglalt rendelkezések alkalmazásával az 1949. évi december hó 31. napjáig előterjesztett kérelem alapján van helye.

14. § A katonai bíróságnál és a katonai ügyészségnél hadbírói és hadbírójelölti, illetőleg berendelés alapján ennek megfelelő beosztásban töltött időből - további rendelkezésig - két évet lehet számítani a tényleges szolgálatban álló hivatásos hadbírák, hadbírójelöltek és rendőrségi tagok joggyakorlatába.

A rendelet hatálybalépése

15. § (1) A jelen rendelet 5. §-a, 7. §-ának (2) bekezdése, 10., 12., 13. és 14. §-a a jelen § (1) és (2) bekezdésével együtt a kihirdetés napján lép hatályba; a rendelet többi rendelkezései hatálybalépésének napját, valamint az esetleges szükséges átmeneti rendelkezéseket a vizsgálbizottság (6. §) újjáalakítására is kiterjedően az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

(2) A jelen rendelet végrehajtásáról az igazságügyminiszter gondoskodik.

(3) A joggyakorlatra és az egységes bírói és ügyvédi vizsgára vonatkozó korábbi jogszabályok, valamint az 1937:IV. tc. 156. §-ának 2. pontja hatályukat veszítik; ez a rendelkezés az (1) bekezdés alapján kibocsátott rendelet értelmében való átmeneti alkalmazásukat nem érinti.

(4) A jelen rendelet a büntetőbírói és államügyész akadémia létesítéséről szóló 4181/1949. (163) Korm. rendelet hatályát nem érinti.

4207—701.244/igü.—1949. számú körrendelet. A katonai szolgálatot teljesítő fiatalok ügyében eljárás

A polgári életükben bűncselekményt elkövetett s utóbb katonai szolgálatra bevonult fiatalok ellen a polgári bíróságok által a tényleges katonai szolgálat tartama alatt folytatott eljárások kapcsán a katonai előjáró parancsnokságok tennivalóit az alábbiakban határozom meg:

1. A fiatalok ellen indított eljárás megindításáról és befejezéséről a fiatalok bírósága a fiatalok előjáró alosztály-parancsnokságát értesíti, a fiatalok megidézését ugyancsak az előjáró alosztály-parancsnokság útján eszközli. Amennyiben az értesítés vagy idézés nem az előjáró alosztály-parancsnoksághoz érkeznék, úgy az ehhez való haladéktalan eljuttatásáról gondoskodni kell. Az eljárás megindításáról szóló, értesítést, valamint az

eljárást befejező határozatot a fiatalkorú személyi okmányainál kell kezelni. Ha a hozott határozat tartama szükségessé teszi, a fiatalkorú által netán elért rendfokozat megsemmisítése céljából a Sz. Sz. III. Függelék I. Részének megfelelő eljárás megindítását kell kezdeményezni.

2. Ha a fiatalkorúak bírósága a tényleges katonai szolgálatot teljesítő fiatalkorú ügyében próbára bocsátást alkalmaz, a próbaidő alatt az ellenőrzést az előjáró alosztály-parancsnok az alakulat politikai tisztjével egyetértésben teljesíti és a fiatalkorú magaviseletéről, erkölcsi fejlődéséről a fiatalkorúak bírósága részére a próbaidő leteltekor – a bíróság megkeresésére máskor is – értesítést ad. Ha a próbárabocsátott a próbaidő alatt újabb bűncselekményt követ el, erről – a tényvázlat megszerkesztésére és megküldésére irányadó rendelkezések megtartásán felül – a fiatalkorúak bíróságát is értesíteni kell. Ha a próbaidő alatt a próbárabocsátottal más alosztályhoz helyezik át (vezénylik tartósan), a bírósági értesítéseket az új alosztály-parancsnoksághoz át kell tenni és az új előljárót a próbárabocsátottnak addig tanúsított magaviseletéről, erkölcsi fejlődéséről tüzetesen tájékoztatni kell. A titoktartásra irányadó szabályok megtartásával a fiatalkorúak bíróságát is értesíteni kell, hogy a próbárabocsátott további ellenőrzését az áthelyezés (vezénylés) folytán melyik alakulat fogja folytatni. Ha pedig a próbárabocsátott fiatalkorú még a próbaidő letelte előtt leszerelne, a leszerelés időpontját és a próbárabocsátott lakó- (tartózkodási) helyét a felügyelet továbbfolytatása iránti intézkedések megtehetése céljából a fiatalkorúak bíróságával idejekorán közölni kell, egyúttal az ellenőrzés addigi eredményéről, az addig tanúsított magaviseletről és erkölcsi fejlődésről részletesen tájékoztatni kell a fiatalkorúak bíróságát.

Budapest. 1949. december 7.

1444/Elnökség—1950. számú körrendelet. Eljárás „Pálffy” Névalírással ellátott rendeletekkel.

Utasítom, az alárendelt alakulatokat, szerveket, intézeteket stb., hogy az irattárukban előtalálható olyan, rendeletekből, pcs-okból, stb., amelyeken a hazaáruló „Pálffy” volt altbgy. aláírása található, azokból a névalírást töröljék. A törlés mellé a következő szöveget kell írni:

„Aláírás az 1444/Elnökség.—1950. sz. körrendelet értelmében törölve.”

Az: ilyen rendeletekből, parancsokból stb. készült kivonatokat és másolatokat aláírás nélkül kell kiadni, az aláírás helyén az alábbi szöveggel: „Aláírás az 1444/Elnökség.—1950. sz. körrendelet értelmében törölve.”

Budapest, 1950. március 28.

**1950. évi 6. törvényerejű rendelet a letartóztatóintézeti
alkalmazottaknak katonai büntető jogszabályok hatálya alá
helyezéséről**

1. § A katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény (Ktbtk.), az azt kiegészítő és módosító rendelkezések hatálya a jelen törvényerejű rendeletben meghatározott eltérésekkel letartóztatóintézeti alkalmazottakra is kiterjed.
2. § (1) A katonai büntetőtörvények alkalmazása szempontjából a letartóztatóintézeti alkalmazottak a katonákkal esnek egy tekintet alá.
(2) A katonai büntető jogszabályokban szereplő „katonai”, „hadi”, „honvéd” (honvédség, honvédségi) szavak helyett a „letartóztatóintézet” szót kell a jelen törvényerejű rendelet alkalmazásában érteni.
3. § A letartóztatóintézeti alkalmazottakra nem terjednek ki a Ktbtk. 12., 14., 15. és 46. §-aiban foglalt rendelkezések.
4. § (1) Lefokozás [Ktbtk. 13. § (1) bek. 1. p.] helyett a letartóztatóintézeti alkalmazottal szemben állásvesztés kimondásának van helye.
(2) Állásvesztést kell kimondani, ha a letartóztatóintézeti alkalmazott:
 1. a fegyelem veszélyeztetése vagy
 2. a szolgálat hátránya, avagy
 3. az állás tekintélyének sérelme nélkül a szolgálatban meg nem hagyható.
(3) Az állásvesztésre ítélt elveszti állását (rendfokozatát), ellátási és egyéb oly igényét, amely a szolgálat alapján az állam irányában őt magát és az utána ellátásra jogosultakat megilleti.
- (4) Ha a bíróság állásvesztést állapít meg, méltánylást érdemlő okból kimondhatja, hogy az elkövetőnek, vagy csak az utána ellátásra jogosultaknak ellátási igénye az állammal szemben egészben vagy a bíróság ítéletében meghatározott mértékben fennmarad.
5. § (1) A letartóztatóintézeti alkalmazottak a honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló 1912. évi XXXIII. törvényben (Kbp.), valamint az azt kiegészítő és módosító jogszabályokban megállapított rendelkezések megfelelő alkalmazásával katonai büntetőbíráskodás alá helyeztetnek.
(2) A Kbp., valamint az azt kiegészítő és módosító jogszabályokat a letartóztatóintézeti alkalmazottak ellen folyamatban lévő bünvádi eljárás során az alábbi 6-11. §-okban megállapított eltérésekkel kell alkalmazni.
6. § A letartóztatóintézeti alkalmazott által elkövetett bűncselekmények esetében a nyomozás során rendszerint az államügyészség, illetőleg a rendőri hatóságok és közegek járnak el.
7. § (1) A letartóztatóintézeti alkalmazott ellen a bünvádi eljárásra az elkövetés helye szerint illetékes katonai törvényszékek egyenlően illetékes az a katonai törvényszék is, amelynek területén a terheltet fogva tartják.

(2) Ha az (1) bekezdés értelmében illetékes katonai törvényszék előtt az eljárás megindítása vagy folytatása nehézségbe ütköznék, az a katonai törvényszék válik illetékesé, amelyhez a katonai ügyészség bünyügyi iratok áttételét indítványozza. Ilyen indítványnak a főtárgyalás megkezdése után nincs helye.

8. § (1) A letartóztatóintézeti alkalmazott ellen folyó eljárásban a haditörvényszéket úgy kell megalakítani, hogy abban a honvéd tiszt helyett a vádlottal azonos állományba tartozó letartóztatóintézeti tiszt vesz részt ülnökként. Több, különböző állománycsoportba tartozó vádlott esetében, ülnökként a tisztek, tiszthelyettesek és az őrszemélyzet állományába sorolt letartóztatóintézeti alkalmazott jár el. A vádlott rendfokozatánál egyik ülnök sem lehet alacsonyabb rendfokozatú; ha megfelelő rendfokozatú letartóztatóintézeti alkalmazott nem áll rendelkezésre, az ülnök kirendelése iránt az igazságügyminiszter intézkedik,

(2) A katonai igazságügyi szervezet, valamint a katonai büntetőbíráskodásban a fellebbvitel módosításáról szóló 1948. évi LXIII. tv. (Kbpn.) 9. §-át azzal az eléréssel kell alkalmazni, hogy a katonai főtörvényszéken eljáró tanács egyik ülnökeként letartóztatóintézeti őrnagyot vagy annál magasabb rendfokozatú letartóztatóintézeti alkalmazottat kell kirendelni.

Az (1) és (2) bekezdés szerint alakított haditörvényszék jár el akkor is, ha bűnvádi eljárás katonai és letartóztatóintézeti alkalmazott ellen együttesen (Kbp. 36. §) van folyamatban.

(4) Katona, rendőr és letartóztatóintézeti alkalmazott ellen együttesen folyamatban lévő ügyben a katonai törvényszék és a katonai főtörvényszék egyik ülnökét a honvédség, másik ülnökét pedig a rendőrség tagjai közül kell kirendelni.

(5) Katona, az Államvédelmi Hatóság tagja, a rendőrség tagja és letartóztatóintézeti alkalmazott ellen együttesen folyamatban lévő bűnygyben a haditörvényszéket az Államvédelmi Hatóság szervezésével kapcsolatos egyes katonai igazságügyi kérdésekről szóló 5. törvényerejű rendelet 5. §-ának (4) bekezdése szerint kell megalakítani.

(6) A letartóztatóintézeti ülnökök kirendelésére vonatkozó eljárási szabályokat a honvédelmi miniszter és az igazságügyminiszter közös rendelettel állapítja meg.

9. § A magasabb katonai parancsnok részére megállapított jogkört letartóztatóintézeti alkalmazottak felett az igazságügyminiszter, a felfolyamodás tekintetében pedig a katonai törvényszék helyén lévő államügyészség elnöke gyakorolja.

10. § A haditörvényszékben ülnökként résztvevő letartóztatóintézeti alkalmazottak ebben a minőségükben a fegyelmi felelősség tekintetében, úgyszintén a büntetőtörvények alkalmazása szempontjából a katonai bíróságok ülnöktagjaira vonatkozó jogszabályok hatálya alatt állanak.

11. § (1) A katonai büntető jogszabályok alkalmazása szempontjából katonai parancsnokság alatt az országos büntetőintézet tekintetében annak vezetőjét, a járásbírói és a megyei bírói fogház tekintetében pedig az államügyészség elnökét kell érteni.

(2) Ahol katonai büntető jogszabály fegyelmi kihágást említ, ott a letartóztatási intézeti alkalmazottat illetően fegyelmezésre okul szolgáló cselekményt vagy fegyelmi vétséget kell érteni.

12. § (1) A jelen törvényerejű rendelet az 1950. évi március hó 15. napján lép hatályba, végrehajtásáról a honvédelmi miniszter az igazságügyminiszterrel egyetértve gondoskodik. *

(2) A letartóztatási intézeti alkalmazottak által a jelen törvényerejű rendelet hatálybalépése előtt elkövetett bűncselekmények miatt folyamatba tett ügyek közül a jelen törvényerejű rendelet eljárási jogi rendelkezéseit a Kbp. 12. § és 16. §-ában meghatározott korlátok között azokban kell alkalmazni, amelyekben a főtárgyalást még nem tűzték ki.

**1270/1950. (III. 18.) HM rendelet a letartóztatási intézeti
alkalmazottaknak katonai büntetőjogszabályok hatálya alá
helyezéséről szóló 1950/6. törvényerejű rendelet végrehajtása
tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 4212.)

Az 1950/6. tvr. 8. és 12. §-ában, valamint az 1740/1946. (II. 27.) ME rendelet 4. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeljük:

***A letartóztatási intézeti tisztek közül kijelölendő ülnökök névjegyzékének
összeállítása és kiegészítése***

1. § (1) Az igazságügy miniszter első ízben a jelen rendelet hatálybalépésekor, azután pedig évenként, minden év november hó 20. napjáig közli a katonai főtörvényszék elnökével azoknak a letartóztatási intézeti tiszteknek a nevét, rendfokozatát és szolgálati beosztását, akik az ülnöki tisztségnek a katonai főtörvényszéken való betöltésére alkalmasak. Ugyanilyen közlést tesz az igazságügyminiszter az egyes katonai törvényszékeknél ülnöki működésre alkalmas letartóztatási intézeti tisztek tekintetében az illető katonai törvényszék vezetője részére.

(2) A katonai főtörvényszék elnöke és a katonai törvényszékek vezetői az igazságügy miniszter közlése alapján névjegyzéket készítenek; a névjegyzékben betűrendben fel kell tüntetni a letartóztatási intézeti tisztek nevét, rendfokozatát, szolgálati beosztását, ülnöki működésük napját és az időközben bekövetkezett változásokat.

(3) A névjegyzéket első ízben az igazságügy miniszter közlését követő nyolc nap alatt, azután pedig évenként, a következő évre szóló hatállyal, minden év december hó 20. napjáig kell elkészíteni.

(4) Egyidejűleg nem lehet ugyanazt a letartóztatóintézeti tisztet a katonai főtörvényszéki ülnökök és a katonai törvényszéki ülnökök névjegyzékébe, illetőleg több katonai törvényszék névjegyzékébe felvenni.

2. § (1) Az igazságügyminiszter a katonai főtörvényszék elnökével és a katonai törvényszékek vezetőivel esetenként közli azoknak a letartóztatóintézeti tiszteknek a nevét, rendfokozatát és szolgálati beosztását, akik a tényleges szolgálatból kiváltak, áthelyeztettek vagy egyéb ok következtében az ülnöki tisztség ellátása szempontjából többé nem jöhetnek tekintetbe.

(2) A közlés alapján a névjegyzéket helyesbíteni kell.

(3) Ha a névjegyzékbe felvett letartóztatóintézeti tiszt ellen bűnvádi vagy fegyelmi eljárás indul, az igazságügyminiszter ezt a körülményt a névjegyzékbe való feljegyzés végett közli a katonai főtörvényszék elnökével, illetőleg a katonai törvényszék vezetőjével.

3. § A katonai főtörvényszék elnöke, illetőleg a katonai törvényszék vezetője a névjegyzékbe felvett letartóztatóintézeti tiszteket a névjegyzékbe történt felvételükről az országos büntető intézet vezetőjét, illetőleg az illetékes államügyészség elnöke útján értesíti. Az utóbbiak általánosságban tájékoztatják a névjegyzékbe felvett letartóztatóintézeti tiszteket az ülnöki tisztséggel kapcsolatos feladataikról és köteleességeikről.

Az ülnökök esetenkénti kijelölése

4. § (1) Az 1950. évi 6. tvr. 8. §-a szerint megalakítandó ítéldbírószágban ülnökként eljáró letartóztatóintézeti tisztet az 1. § alapján összeállított névjegyzékbe felvett személyek közül a katonai főtörvényszék vezetője, illetőleg a fellebbezési eljárás során a katonai főtörvényszék elnöke jelöli ki. A honvédség tagjai közül kirendelendő ülnök kijelölése tekintetében az erre vonatkozó külön jogszabályok irányadók.

Ülnökül csak olyan letartóztatóintézeti tisztet lehet kijelölni, akivel szemben a Kbp. 109-111. §-aiban meghatározott kizáró okok egyike sem ismeretes és aki nem áll bűnvádi vagy fegyelmi eljárás alatt.

(3) A tárgyalás félbeszakítása vagy elnapolása esetén az újonnan kitűzendő tárgyalásra lehetőleg ugyanazt az ülnököt kell kijelölni, aki az előző tárgyaláson közreműködött.

5. § (1) A 4. § értelmében kijelölt letartóztatóintézeti tisztet a tárgyalásra (tanácsülésre) a hely és az idő megjelölése mellett kell meghívni, a meghívót - vétív csatolása mellett - a kijelölt ülnök előjárójának kell megküldeni azzal, hogy azt a címzettnek haladéktalanul kézbesítse és a címzett által aláírt vétívet küldje vissza, ha pedig az ülnök megjelenése elháríthatatlan akadályba

ütközik, még a meghívó érkezésének napján, később bekövetkező elháríthatatlan akadály esetén pedig nyomban, a leggyorsabb módon (távbeszélő, távirat, küldönc, stb. útján) értesítse az akadályról a katonai főtörvényszék elnökét, illetőleg a katonai törvényszék vezetőjét, aki ilyen esetben más letartóztatóintézeti tiszt kijelölése iránt intézkedik.

(2) Az ülnökül kijelölt letartóztatóintézeti tiszt a tárgyaláson (tanácsülésen) megjelenni és az ülnöki tisztséget ellátni köteles.

6. § Ha a letartóztatóintézeti tisztek közül kijelölt ülnök szabályszerű meghívás ellenére egyáltalán nem vagy késedelmesen jelenik meg, a tárgyalásról (tanácsülésről) engedély nélkül eltávozik, kötelességét egyébként nem teljesíti vagy az eljárás rendjét zavarja - amennyiben a cselekménye büntető rendelkezés alá nem esik - a fegyelmi eljárás (A.-66 jelzésű szolgálati könyv) megindítása iránt kell intézkedni, egyszersmind gondoskodni kell más ülnök kijelölése iránt.

7. § Ha a névjegyzékben megfelelő rendfokozatú ülnök nem szerepel, az ülnök kijelölése végett az igazságügy minisztert kell megkeresni.

A katonai törvényszékek területi illetékessége

8. § A budapesti katonai törvényszék illetékessége Pest, Komárom, Fejér és Nógrád megyék,

a pécsi katonai törvényszék illetékessége Győr, Sopron, Vas, Veszprém, Zala, Somogy, Baranya és Tolna megyék,

a szegedi katonai törvényszék illetékessége Bács-Kiskun, Csongrád, Békés és Szolnok megyék,

a debreceni katonai törvényszék illetékessége pedig Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén megyék területére terjed ki.

Bírósági és ügyészségi határozatok tartalma, valamint közlésük

9. § (1) A feljelentés félretételére, a nyomozás elrendelésére és megszüntetésére vonatkozó katonai ügyészségi határozatnak, a vádiratnak, valamint az ítéletnek a Kbp. 243. §-a első bekezdésének *a)* pontjához, illetőleg 307. §-ának 3. pontjához képest tartalmaznia kell a terhelt (vádlott) letartóztatóintézeti alkalmazott családi- és utónevét, továbbá azt a nevet, amely alatt esetleg még egyébként ismeretes, születési helyét és idejét, anyja családi- és utónevét, a terhelt (vádlott) családi állapotát, házastársának nevét, rendfokozatát, beosztási helyét, iskolai végzettségét, lakó- vagy tartózkodási helyét és - amennyiben ismeretesek - saját és házastársa vagyoni viszonyait.

(2) Az (1) bekezdésben említett határozatok (ítéletek) egy-egy kiadmányát minden esetben meg kell küldeni az igazságügy miniszternek, a terhelt (vádlott, elítélt) állománya szerint illetékes hatóság vezetőjének (országos büntetőintézet, megyei bírósági fogház vezetőjének) és amennyiben a magasabb parancsnok részére biztosított jogkört az államügyészség vezetője gyakorolja, e jogok

gyakorlása céljából a katonai törvényszék székhelyén működő államügyészség vezetőjének is.

(3) Letartóztatási intézeti tiszt vagy tiszthelyettes bűnügyében az (1) bekezdésben említett határozatokat (ítéleteket) - a feljelentés felterjesztését elrendelő határozat kivételével - a honvédelmi miniszternek is meg kell küldeni.

Vétségek és kihágások megtorlása fegyelmi (fegyelmező) jogkörben

(1) Annak elrendelésére, hogy a letartóztatási intézeti alkalmazott által elkövetett, pénzbüntetéssel, illetőleg egy évet meg nem haladó szabadságvesztéssel büntetendő vétség vagy kihágás fegyelmi úton toroltassék meg, kizárólag az igazságügy miniszter jogosult.

(2) Nyereségvágyból vagy aljas indokból elkövetett vétség, illetőleg kihágás esetében a fegyelmi úton való megtorlás elrendelésének nincs helye.

(3) A fegyelmi büntetést az igazságügy miniszter rendelkezése alapján a fegyelmi fenytő (fegyelmező) hatalommal felruházott letartóztatási intézeti eljáró szabja ki.

**1950. évi 5. törvényerejű rendelet az Államvédelmi Hatóság
szervezésével kapcsolatos egyes katonai igazságügyi kérdésekről**

1. § (1) A belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságából és a Honvéd Határőrségből alakult Államvédelmi Hatóság tagjaira továbbra is a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény (Ktbtk.), illetőleg a honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló 1912. évi XXXIII. törvény (Kbp.), valamint az ezeket kiegészítő és módosító jogszabályok irányadók.

(2) Ott, ahol a Ktbtk. vagy az annak végrehajtására vonatkozó jogszabály a belügyminiszter részére biztosít jogkört, a belügyminiszter helyett az Államvédelmi Hatóság főfelügyeletével megbízott minisztert kell érteni.

2. § A Ktbtk. 12., 14., 15. és 46. §-a az Államvédelmi Hatóság tagjaira is kiterjed.

3. § (1) Az Államvédelmi Hatóság tagjai ellen indított bünvádi ügyben a katonai ügyészi tennivalók ellátása végett az Államvédelmi Hatóság főfelügyeletével megbízott miniszter a honvédelmi miniszterrel egyetértésben az Államvédelmi Hatóság bírói képesítésű egy vagy több tagját a katonai ügyészséghez kirendelheti. Az Államvédelmi Hatóság kirendelt tagja a katonai ügyészség vezetőjének helyetteseként jár el és ebben a minőségben a katonai ügyészség vezetőjének felügyelete alatt áll. *

(2) A honvédelmi miniszter az Államvédelmi Hatóság főfelügyeletével megbízott miniszterrel egyetértésben az Államvédelmi Hatóságnak a katonai ügyészséghez kirendelt tagjai részére az (1) bekezdésben megkívánt képesítés

alól átmenetileg, legfeljebb azonban az 1953. évi december hó 31. napjáig terjedő hatállyal felmentést adhat.

4. § A budapesti központi katonai ügyészség az Államvédelmi Hatóság tagja ellen folyamatba tett bűnügyet a vádirat benyújtása előtt is átteheti az egyébként illetékes katonai ügyészséghez.

5. § (1) Az Államvédelmi Hatóság tagja ellen folyamatba tett bűnügyben a haditörvényszék ülnökeit az Államvédelmi Hatóság beosztottjai közül kell kirendelni.

(2) Katona és az Államvédelmi Hatóság tagja ellen együttesen (Kbp. 36. §) folyamatban lévő bűnügyben az egyik ülnököt a honvédség, a másikat az Államvédelmi Hatóság tagjai közül kell kirendelni.

(3) Az Államvédelmi Hatóság tagja és a rendőrség tagja ellen együttesen folyamatban lévő bűnügyben az egyik ülnököt az Államvédelmi Hatóság, a másik ülnököt a rendőrség tagjai közül kell kirendelni.

(4) Katona, az Államvédelmi Hatóság tagja és a rendőrség tagja ellen együttesen folyamatban lévő bűnügyben a haditörvényszék egyik ülnökét a honvédség, a másik ülnökét pedig a magasabb rendfokozatú vádlott testületének tagjai közül kell kirendelni; egyenlő rendfokozat esetében a másik ülnök az Államvédelmi Hatóság tagja.

(5) Az Államvédelmi Hatóság tagja ellen folyamatba tett bűnügyben a katonai főtörvényszék tanácsának megalakítására nézve az 1948. évi LXIII. tv. 9. §-át a jelen § (1)-(4) bekezdéseiben foglaltaknak megfelelő eltérésekkel kell alkalmazni.

6. § A katonai büntetőjogszabályok alkalmazása szempontjából katonai parancsnokság alatt az Államvédelmi Hatóságot, parancsnokságot, illetőleg megfelelő szervét; hadianyag, honvédség céljaira szolgáló anyag és katonai anyag alatt az Államvédelmi Hatóság céljaira szolgáló anyagot, katonai rendfokozat alatt államvédelmi rendfokozatot és általában katonai szolgálat alatt az államvédelmi szolgálatot is érteni kell.

7. § A jelen törvényerejű rendelet végrehajtásáról a honvédelmi miniszter az Államvédelmi Hatóság főfelügyeletével megbízott miniszterrel egyetértve gondoskodik.

1950. évi 9. törvényerejű rendelet a felszabadulás ötödik évfordulója alkalmából közkegyelem gyakorlása tárgyában

A Magyar Népköztársaság állami, társadalmi és gazdasági rendjének szilárdsága lehetővé teszi, hogy az ország felszabadulásának ötödik évfordulója alkalmából széles körben részesüljenek közkegyelemben olyan elítéltek, akik politikai, gazdasági vagy más, közönséges bűncselekményeket követtek el.

Ezen kívül a Magyar Népköztársaság büntetlen hazatérést kíván biztosítani olyan magyar állampolgárok részére, akik a háborús eseményekkel kapcsolatban távoztak nyugatra, vagy ellenséges hírveréstől megtévesztve, felszabadulás óta hagyták el törvénybe ütköző módon az ország területét, de ma már belátják, hogy boldogulásukat csak hazájukban, a magyar dolgozó nép körében találhatják meg.

1. § Kegyelemben részesülnek azok:

a) akiket a bíróság a felszabadulás (1945. április 4.) előtt elkövetett háborús vagy népellenes büntett miatt egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre jogerősen elítélt,

b) akiket a bíróság a demokratikus államrend vagy köztársaság ellen az 1948. évi január hó 1. napja előtt elkövetett bűncselekmény miatt egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg ezer forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre, vagy a most említett időpont után, de az 1950. évi január hó 1. napja előtt elkövetett ilyen bűncselekmény miatt hat hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg ezer forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre elítélt.

2. § A háborús vagy népellenes büntett miatt öt évet meg nem haladó legrövidebb tartammal kiszabott kényszermunka-büntetésre ítélteteket a jelen törvényerejű rendeletnél fogva olyannak kell tekinteni, mint akiket ugyanilyen tartamú határozott időre szóló fegyházbüntetésre ítélték el. Az ilyen elítéltek abban a kedvezményben is részesülnek, hogy büntetésükbe az előzetes letartóztatás tartamát teljes egészében be kell számítani, hátralévő büntetésük tehát annak tartamával megrövidül.

3. § (1) A Magyar Népköztársaság kegyelmet kíván gyakorolni azokkal az ország határain kívül tartózkodó magyar állampolgárokkal szemben is, akik nem tartoztak a fasiszta rendszer irányító szereplői közé és nem követtek el főbenjáró háborús vagy népellenes bűncselekményt. Áll ez elsősorban azokra, akik utasításra vagy akár a fasiszta hírverés megtévesztő hatása alatt, akár az akkori viszonyok között tévesen felfogott egyéb okból hagyták el az ország területét. Ehhez képest a felszabadulás előtt elkövetett háborús vagy népellenes büntett miatt nem lehet bűnvádi eljárást indítani 1945. évi április hó 4. napja előtt a háborús eseményekkel kapcsolatban nyugatra távozott olyan magyar állampolgár ellen, aki az 1950. évi október hó 4. napjáig Magyarország területére visszatér.

(2) Az (1) bekezdés alapján nem részesül kegyelemben az, aki

a) az úgynevezett Sztójay vagy Szálasi-kormányok idején miniszteri, politikai államtitkári, főispáni vagy tábornoki kinevezést nyert,

b) akár belföldön, akár külföldön felbújtója, tettese vagy részese volt emberek törvénytelen kivégzésének vagy megkínzásának,

c) magyar állampolgár létre a német hitleri fasiszta biztonsági szolgálat (Gestapo) kötelékébe lépett.

4. § (1) A jelen törvényerejű rendelet hatálybalépése előtt elkövetett tiltott útlevéltárlás és tiltott határátlépés [1948. évi XLVIII. tv. 48. § (1) bek.], valamint az azzal összefüggésben elkövetett más bűncselekmény miatt nem lehet bűnvádi eljárást indítani az ellen, aki az 1950. évi október hó 4. napjáig Magyarország területére visszatér.

(2) Külképviseleti hatóságaink a visszatérni szándékozó magyar állampolgárokat - ideértve azokat is, akik nem törvényellenesen hagyták el Magyarország területét, de útiokmányaik lejártával nem tértek vissza - hazatérési igazolvánnyal látják el.

(3) Az (1) bekezdés alapján nem részesül kegyelemben az, akit a Magyar Népköztársaság minisztertanácsa állampolgárságától megfosztott.

5. § Kegyelemben részesülnek azok a jogerősen elítéltek, akiket a bíróság, ideértve a jövedéki és a rendőri büntetőbíróságot is:

a) az 1950. évi január hó 1. napja előtt elkövetett közszükségleti cikk engedély nélküli kivitele miatt hat hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre,

b) a hároméves gazdasági tervet veszélyeztető bűncselekmény miatt - ide nem értve a 14200/1947. (XI. 30.) Korm. rendelet 7. §-ában meghatározott bűncselekményt (aktív szabotázszt) - egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg ezer forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre,

c) a kollektív szerződésnek, illetőleg az azt pótló vagy kiegészítő jogszabálynak (hatósági határozatnak) megszegése vagy kijátszása által elkövetett bűncselekmény miatt két hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg pénzfőbüntetésre,

d) az 1948. évi október hó 1. napja előtt elkövetett, a közellátás érdekét veszélyeztető bűncselekmény miatt hat hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg ezer forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre, avagy az említett időpont után, de az 1950. évi január hó 1. napja előtt elkövetett, a közellátás érdekét veszélyeztető bűncselekmény miatt három hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg ezer forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre,

e) az 1949. évi augusztus hó 1. napja előtt elkövetett árdrágító visszaélés vagy fizetési eszközök, külföldi követelések és értékpapírok, az arany, az aranyból vagy arany felhasználásával készült tárgyak tekintetében az említett időpont előtt elkövetett bűncselekmény miatt egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg ezer forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre ítélt.

6. § Kegyelemben részesülnek még ki nem töltött szabadságvesztés büntetésük felére azok, akiket a bíróság tíz évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre a felszabadulás előtt jogerősen elítélt.

7. § Kegyelemben részesülnek még ki nem töltött szabadságvesztés-büntetésük felére azok, akiket a bíróság az 1., 2. és 4. §-okban nem említett, az 1945. évi április hó 4. napja előtt elkövetett bűncselekmény miatt tíz évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg a jelzett időpont után, de az 1946. évi augusztus hó 1. napja előtt elkövetett ilyen bűncselekmény miatt öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre a felszabadulás után jogerősen elítélt.

8. § Kegyelemben részesülnek azok is, akiket a bíróság - ideértve a rendőri büntetőbíróságot is - az 1., 2. és 4. §-okban nem említett, az 1948. évi január hó 1. napja előtt elkövetett bűncselekmény miatt egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg ötszáz forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre, vagy a jelzett időpont után, de az 1949. évi január hó 1. napja előtt elkövetett ilyen bűncselekmény miatt hat hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg ötszáz forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre, avagy az 1949. évi január hó 1. napja után, de az 1950. évi január hó 1. napja előtt elkövetett bűncselekmény miatt három hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztés, illetőleg ötszáz forintnál nem nagyobb összegű pénzfőbüntetésre jogerősen elítélt.

(2) Fiatalkorú által elkövetett bűncselekmény esetén az (1) bekezdésben említett egy év helyett két évet, hat hónap helyett egy évet, három hónap helyett pedig hat hónapot kell érteni.

(3) A jövedéki kihágás miatt jogerősen elítéltekre a jelen § rendelkezéseit azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a pénzfőbüntetésre a kegyelem, az (1) bekezdés minden esetében akkor is kiterjed, ha annak összege az ötszáz forintot meghaladja, de ezer forintnál nem nagyobb.

9. § (1) A kegyelem - a mellékbüntetésként kiszabott pénzbüntetést kivéve - a mellékbüntetésekre nem terjed ki; az 5. § alapján kegyelemben részesülő személy tekintetében azonban a kegyelem a kitiltásra is kiterjed, ha őt lakóhelyéről tiltották ki.

(2) Jövedéki kihágás miatt kiszabott, ezer forintot meghaladó összegű mellékpénzbüntetésre a kegyelem nem terjed ki, az ezt behajthatatlanság esetében helyettesítő szabadságvesztés azonban - tartamára tekintet nélkül - kegyelem alá esik.

10. § (1) A jelen törvényerejű rendelet alapján nem részesülnek kegyelemben azok, akiket hűtlenség (kémkedés), a demokratikus államrend vagy köztársaság ellen irányuló szervezkedés, löfegyver vagy lőszer tekintetében elkövetett bűncselekmény [7.150/1946. (VI. 22.) ME rendelet 2. § (1) bek.] miatt ítélték el, úgyszintén egyéb bűncselekményeik tekintetében azok sem, akik a most felsorolt bűncselekmények valamelyikét is elkövették.

(2) Az előző rendelkezések alapján nem részesülhet kegyelemben az, akit a jelen törvényerejű rendelet hatálybalépését megelőző öt éven belül legalább két ízben ítélték el jogerősen, feltéve, hogy valamelyik büntetését büntett miatt vagy három hónapot meghaladó tartalmú fogházban nyereségvágyból elkövetett vétség miatt szabták ki; az ismételt elítélés szempontjából nem jön figyelembe az a büntetés, amelyre nézve az elítélt kegyelemben vagy a hátrányos következmények alóli mentesítésben (rehabilitációban) részesült.

(3) A (2) bekezdésben foglalt korlátozást nem lehet alkalmazni az említett öt éven belül két ízben elítélttel szemben, ha büntetését mindkét esetben fiatal korban elkövetett bűncselekmény miatt szabták ki.

11. § Jogerős ítélettel még el nem bírált ügyben az eljárást nem lehet folytatni, amennyiben pedig az eljárás még nem indult meg, azt nem lehet folyamatba tenni, ha az illetékes vádhatóság megítélése szerint terhelt jogerős elítélés esetén a jelen törvényerejű rendelet értelmében kegyelemben részesülne.

12. § (1) A kegyelem a jelen törvényerejű rendeletben meghatározott előfeltételek mellett és az abban megszabott korlátok között a katonai büntetőbíráskodás alá tartozó személyekre is kiterjed.

(2) Kegyelemben részesülnek azok is, akiket a katonai bíróság az 1948. évi január hó 1. napja előtt elkövetett katonai bűncselekmény miatt egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg pénzfőbüntetésre, vagy a jelzett időpont után, de az 1949. évi január hó 1. napja előtt elkövetett katonai bűncselekmény miatt hat hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg pénzfőbüntetésre jogerősen elítélt, úgyszintén azok is, akiket a katonai bíróság az 1949. évi január hó 1. napja után, de az 1950. évi január hó 1. napja előtt elkövetett katonai bűncselekmény miatt három hónapot meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, illetőleg pénzfőbüntetésre jogerősen elítélt.

(3) A 11. § rendelkezéseit a katonai büntetőbíráskodás körében is megfelelően alkalmazni kell.

13. § (1) A rendőrhatalósági őrizetet meg kell szüntetni, ha elrendelésének oka

a) a demokratikus államrend vagy köztársaság ellen irányuló kijelentés, a népgazdaság érdekét veszélyeztető magatartás vagy tiltott útlelhasználát, illetőleg tiltott határátlépés,

b) a demokratikus államrend vagy köztársaság ellen irányuló megmozdulásban (tüntetésben, falusi verekezésben stb.) való részvétel vagy népellenes magatartás (nyilaskeresztes, Volksbund-, SS-tagság stb.) volt, feltéve, hogy az illető az a) pont esetében három hónapot, a b) pont esetében pedig hat hónapot már rendőrhatalósági őrizetben töltött.

(2) Nem kell megszüntetni a rendőrhatalósági őrizetet az a) pont esetében akkor, ha a tiltott útlelhasználattal vagy tiltott határátlépéssel kapcsolatban hűtlenség (kémkedés) gyanúja merül fel, a b) pont esetében pedig akkor, ha népellenes magatartása miatt az illető ellen nyomozás van folyamatban.

14. § A hat hónapnál régebben elrendelt rendőrhatósági felügyeletet meg kell szüntetni, kivéve ha

- a) elrendelésének oka a demokratikus államrend vagy köztársaság ellen irányuló szervezkedésnek vagy hűtlenség elkövetésének veszélye volt, avagy
- b) a rendőri felügyelet alá helyezés tiltott útlevélhasználat, tiltott határátlépés vagy csempészség gyanúja miatt határmenti megyéből történt kitiltással kapcsolatban rendeltetett el.

**83/1950. (III. 25.) MT rendelet a felszabadulás ötödik évfordulója
alkalmából közkegyelem gyakorlásáról szóló 1950:9. törvényerejű
rendelet végrehajtása tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 0.133.)

1. § (1) Az 1950. évi 9. tvr. (a következőkben: Tvr.) 3. és 4. §-a értelmében kegyelemben részesülő, külföldön tartózkodó magyar állampolgárok hazautazását kizárólag a magyar külképviseleti hatóságok szervezik meg és bonyolítják le.

(2) A hazatérni kívánó személyek kötelesek a legközelebbi magyar külképviseleti hatóságnál jelentkezni és személyazonosságukat személyi okmányaik bemutatásával igazolni. A személyazonosság igazolására többek között alkalmas a születési vagy házassági anyakönyvi kivonat, az állampolgársági bizonyítvány, a honosítási okirat, a katonakönyv (zsoldkönyv) és bármely magyar hatóság vagy hivatal által kiállított arcképes igazolvány is.

(3) Aki személyazonosságát személyi okmánnyal igazolni nem tudja, a külképviseleti hatóság által rendelkezésére bocsátott űrlap kitöltésével jelenti be személyi adatait és az ezek bizonyítására alkalmas eszközöket (tanúkat stb.).

2. § A külképviseleti hatóságok a személyazonosságukat okmánnyal igazoló személyek részére harminc nap alatt, az erre nem képes személyek részére pedig - az általuk közölt adatok megvizsgálása mellett - hatvan nap alatt hazatérési igazolványt állítanak ki és alkalmas módon - a szükséghez képest anyagi segély nyújtásával - gondoskodnak a hazautazás lebonyolításáról.

3. § (1) A Tvr. végrehajtásáról a polgári büntetőbíráskodás körében az igazságügyminiszter, a katonai büntetőbíráskodás körében a honvédelmi miniszter, a jövedéki kihágási ügyekben a pénzügyminiszter, a rendőri büntetőbíráskodás körében pedig a belügyminiszter gondoskodik.

(2) A rendőrhatósági őrizet, illetőleg felügyelet megszüntetése iránt a Tvr. 13. és 14. §-ai alapján, a politikai okból rendőrhatósági őrizet (felügyelet) alá helyezetteket illetően az Államvédelmi Hatóság, egyébként a belügyminiszter intézkedik.

4. § (1) Azokat a tennivalókat, amelyek a Tvr. alkalmazásában a polgári büntetőbíráskodás terén az államügyészségre, a büntetőbíróságra, illetőleg az igazságügyminiszterre hárulnak, - a katonai büntetőbíráskodás körében a katonai ügyészség, a katonai bíróság, illetőleg a honvédelmi miniszter, a jövedéki büntetőbíráskodás körében a pénzügyi hatóság (pénzügyigazgatóság, központi vámigazgatóság), a jövedéki büntetőbíróság, illetőleg a pénzügyminiszter, - a rendőri büntetőbíráskodás körében pedig a rendőri büntetőbíróság, illetőleg a belügyminiszter látja el.

(2) Ha a vádhatóságnak vagy a rendőri büntetőbíróságnak a Tvr. alkalmazása körül kétsége van - szükség esetén az iratok felterjesztése mellett - az (1) bekezdés szerint illetékes miniszterhez fordul és ennek döntését várja.

5. § Ha a rendelkezésre álló adatok szerint az elítélt a Tvr. értelmében kegyelem alá vonható bűncselekményen felül a Tvr. 10. §-ának (1) bekezdésében megjelölt, de jogerős ítélettel még el nem bírált valamely cselekményt is követett el, az utóbbi jogerős elbírálásáig függőben kell tartani annak megállapítását, hogy az elítélt a jogerősen kiszabott büntetésére nézve kegyelemben részesül-e. Ilyen esetben az elítélt szabadlábra helyezése kérdésében az igazságügyminiszter dönt, akihez az iratokat véleményes jelentés kíséretében az államügyészség felterjeszti.

6. § A bűnhalmazat (Btk. 96. §) miatt, úgyszintén a többszörös elítélés folytán utólag alkalmazott összbüntetés (Bp. 517. §) abban az esetben esik kegyelem alá, ha az összbüntetés mértéke nem haladja meg a Tvr. 1., 5., 6., 7., illetőleg 8. §-aiban megszabott tartamot és az összbüntetést kizárólag olyan bűncselekmények miatt szabták ki, amelyek a Tvr. alá vonhatók.

7. § Ha az elítéltet több ítélettel jogerősen szabadságvesztésre ítélték és a büntetéseket még nem foglalták összbüntetésbe, a kegyelem előfeltételeit minden egyes szabadságvesztésre nézve önállóan kell vizsgálni. A kegyelem alá nem eső szabadságvesztés a többi büntetés tekintetében csak abban az esetben zárja ki a kegyelemben részesülést, ha a 10. § értelmében kizáró okot valósít meg.

8. § Ha az elkövető ellen több bűncselekmény miatt egy vagy több bűnvádi eljárás van folyamatban, a 6. és a 7. §-ok rendelkezései a Tvr. 11. §-ának alkalmazása szempontjából megfelelően irányadók.

9. § Az a körülmény, hogy a terhelt a Tvr. 11. §-a alapján eljárási kegyelemben nem részesült, nem zárja ki jogerős elítélés esetén a végrehajtási kegyelem megállapítását, feltéve, hogy az utóbbi előfeltételei fennállanak.

10. § A Tvr. 10. §-ának (2) és (3) bekezdése szempontjából nem kizáró ok az elítélten már végrehajtott olyan korábbi szabadságvesztés, amely a Tvr. értelmében kegyelem alá esnék.

11. § A jogerősen elítélt kegyelemben részesüléséről a 104000/1949. (1950. 1.) IM rendelet 40. §-ához mellékelt mintának megfelelő értesítő lapot kell küldeni az Országos Bünygyi Nyilvántartó Hivatal részére.

12. § (1) A kegyelem a Tvr. 8. §-ának (3) bekezdése értelmében kiterjed az 1950. évi január hó 1. napja előtt elkövetett jövedéki kihágás miatt, a pénzügyi hatóság által büntető határozattal kiszabott, ezer forintot meg nem haladó pénzbüntetésre is.

(2) Ha a jövedéki kihágás miatt a bíróság által kiszabott főbüntetés kegyelem alá esik, a mellékbüntetés azonban az ezer forintot meghaladja [Tvr. 9. § (2) bek.], annak behajtásáról gondoskodni kell.

(3) A Tvr. 11. §-ának alkalmazása szempontjából a jövedéki kihágás miatt kiszabható legkisebb pénzbüntetés összegét kell a kegyelemben részesülés előfeltételei szempontjából figyelembe venni. Ha a büntetés kiszabása nem a pénzügyi hatóság hatáskörébe tartozik, a vádiratot be kell nyújtani.

**58500/1950. (IX. 29.) IM rendelet a felszabadulás ötödik évfordulója
alkalmából közkegyelem gyakorlásáról szóló 1950. évi 9.
törvényerejű rendelet 3. és 4. §-ainak alkalmazása tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 2406)

Az 1950. évi 9. tvr. 3. és 4. §-aiban foglalt azok a rendelkezések, amelyek szerint a felszabadulás előtt elkövetett háborús vagy népellenes büntett miatt, valamint a törvényerejű rendelet hatálybalépése előtt elkövetett tiltott útlelhasználát, tiltott határátlépés és az azzal összefüggésben elkövetett más bűncselekmény miatt nem lehet bünvádi eljárást indítani, - visszatérésük esetére azokra terjednek ki, akik az 1950. évi október hó 4. napjáig a magyar külképviseleti hatóságánál visszatérésre jelentkeztek.

**1950. évi 20. törvényerejű rendelet a honvédségi védőkre vonatkozó
egyes rendelkezések módosításáról**

1. § (1) A katonai igazságügyi hatóság előtt védőként csak olyan ügyvéd és nemtényleges állományú (tartalékos, vagy nyugállományú) hadbíró járhat el, akit a honvédelmi miniszter az evégből összeállított lajstromba bejegyzett. E lajstromba bejegyzett ügyvédek és nem tényleges állományú hadbírák sem járhatnak el azokban az ügyekben, amelyekben a bünvádi eljárás az 1948. évi XLVII. tv. 1. §-ában vagy az 1940. évi XVIII. tv. 11. §-ának 2. pontjában felsorolt bűncselekmények valamelyike miatt van folyamatban.

(2) A honvédelmi miniszter külön lajstromba jegyzi be azokat az ügyvédeket és nemtényleges állományú hadbírákat, akik védőként a katonai igazságügyi hatóság előtt folyamatban lévő bármilyen ügyben eljárhattak.

2. § Az 1. § (1) és (2) bekezdésében említett lajstromok összeállítását és vezetését a honvédelmi miniszter rendelettel szabályozza.

3. § (1) Jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésének napját a honvédelmi miniszter állapítja meg.

(2) Jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésével a 12080/1945. (XII. 28.) ME rendelet 1. §-a és a 4031/1949. (V. 14.) Korm. rendelet hatályukat veszítik.

1950. évi 38. törvényerejű rendelet a katonai büntetőbíráóságok hatáskörének kiterjesztéséről

1. § A katonai büntetőbíráskodás hatálya kiterjed arra a polgári személyre is, aki
1. a honvédelmi igazgatás körében vagy katonai parancsnokságnál, katonai hatóságnál, illetőleg katonai intézetnél, szervnél teljesít szolgálatot;

2. olyan bűncselekmények felbujtója, bűnsegéde, bűnpártolója vagy orgazdaja, amelynek tettese katonai büntetőbíráskodás alá tartozik;

3. olyan bűncselekmény tekintetében szegi meg a feljelentési kötelességét, amelynek elkövetője katonai büntetőbíráskodás alá tartozik;

4. az 1930. évi III. tv. 65., 67. és 78. §-aiban, az 1939. évi II. tv. 181. §-ának (2) bekezdésében vagy az 1942. évi XIV. tv. 29. §-ában meghatározott valamely bűncselekményt követ el, valamint az is, aki olyan bűncselekményt követ el, amely a honvédelem, illetőleg a hadviselés érdekeit sérti vagy veszélyeztet, ideértve az ilyen bűncselekmény előmozdítása vagy leplezése végett elkövetett bűncselekményeket. A 220/1949. (I. 8.) Korm. rendeletben meghatározott bűncselekmények elkövetői akkor tartoznak katonai büntetőbíráskodás alá, ha a cselekmény a honvédelem, illetőleg a hadviselés érdekeit sérti vagy veszélyeztet.

2. § Az 1. §-ban említett bűncselekmények esetében az ország egész területére nézve a budapesti katonai törvényszék jár el, ha a vádiratot a budapesti katonai ügyészség a budapesti katonai törvényszékhez nyújtja be.

3. § E törvényerejű rendeletet a hatálybalépése napjáig a polgári büntetőbíráóság előtt már folyamatban lévő ügyben csak akkor kell alkalmazni, ha abban a polgári büntetőbíráóság a tárgyalást még nem tűzte ki.

1950. évi II. törvény a büntetőtörvénykönyv általános részéről

A büntetőtörvénykönyv új általános része annak a gazdasági, társadalmi és politikai átalakulásnak felel meg, amely a felszabadulást követően országunkban végbement s azokat a büntetőjogi alapelveket foglalja törvénybe, amelyek a szocializmus építésének érdekeit, a társadalmi tulajdon védelmét szolgálják.

ELSŐ RÉSZ

A büntettekről

I. FEJEZET

Bevezető rendelkezések

1. § (1) A büntetőtörvények feladata, hogy védelmet biztosítsanak a társadalomra veszélyes cselekményekkel szemben.

(2) A társadalomra veszélyes cselekmény minden olyan tevékenység, vagy mulasztás, amely a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti.

(3) Büntett az a társadalomra veszélyes cselekmény, amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli.

2. § (1) A büntettet az elkövetése idejében hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni.

(2) Ha a büntett elkövetésétől annak elbírálásáig új törvény lép hatályba, az újabb törvényt a hatálybalépése előtt elkövetett cselekményre is alkalmazni kell, feltéve, hogy

a) az újabb törvény szerint a cselekmény már egyáltalán nem büntetendő, vagy enyhébben büntetendő, mint a korábbi törvény szerint vagy

b) az újabb törvény kifejezetten kimondja, hogy hatálya a hatálybalépése előtt elkövetett cselekményre is kiterjed.

3. § (1) A magyar törvényt kell alkalmazni, ha akár magyar, akár külföldi állampolgár belföldön követ el büntetettet, úgyszintén akkor is, ha magyar állampolgár külföldön büntetettet követ el.

(2) A belföldön elkövetett büntettel egy tekintet alá esik az olyan büntett is, amelyet bár a Magyar Népköztársaság határain kívül, de a magyar hadihajón, magyar katonai repülőgépen vagy nyílt tengeren lévő magyar kereskedelmi hajón, avagy menetközben magyar polgári repülőgépen követtek el.

4. § A magyar törvényt kell alkalmazni a külföldi állampolgár által külföldön elkövetett büntetetre is, ha a cselekmény

a) nemcsak a magyar törvény, hanem az elkövetés helyének a törvénye szerint is büntetendő, vagy

b) a Magyar Népköztársaság demokratikus államrendjéhez vagy gazdasági rendjéhez fűződő alapvető érdeket sért, tekintet nélkül arra, hogy az elkövetés helyének törvénye szerint büntetendő-e vagy sem, feltéve mindkét esetben, hogy az igazságügyminiszter a bűnvádi eljárás megindítását elrendeli.

5. § Akár belföldön, akár külföldön követték el a büntettet, a külföldi bíróság ítélete alapján kitöltött büntetést a magyar bíróság által kiszabott büntetésbe be kell számítani.

6. § Ha a külföldön elkövetett büntett akár a magyar törvény, akár az elkövetés helyének törvénye szerint csupán a sértett fél indítványára üldözhető, bűnvádi eljárásnak csak a sértett indítványára van helye. Ez a rendelkezés nem vonatkozik azokra a cselekményekre, amelyeket arra tekintet nélkül kell a magyar törvény szerint büntetni, hogy az elkövetés helyének törvénye értelmében büntetés alá esnek-e (4. § b) pont).

7. § A területenkívüliséget vagy személyes mentességet élvező személyek büntetőjogi felelősségére nézve a nemzetközi szerződés vagy egyezmény, ennek hiányában pedig a nemzetközi gyakorlat irányadó.

8. § (1) A Magyar Népköztársaság állampolgára más államnak nem adható ki, kivéve ha nemzetközi szerződés (egyezmény) másként rendelkezik.

(2) Külföldi állampolgár kiadatásának nemzetközi szerződés (egyezmény) alapján, ennek hiányában pedig viszonyosság esetén van helye. A viszonyosság kérdésében az igazságügyminiszter nyilatkozata irányadó.

(3) Viszonyosság esetén nincs helye kiadatásnak, ha

a) az a cselekmény, amely miatt a kiadást kérik, akár a magyar törvény, akár a kiadást kérő állam törvénye szerint nem bűncselekmény,

b) olyan személy kiadatását kérik, aki demokratikus magatartásáért, vagy a népek felszabadítása érdekében kifejtett tevékenységéért üldöznék.

II. FEJEZET

A büntethetőség

9. § Nem büntethető, aki a büntett elkövetésekor tizenkettedik életévét még nem töltötte be.

10. § (1) nem büntethető, aki a büntettet olyan elmebeteg állapotban, vagy olyan öntudatzavarban követte el, amely őt képtelenné tette a cselekmény társadalmi veszélyességének felismerésére, vagy az akaratának megfelelő magatartásra.

(2) Nem büntethető az sem, aki a büntettet kényszer vagy fenyegetés hatása alatt követte el, ha helyzete őt képtelenné tette az akaratának megfelelő magatartásra.

(3) Ha az elkövetőt elmebetegsége, öntudatának zavara, a kényszer vagy a fenyegetés csupán korlátozta a cselekmény társadalmi veszélyességének

felismerésében, vagy az akaratának megfelelő megfelelő magatartásban, büntetését korlátlanul enyhíteni lehet (52. §).

(4) Az előző rendelkezések nem alkalmazhatók annak a javára, aki maga idézte elő állapotát vagy helyzetét abból a célból, hogy a büntettet elkövesse.

11. § Büntetni kell a gondatlanságból elkövetett büntettet is, kivéve ha a törvény csak a szándékos elkövetés büntetését rendeli.

12. § (1) Szándékosan követi el a büntettet az, aki magatartásának következményeit kívánva vagy e következményekbe belenyugodva hajtja végre cselekményét.

(2) Gondatlanságból követi el a cselekményt az, aki cselekményének következményeit a tőle elvárható figyelem, körütekintés vagy előrelátás elmulasztásával idézi elő.

13. § (1) Nem róható az elkövető terhére az olyan tény, amelyről az elkövetéskor nem volt tudomása (tévedés).

(2) Ha az elkövető tévedését az okozta, hogy nem fejtette ki a tőle elvárható figyelmet vagy körütekintést és cselekménye gondatlan elkövetés esetén is büntetendő, a büntethetőség a gondatlan bűncselekmény tekintetében a tévedés ellenére is fennáll.

14. § (1) Az elkövető nem büntethető, ha a cselekményt abban a téves feltevésben hajtotta végre, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre feltevésre alapos oka volt.

(2) Ha pedig a téves feltevésre nem volt ugyan alapos ok, de azt méltányolható körülmény idézte elő, a büntetést korlátlanul enyhíteni lehet (52. §).

15. § (1) A jogtalan támadást vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetést - akár a köz ellen, akár egyesek személye vagy javai ellen irányul - a megtámadott vagy bárki más elháríthatja. Az elhárításhoz szükséges cselekmény - jogos védelem - nem büntethető.

(2) Nem büntethető a cselekmény akkor sem, ha az elkövető a védelem szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl.

16. § (1) Végszükségben követi el a cselekményt az, aki ezzel akár a köz alapvető érdekét, akár a maga vagy más életét, testi épségét, vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti.

(2) A végszükségben elkövetett cselekmény nem büntethető, ha elkövetőjének a veszély előidézése nem róható fel és ha a cselekmény nem okozott súlyosabb sérelmet, mint amelynek elhárítására irányult.

(3) Nem lehet a végszükséget megállapítani, ha az elkövetőnek - hivatásánál fogva - kötelessége volt a veszély elvállalása.

17. § Kísérlet az a cselekmény, amellyel a tettes a szándékos büntett végrehajtását megkezdte, de azt be nem fejezte.

18. § (1) A kísérlet büntetése ugyanaz, mint a befejezett büntetté.

(2) Kísérlet esetében a büntetést korlátlanul enyhíteni (52. §), sőt a bűnösség megállapítását és büntetés kiszabását mellőzni is lehet a tettel szemben:

a) aki az elkövetést arra alkalmatlan tárgyon vagy alkalmatlan és egyszersmind veszélytelen eszközzel kísérte meg vagy

b) aki a cselekmény végrehajtásától önként elállott vagy annak végrehajtása után az eredmény bekövetkezését önként elhárította.

(3) Kísérlet esetében a büntetést korlátlanul enyhíteni, sőt a bűnösség megállapítását és büntetés kiszabását mellőzni is lehet a felbújtóval vagy bűnsegéddel szemben, ha az a büntett végrehajtását önként megakadályozta, vagy az eredmény bekövetkezését önként elhárította, a bűnsegéddel szemben pedig e feltételek nélkül is, ha a büntetés mellőzésére vagy korlátlan enyhítésére vonatkozó megelőző rendelkezést [(2) bek.] a tettes javára alkalmazták.

19. § (1) Ha a törvény ezt külön rendeli, előkészület miatt büntetendő az, aki - a büntett elkövetésére irányuló szándékkal - a tényálláshoz nem tartozó, de annak véghezvitelét előkészítő cselekményt hajt végre, így például a büntett elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő előfeltételeket biztosítja, az ahhoz szükséges eszközöket vagy kellékeket biztosítja, az ahhoz szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a büntett véghezvitelére alkalmassá teszi, az elkövetésre mást felhív, az elkövetésre nézve megállapodik.

(2) Az előkészület büntetését a törvény különös rendelkezései határozzák meg.

(3) Előkészület esetén a büntetést korlátlanul enyhíteni (52. §), sőt a bűnösség megállapítását és a büntetés kiszabását mellőzni is lehet azzal szemben:

a) akinek önkéntes elállása vagy önkéntes elhárító tevékenysége folytán maradt el a büntettnek vagy kísérletének elkövetése;

b) aki az elkövetés elhárítása céljából korábbi felhívását, ajánlkozását vagy vállalkozását visszavonta, vagy a többi közreműködőt az elkövetéstől való elállásra reábirni törekedett, tekintet nélkül arra, hogy a büntettnek vagy kísérletének elkövetése említett tevékenysége folytán maradt-e el vagy sem;

c) aki az előkészületet a hatóságnál jelentette.

20. § (1) Tettes az, aki a büntettnek a törvényben meghatározott tényállását egészben vagy részben megvalósítja.

(2) Aki mást a büntett elkövetésére szándékosan reábir (felbújtó), a tettes cselekményére megállapított büntetéssel büntetendő.

(3) Aki másnak szándékosan segítséget nyújt a büntett elkövetéséhez (bűnsegéd), a tettes cselekményére megállapított büntetéssel büntetendő.

(4) A törvény alkalmazásában elkövető alatt a tettesen kívül a felbújtót és a bűnsegédet is érteni kell.

21. § (1) Ha a büntett csak magánindítványra üldözhető, ennek előterjesztésére a sértett, ha pedig a sértett cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképese, szülője, törvényes képviselője vagy gondozója is jogosult.

(2) Ha a büntettet a magánindítvány előterjesztésére egyébként jogosult törvényes képviselő követte el ez a jog helyette a gyámhatóságot illeti meg.

(2) Ha a magánindítványra jogosult törvényes képviselő követte el ez a jog helyette a gyámhatóság illeti meg.

(3) Ha a magánindítványra jogosult sértett az indítvány előterjesztésére megszabott határidő eltelte előtt meghalt anélkül, hogy a magánindítványt előterjesztette volna, a még nyitva álló idő alatt bármelyik hozzátartozója (29. §) jogosult a magánindítvány előterjesztésére.

22. § (1) A magánindítványt attól a naptól számított egy hónap alatt kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről tudomást szerzett.

(2) A magánindítvány nem vonható vissza.

23. § A magánindítvány előterjesztése valamennyi elkövetővel szemben hatályos akkor is, ha az nem valamennyiükkel szemben történt.

24. § A büntethetőséget megszünteti:

a) az elkövető halála,

b) az elévülés,

c) a kegyelem.

25. § Az elévülés megszünteti az elkövető büntethetőségét:

a) halállal, életfogytig tartó, vagy tíz évet meghaladó börtönnel büntetendő büntett esetében tizenöt év elteltével,

b) egyéb büntett esetében az arra megállapított szabadságvesztés-büntetés a legmagasabb tartamának megfelelő idő, de legalább három év elteltével.

26. § Az elévülés határideje kezdetét veszi:

a) befejezett büntett esetében azon a napon, amelyen az elkövetőnek a büntett tényállásához tartozó tevékenysége véget ért, ha azonban az eredmény nem ugyanakkor, hanem később következett be, az eredmény bekövetkezésének napján,

b) kísérlet, illetőleg előkészület esetében az elkövetőnek a büntett végrehajtására irányuló, illetőleg előkészületnek minősülő utolsó tevékenysége napján,

c) olyan büntett esetében, amely kizárólag kötelességének a büntetőtörvényben megállapított következmény nélkül még eleget tehetett volna.

27. § (1) Az elévülést félbeszakítja a bűnvádi üldözésre hivatott hatóságnak az elkövető ellen a büntett miatt tett intézkedése. A félbeszakítás napjával az elévülés határideje ismét kezdetét veszi.

(2) Nem számít be az elévülés határidejébe az az idő, amely alatt az elkövető ellen a bűnvádi eljárás előzetes kérdés eldöntése végett fel van függesztve.

28. § Több elkövető esetében az a körülmény, amelynél fogva valamely elkövető nem büntethető vagy enyhébb büntetési tétel alá esik, más elkövetőre nem hat ki; az a körülmény pedig, amely valamelyik elkövetőre nézve

súlyosabb büntetési tétel alkalmazását eredményezi, más elkövetőre csak akkor hat ki, ha az erről a körülményről az elkövetéskor tudott.

29. § A büntetőtörvények alkalmazása szempontjából „hozzátartozó” az egyeneságbeli rokon és annak házastársa, az örökbefogadó és a nevelőszülő, az örökbefogadott és a neveltgyermek, a testvér, a házastárs és a jegyes, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa.

III. FEJEZET

Büntetések

30. § A büntetések a következők:

1. halálbüntetés,
2. börtön,
3. pénzbüntetés,
4. elkobzás és vagyonelkobzás,
5. közügyektől eltiltás,
6. foglalkozástól eltiltás,
7. kiutasítás.

31. § A halálbüntetés és a börtön mindig főbüntetések. A többi büntetések mellékbüntetések, azokban az esetekben azonban, amelyekben azt a törvény külön rendeli, az illető büntett miatt főbüntetésként alkalmazhatók.

32. § (1) A börtön életfogytig vagy határozott ideig tart.

(2) A határozott idejű börtön leghosszabb tartama tizenöt év, legrövidebb tartama harminc nap.

33. § (1) A büntett olyan elkövetőjével szemben, akinek megfelelő vagyona, jövedelme vagy keresete van,

a) mellékbüntetésként pénzbüntetést kell alkalmazni a vagyon elleni büntettek minden esetében és akkor is, ha a büntettet anyagi előny szerzése céljából követte el;

b) mellékbüntetésként pénzbüntetést lehet alkalmazni bármely büntett esetében, ha feltehető, hogy ezzel az elkövetőt újabb bűncselekmény elkövetésétől hatásosabban lehet visszatartani.

(2) Nem alkalmazható mellékbüntetésként pénzbüntetés, ha a főbüntetés halál vagy tizenöt évi, illetőleg ennél hosszabb börtön.

34. § A pénzbüntetés legkisebb összege tíz forint, legmagasabb összege ötvenezer forint.

35. § A pénzbüntetés összegének megállapításánál a büntetés kiszabására irányadó körülmények (50. §) mellett különös figyelemmel kell mérlegelni az elkövető anyagi helyzetét, úgyszintén a cselekménnyel elért vagy elérni kívánt anyagi előnyt.

36. § (1) A pénzbüntetést behajthatatlansága esetében börtönre kell átváltoztatni; ennek tartamát a pénzbüntetés kiszabásával együtt kell megállapítani.

(2) A pénzbüntetés átváltoztatásánál tíz forinttól kétszáz forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi börtönt kell számítani. A pénzbüntetést helyettesítő börtön tartama egy napnál rövidebb és egy évnél hosszabb nem lehet.

37. § (1) El kell kobozni azt a dolgot:

a) amelyet a büntett elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak, ha az az elkövető tulajdona vagy egyébként is, ha az a közbiztonságot vagy a közrendet veszélyezteti,

b) amely a büntett elkövetése útján jött léte,

c) amelyet a büntett elkövetője a tulajdonostól vagy annak hozzájárulásával mástól az elkövetésért kapott.

(2) El kell kobozni azt a sajtóterméket is, amelyben a büntett megvalósult.

(3) Ha a törvény külön rendeli, elkobzás alá esik az olyan tárgy is, amelyre nézve a büntettet elkövették, feltéve, hogy a tárgy az elkövető tulajdona vagy tulajdonosának az elkövetésről előzetesen tudomása volt, illetőleg arról a körülményeknél fogva előzetesen tudnia kellett.

(4) Ha az elkobzás előfeltételei fennállanak, annak akkor is helye van, ha az elkövető nem büntethető.

(5) Az elkobzott dolog tulajdona az elkobzást kimondó határozat jogerőre emelkedésével az államra száll.

38. § (1) Vagyoneklobzásnak van helye azokban az esetekben, amelyekben a törvény ezt külön rendeli.

(2) A vagyoneklobzást akár az elkövető egész vagyonára, akár vagyonának meghatározott részére vagy hányadára, illetőleg egyedileg meghatározott egyes vagyontárgyaira lehet kimondani.

(3) A vagyoneklobzást ki lehet terjeszteni azokra a vagyontárgyakra is, amelyeket az elkövető a hatóság kijátszása végett másra ruházott át, feltéve, hogy a szerzőnek az átruházás céljáról tudnia kellett, úgyszintén azokra a vagyontárgyakra is, amelyeket az elkövető a büntett elkövetése után másra ingyenesen átruházott.

39. § A közügyektől eltiltást ki kell mondani, ha az elkövetővel szemben egy évnél hosszabb tartamú börtönbüntetést alkalmaznak vagy egyébként is, ha az eset összes körülményeit figyelembe véve, az elkövető a közügyekben való részvételre méltatlannak mutatkozik.

40. § (1) A közügyektől eltiltott az ítélet jogerőre emelkedésétől kezdve a megszabott időtartam lejártáig:

a) az országgyűlési, valamint a helyi tanácsi választásokon választójogot nem gyakorolhat és az országgyűlés, valamint helyi tanács tagjává nem választható;

b) törvény által alkotott testületben választójogot nem gyakorolhat, ilyen testületnek, úgyszintén társadalmi szervezetnek vagy egyesületnek tisztségére nem választható s az ilyen testület, szervezet vagy egyesület képviselőjében el nem járhat;

c) közszolgálati állásra, továbbá hatósági kinevezéstől vagy megerősítéstől függő egyéb állásra vagy tisztségre nem alkalmazható és általában közfeladat ellátásával meg nem bízható;

d) a közfeladatra kijelölhetők jegyzékébe fel nem vehető;

e) ügyvédi vagy szabadalmi ügyvivői gyakorlatot nem folytathat, honvédségi védőként el nem járhat;

f) nyilvános iskolában tanárként, illetőleg tanítóként nem működhet;

g) belföldi kitüntetés és külföldi kitüntetés elfogadására engedélyt nem kaphat.

(2) A közügyektől eltiltott az ítélet jogerőre emelkedésével:

a) elveszti mindazt a már meglévő tagságát, állását, tisztségét vagy megbízhatóságát, amelynek elnyerését az előbbiek szerint az eltiltás kizárja s elveszti az ilyen tagsággal, állással, tisztséggel vagy megbízatással kapcsolatban szerzett minden ellátási és egyéb olyan igényét, amely őt szolgálata, illetőleg működése alapján megilleti;

b) törlendő a közfeladatra kijelölhetők jegyzékéből;

c) elveszti belföldi kitüntéseit és a külföldi kitüntetéseinek viselésére való jogosultságát.

(3) Különös méltánylást érdemlő okból és ha ezt rászorultság is indokoltta teszi, ki lehet mondani, hogy a közügyektől eltiltottnak, vagy csak családtagjainak ellátási igénye egészben vagy részben fennmarad.

41. § (1) A közügyektől eltiltást egy évtől tíz évig terjedhető tartamra kell kimondani.

(2) A közügyektől eltiltás megszabott tartama attól a naptól számít, amelyen a főbüntetés végrehajtása befejezést nyert, vagy végrehajthatósága megszűnt. Ha feltételes szabadságrabocsátás esetében a próbaidő kifogástalanul telt el, az eltiltás megszabott tartamát a szabadságrabocsátás napjától kell számítani. A főbüntetésként alkalmazott eltiltás az ítélet jogerőre emelkedésével veszi kezdetét.

42. § Az elítéltnak azok a jogai, amelyeket a közügyektől eltiltás esetén elvesztene, büntönbüntetésének végrehajtása alatt szünetelnek.

43. § (1) A foglalkozástól való eltiltást ki lehet mondani azzal szemben, aki:

a) szakképzettséget kívánó foglalkozása szabályainak megszegésével, vagy azokban való járatlansága következtében követ el büntetett,

b) foglalkozásának felhasználásával szándékos büntetett követ el.

(2) Ha az előbb említett valamely esetben egy évnél hosszabb tartamú büntönbüntetést alkalmaznak, vagy ha az elkövetőnek foglalkozásában meghagyása a társadalomra veszélyt jelent, az eltiltást ki kell mondani.

44. § (1) A foglalkozástól eltiltást végleges hatállyal vagy egy évtől tíz évig terjedő tartamra lehet kimondani; a határozott időre szóló eltiltással kapcsolatban a szakképzettséget kívánó foglalkozás gyakorlásának újbóli megkezdését attól is függővé lehet tenni, hogy az eltiltott a foglalkozásához szükséges jártasságot az eltiltás megszabott tartamának eltelte után, meghatározott módon igazolja.

(2) A foglalkozástól eltiltás tartamának számítása tekintetében a közügyektől eltiltásra vonatkozó rendelkezést [41. § (2) bek.] kell megfelelően alkalmazni.

45. § (1) Azokban az esetekben, amelyekben ezt a törvény külön rendeli, a büntett elkövetőjét - eddigi lakóhelyére tekintet nélkül - egy vagy több meghatározott községből (városból) vagy az ország területének meghatározott részéből ki lehet utasítani azzal a hatállyal, hogy ott még ideiglenesen sem tartózkodhatik.

(2) A kiutasítást hat hónaptól öt évig terjedhető tartamra lehet kimondani; tartamának számítása tekintetében a közügyektől eltiltásra vonatkozó rendelkezést [41. § (2) bek.] kell megfelelően alkalmazni.

46. § (1) A Magyar Népköztársaság területéről ki kell utasítani az elkövetőt, ha külföldi állampolgár és ha az eset összes körülményeit figyelembe véve az országból eltávolítása kívánatos.

(2) A kiutasítás végleges hatállyal vagy három évtől tíz évig terjedő tartamra lehet kimondani; ebbe az időtartamba csak az az idő számít be, amelyet az elítélt a főbüntetés végrehajtásának befejezése vagy végrehajthatóságának megszűnése után külföldön töltött el.

(3) A kiutasított a Magyar Népköztársaság területén még ideiglenesen sem tartózkodhatik.

47. § (1) Halálbüntetés kiszabása esetén sem közügyektől vagy foglalkozástól eltiltásnak, sem kiutasításnak nincs helye.

(2) Halálbüntetésnek kegyelemből átváltoztatása esetében utólag határozni kell a halál helyébe lépő főbüntetés mellett alkalmazandó mellékbüntetés kiszabása tárgyában is.

IV. FEJEZET

Javító-nevelő munka

48. § (1) Ha az elkövető társadalmi helyzetére, a büntett elkövetésének okaira és általában az eset körülményeire tekintettel feltehető, hogy a büntetés célja szabadságelvonás nélkül is elérhető, a bíróság az elkövetőt börtönbüntetés kiszabása helyett egy hónaptól két évig terjedő időre meghatározott természetű munka végzésére kötelezheti.

(2) A munka végzésére kötelezett tartozik a számára kijelölt munkahelyen a megszabott munkát elvégezni. Szabadsága csak annyiban esik korlátozás alá,

amennyiben az az intézkedés céljának és a munka teljesítésének biztosítása érdekében szükséges.

(3) A munka végzésére kötelezett munkájáért csökkentett munkadíjban részesül. A csökkentett mértékét a bíróság állapítja meg; a csökkentés az egyébként járó díjazás egy tized részénél kisebb és egynegyed részénél nagyobb nem lehet. A csökkentés nem érinti azokat a pótlékokat, amelyek a munka végzésére kötelezettek családtagjai után járnak.

(4) Ha a munka végzésére kötelezett kötelezettségének igazolatlanul nem tesz eleget, vagy a munkafegyelmet súlyosan sértő magatartást tanúsít, a javító-nevelő munka még hátralévő tartamával azonos tartamú börtönbüntetést kell rajta végrehajtani.

(5) Javító-nevelő munka alkalmazásának nincs helye, ha a törvény a büntetettre öt évet meghaladó börtönt rendel.

Biztonsági őrizet

49. § (1) Azt, aki tizennyolcadik életévének betöltése után büntetett követ el, ha elmebetegsége okából nem büntethető, viszont elmeállapotánál fogva alaposan feltehető, hogy újabb büntetett követ el (közveszélyes állapot), biztonsági őrizetbe kell helyezni.

(2) A biztonsági őrizet tartama egy év. Ez az időtartam fogvatartott személyre nézve a biztonsági őrizetbe utaló bírói határozat jogerőre emelkedése napjával kezdődik és sem előzetes fogvatartásban töltött idő címén, sem egyéb okból meg nem rövidíthető.

(3) A biztonsági őrizet egy évi tartama további egy-egy évvel mindaddig meghosszabbítható, amíg a biztonsági őrizetbe helyezettnek közveszélyes állapota fennáll.

(4) Mihelyt a biztonsági őrizetbe helyezett személy közveszélyes állapota véget ér, az őrizetet meg kell szüntetni.

(5) Elévülés vagy kegyelem esetében biztonsági őrizetbe helyezésnek nincs helye.

V. FEJEZET

A büntetés kiszabása

50. § (1) A büntetést a dolgozó nép védelme érdekében, az elkövető megjavítása és nevelése, továbbá általában a társadalom tagjainak a bűnözéstől való visszatartása végett kell alkalmazni.

(2) A büntetést - általános céljának szem előtt tartásával - a törvény által megszabott kereten belül olyan mértékben kiszabni, amely igazodik a büntett társadalmi veszélyességéhez és az elkövető egyéniségéből a társadalomra háruló veszélyhez, megfelel az elkövető bűnösségének, valamint az elkövető terhére,

illetőleg javára egyébként figyelembe jövő körülményeknek és az okozott sérelemnek is (büntetés súlyosbító és enyhítő körülmények.)

51. § (1) A törvényben megállapított büntetést enyhíteni lehet, ha az, illetőleg annak legkisebb mértéke - a büntetés céljára, valamint a kiszabásnál irányadó súlyosító és enyhítő körülményekre figyelemmel - túl szigorúnak mutatkoznék.

(2) A fenti rendelkezés alapján:

a) ha a törvényben megállapított büntetés halál, ehelyett életfogytig tartó, vagy tíz évtől tizenöt évig terjedhető börtön,

b) ha a törvényben megállapított büntetés életfogytig tartó börtön, ehelyett öt évtől tizenöt évig terjedhető börtön,

c) ha a börtönbüntetésnek a törvényben megállapított legkisebb mértéke öt év, vagy ennél hosszabb, ehelyett öt évnél rövidebb, de legalább egy évig tartó börtön,

d) ha a börtönbüntetésnek a törvényben megállapított legkisebb mértéke hat hónap, vagy ennél hosszabb, de öt évnél rövidebb, ehelyett hat hónapnál rövidebb, de legalább három hónapig tartó börtön,

e) az előbbi eseteken kívül börtön helyett pénzbüntetés szabható ki.

52. § Azokban az esetekben, amelyekben a jelen törvény korlátlan enyhítést enged, a törvényben megállapított főbüntetésre tekintet nélkül akár börtönt, akár pénzbüntetést lehet kiszabni; ilyen esetben a börtön-, illetőleg a pénzbüntetés legkisebb mértéke (32., 34. §) is alkalmazható.

53. § Ha külön törvény másképp nem rendelkezik, az egyébként halállal büntetendő bűntett büntetése életfogytig tartó börtön, ha azt olyan személy követi el, aki tizennyolcadik évét már meghaladta, de huszadik évét még nem töltötte be.

54. § (1) A kiszabott börtönbüntetésbe az előzetes fogvatartás idejét teljes egészében be kell számítani.

(2) Az előzetes fogvatartással a bíróság a megfelelő összeg erejéig a pénzbüntetést is leróvottnak nyilvánítja.

(3) Az előző rendelkezések nem alkalmazhatók annyiban, amennyiben az előzetes fogvatartásra az elkövetőnek olyan magatartása szolgált okul, amellyel a bűnvádi eljárás késleltetése céljából a hatóság megtevesztésére törekedett.

55. § (1) A bíróság a kiszabott börtön- vagy pénzbüntetés végrehajtását három évi próbaidőre feltételesen felfüggesztheti, ha ettől az elkövető a kedvezményre egyébként is érdemesnek mutatkozik.

(2) Ha az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűntett miatt börtönbüntetésre ítélik, a bíróság elrendeli a felfüggesztett büntetés végrehajtását. Egyébként a próbaidő eltelte után az elkövető tettének büntetőjogi következményei alól végleg mentesül.

(3) A büntetés végrehajtása nem függeszthető fel, ha:

a) a törvény a bűntettre öt évi börtönnél súlyosabb büntetést állapít meg,

b) az elkövetővel szemben közügyektől vagy foglalkozástól való eltiltást alkalmaznak,

c) az elkövető a büntett elkövetését megelőző öt éven belül a felfüggesztés kedvezményében már részesült vagy végül

d) az elkövetőt a büntett elkövetését megelőző öt éven belül börtönbüntetésre ítélték.

56. § Ha az elkövetett büntett - az eset összes körülményeinek mérlegelése alapján - olyan csekély jelentőségűnek mutatkozik, hogy a törvény szerint alkalmazható legenyhébb büntetés is szükségtelen, úgyszintén akkor, ha akár a cselekmény, akár annak elkövetője a büntett elbírálásakor már nem jelentkezik a társadalomra veszélyesnek, a bűnösség megállapítását és a büntetés kiszabását mellőzni kell.

57. § (1) Ha ugyanannak az elkövetőnek egy vagy több cselekménye több büntettet valósít meg (bűnhalmazat), a büntetést valamennyi büntettért egy büntetésbe foglalva kell kiszabni (összbüntetés).

(2) Az összbüntetést a legsúlyosabb cselekményre megállapított büntetési nemnek, ha pedig a törvény valamennyi büntetetre azonos nemű büntetést rendel, ezek közül a legsúlyosabbnak alapulvételével kell kiszabni. Ha az határozott tartamú börtön, annak legmagasabb tartama felével - legfeljebb húsz évig - emelhető, de nem érheti el az egyes cselekményekért megállapított büntetések együttes tartamát.

58. § Bűnhalmazat esetében a mellékbüntetés alkalmazásának helye van, bármelyik cselekmény miatt is rendeli vagy engedi annak alkalmazását a törvény. Ha a törvény a cselekmények közül többre állapít meg ugyanolyan mellékbüntetést, azt csak egyszer, mégpedig a legsúlyosabb cselekmény miatt lehet kiszabni. Ez a korlátozás az elkobzásra nem vonatkozik.

59. § (1) Ha az elkövetőt különböző jogerős, de még végre nem hajtott ítéletekkel többrendbeli határozott tartamú börtönbüntetésre ítélték, a börtönbüntetéseket utólag kell összbüntetésbe foglalni.

(2) Az összbüntetést a jogerős ítéletekkel kiszabott büntetések tartamának figyelembevételével kell kiszabni. Az összbüntetés nem érheti el a jogerősen kiszabott büntetések együttes tartamát és nem haladhatja meg sem a húsz évet, sem a legsúlyosabb cselekményre a törvényben megállapított büntetés másfélszeres tartamát; az utóbbi korlátozás azonban csak arra az esetre vonatkozik, ha az elkövető mindegyik cselekményt előbb követte el, mint bármelyikért jogerősen elítélték.

(3) A mellékbüntetéseket utólagos összbüntetésbe foglalás esetében is a bűnhalmazat büntetésére megállapított rendelkezések (58u. §) megfelelő alkalmazásával kell kiszabni.

60. § (1) Életfogytig tartó börtön kiszabása esetében a megelőző jogerős ítéletben kimondott határozott tartamú börtönbüntetést nem lehet végrehajtani.

Ugyanez áll arra az esetre is, ha az életfogytig tartó börtönre ítéltet a büntetés fogamatba vétele előtt elkövetett bűntett miatt utóbb ítélik börtönbüntetésre. Ezekben az esetekben a büntetések utólagos összbüntetésbe foglalásának nincs helye.

(2) Ha a különböző jogerős ítéletekben - az elközbást és a vagyonekőzbást ide nem értve - ugyanolyan mellékbüntetést szabtak ki, a mellékbüntetések közül a rövidebb időtartamra szólót nem lehet végrehajtani.

61. § (1) Pénzbüntetés másnemű büntetéssel összbüntetésbe nem foglalható.

(2) A pénzbüntetéseket - tekintet nélkül arra, hogy azokat fő- vagy mellékbüntetésként alkalmazzák-e - egy összegben, összbüntetésként kell kiszabni, ez az összeg azonban szintén nem haladhatja meg a pénzbüntetésnek a törvényben meghatározott legmagasabb mértékét (34. §).

(3) A külön ítéletekkel kiszabott pénzbüntetéseket összbüntetésbe foglalni nem lehet.

(4) A külön ítéletekkel kiszabott pénzbüntetéseket behajthatatlanságuk esetén helyettesítő szabadságvesztés-büntetéseket összbüntetésbe kell foglalni. Az összbüntetést ilyen esetben is a jogerős ítéletekkel kiszabott büntetések tartamának arányos figyelembevételével kell kiszabni. Az összbüntetés nem érheti el a helyettesítő szabadságvesztés-büntetések együttes tartamát és nem haladhatja meg az egy évet és hat hónapot.

62. § (1) Ha az életfogytig tartó börtönre ítélt büntetésének végrehajtása alatt újabb bűntettet követ el és halálbüntetést nem szabnak ki, őt fegyelmi büntetésben kell részesíteni, ezenfelül a bíróság a feltételes szabadságra bocsátásnak a törvényben meghatározott legkorábbi időpontját az elítélre nézve legfeljebb öt évvel elhalaszthatja.

(2) Az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha az összbüntetésként húsz évi börtönre ítélt követ el a büntetés végrehajtása alatt újabb bűntettet és halál vagy életfogytig tartó börtön nem kerül kiszabásra.

VI. FEJEZET

Mentesítés a büntetett előélethez fűződő hátrányok alól (rehabilitáció)

63. § (1) Az elítélt mentesülhet

a) a büntető ítéletben kiszabott büntetések közül a közügyektől eltiltás, a foglalkozástól eltiltás és a kiutasítás hatálya alól;

b) a büntetőtörvény szerint a bűntett ismételt elkövetéséhez fűződő súlyosbító vagy kedvezményekből kizáró következmények alól;

c) a magánjogi következmények kivételével azok alól a hátrányos következmények alól, amelyeket egyéb jogszabályok a büntető ítélethez, a büntetőparancshoz, illetőleg a büntetés kiállításához fűznek; az elvesztett

nyugellátás engedélyezése azonban mentesülés esetén is az illetékes hatóság belátásától függ.

(2) Mentetésnek csak egységesen lehet helye; ehhez képest az elítéltet az (1) bekezdésben meghatározott következmények közül egyesek alól mentesíteni, másokat viszont terhére fenntartani nem lehet.

64. § (1) Abban a körben, amelyre a mentetés kiterjed, a mentesített személyt büntetlennek, azaz olyanak kell tekinteni, mintha el sem ítélték, illetőleg a büntetést rajta végre sem hajtották volna.

(2) Senki sem köteles bíróság vagy más hatóság előtt számot adni olyan elítéltetéséről, illetőleg olyan büntetésének kiállításáról, amelyre nézve mentetésben részesült. Az ilyen elítélést, illetőleg büntetést a mentetésben részesült személy részére kiállított bizonyítványban feltüntetni vagy megemlíteni nem szabad.

65. § Az elítélt mentetésben részesülhet:

- a) a törvény erejénél fogva,
- b) bírói határozat alapján,
- c) kegyelem útján.

66. § (1) A törvény erejénél fogva már a büntető ítélet jogerőre emelkedésétől kezdve beáll a mentetés hatálya, ha az ítéletet fiatal korban elkövetett bűncselekmény miatt hozták, kivéve, ha a bíróság egy évet meghaladó szabadságvesztést szabott ki.

(2) A törvény erejénél fogva áll be a mentetés hatálya akkor is, ha a bíróság a büntetés végrehajtását feltételesen felfüggesztette és a próbaidő a büntetés végrehajtásának elrendelése nélkül ért véget.

67. § (1) A bíróság magában a büntető ítéletben (büntetőparancsban) mentetésben részesítheti az elkövetőt, ha főbüntetésként csupán pénzbüntetést szab ki vagy a hat hónapot meg nem haladó tartamban kiszabott börtönbüntetés végrehajtását feltételesen felfüggeszti, feltéve mindkét esetben, hogy az elkövető a társadalomra csekély mértékben mutatkozik veszélyesnek és valószínűnek látszik, hogy a jövőben nem követ el bűncselekményt.

(2) Közügyektől vagy foglalkozástól eltiltás, úgyszintén kiutasítás kimondása esetén az elkövetőt a jelen § alapján nem lehet mentetésben részesíteni.

68. § (1) A bíróság utólag részesíti mentetésben - kérelmére - az elítéltet, ha

a) attól a naptól számítva, amelyen az elítélt a főbüntetésként kiszabott vagy a pénzfőbüntetést helyettesítő szabadságvesztést kiállotta, a pénzfőbüntetést kifizette, illetőleg, amely naptól kezdve a főbüntetés végrehajtását kegyelem vagy elévülés kizárta, egy évet meg nem haladó börtönbüntetés vagy pénzfőbüntetés esetén öt év, egy évet meghaladó börtönbüntetés esetén pedig tíz év már eltelt és

b) az elítélt a mentetés kedvezményére érdemesnek mutatkozik.

(2) Az érdemesség elbírálásánál figyelemmel kell lenni az elítélt társadalmi helyzetére, egyéniségére és azok elítélése óta folytatott életmódjára; mérlegelni kell továbbá, hogy az elítélt - amennyiben erre módja volt - törekedett-e a bűncselekményével okozott sérelem jóvátételére és hogy a kedvezmény megadása nem veszélyes-e a társadalomra.

(3) Ha a kérelem előterjesztésekor a megkívánt idő már eltelt ugyan, de a kedvezményre érdemesség még nem bírálható el megnyugtatóan, a bíróság a mentesítést attól teszi függővé, hogy az általa kitűzött további határidő alatt az elítélt milyen magatartást tanúsít.

(4) Fiatalkorban elkövetett bűncselekmény esetén, ha a bíróság egy évet meghaladó szabadságvesztés-büntetést szabott ki, az elítélt annak kiállása, illetőleg feltételes szabadságra bocsátása után nyomban kérheti mentesítését; ilyen esetben az érdemesség kérdését a szabadságvesztés alatt tanúsított magaviselet alapján kell elbírálni.

69. § Több elítélés esetén a bíróság az elítéltet csak valamennyi elítélése szempontjából együttesen részesítheti mentesítésben. A megkívánt idő [68. § (1) bek. a) pont] ebben az esetben együttesen tíz év; ezt a határidőt attól a naptól kell számítani, amely az egyes elítélések szempontjából irányadó kezdőnapok közül a legkésőbbi.

70. § (1) A bíróság nem részesítheti mentesítésben azt,

a) akit halálra vagy tíz évet meghaladó börtönre ítélték,

b) akinek elítélése az állam büntetőjogi védelmére vonatkozó jogszabályokban meghatározott avagy háborús vagy népellenes büntett miatt történt.

(2) Azt, aki ellen büntett miatt bünvádi eljárás van folyamatban, a bíróság nem részesítheti mentesítésben.

71. § (1) A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a jelen törvényben megszabott hatállyal kegyelemből azt az elítéltet is mentesítésben részesítheti, akire nézve a megelőző rendelkezések szerint ennek nem volna helye.

(2) Külföldön történt elítélésre nézve az elítélt csak kegyelem útján részesülhet mentesítésben.

MÁSODIK RÉSZ

A kihágásokról

VII. FEJEZET

A kihágásokra vonatkozó általános rendelkezések

72. § Kihágás az a társadalomra veszélyes tevékenység vagy mulasztás, amelyet jogszabály, rendőrségi rendelkezés vagy a törvénnyel, az Elnöki Tanács törvényerejű rendeletével, vagy a minisztertanács rendeletével erre felhatalmazott hatóság kihágássá nyilvánít.

73. § Amennyiben a jelen törvény eltérően nem rendelkezik, a büntetekre vonatkozó rendelkezéseit a kihágásokra is alkalmazni kell.

74. § Külföldön elkövetett kihágás csak akkor büntethető, ha ezt törvény vagy rendelet külön rendeli.

75. § A kihágás elkövetőjének büntethetősége egy év elteltével évül el.

76. § (1) A kihágás büntetései a következők:

1. elzárás,
2. pénzbüntetés,
3. elkobzás,
4. foglalkozástól eltiltás,
5. kiutasítás.

(2) Az elzárás mindig főbüntetés. A többi büntetések mellékbüntetések, azokban az esetekben azonban, amelyekben azt a kihágást megállapító rendelkezés külön rendeli, főbüntetésként alkalmazhatók.

77. § (1) Az elzárás leghosszabb tartamát a törvény, a törvényerejű rendelet, vagy a minisztertanács rendelete hat hónapban, a miniszteri rendelet egy hónapban, egyéb rendelkezés pedig tizenöt napban állapíthatja meg.

(2) Az elzárás legrövidebb tartama egy nap.

78. § (1) A pénzbüntetés legkisebb összege öt forint.

(2) A pénzbüntetés legmagasabb összegét a törvény és a törvényerejű rendelet huszonötezer forintban, a minisztertanács rendelete húszezer forintban, a miniszteri rendelet ötezer forintban, egyéb rendelkezés pedig ezer forintban állapíthatja meg.

79. § (1) A pénzbüntetést, akár fő-, akár mellékbüntetésül szabták ki, behajthatatlansága esetében elzárásra kell átváltoztatni.

(2) A pénzbüntetésnek elzárásra való átváltoztatásánál öt forinttól száz forintig terjedő összeg helyett egy-egy napot kell számítani.

(3) A pénzbüntetést helyettesítő elzárás tartama nem haladhat meg négy hónapot, ha törvény vagy törvényerejű rendelet, három hónapot, ha a minisztertanács rendelete, húsz napot, ha a miniszteri rendelet tíz napot, ha egyéb rendelkezés határozza meg a kihágást.

80. § Az elkobzás alkalmazása, ha azt a kihágást megállapító rendelkezés kifejezetten kötelezővé nem teszi, a bíróság belátásától függ.

81. § Az elítéltnak azok a jogai, amelyeket a közügyektől eltiltás esetén elveszítene, az elzárás végrehajtása alatt is szünetelnek.

82. § (1) Foglalkozástól eltiltásnak annyiban van helye, amennyiben azt törvény, törvényerejű rendelet, a minisztertanács rendelete, vagy miniszteri rendelet külön megállapítja.

(2) Az eltiltás kimondása csak akkor kötelező, ha jogszabály azt az illető kihágás esetére kifejezetten kötelezővé teszi.

(3) Az eltiltás tartama egy hónaptól egy évig terjedhet.

83. § (1) Kiutasítást azokban az esetekben lehet kimondani, amelyekben azt törvény, törvényerejű rendelet, a minisztertanács rendelete vagy miniszteri rendelet külön rendeli.

(2) Magyar állampolgárt egy vagy több meghatározott községből (városból) vagy az ország területének meghatározott részéből egy hónaptól egy évig terjedhető időre lehet kiutasítani.

84. § Kihágás miatt a biztonsági őrizetbe helyezést nem lehet alkalmazni.

85. § Azokban az esetekben, amelyekben a jelen törvény a büntetés enyhítését engedi meg, elzárás helyett pénzbüntetést lehet kiszabni.

86. § Az előzetes fogvatartás beszámítására vonatkozó rendelkezéseket az elzárás tekintetében is megfelelően alkalmazni kell.

87. § A büntetés végrehajtásának feltételes felfüggesztése esetében a próbaidő tartama egy év.

88. § Ha a pénzbüntetéseket behajthatatlanság esetén helyettesítő elzárásbüntetések utólagos összbüntetésbe foglalására kerül sor, az összbüntetésként alkalmazható elzárás leghosszabb tartama:

a) hat hónap, ha a kihágásokat vagy azok valamelyikét törvény, törvényerejű rendelet vagy a minisztertanács rendelete,

b) két hónap, ha a kihágásokat vagy azok valamelyikét miniszteri rendelet,

c) egy hónap, ha a kihágásokat egyéb rendelkezés állapítja meg.

Záró rendelkezés

89. § E törvény hatálybaléptetéséről külön jogszabály rendelkezik.

1950. évi 39. törvényerejű rendelet a büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről A büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybalépése

1. § A büntetőtörvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvény (rövidített megjelöléssel: Btá.) - mind a polgári, mind a katonai büntetőbíráskodás körében - az 1951. évi január hó 1. napján lép hatályba.

Hatályukat veszítő, illetőleg hatályban maradó jogszabályok

2. § A Btá. hatálybalépésével hatályukat veszítik a fennálló jogszabályoknak mindazok a rendelkezései, amelyek a Btá. által szabályozott kérdésekre vonatkoznak. Hatályukat veszítik különösen:

a büntettekről és vétségekről szóló büntetőtörvénykönyv (1878. évi V. törvény) első részének még hatályban levő rendelkezései,

a kihágásokról szóló büntetőtörvénykönyv (1879. évi XL. törvény) első részének még hatályban levő rendelkezései,

a büntetőtörvénykönyvek életbeléptetéséről szóló 1880. évi XXXVII. törvény,

a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló 1908. évi XXXVI. tv. első fejezete és 36. §-a,
a közveszélyes munkakerülőkről szóló 1913. évi XXI. törvénynek a dologházi őrizetre vonatkozó rendelkezései (5-7. §-ok, 8. § második bek., 10-16. §-ok, 17. § harmadik bek., negyedik bek. utolsó mondata és ötödik bek., 18. § és 19. harmadik bek.),

a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1928. évi X. tv. 2-12. és 36-48. §-ai,

a törvénykezés egyszerűsítéséről szóló 1930. évi XXXIV. tv. 124-126. §-ai,

a büntetőtörvények egyes fogatékosságainak megszüntetéséről és pótlásáról szóló 1948. évi XLVIII. tv. 1. és 3. §-ai,

a büntető ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények korlátozásáról és megszüntetéséről szóló 1940. évi XXXVII. törvény, úgyszintén az ebben foglalt kedvezmények kiterjesztéséről szóló 1948. évi LIV. törvény,

a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. tv. (Ktbtk.) 7. §-ának b) pontja, 11. és 20. §-ai, 24. §-ának (2) és (3) bekezdése, a 27. és 28. §-ai.

3. § (1) Hatályban maradnak a gyermekekre és a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések, amennyiben a jelen törvényerejű rendelet az ilyen személyekre vonatkozóan eltérő szabályokat nem tartalmaz.

(2) Hatályban maradnak a jogszabályoknak a fegyelmi vétségre és a pénzügyi szabálytalanságra vonatkozó rendelkezései, úgyszintén azok a jogszabályok, amelyek valamely kötelesség megszegésének esetére rendbűntetést vagy ehhez hasonló jellegű joghátrányt állapítanak meg.

(3) A Btá. nem érinti az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt 81/1945. (II. 5.) ME rendelet 1. §-át, nem érinti továbbá azoknak a különleges büntetőjogi szabályoknak hatályát sem, amelyek az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelet 1. §-a harmadik bekezdésében és az 1947. évi XXXIV. tv. 1. §-a (2) bekezdésében a vagyonelkobzásra, az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelet 2. §-a harmadik bekezdésében a halálbüntetés alkalmazására, a 81/1945. (II. 5.) ME rendelet 9. §-ának (1) bekezdésében és az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelet 5. §-ában az elévülés kezdőnapjára, végül az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelet 15. §-ában a fiatalkorúakkal szemben alkalmazható intézkedésekre vonatkozóan rendelkeznek.

Korábbi jogszabályokban meghatározott bűncselekmények

4. § (1) Amennyiben a jelen törvényerejű rendelet eltérést nem állapít meg, a Btá. rendelkezései kiterjednek, azokra a bűncselekményekre is, amelyeket a Btá.-nál korábbi jogszabály nyilvánít büntetetté, vétséggé vagy kihágássá.

(2) A Btá. alkalmazásában büntetett az a cselekmény is, amelyet korábbi jogszabály vétséggé nyilvánít.

(3) Az olyan gondatlanságból elkövetett büntett büntetését, amely a Btá.-nál korábbi jogszabály szerint csak szándékos elkövetés esetén volt büntetendő, korlátlanul enyhíteni lehet (Btá. 52. §).

Korábbi jogszabályokban megállapított büntetések

5. § Börtönnel, mint főbüntetéssel büntetendők azoknak a bűncselekményeknek az elkövetői is, amely bűncselekményekre korábbi jogszabály fegyház- vagy fogházbüntetést, kényszermunkát vagy kötelezően alkalmazandó dologházi őrizetet rendel.

6. § (1) A korábbi jogszabályokban az egyes büntetésekre megállapított fegyházbüntetést ugyanolyan tartamú börtön váltja fel, ott azonban, ahol a jogszabály a fegyházbüntetés legrövidebb tartamát külön nem állapítja meg, a börtön legrövidebb tartama egy év.

(2) A korábbi jogszabályban megállapított életfogytig tartó kényszermunka helyett életfogytig tartó börtön alkalmazásának van helye; azokban az esetekben pedig, amelyekben a korábbi jogszabály a kényszermunkának csupán legrövidebb tartamát állapítja meg, a kényszermunka helyett kiszabandó börtönbüntetés legrövidebb tartama azonos a kényszermunkára megállapított legrövidebb tartammal, leghosszabb tartama pedig tizenöt év.

(3) A korábbi jogszabályokban az egyes büntetésekre megállapított börtönbüntetés tartama változatlan marad; ott azonban, ahol a jogszabály a legrövidebb tartamra külön rendelkezést nem tartalmaz, a börtön legrövidebb tartama hat hónap.

(4) A korábbi jogszabályokban az egyes vétségekre megállapított fogházbüntetést ugyanolyan tartamú börtön váltja fel, ott azonban, ahol a jogszabály a fogházbüntetés legkisebb mértékét külön nem állapítja meg, vagy harminc napnál rövidebb tartamban határozza meg, a legrövidebb tartam harminc napra emelkedik. Ahol a jogszabály a fogházbüntetés legmagasabb tartamát harminc napnál rövidebb tartamban határozza meg, annak helyébe harmincnapi börtön lép.

(5) A dologházi őrizet helyett egy évtől három évig terjedhető börtön alkalmazásának van helye.

7. § (1) Ahol korábbi jogszabály büntettnak minősülő cselekmény elkövetéséhez hátrányos jogkövetkezményt fűz, ott olyan büntettet kell érteni, amelynek elkövetője halállal vagy három évi börtönnél súlyosabb büntetéssel büntetendő. A törvényes büntetési tétel meghatározásánál a jelen törvényerejű rendelet 6. §-a irányadó.

(2) Ahol korábbi jogszabály büntett miatt történt elítéléshez fűz hátrányos jogkövetkezményt, ott az olyan elítélést kell érteni, amely hat hónapi szabadságvesztésre vagy ennél súlyosabb büntetésre szól.

8. § Ahol korábbi jogszabály vagyoni elégtétel megfizetésére kötelezésről rendelkezik, e helyett a Btá.-ban szabályozott vagyonelkobzást kell érteni.

9. § (1) Hatályukat veszítik a jogszabályoknak azok a rendelkezései, amelyek büntett vagy vétség miatt hivatalvesztést (állásvesztést), a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését, a szakképzettséget kívánó foglalkozástól való eltiltást, a viselt hivatalnak vagy állásnak, az ügyvédségnek, avagy a közokiratokkal kapcsolatos teendők ellátására való képességnek (Btk. 399. § második bek.) elvesztését rendelik. A Btá.-nak a közügyektől vagy a foglalkozástól való eltiltásra vonatkozó rendelkezései ezekben az esetekben is irányadók.

(2) Azokban az esetekben, amelyekben korábbi jogszabály az iparjogosi jog vagy a kereső tevékenység alapjául szolgáló hatósági engedély elvesztését, az ipar vagy a kereskedelem gyakorlásától való eltiltást rendeli, illetőleg teszi lehetővé, e helyett a Btá. rendelkezései szerint a foglalkozástól való eltiltás kimondásának van helye.

(3) Ahol korábbi jogszabály kitiltást rendel vagy tesz lehetővé, ott a Btá.-nak a kiutasításra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(4) A korábbi jogszabályoknak azok a rendelkezései, amelyek egyes meghatározott büntettek és vétségek miatt a külföldi kiutasítást rendelik, hatályukat veszítik. A Btá.-nak a külföldi kiutasításra vonatkozó rendelkezései ezekben az esetekben is irányadók.

10. § (1) A korábbi jogszabályokban, kihágássá nyilvánított cselekmény miatt akár fő-, akár mellékbüntetésként kiszabásra kerülő pénzbüntetés legkisebb összegére a Btá. 78. §-ának (1) bekezdése irányadó, legmagasabb összegére a kihágást megállapító korábbi jogszabály rendelkezését kell alkalmazni, ilyen rendelkezés hiányában pedig a Btá. 78. §-ának (2) bekezdésében megállapított összegek irányadók.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában a Gazdasági Főtanács rendelete a minisztertanács rendeletével, az Országos Tervhivatal elnökének és a Gazdasági Főtanács főtitkárának rendelete pedig a miniszteri rendelettel esik egy tekintet alá.

A Btá. hatálybalépése előtt elkövetett bűncselekmények

11. § (1) A Btá.-ban foglalt rendelkezéseket és a jelen törvényerejű rendelet 4-10. §-ának rendelkezéseit - tekintet nélkül a Btá. 2. §-ára - a Btá. hatálybalépése előtt elkövetett cselekményekre is alkalmazni kell; a Btá. hatálybalépése előtt a korábbi jogszabály szerint már bekövetkezett elévülés hatálya azonban érintetlenül marad.

(2) A Btá. 11. §-ában, valamint a jelen törvényerejű rendelet 4. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezés a Btá. hatálybalépése előtt gondatlanságból elkövetett cselekményekre nem nyer alkalmazást.

A Btá. hatálybalépése előtt kiszabott büntetések

12. § (1) A Btá. hatálybalépése előtt a korábbi jogszabályok alapján büntett vagy vétség miatt jogerősen kiszabott szabadságvesztés-büntetést még hátralévő egész tartamában börtönbüntetésnek kell tekinteni, függetlenül attól, hogy az ítélet fegyházra, börtönre vagy fogházra szól. Ugyanez áll az életfogytig tartó kényszermunkára is.

(2) A korábbi jogszabályok alapján jogerősen kiszabott határozatlan tartamú kényszermunkát börtönként kell végrehajtani, tartamára nézve azonban továbbra is a kényszermunkára vonatkozó eddigi szabályok irányadók.

(3) A korábbi jogszabályok alapján jogerősen kiszabott szigorított dologházi őrizetet - a még ki nem töltött büntetés szempontjából - egy évvel hosszabb tartamban kiszabott börtönnek kell tekinteni, mint amilyent az ítélet legrövidebb tartamként megállapított. A dologházi őrizetet ebből a szempontból egy évi tartamban kiszabott börtönnek kell tekinteni.

(4) Amennyiben a jelen § (1)-(3) bekezdéséből más nem következik, a Btá. hatálybalépése előtt jogerőre emelkedett határozattal kiszabott akár fő-, akár mellékbüntetésnek, továbbá az ilyen határozatban foglalt egyéb intézkedésnek a hatályát továbbra is a határozat szerint, a korábbi jogszabály alapulvételével kell megítélni.

(5) A Btá. 55. §-a (3) bekezdése *d)* pontjának, úgyszintén 68. §-a (1) bekezdése *a)* pontjának alkalmazásában a börtönbüntetéssel egy tekintet alá esik a Btá. hatálybalépése előtt kiszabott fogházbüntetés is.

13. § A Btá.-nak a büntetések utólagos összbüntetésbe foglalására vonatkozó rendelkezéseit (59-61. §-ok) akkor is alkalmazni kell, ha akár valamennyi, akár valamelyik büntetés már a Btá. hatálybalépése előtt jogerőssé vált. Ugyanez áll a Btá. 62. §-a tekintetében is.

A büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítésre (a rehabilitációra) vonatkozó rendelkezések

14. § (1) Ha a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli utólagos mentesítésnek (rehabilitációnak) a Btá. 68-70. §-ai értelmében bírói határozat alapján van helye, az elítélt azt akár szóval, akár írásban a szükséges adatok és bizonyítékok bemutatásával annál a bíróságnál kérheti, amelyik a büntető ügyben elsőfokon határozott. Ha a határozatot rendőri büntetőbíróság hozta, az ennek székhelye szerint illetékes járásbíróság büntetőtanácsa jár el. Több külön elítélés esetében a magasabb hatáskörű bíróság, egyenlő hatáskörű bíróságok közül pedig az jár el, amelyik a legsúlyosabb büntetést szabta ki; ha a büntetések azonos súlyúak, az utóbb említett bíróságok bármelyike eljárhat.

(2) Ha az ítéletet katonai bíróság hozta, az eljárásra a katonai bíróság hivatott, mégpedig abban az esetben is, ha az általa kiszabott büntetést polgári büntetőbíróság összbüntetésbe foglalta vagy egyesítette.

(3) Több külön elítélés esetén az elítéltnak együttesen kell kérnie egyfelől valamennyi polgári (rendőri) büntetőbíróági ítélethez (büntetőparancshoz), másfelől valamennyi katonai bírósági ítélethez fűződő hátrányok megszüntetését.

15. § (1) Ha már a kérelemből nyilvánvaló hogy a mentesítés előfeltételei hiányoznak, a bíróság a kérelmet tárgyalás nélkül elutasítja. Egyéb esetben megszerzi a kérelem elbírálásához szükséges adatokat és bizonyítékokat.

(2) Ha a kérelem a rendelkezésre álló adatok alapján teljesíthetőnek látszik és az államügyészség annak teljesítését nem ellenzi, a bíróság a mentesítést tárgyalás mellőzésével mondja ki, egyébként pedig a kérelem felől az államügyészségnek és a kérelmezőnek - szükség esetén pedig a sértettnek és a tanúknak - meghallgatása után végzéssel határoz. A tárgyalás nem nyilvános.

(3) A kérelem tárgyában hozott végzést fellebbezés esetén a felsőbbbíróság bírálja felül.

(4) A jelen § rendelkezéseit a katonai büntetőbíráskodás körében is alkalmazni kell.

16. § Rágalmazás vagy becsületsértés esetén a valóság bizonyításának az 1914. évi XLI. tv. 13. §-ának 3. pontja alapján nincs helye, ha a büntető ítélethez (büntetőparancshoz) fűződő hátrányok alól az elítélt akár a törvény erejénél fogva, akár bírói határozat alapján vagy kegyelem útján mentesült.

17. § (1) A Btá.-nak a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítésre (a rehabilitációra) vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépése előtt meghozott büntető ítéletek (büntetőparancsok) tekintetében is alkalmazni kell.

(2) A Btá. hatálybalépése előtt már elnyert mentesítések hatálya változatlan marad.

A kihágásokra vonatkozó általános rendelkezés

18. § A jelen törvényerejű rendelet a Btá.-nak a kihágásokra vonatkozó rendelkezései tekintetében is megfelelően irányadó.

A fiataikorúakra vonatkozó rendelkezések

19. § (1) A fiatakorúval szemben kiszabható fogházbüntetés legrövidebb tartama bármely büntett esetében harminc nap.

(2) A fiatakorúra kiszabható fogházbüntetés leghosszabb tartama tizenöt év, ha a cselekmény elkövetője egyébként halállal vagy életfogytig tartó börtönnel büntetendő és tíz év, ha a cselekmény elkövetője egyébként tíz évnél hosszabb tartamú börtönnel büntetendő, feltéve mindkét esetben, hogy a fiatakorú a cselekmény elkövetésekor tizenötödik életévét már betöltötte. Ezeken az eseteken kívül a fogházbüntetés leghosszabb tartama ugyanolyan, mint amilyen tartamú börtönt a törvény a cselekmény elkövetőjére egyébként megállapít, de legfeljebb öt év. Az 1913. évi VII. tv. 68. §-a hatályát veszti.

(3) A fiatalkorúval szemben alkalmazandó elzárásbüntetés leghosszabb tartama akkor is két hónap, ha a kihágás elkövetője egyébként hosszabb tartamú elzárással büntetendő.

20. § Javító-nevelő munkára kötelezésnek fiatalkorúval szemben is helye van, ha a bűncselekmény elkövetésekor tizenötödik életévét már betöltötte. A Bt. 48. §-ának (4) bekezdése esetében a fiatalkorún fogházbüntetést kell végrehajtani.

21. § A 19. és 20. §-ok rendelkezéseit - tekintet nélkül a Bt. 2. §-ára - a Bt. hatálybalépése előtt elkövetett bűncselekményekre is alkalmazni kell.

A büntetés végrehajtására vonatkozó rendelkezések

22. § Az elítélt halála a jogerősen kiszabott pénzbüntetés, elkobzás és vagyonelkobzás végrehajtását nem zárja ki.

23. § (1) A jogerősen kiszabott halálbüntetést, szabadságvesztés-büntetést és pénzbüntetést nem lehet végrehajtani, ha az alábbi rendelkezések szerint elévülés következett be. Más büntetésekre az elévülés nem terjed ki.

(2) Az elévülés bekövetkezik:

a) halálbüntetés, életfogytig tartó vagy tíz évet meghaladó szabadságvesztés-büntetés esetében húsz év,

b) öt évnél hosszabb, de tíz évet meg nem haladó szabadságvesztés-büntetés esetében tíz év,

c) büntett miatt kiszabott egyéb szabadságvesztés-büntetés és pénzbüntetés esetében öt év,

d) elzárás és kihágás miatt kiszabott pénzfőbüntetés esetében két év elteltével.

(3) A mellékbüntetésként kiszabott pénzbüntetés a főbüntetéssel együtt évül el.

24. § (1) Az elévülés határideje azon a napon veszi kezdetét, amelyen a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedik. Ha a szabadságvesztés-büntetést már foganatba vették és az elítélt a végrehajtás tartama alatt megszökik, az elévülés határideje a szökés napjával veszi kezdetét.

(2) Az elévülést félbeszakítja a büntetés végrehajtására hivatott hatóságnak az elítélt ellen a büntetés végrehajtása végett tett bármely intézkedése.

(3) Ha a szabadságvesztés-büntetés mellett pénzmellékbüntetést is szabtak ki, akár a főbüntetés, akár a mellékbüntetés végrehajtása iránt tett intézkedés mindkét büntetés tekintetében félbeszakítja az elévülést.

(4) A félbeszakítás napjával az elévülés határideje ismét kezdetét veszi.

25. § A 23. § rendelkezései a Bt. hatálybalépése előtt jogerőre emelkedett ítélettel kiszabott büntetés elévülésére is irányadók; ez a rendelkezés nem érinti a korábbi jogszabály szerint már a Bt. hatálybalépése előtt bekövetkezett elévülés hatályát.

26. § (1) A jogerősen kiszabott büntetést nem lehet végrehajtani, amennyiben azt kegyelem útján elengedték.

(2) Az elkobzás és vagyoneklobzás tekintetében adott kegyelem hatálya abban áll, hogy az elkobzott tárgy, illetőleg vagyon tulajdona visszaszáll arra, akitől azt elkobozták.

27. § A halálbüntetést zárt helyen, kötéllel, ha pedig a végrehajtásnak ez a módja akadályba ütközik, agyonlövésssel kell végrehajtani.

28. § (1) A börtönbüntetés végrehajtása során az elítélt megjavítását és nevelését állandó és rendszeres munkáltatással kell előmozdítani.

(2) A börtönbüntetésre ítélt köteles a részére kijelölt munkát elvégezni.

(3) Az elítélt munkájáért megfelelő díjazásban részesül.

29. § Magánelzárást az elítélttel szemben csak fegyelmi büntetésként lehet alkalmazni.

30. § A börtönbüntetés végrehajtásának a 28. és 29. §-okban foglalt szabályait az elzárás végrehajtása tekintetében is megfelelően alkalmazni kell.

31. § (1) Az egy évet meghaladó börtönre ítéltet az igazságügyminiszter feltételes szabadságra bocsátja, ha

a) büntetésének háromnegyed részét, de legalább egy évet már kitöltött,

b) büntetésének végrehajtása alatt munkakötelezettségének pontosan eleget tett, kifogástalan magaviseletet tanúsított, és a kedvezmény megadása a társadalom védelme szempontjából nem mutatkozik veszélyesnek.

(2) Életfogytig tartó börtönre ítéltet csak akkor lehet feltételes szabadságra bocsátani, ha büntetéséből tizenöt évet már kitöltött.

(3) Az egyéb feltételek fennállása esetén az elítéltet kivételesen már a büntetés kétharmad részének kitöltése után feltételes szabadságra lehet bocsátani, ha büntetésének végrehajtása alatt a munkában rendkívüli, kimagasló teljesítményt ért el. Az életfogytig tartó börtönre ítéltet ilyen esetben akkor lehet feltételes szabadságra bocsátani, ha büntetéséből tizennégy évet már kitöltött.

(4) A feltételes szabadság tartama azonos a büntetésnek még hátralévő részével, életfogytig tartó börtön esetén pedig nyolc év.

(5) Nem lehet feltételes szabadságra bocsátani azt, akit az ország területéről való kiutasításra (Btá. 46. §) ítélték.

(6) A letartóztató (büntető) intézetek mellett működő felügyelőbizottság (felügyelőhatóság) intézménye megszűnik; az erre vonatkozó jogszabályok hatályukat veszítik.

32. § (1) A feltételes szabadság tartama alatt az elítélt köteles a vele közölt magaviseleti szabályokat megtartani.

(2) Ha az elítélt a magaviseleti szabályokat megszegi, az igazságügyminiszter a feltételes szabadságot megszüntetheti és a büntetés végrehajtásának folytatását rendelheti el.

(3) Ha a feltételes szabadságra bocsátott a magaviseleti szabályokat megszegi, a rendőri hatóság erről az igazságügyminisztert értesíti. Szükség esetén a rendőri hatóság a feltételes szabadságon levőt őrizetbe veszi és a legközelebbi

államügyészséghez kísérheti vagy annak a letartóztatóintézetnek adja át, amelyből feltételes szabadságra bocsátották.

33. § Ha a feltételes szabadságra bocsátottat a szabadság ideje alatt elkövetett bűntett miatt jogerősen újból elítélik, az igazságügyminiszter elrendelheti a büntetés végrehajtásának folytatását, még pedig abban az esetben is, ha határozatának meghozatalakor a feltételes szabadság tartama már lejárt.

34. § (1) Ha a büntetés végrehajtásának folytatására [32. § (2) bek., 33. §] nem kerül sor, a börtönbüntetést a feltételes szabadság tartamának lejártával kitöltöttnek kell tekinteni.

(2) Ha a büntetés végrehajtásának folytatását elrendelték, a feltételes szabadságon eltöltött idő a büntetés tartamába nem számít be.

35. § Elzárás esetén feltételes szabadságra bocsátásnak nincs helye.

36. § Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, a katonai büntetőbíráskodást illetően a honvédelmi miniszter, a rendőri büntetőbíráskodás körében pedig a belügyminiszter, hogy a büntetések végrehajtására, a feltételes szabadságra, valamint a javító-nevelő munkára vonatkozó részletes szabályokat megállapítsa.

Vegyes rendelkezések

37. § (1) A bűnvádi eljárásra vonatkozó rendelkezések alkalmazásában a beszámítást, a beszámíthatóságot, vagy a büntethetőséget kizáró, illetőleg megszüntető, úgyszintén a bűnvádi eljárást kizáró körülmények helyett azokat a körülményeket kell érteni, amelyek a Btá. értelmében a büntethetőséget zárják ki.

(2) A bűnvádi eljárásra vonatkozó rendelkezések alkalmazásában büntett alatt az olyan büntettet kell érteni, amelynek elkövetője a jelen törvényerejű rendelet vagy ennél későbbi jogszabály értelmében három évi börtönnél súlyosabb büntetés alá esik, vétség helyett pedig az olyan büntettet, amelynek elkövetője a jelen törvényerejű rendelet vagy ennél későbbi jogszabály szerint három évig terjedhető börtönnel vagy ennél enyhébben büntetendő.

(3) A Btá. 56. §-ában foglalt előfeltételek esetén az ügyészség a nyomozást, a vádirat benyújtása után e bíróság a bűnvádi eljárást megszünteti, tárgyaláson pedig a bíróság felmentő ítéletet hoz.

38. § Az 1949. évi XI. tv. 9. §-a (1) bekezdésének *a)* pontja akként módosul, hogy a megyei bíróság büntetőtanácsának hatáskörébe tartozik az eljárás mindazok miatt a bűncselekmények miatt, amelyekre a törvény halált vagy öt évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel.

39. § A Btá. alkalmazásában a büntettek szempontjából törvény alatt a törvényerejű rendeletet és a minisztertanács rendeletét is érteni kell.

A katonai büntetőbíráskodásra vonatkozó rendelkezések

40. § (1) A katonai büntetőbíráskodás körében a Btá. 39. §-ának csupán második fordulata nyer alkalmazást.

(2) A Ktbt. 122. §-ában szabályozott állásvesztés alkalmazásának a katonai büntetőbíráskodás körében továbbra is helye van.

(3) Egyfelől a polgári, másfelől a katonai büntetőbíróság jogerős ítéletével kiszabott büntetések összbüntetésbe foglalása esetén a katonai büntetőbíróság jár el. Az 1930. évi III. tv. 96. §-ának első bekezdése hatályát veszti.

Hatálybalépés

41. § A jelen törvényerejű rendelet a Btá.-val egyidejűleg lép hatályba.

9510/1951. (XII. 30.) HM rendelet a büntető perrendtartásnak a katonai büntető eljárás körében való alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről

Az 1951. évi III. törvénybe iktatott büntető perrendtartás hatálybaléptetéséről, végrehajtásáról és a katonai büntető eljárásban való alkalmazásáról szóló 1951. évi 31. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bp.) 32. és 33. §-aiban foglalt felhatalmazás alapján - az érdekelt miniszterekkel egyetértve - a következőket rendelem:

Jogsabályok hatályban tartása

1. § A katonai büntető eljárásban a további rendelkezésig átmenetileg a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény (Bp.) hatálybalépése után is hatályban maradnak:

a katonai büntető perrendtartásról szóló 1912. évi XXXIII. törvény (Kbp.) XXVI. fejezetének érvényben lévő rendelkezései, valamint az azt kiegészítő és módosító jogszabályok azzal az eltéréssel, hogy az illetékes parancsnok részére biztosított és az 1740/1946. (II. 16.) ME rendelet 17. és 18. §-aiban nem említett jogokat a honvédelmi miniszter gyakorolja,

a Kbp. 77-79. §-ai,

a haditörvényszékek megalakításáról és az ezzel kapcsolatban szükséges rendelkezésekről szóló 7290/1945. (IX. 6.) ME rendelet 1. §-a,

a honvédségi védőkre vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról szóló 1950. évi 20. tvr.,

a honvédségi védőkre vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról szóló 12080/1945. (XII. 28.) ME rendelet 2. §-a és 3. § azzal az eltéréssel, hogy az a jogvégzett személy vonatkozásában mindig alkalmazást nyer,

a katonai büntető törvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény (Ktbt.) 125-127. §-ai,

a katonai igazságügyi szervezet, valamint a katonai büntetőbíráskodásban a fellebbvitel módosításáról szóló 1948. évi LXIII. törvény (Kbpn.) 4-6. §-ai, 7. §-ának (1) bekezdése és a 8-16. §-ai, valamint a 19. §-ának (3) és (4) bekezdése,

a Kbtkt. és a Kbpn-nek a rendőrségre vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 208000/1949. (II. 16.) BM rendelet,
a katonai főtörvényszéki ülnökök nyilvántartásáról és kirendeléséről szóló 1733/1949. (I. 11.) HM rendelet,
az Államvédelmi Hatóság szervezésével kapcsolatos egyes katonai igazságügyi kérdésekről szóló 1950. évi 5. tvr. 3. és 5. §-ai,
a letartóztató intézeti alkalmazottaknak katonai büntető jogszabályok hatálya alá helyezéséről szóló 1950. évi 6. tvr. 6., 8. és 10. §-ai.
a letartóztató intézeti alkalmazottaknak katonai büntető jogszabályok hatálya alá helyezéséről szóló 1950. évi 6. tvr-nek végrehajtásáról szóló 1270/1950. (III. 18.) HM rendelet 1-7. és 9. §-ai,
a katonai büntetőbíráskodás körében az elmebeteg bűnözők biztonsági őrzetének szabályozásáról szóló 550/1950. (III. 9.) HM rendelet,
a katonai büntetőbíráskodás körében a kegyelmi eljárás szabályozása tárgyában kiadott 4210/1950. (X. 14.) HM rendelet,
az állami tűzoltóság tagjainak katonai büntető jogszabályok hatálya alá helyezéséről szóló 1951. évi 11. tvr. 5-6. §-ai,
az állami tűzoltóság tagjainak katonai büntető jogszabályok hatálya alá helyezéséről szóló 1951. évi 11. tvr-nek végrehajtásáról szóló 2620/1951. (V. 31.) HM rendelet 1-3., 6-8. §-ai.

Hadbíróságok és azok illetékességi területe

2. § (1) Az eddigi katonai törvényszékek hadbíróság elnevezés alatt folytatják működésüket, az egyes hadbíróságokat székhelyük szerint kell közelebbről megjelölni.

(2) A budapesti hadbíróság illetékessége Pest, Komárom, Fejér, Veszprém, Győr-Sopron, Vas, Nógrád, Heves és Szolnok megyék,
a pécsi hadbíróság illetékessége Baranya, Tolna, Somogy és Zala megyék,
a szegedi hadbíróság illetékessége Csongrád, Bács-Kiskun és Békés megyék,
a debreceni hadbíróság illetékessége Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék területére terjed ki.

(3) A (2) bekezdésben foglalt rendelkezés nem alkalmazható azokban a bűnügyekben, amelyekben az eljárás a jelen rendelet hatálybalépítésének napján korábbi jogszabály alapján más katonai ügyészség vagy hadbíróság előtt már folyamatban van.

Katonai ügyészségek

3. § A hadbíróságok mellett az eddig felállított katonai ügyészségek folytatják működésüket.

A katonai ülnökök megesketése

4. § (1) Az elnök a tárgyaláson a terhelt személyes viszonyainak kikérdezése után [Bp. 94. § (1) bek.] a katonai ülnököket megesketti arra, hogy a hivatali titkot megőrzik, az Alkotmányt, az alkotmányos jogszabályokat megtartják; működésükben részrehajlás nélkül, lelkiismeretesen, a nép érdekeinek szolgálatában járnak el.

(2) Ha ugyanarra a napra kitűzött több tárgyaláson ugyanazok az ülnökök vesznek részt, az ülnöki esküt csak az első ügyben kell letenni, a később tárgyalásra kerülő ügyekben az elnök az ülnököket a korábban letett ülnöki esküjükre figyelmezteti.

(3) Az ülnököket az (1) és (2) bekezdés szabályai szerint akkor is meg kell esketni, ha, zárt ülésben vesznek részt.

(4) Az előző bekezdések rendelkezéseit a Katonai Felsőbíróóság előtti eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

A büntetés elhalasztása

5. § A katonai ügyész az egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztés büntetés végrehajtását katonai szolgálati, vagy más fontos okból hatvan napot meg nem haladó időtartamra elhalasztja.

6. § (1) A polgári büntető bíróságoknál és az államügyészségeknél az 1952. évi január hó 1. napja előtt folyamatba tett azokat a büntető ügyeket, amelyekben a Kbp. 16. §-a alapján a katonai bíróságok hatásköre végetért, a katonai bíróságokhoz nem kell áttenni.

(2) A hivatásos légoltalmi szervezet és a pénzügyőrség tagjai ellen az 1952. évi január hó 1. napjáig a polgári büntető bíróság előtt folyamatba tett ügyeket a katonai bíróságokhoz nem kell áttenni, ha a polgári büntető bíróság a tárgyalásra a határnapot kitűzte.

(3) A hivatásos légoltalmi szervezetnek és a pénzügyőrségnek azok a tagjai, akiknek tényleges szolgálata 1952. évi január hó 1. napja előtt megszűnt, nem tartoznak katonai büntetőeljárás alá.

(4) Az (1)-(3) bekezdés esetein kívül az 1952. évi január hó 1. napján akár a polgári büntető bíróságnál, akár az államügyészségnél folyamatban lévő azokat a büntető ügyeket, amelyek a Bpé. 20. §-a értelmében katonai büntető eljárás alá tartoznak, az illetékes katonai ügyészség útján a katonai bírósághoz kell áttenni.

A kirendelt védő díjazása

7. § (1) A katonai büntető eljárás során akár az elsőfokú, akár a másodfokú bíróság elé kitűzött tárgyalásra kirendelt védőt tárgyalásonként húsz forint díj illeti meg.

(2) Ha a tárgyalást bármely okból nem lehet megtartani, a kirendelés folytán megjelent védőt tárgyalásonként csupán négy forint összegű térítés illeti.

(3) Ha a kirendelt védő ugyanannál a bíróságnál, ugyanazon a napon több tárgyaláson vesz részt, - tekintet nélkül az ügyek számára, - összesen negyven forint díjazásban részesül. Ugyanilyen összegű díj illeti meg a védőt akkor is, ha egy ügyben való részvétele legalább négy órán át tartott.

(4) Az (1)-(3) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a kirendelés nem tárgyalásra, hanem valamely más büntető eljárási cselekménynél való részvételre történt.

(5) A védő díjának kiutalása iránt az eljáró tanács elnöke, illetőleg az eljáró katonai ügyész intézkedik.

A hivatásos légoltalmi szervezet és a pénzügyőrség részéről ülnökök kirendelése

8. § (1) A hivatásos légoltalmi szervezet és a pénzügyőrség tagjai ellen folyó büntető eljárásban a katonai bíróság tanácsát úgy kell megalakítani, hogy abban egyik ülnökként a hivatásos légoltalmi szervezethez tartozó tisztet, illetőleg pénzügyőri tisztet, másik ülnökként a Néphadsereg tagját kell a katonai ülnökök vezénylésére vonatkozó szabályok szerint kirendelni.

(2) Ha több fegyveres testület tagja ellen együttesen van büntető eljárás folyamatban, az ülnökök kirendelése tekintetében a Bpé. 20. §-ában megállapított sorrend az irányadó.

(3) A vádlottnál egyik ülnök sem lehet alacsonyabb rendfokozatú.

9. § (1) Ha a katonai büntető eljárásban - ideértve a fellebbezési eljárást is - a hivatásos légoltalmi szervezet tisztjének, vagy pénzügyőrtisztnek ülnökként kirendelése válik szükségessé, e végett a belügyminiszterhez, illetőleg a pénzügyminiszterhez kell fordulni.

(2) Az ülnökök vezénylése céljából az erre alkalmas tisztekről a belügyminiszter, illetőleg a pénzügyminiszter névjegyzéket állít össze. Az ülnököket a jegyzékben meghatározott sorrendben kell vezényelni.

(3) A katonai bíróság az ülnökök kirendelése iránti megkeresésében közli a terhelt nevét, rendfokozatát, szolgálati helyét, a tárgyalás idejét és helyét, valamint azt is, hogy milyen rendfokozatú ülnök kirendelésére van szükség.

(4) Ülnökül a vádlottal egyenlő, vagy magasabb rendfokozatú olyan tisztet kell kijelölni, akivel szemben a Bp. 13. §-ban meghatározott kizárási okok egyike sem ismeretes, és aki ellen nincsen büntető, vagy fegyelmi eljárás folyamatban.

(5) Az a kirendelt ülnök, akivel szemben kizárási ok forog fenn köteles erről azonnal jelentést tenni. Ilyen esetben más ülnököt kell kirendelni.

(6) A tárgyalás félbeszakítása vagy elnapolása esetében - elháríthatatlan akadály esetét kivéve - ugyanazt az ülnököt kell kirendelni, aki a korábbi tárgyaláson már eljár.

(7) A kirendelt ülnök nevét és beosztását, a katonai bírósággal közölni kell.

10. § A hivatásos légoltalmi szervezet és a pénzügyőrség tagjai által elkövetett bűncselekmények esetében a nyomozás során rendszerint a rendőrség, vagy a hivatásos légoltalmi szervezet, illetőleg a pénzügyőrség parancsnokságai járnak el.

Hatálybaléptető rendelkezés

11. § A jelen rendelet az 1952. évi január hó 1. napján lép hatályba.

**2800-igü./1950. (VI. 16.) HM rendelet a budapesti katonai
törvényszék illetékességének kiterjesztése tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 4211.)

Az 1740/1946. (II. 27.) ME rendelet 4. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a belügy- és az igazságügy miniszterrel egyetértve a következőket rendelem:

1. § (1) A budapesti katonai törvényszék illetékessége valamennyi katonai büntetőbíráskodás hatálya alatt álló személy tekintetében Komárom, Fejér, Győr-Sopron és Veszprém megyék területére is kiterjed.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés a katonai igazságügyi hatóságok előtt jelen rendelet hatálybalépésének napján már folyamatban lévő ügyekben nem nyer alkalmazást.

2. § A 208000/1949. (II. 16.) BM rendelet 5. §-ának és az 1270/igü./1950. (III. 18.) HM rendelet 8. §-ának mindazok a rendelkezései, amelyek jelen rendelet 1. §-ában foglalt szabályozással ellentétesek, hatályukat veszítik.

**4210/1950. (X. 14.) HM rendelet a katonai büntetőbíráskodás
körében a kegyelmi eljárás szabályozása tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 4212.)

Az érdekelt miniszterekkel egyetértve a következőket rendelem:

1. § (1) Katonai büntetőbíráskodás alatt álló személy (Néphadsereg, Államvédelmi Hatóság, rendőrség tagja, letartóztatóintézeti alkalmazott) a jogerős ítélettel kiszabott büntetés elengedésére irányuló kegyelmi kérvényét szolgálati úton terjeszti elő.

(2) Ha a katonai büntetőbíráskodás körében elítélt személy a kegyelmi kérvény előterjesztésekor szabadságvesztés büntetését tölti, a kegyelmi kérvényt a katonai büntetőintézet felügyelő tisztjénél, illetőleg a letartóztató (büntető) intézet vezetőjénél kell előadni, illetőleg benyújtani.

(3) A felügyelőtiszt (az intézet vezetője) véleményt nyilvánít arra nézve, hogy az elítéltet - különös tekintettel a szabadságvesztés büntetés végrehajtása alatt tanúsított magatartására - kegyelemre érdemesnek tartja-e és véleményét a

kegyelmi kérvénnyel együtt az első fokon eljáró katonai ügyészséghez továbbítja.

2. § (1) A katonai ügyészség gondoskodik a kegyelmi kérvény elbírálásához szükséges adatok megszerzéséről és evégből mindazokhoz a szervekhez fordulhat (előjáró parancsnokság, helyi tanács, szakszervezet stb.), amelyek az elítélt egyéniségéről kegyelemre érdemessége szempontjából véleményt nyilváníthatnak.

(2) A szükséges adatok és vélemények megszerzése után a katonai ügyészség indokolt véleményt nyilvánít arra nézve, hogy az elítéltet kegyelemre érdemesnek tartja-e és véleményét az összes iratokkal együtt közvetlenül a honvédelmi miniszterhez terjeszti fel.

3. § A kegyelem tárgyában hozott határozatról a honvédelmi miniszter a katonai ügyészséget értesíti. A katonai ügyészség a szükséges intézkedéseket megteszi és azok megtörténtéről közvetlenül a honvédelmi miniszternek jelentést tesz.

4. § Ez a rendelet nem érinti a halálbüntetés kiszabása esetében követendő eljárási szabályokat [Kbp. 313. §, Kbpn. 55. §-ának (3) bekezdése]. Egyebekben a kegyelmi eljárásra vonatkozó korábbi rendelkezések hatályukat veszítik.

550/1950. (III. 9.) HM rendelet a katonai büntetőbíráskodás körében az elmebeteg bűnözők biztonsági őrizetének szabályozása tárgyában

(Közigazgatási rendszám: 4210.)

Az igazságügyminiszterrel egyetértve a következőket rendelem:

1. § A büntetőtörvényvek egyes fogyatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról szóló 1948. évi XLVIII. törvény (III. Bn.) I. fejezete a katonai büntetőbíráskodás körében 1950. évi március hó 15. napján lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépéskor már folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

2. § Az elmebeteg bűnözők biztonsági őrizetének szabályozása tárgyában kibocsátott 50500/1949. (VI. 28.) IM rendeletet, valamint az azt kiegészítő és módosító jobszabályokat - az alábbi 3-7. §-okban foglalt eltérésekkel - a katonai büntetőbíráskodás körében is megfelelően alkalmazni kell.

3. § (1) A III. Bn. rendelkezésein alapuló biztonsági őrizetet a katonai büntetőbíráskodás körében általában az .../1949. (VI. 28.) IM rendelettel a budapesti országos büntetőintézet (Budapest, X., Kozma u. 13.) ... létesített, az igazságügyminiszter felügyelete alá tartozó Elmebetegek Igazságügyi Biztonsági Intézetében (a következőkben biztonsági intézet) kell végrehajtani.

(2) A III. Bn. 7. §-ának (4) bekezdésén alapuló ideiglenes biztonsági őrizetet a budapesti központi katonai kórház (Budapest, XII., Róbert Károly körút 41.) elkülönített részében is végre lehet hajtani.

4. § (1) A III. Bn. 7. §-ának (4) bekezdésén alapuló őrizet tartamára a honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló 1912. évi XXXIII. törvénynek (Kbp.) az 1740/1946. (II. 27.) ME rendelet 7. §-ának 1. pontjával módosított 221. § (2) bekezdését, végrehajtásának módjára pedig az előzetes letartóztatásra, illetőleg a vizsgálati fogságra vonatkozó jogszabályokat kell alkalmazni.

(2) A III. Bn. 7. §-ának (4) bekezdésén alapuló ideiglenes biztonsági őrizetet a katonai ügyészség indítványa alapján a katonai törvényszék - szükség esetén a felek a meghallgatása után - végzéssel rendeli el.

(3) A katonai törvényszék végzése ellen az III. Bn. 9. §-ának (1) bekezdésében említett érdekelték felfolyamodással élhetnek.

5. § (1) Ha a katonai törvényszék határozata alapján a terheltnek a biztonsági intézetbe való beszállítása (visszaszállítása) válik szükségessé, a biztonsági intézetbe való szállítás végett az illetékes katonai ügyészség a honvédelmi miniszterhez tesz felterjesztést.

(2) A felterjesztésben meg kell jelölni:

1. A biztonsági őrizet kezdő és végnapját,

2. csatolni kell a jogerős és végrehajtható záradékkal ellátott katonai bírósági határozat egy kiadmányát, végül

3. csatolni kell a terheltre vonatkozó kórrajz és orvosi vélemény hiteles másolatát.

(3) A terheltre vonatkozó kórrajzot és orvosi véleményt nem kell csatolni akkor, ha a terhelt korábban már biztonsági őrizetben volt. Ez esetben azonban jelteni kell a felterjesztésben azt, hogy a terhelt korábban már volt biztonsági őrizetben és mikor.

6. § (1) A III. Bn. 7. §-ának (4) bekezdésén alapuló ideiglenes biztonsági őrizetet az illetékes katonai ügyészség rendelvénye alapján kell foganatosítani.

(2) Ha az ideiglenes biztonsági őrizet foganatosítására vonatkozó rendelvényt nem a budapesti központi katonai ügyészség állította ki, az azt kiállító katonai ügyészség az ideiglenes biztonsági őrizet elrendeléséről a budapesti katonai ügyészséget értesíti.

7. § Az 50500/1949. (VI. 28.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésében, a 14. § (1) és (2) bekezdésében az igazságügyminiszter részére biztosított jogkört a honvédelmi miniszter, az államügyészség részére biztosított jogkört pedig, a katonai ügyészség gyakorolja.

8. § Jelen rendelet 1950. évi március hó 15. napján lép hatályba.

**73/1950. (III. 11.) MT rendelet a Népbírószágok Országos Tanácsának
megszüntetése tárgyában**

A Magyar Népköztársaság minisztertanácsa a népnek a büntető igazságszolgáltatásban való részvételéről és a fellebbvitel egyszerűsítéséről szóló 1949. évi XI. tv. 100. §-ának (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. § A Népbírószágok Országos Tanácsának működése az 1950. évi március hó 31. napjával megszűnik.
2. § (1) A Népbírószágok Országos Tanácsa előtt működésének megszűnésekor folyamatban, levő ügyeket az 1949. évi XI. tv. 40. és 73. §-ai értelmében fellebbezési hatáskörrel felruházott bíróság intézi el. Az ilyen ügyekben a fellebbvitel során már foganatosított eljárási cselekmények hatályban maradnak. (2) A folyamatban levő ügyekben a népbírósgági eljárásra vonatkozó rendelkezések szerint bejelentett semmiségi panaszt, illetőleg felfolyamodást az 1949. évi XI. törvény megfelelő rendelkezéseire alapított fellebbezésnek kell tekinteni és ennek megfelelően elbírálni.

**21400/1950. (III. 29.) IM rendelet a Népbírószágok Országos
Tanácsának megszűnése folytán a népfőügyészség működésének
megszüntetése tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 2410)

1. § A Népbírószágok Országos Tanácsának az 1950. évi március hó 31. napjával bekövetkező megszűnése folytán a népfőügyészség működése az említett napon szintén véget ér.
2. § Azokban az ügyekben, amelyekben az eddigi jogszabályok szerint a népfőügyész járt el, a vádhatóság tennivalóit az 1950. évi április hó 1. napjától kezdődően a legfőbb államügyész, illetőleg az illetékes főállamügyész látja el aszerint, hogy az illető ügy elbírálása perorvoslat folytán a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának vagy a felsőbírósgának a hatáskörébe tartozik.
3. § A népfőügyészségen az 1950. évi március hó 31. napján még folyamatban lévő ügyek iratait a 2. §-ban foglalt megkülönböztetéshez képest a legfőbb államügyészhez, illetőleg az illetékes főállamügyészhez kell áttenni.

**277/1950. (XI. 26.) MT rendelet a bírói és államügyészi, valamint a
hadbírói képesítés tárgyában**

(Közigazgatási rendszám: 2.031., 4.205.)

ELSŐ FEJEZET

A bírói és államügyészi képesítésre vonatkozó rendelkezések

1. § (1) Ítélőbíróvá vagy államügyésszé az a magyar állampolgár nevezheti ki, aki a közszolgálatban alkalmazás általános előfeltételeinek megfelel és legalább egy évet joggyakorlaton töltött.
- (2) Az ítélőbírói és államügyészi kinevezés akkor végleges hatályú, ha a kinevezett a bírói és államügyészi szakvizsgát kinevezésétől számított két éven belül sikerrel leteszi. Ha ezt elmulasztja, kinevezése hatályát veszti.
- (3) A jelen § rendelkezései az eddigi jogszabályok szerint megszerzett ítélőbírói és államügyészi képesítés hatályát nem érintik.
2. § (1) Bíróági, illetőleg államügyészi joggyakorlatra azt lehet bocsátani, aki a tudományegyetemen jogi tanulmányait a megszabott szigorlatok sikeres letételével befejezte.
- (2) A joggyakorlat időtartama egy év.
- (3) A joggyakorlatot az igazságügyminiszter felügyelete alatt működő bíróságnál vagy államügyészségnél bíróági, illetőleg államügyészségi fogalmazói minőségben kell eltölteni.
- (4) Azt, aki egy évet joggyakorlaton eltöltött, akkor is bírói és államügyészi szakvizsgára lehet bocsátani, ha ítélőbíróvá vagy államügyésszé még nem nevezték ki.
3. § (1) A bírói és államügyészi szakvizsgát az igazságügyminisztériumban szervezett „Bírói és Államügyészi Szakvizsgabizottság” előtt kell letenni.
- (2) A bizottság elnökét, elnökhelyettesét, tagjait és titkárát az igazságügyminiszter nevezi ki. A kinevezés egy év tartamára szól.
- (3) A jelöltek vizsgadíjat nem fizetnek.
4. § (1) A vizsga három részből áll. A vizsga egyes részeire külön-külön, vagy mindhárom részre egyszerre is lehet jelentkezni.
- (2) A vizsga első részének tárgyai: a polgári anyagi jog, a gazdasági jog, és a munkajog, valamint a polgári peres és nemperes eljárási jog.
- (3) A vizsga második részének tárgyai: a polgári és katonai anyagi büntetőjog, valamint a polgári és katonai bünvádi eljárási jog.
- (4) A vizsga harmadik részének tárgyai: az alkotmányjog, az államigazgatás szervezete, továbbá az államigazgatási jog egyéb rendelkezéseinek alapelvei, végül az igazságügyi szervezet, ügyvitel és statisztika.

5. § (1) A szakvizsga első és második része írásbeli és szóbeli, a harmadik rész csak szóbeli.

(2) A sikertelen szakvizsgát meg lehet ismételni. Az azonban, aki a szakvizsga első részének sikeres kiállításától számított egy év alatt a vizsgát az összes tárgyakból sikerrel ki nem állja, azokból a tárgyakból is köteles újból szakvizsgát tenni, amelyekből azt már sikerrel kiállotta.

6. § (1) Az egységes bírói és ügyvédi vizsga ügyvédi vizsgává, az egységes bírói és ügyvédi vizsgabizottság ügyvédi vizsgabizottsággá szerveződik át; a bizottság összetételét az igazságügyminiszter az átalakulásnak megfelelően módosíthatja.

(2) Az ügyvédi vizsgára és az azt megelőző ügyvédi joggyakorlatra további rendelkezésig az egységes bírói és ügyvédi vizsgára és az azt megelőző joggyakorlatra vonatkozó jogszabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(3) Az az ítélőbíró vagy államügyész, aki az ügyvédi vizsgát a jelen rendelet hatálybalépését követően kinevezése előtt már sikerrel kiállotta, csak az igazságügyi szervezet, ügyvitel és statisztika anyagából köteles bírói és államügyészi szakvizsgát tenni; a szakvizsga egyéb részeinek letétele alól mentesül.

MÁSODIK FEJEZET

A hadbírói képesítésre vonatkozó rendelkezések

7. § (1) Hadbíróvá azt a honvédtisztet vagy tiszthelyettest lehet kinevezni, ki legalább egy évet joggyakorlaton töltött.

(2) A hadbírói kinevezés akkor végleges hatályú, ha a kinevezett a hadbírói vizsgát kinevezésétől számított két éven belül sikerrel leteszi. Ha ezt elmulasztja, kinevezése hatályát veszti.

(3) A hadbírói joggyakorlatot bármelyik katonai bíróságnál vagy ügyészségnél el lehet töltetni.

8. § (1) A hadbírói vizsgát a honvédelmi minisztériumban szervezett „Hadbírói Vizsgabizottság” előtt kell letenni.

(2) A bizottság elnökét, elnökhelyetteseit, tagjait és titkárát a hadbírák, a honvédelmi minisztérium tisztviselői, az államvédelmi- és rendőrtisztek közül a honvédelmi miniszter nevezi ki. A kinevezés egy év tartamára szól.

9. § (1) A jelen rendelet 1. §-ának (3) bekezdését, 2. §-ának (1), (2) és (4) bekezdését, 3. §-ának (3) bekezdését, 5. §-át, valamint az alábbi (2) bekezdésben foglalt eltéréssel a jelen rendelet 4. §-át megfelelően alkalmazni kell a hadbírói joggyakorlatra, illetőleg vizsgára is.

(2) A hadbírói vizsga harmadik részének tárgyai: az alkotmányjog a nemzetközi és a hadijogi ismeretekkel együtt, az államigazgatás szervezete és az államigazgatási jog egyéb rendelkezéseinek alapelvei, a katonai szolgálati

szabályzat, a katonai igazságügyi szervezet, ügyvitel és statisztika, valamint a katonai bíraskodással kapcsolatos gazdaszaktőzizagzati ismeretek.

HARMADIK FEJEZET

Vegyes rendelkezések

10. § (1) Az 1948:LXII. tv. 126. §-ának (1) bekezdése, illetőleg az 1950. évi 5. tvr. 3. §-ának (1) bekezdése alapján a katonai ügyészi tennivalók ellátása végett a rendőrségnek, illetőleg az Államvédelmi Hatóságnak olyan tagját lehet a katonai ügyészséghez kirendelni, aki legalább egy évet joggyakorlaton töltött. A kirendelt rendőrségi, illetőleg államvédelmi hatósági tag a kirendeléstől számított két év alatt köteles a hadbírói vizsgát letenni.

(2) Az 1953. évi december hó 31. napjáig az egy évi joggyakorlat nélkül is helye van az (1) bekezdésben említett kirendelésnek arra nézve, aki a joggyakorlatra bocsátáshoz megkívánt elméleti képesítéssel [2. § (1) bek.] rendelkezik.

11. § Az igazságügyminiszter felügyelete alatt működő bíróságnál, vagy államügyészségnél töltött joggyakorlat a hadbírói kinevezés és a hadbírói vizsgára bocsátás szempontjából a hadbírói joggyakorlattal, a hadbírói joggyakorlat pedig az ítélobírói és az államügyészi kinevezés, valamint a bírói és államügyészi szakvizsgára bocsátás szempontjából az igazságügyminiszter felügyelete alatt működő bíróságnál vagy államügyészségnél töltött joggyakorlattal egy tekintet alá esik.

12. § (1) Azt, aki a hadbírói vizsgát, valamint a „Bírói és Államügyészi Szakvizsgabizottság előtt az alábbi (2) bekezdésben meghatározott kiegészítő vizsgát sikerrel kiállotta, úgy kell tekinteni, mint aki a bírói és államügyészi szakvizsgát sikerrel letette.

(2) A kiegészítő vizsga tárgyai: az igazságügyi szervezet, ügyvitel és statisztika.

13. § (1) Azt, aki a bírói és az államügyészi szakvizsgát, valamint a „Hadbírói Vizsgabizottság” előtt az alábbi (2) bekezdésben meghatározott kiegészítő vizsgát sikerrel kiállotta, úgy kell tekinteni, mint aki a hadbírói vizsgát sikerrel letette.

(2) A kiegészítő vizsga tárgyai: nemzetközi és hadijogi ismeretek, a katonai szolgálati szabályzat, a katonai igazságügyi szervezet, ügyvitel és statisztika, valamint a katonai bíraskodással kapcsolatos gazdaszaktőzizagzati ismeretek.

14. § (1) A jelen rendelet az 1951. évi január hó 1. napján lép hatályba; végrehajtásáról - ideértve a szükséges átmeneti rendelkezések megállapítását is - az igazságügyminiszter és a honvédelmi miniszter gondoskodik.

(2) Az ítélobírák, az államügyészek és a hadbírák képesítésére, a bírósági és államügyészségi, továbbá a hadbírói joggyakorlatra, valamint a hadbírói vizsgára, végül a 6. §-ban foglaltaktól eltekintve, az egységes bírói és ügyvédi vizsgára vonatkozó jogszabályok hatályukat veszítik.

(3) A jelen rendelet nem érinti a Bírói és Államügyészi Akadémiáról szóló 4161/1949. (VIII. 6.) Korm. rendelet és a 265/1950. (XI. 4.) MT rendelet hatályát.

**421/Pü. csf. 4.–1950. számú körrendelet. Zsold élvezetében álló
legénység átadása a honvéd büntető intézetekbe**

A honvéd büntető intézetekbe átadásra kerülő legénységgel való eljárás tekintetében – eltérőleg a G–19. jelz. Segédlet 7. §-hoz tartozó 2. sz. melléklet. (Élelmezést napló) Megjegyzések 12. pontjában szabályozott eljárástól – az alábbiakat rendelem:

1. F. évi június hó 1-től kezdődően a zsoldélvezetében álló legénységet (sor és tsz. legénység) nemcsak élelmezés tekintetében, hanem illetményileg is át kell adni a büntető intézet pénzügyileg illetékes ellátó szakaszához.

2. A számadótesteknél illetmények tekintetében jelenleg nyilvántartásban álló, büntető intézetben lévő

legénységet illetményileg pótlólag szintén át kell adni. 3. Amennyiben az érintett személy illetményei már a büntető intézetbe való átadás előtt be lettek szüntetve, az élelmezési jegy hátlapján a beszüntetés részletes okát fel kell tüntetni.

4. A büntető intézet ellátó szakasza (illetve azon ellátó szakasz, ahova a büntető intézet anyagilag tartozik) az érintett személy illetményeinek beszüntetésénél a Gkig. Segédlet II. Rész Illetmény szabályzat II. fej. 29. és 30. §§-ai, illetve az 1949. évi 5. sz. H. K - ben közölt 51.604/eln. ül.–1948. sz. körrendelet rendelkezései szerint járjon el.

5. Az átadásra kerülő személyek „Tervkölcson” tartozását át kell számítani. Az átszámító alakulat a legközelebbi „Tervkölcson” levonási kimutatáson az átadott személyt mint kilépőt, míg az átvevő alakulat (ellátó szakasz) kimutatásán mint belépőt jelentse.

6. A büntető intézetbe történő átadásra vonatkozó fenti rendelkezéseket a fizetési osztályba soroltaknál

nem lehet alkalmazni, ott az eddigi rendelkezések a mérvadók.

7. E körrendeletet elő kell jegyezni a G–19. jelz. Segédlet 7. §. 4. pont 4. bekezdésénél, illetve ezen

§-hoz tartozó 2. sz. mellékletnél (Élm. naplónál). (Az élm. napló „Fogházba átadattak” rovatába – fentiek folytán – nincs szükség.)

8. A G–19. jelz. Segédlet helyesbítésére külön történik intézkedés.

Budapest, 1950 április 20.

1951. évi III. törvény a büntető perrendtartásról

I. FEJEZET

Alapvető elvek

A törvény célja

1. § E törvény célja az, hogy a büntető eljárás szabályozásával a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi és gazdasági rendjének és intézményeinek, valamint a dolgozók jogainak védelmében biztosítsa a bűncselekmények üldözését, a dolgozó nép ellenségeinek megbüntetését s a dolgozóknak a szocialista társadalmi együttélés szabályaira való nevelését.

A személyi szabadság biztosítása

2. § (1) Büntető eljárást csak a törvény alapján és csak az ellen lehet indítani, aki bűncselekmény alapos gyanúja alatt áll.

(2) Személyi szabadságtól megfosztani senkit sem lehet a törvény által meghatározott eseteken kívül és más módon, mint azt a törvény megengedi.

(3) Az ügyész, a bíróságok és általában azok a hatóságok, amelyek a törvény értelmében jogosultak a személyi szabadság elvonására vagy korlátozására, kötelesek ügyelni arra, hogy a hatáskörükbe tartozó eljárás során senkivel szemben se alkalmazzanak a személyi szabadságát érintő olyan intézkedést, amely törvényellenes; ilyen sérelem esetében pedig haladéktalanul intézkedni kötelesek annak megszüntetése iránt.

(4) Bűncselekmény miatt más büntetést, mint azt, amelyet törvényes hatáskörben lefolytatott törvényes eljárás során szabtak ki, alkalmazni nem lehet.

Terhelő és mentő körülmények figyelembevétele

3. § A terhelő és mentő, valamint a büntetést súlyosbító és enyhítő körülményeket a hatóságok kötelesek az eljárás minden szakaszában figyelembe venni és kideríteni.

Bizonyítékok

4. § (1) A büntető eljárás során eljáró hatóság alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve és szabadon felhasználhat minden bizonyítékot, amely a tényállás kiderítésére alkalmas lehet.

(2) A terhelt beismerése egymagában egyéb bizonyítási eszközök alkalmazását feleslegessé nem teszi.

Büntető eljárás kizárása

5. § (1) Büntető eljárást nem lehet indítani, a már megindított büntető eljárást pedig az ügy bármely szakában meg kell szüntetni, illetőleg felmentő ítélettel kell befejezni:

1. ha a terhelt cselekménye nem bűncselekmény;
2. ha a büntető törvény szerint a büntethetőséget kizáró vagy megszüntető körülmény áll fenn.

(2) A kivételeket ez a törvény határozza meg [90. § (3) bek., 133. § (2) bek., 145. § (3) bek., 214. § (3) bek., 229. §, 230. § (2) bek.]

Többszöri eljárás tilalma

6. § Már jogerősen elbírált bűncselekmény miatt ugyanazon személy ellen újabb büntető eljárásnak - a perújítás és a törvényesség érdekében használt perorvoslat esetét kivéve - nem lehet helye.

Nyilvánosság

7. § (1) A bíróságok tárgyalásai nyilvánosak.

(2) A bírósági tárgyalásról a nyilvánosságot csak bírósági határozattal lehet kizárni és csak abban az esetben, ha ez államtitok, katonai vagy hivatali titok megőrzése végett vagy erkölcsi okból feltétlenül szükséges.

Az anyanyelv használatának biztosítása

8. § Az eljárás nyelve magyar. A magyar nyelv nemtudása miatt senkit hátrány nem érhet. A magyarul nem tudó személy az eljárás egész folyamán mind szóban, mind írásban anyanyelvét használhatja.

Polgári és büntető perben hozott ítéletek viszonya

9. § (1) Ha polgári perben a büntetőbíróság által már jogerős ítélettel elbírált bűncselekmény polgári jogi következményei felől kell határozni, a büntetőbírói ítélet a polgári perben eljáró bíróságra is irányadó abban a kérdésben, hogy követtek-e el bűncselekményt és annak elkövetője a terhelt-e.

(2) Azt, hogy a terheltet bűnösnek kell-e kimondani és milyen bűncselekményben, a büntetőbíróság önállóan bírálja el akkor is, ha a polgári perben a bíróság már jogerős határozatot hozott.

II. FEJEZET

Bíróságok

Első- és másodfokú bíróságok

10. § (1) Elsőfokú bíróságok a járásbíróság és a megyei bíróság.

(2) Másodfokú bíróság a járásbírósághoz tartozó ügyekben a megyei bíróság, a megyei bírósághoz tartozó ügyekben pedig a Legfelsőbb Bíróság.

A bíróságok összetétele

11. § (1) A járásbíróság egy szakszabíróból, mint elnökből és két népi ülnökből, mint tanácstagból álló háromtagú tanácsban jár el. A megyei bíróság, mint elsőfokú bíróság öttagú tanácsban jár el, amely egy szakszabíróból, mint elnökből, továbbá egy szakszabíróból és három népi ülnökből, mint tanácstagból áll.

(2) A másodfokú bíróság öttagú tanácsban bíraskodik, melynek elnöke egy szakszabíró, tagjai: két szakszabíró és két népi ülnök.

(3) Azt, hogy a bíróság mely esetekben jár el a népi ülnökök részvétele nélkül, a törvény külön rendelkezései határozzák meg.

12. § (1) Az eljárásban a szakszabírókat és a népi ülnököket ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a köteleességek terhelik.

(2) A szakszabírókra és a népi ülnökökre az együttalkalmazás tilalma szempontjából azonos szabályok irányadók.

(3) A törvény további rendelkezéseiben a bíró mind a szakszabíró, mind a népi ülnököt jelenti.

Bírák kizárása

13. § Az ügy elintézéséből ki van zárva és abban mint bíró nem vehet részt:

a) aki az ügyben mint fél (37. §), sértett, illetőleg feljelentő, vagy mint ezek képviselője szerepel vagy szerepelt;

b) aki az ügyben nyomozó cselekményt teljesített;

c) aki a félnek, a sértettnek vagy ezek képviselőjének az 1950: II. tv. (a továbbiakban: Bt.) 29. §-ában megjelölt hozzátartozója;

d) akit az ügyben tanúként vagy szakértőként kihallgattak;

e) az, akitől az ügynek tárgyilagos vagy részrehajlás nélküli megítélése egyéb okból nem várható (elfogultság).

14. § Nem járhat el az ügyben az a járásbíróság, illetőleg az a megyei bíróság, amelynek elnöke a 13. § a) vagy c) pontja értelmében ki van zárva.

15. § Az ügy másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki az ügy elsőfokú elintézésében résztvett.

16. § (1) A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy az előző §-ok értelmében kizárt bíró az eljárásban ne vegyen részt.

(2) A bíró a bíróság elnökének köteles haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok forog fenn; a bejelentés elmulasztásáért vagy késedelmes teljesítéséért fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

(3) Kizárási ok esetén a kizárást a bíróság elnöke, a népi ülnökre pedig a tanács elnöke hivatalból kezdeményezi.

(4) A kizárási okot a fél és a sértett is bejelentheti. E bejelentésnek az eljárás bármely szakában helye van; a 13. § e) pontja alá tartozó okot azonban a fél vagy a sértett a tárgyalás megkezdése után csupán akkor érvényesítheti, ha nyomban valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről csak a

tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást és a tudomásszerzés után az okot nyomban bejelenti.

17. § Ha a bíró a reá vonatkozó kizárási okot maga jelentette be vagy maga is hozzájárult mellőzéséhez, a bíróság elnöke intézkedhetik más tanács, illetőleg bíró kijelölése iránt. Ilyen esetben a kizárás tárgyában külön határozatot hozni nem kell.

18. § (1) Ha a kizárás kérdését igazgatási ügykörben nem intézik el, ebben a tárgyban ugyanannak a bíróságnak másik tanácsa határoz.

(2) Ha ugyanannak a bíróságnak nincs olyan másik tanácsa, amelyre kizárási ok nem vonatkozik, vagy ha a kizárási ok a 14. § értelmében az egész bíróságra kiterjed, a kizárás kérdésében a másodfokú bíróság határoz.

(3) A kizárás kérdésében a bíróság nyilvános ülésben határoz. Döntés előtt meg kell hallgatni az ügyészt és - ha a bejelentést nem maga a bíró tette - be kell szerezni annak nyilatkozatát is.

(4) A kizárást kimondó határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, a kizárás megtagadása miatt pedig csak abban a fellebbezésben lehet panaszt tenni, amely az ügy érdemében hozott határozat ellen irányul.

19. § (1) Az a bíró, aki a saját személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, bejelentésének elintézéséig az ügyben nem járhat el. Minden más esetben az érintett bíró tovább is eljárhat ugyan, de ha a 13. § a)-d) pontjai alá tartozó kizárási okról van szó, a bejelentés elintézéséig az ítélethozatalban nem vehet részt. Ez a korlátozás sem érvényesül, ha ugyanaz a fél vagy sértett ugyanabban az ügyben a kizárás megtagadása után tesz újabb bejelentést.

(2) Ha a terhelt, a sértett vagy ezek képviselője nyilvánvalóan alaptalanul tesz kizárásra irányuló bejelentést vagy ugyanabban az ügyben ugyanazon bíró ellen ismételt alaptalan bejelentést, őt a kizárást megtagadó határozatban ezer forintig terjedhető pénzbírsággal lehet sújtani. A pénzbírság kiszabása miatt halasztóhatályú külön fellebbezésnek van helye.

20. § A 13-19. §-ok rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizárására is megfelelően alkalmazni kell.

21. § (1) A másodfokú bíróság által elrendelt bizonyítást lehetőleg olyan bíró vegye fel, aki az elsőfokú ítélet meghozatalában nem vett részt.

(2) A perújítás során lehetőleg ne járjon el olyan bíró, aki az alapügybeli ítélet meghozatalában résztvett.

Hatáskör

22. § (1) Az eljárás azok miatt a büntettek miatt, amelyeknek elbírálását a 23. § nem utalja a megyei bíróság hatáskörébe, a járásbíróság hatáskörébe tartozik.

(2) A járásbíróság hatáskörébe tartozik az eljárás a jogszabállyal kifejezetten oda utalt kihágási ügyekben is.

23. § A megyei bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás az alábbi büntettek esetében:

- a) a népek békéje ellen irányuló büntett miatt, úgyszintén a Népköztársaság elleni bűncselekmények miatt, kivéve a gyülekezeten kívül szóval elkövetett izgatást és hírkoholást,
- b) háborús és népellenes büntettek miatt,
- c) pénzhamisítás és hamis pénzzel elkövetett visszaélések miatt,
- d) gyilkosság és szándékos emberölés miatt,
- e) közellátás elleni büntettek és ádrágítás büntette miatt, ha azokra a törvény halálbüntetést állapít meg,
- f) a devizagazdálkodás szabályait sértő büntettek miatt,
- g) abban az esetben, ha a cselekményre a törvény öt évig terjedhető börtönnél súlyosabb büntetést állapít meg:
a tervgazdálkodás érdekeit sértő,
a társadalmi tulajdon ellen irányuló,
az államtitok és hivatali titok megsértésével elkövetett büntettek, továbbá
a hivatali büntettek miatt,
- h) az olyan büntettek miatt, amelyekben az ügyész a legfőbb ügyész utasítása alapján a megyei bíróság előtt emel vádat.

Illetékesség

24. § (1) Az eljárásra az a bíróság illetékes, amelynek területén a bűncselekményt elkövették, még akkor is, ha a bűncselekmény eredménye máshol következett be.

(2) Ha a bűncselekményt több bíróság területén követték el, vagy ha az elkövetés helyét nem lehet megállapítani, az a bíróság illetékes, amely az ügyben korábban intézkedett (megelőzés). Ha azonban az elkövetés helye még a tárgyalás kitűzése előtt ismeretessé válik, az eljárást - a felek bármelyikének indítványára - az a bíróság folytatja, amelynek területén a bűncselekményt elkövették.

(3) Az eljárásra illetékes az a bíróság is, amelynek területén a terhelt lakik, ha az ügyész az ügyet elbírálás végett eléje terjeszti.

25. § (1) Külföldön elkövetett bűncselekmény esetén az a belföldi bíróság illetékes, amelynek területén az elkövető tartózkodik, vagy tartózkodási hely hiányában fogvatartják.

(2) Ugyanez áll akkor is, ha a bűncselekményt az ország határain kívül, de olyan helyen követték el, amely a belfölddel egy tekintet alá esik [Bt. 3. § (2) bek.].

26. § Külföldi hatóság által kért kiadatás ügyében (236. §) az eljárásra az a megyei bíróság illetékes, amelynek területén a kikért személy tartózkodik.

27. § Ha ugyanazt a személyt több bűncselekmény terheli és az eljárásra különböző bíróságok lennének illetékese, valamennyi bűncselekmény miatt az a bíróság jár el, amelyiknek hatásköre a legsúlyosabb bűncselekményre is kiterjed. Több azonos hatáskörű bíróság között a megelőzés dönt.

28. § (1) Több elkövető esetén az a bíróság, amelyik az elkövetők egyikére illetékes, a többi elkövetővel szemben is eljárhat, ha hatáskörét a cselekmény elbírálása nem haladja meg. Több ilyen bíróság között a megelőzés dönt.

(2) Az elkövetőre illetékes bíróság illetékessége a bűnpártolóra és az orgazdára is kiterjed.

29. § Az összes elkövetőket, úgyszintén a bűnpártolót és az orgazdát lehetőleg ugyanabban az eljárásban kell felelősségre vonni.

30. § Az elkobzásra és a vagyonelkobzásra irányuló külön eljárásra (229. §) az a bíróság illetékes, amely az elkobzás (vagyonelkobzás) alapjául szolgáló bűncselekmény elbírálására illetékes volna, ha pedig ezt nem lehet megállapítani, az a bíróság, amelyhez az ügyész az elkobzás (vagyonelkobzás) kimondása végett fordul.

Hatáskör és illetékesség vizsgálata

31. § A bíróság a tárgyalás megkezdéséig mind hatáskörét, mind illetékességét hivatalból vizsgálja.

32. § (1) A tárgyalás megkezdése után a hatáskör hiányát hivatalból kell figyelembe venni abból az okból, hogy az ügy a megyei bíróság hatáskörébe vagy külön eljárásra, illetőleg a katonai bíróság hatáskörébe tartozik; egyébként a hatáskör hiányát nem lehet figyelembe venni.

(2) A tárgyalás megkezdése után az illetékesség hiányát hivatalból kell figyelembe venni, ha jogszabály kizárólagos illetékességet állapít meg, egyébként az illetékesség hiánya egyáltalán nem vehető figyelembe.

Eljáró bíróság kijelölése

33. § (1) Jogerős határozatok folytán felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetében, úgyszintén akkor, ha az illetékes bíróság kizárás miatt nem járhat el, az eljáró bíróságot az ügyész meghallgatása után ki kell jelölni.

(2) A kijelölés kérdésében a megyei bíróság határoz, ha az összeütközés kizárólag a területén lévő járásbíróságok közt merült fel, illetőleg a területén lévő járásbíróság kizárása esetében a területén lévő másik járásbíróság kijelölhető.

(3) Egyébként a kijelölés kérdésében a legfőbb ügyész meghallgatása után a Legfelsőbb Bíróság dönt. A Legfelsőbb Bíróság jelöli ki az eljáró bíróságot akkor is, ha az illetékességre irányadó körülmények nem állapíthatók meg.

34. § A Legfelsőbb Bíróság az eljárásra egyébként illetékes bíróság helyett a legfőbb ügyész indítványára azonos hatáskörű más bíróságot jelöl ki, ha ezt az

ügy előkészítése, a bizonyítás felvételének megkönnyítése vagy a büntető eljáráshoz fűződő egyéb fontos érdek nyomatékosan indokolttá teszi.

Ügyek egyesítése és elkülönítése

35. § Azokat az ügyeket, amelyeknek együttes elintézése az eljárás tárgyára vagy az abban résztvevő személyekre tekintettel vagy egyéb okból célszerűnek mutatkozik, a 28-29. §-ok esetein kívül is egyesíteni lehet.

36. § Ha célszerűnek mutatkozik, az ügyek egyesítését mellőzni is lehet, illetőleg azokat el lehet különíteni. Elkülönítés esetén az iratokat ahhoz a bírósághoz kell áttenni, amely egyébként illetékes volna.

III. FEJEZET

Felek

A felek felsorolása

37. § Az eljárásban a felek: az ügyész, a magánvádló (fő- vagy pótmagánvádló) és a terhelt, továbbá polgárjogi igénye keretében a sértett (magánfél).

Az ügyész

38. § (1) A büntető eljárásban az ügyész kötelessége az, hogy a Népköztársaság állami, társadalmi és gazdasági rendjének, függetlenségének és biztonságának s a dolgozók jogainak védelmében a bűncselekményeket üldözze.

(2) A vád képvisellete az eljárásban - magánvád (41. §) esetét kivéve - az ügyész feladata. Az ügyész a tárgyaláson és egyéb eljárási cselekményeknél a vád képviselétében akkor is jelen lehet, ha egyébként jelenléte a törvény értelmében nem kötelező: az ügy iratait az eljárás egész folyamán megtekintheti. A vádat képviselő ügyész az ügyben felmerülő minden lényeges kérdésben a bíróság döntése előtt indítványt tehet.

(3) Az ügyész addig, amíg a bíróság az elsőfokú ítélet meghozatala céljából vissza nem vonul (170. § (3) bek.), ha pedig az ügyet büntetőparanccsal intézik el, ennek kibocsátásáig a vádat elejtheti vagy módosíthatja. Mind a vád elejtését, mind annak módosítását indokolni köteles.

(4) Az államigazgatási szervek és az államhatalom helyi szervei az ügyész megkeresését teljesíteni kötelesek.

39. § (1) A 13. §-nak a bírák kizárására vonatkozó rendelkezését az ügyészekre a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) az ügyészre nem kizáró ok az, hogy az ügyben nyomozó cselekményt végzett, vagy hogy az ügyben mint az ügyészség tagja egyébként eljár,

b) az ügyésszel szemben kizárásra szolgál alapul az, ha az ügyben mint bíró közreműködött, vagy ha az ügyben eljáró bírónak a Btá. 29. §-ában megjelölt hozzátartozója.

(2) Az ügyész kizárása kérdésében az ügyészség vezetője, az utóbbinak kizárására nézve pedig a legfőbb ügyész határoz. A 16. § rendelkezéseit itt is megfelelően alkalmazni kell.

40. § (1) Az ügyész illetékességét annak a bíróságnak az illetékessége határozza meg, amely mellett működik. A legfőbb ügyész rendelkezése alapján azonban bármely ügyész az eljárás bármely szakában olyan ügyben is eljárhat, amelyre egyébként illetékessége nem terjedne ki.

(2) Sürgős esetben minden ügyész köteles a szükséges intézkedéseket saját illetékességi területén megtenni akkor is, ha nem illetékes. Az ilyen intézkedésekről az illetékes ügyészséget haladéktalanul értesíteni kell.

(3) Saját illetékességi területén kívül az ügyész eljárási cselekményt csak az illetékes ügyészség vezetőjének hozzájárulásával foganatosíthat, kivéve a halaszthatatlan sürgősség esetét, az eljárást azonban utólag az illetékes ügyészség vezetőjével ilyenkor is közölni kell.

(4) Azt az illetékességi összeütközést, amely az ugyanazon ügyészség területén működő ügyészek közt merült fel, az ügyészség vezetője dönti el. Egyébként az ügyészi illetékességi összeütközések esetében a legfőbb ügyész határoz.

A magánvádló (fő- és pótmagánvádló)

41. § (1) Könnyű testi sértés, becsületsértés és rágalmazás, magánlaksértés, levéltitok megsértése, valamint ingó vagy ingatlan dolog rongálása és tulajdon elleni kihágás esetében, ha a cselekmény magánindítványra üldözendő, a vádat mint főmagánvádló, a sértett képviseli.

(2) Ha az ügyész olyan cselekmény esetében, mely nem főmagánvádra üldözendő, a nyomozás teljesítését megtagadja (90. §), a nyomozást megszünteti (134. §), a vádat elejti [38. § (3) bek.], vagy a terheltet felmentő elsőfokú ítélet ellen fellebbezéssel (188. §) nem él, illetőleg az ilyen ítélet ellen bejelentett fellebbezését visszavonja [192. §, 193. § (3) bek.], a sértett mint pótmagánvádló, a vád képviselőjét átveheti, kivéve, ha erről már korábban lemondott. Ha az ügyész a vád elejtését, a felmentő ítéletben való megnyugvást, illetőleg a fellebbezés visszavonását tárgyaláson jelenti be, a sértettnek nyomban, illetőleg a 189. § (1) bekezdésében megszabott idő alatt kell nyilatkoznia a vád képviselőjének átvétele kérdésében. Ezeken az eseteken kívül a sértett a vonatkozó írásbeli értesítésnek - az ügyész határozata ellen bejelentett jogorvoslata esetén (136. §) a másodfokú ügyészi határozatnak - részére történt kézbesítésétől számított nyolc nap alatt veheti át a vád képviselőjét. Értesítés hiányában a sértett a vád képviselőjét az ügyész határozatának meghozatalától, illetőleg az ügyész nyilatkozatának megtételétől számított harminc nap alatt veheti át.

(3) Több sértett esetében megegyezésüktől függ, hogy melyikük járjon el magánvádlóként. Megegyezés hiányában a megelőzés, ha pedig ez nem állapítható meg, a bíróság döntése az irányadó.

(4) A magánvádló halála esetében helyébe harminc nap alatt a Bt. 29. §-ában megjelölt hozzátartozója léphet.

42. § A magánvádló az eljárásban mindazokat az indítványokat és nyilatkozatokat megteheti, amelyek a vád képviselétével együtt járnak: az ügy iratait bármikor megtekintheti. A vád elejtését vagy módosítását az eljárásnak a 38. § (3) bekezdésében meghatározott szakáig jelentheti be, de azt indokolni nem köteles.

43. § (1) Az ügyész az ügy iratait magánvád esetében is bármikor megtekintheti s a tárgyaláson megjelenhet.

(2) Az ügyész, ha a közérdek védelmében szükséges, a vád képviselét a magánvádlótól az eljárás bármely szakában átveheti. Ebben az esetben a magánvádló a vád képviselétében csak akkor járhat el, ha az ügyész a vád képviselétől utóbb eláll; egyébként a magánvádló a sértett jogait gyakorolja. *

A magánfél

44. § (1) A sértett, mint magánfél, a terhelttel szemben a büntető eljárásban bármely bűncselekmény esetén érvényesítheti azt a polgári jogi igényét, amely a bűncselekmény folytán keletkezett, feltéve, hogy az igényt az elsőfokú tárgyalás megkezdéséig bejelenti.

(2) A sértett halála esetén a magánfél jogait örököse érvényesítheti.

(3) A magánfél a bíróságnál az ügy iratait megtekintheti, a tárgyaláson megjelenhet s polgári jogi igényének keretében indítványokat tehet.

(4) A sértettet, illetőleg örökösét az a körülmény, hogy magánfélként nem lépett fel, nem zárja el az elől, hogy polgári, jogi igényét egyéb törvényes úton érvényesítse.

A sértett és egyéb érdekelt

45. § (1) A sértett, ha az eljárásban a 41. §, illetőleg a 44. § értelmében félként nem is szerepel, a bíróságnál az iratokat megtekintheti és a tárgyaláson megjelenhet.

(2) A félként nem szereplő az az érdekelt, akire a tárgyalás során hozandó határozat közvetlen kihatással lehet, a tárgyaláson megjelenhet, ott abban a körben, amelyben az eljárás őt is közvetlenül érinti, felszólalhat és indítványokat tehet.

A magánvádló, a magánfél, a sértett és egyéb érdekelt képviselői

46. § (1) Az eljárásban a magánvádló, a magánfél, a sértett és az ügyben szereplő egyéb érdekelt [45. § (2) bek.] képviselétére jogosultak:

a) a meghatalmazott ügyvéd,

- b) a törvényes képviselő,
 - c) meghatalmazás alapján a Btá. 29. §-ában megjelölt nagykorú hozzátartozó.
- (2) Az, aki a tárgyaláson tanúként szerepel, a képviseletre nem jogosult.

A terhelt

47. § (1) Az, akivel szemben a büntető eljárást folytatják: terhelt, mégpedig mind a nyomozás során (gyanúsított), mind a vádirat benyújtását követően (vádlott), úgyszintén a jogerős büntető ítélet meghozatala után (elítélt).

(2) A terhelt azokat az indítványokat, egyéb előterjesztéseket és észrevételeket, amelyeket védekezése érdekében szükségesnek tart, az eljárás bármely szakában megteheti. Az ügy iratait a vádirat benyújtása után a bíróságnál és - ha ez az eljárás sikerét nem veszélyezteti - a nyomozás során is megtekintheti. A tárgyaláson és egyéb bírósági eljárási cselekmények foganatosításánál akkor is jelen lehet, ha ezt a törvény nem teszi kötelezővé.

(3) A terheltet minden olyan esetben, amikor a törvényben biztosított valamely jogát gyakorolhatja, erre figyelmeztetni kell.

A védő

48. § (1) A terhelt érdekében az eljárás bármely szakában védő járhat el.

(2) A védő lehet:

- a) a meghatalmazott vagy a bíróság által kirendelt ügyvéd,
- b) a járásbíróság előtt olyan cselekmény esetében, amelyre a törvény öt évi börtönnél nem súlyosabb büntetést rendel, a törvényes képviselő és meghatalmazás alapján a Btá. 29. §-ában megjelölt nagykorú hozzátartozó.

(3) A 46. § (1) bekezdése a védőre is megfelelően irányadó.

49. § (1) Védő részvétele a tárgyaláson kötelező, ha

- a) a büntetettre a törvény öt évi börtönnél súlyosabb büntetést rendel;
- b) a terhelt fiataalkorú, süket, néma vagy fogyatékos szellemi képességű személy;
- c) a terhelt biztonsági őrizetbehelyezésének kérdésében kell határozni.

(2) Ha a terheltnek megbízott védője nincs és a védelem kötelező, a tanács elnöke hivatalból védőt rendel ki.

(3) A bíróság a kötelező védelem esetein kívül is védőt rendelhet, ha ez a terhelt érdekében szükséges. Ilyen intézkedésnek helye van akár hivatalból, akár a terheltnek, törvényes képviselőjének vagy a Btá. 29. §-ában megjelölt hozzátartozójának kérelmére.

(4) Több terhelt részére közös védőt csak akkor lehet kirendelni, ha érdekeik nem ellentétesek.

(5) A bíróság indokolt esetben védőt az eljárásnak a tárgyalást megelőző szakában is kirendelhet. Ha a terhelt ideiglenes biztonsági őrizetben van, a védelem az eljárásnak a tárgyalást megelőző szakában kötelező.

50. § (1) Azokban az esetekben, amelyekben védő kirendelése szükséges, a védőt az e célra összeállított jegyzékbe felvett ügyvédek közül az eljáró tanács elnöke rendeli ki. A kirendelt védő felmentését csak fontos, okból kérheti.

(2) Nem lehet védőül kirendelni:

a) a sértettet, a terheltnek vagy a sértettnek, a Btá. 29. §-ában megjelölt hozzátartozóját;

b) azt, aki az ügyben nyomozó cselekményt végzett vagy mint bíró, ügyész vagy a sértett képviselője eljár, avagy általában olyan magatartást tanúsított, amely a terhelt érdekében ellenkezik.

(3) Az elsőfokú tárgyalásra kirendelt védő a védelmet, a fellebbezési eljárásban ellátni nem köteles, kivéve, ha a másodfokú bíróság és az ügyben eljáró elsőfokú bíróság székhelye azonos.

(4) A védő kirendelése hatályát veszti, ha a terhelt védelméről megbízás útján gondoskodnak (51. §).

51. § (1) Védőt elsősorban a terhelt bízhat meg. Ha a terhelt ilyen megbízást nem ad, védő megbízásáról törvényes képviselője, vagy a Btá. 29. §-ában megjelölt nagykorú hozzátartozója gondoskodhatik.

(2) A terhelt a megbízást mind az általa, mind a más által megbízott védőtől megvonhatja.

52. § (1) A védő a terhelt érdekében az eljárás bármely szakában szóval vagy írásban indítványokat és egyéb előterjesztéseket tehet. Az ügy iratait a bíróságnál és - ha az eljárás sikerét nem veszélyezteti - a nyomozás során is megtekintheti.

(2) Azokat a határozatokat, amelyek ellen fellebbezésnek van helye, a védővel is közölni kell.

IV. FEJEZET

Bizonyítási eszközök

Bizonyítási eszközök felsorolása

53. § (1) Bizonyítási eszközök különösen a terhelt személyes nyilatkozatai, a tanúvallomások, a szakértői vélemények, a szemle, okiratok és egyéb tárgyi bizonyítékok.

(2) Eskünek az eljárásban helye nincs.

Tanúk

54. § (1) Tanúként azt kell kihallgatni, akinek az ügyről, a terhelt körülményeiről, továbbá az ügyben jelentős egyéb tényekről közvetlen észleleten alapuló tudomása van.

(2) A tanúként megidézett személy köteles kihallgatása végett megjelenni és - ha a törvény kivételt nem tesz - vallomást tenni.

(3) Az idézésben a tanút arra is fel kell hívni, hogy meghatározott feljegyzéseit, könyveit, iratait vagy a bizonyításnál felhasználható egyéb tárgyait hozza magával.

55. § (1) Nem lehet tanúként kihallgatni:

a) a terhelt védőjét arról, amit a terhelt vele mint védőjével közölt;

b) azt, akitől testi vagy szellemi fogatkozása folytán helyes vallomás nem várható.

(2) A jelen § ellenére tanúként kihallgatott személy vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

56. § (1) A tanú, ha a titoktartás alól felmentést nem kapott, nem hallgatható ki olyan kérdésre, amely államtitoknak minősül, vagy a hivatali, illetőleg szolgálati titoktartás kötelezettsége alá esik.

(2) A titoktartási kötelezettség az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad.

(3) Azt, hogy a titoktartás alól való felmentést az egyes esetekben mely hatóság vagy szerv illetékes, a minisztertanács rendelettel határozza meg.

(4) A felmentésre irányuló megkeresésben azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kéri, meg kell jelölni.

(5) A jelen § ellenére kihallgatott tanú vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

57. § (1) A tanúvallomást megtagadhatja:

a) a terheltnek a Btá. 29. §-ában megjelölt hozzátartozója;

b) az, aki magát vagy a Btá. 29. §-ában megjelölt hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az ezzel kapcsolatos kérdésben;

c) az ügyvéd, az orvos és más olyan személy, aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg, kivéve, ha az érdekelt e köteleesség alól felmentette.

(2) Az (1) bekezdés a) és c) pontja esetében a tanút mentességére kihallgatása előtt, illetőleg mihelyt a mentesség kiderül, figyelmeztetni kell. Ennek megtörténtét, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni.

(3) A tanúvallomás megtagadásának jogosultsága felől az eljáró hatóság határoz.

(4) Ha a tanút a jelen § esetében a mentességre való alapos hivatkozása ellenére vallomásra kötelezik, vagy a (2) bekezdésben foglalt rendelkezéseket nem tartják meg, a tanú vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

Szakértők

58. § (1) Ha az ügyben jelentős tények vagy egyéb körülmények megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni. Az, akit szakértőül kirendeltek, köteles a kirendelő

hatóság előtt megjelenni s - ha a törvény kivételt nem tesz - az ügyben közreműködni és szakvéleményt nyilvánítani.

(2) Rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni; különösen fontos vagy bonyolult ügyben azonban több szakértő is közreműködhetik.

(3) A szakértőt rendszerint a kinevezett állandó szakértők közül kell kirendelni, más szakértőt csak fontos okból lehet alkalmazni.

(4) A szakértő kirendeléséről - a kirendelt nevének közlésével - a feleket értesíteni kell.

59. § (1) Szakértőként nem járhat el, akire a 13. § *a), b), c)* vagy *e)* pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn, úgyszintén az sem, aki az ügyben mint bíró vett részt. Egyebekben a szakértőkre a bírák kizárására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

(2) Az 55-57. §-ok rendelkezéseit a szakértőkre is megfelelően alkalmazni kell. A szakértőt kötelessége alól egyéb elfoglaltságára tekintettel vagy más fontos okból fel lehet menteni.

60. § (1) Az igazságügyminiszter rendelettel egyes bűncselekményeknél szakértő meghallgatását kötelezővé teheti és ezzel kapcsolatban a szakértő meghallgatására és a szemlére vonatkozóan részletes eljárási szabályokat állapíthat meg.

(2) Az igazságügyminiszter rendelettel kötelezővé teheti vagy megengedheti, hogy a bíróság meghatározott körbe tartozó szakkérdésekben szakértő kirendelése helyett vélemény nyilvánítása végett vagy az általa kirendelt szakértő véleményének felülvizsgálása végett a rendeletben kijelölt szakértőtestületet vagy hatóságot, illetőleg szervet keresse meg. Az igazságügyminiszter az eljárást erre az esetre a szakértőkre vonatkozó rendelkezésektől eltérően is szabályozhatja.

Tolmács

61. § (1) Ha az eljárásban meghallgatandó személy magyarul nem beszél és az általa használt nyelvben az eljáró hatóságnak nincs kellő jártassága, a meghallgatásnál tolmácsot kell alkalmazni.

(2) Tolmácsot kell alkalmazni akkor is, ha süket vagy néma személy meghallgatása írásbeli érintkezés útján nem lehetséges.

(3) A tolmácsra a törvénynek a szakértőkre vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Kényszerítő eszközök tanúkkal és szakértőkkel szemben

62. § (1) Az eljáró hatóság azt a tanút vagy szakértőt, aki szabályszerű idézés (kirendelés) ellenére nem jelent meg és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem mentette, vagy engedély nélkül eltávozott, elővezetetheti (73. §) és ezer forintig terjedhető pénzbírsággal sújthatja. Ezekben az esetekben a tanút vagy szakértőt egyszersmind arra kell kötelezni, hogy az általa okozott költséget

térítse meg. Újabb meg nem jelenés vagy eltávozás esetén a tanúval vagy szakértővel szemben az említett intézkedéseket ismételten lehet alkalmazni.

(2) Fegyveres testület tagjának megjelenéséről előjárója útján kell gondoskodni.

(3) Ha a tanú vagy a szakértő elmaradását (eltávozását) az (1) bekezdésben említett intézkedések alkalmazása után alapos okkal kimenti, az intézkedéseket hatályon kívül kell helyezni.

(4) Az olyan fellebbezésnek, illetőleg panasznak (136. §), amely a pénzbírságot kiszabó és a költségek megtérítésére kötelező határozat ellen, valamint az ezek hatályon kívül helyezését megtagadó határozat ellen irányul, halasztó hatálya van.

63. § (1) A tanút vagy szakértőt, ha a vallomástételt, illetőleg a közreműködést és a véleménynyilvánítást az ok előadása nélkül vagy a hatóság határozata ellenére, a következményekre történt figyelmeztetés után megtagadja, az okozott költségek megtérítésére kell kötelezni, egyben ezer forintig terjedhető pénzbírsággal lehet sújtani. Ha a pénzbírság kiszabása eredményre nem vezet, a tanút letartóztatásba lehet helyezni. A letartóztatás addig tart, amíg a tanú kötelességének eleget nem tesz, a megtagadás okát nem valószínűsíti, vagy vallomása feleslegessé nem válik, de a harminc napot nem haladhatja meg. A 99. § (1) bekezdése itt is megfelelően irányadó.

(2) Az ügyésznek a tanú letartóztatását elrendelő vagy fenntartó határozata ellen a bírósághoz van helye fellebbezésnek; a fellebbezés elintézésére és a további fellebbezés kizárására a 100. § (3) bekezdését kell megfelelően alkalmazni.

(3) Az olyan fellebbezésnek, illetőleg panasznak (136. §), amely a megtagadási okot elvető, valamint a pénzbírságot és letartóztatást kimondó határozat ellen irányul, halasztó hatálya van.

(4) Ha fegyveres testület tagjával szemben kellene az (1) bekezdésben említett valamelyik intézkedést alkalmazni, a hatóság a tanú, illetőleg a szakértő előjárójához fordul.

Tanúk és szakértők díjazása

64. § (1) A tanúnak igénye van a megjelenésével szükségképpen felmerülő útiköltség megtérítésére. Erre a tanút kihallgatásának befejezése után figyelmeztetni kell.

(2) A megállapított tanúdíjat - legfeljebb a tanú által kért összeg erejéig - a kihallgató hatóság nyomban utalványozza. Ha a tanút más községből idézik meg, az útiköltséget előlegként is ki lehet részére utalni.

(3) A szakértők díjazását az igazságügyminiszter szabályozza.

Szemle - Tárgyi bizonyítékok

65. § (1) Szemlének van helye, ha lényeges körülmény megállapításához vagy felderítéséhez személy, tárgy, tény vagy helyszín közvetlen megfigyelése, illetőleg megvizsgálása szükséges.

(2) Az ügyben tárgyi bizonyítékul szolgál az a dolog, amelyet a bűncselekmény elkövetésénél eszközül használtak, amelyre vonatkozóan a bűncselekményt elkövették, vagy amelyet a bűncselekmény hozott létre, továbbá minden olyan egyéb dolog is, amely a bűncselekményeknek vagy elkövetőjének felderítésére alkalmas.

(3) A tárgyi bizonyítékokat az ügyben eljáró hatóság őrzi (bűnjelek). Ha a tárgyi bizonyítékok őrizetbevételre nem alkalmas vagy őrizetbevétele nem szükséges, a bűncselekménnyel kapcsolatos adatokat tartalmazó leírását kell az iratokhoz csatolni.

V. FEJEZET

Általános eljárási szabályok

Határidők

66. § (1) A határidőket napok, hónapok vagy évek szerint kell számítani.

(2) A napokban megállapított határidőbe a kezdőnap nem számít be. Kezdőnap az a nap, amelyre a határidő megkezdésére okot adó cselekmény vagy egyéb körülmény (pl. kézbesítés, kihirdetés) esik.

(3) A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely a számánál fogva a kezdőnapnak megfelel, ha pedig ez a nap a lejárat hónapjában hiányzik, a hónap utolsó napján.

(4) Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le.

67. § (1) A határidő az utolsó nap végével jár le; a hatósághoz intézett beadvány előterjesztésére és a hatóság előtt teljesítendő cselekményre megállapított határidő azonban már a hivatali idő végével lejár.

(2) Nem számít a határidő elmulasztásának, ha a beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján postára adták, az ebből előállott késedelem miatt azonban tárgyalást elhalasztani nem lehet.

Igazolás

68. § (1) Ha a fél valamely tárgyalási vagy egyéb határnapot vagy valamely határidőt hibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei igazolással orvosolhatók.

(2) Az igazolási kérelmet nyolc nap alatt lehet előterjeszteni. Ezt a határidőt az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától kell számítani. Ha azonban a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a

tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével veszi kezdetét. Hat hónapon túl igazolási kérelmet előterjeszteni nem lehet.

69. § (1) Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségével valószínűvé teszik.

(2) Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt pótolni kell az elmulasztott cselekményt is.

(3) Az igazolási kérelemnek sem az eljárás folytatására, sem a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya. Ha azonban az igazolási kérelem sikere valószínűnek mutatkozik, az eljárásnak vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését hivatalból el lehet rendelni.

70. § (1) Az igazolási kérelem tárgyában az a hatóság határoz, amelynek eljárása alatt a mulasztás történt; fellebbviteli határidő elmulasztása esetén a másodfokú hatóság.

(2) Ha az igazolást a törvény kizárja vagy az igazolási kérelmet elkésetten terjesztették elő, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ugyanez áll akkor is, ha az igazolást kérő, a határidő elmulasztása esetén, az elmulasztott cselekményt a kérelem előterjesztésével együtt nem pótolta. Azt, hogy a kérelem előfeltételei fennállanak-e, méltányosan kell elbírálni.

(3) Ha a hatóság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótolta cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna, az elmulasztott határnapon tartott tárgyalást pedig a szükséges keretben meg kell ismételni. Az új tárgyalás eredményéhez képest az elmulasztott tárgyalás alapján hozott határozat hatályban tartása vagy teljes, illetőleg részbeni hatályon kívül helyezése kérdésében is határozni kell.

(4) Az igazolási kérelemnek helytadó végzés ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Idézés - Elővezetés

71. § (1) Az idézésnek tartalmaznia kell az idéző hatóság megjelölését, a megidézett nevét, lakáscímét, a megjelenés helyét és idejét, a távolmaradás következményeire való figyelmeztetést, végül az idéző hatóság pecsétjét és eljáró tagjának aláírását. A megidézettel az idézésben azt is közölni kell, hogy milyen minőségben kell megjelenie.

(2) A vádirat benyújtása előtt az idézésben az eljárás alapjául szolgáló bűncselekményt nem szabad megjelölni. A vádirat benyújtása után az idézésben a bűncselekményt is fel kell tüntetni.

(3) Az idézést a terheltnek zárt iratban kell kézbesíteni.

72. § Fegyveres testület tagját rendszerint előljárója útján kell megidézni: ha azonban a megidézettnek az idéző hatóság székhelyén nincs előljárója és a késedelem veszéllyel járna, az idézés - az előljáró egyidejű értesítése mellett - közvetlenül is történhetik.

73. § (1) Ha a terhelt, a tanú vagy a szakértő szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem menti, vagy ha a terhelt előzetes letartóztatása szükséges, elővezetést lehet elrendelni.

(2) Az elővezetést írásban kell elrendelni. Ennek tartalmaznia kell az elrendelő hatóság megjelölését, az elővezetendő nevét, lakáscímét, az eljárás alapjául szolgáló bűncselekményt, az elővezetés elrendelésének okát, az előállítás helyét és idejét, a hatóság pecsétjét és eljáró tagjának aláírását.

(3) Az elővezetéssel megbízott hatósági szerv köteles az elővezetést elrendelő határozatot az elővezetendőnek kézbesíteni és őt - ha szükséges, kényszer alkalmazásával is - a hatóság elé állítani.

(4) Fegyveres testület tagjának elővezetése végett előjáróhoz kell fordulni.

Iratok kiadása - Kézbesítés

74. § (1) Ha az érdekeltnak igazolt meghatalmazottja van, a részére szóló iratokat a meghatalmazottnak kell kézbesíteni.

(2) Az idézést a megidézettnak, a vádiratot pedig a terheltnek kell kézbesíteni akkor is, ha meghatalmazottjuk, illetőleg védőjük van.

75. § (1) A kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó külön jogszabályok szerint történik.

(2) A címzett az iratot - személyazonosságának igazolása mellett - a hatóságnál is átveheti.

(3) Ha a jogszabály értelmében hirdetményi kézbesítésnek van helye, az iratot tizenöt napra ki kell függeszteni a hatóság hirdetőtáblájára és a címzett utolsó lakóhelyén a helyi tanács hirdetőtáblájára. Az iratot a hirdetményt kibocsátó hatóság hirdetőtábláján történt kifüggesztésétől számított tizenötödik napon kézbesítettnek kell tekinteni.

Jegyzőkönyvek

76. § (1) Az egyes eljárási cselekményekről, ideértve a bíróság tárgyalásait és üléseit is, jegyzőkönyvet kell készíteni.

(2) Bírósági tárgyaláson mindig külön jegyzőkönyvvezetőt kell alkalmazni.

77. § (1) A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni;

a) az eljárás alapjául szolgáló ügyet;

b) az eljárás helyét és idejét;

c) a hatóság eljáró tagjainak és a jegyzőkönyvvezetőnek, a jelenlévő feleknek, a sértettnek és képviselőiknek, valamint az alkalmazott hatósági tanúknak a nevét;

d) azt, hogy a tárgyalás, illetőleg az ülés nyilvános vagy zárt volt-e.

(2) A jegyzőkönyvben röviden le kell írni az eljárás menetét és az annak során történeteket, mégpedig úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, vajon az eljárás a törvényben megszabott alaki követelményeknek megfelel-e. A terhelt és a tanúk vallomását, a szakértő véleményét, a szemle eredményét kimerítően kell a jegyzőkönyvbe felvenni. Ha valamely kifejezés

vagy kijelentés pontos szövege jelentős, azt szószerint kell a jegyzőkönyvbe felvenni. Az eljárásról készült jegyzőkönyvbe bele kell foglalni - az ítélet kivételével - az eljárás során hozott határozatokat is.

(3) Ha a felek bármelyike az eljárás során történt valamely körülménynek vagy nyilatkozatnak jegyzőkönyvbe vételét kéri, ezt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha a hatóságnak az illető körülmény vagy nyilatkozat megtörténtéről nincs tudomása.

(4) A bíróság tanácskozásáról és szavazásáról, ha a határozat nem egyhangú, külön jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet borítékba kell zárni. Ezt a jegyzőkönyvet és mellékleteit csak a másodfokú bíróság tekintheti meg.

78. § (1) A hatóság eljáró tagja és a jegyzőkönyvvezető a jegyzőkönyv minden ívét aláírja.

(2) A tárgyaláson kívül kihallgatott személyek a jegyzőkönyvnek azt a részét, amely kihallgatásukról szól, miután azt előttük felolvasták, ívenként aláírják; aláírás előtt a kihallgatott személy a jegyzőkönyv kiegészítését vagy helyesbítését kívánhatja.

(3) Ha az eljárásban hatósági tanúkat alkalmaztak, a jegyzőkönyvet ezek is aláírják.

(4) Ha a (2) és (3) bekezdés esetében a jegyzőkönyv aláírását megtagadják, ezt a körülményt a megtagadás okának megjelölésével a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(5) A bírósági tárgyalásról és ülésről készített jegyzőkönyvet az elnök és a jegyzőkönyvvezető írják alá. Az ilyen jegyzőkönyvet egy nap alatt, különösen nagyterjedelmű tárgyalási anyag esetében legkésőbb három nap alatt el kell készíteni. A határidő az elsőfokú bírósági ítélettel befejezett tárgyalás esetében a fellebbezési határidő lejártától, minden más esetben a tárgyalás (ülés) napjától számít.

79. § Ha a tárgyaláson hozott ítélet vagy eljárást megszüntető végzés ellen fellebbezéssel az arra jogosultak egyike sem él, a tárgyalási jegyzőkönyvnek a tárgyalás menetét a 77. § (2) bekezdésében rendelt részletes leírás helyett csupán összefoglalóan kell tartalmaznia és a bizonyítás anyagát csak annyiban kell részletesen ismertetnie, amennyiben az a nyomozás adataitól eltér vagy azok lényegét kiegészíti.

80. § (1) A bíróság elrendelheti a tárgyalásnak vagy egy részének gyorsírással való feljegyzését. Az ügyész indítványára a gyorsírással való feljegyzést el kell rendelni. A magánvádló, a magánfél, a terhelt vagy képviselőik indítványára a gyorsírói feljegyzést csak akkor lehet elrendelni, ha az ezzel járó költséget a bíróságnál azonnal leteszik.

(2) A gyorsírót a képesített bírósági gyorsírók közül a tanács elnöke rendeli ki. A gyorsírókra a szakértőkre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

(3) A gyorsírói feljegyzés magában véve a tárgyalási jegyzőkönyvet nem pótolja.

81. § (1) A felek és a sértett, valamint képviselőik a bírósági tárgyalás jegyzőkönyvét, valamint annak mellékleteit - a tanácskozásról és szavazásról felvett jegyzőkönyv kivételével - megtekinthetik és lemásolhatják. Oly tárgyalásról felvett jegyzőkönyvet azonban, amelyről a nyilvánosságot államtitok, katonai vagy hivatali titok megszegése végett zártak ki, lemásolni nem szabad.

(2) A felek a bírósági tárgyalásról készült jegyzőkönyv elkészítésétől számított három nap alatt annak kiegészítését vagy kiigazítását kérhetik. A kérelem tárgyában a jegyzőkönyvvezető meghallgatása után a bíróság határoz.

Bíróági határozatok

82. § (1) A bíróság a törvény által megjelölt esetekben ítélettel, egyébként végzéssel határoz.

(2) A bíróság ítéleteit és ügydöntő végzéseit „A Népköztársaság nevében” hozza.

(3) A bírósági határozatot indokolni kell, kivéve a tárgyalást kitűző vagy elhalasztó végzést, az idézővégzést és azt az utasítást, amelyet a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak vagy a bíróság saját szervének ad.

83. § (1) A bíróság határozatát tanácskozás után szavazással hozza meg. Egyhangúság hiányában a határozatot szavazattöbbség dönti el.

(2) A fiatalabb bíró az idősebbet megelőzően szavaz, az elnök utolsónak adja le szavazatát. A szavazásnál kisebbségben maradt bíró jogosult írásba foglalt különvéleményét a tanácskozási jegyzőkönyvhöz [77. § (4) bek.] csatolni.

(3) Ha a bíróság a törvény szerint zárt ülésben határoz, az ülésen a tanács elnökén és tagjain, valamint a jegyzőkönyvvezetőn kívül más nem lehet jelen.

84. § (1) A bírósági határozatot a jelenlévő érdekelttel kihirdetés, egyébként kézbesítés útján kell közölni.

(2) Kihirdetés esetén a határozat tartalmát az érdekeltnek a szükséghez képest - meg kell magyarázni.

85. § (1) Névcseré, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba és más hasonló elírás esetén a bíróság a határozat kijavítását akár kérelemre, akár hivatalból - a felek meghallgatása nélkül is - bármikor elrendelheti. Ugyanígy jár el a bíróság akkor is, ha a határozat az előzetes fogvatartásnak a büntetésbe beszámítása vagy be nem számítása, illetőleg a szabadságvesztés kezdőnapjának megállapítása tekintetében tartalmaz nyilvánvaló hibát.

(2) A kijavítást elrendelő végzést a határozatra és lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni.

VI. FEJEZET

Az eljárás megindítása - Nyomozás

Az eljárás megindítása

86. § Az eljárás rendszerint nyomozással kezdődik. A nyomozás az ügyésznek vagy a rendőrségnek hivatali hatáskörében tudomására jutott adatok alapján vagy feljelentésre indul meg.

Feljelentés

87. § (1) A tudomására jutott bűncselekményt bárki feljelentheti.

(2) A bűncselekményen tettenért személyt bárki el is foghatja, köteles azonban őt a legközelebbi rendőri szervhez vagy ügyészhez kísérni, ha pedig ez nem áll módjában, erről az említettek valamelyikét nyomban értesíteni.

(3) Minden hatóság és hatósági közeg köteles azokat a bűncselekményeket, amelyekről hivatali hatáskörében tudomást szerzett, az elkövető személyeknek megjelölésével feljelenteni. Köteles továbbá a birtokában lévő bizonyítási eszközöket a feljelentéshez csatolni, ha pedig ez nem lehetséges, megőrzésükről, illetőleg épségben tartásukról gondoskodni. Ha külön jogszabály a feljelentést valamely hatóság belátására bízza, ezt a hatóságot feljelentési köteleesség nem terheli, más hatóság (hatósági közeg) pedig ilyen esetben a feljelentés alapjául szolgáló adatokat a feljelentésre jogosult hatósággal köteles közölni.

(4) Azokat az eseteket, amelyekben a feljelentés mindenkire kötelező, külön törvényes rendelkezések állapítják meg.

(5) Magánindítványra üldözendő bűncselekmény miatt csak a magánvádindítványra jogosult tehet feljelentést, más feljelentésre nyomozásnak nincs helye.

88. § (1) A feljelentést az ügyésznél vagy a rendőrségnél kell akár írásban, akár szóval megtenni. A szóbeli feljelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(2) Ha a feljelentést nem az (1) bekezdésben megjelölt hatóságnál tették vagy annak az ügyben a nyomozásra illetékessége nincs, a feljelentést az eljárásra hivatott hatósághoz kell áttenni.

(3) Az előbbi rendelkezések a magánindítvány megtételénél is irányadók. A magánindítványra jogosultnak minden olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető bűnvádi felelősségre vonását kívánja, magánindítványnak kell tekinteni.

Nyomozó hatóságok

89. § A nyomozást az ügyész, illetőleg annak irányítása mellett a rendőrség teljesíti. Egyes nyomozó cselekmények teljesítése végett az ügyész akkor is a rendőrséghez fordulhat, ha egyébként a nyomozást maga teljesíti.

A nyomozás mellőzése és megtagadása

90. § (1) Mellőzni lehet a nyomozást, ha a vádemelésre már a feljelentés adatai és az ahhoz csatolt bizonyító eszközök elegendő alapul szolgálnak. Ilyen esetben a rendőrség a nála tett feljelentést az ügyészhez teszi át.

(2) A nyomozás teljesítését meg kell tagadni:

a) az 5. § alá tartozó és perújítás körén kívül a 6. §-ban megjelölt esetekben;

b) ha már eleve nyilvánvaló, hogy a nyomozás bizonyítékok hiánya vagy ezek megszerzésének kizárt volta miatt nem vezetne eredményre.

(3) A terhelt elmebetegsége a nyomozás teljesítésének nem akadály, ha a büntetőtörvénykönyv szerint biztonsági őrizet alkalmazásának (Btá. 49. §) lehet helye. A nyomozást a 229. §-ban szabályozott eljárás lefolytatása végett büntethetőséget kizáró vagy megszüntető körülmény esetében is teljesíteni kell, ha a büntethetőségtől függetlenül elközbást vagy vagyonekzbást kell alkalmazni.

(4) A nyomozás megtagadása az ügyész hatáskörébe tartozik; evégből a rendőrség az ügy iratait az ügyészhez teszi át. Főmagánvádra üldözendő bűncselekmény nyomozását a rendőrség is megtagadhatja.

(5) A nyomozás megtagadásáról azt a sértettet, aki feljelentést tett vagy magánindítványt terjesztett elő, az indokolt határozat kézbesítésével és a 41. § (2) bekezdésében foglaltakra való figyelmeztetés mellett értesíteni kell.

(6) A nyomozás megtagadása nem akadály annak, hogy a hatóság ugyanabban az ügyben utóbb nyomozást folytasson.

A nyomozás teljesítése

91. § (1) A nyomozás teljesítése során gondoskodni kell az elkövető kilétének megállapításáról, szökés veszélye esetén annak megakadályozásáról, a terhelt és a tanúk kihallgatásáról, a tárgyi bizonyítékok megszerzéséről és biztosításáról, szükség esetén szemle tartásáról, szakértő meghallgatásáról, valamint az eljárás sikeréhez egyébként szükséges körülményeknek más alkalmas módon való felderítéséről.

(2) A nyomozó hatóság a nyomozás színhelyéről bárkit eltávolíthat, akinek jelenléte az eljárást akadályozná, vagy annak sikerét veszélyeztetné.

(3) Azt, aki az eljárás rendjét zavarja, a nyomozó hatóság ezer forintig terjedhető pénzbírsággal sújthatja.

A terhelt kihallgatása

92. § (1) A terheltet rendszerint az eljárás színhelyén kell kihallgatni; a hatóság azonban a kihallgatást akár a terhelt korára, betegségére, testi fogyatékosságára tekintettel, akár egyéb célszerűségi okból, a terhelt tartózkodási helyén is foganatosíthatja.

(2) A terheltet az idézésre történt megjelenésekor, illetőleg elővezetésekor nyomban ki kell hallgatni.

(3) A fogva lévő terheltet huszonnégy órán belül ki kell hallgatni. Ezt a határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a terheltet a kihallgató hatóság elé állították.

(4) Ha a terhelt az állam vagy állami vállalat alkalmazásában áll és az eljárás folytatása első ízben történt kihallgatása után is szükségesnek mutatkozik, felettesét a nyomozás megindításáról értesíteni kell.

93. § (1) A terhelteket egyenként kell kihallgatni és gondoskodni kell arról, hogy ne léphessenek egymással érintkezésbe.

(2) A terhelt kihallgatásánál a kihallgató hatósági tagon és a jegyzőkönyvvezetőn kívül más rendszerint nem lehet jelen.

94. § (1) A kihallgatás kezdetén meg kell a terhelttől kérdezni nevét, születési idejét és helyét, lakóhelyét, foglalkozását, állampolgárságát, családi és kereseti, illetőleg vagyoni viszonyait, szüleinek nevét, továbbá, hogy volt-e már büntetve és ha igen, mikor, hol és mi miatt.

(2) A terheltet részletesen ki kell hallgatni és módot kell neki adni arra, hogy védekezését összefüggően előadhassa.

(3) Amennyiben a titoktartás alól felmentést nem kapott, nem szabad a terheltet olyan körülményre kihallgatni, amely államtitok, illetőleg a hivatali vagy a szolgálati titoktartás kötelessége alá esik; ebben a vonatkozásban az 56. § rendelkezéseit a terheltekre is megfelelően alkalmazni kell.

(4) Ha a terhelt a vallomástételt megtagadja, figyelmeztetni kell arra, hogy magatartása az eljárás folytatását nem akadályozza, de ezzel a védekezéstől fosztja meg magát. Erőszakkal, fenyegetéssel vagy más kényszerítő eszközzel a terheltet vallomástételre vagy beismerésre bírni nem szabad.

95. § (1) Ha a terheltek vallomásai egymással ellentétben állanak, az ellentét tisztázását szükség esetén szembesítéssel kell megkísérelni.

(2) A terheltnek tanúval való szembesítésére a 110. § (2) bekezdése irányadó.

96. § (1) A terhelt vallomását első személyben és a szükséges részletezéssel kell jegyzőkönyvbe venni.

(2) A terheltnek kérelmére meg lehet engedni, hogy vallomását sajátkezűleg is leírja; a leírt vallomást a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

Előzetes letartóztatás

97. § (1) Előzetes letartóztatást csak abban az esetben lehet elrendelni:

a) ha a tettenért terhelt kiléte nem állapítható meg;

b) ha a terhelt megszökött, a hatóság elől elrejtőzött, vagy ha a terhére rótt cselekmény büntetésének súlyosságánál fogva vagy egyéb okból szökésétől vagy elrejtőzésétől kell tartani;

c) ha alaposan feltehető, hogy a terhelt szabadlábon hagyása esetén a bűncselekmény felderítését megghiúsítaná vagy megnehezítené;

d) ha a terhelt az eljárás alatt újabb büntettet követett el, úgyszintén akkor is, ha a terhelt kijelentése alapján vagy egyébként attól lehet tartani, hogy szabadlábon hagyása esetén az általa megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt végrehajtaná vagy újabb büntettet követne el.

(2) Az (1) bekezdés b) és c) pontja alapján nincs helye előzetes letartóztatásnak, ha az eljárás kizárólag olyan bűncselekmény miatt folyik, amelyre a törvény főbüntetésként pénzbüntetést rendel.

(3) Magánindítványra üldözendő bűncselekmény miatt a magánindítvány megtétele előtt előzetes letartóztatásnak nincs helye.

98. § (1) Az előzetes letartóztatást a vádirat benyújtásig a rendőrség vagy az ügyész, a vádirat benyújtása után pedig a bíróság rendeli el.

(2) Az előzetes letartóztatást írásba foglalt határozattal kell elrendelni. Ennek tartalmaznia kell a terhelt személyének és az eljárás alapjául szolgáló bűncselekménynek megjelölését, valamint az előzetes letartóztatás okát. Őrizetbe vett személy letartóztatása kérdésében az őrizetbevételtől számított huszonnégy óra alatt határozni kell; ha ez idő alatt a letartóztatást nem rendelik el, az őrizetbe vett személyt szabadon kell bocsátani.

(3) Fegyveres testület tagjának előzetes letartóztatását csak előjárója útján lehet foganatosítani.

(4) Az állam vagy állami vállalat alkalmazásában álló személy előzetes letartóztatásáról felettesét késedelem nélkül értesíteni kell.

99. § (1) A rendőrség által elrendelt előzetes letartóztatás negyvennyolc óráig tarthat. A rendőrség e határidő elteltével, ha pedig a nyomozást előbb befejezte, ennek megtörténtével köteles a letartóztatottat szabadlábra helyezni vagy az ügyészhez fordulni, aki haladéktalanul határoz a letartóztatás megszüntetése vagy - akár a letartóztatott átvétele, akár a rendőrségnél hagyása mellett - a letartóztatás fenntartása iránt.

(2) Az ügyésznek az előzetes letartóztatást elrendelő vagy fenntartó határozata ellen a bírósághoz fellebbezésnek van helye. Fellebbezés hiányában vagy a fellebbezés elutasítása esetén az ügyész által elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás a vádirat benyújtásáig tart, ha azonban az ügyész által első ízben hozott határozattól számított egy hónap alatt vádirat benyújtására nem kerül sor, az ügyész a terhelt vagy védője kérelmére a letartóztatás fenntartása kérdésében új határozatot köteles hozni; az előzetes letartóztatás fenntartó határozata ellen szintén fellebbezésnek van helye a bírósághoz.

(3) Az ügyész által elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatást az ügyész első ízben hozott határozatától számított három hónap elteltével a vádirat benyújtása előtt is meg lehet szüntetni, kivéve, ha a bíróság azt az ügyész indítványára az ügy súlyosabb vagy bonyolultabb voltára tekintettel a vádirat benyújtásáig meghosszabbítja. Ezt a rendelkezést akkor is alkalmazni kell, ha a

bíróság megelőzőleg az előzetes letartóztatás miatt a (2) bekezdés alapján bejelentett fellebbezést elutasította.

100. § (1) Ha a vádirat benyújtásakor a terhelt előzetes letartóztatásban van, a bíróságnak az előzetes letartóztatás fenntartása vagy megszüntetése kérdésében három napon belül határoznia kell.

(2) A bíróság által azt érdemleges határozat meghozatala előtt elrendelt vagy az (1) bekezdés alapján fenntartott előzetes letartóztatás az ügyre vonatkozó elsőfokú érdemleges határozat kihirdetéséig, ha pedig a felek valamelyike a fellebbezés bejelentésére gondolkodási időt tartott fenn magának (189. §), a fellebbezés bejelentéséig tarthat.

(3) A bíróság a 99. § (2) és (3) bekezdésében említett, valamint a jelen § alá tartozó határozatait zárt ülésben hozza olyan határozata ellen, amellyel a 99. § (2) bekezdése esetében az előzetes letartóztatás fenntartásával a fellebbezést elutasítja, további fellebbezésnek helye nincs. A 99. § (2) és (3) bekezdése alapján hozott szabadrábhelyezést rendelő határozat ellen bejelentett fellebbezésnek halasztó hatálya van.

101. § Elzárással büntetendő kihágás esetében elrendelt előzetes letartóztatás a vádirat benyújtása előtt nyolc nappal tovább nem tarthat.

102. § (1) A rendőrség által elrendelt előzetes letartóztatást addig, míg a terheltet az ügyésznek át nem adják, a rendőrség fogatosítja; egyébként az előzetes letartóztatás fogatosítása az ügyész feladata.

(2) Az előzetes letartóztatásban lévő terheltet lehetőleg másoktól elkülönítve kell őrizni. Ha ez nem lehetséges, gondoskodni kell arról, hogy ugyanannak a bűncselekménynek elkövetőit egymással együttesen ne őrizték.

(3) Az előzetes letartóztatásban lévő terheltnek levelezése és általában más személyekkel való érintkezés ellenőrzés alatt áll. Védőjével az előzetes letartóztatásban lévő terhelt ellenőrzés nélkül érintkezhetik, ha azonban attól kell tartani, hogy az érintkezésnek ez a módja az eljárás sikerét megghiúsíthatja, a védővel való érintkezést is megfelelően ellenőrizni kell.

103. § (1) A hatóságnak arra kell törekednie, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson; ezt a nyomozás késedelem nélküli teljesítésével is elő kell mozdítania.

(2) A letartóztatást azonnal meg kell szüntetni, a nyomozás megszüntetése esetében (133. §), úgyszintén akkor, ha a bíróság azon bűncselekmény tárgyában, amely az előzetes letartóztatás alapjául szolgált, jogerős felmentő ítéletet vagy megszüntető végzést hozott, végül mindig, mihelyt az előzetes letartóztatás oka (97. §) megszűnt, vagy hosszabb tartama lejárt.

(3) Az előzetes letartóztatást a vádirat benyújtásáig a 99. § (2) bekezdése alapján hozható bírói határozat esetét kivéve az a hatóság szünteti meg, amelyik a letartóztatottat őrizetében tartja; az általa fenntartott letartóztatást [99. § (1)

bek.] az ügyész is megszüntetheti. A vádirat benyújtása után az előzetes letartóztatás megszüntetése felől a bíróság határoz.

(4) Az előzetes letartóztatás megszüntetéséről az állam vagy állami vállalat alkalmazásában álló terhelt felettesét értesíteni kell.

(5) Közveszélyes állapotban lévő elmebeteg előzetes letartóztatásának megszüntetése esetén szabadlábrahelyezés mellőzésével ideiglenes biztonsági őrizetbe kell helyezni, ha pedig erre nincs alap, elmeógyógyintézetben való elhelyezése iránt kell intézkedni.

104. § Az előzetes letartóztatás elrendelésére jogosult hatóság (98. §) az előzetes letartóztatás elrendelése helyett a szabadlábon lévő terheltnek megtilthatja, hogy lakóhelyét engedély nélkül elhagyja. A tilalom megszegése esetén a terheltet előzetes letartóztatásba lehet helyezni. Erre a terheltet a tilalom elrendelésekor figyelmeztetni kell.

Elmebeteg terheltnek ideiglenes biztonsági őrizetbe helyezése

105. § Az ügyész elrendelheti, hogy azt az elmebeteg terheltet, akit előreláthatólag biztonsági őrizetbe (Btá. 49. §) kell helyezni, vegyék őrizetbe és őt ideiglenes biztonsági őrizet végett erre rendelt intézetbe utalhatja. Az előzetes letartóztatás tartamára és végrehajtására vonatkozó szabályok az ideiglenes biztonsági őrizet tekintetében is megfelelően irányadók.

Eljárás távollévő terhelt ellen

106. § (1) A nyomozás teljesítésének nem akadálya az, hogy a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik. Ebben az esetben a terhelt körözése iránt kell intézkedni, ha pedig az eljárás olyan büntett miatt folyik, amelyre a törvény egy évi börtönnél súlyosabb büntetést rendel, a terhelt ellen elfogatóparancsot kell kibocsátani.

(2) A körözés elrendelésére és az elfogatóparancs kibocsátására az ügyész, a nyomozás iratainak az ügyészhez történt bemutatásáig pedig a rendőrség is jogosult.

(3) A hatóságok és a hatósági közegek, ha a körözött terhelt tartózkodási helyéről tudomást szereznek, kötelesek ezt a köröző hatósággal közölni.

(4) Azt a terheltet, aki ellen elfogatóparancsot bocsátottak ki, megtalálása esetén őrizetbe kell venni és az elfogatóparancsot kibocsátó hatóság elé kell állítani.

(5) A körözést, illetőleg az elfogatóparancsot vissza kell vonni, mihamarabb kibocsátásának oka megszűnt.

107. § Ha a terhelt kézrekerítésére, illetőleg tartózkodóhelyének megállapítására irányuló intézkedések nem vezettek eredményre, a további nyomozást újabb bizonyítékok felmerüléséig, illetőleg a terhelt előkerüléséig a bizonyítékok biztosítása mellett fel kell függeszteni. Ez a rendelkezés az elkobzásra, illetőleg vagyoneklobzásra irányuló eljárásnak (229. §) nem akadálya; az utóbbi eljárás megindítása iránt, ha ilyenek helye van, a felfüggesztéssel egyidejűleg intézkedni kell.

108. § Nyomozás folytatásának és a bizonyítékok biztosításának az sem akadálya, hogy a terhelt külföldön tartózkodik. Ha a terhelt kiadatásának helye lehet, az ügyész az elfogatóparancs kibocsátása és a kiadatás végett szükséges intézkedések iránt a bírósághoz fordul.

Tanúk és szakértők kihallgatása

109. § (1) A 92. § (1) és (2) bekezdésében, valamint a 93. §-ban foglalt rendelkezéseket a tanúk kihallgatásánál is megfelelően alkalmazni kell.

(2) A kihallgatás megkezdése előtt a tanút figyelmeztetni kell a hamis tanúzás következményeire.

(3) A kihallgatás kezdetén meg kell a tanútól kérdezni nevét, korát, születési és lakóhelyét, foglalkozását, továbbá azt, hogy a felekkel, illetőleg a sértettel milyen viszonyban van, szenvedett-e kárt a bűncselekmény következtében és hogy ezért vagy más okból nem elfogult-e. Ezekre a kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástétel megtagadására jogosult.

110. § (1) Ezután a tanút részletesen ki kell hallgatni, tisztázva azt is, hogy az általa előadottakról miként szerzett tudomást.

(2) Ha a tanú vallomása a terheltével vagy különböző tanúk vallomásai egymással ellentétben állnak, az ellentét tisztázását szükség esetén szembesítéssel kell megkísérelni.

(3) A 96. § rendelkezéseit a tanú kihallgatásánál is megfelelően alkalmazni kell.

111. § (1) A megidézett szakértő meghallgatása előtt meg kell állapítani személyazonosságát, továbbá azt, hogy a felekkel, illetőleg a sértettel milyen viszonyban van és hogy erre tekintettel vagy egyébként nem áll-e fenn reá nézve kizáró ok; a nem állandó szakértőt figyelmeztetni kell a hamis véleményadásnak a következményeire is.

(2) Ezután a hatóság ismerteti a szakértő előtt azokat a kérdéseket, amelyekre véleményt kell nyilvánítania.

(3) A szakértőkhöz egyes kérdések feltevését a terhelt is indítványozhatja.

112. § (1) A szakértővel mindazokat az adatokat közölni kell, amelyekre feladatának teljesítéséhez szüksége van. Evégből a szakértő az ügy iratait megtekintheti, a kihallgatásoknál jelen lehet, a terhelthez, a tanúkhöz és a többi szakértőhöz közvetlenül kérdéseket intézhet, végül egyéb bizonyítás felvételét indítványozhatja, amennyiben ez feladatának teljesítéséhez szükséges.

(2) A hatóság elrendelheti, hogy a szakértő a véleményadáshoz szükséges vizsgálatot a hatóság távollétében teljesítse.

(3) Ha a szakértőnek olyan tárgyat vagy anyagot kell megvizsgálnia, amely a vizsgálat folytán megváltozik vagy megsemmisül, annak egy részét - ha ez lehetséges - eredeti állapotában meg kell őrizni.

113. § (1) A szakértő megállapításait (a leletet) és véleményét a megfigyelés, illetőleg megvizsgálás után szóval előadja vagy a hatóság által kitűzött határidő alatt írásban terjeszti elő.

(2) Ha több szakértő van, ezek véleményadás előtt egymással tanácskozhatnak s ha azonos véleményre jutnak, a véleményt közösen is előterjeszthetik.

(3) A szakértőhöz a véleményre vonatkozólag ennek előterjesztése után kérdéseket lehet intézni.

(4) Ha a lelet vagy a vélemény homályos, hiányos, önmagával, más szakértő leletével vagy bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik, vagy helyességéhez egyébként nyomatékos kétség fér, a szakértő köteles a hatóság felhívására a szükséges felvilágosítást megadni, ha pedig ez nem vezet eredményre, más szakértőt kell véleményadásra felhívni.

(5) Olyan szakkérdésekben, amelyek körében az igazságügyminiszter a 60. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálatra megfelelő szakértő testületet, hatóságot vagy szervet jelölt ki, más szakértő véleményének beszerzése helyett a vélemény felülvizsgálatát kell elrendelni.

114. § (1) Az eljáró hatóság különösen bonyolult ügyben, ha ez az eljárást nem akadályozza, megengedheti, hogy a terhelt a szakértő mellett saját költségére ellenőrző szakértőt jelöljön meg. Azonos körbe tartozó szakkérdésekben, tekintet nélkül a terheltek számára, csak egy ellenőrző szakértő járhat el, kivéve, ha a terheltek érdekei ellentétesek. Olyan kérdésekben, amelynél a vélemény felülvizsgálatának van helye [113. § (5) bek.], az ellenőrző szakértőt lehetőleg a felülvizsgálat előtt kell meghallgatni.

(2) Ha biztonsági őrizetbe helyezés kérdésében kell határozni, a terheltnek, törvényes képviselőjének vagy házasársának kérelmére és költségére ellenőrző szakértő közreműködését meg kell engedni.

(3) Az ellenőrző szakértő a szemlén jelen lehet, annak terjedelmére és foganatosításának módjára indítványokat tehet, végül a szemlére, a leletre és a véleményre vonatkozó észrevételeit jegyzőkönyvbe mondhatja, vagy írásban előterjesztheti.

Szemle

115. § (1) A szemle alkalmával észlelt jelenségeket pontosan le kell rögzíteni. A szemle tárgyáról, ha lehetséges, fényképet, rajzot vagy vázlatot kell készíteni és azt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

(2) A szemlét két hatósági tanú jelenlétében kell megtartani; ha azonban a szemle kizárólag szakértői vizsgálatból áll, hatósági tanúk alkalmazása nem szükséges.

116. § (1) A birtokában lévő tárgyat felhívásra mindenki köteles szemle céljára rendelkezésre bocsátani. Ennek a kötelességnek a megszegése ugyanazokkal a következményekkel jár, mint a tanúvallomás megtagadása.

(2) Ha a szemle tárgyát egyáltalán nem, vagy csak jelentékeny nehézség, illetőleg költség árán lehetne a hatóság elé vinni, a szemlét a helyszínen kell megtartani.

Lefoglalás

117. § (1) Azokat a dolgokat, amelyek az ügyben tárgyi bizonyítéknak szolgálnak (65. §), továbbá azokat, amelyek a törvény értelmében elkobzás alá esnek, le kell foglalni.

(2) Az (1) bekezdés esetén kívül is le kell foglalni az eljárás során előkerült olyan dolgokat, amelyek más bűncselekmény tárgyi bizonyítékai, vagy amelyeknek birtoklása jogszabályokba ütközik.

(3) A lefoglalásnak nem akadály, hogy a dolog hatóság vagy más közület birtokában van. Az ilyen dolgokat azonban, amennyiben azokra a közület működéséhez szükség van, lefoglalásuk esetében is a közület őrzetében kell hagyni.

(4) A lefoglalás iránt a nyomozás során eljáró hatóság intézkedik. Leveleket és táviratokat - amíg azokat a címzettnek nem kézbesítették - csak az ügyész írásbeli határozata alapján lehet lefoglalni. A határozat kiadásáig csupán visszatartásuk iránt lehet intézkedni.

(5) Közforgalmú vállalatnak fuvarozás végett átadott küldemények lefoglalására az igazságügyminiszter a belügyminiszterrel, valamint a közlekedés- és postaügyi miniszterrel egyetértve rendelettel részletes szabályokat állapíthat meg.

118. § (1) A lefoglalt dolgot a hatóság bűnügyi letétbe helyezi. Ha a dolog erre nem alkalmas, illetőleg más fontos ok a helyszínen hagyás mellett szól, megőrzése iránt más alkalmas módon kell intézkedni.

(2) A lefoglalt dolgokat a jegyzőkönyvben vagy az ahhoz csatolt külön jegyzékben pontosan fel kell tüntetni s a lefoglalásról a dolog birtokosának írásbeli elismervényt kell adni.

119. § (1) Gyors romlásnak kitett, valamint olyan dolgokat, amelyeknek kezelése jelentős költséggel jár, lefoglalásuk esetén nyomban értékesíteni lehet.

(2) Az értékesítés szabályait az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg. Az igazságügyminiszter rendelettel megállapíthatja azoknak a dolgoknak a körét, amelyeket lefoglalásuk esetében az (1) bekezdés esetén kívül is azonnal értékesíteni kell.

(3) Az olyan dolgoknak, amelyeket az előbbi rendelkezések értelmében értékesítettek, pénzbeli ellenértékét kell bűnügyi letétbe helyezni s a jogosult a lefoglalás megszüntetése esetén az ellenértékre tarthat igényt.

120. § (1) Ha a lefoglalandó dolgot felhívásra sem szolgáltatja ki, a birtokost ezer forintig terjedhető pénzbírsággal lehet sújtani. Ha ez az intézkedés hatástalan marad, a tárgy birtokosát letartóztatásba lehet helyezni; a letartóztatás

addig tarthat, amíg a tárgyat nem szolgáltatja ki. Előbb is meg kell szüntetni a letartóztatást, ha a tárgyat más módon megszerzik vagy megszerzése feleslegessé válik. A letartóztatás harminc napnál tovább nem tarthat. A 63. § (1)-(3) bekezdései itt is megfelelően irányadók.

(2) A terhelttel szemben az előbbi rendelkezés alapján sem pénzbírságnak, sem letartóztatásnak helye nincs. Ugyanez áll a tárgy más birtokosára is abban a körben, amelyben a birtokost a tanúvallomás alól mentesség illeti. Fegyveres testület tagját előjárója útján kell a lefoglalandó tárgy kiadására szorítani.

(3) A birtokos által felhívásra ki nem szolgáltatott dolgot házkutatás vagy személymotoszás útján is meg lehet szerezni.

121. § (1) A lefoglalást rendszerint annak a személynek vagy megbízottjának jelenlétében kell foganatosítani, akivel szemben az intézkedést alkalmazták. Ha az illető távol van és megbízottja sincs, érdekeinek védelmére az eljáró szerv rendel ki képviselőt.

(2) A lefoglalást két hatósági tanú jelenlétében kell foganatosítani.

122. § (1) A lefoglalást - amennyiben a lefoglalt dolgot nem kobozzák el - meg kell szüntetni, mielőtt arra a további eljárás érdekében szükség nincs.

(2) A lefoglalás megszüntetése iránt az a hatóság intézkedik, amely előtt az eljárás folyik.

123. § (1) A lefoglalás megszüntetése esetében a dolgot annak kell visszaadni, akinél lefoglalták. Ha azonban a dolgot a terheltől vagy olyan személynél foglalták le, aki azt a terheltől vette át, azt a terhelt, illetőleg az átvevő részére csak akkor lehet kiadni, ha a hatóságnál a dolog kiadására más nem jelent be alaposnak látszó igényt, vagy az eljárás adataiból ilyen igény nem tűnik ki; ilyen igény esetében a dolgot annak kell kiadni, aki tulajdonát kétséget kizáró módon - szükség esetén polgári bíróság határozatával - igazolja.

(2) Ha az eljárás adatai szerint a terheltnél lefoglalt dolog kétségtelenül másét illet, ennek kiléte azonban nem állapítható meg, az igénylőt a hatóság hirdetőtábláján kifüggesztendő hirdetmény útján kell jelentkezésre felhívni. Igénylő bejelentkezése esetén az (1) bekezdés szerint kell eljárni. Ha a hirdetmény kifüggesztésétől számított hat hónap alatt igénylő nem jelentkezik, a dolog tulajdona az államra száll, a később jelentkező igénylő azonban az elévülési időn belül kívánhatja a dolognak akkor meglévő állapotában való visszaadását, illetőleg az értékesített dologért kapott ellenértéknek részére való kifizetését.

(3) Ha a lefoglalt dolog teljesen értéktelen s arra senki sem jelent be igényt, a lefoglalás megszüntetése után megsemmisítése iránt kell intézkedni.

Házkutatás

124. § Ház, lakás vagy más helyiség átkutatásának van helye, ha alaposan fel lehet tenni, hogy ez az intézkedés a bűncselekmény elkövetőjének

kézrekerítésére, a bűncselekmény nyomainak felderítésére, vagy valamely tárgyi bizonyíték megtalálására vezet.

125. § (1) A házkutatás elrendeléséhez a nyomozás során eljáró hatóság írásbeli határozata szükséges, amelyet a házkutatás megkezdése előtt kell az érdekelt személy részére kézbesíteni.

(2) A házkutatáshoz írásbeli határozatra nincs szükség:

a) ha a késedelem veszéllyel jár;

b) ha a tettenért, megszökött vagy olyan terheltet kell kézrekeríteni, akinek letartóztatását rendelték el;

c) ha a házkutatás bűncselekmény megakadályozása céljából szükséges.

(3) A 121. § rendelkezései házkutatás esetében is irányadók.

Személymotozás

126. § (1) A terheltet és azt, akiről alaposan feltehető, hogy a bizonyításhoz szükséges tárgyat rejt magánál, a nyomozás során eljáró hatóság rendelkezésére meg lehet motozni.

(2) Motozás előtt az érdekelt személyt fel kell szólítani a keresett tárgy kiadására.

(3) A személymotozást két hatósági tanú jelenlétében kell végezni.

Lefoglalás, házkutatás, személymotozás módja

127. § (1) A lefoglalást, a házkutatást és a személymotozást az érintett személyek lehető kíméletével kell fogatosítani és ügyelni kell arra, hogy az intézkedések folytán ne kerüljenek nyilvánosságra a magánéletnek olyan körülményei, amelyek az ügygel összefüggésben nem állanak. A fogatosításnak lehetőleg nappal kell történnie.

(2) Az említett eljárási cselekmények fogatosításánál, minden olyan intézkedést a lehetőségig kerülni kell, amely az érintett személy károsodásával járna.

(3) Személymotozás teljesítésénél csak ugyanolyan nemű személy alkalmazható, vagy lehet egyébként jelen, mint a megmotozott.

(4) Magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetében a magánindítvány megtétele előtt lefoglalásnak, házkutatásnak vagy személymotozásnak helye nincs.

Zár alá vétel - Biztosítási végrehajtás

128. § (1) Ha az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban a törvény vagyonek Kobzás alkalmazását nem teszi lehetővé, vagy ha a terhelttel szemben polgári jogi igényt érvényesítenek és alaposan lehet tartani attól, hogy a terhelt vagy más személy a vagyonek Kobzás fogatosítását, illetőleg a polgári jogi igény kielégítését a terhelt vagyonának vagy egyes vagyontárgyainak elidegenítése vagy elrejtése által meghiúsítja, az ügyész az

eljárás bármely szakában a terhelt ingó és ingatlan vagyonának vagy egy részének zár alá vételét rendeli el.

(2) A zár alá vételt, ha ezt a vagyonekbezáras lehetőségére tekintettel alkalmazták, hivatalból kell elrendelni; a polgári jogi igény biztosítása végett annak a magánfél kérelmére van helye.

(3) Ha a nyomozást a rendőrség teljesíti, a zár alá vételt sürgős szükség esetében az előbbi előfeltételek mellett a rendőrség is elrendelheti.

(4) A zár alá vétel foganatosítása iránt az illetékes végrehajtóbizottságot kell megkeresni.

129. § (1) A zár alá vételt hivatalból is fel kell oldani, mielőtt elrendelésének oka megszűnt, illetőleg ha a foganatosításától számított harminc nap alatt a magánfél nem kért biztosítási végrehajtást. Ha a magánfél a biztosítási végrehajtás elrendelését az említett határidő alatt kérte ugyan, de kérelmét elutasították, a zár alá vételt az elutasító határozat jogerőre emelkedése után nyomban fel kell oldani.

(2) A zár alá vételt akkor is fel kell oldani, ha az eljárást vagyonekbezáras kimondása nélkül jogerősen befejezik, illetőleg ha a magánfél polgári jogi igényét jogerősen elutasították.

(3) A rendőrség által elrendelt zár alá vétel feloldása tárgyában az ügy iratainak átadása után az ügyész határoz.

130. § Egyebekben a zár alá vétel elrendelésére, foganatosítására, hatályára és feloldására vonatkozó részletes szabályokat az igazságügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve rendelettel állapítja meg.

131. § (1) A 128. §-ban meghatározott előfeltételek fennállása esetén a vádirat benyújtásáig az ügyész, az eljárás későbbi szakában pedig a bíróság a magánfél kérelmére a terheltnek mind ingó, mind ingatlan vagyonára, a polgári jogi igény valószínű összege erejéig biztosítási végrehajtást rendelhet el.

(2) A biztosítási végrehajtást a végrehajtási eljárás szabályai szerint a polgári bíróság foganatosítja.

(3) Ha a polgári jogi igényt jogerős ítélettel elutasítják, a biztosítási végrehajtást hivatalból fel kell oldani. Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha az eljárást megszüntetik és a magánfél a megszüntető határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt nem igazolja azt, hogy igényét egyéb törvényes úton érvényesítette.

Érdekeltek részvétele a nyomozási cselekményeknél

132. § (1) A nyomozás során - amennyiben ez az eljárás sikerét nem veszélyezteti - a terheltnek és a sértettnek, valamint képviselőinek meg kell engedni, hogy a szakértő meghallgatásánál, szemlénél, lefoglalásnál és a házkutatásnál jelen legyenek. Ilyen esetben - hacsak a nyomozási cselekmény teljesítése nem halaszthatatlanul sürgős - az említetteket a foganatosítás

időpontjáról azzal a figyelmeztetéssel kell értesíteni, hogy elmaradásuk az eljárást nem akadályozza.

(2) Azok, akik az előbbi rendelkezés értelmében a nyomozási cselekménynél jelen vannak, arra észrevételeiket megtehetik, az eljárás foganatosítására indítványokat tehetnek s a szakértőhöz a hatóság engedélyével kérdéseket intézhetnek.

(3) A terhelt és a védő a szakértő véleményét akkor is jogosultak megtekinteni és arra írásbeli észrevételeket tenni, ha a szakértő meghallgatásánál nem voltak jelen.

A nyomozás megszüntetése

133. § (1) A nyomozást meg kell szüntetni:

a) az 5. §-ban és a perújítás körén kívül a 6. §-ban megjelölt esetekben;

b) ha a bűncselekmény elkövetését vagy az elkövető kilétét a nyomozás során nem sikerült megállapítani és a további eljárástól sem lehet eredményt várni.

(2) A terhelt elmebetegsége nem ok a nyomozás megszüntetésére, ha biztonsági őrizet alkalmazásának (Btá. 49. §) lehet helye. A nyomozás megszüntetését büntethetőséget kizáró vagy megszüntető körülmények esetében is mellőzni kell, ha a nyomozás elkobzás vagy vagyonekobzás céljából a 229. §-ban szabályozott eljárás lefolytatása végett szükséges.

134. § (1) A nyomozás megszüntetése az ügyész hatáskörébe tartozik; evégből a rendőrség az ügy iratait az ügyésznek adja át. Főmagánvádra üldözendő bűncselekmény nyomozását a rendőrség is megszüntetheti.

(2) A nyomozás megszüntetéséről a terheltet, továbbá a 41. § (2) bekezdésében foglaltakra való figyelmeztetéssel azt a sértettet, aki feljelentést tett vagy magánindítványt terjesztett elő, értesíteni kell.

A nyomozás befejezése

135. § (1) A nyomozást be kell fejezni, ha annak eredménye szerint a vádirat benyújtására kellő alap van; a rendőrség ebben az esetben az ügy iratait további eljárás végett az ügyésznek adja át.

(2) Az ügyész a rendőrség által teljesített nyomozás kiegészítését kívánhatja.

Jogorvoslat nyomozás során

136. § A letartóztatással kapcsolatban bírói határozat körébe utalt esetek [63. § (2) bek., 99. § (2), (3) bek.] kivételével az ügyésznek, illetőleg a rendőrségnek nyomozás során hozott határozata vagy tett intézkedése ellen, illetőleg a határozat vagy intézkedés elmulasztása miatt az ügyészi, illetőleg a rendőrségi szervezet körén belül előterjeszthető panasznak van helye a közvetlen felettesekhez; a határozat elleni panaszt a közléstől, az intézkedés ellen irányulót pedig az intézkedés tudomásrajutásától számított nyolc nap alatt lehet előterjeszteni.

VII. FEJEZET

A tárgyalás előkészítése

Vádirat

137. § Az ügyész a nyomozás befejezése után, ha pedig az ügy nyomozás nélkül kellően felderítettnek látszik, nyomozás mellőzésével [90. § (1) bek.] vádiratot készít és azt az illetékes bírósághoz nyújtja be.

138. § (1) A vádiratnak tartalmaznia kell:

- a) a terhelt részletes személyi adatait a 94. § (1) bekezdésében foglaltak szerint;
- b) a tényállás rövid előadását a bizonyítékok ismertetésével, továbbá a cselekmény társadalmi veszélyességének megítéléséhez szükséges személyi és tárgyi körülményeket;
- c) a vád tárgyává tett bűncselekmény megjelölését a büntetőtörvény vonatkozó rendelkezésére való hivatkozással s ha a bűncselekmény magánindítványra üldözendő, annak előadását, hogy a magánindítványt előterjesztették;
- d) a bizonyítási eszközök felsorolását, ideértve a tárgyaláson kihallgatandó tanúk és szakértők nevét, továbbá lakáscímét, valamint a tárgyi bizonyítékokra való utalást is.

(2) Ha a terhelt a vádirat benyújtásakor előzetes letartóztatásban van, ezt a körülményt a vádiratban fel kell tüntetni. A vádiratban indítványt kell tenni az előzetes letartóztatás fenntartása, illetőleg a szükséghez képest annak elrendelése tárgyában. Ha a terhelt ellen egyéb biztosítási intézkedéseket foganatosítottak (lakóhely elhagyásának tilalma, zár alá vétel, biztosítási végrehajtás), ezeket meg kell említeni.

(3) Ha a terheltnek biztonsági őrizetbe helyezése szükséges, a vádiratban erre irányuló indítványt kell tenni.

(4) Ha a sértett polgári jogi igényt jelentett be, erre a vádiratban vonatkozó adatok előadásával utalni kell.

(5) A vádiratot annyi példányban kell benyújtani, hogy a bíróság és mindegyik terhelt részére egy-egy példány jusson. Az ügyész a bírósági példányhoz csatolja a nyomozás iratait, valamint a vádirat benyújtásával egyidejűleg átadja a bíróságnak az őrizetében lévő tárgyi bizonyítékokat.

A bíróság intézkedései a vádirat benyújtása után

139. § (1) Amikor a vádirat a bírósághoz érkezett, a tanács elnöke kitér az ügy tárgyalásának napját és erre megidézi a feleket, a sértettet, valamint képviselőiket, továbbá a tanúkat és a szakértőket, értesíti a bíróság tagjait és a jegyzőkönyvvezetőt, egyszersmind a szükséghez képest védő kirendeléséről gondoskodik. A tárgyalás napjáról azokat az egyéb érdekeltet is értesíteni kell, akikre a határozat közvetlenül kihathat.

(2) A terheltnek a tárgyalásra idéző végzéssel együtt a vádiratot is kézbesíteni kell azzal a figyelmeztetéssel, hogy arra a tárgyalás napjáig észrevételeket tehet.

(3) A terhelt részére a vádirattal együtt kiadott idézést akként kell kézbesíteni, hogy azokat legkésőbb a tárgyalás napját megelőző nyolcadik napon kézhez kapja.

(4) Ha már a tárgyalás kitűzésekor megállapítható, hogy a 154. § (4) bekezdésének esete áll fenn, a terhelt részére a tárgyalásra szóló idézést és a vádiratot hirdetményi úton kell kézbesíteni.

(5) A magánfelet a 154. § (2) bekezdésében foglaltakra, a sértettet pedig azzal a figyelmeztetéssel kell a tárgyalásra megidézni, hogy elmaradása esetén a 41. § (2) bekezdésében biztosított jogát nem gyakorolhatja.

140. § (1) A tárgyalást - a 139. § (3) bekezdésének szem előtt tartásával - a lehető legközelebbi napra kell kitűzni, úgy azonban, ha a tárgyalás a vádirat érkezését követő egy hónapon belül mindenestre megtartható legyen.

(2) A tárgyalást rendszerint a bíróság hivatalos helyiségébe kell kitűzni; fontos okból azonban a tárgyalás más helyre (pl. a bűncselekmény színhelyére, a terhelt munkahelyére) s a szükséghez képest a bíróság székhelyén kívül eső helyre is kitűzhető. A tárgyalást más bíróság területére csak az igazságügyminiszter engedélyével lehet kitűzni.

(3) A tárgyalás kitűzéséről és megtartásának előkészítéséről a tanács elnöke gondoskodik.

141. § (1) A tanács elnöke tárgyalás kitűzése helyett a vádiratot a tanácsnak mutatja be, ha megítélése szerint az alábbi rendelkezések értelmében az ügy áttételének, nyomozásnak vagy a nyomozás kiterjesztésének, az eljárás felfüggesztésének, megszüntetésének, vagy büntetőparancs kibocsátásának van helye. Ha a tanács ilyen intézkedést nem lát szükségesnek, az elnök a 139. § értelmében jár el.

(2) Ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, vagy előzetes letartóztatásának elrendelése látszik szükségesnek, a tanács elnöke az ügy iratait a tárgyalás kitűzése előtt ugyancsak a tanács elé terjeszti a letartóztatás kérdésében hozandó határozat végett.

(3) A tanács a jelen § eseteiben zárt ülésben határoz, de határozathozatal előtt a feleket meghallgathatja.

142. § Ha annak a bíróságnak, amelyikhez a vádiratot benyújtották, az ügyben nincs hatásköre vagy illetékessége, az ügyet ahhoz a bírósághoz vagy más hatósághoz teszi át, amelyikhez az ügy tartozik.

143. § A bíróság, ha az ügy felderítése érdekében szükséges, elrendelheti a nyomozást, illetőleg a nyomozás kiegészítését. Ebben az esetben az ügy iratait az ügyészhez kell visszajuttatni.

144. § (1) A bíróság felfüggeszti az eljárást, ha

a) a vád tárgyává tett cselekmény elbírálása valamely előzetes kérdés eldöntésétől függ és az annak eldöntésére egyébként hivatott bíróság vagy más hatóság határozatának bevárása szükségesnek mutatkozik;

b) területkivüliségre vagy személyes mentességre vonatkozó kérdés esetén az igazságügyminiszter döntését kell bevárni;

c) a terhelt elmebeli állapotának további szakértői megfigyelése szükséges.

(2) Az előzetes kérdést a büntetőbíróság rendszerint maga bírálja el, ennél fogva az (1) bekezdés a) pontjának alkalmazása felől belátása szerint határoz. Ha azonban a büntetőtörvény alkalmazása a személyi állapotra vonatkozó olyan körülményektől függ, amelyre vonatkozólag a polgári bíróság ítélete mindenkiel szemben hatályos, az eljárást a polgári bíróság előtti eljárás jogerős befejezéséig mindig fel kell függeszteni; ha ebben az esetben a polgári bíróság előtt az eljárás még nincs folyamatban, annak megindítására az érdekeltet megfelelő határidő kitűzése mellett azzal a figyelmeztetéssel kell utasítani, hogy a határidő meg nem tartása esetén az eljárást folytatni fogják.

(3) Mihelyt a döntés az előzetes kérdésben, illetőleg a területenkívüliség (személyes mentesség) kérdésében megtörtént, vagy ha a szakértői megfigyelés befejezést nyert, az eljárást folytatni kell. Az (1) bekezdés a) és c) pontja alapján elrendelt felfüggesztés esetében az eljárást akkor is folytatni kell, ha a felfüggesztés további fenntartása az eljárás eredményességét veszélyeztetné, vagy ha az erre utasított érdekelt az eljárást a kitűzött határidő alatt a polgári bíróság előtt nem indította meg.

145. § (1) A bíróság az eljárást megszünteti:

a) az 5. és a 6. § eseteiben;

b) ha a vádat a vádirat benyújtása után elejtették, kivéve, ha az ügyész által elejtett vád képviseletét a sértett mint pótmagánvádló átveszi;

c) ha a vádiratban megjelölt adatok alapján a terhelttel szemben bűncselekmény elkövetését megállapíthatónak nem tartja és az eljárás folytatásától sem vár eredményt.*

(2) Ha a vádat az ügyész ejtette el, a tanács elnöke erről azt a sértettet, aki feljelentést tett vagy magánindítványt terjesztett elő, a 41. § (2) bekezdésében foglalt jogára való figyelmeztetéssel és ha indokoltnak találja, azzal a felhívással értesíti, hogy a vád képviseletének átvétele esetén egyidejűleg vádiratot nyújtson be. Ha a sértett a megszabott határidő alatt a vád képviseletét nem veszi át, illetőleg felhívás ellenére vádiratot nem nyújt be, a bíróság az eljárást megszünteti.

(3) A terhelt elmebetegsége okából nincs helye az eljárás megszüntetésének, ha a vádirat biztonsági őrizetbe való helyezést indítványoz, vagy ha a bíróság megítélése szerint biztonsági őrizet alkalmazásának lehet helye.

(4) Az eljárás megszüntetése esetében a magánfelet arra kell utasítani, hogy polgári jogi igényét egyéb törvényes úton érvényesítse.

146. § (1) Ha az eljárás tárgya kihágás vagy főmagánvádra üldözendő büntett és a bíróság az egyébként kellően megalapozottnak mutakozó vád alapján kizárólag pénzbüntetés kiszabását találja indokoltnak, a terhelt ellen tárgyalás kitűzése helyett büntetőparancsot bocsát ki. Ezt a rendelkezést az ügyésznek az (5) bekezdés értelmében tett indítványára alkalmazni lehet nem főmagánvádra üldözendő büntett esetében is, ha arra a törvény pénzbüntetést vagy három évig terjedhető börtönnél nem súlyosabb szabadságvesztést állapít meg.

(2) A büntetőparancsban a terheltre csak pénzbüntetést lehet kiszabni. A büntetés végrehajtásának feltételes felfüggesztése (Btá. 55. §), valamint a rehabilitáció (Btá. 67. §) büntetőparancsban is kimondható. A büntetőparancsban elkobzást is ki lehet mondani, de csak olyan tárgyra vonatkozólag, amely a terhelt tulajdona. A polgári jogi igénynek büntetőparancsban csak annyiban lehet helyt adni, amennyiben az igény fizetési meghagyás útján is érvényesíthető volna.

(3) A büntetőparancsban tartalmaznia kell a terhelt nevét és foglalkozását, a bűncselekmény megjelölését, elkövetése helyét és idejét, a sértett megnevezését, a bizonyító adatokat, a kiszabott büntetést és az azzal kapcsolatos intézkedéseket, végül azt a figyelmeztetést, hogy ha a terhelt házastársa vagy törvényes képviselője tárgyalás tartását tizenöt nap alatt nem kéri, a büntetőparancs végrehajthatóvá válik.

(4) Ha a terhelt, házastársa vagy törvényes képviselője tárgyalás tartását kérte, a 139. § alkalmazásával annak kitűzése iránt kell intézkedni. Ha tárgyalás kitűzését a megszabott határidő alatt nem kéri vagy a tárgyaláson a terhelt szabályszerű idézés ellenére igazolatlanul nem jelenik meg, a bíróság a büntetőparancsot végrehajthatónak nyilvánítja. Egyébként a tárgyaláson a büntetőparancsra tekintet nélkül kell határozni.

(5) Az ügyész az (1) bekezdés alá tartozó esetben az ügynek büntetőparancs kibocsátásával való elintézését - vádirat benyújtása helyett - maga is indítványozhatja. Az indítvány tárgyában a bíróság zárt ülésben határoz s ha a büntetőparancs kibocsátását indokoltnak tartja, a jelen § szerint jár el, ellenkező esetben az iratokat visszaküldi az ügyésznek vádirat benyújtása végett.

(6) A végrehajtható büntetőparancs a jogerős ítélettel esik egy tekintet alá.

147. § (1) A tanács elnöke az ügyet a tárgyalás kitűzése után is a tanácsnak mutatja be, ha a 141. § (2) bekezdésében vagy a 142-145. §-okban meghatározott intézkedés a terheltnek a vádiratra tett észrevételei folytán vagy egyéb okból utóbb válik szükségessé.

(2) A tanács a tárgyalás megtartása előtt zárt ülésben határoz abban az esetben is, ha megállapítást nyer, hogy az idéző végzés a terheltnek azért nem volt kézbesíthető, mert az ismeretlen helyen tartózkodik. Ilyen esetben a tanács a tárgyalás elhalasztása mellett az eljárást a terhelt előkerüléséig felfüggeszti s az

iratokat a 106. és 107. § értelmében teendő intézkedés, illetőleg a 108. § alapján teendő indítvány végett az ügyésznek küldi vissza.

148. § A tanács elnöke a tárgyalást - megkezdése előtt - fontos okból elhalaszthatja. A védő akadályoztatása a tárgyalás elhalasztására csak akkor szolgálhat okul, ha a terhelt egyébként nem részesülhetne megfelelő védelemben.

149. § (1) A tanács elnökének a 139-141., 147. és 148. § körében tett intézkedései ellen jogorvoslatnak helye nincs.

(2) A bíróságnak a 142-145. §-ok körében hozott végzései ellen fellebbezéssel csak az ügyész élhet. Ez a korlátozás a 144. § (1) bekezdésének a) pontja alapján hozott felfüggesztő végzésre nem vonatkozik.

Bíróság elé állítás vádirat és tárgyalás kitűzése nélkül

150. § (1) Járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyben, továbbá megyei bíróság hatáskörébe tartozó olyan bűncselekmény esetében, amelyre a törvény öt évig terjedhető börtönnél nem súlyosabb büntetést állapít meg, ha a bűncselekmény ténybeli és jogi megítélése egyszerű és az összes bizonyítékok nyomban a bíróság elé tárhatók, az ügyész az előzetes letartóztatásban lévő terheltet az ügy tárgyalása végett vádirat mellőzésével a bíróság elé állíthatja attól a naptól számított három napon belül, amelyen a letartóztatást elrendelte, illetőleg azt a terheltnek a rendőrség részéről történt átadása alkalmával fenntartotta.

(2) Ebben az esetben a bíróság az ügy tárgyalására nem tűz határnapot s idézéseket sem bocsát ki, a tanúk és a szakértők előállításáról az ügyész gondoskodik.

A tárgyalás előkészítése magánvád esetében

151. § (1) Ha az ügyben magánvádló jár el, a megelőző 137-149. §-ok rendelkezéseit az alábbi eltérésekkel, illetőleg kiegészítésekkel kell alkalmazni.

(2) A magánvádlót az idézésben figyelmeztetni kell arra, hogy a tárgyalásról való elmaradása a vád elejtésének minősül.

(3) Az ügyész által a 149. § (2) bekezdése szerint használható jogorvoslat a magánvádlót is megilleti.

152. § (1) Főmagánvád esetén a feljelentés pótolja a vádiratokat. Ebben az esetben a terheltet vádirat kézbesítése nélkül, de a feljelentő nevére és a feljelentett bűncselekmény tényállására való rövid utalással kell a tárgyalásra megidézni.

(2) Ha a tanács elnöke az ügy bonyolultabb voltára tekintettel szükségesnek tartja, a főmagánvádlót határidő kitűzése mellett arra hívhatja fel, hogy a feljelentést az ügy adatainak vagy azok bizonyítékainak részletes előadásával egészítse ki. A felhívásban a főmagánvádlót figyelmeztetni kell arra, hogy a bíróság a határidő elmulasztását a vád elejtésének fogja tekinteni.

(3) Ha a főmagánvádló olyan ügyben, amelyben a rendőrség a nyomozást megtagadó vagy megszüntető határozatot hozott, az eljárás folytatását kívánja, evégből új feljelentést köteles az ügyésznél benyújtani.

(4) Ha az ügyész a főmagánvádló által hozzá benyújtott vagy a rendőrség által hozzá áttett [90. § (1) bek., 135. § (1) bek.] feljelentés esetében a vád képviselőjét átvenni nem kívánja, az iratokat a bírósághoz teszi át.

(5) A pótmagánvádló a vád képviselőjének átvételét a nyomozás megtagadása vagy megszüntetése esetén a 41. § (2) bekezdésében megszabott határidő alatt vádirat egyidejű benyújtása mellett a bíróságnál köteles bejelenteni.

VIII. FEJEZET

Bíróági tárgyalás

A tárgyalás folytonossága

153. § (1) A bírósági tárgyalást minden ügyben lehetőleg megszakítás nélkül kell megtartani. A bíróság a már megkezdett tárgyalást fontos okból elnapolhatja.

(2) Az elnapolt tárgyalást két hónapon belül ismételts nélkül lehet folytatni, ha a tanács tagjaiban változás nem történt. Ilyenkor az elnapolt tárgyalás folytatása a korábbi tárgyalás jegyzőkönyvének felolvasásával kezdődik.

(3) A (2) bekezdés esetén kívül a tárgyalást előlről kell kezdeni.

A tárgyaláson résztvevő személyek

154. § (1) A tárgyalás a tanács elnökének és tagjainak, a jegyzőkönyvvezetőnek, ha a vádat az ügyész képviseli, az ügyésznek, a terheltnek, a kötelező védelem eseteiben (49. §) pedig a védőnek jelenléte nélkül nem tartható meg.

(2) A tárgyalás nem tartható meg a magánvádlónak, illetőleg képviselőjének jelenléte nélkül sem, kellően ki nem mentett elmaradásuk azonban a vádelejtéssel egyenlő hatályú. A magánfél elmaradása a tárgyalásnak - ideértve a polgári jogi igény tárgyalását is - nem akadályozza.

(3) Ha a vád tárgya kihágás vagy kizárólag pénzbüntetéssel büntetendő bűntett, a tárgyalás a szabályszerűen megidézett, de igazolatlanul távolmaradt terhelt jelenléte nélkül is megtartható.

(4) A tárgyalás a terhelt távollétében bármely bűnügyben megtartható, ha kétségtelen megállapítást nyer, hogy a terhelt a jogszabály megszegésével vagy kijátszásával külföldön tartózkodik. Ebben az esetben az ítélet kézbesítésére a 172. § (3) bekezdése, a perújítás külön lehetőségére a 215. § (4) bekezdése irányadó.

(5) A tárgyalás megtartásának az elmebeteg terhelt távolléte nem akadályozza, ha az eljárás tárgya a terhelt biztonsági őrizetbehelyezése és a bíróság a terhelt jelenlétét nem tartja szükségesnek. Ez a rendelkezés akkor is irányadó, ha a

bíróság a biztonsági őrizetbe helyezést erre irányuló indítvány nélkül látja indokoltnak.

A tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása

155. § (1) A tárgyalást az elnök vezeti. A törvény keretei között az elnök szabja meg azoknak a cselekményeknek a sorrendjét, amelyeket a tárgyaláson foganatosítani kell, ő hallgatja ki a terheltet, a tanúkat és a szakértőket.

(2) Az elnök által kihallgatott személyhez a bíróság tagjain kívül a felek és képviselőik is intézhetnek kérdéseket, az elnök azonban ügyel arra, hogy a tárgyalás ne terjedjen ki az ügygel összefüggésben nem álló körülményekre és az ügyre nem tartozó, úgyszintén a kihallgatott személy befolyásolására alkalmas kérdés felvetését, illetőleg az arra való feleletet megtiltja.

(3) Az elnök a feleket, illetőleg képviselőiket a tárgyalás során gyakorolható jogaikra figyelmeztetni köteles.

156. § (1) A tárgyalás rendjét az elnök tartja fenn.

(2) Az elnök gondoskodik arról, hogy a hallgatóság körében tizennégy éven aluli személyek ne vegyenek részt; a tizennyolc éven aluli személyeket a tárgyalásról eltávolíthatja.

(3) Azt, aki a tárgyalás rendjét megzavarja, az elnök rendreutasítja, ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetén pedig a bíróság ezer forintig terjedhető pénzbírsággal sújthatja vagy - akár pénzbírság kiszabása mellett, akár anélkül - a teremből ki is utasíthatja, illetőleg kivezetheti.

(4) A terheltet kiutasítása esetén őrizetbe lehet venni és a tárgyalást távollétében kell folytatni, legkésőbb azonban a bizonyítási eljárás befejezésével ismét a bíróság elé kell állítani és közölni kell vele a távollétében történeteket.

(5) Ha kötelező védelem esetében a védőt kiutasítják és a terhelt nem választ helyette más védőt, az elnök lehetőleg azonnal védőt rendel ki. Ha akár a védőnek, akár a magánvádoló vagy a magánfél képviselőjének kiutasítására kerül sor s emiatt az érdekelt megfelelő képviselője nem lenne biztosítható, a tárgyalást a rendzavaró költségére el lehet napolni.

(6) Büntető vagy fegyelmi eljárás alapjául szolgáló rendzavarásról a bíróság az illetékes hatóságot értesíti, ha pedig előzetes letartóztatásnak is helye van, az elkövetőt őrizetbe vetheti és nyomban intézkedik az ügyésznek való átadása iránt.

157. § Az elnöknek és a bíróságnak a tárgyalás vezetése, illetőleg rendjének fenntartása körében tett intézkedései ellen külön fellebbezésnek nincs helye, kivéve az előbbi rendelkezések alapján pénzbírságot kiszabó és költségben marasztaló, úgyszintén letartóztatást elrendelő végzést. A pénzbírságot kiszabó és költségben marasztaló végzés elleni fellebbezésnek halasztó hatálya van.

A tárgyalás megnyitása

158. § (1) A tárgyalást az elnök az ügy megjelölésével nyitja meg. Az elnök mindenekelőtt megállapítja, hogy a megidézettek megjelentek-e és a lehetőséghez képest intézkedik, hogy a szabályszerű idézés ellenére meg nem jelent terheltet, tanút, illetőleg szakértőt azonnal vezessék elő. Ha az elnök azt állapítja meg, hogy a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik és a tárgyalás megtartására a 154. § (4) bekezdése értelmében nem kerül sor, a bíróság a 147. § (2) bekezdésének megfelelően határoz.

(2) Ha a védő olyan ügy tárgyalásáról marad el vagy távozott el, amelyben a védelem kötelező és a terhelt nem választ más védőt, illetőleg az elnöknek nem áll módjában azonnal más védőt kirendelni, a tárgyalást a mulasztó védő költségére el kell napolni.

(3) Ha olyan megidézett személy maradt el a tárgyalásról, akinek távolléte a tárgyalás megtartását nem akadályozza, a tárgyalást meg kell kezdeni s azt a megjelentek kihallgatása előtt nem szabad elnapolni.

(4) Ha a főmagánvádló és képviselője a tárgyalásról elmarad és elmaradását kellően ki nem menti, a bíróság a terheltnek vagy védőjének kérelmére úgy is határozhat, hogy a távolmaradást nem tekinti a vád elejtésének [154. § (2) bek.], hanem a tárgyalást ennek ellenére megtartja és az ügyet annak eredménye alapján bírálja el.

159. § A megjelentek számbavétele után az elnök felhívja a tanúkat a tárgyalás színhelyének elhagyására és figyelmezteti őket az igazolatlan eltávozás következményeire, valamint arra, hogy a számukra kijelölt helyen tartózkodjanak. Szakértőt csak akkor kell távozásra felhívni, ha ezt a bíróság fontos okból szükségesnek tartja; egyébként a szakértő a tárgyaláson annak kezdetétől fogva jelen lehet.

Terhelt kihallgatása

160. § (1) A tanúk távozása után a terheltet kell a 94. § (1) bekezdése szerint személyi adataira kihallgatni, majd fel kell előtte olvasni a vádirat indítványi részét, szükség esetében egyéb részeit is, illetőleg főmagánvád esetében ismertetni kell a feljelentés lényegét. Az ügyész a 150. § esetében a vádat előszóval terjeszti elő.

(2) Ezután a terhelttől meg kell kérdezni, hogy a vádat megértette-e s tagadó választ esetén azt meg kell neki magyarázni, majd pedig kérdést kell hozzá intézni, hogy bűnösségét elismeri-e. Ezt követően a terheltet az ügyre vonatkozólag a 94. § (2)-(4) bekezdései szerint részletesen ki kell hallgatni.

(3) A terheltet általában még ki nem hallgatott terhelttársai távollétében kell kihallgatni, a bíróság azonban a szükséghez képest ettől eltérően is intézkedhetik.

(4) A szembesítésre a 95. § rendelkezései irányadók.

(5) Azt a terheltet, akinek jelenléte a másik terheltet a vallomásban feszélyezné, az elnök a vallomástétel tartamára a teremből eltávolíthatja. A vallomás tartalmát az eltávolított terhelttel legkésőbb a bizonyítási eljárás befejezése előtt közölni kell.

161. § (1) A terhelt a tárgyalás során mindegyik terhelttárs, tanú vagy szakértő kihallgatása, úgyszintén minden irat felolvasása után észrevételeit megteheti.

(2) A terhelt védőjével a tárgyalás alatt is értekezhetik.

A bizonyítás felvételének sorrendje

162. § A terhelt kihallgatása után a bíróság lefolytatja a további bizonyítást. A vád bizonyítékai sorrendben rendszerint megelőzik a védelem bizonyítékait; a bíróság azonban a felek meghallgatása után ettől eltérően is rendelkezhetik.

Tanúk, szakértők

163. § (1) A tanú kihallgatása alatt a még ki nem hallgatott tanúk nem lehetnek jelen. A bíróság ezt a rendelkezést a tanúként kihallgatandó magánvádlóra, magánfélre és sértettre belátása szerint alkalmazza.

(2) A 160. § (5) bekezdésének rendelkezéseit a tanúnak a terhelt vagy a másik tanú jelenlétében való kihallgatása esetére is megfelelően alkalmazni kell.

(3) A 109. § (2) és (3) bekezdésének, továbbá a 110-114. §-oknak a tanúkra és a szakértőkre vonatkozó rendelkezései a tárgyaláson is irányadók.

(4) Azt a tanút, aki a tárgyaláson nem jelenhetik meg és a nyomozás során sem tett vallomást, a bíróság határozatához képest annak egyik tagja vagy megkeresett bíró tárgyaláson kívül hallgathatja ki. Ugyanez áll a szakértőkre is. A felek, a sértett és képviselőik a kihallgatáson megjelenhetnek s evégből őket a kihallgatás helyéről és idejéről előzetesen értesíteni kell.

Szemle

164. § A 115. § (2) bekezdésének, továbbá 116. §-nak rendelkezései a tárgyaláson elrendelt szemlére is irányadók. Ha a szemlének helyszíni tárgyaláson való megtartása jelentős költséggel járna vagy az egyébként nehézségbe ütköznék, a 163. § (4) bekezdését a szemlére is megfelelően alkalmazni lehet.

Okiratok

165. § (1) A tárgyaláson fel kell olvasni a tárgyi bizonyítéku szolgáló okiratokat és a terhelt kereseti, illetőleg vagyoni viszonyaira, továbbá büntetett vagy büntetlen előéletére vonatkozó hivatalos értesítést.

(2) Fel lehet a tárgyaláson olvasni:

a) a terheltnek a nyomozás során tett vallomását, ha a terhelt a tárgyaláson nincs jelen, a tárgyaláson a vallomást megtagadja, vagy a tárgyaláson tett vallomása eltér a nyomozás során tett vallomásától;

- b) annak a tanúnak a nyomozás során tett vallomását, aki a tárgyaláson egyáltalán nem, vagy csak rendkívüli nehézséggel lenne kihallgatható, aki a tárgyaláson a vallomástételt törvényes ok nélkül megtagadta, vagy akinek a tárgyaláson tett vallomása a nyomozás során tett vallomásától eltér;
- c) a hatósági orvos, vagy a véleményadásra, illetőleg felülvizsgálatra hivatott szakértő testület, hatóság vagy egyéb szerv véleményét, úgyszintén a megjelenésben akadályozott más szakértő véleményét is;
- d) a szemléről, a házkutatásról, a lefoglalásról és a személymotoszárról felvett jegyzőkönyvet.

Egyéb tárgyi bizonyítékok

166. § Ha a bizonyítás érdekében szükséges, a tárgyaláson megtekintésre fel kell mutatni a 165. § alá nem tartozó egyéb tárgyi bizonyítékokat is.

Bizonyítás kiegészítése

167. § (1) A bíróság az ügy kellő felderítése érdekében elrendelheti a bizonyítás kiegészítését. Ha a bíróság a további bizonyítást tárgyaláson kívánja felvenni és ez nyomban nem lehetséges, annak foganatosítására - és a tárgyalás elnapolása mellett - lehetőleg közeli, új tárgyalási napot tűz ki. Egyébként a bizonyítás kiegészítése iránt a 175. § (2) bekezdése értelmében kell intézkedni.

(2) A bizonyítás kiegészítése iránt a felek is tehetnek indítványt. Az indítványt elutasító végzés ellen külön fellebbezésnek helye nincs, az elutasítás miatt az ítélet ellen bejelentett fellebbezésben lehet panaszt tenni.

A vád módosítása - Biztonsági őrizetbe helyezés indítványozása tárgyaláson

168. § (1) Ha az ügyész, illetőleg a magánvádló a bizonyítás eredményéhez képest úgy látja, hogy a terhelt más bűncselekményben bűnös vagy más bűncselekményben is bűnös, mint amely miatt ellene vádat emelt, a tárgyalás során bármikor, de legkésőbb addig, amíg a bíróság az elsőfokú ítélet meghozatala céljából vissza nem vonul [170. § (3) bek.], a vádat megváltoztatja, illetőleg kiterjeszti vagy új vádirat benyújtása végett a tárgyalás elnapolását indítványozza.

(2) A vád megváltoztatása esetén a bíróság a vád tárgyában ugyanazon a tárgyaláson csak akkor határozhat, ha a megváltoztatás a terhelt javára szolgál, vagy ha a védelem előkészítése a tárgyalás elnapolását nem teszi szükségessé; erre a bíróság a feleket meghallgatja. Ha a vádat kiterjesztették, a bíróság a védő, illetőleg a terhelt indítványára köteles a tárgyalást elnapolni vagy arra a bűncselekményre, amelyre a vádat kiterjesztették, az eljárást különválasztani.

(3) Ha a megváltoztatott, illetőleg kiterjesztett vád elbírálása a bíróság hatáskörét meghaladja, az ügyet a megfelelő hatáskörrel felruházott bírósághoz kell áttenni.

(4) Ha az ügyész, illetőleg a magánvádló a bizonyítás eredményéhez képest a tárgyaláson terjeszt elő indítványt a terheltnek biztonsági őrizetbe helyezésére, a bíróság a felek meghallgatása után a tárgyalást elnapolhatja, ha azt a védelem előkészítése érdekében szükségesnek találja.

Perbeszédék - Ítélethozatal

169. § (1) Ha a bíróság a bizonyítást lefolytatta, azt az elnök befejezettnek nyilvánítja és felhívja a feleket és képviselőiket a perbeszédék megtartására.

(2) A perbeszédet először az ügyész tartja meg s abban - a vonatkozó jogszabályokat is megjelölve - indokolt indítványt terjeszt elő arra, hogy a bíróság a terheltet milyen bűncselekményben mondja ki bűnösnek s vele szemben mely büntetést alkalmazzon; az alkalmazandó büntetés mértékére indítványt tennie nem szabad. Ha a vádat magánvádló képviseli, a perbeszédet először ő tartja meg.

(3) Az ügyész, illetőleg a magánvádló után a magánfél terjeszti elő polgári jogi igényét; távolléte esetében a bejelentett igényt az iratokból kell felolvasni. Az ügyész a polgári jogi igényre is nyilatkozhatik.

(4) Ezután a védőbeszéd következik, amelyet a védő, vagy ha védő nem jár el, a terhelt ad elő.

170. § (1) A perbeszédék után viszonyválaszoknak van helye, ugyanabban a sorrendben, mint a perbeszédéknek.

(2) Az utolsó szó joga a terheltet illeti, akkor is, ha van védője. Evégből a terheltet a perbeszédék után mindig meg kell kérdezni, hogy kíván-e még az utolsó szó jogán védelmére valamit előadni.

(3) A bíróság ezután zárt ülésben meghozza határozatát.

171. § (1) Az ítéletet rendszerint közvetlenül a tárgyalás befejezése után meg kell hozni és ki kell hirdetni. A kihirdetés a rendelkező rész felolvasásával és az indokolás lényegének ismertetésével történik. Ha az ügy bonyolult volta, az ítélet nagy terjedelme vagy más fontos ok szükségessé teszi, az ítélet meghozatalát és kihirdetését legfeljebb nyolc napra el lehet halasztani; ebben az esetben a kihirdetés időpontját a tárgyalás befejezésekor ki kell tűzni.

(2) A kihirdetett ítéletet rendszerint három nap alatt teljesen írásba kell foglalni, de hosszabb indokolást igénylő bonyolult ügyekben a teljes írásbafoglalás a kihirdetéstől számított legfeljebb nyolc napra elhalasztható. Ha az ítélet kihirdetését elhalasztották, az ítéletet kihirdetéséig teljesen írásba kell foglalni.

172. § (1) Az ítéletet a jelenlevő felekkel kihirdetéssel kell közölni.

(2) Az ítélet kihirdetésénél jelen nem levő terhelttel és magánféllel az ítéletet kézbesítés útján kell közölni. A kézbesítendő kiadmányon fel kell tüntetni, hogy az ítélet ellen van-e helye fellebbezésnek és milyen határidő alatt.

(3) A 154. § (4) bekezdése esetében az ítéletet a terhelttel kizárólag hirdetményi kézbesítés útján kell közölni.

(4) Ha a terhelt az állam vagy állami vállalat alkalmazásában áll, az ítéletet kézbesítés útján felettesével is közölni kell. Azt, hogy az ítéletet mely hatóságoknak vagy más szerveknek kell végrehajtás, nyilvántartás céljából vagy egyéb célból kézbesíteni, az igazságügyminiszter állapítja meg.

173. § Az ítélet kihirdetése után az elnök megkérdezi a jelenlévő fellebbezésre jogosultakat (188. §), hogy kívánnak-e fellebbezni. A fellebbezés bejelentésére a 189. § irányadó.

174. § (1) Fellebbezés bejelentése esetén határozni kell az előzetes letartóztatás elrendeléséről, fenntartásáról, illetőleg megszüntetéséről. A 97. § (1) bekezdésének *b)-d)* pontja és (2) bekezdése itt is megfelelően irányadó, felmentő ítélet esetében azonban a bíróság a terhelt szabadlábra helyezését csak az ügyész indítványára és csak különösen indokolt esetben mellőzheti.

(2) Az ítélet kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás rendszerint az eljárás jogerős befejezéséig tart, de a terheltet korábban is szabadlábra kell helyezni, mihamarabb fogvatartására nincs többé ok. Efelől az iratok felterjesztéséig az elsőfokon eljár, azután pedig a fellebbezési bíróság határoz.

IX. FEJEZET

Ítéletek és a tárgyalás alapján hozott egyéb bírói határozatok

Az ügy elintézése ítélet nélkül

175. § (1) Ha az ügy áttétele vagy az eljárás felfüggesztése a tárgyaláson válik szükségessé, a bíróság a 142., illetőleg 144. § szerint határoz. Továbbá tárgyaláson is alkalmazni kell a 147. § (2) bekezdésének az eljárás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezését, kivéve, ha a 154. § (4) bekezdése a tárgyalásnak a terhelt távollétében való megtartását lehetővé teszi.

(2) A bíróság a bizonyítás kiegészítése végett, ha azt nem tárgyaláson folytatja le, egyik tagját küldi ki vagy más bíróságot keres meg, a szükséghez képest azonban a 143. § szerint is határozhat.

(3) Ha az ügyész, illetőleg a magánvádló a tárgyaláson a vádat elejti, vagy ha a tárgyaláson állapítják meg, hogy a terhelt meghalt, a bíróság az eljárást megszünteti; az ügyész vádelejtése esetén azonban csak akkor, ha a jelenlévő sértett a vád képviselőjét, mint pótmagánvádló [41. § (2) bek.] nyomban nem veszi át vagy a sértett a tárgyaláson idézés ellenére nincs jelen. A 145. § (4) bekezdése itt is irányadó.

(4) Ha a büntetőtörvény értelmében elkobzásnak, illetőleg vagyonekobzásnak a büntethetőségtől függetlenül helye van, a bíróság az ügyész indítványára abban a végzésben, amellyel az eljárást a terhelt ismeretlen helyen tartózkodása miatt felfüggeszti, illetőleg azt a terhelt halála vagy vádelejtés következtében

megszünteti, az esetleges szükséges bizonyítás lefolytatása után egyszersmind az elkobzás (vagyonelkobzás) tárgyában is határoz.

Ítélet

176. § A 175. § esetein kívül a bíróság a tárgyalás befejezése után az ügy érdemében ítélettel határoz.

177. § A bíróság ítéletét kizárólag a tárgyaláson megvizsgált bizonyítékokra alapíthatja; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el.

178. § (1) A bíróság csak olyan tények alapján hozhat ítéletet, amelyek miatt vádat emeltek.

(2) A vád tárgyává tett tények jogi elbírálásánál a bíróságot az ügyész, illetőleg a magánvádló indítványa nem köti. Ha azonban a bíróság úgy találja, hogy e tények alapján a terhelttel szemben a vádban megjelölt bűncselekménynél súlyosabb büntetés alá eső bűncselekményt kell megállapítani, erre a feleket előzetesen figyelmeztetni köteles. Ilyen esetben a fél indítványára a tárgyalást el kell napolni, ha ez a védelem előkészítése érdekében szükségesnek mutatkozik.

(3) A bíróság felmentő ítéletében a terheltnek biztonsági őrizetbe helyezését erre irányuló indítvány hiányában is elrendelheti. A (2) bekezdésnek a felek figyelmeztetésére és a tárgyalás elnapolására vonatkozó rendelkezése azonban ilyen esetben is irányadó.

179. § Az ítéletben a terheltet bűnösnek kell kimondani vagy fel kell menteni.

180. § A bíróság a terheltet a vád alól felmenti, ha

a) nem nyert bizonyítást, hogy a terhelt a vád tárgyává tett bűncselekményt elkövette,

b) a vád tárgyává tett cselekmény nem bűncselekmény,

c) a vád tárgyává tett cselekményt már korábban jogerősen elbírálták,

d) büntethetőséget kizáró vagy megszüntető körülmény áll fenn.*

181. § Ha a 180. § értelmében a terheltet nem mentik fel, a terheltet a terhére megállapított bűncselekményben bűnösnek kell kimondani és büntetése felől kell határozni.

182. § (1) Az ítéletben a polgári jogi igény felől lehetőleg érdemi döntést kell hozni. A polgári jogi igényt érdemben - mind elutasítással, mind helytadással - felmentő ítéletben is el lehet dönteni.

(2) Ha a büntetőbíróság az ítéletben a polgári jogi igény felől érdemben határozott, ebben a tárgyban egyéb törvényes úton további eljárásnak helye nincs.

(3) Ha a polgári jogi igény érdemi elbírálása az eljárás befejezését jelentékenyen késleltetné, a büntetőbíróság az érdemi döntést ebben a tárgyban mellőzi és ítéletében a magánfelet arra utasítja, hogy igényét a rendelkezésre álló egyéb törvényes úton érvényesítse.

183. § (1) Az ítélet bevezetésből, rendelkező részből és indokolásból áll.

(2) A bevezetés az eljáró bíróság megnevezését, a tárgyalás helyét és idejét, valamint azt tartalmazza, hogy az ítélet alapjául szolgáló tárgyalás nyilvános vagy zárt volt-e.

184. § (1) Az ítélet rendelkező részének tartalmaznia kell:

a) a terhelt személyi adatait a 94. § (1) bekezdése szerint,

b) az ítélet tárgyául szolgáló bűncselekmény megjelölését,

c) a terhelt bűnösnek kimondását vagy felmentését,

d) a bűnügyi költségekre és a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezést, úgyszintén azokat az egyéb rendelkezéseket, amelyeket a bíróság valamely jogszabály alapján hoz.

(2) Ha az ítélet a terheltet bűnösnek mondja ki, rendelkező részének a bűnösséget kimondó rendelkezést követően tartalmaznia kell a kiszabott büntetést és az ezzel kapcsolatban tett egyéb rendelkezéseket.

(3) Az ítélet indokolásában elő kell adni a bíróság által megállapított tényeket és ki kell fejteni, hogy a bíróság azokat miért fogadta el valóknak, elő kell továbbá adni azokat az okokat, amelyek a bíróságot az ítéleti rendelkezésekre indították. Ha a bíróság ténymegállapítása vagy döntés alapjául a szakértő véleményét nem fogadja el, ennek okát mindig részletesen ki kell fejteni. Az indokolásban elő kell adni azokat az okokat is, amelyek a tárgyalás során a bizonyítás kiegészítése iránt tett, vagy egyéb lényeges kérdésben előterjesztett indítványok elutasításának alapjául szolgáltak.

(4) Az ítéletet tömören és világosan kell megfogalmazni. A bűncselekmény megjelölésére és az egyéb ítéleti rendelkezések alapjául szolgáló jogszabályokra nem a rendelkező részben, hanem az indokolásban kell utalni.

Ítélet biztonsági őrizetbe helyezés esetében

185. § (1) Ha a bíróság az elmebeteg terhelt biztonsági őrizetbe helyezését indítvány folytán rendeli el, ítéletében a felmentés vagy bűnössé nyilvánítás mellőzésével a büntető eljárást megszünteti.

(2) Ha a bíróság erre irányuló indítvány hiányában mondja ki a biztonsági őrizetbe helyezést, eziránt a felmentő ítéletben rendelkezik.

(3) Biztonsági őrizetbe helyezés esetében az ítélet rendelkező részében a 184. § (1) bekezdésének c) pontjában foglaltak helyett, illetőleg mellett az előbbi rendelkezéseknek megfelelő intézkedést kell felvenni.

Elkobzás és vagyonekobzás felmentő ítéletben

186. § (1) Ha a büntetőtörvény értelmében elkobzásnak, illetőleg vagyonekobzásnak a büntethetőségtől függetlenül helye van, erre irányuló indítvány esetében az elkobzás (vagyonekobzás) felől a bizonyítás eredménye alapján a felmentő ítéletben is határozni kell.

(2) Ilyen esetben az ítélet rendelkező részébe (184. §) az elkobzásra (vagyonelkobzásra) vonatkozó döntést is fel kell venni.

X. FEJEZET

Fellebbezés

A fellebbezés hatálya

187. § (1) Az elsőfokon hozott ítélet ellen fellebbezésnek van helye.

(2) A fellebbezés az ítélet bármely rendelkezése ellen vagy a rendelkező rész megtámadása nélkül az ítélet indokolása ellen is irányulhat.

(3) Fellebbezésnek érdemi és eljárási okból van helye.

(4) A fellebbezés az ítélet megtámadott rendelkezésének jogerőre emelkedését felfüggeszti.

Fellebbezésre jogosultak

188. § (1) Fellebbezéssel élhetnek:

I. az ügyész, mégpedig a terheltnek mind javára, mind terhére;

II. a terhelt javára:

a) maga a terhelt, vagy helyette házastársa, ha pedig a terhelt nem nagykorú, törvényes képviselője, ez utóbbi a terhelt kifejezett akarata ellenére is;

b) a védő, a terhelt kifejezett akarata ellenére is;

c) a terhelt örököse, de csak az ítéletnek a polgári jogi igényre vonatkozó, vagyoni marasztalást tartalmazó rendelkezése ellen;

III. a terhelt terhére:

1. a magánvádló,

2. a magánfél, de csak a polgári jogi igényét érdemben elbíráló rendelkezés ellen;

IV. az, akivel szemben az ítélet rendelkezést tartalmaz, az illető rendelkezés ellen.

(2) Biztonsági őrizetbe helyezés ellen a nagykorú terhelt törvényes képviselője is fellebbezhet, mégpedig a terhelt ellenzése esetében is. Ugyanez a jog a terhelt házastársát is megilleti.

A fellebbezés bejelentése és tartalma

189. § (1) Az, akivel az ítéletet kihirdetés útján közölték, fellebbezését, illetőleg azt, hogy az ítéletben megnyugszik, a kihirdetéskor nyomban bejelentheti vagy pedig fellebbezésének bejelentésére három napi időt tarthat fenn magának. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(2) Ha az ítéletet a fellebbezésre jogosulttal kézbesítés útján közlik, a fellebbezést a kézbesítéstől számított nyolc nap alatt kell bejelenteni. A kihirdetéstől számított három nap alatt kell bejelenteni. A kihirdetéstől számított három nap alatt kell bejelenteni a fellebbezést, ha az ítéletet kihirdetés útján közölték, de a jogosult ezt a határidőt a kihirdetéskor magának fenntartotta.

Ezekben az esetekben a fellebbezést az első fokon eljáró bíróságnál kell jegyzőkönyvbe mondani vagy írásban benyújtani.

(3) A terhelt házastársa és törvényes képviselője a terhelt részére nyitva álló határidőben, a terhelt örököse pedig az ítélet kihirdetését követő nyolc nap alatt élhet fellebbezéssel.

(4) Abban az esetben, ha az ügyész a felmentő ítélet ellen nem élt fellebbezéssel, vagy fellebbezését visszavonta, a sértett, mint pótmagánvádló által bejelenthető fellebbezés határidejére a 41. § (2) bekezdése irányadó.

190. § (1) A fellebbezésben elő kell adni, hogy a fellebbező az ítéletet mért támadja meg; azon az alapon azonban, hogy a fellebbezési ok szabatos jogi megjelölését elmulasztották, a fellebbezés érdemi elintézését megtagadni nem lehet. A fellebbezésben olyan új bizonyítékra is lehet hivatkozni, amelyet a fellebbező az elsőfokú eljárás során hibáján kívül nem érvényesített és olyan bizonyítást is lehet kérni, amelyet az elsőfokon eljáró bíróság mellőzött.

(2) A fellebbezés részletesen indokolható. Ha az ítéletet kihirdetés útján közölték, a fellebbezés részletes indokolását a kihirdetést követő nyolc nap alatt kell előterjeszteni. A fellebbezésre jogosult a fellebbezéssel egyidejűleg kérheti az ítélet kézbesítését. Kézbesítés esetén a fellebbező a fellebbezésének részletes indokolását a kézbesítéstől számított nyolc nap alatt terjesztheti elő. Ha az ítéletet nem kihirdetés, hanem kézbesítés útján közlik, a fellebbezés részletes indokolását a fellebbezéssel együtt kell előterjeszteni.

Észrevételek

191. § A fellebbezésről - ha azt nem az ítélet kihirdetésekor jelentették be - a bíróság a másik felet értesíti. A másik fél a fellebbezésre az iratok felterjesztéséig az elsőfokon eljáró bíróságnál, az iratok felterjesztése után pedig a másodfokú bíróságnál - legkésőbb a tárgyalást (tanácsülést) megelőző harmadik napon - egyízben észrevételeket tehet.

A fellebbezés visszavonása

192. § (1) A fellebbező addig, amíg a bíróság a másodfokú ítélet meghozatala céljából vissza nem vonul, fellebbezését visszavonhatja. Házastársának fellebbezését a terhelt is visszavonhatja.

(2) A terhelt javára más által bejelentett fellebbezést a fellebbező csak a terhelt beleegyezésével vonhatja vissza.

(3) A visszavont fellebbezést újból előterjeszteni még akkor sem lehet, ha a fellebbezési határidő nem telt el.

A fellebbezés felterjesztése

193. § (1) Ha a fellebbezésre és a fellebbezés indokolására megszabott határidő valamennyi jogosultra lejárt, az elsőfokon eljáró bíróság az iratokat a fellebbezésekkel és indokolásaikkal együtt haladéktalanul felterjeszti a

másodfokú bírósághoz. A felterjesztés magánvádra folyó eljárás esetén közvetlenül, egyébként pedig a másodfokú bíróság mellett működő ügyész útján történik.

(2) Ha a fellebbezést olyan eljárási jogszabálysértésre alapították, amelynek körülményei az iratokból nem tűnnek ki, az elsőfokon eljáró bíróság arra a felterjesztésében felvilágosítást ad.

(3) A másodfokú bíróság mellett működő ügyész a felterjesztés során hozzáküldött iratokat az esetleg szükséges indítvánnyal vagy egyéb nyilatkozattal együtt teszi át a másodfokú bírósághoz. Ha azonban a fellebbezést visszavonja és más fellebbezés nincs, az iratokat a visszavonásra vonatkozó nyilatkozatával együtt az elsőfokú bíróságnak küldi vissza; ilyen esetben a sértettet a 41. § (2) bekezdése értelmében gyakorolható fellebbezési jogáról [188. § (1) bek. III. 1. pont] az elsőfokú bíróság értesíti.

A tanács elnökének teendői

194. § (1) A tanács elnöke

a) ha sem a fellebbezésből, sem az ügy egyéb adatai alapján nem lehet megállapítani, hogy a fellebbező az elsőfokú bíróság eljárását, illetőleg ítéletet miért tartja sérelmesnek, felhívja a fellebbezőt fellebbezésének három nap alatt való kiegészítésére;

b) a szükséghez képest intézkedik az iratok kiegészítése, új iratok beszerzése, az ügyészhez való áttétele vagy a megfelelő felvilágosításnak az elsőfokú bíróságtól való megszerzése iránt;

c) ha az összes fellebbezéseket visszavonták, visszaküldi az iratokat az elsőfokú bírósághoz; ilyen esetben az elsőfokú ítélet felülbírálatának hivatalból figyelembe veendő ok alapján sincs helye.

(2) Ha az (1) bekezdésben említett intézkedésre nincs szükség, vagy az a) pontban megszabott határidő lejárt, a tanács elnöke az ügyet a 195. § eseteiben tanácsülésre, egyébként pedig tárgyalásra tűzi ki. Ugyancsak tárgyalásra kell kitűzni az ügyet, ha azt a tanácsülésben tárgyalásra utasították.

(3) A heti ülészak folyamán tanácsülésben elintézésre kerülő ügyek jegyzékét a másodfokú bíróságnál ki kell függeszteni.

(4) A 193. § (3) bekezdésének a sértett értesítésére vonatkozó rendelkezés a jelen § (1) bekezdésének c) pontja esetében is irányadó.

Tanácsülés

195. § (1) A másodfokú bíróság tanácsülésben határoz, ha a tanács elnökének megítélése szerint az ügyben kizárólag az alább felsorolt valamely kérdésben kell intézkedni:

a) a másodfokú bíróságnak nincs hatásköre vagy illetékessége;

b) a fellebbezés elkésést, illetőleg nem jogosulttól származik;

c) a fellebbezés kiegészítésére irányuló felhívás [194. § (1) bek. a) pont] eredménytelensége folytán sem a fellebbezésből, sem az ügy egyéb adatai alapján nem lehet megállapítani, hogy a fellebbező az elsőfokú bíróság eljárását, illetőleg ítéletét miért tartja sérelmesnek;

d) a terhelt az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatala után meghalt, feltéve, hogy az elsőfokú ítélet ellen elközbzás, illetőleg vagyonelkobzás kimondása miatt vagy a polgári jogi igény tárgyában fellebbezés nincs;

e) a fellebbezés kizárólag bűnügyi költségekre vonatkozik;

f) olyan eljárási jogszabályt sértettek meg, amely miatt az ítéletet hatályon kívül kell helyezni;

g) a fellebbezés az ügy érdemére vonatkozó bizonyítás felvételére is irányul, vagy ilyen bizonyítás felvétele erre irányuló fellebbezés nélkül is szükségesnek látszik.

(2) Ha a tanácsülésen tűnik ki, hogy a 194. § (1) bekezdésében felsorolt valamely intézkedés nem történt meg, ennek pótlása iránt a másodfokú bíróság a tanácsülésben intézkedik.

196. § (1) A tanácsülésben a fellebbezési tanács elnöke és két szakk bírása az ülnökök részvétele nélkül jár el.

(2) A tanácsülés a 7. § keretei között nyilvános. A tanácsülésben az előadó előterjesztése után a szükséghez képest fel kell olvasni az elsőfokon hozott ítéletet és az ügy egyéb iratait. A felek és képviselőik nem szólhatnak fel.

(3) A tanács a tanácsülés eredményeképpen zárt ülésben a következő 197-199. §-okban felsorolt határozatokat hozza. A határozatot ki kell hirdetni.

197. § (1) Ha a tanács a 195. § (1) bekezdésének a)-d) pontjai alá tartozó okot megállapítja,

az a) pont esetében az ügy iratait ahhoz a bírósághoz, illetőleg más hatósághoz teszi át, amelynek hatáskörébe és illetékessége alá az ügy tartozik,

a b) és c) pont esetében a fellebbezést elutasítja;

a d) pont esetében az ítéletet hatályon kívül helyezi és az eljárást megszünteti; ha azonban az ítélet elközbzás (vagyonelkobzás) mondott ki vagy a polgári jogi igényre vonatkozóan rendelkezett és ebben a tárgyban fellebbezést nem jelentettek be, az ítéletnek erre vonatkozó részét hatályában tartja.

(2) Ha a tanács a 195. § (1) bekezdésének a)-d) pontja alá tartozó okot, amelyre tekintettel az ügyet tanácsülésre tűzték ki, nem találja megállapíthatónak, az ügyet fellebbezési tárgyalásra utasítja.

(3) A tanács a 195. § (1) bekezdésének e) pontja alá tartozó esetben az ítéletnek a bűnügyi költségekre vonatkozó részét felülbírálja és ha a fellebbezés alaptalan, azt elutasítja, ha pedig alapos, az ítéletnek a bűnügyi költségekre vonatkozó rendelkezését megváltoztatja.

198. § (1) A 195. § (1) bekezdésének f) pontja esetében a másodfokú bíróság az ítéletet hatályon kívül helyezi, ha:

1. az ítéldbíróság nem volt törvényesen megalakítva;
2. az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt vagy olyan bíró vett részt, aki nem volt jelen az egész tárgyaláson;
3. az ítéldbíróság hatáskörét túllépte, illetőleg hatáskörébe tartozó ügyet ahhoz nem tartozónak nyilvánított vagy jogszabálynak a kizárólagos illetékességre vonatkozó rendelkezését sértette meg;
4. a tárgyalást olyan személy részvétele nélkül tartották meg, akinek jelenléte a törvény értelmében nem mellőzhető;
5. a nyilvánosságot törvény ellenére kizárták;
6. az ítélet rendelkező része érthetetlen vagy indokolása a rendelkező résznek ellentmond;
7. az ítéletet törvényes vád nélkül hozták vagy az az ítélet a vád tárgyán túlterjed;
8. az ítélet a vád felől egészen vagy részben nem határozott;
9. az 1-8. pontok alá nem tartozó olyan eljárási jogszabálysértés történt, amely az ítéletre befolyással volt.

(2) Az (1) bekezdés 1-7. pontjában foglalt körülményeket a tanács hivatalból, tehát akkor is figyelembe veszi, ha azok alapján senki sem fellebbezett.

(3) A tanács az ítélettel együtt hatályon kívül helyezi a megállapított eljárási jogszabálysértést követő eljárást is és a törvényes vád hiánya esetében az eljárást megszünteti, egyébként pedig az ügyet újabb elsőfokú eljárásra utasítja. Az újabb eljárással az elsőfokon eljáró bíróságnak másik tanácsát is meg lehet bízni.

(4) Ha az ítélet több terheltről rendelkezik és az eljárási jogszabálysértés nem valamennyit érinti, a tanács, amennyiben a különválasztás lehetséges - az ítéletet csak vonatkozó részében helyezi hatályon kívül.

(5) Ha a tanács eljárási jogszabálysértést nem talál megállapíthatónak, az ügyet fellebbezési tárgyalásra utasítja. Ugyancsak fellebbezési tárgyalásra kell utasítani az ügyet - az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése helyett - ha azt a tanács a megállapítható eljárási jogszabálysértés ellenére érdemben elbírálgathatónak tartja; az (1) bekezdés 1-4. pontjai esetében, úgyszintén a törvényes vád hiányában ezt a rendelkezést nem lehet alkalmazni.

(6) Ha a fellebbezést kizárólag az (1) bekezdés 1-9. pontjában felsorolt eljárási jogszabálysértésre alapítják és a tanács bármelyik pont esetében a jogszabálysértés megtörténtét vagy a 9. pont esetében azt, hogy a jogszabálysértés az ítéletre befolyással volt, nem találja megállapíthatónak, a fellebbezést elutasítja.

199. § (1) A tanács a 195. § g) pontja esetében az ügyet a szükséges bizonyítás elrendelése mellett, illetőleg az alaptalanul indítványozott bizonyítás mellőzésével fellebbezési tárgyalásra utasítja.

(2) A tanács bizonyítás elrendelése esetében afelől is határoz, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítást a fellebbezési tárgyaláson közvetlenül veszi-e fel vagy azt a tárgyalást megelőzőleg, saját kiküldött bírāja, illetőleg az elsőfokon eljáró bíróságnak ezzel megbízott szakszabírája fogatosítsa-e. A Legfelsőbb Bíróság a fellebbezési tárgyaláson bizonyítást csak akkor vesz fel, ha a bizonyítás közvetlen felvétele elengedhetetlenül szükségesnek mutatkozik.

(3) Ha az elrendelt bizonyítást kiküldött (megbízott) bíróságot veszi fel, erre határnapot tűz ki, amelyre a feleket azzal idézi meg, hogy a szabályszerűen megidézett fél elmaradása a bizonyítás felvételét nem akadályozza. A bizonyítás felvétele az illető eljárási cselekményre megállapított szabályok szerint történik. Tanút vagy szakértőt úgy kell kihallgatni, mint a tárgyaláson. A bizonyítás felvétele után a kiküldött (megbízott) bíróságot az eljárásra vonatkozó iratokat - a szükséghez képest jelentés tétele mellett - bemutatja a másodfokú bíróságnak.

Fellebbezési tárgyalás

200. § (1) A fellebbezési tárgyalás napjáról értesíteni kell a feleket, továbbá azokat, akik fellebbezéssel éltek, úgyszintén ezek ellenfeleit, végül a védőt. Az értesítésben - az ügyész és kötelező védelem esetén a védő részére kiadott értesítés kivételével - közölni kell, hogy a tárgyalás megtartását az értesített elmaradása nem akadályozza. A heti ülésnapban tárgyalandó ügyek jegyzékét a fellebbezési bíróságnál ki kell függeszteni. A fellebbezési tárgyalás határnapjának elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

(2) A terheltet a tárgyalásra meg kell idézni, illetőleg elő kell állítani, ha az elsőfokú bíróság felmentő ítéletét terhére bejelentett fellebbezés folytán vizsgálják felül, vagy ha a tárgyaláson bizonyítást vesznek fel, úgyszintén akkor is, ha a bíróság megítélése szerint közvetlen kihallgatása látszik indokoltnak. A bíróság azonban, ha a terhelt a tárgyaláson idézés ellenére nincs jelen és jelenléte a tényállás tisztázásához nem feltétlenül szükséges, úgy határozhat, hogy a tárgyalást a terhelt távollétében tartja meg.

(3) Ha az eljárás nem magánvádra folyik, a fellebbezési tárgyalás az ügyész jelenléte nélkül, a kötelező védelem eseteiben pedig a védő jelenléte nélkül nem tartható meg. Kötelező védelem esetében a 49. § (2) bekezdése itt is irányadó. Más érdekelt elmaradása a tárgyalás megtartását nem akadályozza.

(4) Az érdekelt részére szóló értesítés (idézés) kézbesítésének, illetőleg a kifüggesztésnek legkésőbb a tárgyalás határnapját megelőző nyolcadik napon kell megtörténnie.

(5) A fellebbezési tárgyalás helyére a 140. § (2) bekezdése irányadó.

201. § (1) A tárgyaláson az ügy előadójaul kijelölt szakszabíró előadja az ügy állását. Az előadás során fel kell olvasni az elsőfokú ítéletet és ismertetni kell azokat az okokat, amelyekre a fellebbezést alapították, valamint a fellebbezésre adott észrevételeket. A szükséghez képest fel kell olvasni az ügy egyéb iratait is.

Ha a bizonyítás kiegészítése kiküldött (megbízott) bíró előtt történt, annak eredményét az ügy előadásában kell ismertetni.

(2) Az ügy további előadásának befejezése után a bíróság tagjai további felvilágosítást és egyéb iratok felolvasását kívánhatják. Eziránt a felek is tehetnek indítványt. Új bizonyításra irányuló indítványnak csak annyiban van helye, amennyiben azt a fél hibáján kívül korábban nem terjeszthette elő.

(3) Ha a bizonyítás kiegészítése a fellebbezési tárgyaláson történik, erre az ügy előadása után kerül sor. Ebben az esetben a kihallgatandó személyek az ügy előadásánál nem lehetnek jelen.

(4) Az ügy előadása, illetőleg a bizonyítás felvétele után a fellebbező és képviselője szóval kifejti fellebbezésének okait. Erre az ellenfél, illetőleg képviselője válaszolhat. Ha az ügyész, illetőleg a magánvádló is fellebbezett, előbb őt kell meghallgatni. Az utolsó felszólalás joga mindig a terheltet, illetőleg védőjét illeti.

(5) Ha a magánvádló vagy a magánfél fellebbezéssel élt, ellenfele válasza után az ügyész előterjesztést tehet.

(6) Ezután a másodfokú bíróság zárt ülésben határoz.

(7) Egyebekben az elsőfokú bíróság előtt tartott tárgyalásra vonatkozó rendelkezéseket a fellebbezési tárgyalásra is alkalmazni kell.

202. § (1) A másodfokú bíróság - a szükséghez képest - a tárgyalásra került ügyben is megteszi azokat az intézkedéseket, amelyek egyébként tanácsülésre tartoznak.

(2) Ha a másodfokú bíróság eljárási jogszabálysértést észlel, de az ügyet érdemben elbírálnak tartja, a jogszabálysértést megállapítja és az ügy érdemében dönt; a 198. § (1) bekezdésének 1-4. pontjai esetében, úgyszintén törvényes vád hiányában ezt a rendelkezést nem lehet alkalmazni.

203. § A másodfokú bíróság az ügy érdemére vonatkozó határozatát - a 204. és 205. §-ok eseteinek kivételével - az elsőfokon eljáró bíróság által megállapított tényekre alapítja.

204. § (1) Ha az elsőfokon eljáró bíróság

a) a tényállást hiányosan állapította meg vagy

b) ténymegállapítása homályos, az iratok tartalmával ellentétben áll vagy helytelen ténybeli következtetéssel történt,

és a hiánytalan, illetőleg helyes tényállás az iratok alapján kétségtelenül megállapítható, a másodfokú bíróság a ténymegállapítást hivatalból kiegészíti, illetőleg helyesbíti és az elsőfokon hozott ítéletet a kiegészített (helyesbített) ténymegállapítás alapján bírálja felül.

(2) Ha az (1) bekezdés eseteiben a hiánytalan, illetőleg a helyes tényállás az iratok alapján kétségtelenül nem állapítható meg, a másodfokú bíróság belátása szerint a 199. § (2) és (3) bekezdésének alkalmazásával a bizonyítás kiegészítését vagy - az elsőfokon hozott ítéletet hivatalból hatályon kívül

helyezve - az észlelt hiányok pótlását és új elsőfokú határozat hozatalát rendeli el. Az utóbbi esetben az eljárással az elsőfokon eljáró bíróságnak másik tanácsa is megbízható.

205. § (1) Ha a másodfokú bíróság a tényállást akár az általa elrendelt bizonyítás eredményeképpen, akár a 204. § alapján kiegészíti, illetőleg helyesbíti és ennek folytán úgy találja, hogy az elsőfokon eljáró bíróság helytelen vagy hiányos tényállás alapulvételével téves határozatot hozott abban a kérdésben, vajon a terhelt a vád tárgyává tett bűncselekményt elkövette-e, a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatja és az általa megállapított tényállásnak megfelelő határozatot hoz.

(2) Ha az ítélet több terheltről, illetőleg több bűncselekmény tárgyában rendelkezik és a tévedés nem valamennyire vonatkozik, a másodfokú bíróság - amennyiben a különválasztás lehetséges - csak az ítélet téves részét változtatja meg.

206. § (1) A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet akkor is megváltoztathatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha az elsőfokon eljáró bíróság tévesen döntött abban a kérdésben, hogy

a) a vád tárgyává tett cselekmény bűncselekmény-e vagy sem;

b) a vád tárgyává tett cselekményt a büntetőtörvénynek melyik rendelkezése szerint kell minősíteni;

c) büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok áll-e fenn és ha igen, melyik;

d) a cselekményt már korábban jogerősen elbírálták-e vagy sem;

e) a terhelttel szemben milyen nemű és mértékű büntetést, illetőleg a büntetés kiszabása körében vagy azzal kapcsolatban a terhelttel vagy mással szemben milyen intézkedést kell alkalmazni vagy a terheltet biztonsági őrizetbe kell-e helyezni;

f) van-e helye és milyen összegű marasztalásnak a polgári jogi igény körében.

(2) Az (1) bekezdés a)-e) pontjai alá tartozó tévedést a másodfokú bíróság hivatalból is figyelembe veszi.

(3) A 205. § (2) bekezdése itt is megfelelően irányadó.

(4) A másodfokú bíróság a jelen §-nak megfelelően jár el, ha az elsőfokon eljáró bíróság ítéletét akár az elsőfokú ítéletben foglalt, akár az általa megállapított tényállás alapján bírálja felül.

207. § A másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyalás eredményéhez képest alaptalannak talált fellebbezést elutasítja.

A tanácsülésen és fellebbezési tárgyaláson való elintézés közös szabályai

208. § (1) A másodfokú bíróság az ítéletnek fellebbezéssel megtámadott részét arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, kinek az érdekében és milyen okból élt fellebbezéssel.

(2) Ha több terhelt, illetőleg több bűncselekmény esetében az ítéletnek valamelyik terheltre, illetőleg valamelyik bűncselekményre vonatkozó részét fellebbezéssel senki sem támadta meg, a másodfokú bíróság az ítéletnek ezt a részét hivatalból csak a terhelt javára változtathatja meg, illetőleg csak a terhelt sérelmére felmerült okból helyezheti hatályon kívül.

209. § A másodfokú bíróság a fellebbezés érdemi elintézése tárgyában ítélettel, egyébként végzéssel határoz.

210. § (1) A fellebbezés elintézése után a másodfokú bíróság az ügy iratait határozatának kiadmányaival együtt visszaküldi az elsőfokon eljáró bíróságnak. Ha a másodfokú bíróság tárgyalás alapján határoz, az elsőfokú bíróságnak a tárgyalási jegyzőkönyvet is megküldi.

(2) Az elsőfokú bíróság a másodfokú bíróság határozatát az ügyésznek és a fellebbezési tárgyaláson (tanácsülésen) jelen nem volt többi érdekeltnek kézbesíti.

Fellebbezés végzés ellen

211. § (1) Az elsőfokú bíróság végzése ellen fellebbezésnek van helye, ha azt a törvény ki nem zárja.

(2) A fellebbezést a másodfokú bíróság intézi el.

(3) A végzés ellen fellebbezéssel élhetnek a 188. §-ban I-III. alatt felsoroltak és mindazok, akikre nézve a végzés rendelkezést tartalmaz.

(4) Ha a végzést kihirdetés útján közlik, a fellebbezést a kihirdetéskor kell szóban bejelenteni: részletes indokolást nyolc nap alatt lehet előterjeszteni. Ha a végzést kézbesítés útján közölték, a fellebbezést indokaival együtt a kézbesítést követő nyolc nap alatt kell szóval vagy írásban annál a bíróságnál előterjeszteni, amely a végzés kézbesítését elrendelte. A 172. § (3) bekezdése a tárgyaláson hozott végzésekre is irányadó.

(5) A fellebbezésnek a megtámadott végzés végrehajtására csak azokban az esetekben van halasztó hatálya, amelyekben a törvény ezt kimondja. Fontos okból azonban a végzés foganatosítását mind az első-, mind a másodfokú bíróság a fellebbezés elintézéséig felfüggesztheti.

212. § (1) A végzés ellen irányuló fellebbezés elintézése zárt ülésben, végzéssel történik.

(2) Ha a fellebbezés alapján

a) az előzetes letartóztatás elrendelése, fenntartása vagy megszüntetése;

b) az eljárás felfüggesztése vagy megszüntetése kérdésében kell határozni, a fellebbezést az ülnökök részvételével kell elintézni, egyéb esetekben az elintézésre a 196. § (1) bekezdése irányadó.

(3) A fellebbezés érdemleges elintézése előtt az elnök elrendelheti az iratok kiegészítését és megszerezheti a szükséges felvilágosítást attól a bíróságtól, amely a megtámadott végzést hozta.

(4) Ha a másodfokú bíróság a fellebbezést alaposnak találja, a megtámadott végzést hatályon kívül helyezi, illetőleg megváltoztatja és a törvénynek megfelelően határoz; egyébként a fellebbezést elutasítja.

(5) Amennyiben a törvényből más nem következik, azokat a rendelkezéseket, amelyek az ítélet ellen irányuló fellebbezésre vonatkoznak, a végzés ellen bejelentett fellebbezésre is megfelelően alkalmazni kell.

XI. FEJEZET

Perújítás – Perorvoslat – a törvényesség érdekében

Perújítás

213. § (1) A bíróság jogerős ítéletével vagy végzésével befejezett ügyben perújításnak van helye, ha:

1. az alapügyben hamis vagy hamisított okiratot, mint valódit használtak fel bizonyítékkul, vagy ha hamis tanúzást követtek el, illetőleg hamis szakértői véleményt (fordítást) terjesztettek elő;
2. a bíróság valamelyik tagja az eljárással kapcsolatban hivatali kötelességét a büntetőtörvénybe ütköző módon megszegte;
3. a terhelttel szemben ugyanazon bűncselekmény miatt több ítéletet hoztak;
4. az alapügyben akár felmerült, akár fel nem merült tényre vonatkozó olyan új bizonyítékot hoznak fel, amely valószínűvé teszi, hogy a terheltet fel kell menteni vagy csupán enyhébb bűncselekményben lehet bűnösnek kimondani, illetőleg a terheltet el kell ítélni vagy súlyosabb bűncselekményben kell bűnösnek kimondani.

(2) Az (1) bekezdés 1. és 2. pontja esetében perújításnak csak akkor van helye, a)

a) ha a perújítás okaként megjelölt bűncselekmény a bíróság határozatára befolyással volt és

b) ha a perújítási okként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős bírói ítélet megállapította vagy ilyen ítélet hozatalát nem a bizonyítékok hiánya, hanem más ok zárta ki.

(3) Ha az alapügyben az ítéletet a 154. § (4) bekezdése értelmében a terhelt távollétében tartott tárgyalás alapján hozták, perújításnak az előző rendelkezésekben foglalt előfeltételek hiányában is helye van azon az alapon, hogy a terhelt távolléte miatt védekezését nem terjeszthette elő.

214. § (1) Perújításnak mind a terhelt javára, mind a terhelt terhére helye van.

(2) Az a körülmény, hogy a terhelt büntetését kiállotta, a perújítást nem zárja ki, a terhelt javára szóló perújítást pedig az sem, hogy a terhelt büntethetősége megszűnt.

(3) Perújításnak a terhelt terhére csak annak életében és csak az elévülési időn belül van helye; ez a korlátozás a terhelt javára szóló perújításra nem vonatkozik.

215. § (1) Az ügyész a perújítást indítványozhatja mind a terhelt javára, mind pedig a terhelt terhére. Ha bármely bíróság vagy más hatóság olyan körülményről szerez tudomást, amelynek alapján perújítást lehet indítványozni, köteles erről azt az ügyészt értesíteni, aki az alapügyben eljár elsőfokú bíróság mellett működik.

(2) A terhelt terhére a pótmagánvádló egyáltalán nem, a főmagánvádló pedig csak akkor indítványozhat perújítást, ha a terheltet nem nyilvánították bűnösnek.

(3) A terhelt javára perújítást indítványozhat:

a) maga a terhelt vagy helyette házastársa;

b) a nem nagykorú terhelt törvényes képviselője, a terhelt kifejezett akarata ellenére is;

c) a védő, mégpedig a terhelt kifejezett akarata ellenére is;

d) a terheltnek bármelyik egyenesági rokona, de csak a terhelt halála után.

(4) A 213. § (3) bekezdésében megjelölt alapon csak a terhelt javára jogosultak és csak abban az esetben indítványozhatnak perújítást, ha a terhelt ismét az ország területén tartózkodik.

216. § (1) A perújítási indítványt az alapügyben eljár elsőfokú bíróság mellett működő ügyésznél kell írásban előterjeszteni vagy jegyzőkönyvbe mondani. Az indítványban meg kell jelölni annak okát és bizonyítékait, az ok szabatos megjelölésének hiánya azonban a perújításnak egymagában nem akadály.

(2) Az ügyész a nála előterjesztett perújítási indítványt megvizsgálja s ha azt - az esetleg szükségesnek talált nyomozás lefolytatása után - alaposnak tartja, úgyszintén akkor, ha maga kíván perújítási indítványt tenni [215. § (1) bek.], az alapügyben eljár elsőfokú bíróságnál érdemi perújítási tárgyalás kitűzését indítványozza.

(3) Ha az ügyész a más által hozzá benyújtott perújítási indítványt nem tartja alaposnak vagy álláspontja szerint a 219. § (1) bekezdésének a)-c) pontjában megjelölt valamely körülmény forog fenn, az ügyet - az esetleg lefolytatott nyomozás irataival együtt - az alapügyben eljár elsőfokú bírósághoz mutatja be a perújítás megengedhetősége kérdésében való határozathozatal végett. Ebben az esetben a bíróság a perújítási indítványt zárt ülésben megvizsgálja s annak eredményéhez képest elrendeli a perújítási indítványnak érdemi tárgyalásra való kitűzését vagy az indítványt a 219. § (1) bekezdésének megfelelő pontjára utalással, illetőleg mint perújításra alkalmatlant, a perújítási eljárás megszüntetése mellett elutasítja. A bíróság, ha indokoltnak találja, határozathozatal előtt megkeresi az ügyészt a szükséges nyomozás lefolytatása, illetőleg annak kiegészítése iránt.

217. § Ha az alapügyben eljár elsőfokú bíróságnál az ügyész érdemi perújítási tárgyalás kitűzését indítványozza vagy az érdemi perújítási tárgyalást a bíróság

rendeli el, azt a 139. és 140. §-ok megfelelő alkalmazásával kell kitűzni, a következő eltérésekkel:

a) a vádirat közlése helyett a terheltet a perújítási indítvány lényegéről kell az idéző végzéssel együtt értesíteni,

b) a tárgyalásról az ügyészt akkor is értesíteni kell, ha az alapügyben az ítéletet magánvád folytán hozták,

c) a magánvádlót az idézésben arra kell figyelmeztetni, hogy elmaradása a tárgyalás megtartását nem akadályozza. Ha azonban a perújítási eljárás a főmagánvádló indítványára folyik, őt azzal a figyelmeztetéssel kell megidézni, hogy a tárgyalásról való igazolatlan elmaradása a perújítási indítvány visszavonásának minősül és a perújítási eljárás megszüntetését vonja maga után.

218. § (1) Ha alaposan feltehető, hogy a terhelt javára szóló perújítási indítvány sikerre fog vezetni, a bíróság az ügyész meghallgatása után az alapügyben hozott ítélet bármely rendelkezésének végrehajtását már a tárgyalás kitűzése előtt is felfüggesztheti, illetőleg félbeszakíthatja.

(2) Ha a terhelt terhére a perújítást az ügyész indítványozta és alaposan feltehető, hogy annak eredményeképpen súlyos büntetést fognak kiszabni, a bíróság a terhelt előzetes letartóztatását az ügyész meghallgatása után a tárgyalás kitűzése előtt is elrendelheti.

(3) A jelen § eseteiben az elnök az ügyet a perújítási tárgyalás kitűzése előtt a tanácsnak mutatja be; a tanács zárt ülésben határoz.

219. § (1) A tanács elnöke az ügyész által tárgyalás kitűzésére tett indítvány esetében az érdemi perújítási tárgyalás kitűzése helyett a tanácsnak mutatja be az ügyet, ha

a) a perújítási indítványt a 215. § értelmében nem jogosult terjesztette elő,

b) a perújítási indítványt a terhelt terhére az elévülési időn túl terjesztették elő,

c) a perújítási indítványt a terhelt terhére terjesztették elő és a terhelt meghalt,

d) a perújítási indítványt visszavonták.

(2) A tanács az elnök által bemutatott ügyben zárt ülésben határoz s ha megállapítja, hogy az (1) bekezdésben említett valamelyik eset fennáll, a perújítási eljárást az alapügyben hozott ítélet érintése nélkül, végzéssel megszünteti. Az (1) bekezdés a)-c) pontja esetében a tanács egyszersmind megszüntető végzésével a perújítási indítványt elutasítja. Ha a tanács nem hoz megszüntető határozatot, az elnök az érdemi perújítási tárgyalás kitűzése iránt intézkedik.

(3) A perújítási indítvány elutasítása esetén, úgyszintén akkor, ha a bíróság az eljárást a perújítási indítvány visszavonása folytán megszünteti, a végrehajtásnak korábban kimondott felfüggesztését (félbeszakítását) - tekintet nélkül arra, hogy az elutasító, illetőleg megszüntető határozat jogerős-e vagy sem - nyomban meg kell szüntetni.

220. § (1) A perújítási tárgyalásra az alábbi kivételekkel és a perújítás természetéből folyó szükségszerű eltérésekkel a VIII. fejezet rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(2) A tárgyalás a magánvádló távollétében is megtartható. Ha azonban a perújítási eljárást a főmagánvádló indítványozta, a tárgyalásról való igazolatlan elmaradását perújítási indítványa visszavonásának kell tekinteni és a perújítási eljárást meg kell szüntetni.

(3) A tárgyaláson megjelentek számbavétele (158. §) után az ügy előadása, majd a terhelt kihallgatása következik. Ezután a perújítási indítvány folytán szükséges bizonyítást kell felvenni.

221. § (1) A 175. § (1) és (2) bekezdését perújítás esetében is megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha a 219. § (1) bekezdésében megjelölt körülmény a tárgyalás alapján nyer megállapítást, ugyane § (2) bekezdését kell alkalmazni.

(3) Ha az előbbi rendelkezések alkalmazására nem kerül sor, a bíróság a tárgyalás eredményéhez képest a perújítási indítvány érdemében ítélettel határoz és ha azt állapítja meg, hogy a perújítás sikerre vezetett, az alapügyben hozott ítéletet egészben vagy megfelelő részében hatályon kívül helyezi és új ítéletet hoz, ha pedig a perújítást megghiúsultnak tekinti, annak elutasítása mellett az alapügyben hozott ítéletet hatályában fenntartja.

(4) Ha a perújítást a terhelt javára indítványozták, az ítéletet a terhelt terhére súlyosbítani nem lehet.

(5) Ha a terhelt az ügyből kifolyólag már büntetést állott ki, ezt a perújítás folytán hozott ítélettel kiszabott büntetésbe be kell számítani; erről az ítéletben rendelkezni kell.

(6) A 219. § (3) bekezdése itt is irányadó.

(7) Ha a bíróság az alapügyben hozott ítéletet a terhelt javára folyamatba tett perújítás során egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, egyben kimondhatja a végrehajtás felfüggesztését vagy félbeszakítását is a perújítás jogerős elintézésig terjedő hatállyal, illetőleg a már kimondott felfüggesztés (félbeszakítás) hatályát az említett időpontig meghosszabbíthatja.

222. § A 221. § (1)-(3) bekezdésének rendelkezéseit akkor is megfelelően alkalmazni kell, ha a perújítási indítványt jogerős megszüntető végzés ellen terjesztették elő, azzal az eltéréssel azonban, hogy az alapügyben hozott megszüntető végzést szintén végzéssel kell hatályában fenntartani.

223. § A perújítás során hozott határozatok ellen fellebbezni a rendes szabályok szerint lehet.

224. § Perújítás esetében az ítélettel érdemben elbírált polgári jogi igényt, ha azt akár a terhelt, akár a magánfél indítványozza, újból el kell bírálni. Egyedül a polgári jogi igény kérdésében azonban perújításnak csak a polgári bíróság vagy az igény eldöntésére egyébként hatáskörrel bíró hatóság előtt lehet helye az arra

meghatározott okok alapján és eljárás szerint; ebben az eljárásban a büntetőbíróság ítéletének azt a részét, amely a polgári jogi igényre vonatkozik, az eljáró polgári bíróság vagy más hatóság ugyanúgy teszi újabb elbírálás tárgyává, mintha azt az előtte lefolytatott alapügyben hozta volna.

Perorvoslat a törvényesség érdekében

225. § A legfőbb ügyész bármely büntetőbíróság jogerős határozata vagy intézkedése ellen a törvényesség érdekében perorvoslattal élhet, ha a határozat (intézkedés) törvényt sértő.

226. § (1) A törvényesség érdekében bejelentett perorvoslatot a Legfelsőbb Bíróságnak elnökből és négy szakbíróból álló tanácsa, ha pedig a perorvoslat a Legfelsőbb Bíróság határozata vagy intézkedése ellen irányul, elnökből és hat szakbíróból álló tanács intézi el.

(2) A perorvoslatnak nincs halasztó hatálya; a 218. § (1) és (2) bekezdésének a végrehajtás felfüggesztésére és felfeszakítására, illetőleg az előzetes letartóztatásra vonatkozó rendelkezéseit azonban itt is megfelelően alkalmazni kell.

(3) A Legfelsőbb Bíróság a törvényesség érdekében bejelentett perorvoslatot nyilvános tárgyaláson intézi el, amelyre a legfőbb ügyészt meg kell hívni.

(4) Az ügy előadása után a legfőbb ügyész a perorvoslat indokait szóval kifejti.

227. § (1) Ha a Legfelsőbb Bíróság a törvényesség érdekében bejelentett perorvoslatot alaposnak találja, kimondja, hogy a megtámadott határozat (intézkedés) törvényt sértő.

(2) Ha az eljáró bíróságnak nem volt hatásköre vagy jogszabálynak a kizárólagos illetékességre vonatkozó rendelkezéseit sértették meg, a Legfelsőbb Bíróság egyszersmind a megtámadott határozatot (intézkedést) hatályon kívül helyezi és az ügyet ahhoz a bírósághoz vagy más hatósághoz utasítja, amelynek az hatáskörébe (illetékessége alá) tartozik.

(3) A Legfelsőbb Bíróság az (1) bekezdés szerint tett megállapításon felül a megtámadott határozatot hatályon kívül helyezheti s helyébe új, érdemi határozatot hozhat, olyan érdemi határozatnak azonban, amely a terheltre a hatályon kívül helyezett határozatnál hátrányosabb, csak akkor lehet helye, ha a megtámadott határozat jogerőre emelkedésétől a perorvoslat bejelentéséig egy év még nem telt el és a cselekmény büntethetősége elévülés következtében nem szűnt meg. Ilyen határozat hozatala előtt a terheltet meg kell hallgatni és ha védő nem képviseli, védőt kell részére kirendelni.

(4) Az alaptalan perorvoslatot a Legfelsőbb Bíróság elutasítja.

(5) A (2) és (3) bekezdés esetén kívül a határozatnak a felekre és egyéb érdekeltekre nincs hatálya.

XII. FEJEZET

Különleges eljárások

Összbüntetésbe foglalás

228. § (1) A több jogerős ítélettel kiszabott, de még végre nem hajtott többrendbeli szabadságvesztésbüntetés utólagos összbüntetésbe foglalására (Btá. 59. §) az az elsőfokú bíróság illetékes, amelyik vagy amelyiknek másodfokú bírósága a legsúlyosabb büntetést szabta ki. Ha ez nem állapítható meg, az a bíróság jár el, amelyiknek ítélete később emelkedett jogerőre.

(2) Az eljárás az ügyész vagy a terhelt indítványára indul meg.

(3) A bíróság az ügyet - szükség esetén a felek előzetes meghallgatása után - zárt ülésben intézi el s az összbüntetésbe foglalást ítélettel, annak megtagadását pedig végzéssel mondja ki. A bíróság határozatát az ügyésszel, a terhelttel és a védővel kézbesítés útján kell közölni.

(4) Az elsőfokú határozat ellen a 188. § I. és II. a), b) pontjában felsoroltak fellebbezhetnek.

(5) A fellebbezést a másodfokú bíróság szintén zárt ülésben intézi el.

Elkobzás - Vagyonekobzás

229. § (1) Ha a büntetőtörvény értelmében elkobzásnak van helye, a terhelt ellen azonban az eljárást megszüntették, illetőleg a terhelt ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik, avagy eljárás senki ellen sem indult, az ügyész az elkobzás kimondása végett a bírósághoz fordul. A bíróság illetékességére a 30. § irányadó.

(2) A bíróság az indítvány felett a szükséges bizonyítás felvétele után tárgyaláson, végzéssel határoz.

(3) A tárgyalásra lehetőleg mindazokat meg kell idézni, akiknek az indítványban megjelölt dologra igényük lehet, ha pedig ismeretlenes vagy ismeretlen helyen tartózkodnak, védőt kell részükre kirendelni. A megidézettek a terheltet megillető jogokat gyakorolhatják, de a tárgyalásról való elmaradásuk annak megtartását nem akadályozza.

(4) Az előbbi rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni azokban az esetekben is, amelyekben a törvény külön rendelkezése értelmében vagyonekobzásnak van helye.

Előzetes letartóztatás beszámítása és elkobzás kimondása utólag

230. § (1) Ha a jogerős ítélet az előzetes letartóztatás beszámításáról nem rendelkezik, eziránt az elsőfokon eljáró bíróság - a szükséghez képest az ügyész, a terhelt és a védő meghallgatása után - zárt ülésben határoz.

(2) Ha az ügyből kifolyólag ennek jogerős ítélettel történt befejezése után merül fel elkobzás szüksége és újabb bizonyításvétel mellőzhető, az elsőfokon eljáró

bíróság az (1) bekezdésben megjelölt módon jár el. Ha a bizonyítás-felvétel nem mellőzhető, az eljárásra a 229. §-t kell megfelelően alkalmazni.

Biztonsági őrizet esetében elbocsátás, meghosszabbítás visszahelyezés

231. § (1) A terhelt biztonsági őrizetbe helyezése esetében az ügyben eljáró elsőfokú bíróság az őrizet tartamának letelte előtt három hónappal az ügyet újból megvizsgálja és ha azt állapítja meg, hogy az őrizetbe helyezett személy már nem közveszélyes, az őrizetből való elbocsátását rendeli el, ellenkező esetben pedig őt újabb egy évre további biztonsági őrizetbe helyezi. Ezt az eljárást mindaddig meg kell ismételni, amíg a biztonsági őrizetbe helyezett személyt - közveszélyes állapotának megszűnése következtében - az őrizetből el nem bocsátják.

(2) A biztonsági őrizetet az (1) bekezdés esetén kívül is meg kell szüntetni, ha a bíróság - akár az őrizetbe helyezett személynek, házastársának, törvényes képviselőjének vagy védőjének kérelmére, akár az intézet vezetőjének előterjesztésére folyamatba tett eljárás eredményeképpen - megállapítja, hogy a biztonsági őrizetbe helyezett elmebetegsége megszűnt.

(3) A bíróság az őrizetből való elbocsátást ahhoz a feltételhez kötheti, hogy a biztonsági őrizetbe helyezett személy hozzátartozói vagy mások a kellő felügyeletről gondoskodnak és a felügyelet gyakorlását ellenőrizheti. A felügyelet elmulasztása esetében az elbocsátott az őrizetbe visszahelyezhető.

(4) A biztonsági őrizetből elbocsátás, illetőleg a biztonsági őrizet meghosszabbítása tárgyában a bíróság tárgyaláson, végzéssel és hivatalból is határoz. A tárgyaláson meg kell hallgatni azt a személyt, aki a biztonsági őrizetbe helyezéssel szemben az intézetben az elmeorvosi felügyeletet gyakorolja, továbbá az ügyészt, a védőt, és - a körülményekhez képest - a biztonsági őrizetbe helyezett személyt. Ugyanígy határoz a bíróság az őrizetbe visszahelyezés kérdésében is, az elmeorvos meghallgatását azonban ebben az esetben is mellőzni lehet.

Kártalanítás

232. § (1) Kártalanítás az ügyész vagy a bíróság határozata alapján kiállított előzetes letartóztatásért jár, ha azt a cselekményt, amely miatt az előzetes letartóztatást elrendelték, nem a letartóztatott terhelt követte el, vagy ha az nem bűncselekmény.

(2) Az a terhelt, aki megszökött, szökést kísérelt meg, a bűnvádi eljárás sikerének megghiúsítása végett a hatóság megtévesztésére törekedett vagy egyébként neki felróhatóan okot szolgáltatott arra, hogy a bűncselekmény gyanúja reá terelődjék, kártalanításra nem tarthat igényt.

233. § (1) A jogerős ítélet alapján kitöltött szabadságvesztésért, úgyszintén az ilyen ítélet alapján kifizetett vagy behajtott pénzbüntetésért a terheltnek

kártalanítás jár, ha perújítás során jogerősen felmentették vagy enyhébb büntetésre ítélték.

(2) A terhelt kártalanításra nem tarthat igényt, ha

a) az alapügyben tudva elhallgatta azokat a tényeket vagy bizonyítékokat, amelyeken a perújítás során hozott ítélet alapszik,

b) az elítélését tartalmazó elsőfokú ítélet ellen az alapügyben nem fellebbezett.

234. § (1) A kártalanítási igényt hat hónap alatt lehet az ügyben elsőfokon eljáró bíróságnál előterjeszteni. Ezt a határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen a 232. § esetében a jogerős felmentő ítéletet vagy megszüntető határozatot, a 233. § esetében a perújítás során hozott jogerős ítéletet a terhelttel közölték.

(2) Ha a terhelt az általa kellő időben kért kártalanítási eljárás lefolytatása előtt meghal vagy a megszabott határidő eltelte előtt anélkül hal meg, hogy igényét előterjesztette volna, az eljárás továbbfolytatását tartásra jogosult hozzátartozói kérhetik, illetőleg a határidőn belül ezek terjeszthetnek elő kártalanítási igényt.

(3) Az elsőfokon eljáró bíróság az ügyész véleményének beszerzése után megvizsgálja, hogy a kártalanítási igény előfeltételei fennállanak-e, majd pedig az összes iratokat felterjeszti az igény elbírálására vonatkozó tényállásra is kiterjedő jelentéssel az igazságügyminiszterhez, aki a kártalanítási igény kérdésében határoz s ha az igényt alaposnak találja, a terheltet, illetőleg tartásra jogosult hozzátartozóit az állam terhére megfelelő pénzbeli juttatásban részesíti.

Kiadatás

235. § (1) Ha a terhelt külföldön tartózkodik és kiadatásának helye lehet, a bíróság az ügyész indítványára elfogatóparancsot bocsát ki és a kiadatás kieszközlése végett felterjesztést tesz az igazságügyminiszter.

(2) A felterjesztés tartalmára és mellékleteire vonatkozó részletes szabályokat a nemzetközi szerződések (egyezmények), illetőleg a viszonyosság figyelembevételével az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

236. § (1) Ha külföldi hatóság kér kiadatást és megkereséséhez elfogatóparancsot (nyomozólevelet), vádhatározatot, büntetőítéletet vagy ezekkel egyenlő hatályú más határozatot csatol, a kikért személyt - feltéve, hogy a kiadatásnak helye lehet - le kell tartóztatni. A letartóztatás elrendelése miatt fellebbezésnek nincs helye.

(2) Ha a késedelem veszéllyel járna, a kikért személy letartóztatását a külföldi hatóságnak írásban, táviratban vagy távbeszélő útján közölt megkeresésére az (1) bekezdésben megszabott többi kellék hiányában is el lehet rendelni. Amennyiben nemzetközi szerződésből (egyezményből) vagy viszonyosságból más nem következik, a letartóztatást meg kell szüntetni, ha az (1) bekezdésnek megfelelő megkeresés a letartóztatás fogyanatosításától számított három hónap alatt nem érkezik meg.

(3) A bíróság sürgősen megvizsgálja, hogy a kiadatás előfeltételei fennállanak-e, nem nyilvános ülésben meghallgatja az ügyészt és a kikért személyt, majd az iratokat jelentéssel az igazságügyminiszterhez terjeszti fel.

237. § (1) A kiadatás kérdésében az igazságügyminiszter határoz.

(2) A letartóztatottat a 236. § (2) bekezdés esetén kívül csak az igazságügyminiszter határozata alapján lehet szabadlábra helyezni.

XIII. FEJEZET

A büntető határozatok végrehajtása. Büntügyi költségek

Végrehajtás

238. § (1) Az ítéletet csak jogerőre emelkedése után lehet végrehajtani.

(2) Az elsőfokú bíróság ítélete azon a napon válik jogerőssé, amelyen a fellebbezésre jogosultak az ítéletben megnyugodtak, a fellebbezési határidőt elmulasztották vagy a fellebbezést visszavonták, illetőleg amelyen a másodfokú bíróság a fellebbezést elutasította. A másodfokú bíróság ítélete meghozatalával emelkedik jogerőre.

(3) A végzés végrehajthatóságára a 211. §, a büntetőparancsára pedig a 146. § irányadó.

(4) A kiszabott büntetés végrehajtásáról és az államot illető büntügyi költségek behajtásáról az ügyész gondoskodik. Az ehhez szükséges adatokat a bíróság az ügyésszel közölni köteles.

239. § (1) A halálbüntetést csak akkor lehet végrehajtani, ha a terhelt nem részesül kegyelemben.

(2) Halálbüntetés kiszabása esetén az elnök az ítélet kihirdetése után a terhelttől azt is megkérdezi, hogy kér-e kegyelmet és felszólítja a védőt, hogy három nap alatt nyújtson be kegyelmi kérvényt.

(3) Az ítélet kihirdetését követően a bíróság az ügyész meghallgatása után zárt ülésben indokolt véleményt nyilvánítani arra, hogy a terheltet kegyelemre méltónak tartja-e.

(4) Halálbüntetés kiszabása esetén az iratokat a Legfelsőbb Bírósághoz akkor is fel lehet terjeszteni, ha az ítélet ellen senki sem fellebbezett. A Legfelsőbb Bíróság tanácsa a legfőbb ügyész meghallgatása után véleményt nyilvánít és azt az iratokkal együtt az igazságügyminiszterhez juttatja a Népköztársaság Elnöki Tanácsa elé terjesztés végett.

(5) A kegyelem kérdésében hozott döntést a felek és a védő előtt az elsőfokon eljáró bíróság hirdeti ki. A halálbüntetést a kegyelmezést megtagadó döntés kihirdetését követő napon kell végrehajtani.

(6) Teherben levő nővel és elmebeteg személlyel a kegyelmezést megtagadó döntést közölni és rajtuk a halálbüntetést végrehajtani felgyógyulásuk előtt nem szabad.

(7) A terhelt távollétében 154. § (4) bekezdésének alkalmazásával hozott ítélet alapján halálbüntetés végrehajtásának csak akkor lehet helye, ha az ügyben a terheltnek az ország területén történt kézrekerítésétől, illetőleg jelentkezésétől számított harminc nap alatt perújítási indítványt nem terjesztettek elő. Ha pedig e határidő alatt a perújítást indítványozták a halálbüntetést a perújítás jogerős elintézése előtt nem lehet végrehajtani.

240. § (1) A szabadságvesztésbüntetés megkezdésére az igazságügyminiszter fontos okból halasztást engedélyezhet. Ezt a jogkörét az igazságügyminiszter - az általa megállapított korlátok között - az ügyészre ruházhatja át.

(2) Az igazságügyminiszter fontos okból a megkezdett szabadságvesztésbüntetés felfüggetelését is engedélyezheti.

241. § Az ügyész a pénzbüntetés megfizetésére halasztást adhat és az elítélt körülményeinek megfelelő részletfizetést engedélyezhet.

242. § A biztonsági őrzetet erre a célra rendelt intézetben vagy letartóztató, illetőleg elmeorvosintézetnek erre a célra rendelt, elkülönített részében kell fogatartatni. A végrehajtás részletes szabályait az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Bűnügyi költségek

243. § (1) Bűnügyi költségek mindazok a költségek, amelyeket az ügyben az eljárás folyamatba vételétől a büntetés végrehajtásának befejezéséig az állam előlegezett, továbbá a magánvádlónak és a terheltnek az ügyben felmerült készkiadásai, végül a magánvádló képviselőjének és a védőnek készkiadása és díja.

(2) Az ügyet befejező határozatban határozni kell aziránt, hogy a bűnügyi költségeket ki viselje, illetőleg kik és milyen részben viseljék.

244. § (1) Ha a terheltet bűnösnek mondják ki, a bíróság őt kötelezi a bűnügyi költségek megtérítésére.

(2) Ha a terheltet több bűncselekménnyel vádolták és nem valamennyiben mondták ki bűnösnek, csak azokra a bűncselekményekre vonatkozó költségeket kell viselnie, amelyekre bűnösségét megállapították.

(3) Több terhelt bűnösségének megállapítása esetén a bíróság határozza meg azt, hogy a költségeket egyetemlegesen vagy milyen arányban kötelesek viselni.

245. § (1) A terhelt felmentése vagy az eljárás megszüntetése esetében a bűnügyi költségeket a terhelt készkiadásának, továbbá a megbízott védő díjának és készkiadásának kivételével az állam viseli. Ha azonban a bíróság a terhelt terhére a bűncselekmény elkövetését megállapította, de a terheltet ennek ellenére a bűnösség megállapításának és a büntetés kiszabásának mellőzésével felmentette, illetőleg vele szemben az eljárást megszüntette, az eset körülményeihez képest a terheltet kötelezheti a bűnügyi költségeknek vagy egy részüknek megtérítésére.

(2) Ha a vádat magánvádló képviselte, a terhelt felmentés vagy az eljárás megszüntetése esetén az (1) bekezdés második mondatában foglalt korlátozással őt kell a bűnügyi költségek megtérítésére kötelezni. Több magánvádló között a költségek viselésének arányát a bíróság állapítja meg.

246. § Ha a bíróság a magánfél által érvényesített polgári jogi igénynek helyt ad, a terheltet kötelezi a magánfél készkiadásainak, valamint a magánfél képviselője készkiadásainak és díjának megfizetésére. Részbeni helytadás esetén a terheltet megfelelő arányban kell fizetésre kötelezni. Ezeken az eseteken kívül az említett költségeket a magánfél viseli.

XIV. FEJEZET

Vegyes rendelkezések

247. § Az 1947. évi XXIII. törvénnyel szervezett munkásbíróságokra vonatkozó rendelkezések érintetlenül maradnak.

248. § Ennek a törvénynek a hatálya nem terjed ki a katonai bíróságok és a kihágási bíróságok hatáskörére és eljárására.

249. § (1) Ez a törvény a területenkívüliség és a személyes mentesség hatályát, valamint a területenkívüliséggel és a személyes mentességgel kapcsolatban fennálló különös eljárási szabályokat nem érinti.

(2) Nem érinti a törvény az országgyűlési képviselők mentelmi jogát sem.

250. § (1) Ha a bűncselekmény üldözéséhez a büntetőtörvény értelmében felhatalmazás vagy kívánat szükséges, a vádat mindig az ügyész képviseli.

(2) A felhatalmazás vagy a kívánat megadása előtt az eljárás a nyomozáson túl nem terjedhet.

(3) Egyébként a felhatalmazás és a kívánat hiánya a büntethetőséget kizáró okokkal esik egy tekintet alá.

251. § A jelen törvény alapján alkalmazott pénzbírságot behajthatatlanság esetében elzárásra átváltoztatni nem lehet.

252. § Az elkobzás alá eső értéket helyettesítő fizetési kötelezettséggel kapcsolatban az elkobzásra vonatkozó eljárási szabályokat kell alkalmazni.

253. § Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a fiatalkorúak bíróságainak szervezésére és a fiatalkorúak elleni büntető eljárásra vonatkozó rendelkezéseket rendelettel megállapíthassa.

254. § E törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti szabályok megállapításáról külön történik rendelkezés.

**1951. évi 31. törvényerejű rendelet az 1951. évi III. törvénybe iktatott
büntető perrendtartás hatálybaléptetéséről, végrehajtásáról és a
katonai büntető eljárásban való alkalmazásáról**

I. FEJEZET

**A Bp. HATÁLYBALÉPÉSE. - HATÁLYUKAT VESZTŐ ÉS HATÁLYBAN
MARADÓ RENDELKEZÉSEK**

A Bp. hatálybalépése

1. § Az 1951. évi III. törvénybe iktatott büntető perrendtartás (a továbbiakban: Bp.) az 1952. évi január hó 1. napján lép hatályba.

Hatályukat veszítő jogszabályok

2. § Amennyiben a következő §-ok kivételt nem tesznek, a Bp. hatálybalépésével hatályukat veszítik mindazok a korábbi jogszabályok, amelyek a Bp. által szabályozott kérdésekre vonatkoznak. Így - a maguk egészében, illetve még hatályban lévő részükből - hatályukat veszítik különösen:

a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. tv.,
az esküdtbírásgokról szóló 1897. évi XXXIII. tv.,
a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897. évi XXXIV. tv.,
az esküdtbírásg előtti eljárásra és semmisségi panaszra vonatkozó rendelkezéseket módosító 1914. évi XIII. tv.,
a sajtóról szóló 1914. évi XIV. tv., negyedik fejezete,
a becsület védelméről szóló 1914. évi XLI. tv. 29. és 30. §-ai,
a büntető igazságszolgáltatás egyszerűsítéséről szóló 1921. évi XXIX. tv.,
a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1928. évi X. tv. 13., 35., 49., és 50. §-ai,
a törvénykezés egyszerűsítéséről szóló 1930. évi XXXIV. tv. III. fejezete, a 118. § kivételével,
a magyar tengeri kereskedelmi hajók személyzetének szolgálati rendtartásáról szóló 1934. évi XIX. tv. 109. §-ának második bekezdése,
az állami rend megóvása végett szükséges sajtórendészeti rendelkezésekről szóló 1938. évi XVIII. tv. 8. §-a,
a népbíráskodásról szóló 1945. évi VII. törvény és 1947. évi XXXIV. törvény, továbbá a demokratikus államrend és köztársaság büntetőjogi védelméről szóló 1946. évi VII. tv. 11. §-ának eljárási rendelkezései,
a vádtanács megszüntetéséről, a sajtóeljárás gyorsításáról és az államfogházbüntetés megszüntetéséről szóló 1946. évi XIV. tv. I. és II. fejezete,
a büntetőtörvények egyes fogatékosságainak megszüntetéséről és pótlásáról szóló 1948. évi XLVIII. tv. I. fejezetének eljárási rendelkezései és 51. §-a,

a népnek a büntető igazságszolgáltatásban való részvételéről és a fellebbvitel egyszerűsítéséről szóló 1949. évi XI. tv.,
az egyes bűnvádi eljárási rendelkezésekről szóló 1950. évi 3. tvr.,
a bűnvádi ügyekben a vizsgálat megszüntetéséről szóló 1950. évi 12. tvr.,
a tervszerű devizagazdálkodással kapcsolatos szabályokról szóló 1950. évi 30. tvr. 67. §-a,
a büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről szóló 1950. évi 39. tvr. 37. és 38. §-ai,
az igazságügyi szervezettel kapcsolatos hatásköri és eljárási szabályok módosításáról szóló 1950. évi 46. tvr. 8-11. §-ai és 13. §-ának (3) bekezdése,
a büntető eljárásban a házi őrizetről, úgyszintén a biztosíték mellett való szabadlábrahelyezés megszüntetéséről szóló 1363/1945. (V. 6.) ME rendelet,
a tudományos vagy művészeti szempontból jelentős elkobzott tárgyak felhasználásáról szóló 1982/1945. (V. 23.) ME rendelet,
az 1949. évi XI. tv. végrehajtására vonatkozó 4172/1949. (VII. 31.) Korm. rendelet, 4198/1949. (VIII. 13.) Korm. rendelet, 4290/1949. (X. 22.) MT rendelet és 4312/1949. (XI. 12.) MT rendelet,
az 1950. évi 46. tvr. végrehajtására vonatkozó 177600/1950. (XII. 20.) IM rendelet 9. §-a.

Jogszabályok hatályban tartása

3. § További rendelkezésig a Bp. hatálybalépése után is hatályban maradnak:
a becsület védelméről szóló 1914. évi XLI. tv. 27. §-a,
a katonai büntetőtörvénykönyv életbeléptetéséről szóló 1930. évi III. tv. 96. §-ának második bekezdése,
a magyar tengeri kereskedelmi hajók személyzetének szolgálati rendtartásáról szóló 1934. évi XIX. tv. 106. és 107. §-ai, az utóbbi azzal, hogy abban az 1896. évi XXXIII. tv. 141., 156. és 176. §-ai helyett a Bp. 97. és 126. §-ait kell érteni,
a területenkívüliséggel és a személyes mentességgel kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 1937. évi XVIII. tv.,
a honvédelemről szóló 1939. évi II. tv. 51. §-ának (4) bekezdése és 221. §-a,
a családbafogadásról és a tartásról szóló 1944. évi V. tv. 6. §-ának utolsó bekezdése azzal, hogy abban az 1896. évi XXXIII. tv. 7. §-a helyett a Bp. 144. §-át kell érteni, továbbá ugyane törvény 7. §-ának a büntető eljárásra vonatkozó rendelkezései, végül 8. §-a,
az 1947. évi XXIII. törvénynek, valamint az ezt módosító és kiegészítő jogszabályoknak [70000/1947. (XI. 6.) IM rendelet, 3350/1948. (III. 21.) Korm. rendelet, 4940/1948. (IV. 25.) Korm. rendelet, 6860/1948. (VI. 24.) Korm. rendelet, 2. §, 2560/1949. (III. 19.) Korm. rendelet 6. §, 1950. évi 4. tvr. 17. § (2) és (4) bek., 23300/1950. (IV. 7.) IM rendelet 1. § (3)-(4) bek.] a

munkásbíróság szervezetére, hatáskörére, és eljárására vonatkozó jelenleg hatályban lévő rendelkezései,

a külföldön tartózkodó egyes személyeknek magyar állampolgárságuktól való megfosztásáról szóló 1948. évi XVI. tv. 8. §-ának hatályban lévő eljárási rendelkezései,

a büntetőtörvények egyes fogvatékosságainak megszüntetéséről és pótlásáról szóló 1948. évi XLVIII. tv. 18. §-ának eljárásjogi rendelkezései,

a kihágásokra vonatkozó bírói hatáskör újabb szabályozásáról szóló 1949. évi 19. tvr.,

az igazságügyi szervezettel kapcsolatos hatásköri és eljárási szabályok módosításáról szóló 1950. évi 46. tvr. 13. §-ának (1) és (2) bekezdése,

a pénzügyi bűncselekményekről szóló 1950. évi 47. tvr. 9. §-a, úgyszintén a pénzügyi kihágásokról és szabálytalanságokról, valamint a pénzügyi büntető eljárás szabályozásáról szóló 6520-233/1950. (XII. 31.) PM rendelet 24. §-ának (3) bekezdése,

a bünvádi eljárás során lefoglalt külföldi fizetési eszközöknek és aranynak a Magyar Nemzeti Bank részére való átadásáról szóló 480/1949. (I. 16.) Korm. rendelet 1-4. §-ai,

a tiltott útlevélfelhasználás és a tiltott határátlépés esetében a bírói illetékesség szabályozásáról szóló 660/1949. (I. 22.) Korm. rendelet,

a békeszerződéssel kapcsolatos polgári és bünvádi eljárási rendelkezésekről szóló 4012/1949. (V. 3.) Korm. rendelet büntető eljárási rendelkezései,

a biztonsági őrizet költségeiről szóló 24/1950. (I. 21.) MT rendelet,

a gazdasági bűncselekményekre vonatkozó különleges eljárási szabályok megállapításáról szóló 23300/1950. (IV. 7.) IM rendelet, az 1. §-a (2) bekezdésének kivételével és azzal, hogy 5. §-ában a Te. 107. §-a helyett a Bp. 150. §-át, 9. §-ában az 1896. évi XXXIII. tv. 460-462. és 477. §-ai helyett a Bp. 220-223. és 229. §-ait, végül 12. §-ában a 2660/1949. (III. 25.) Korm. rendelet helyett a 94/1951. (IV. 17.) MT rendeletet kell érteni,

a népi ülnökök díjazásáról szóló 272/1950. (XI. 12.) MT rendelet.

4. § A büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről szóló 1950. évi 39. tvr. 14. §-a, 15. §-ának (1), (2) és (4) bekezdése hatályban maradnak. Ugyancsak hatályban maradnak a hivatkozott tvr. 22-36. §-ai is, azzal a kiegészítéssel, hogy az igazságügyminiszter a feltételes szabadságra bocsátás tekintetében megállapított hatáskörét az ügyészre ruházhatja át.

5. § (1) A rögtönbíráskodási eljárásra vonatkozó jogszabályok [8020/1939. ME rendelet, 11800/1945. (XII. 13.) ME rendelet, 177600/1950. (XII. 20.) IM rendelet 11. §] érvényben lévő rendelkezései további intézkedésig az alábbi kiegészítésekkel hatályban maradnak.

(2) A rögtönbíráskodást a megyei bíróságnak az elnök által kijelölt büntető tanácsa gyakorolja. Ebbe a tanácsba az elnök a szakszabírák közül egy pótbíró,

továbbá egy pótülnököt is kijelöl, akik a tárgyalás egész folyamán kötelesek jelen lenni.

(3) Olyan büntett miatt, amelyet rögtönbíráskodási eljárásban bírálnak el, a bíróság mellékbüntetésként köteles vagyonek Kobzást is kimondani.

II. FEJEZET

A Bp. VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK. - ÁTMENETI SZABÁLYOK

A Bp. alkalmazása folyamatban lévő ügyekben

6. § A Bp., valamint a jelen törvényerejű rendelet rendelkezéseit - amennyiben a jelen törvényerejű rendelet kivételt nem állapít meg - a hatálybalépésükkor folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell.

7. § A Bp. hatálybalépésekor folyamatban levő bűnügyben a hatálybalépés előtt a korábbi jogszabályok szerint végzett eljárási cselekmény abban az esetben is megtartja érvényét ha a cselekményre a Bp. az addigitól eltérő szabályt állapít meg.

Büntetőperben hozott ítélet hatálya polgári perben

8. § A büntetőbíróság jogerős ítéletének csak abban az esetben van a Bp. 9. § (1) bekezdésében megjelölt hatálya, ha a Bp. hatálybalépése után emelkedett jogerőre.

Hatáskör - Illetékesség

9. § A Bp. 23. §-ának a)-g) pontjaiban felsorolt egyes bűncselekmények alatt a következő büntetteket, kell érteni:

az a) pontban: a népek békéje ellen irányuló büntett alatt az 1950. évi V. törvénybe ütköző büntettet, a Népköztársaság elleni bűncselekmény alatt az 1946. évi VII. törvényben és az azt kiegészítő jogszabályokban, valamint az 1878. évi V. tv. (Btk.) Második Részének I. és IV. fejezetében meghatározott büntetteket, az 1930. évi III. törvény 58-71. §-ai, illetőleg az 1934. évi XVIII. tv. 2-4. §-ai alá eső büntetteket, végül az 1940. évi XVIII. tv. 11. §-ában meghatározott büntetteket;

a b) pontban: a háborús és népellenes büntettek alatt az 1945. évi VII. törvényben meghatározott büntetteket;

a c) pontban: a pénzhamisítás és a hamis pénzzel elkövetett visszaélések alatt a Btk. Második Részének XI. fejezetében és az azt kiegészítő jogszabályokban meghatározott büntetteket;

a d) pontban: a gyilkosság és a szándékos emberölés alatt a Btk. 278-282. §-aiban, valamint 349. §-a első bekezdése 2. pontjának első tételében és második bekezdésében meghatározott büntetteket;

az e) pontban: a közellátás elleni büntetteknek és az árdrágítás büntettének halállal büntetendő esetei alatt a 8800/1946. (VII. 28.) ME rendelet 9. §-ának (4) bekezdése alá eső büntetteket;

az f) pontban: a devizagazdálkodás szabályait sértő büntettek alatt az 1950. évi 30. törvényerejű rendeletben meghatározott büntetteket;

a g) pontban: a tervgazdálkodás érdekeit sértő büntettek alatt az 1950. évi 4. törvényerejű rendeletben meghatározott büntetteket, a társadalmi tulajdon ellen irányuló büntettek alatt mind az 1950. évi 24. törvényerejű rendeletben meghatározott, mind a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett egyéb büntetteket, az államtitok és hivatali titok megsértésével elkövetett büntettek alatt az 1951. évi 21. törvényerejű rendeletben, végül hivatali büntettek alatt a Btk. 393., 394. és 398. §-aiban, továbbá Második Részének XLII. fejezetében és az ezt kiegészítő rendelkezésekben, valamint a 8800/1946. (VII. 28.) ME rendelet 17. §-ában meghatározott büntetteket.

10. § A 177600/1950. (XII. 30.) IM rendelet 7. §-a alapján megyei bíróság által folytatott ügyben a megyei bíróság elsőfokú és a Legfelsőbb Bíróság másodfokú hatásköre a Bp. hatálybalépése után is megmarad.

11. § (1) A büntető eljárásra kizárólag a budapesti megyei bíróság illetékes az 1930. évi III. tv. 58-71. §-ai, illetőleg az 1934. évi XVIII. tv. 2-4. §-ai alá eső és az 1940. évi XVIII. tv. 11. §-ában meghatározott büntettek, továbbá - a 23300/1950. (IV. 7.) IM rendelet 13. §-ában, valamint az alábbi (2) bekezdésben foglalt kivétellel - az 1950. évi 30. tvr.-ben meghatározott büntettek miatt.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezése nem irányadó az 1950. évi 30. tvr. 57. §-ának *a)* és *c)* pontja esetében, ha a cselekményt külföldi fizetőeszköz, arany vagy platina, illetőleg aranytárgy vagy platinatárgy tekintetében követték el, továbbá a hivatkozott törvényerejű rendelet 59. §-ának (1) bekezdése alá tartozó esetekben sem, ha büntettet külföldi fizetőeszköz, arany vagy platina, illetőleg aranytárgy vagy platinatárgy elidegenítésével vagy elzálogosításával követték el, feltéve, hogy a jelen bekezdésben felsorolt bármelyik esetben a bűncselekmény tárgyának értéke az ezer forintot nem haladja meg.

12. § A Bp. hatálybalépésekor eljáró bíróságnak a korábbi jogszabályok alapján fennálló illetékességét nem szünteti meg az a körülmény, hogy az illetékesség alapjául szolgáló okot a Bp. nem ismeri.

13. § A más bíróságoktól származó megkereséseket a járásbíróságnak az elnök által kijelölt bírāja teljesíti.

Ügyész - Legfőbb ügyész

14. § A Bp.-ban és a jelen törvényerejű rendeletben az ügyészség, az ügyész, illetőleg a legfőbb ügyész helyett az Alkotmánynak megfelelő ügyészi szervezet

megalkotásáig az államügyészséget, az államügyészt (fogalmazó közvádlót), illetőleg a legfőbb államügyészt kell érteni.

15. § Azokat a tennivalókat amelyeket fegyelmi eljárásra vonatkozó jogszabály korábban a vizsgálóbíró hatáskörébe utalt, továbbra is az ügyész teljesíti.

Átmeneti intézkedés letartóztatás esetén

16. § Ha a terhelt a Bp. hatálybalépésekor előzetes letartóztatásban van, a Bp. 99. §-ának (2) és (3) bekezdésében meghatározott egy, illetőleg három hónapi határidőt a hatálybalépés napjától kell számítani.

Átmeneti intézkedés fellebbezéssel kapcsolatban

17. § A Bp. hatálybalépése előtt hozott olyan elsőfokú ítélet, amely ellen az 1949. évi XI. tv. 37. §-a (2) bekezdésének rendelkezése a fellebbezést kizárta, fellebbezéssel a Bp. hatálybalépése után sem támadható meg.

Perújítás

18. § (1) Ha a terhelt ellen a Bp. hatálybalépése előtt hoztak a távollétében megtartott tárgyalás alapján ítéletet, a terhelt későbbi jelentkezése vagy kézrekerülése esetén a perújítási tárgyalásra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával - a Bp. 215. § (4) bekezdésére alapított perújítási indítvány nélkül is - új tárgyalást kell tartani.

(2) Ez a rendelkezés az 1896. évi XXXIII. tv. 542. §-ának hatodik bekezdése alapján megtartott tárgyalás esetében nem nyer alkalmazást.

19. § Olyan ügyben, amely a Bp. szerint járásbírói hatáskörbe tartozik, a perújítás szempontjából akkor is a járásbírói eljárást kell elsőfokban eljáró bíróságnak tekinteni, ha az ügyben elsőfokon - a korábbi hatásköri szabály értelmében - a megyei bíróság járt el.

III. FEJEZET

A KATONAI BÜNTETŐ ELJÁRÁSRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

Katonai büntető eljárás alá tartozó személyek

20. § (1) Katonai büntető eljárás alá tartoznak:

- a) a Néphadsereg,
 - b) az Államvédelmi Hatóság,
 - c) a rendőrség,
 - d) a hivatásos légoltalmi szervezet,
 - e) az állami tűzoltóság,
 - f) a pénzügyőrség tagjai,
 - g) a letartóztatóintézeti alkalmazottak, valamint
 - h) az a)-e) alatt említett testületek egyéb alkalmazottai,
- azok miatt a bűncselekmények miatt, amelyeket e szolgálati viszonyuk tartama alatt követtek el.

(2) Katonai büntető eljárás alá tartoznak a hadifoglyok és a katonai letartóztatásban levő polgári személyek is, a hadifogságuk, illetőleg a letartóztatásuk tartama alatt elkövetett bűncselekményeik miatt.

(3) Az 1948. évi XLVII. tv. 1. §-a, valamint az 1950. évi 38. tvr. 1. §-a érintetlenül marad.

A Bp. szabályainak alkalmazása a katonai büntető eljárás körében

21. § (1) A Bp-t és a jelen törvényerejű rendeletet - amennyiben az alábbi rendelkezések kivételt nem állapítanak meg - a katonai büntető eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

(2) A katonai büntető eljárásban a Bp-nak és a jelen törvényerejű rendeletnek azokon a szabályain kívül, melyek a jelen fejezet eltérő rendelkezései következtében nem nyernek alkalmazást, nem lehet alkalmazni a Bp-nak és a törvényerejű rendeletnek a következő rendelkezéseit sem: Bp. 40. § (3) bek., 90. § (4) bek. 2. mondat, 134. § (1) bek. 2. mondat, 140. § (2) bek. utolsó mondat, 194. § (3) bek., 200. § (1) bek. 3. mondat, a törvényerejű rendelet 13-15., 17-19. és 34. §-ai.

(3) A katonai büntető eljárás körében a Bp-ban és a jelen törvényerejű rendeletben az igazságügyminiszter helyett a honvédelmi minisztert, a Legfelsőbb Bíróság és általában a másodfokú bíróság helyett a Katonai Felsőbíróságot, az elsőfokú bíróság helyett a hadbíróságot, a legfőbb államügyész helyett a katonai főügyészt, végül a népi ülnök helyett a katonai ülnököket kell érteni.

Katonai bíróságok és ügyészségek

22. § (1) Elsőfokú katonai bíróság a hadbíróság, másodfokú katonai bíróság a Katonai Felsőbíróság.

(2) A hadbíróság egy hadbíróból, mint elnökből és két katonai ülnökből álló háromtagú tanácsban jár el.

(3) A Katonai Felsőbíróság öttagú tanácsban bíraskodik, amelynek elnöke és két tagja hadbíró, további két tagja pedig katonai ülnök.

(4) A katonai bíróság tanácsában az alacsonyabb rendfokozatú, illetőleg a rangban fiatalabb ülnök szavaz előbb.

(5) Az ügyészi teendőket a hadbíróság mellett a katonai ügyész, a Katonai Felsőbíróság mellett a katonai főügyész látja el.

Illetékesség katonai büntető eljárásban

23. § (1) A jelen törvényerejű rendelet 11. §-ban a budapesti megyei bíróságra megállapított kizárólagos illetékesség a katonai büntető eljárás körében a budapesti hadbíróságra nyer alkalmazást.

(2) Az államvédelmi hatóság tagjai (alkalmazottai) ellen indított bűnügyekben kizárólag a budapesti hadbíróság jár el, ebben az esetben is azonban az

egyébként illetékes hadbíróság jár el, ha a budapesti katonai ügyészség hozzájárulásával a katonai ügyész előtte emel vádat.

Magánvád és polgári jogi igény érvényesítésnek kizárása a katonai büntető eljárásban

24. § (1) A katonai büntető eljárásban magánvádnak nincsen helye; az egyébként főmagánvádra üldözendő bűncselekmények esetében is a katonai ügyész jár el.

(2) A katonai büntető eljárásban a sértett polgári jogi igényét nem érvényesítheti; ez a rendelkezés nem érinti a sértettnek azt a jogát, hogy igényét egyéb törvényes úton érvényesítse.

A katonai büntető eljárás megindítása

Nyomozás

25. § (1) Abban a jogkörben, amelyet a Bp. az eljárás megindításánál és a nyomozás során a rendőrség részére megállapít, a néphadsereg tagjával vagy egyéb alkalmazottjával szemben folytatott büntető eljárásban - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - a katonai parancsnokság (hatóság) jár el; az eljárásra vonatkozó részletes szabályokat a katonai szabályzatok állapítják meg.

(2) Ha az (1) bekezdésben említett katonai parancsnokság (hatóság) kellő időben el nem érhető, közönséges bűncselekmények esetében a halaszthatatlan nyomozási tennivalókat az általános szabályok szerint a rendőrség teljesíti.

Előzetes letartóztatás katonai büntető eljárásban

26. § (1) A 20. § (1) bekezdésének a)-g) pontja alá tartozó terhelt előzetes letartóztatását (Bp. 97. §) akkor is el kell rendelni, ha szolgálati vagy fegyelmi okból szabadlábon nem hagyható.

(2) A Bp. 100. §-ának (1) bekezdését a katonai büntető eljárásban azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a vádirat benyújtása után az előzetes letartóztatás fenntartása vagy megszüntetése kérdésében a tanács elnöke határoz. Határozata ellen ugyanúgy van helye fellebbezésnek, mint a bíróság határozata ellen.

(3) Az előzetes letartóztatás elrendeléséről, fenntartásáról illetőleg megszüntetéséről a hadbírósnak az ítélet kihirdetése után a fellebbezés bejelentésére nyitvaálló háromnapos határidő fenntartása esetében is nyomban határoznia kell. A határozatot ilyen esetben a fellebbezés bejelentésétől függően feltételesen kell meghozni.

Büntetőparancs katonai büntető eljárásban

27. § A katonai büntető eljárásban büntetőparancs bocsátásának csak a katonai ügyész indítványára van helye.

Fegyelmi eljárásra utalás katonai büntető eljárásban

28. § (1) A 20. § (1) bekezdésében *a*)-*g*) pontja alá tartozó személyek által elkövetett kihágás, továbbá olyan büntett, amelyre a törvény pénzbüntetést vagy egy évig terjedhető börtönnél nem súlyosabb szabadságvesztésbüntetést állapít meg, az előjáró által fegyelmi úton is elbírálnak, ha a cselekménynek és az elkövető személynek társadalmi veszélyessége csekély és ezért a fegyelmi fenytés kielégítőnek mutatkozik.

(2) Az előjáró fegyelmi hatalmának terjedelmére és gyakorlásának módjára a külön szabályzatok irányadók.

(3) Ha olyan bñncselekményt bíráltak el fegyelmi úton, amelynek a törvényben megállapított büntetése meghaladja az (1) bekezdésben meghatározott korlátokat, a büntető eljárást utólag meg kell indítani. Ebben az esetben az ugyanazon cselekményért végrehajtott fegyelmi fenytést a szabadságvesztésbüntetésbe megfelelő mértékben be kell számítani.

29. § (1) Ha a katonai ügyész akár közvetlenül a tényvázlat (feljelentés) alapján, akár a nyomozás eredményeként úgy látja, hogy a cselekmény a 28. § alapján fegyelmi úton elbírálnak, az ügyet fegyelmi úton való elbírlás végett ahhoz az előjáróhoz teszi át, akinek megfelelő fegyelmi hatalma van. Az ügyész ilyen határozata ellen jogorvoslatnak (Bp. 136. §) helye nincs.

(2) A hadbírlóság, ha megítélése szerint a cselekmény a 28. § alapján fegyelmi úton elbírálnak, az ügyet érdemi elbírlás mellözésével a megfelelő fegyelmi hatalommal rendelkező előjáróhoz teszi át. A hadbírlóság e határozatát a Bp. 141. és 147. §-ainak megfelelő alkalmazásával tanácsülésben vagy a Bp. 175. §-ának megfelelő alkalmazásával tárgyaláson hozza meg. A határozat ellen fellebbezéssel csak a katonai ügyész élhet.

(3) A Katonai Felsőbírlóság a fellebbezési tárgyaláson szintén hozhat a jelen § (2) bekezdésének megfelelő határozatot; ebben az esetben az áttételt kimondó végzésével egyszersmind a hadbírlóság ítéletét hatályon kívül helyezi.

Fegyelmi vétségek elbírlása katonai büntető eljárásban

30. § (1) A 20. § (1) bekezdésének *a*)-*g*) pontjai alá tartozó személyek fegyelmi vétségét a büntető eljárásban is el lehet bírlni, ha az bñncselekménnyel van halmazatban.

(2) Ha a bírlóság az (1) bekezdés esetében a terheltet a bñncselekmény vádja alól felmenti, a fegyelmi vétséget azonban terhére megállapíthatónak találja, a fegyelmi ügyet elbírlás végett a megfelelő fegyelmi hatalommal rendelkező előjárónak engedi át.

Bñnügyi költségek katonai büntető eljárásban

31. § A katonai büntető eljárás bñnügyi költségeit, ideértve a büntetés végrehajtásának költségeit is - a megbízott védőnek, továbbá a sértett és az egyéb érdekelt képviselőjének díja és költségei kivételével - az állam viseli.

Felhatalmazások rendeleti szabályozásra

32. § A honvédelmi miniszter rendelettel hadbíróságokat és katonai ügyészségeket felállíthat, megszüntethet, székhelyüket és illetékességi területüket megállapíthatja, illetőleg megváltoztathatja. A katonai ülnökök vezénylésére és működésére vonatkozó szabályokat a honvédelmi miniszter - az érdekelt miniszterekkel egyetértve - rendeletben állapítja meg. A tanúk, a szakértők és a kirendelt védők díjazását a katonai büntető eljárás körében a honvédelmi miniszter a Bp. keretei között rendelettel szabályozhatja.

Katonai büntető eljárás körében hatályukat veszítő szabályok és átmeneti rendelkezések

33. § (1) A jelen fejezetben foglaltak végrehajtásához szükséges rendelkezéseket, valamint a hatálybalépéssel kapcsolatos átmeneti szabályokat a honvédelmi miniszter az érdekelt miniszterekkel egyetértve rendelettel állapítja meg.

(2) A jelen fejezetben foglalt rendelkezések hatálybalépésével a katonai büntető eljárásra vonatkozó eddigi jogszabályok - amennyiben azok hatályát a honvédelmi miniszter az (1) bekezdés alapján kibocsátott rendelettel átmenetileg fenn nem tartja - hatályukat veszítik.

IV. FEJEZET

VEGYES RENDELKEZÉSEK

Felhatalmazás átmeneti rendelkezések megállapítására és a bűnügyi költségek behajtásának szabályozására

34. § (1) Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a Bp. hatálybalépésével kapcsolatban esetleg szükségessé váló átmeneti rendelkezéseket rendelettel megállapítsa.

(2) A büntető igazságszolgáltatásban résztvevő népi ülnökök eskütételére, működésére, valamint a velük szemben alkalmazható felügyeleti intézkedésekre vonatkozó rendelkezéseket az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.*

(3) Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a bűnügyi költségek előlegezésének, továbbá az államot illető bűnügyi költségek behajtásának és elszámolásának szabályait a pénzügyminiszterrel egyetértve rendelettel megállapítsa. E rendelet kibocsátásáig az 1930. évi XXXIV. tvr. 118. §-a, valamint az 1890. évi XLIII. törvény és az azt kiegészítő és módosító jogszabályok hatályban maradnak.

Valóság bizonyítása

35. § (1) Rágalmazás és becsületsértés esetében a terhelt a valóság bizonyítására irányuló indítványát a bizonyítani kívánt tényeknek és bizonyítékainak tüzetes megjelölésével legkésőbb a tárgyaláson történő részletes kihallgatása [Bp. 160.

§ (2) bek.] alkalmával terjesztheti elő. Az indítvány előadására közvetlenül a terhelt említett kihallgatását követően a védő is jogosult.

(2) A valóság bizonyítására irányuló indítvány esetében a bíróság az ellenbizonyításra vonatkozó indítvány előterjesztésére megfelelő határidőt szab.

(3) Az (1), illetőleg a (2) bekezdésben megjelölt határidő elteltével a valóság bizonyításának, illetőleg az ellenbizonyításnak újabb tényekre kiterjesztését kérni nem lehet, új bizonyítékok beszerzését pedig csak akkor lehet indítványozni, ha emiatt a tárgyalást elnapolni nem kell, vagy ha azt kellő időben már eredménytelenül kérték, avagy ha az indítványt tevő igazolja, hogy a bizonyítékot előbb nem ismerhette.

Feljelentés az 1950. évi 4. tvr.-be ütköző bűncselekmények esetén

36. § A tervgazdálkodás büntetőjogi védelméről szóló 1950. évi 4. tvr. 18. §-a, valamint az azt kiegészítő 1951. évi 8. tvr. helyébe az alábbi rendelkezések lépnek:

Az 1950. évi 4. törvényerejű rendeletben meghatározott bűncselekmények miatt - az 1. § esetét kivéve - büntető eljárásnak csak az Állami Ellenőrző Központ elnöke, az Országos Tervhivatal elnöke vagy a vállalat (üzem) tárgya szerint illetékes, illetőleg a hatóság (hivatal stb.) felett főfelügyeletet gyakorló miniszter, a 7. §-ban meghatározott bűncselekmény esetén pedig ezeken felül a Központi Statisztikai Hivatal elnöke által tett feljelentésre van helye; a miniszter helyett a feljelentést az általa kijelölt szerv is megteheti.

Anyagi jogi rendelkezések

37. § Az 1950. évi II. tv. (Btá.) 51. §-a az alábbi (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A bíróság, ha az ügy rendkívüli körülményei alapján indokoltnak mutatkozik, kivételesen a törvényben megállapított büntetést oly módon is enyhítheti, hogy a büntetést a (2) bekezdés *c)*, illetőleg *d)* pontja alá tartozó esetben a következő *d)*, illetőleg *e)* pontban megszabott határok között szabja ki.”

38. § A Btá. 55. §-a (3) bekezdésének *a)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„*a)* a kiszabott büntetés egy évi börtönnél súlyosabb.”

39. § A Btá. 55. §-a az alábbi (4) és (5) bekezdésekkel egészül ki:

„(4) Ha a próbaidő alatt állapítják meg, hogy a (3) bekezdés *c)* vagy *d)* pontjában megjelölt kizáró ok folytán felfüggesztésnek nem volt helye, a bíróság az ítéletnek a büntetés felfüggesztésére vonatkozó rendelkezését hatályon kívül helyezi.

(5) Ha az elkövetőt a börtönbüntetés felfüggesztését kimondó ítélet jogerőre emelkedése előtt elkövetett büntett miatt a próbaidő alatt börtönre ítélik, az többi ítéletet hozó bíróság a korábbi ítéletnek a felfüggesztésére vonatkozó rendelkezését hatályon kívül helyezi; ebben az esetben a bíróság - ha az

előfeltételek egyébként fennállanak - a kiszabott összbüntetés felfüggesztését is kimondhatja.”

40. § A Btá. 55. §-ának (2) és (4) bekezdése alá tartozó esetekben a büntetést felfüggesztő ítéleti rendelkezés hatályon kívül helyezésére a Bp. 228. §-ának (2)-(5) bekezdésében foglalt eljárási rendelkezések megfelelően irányadók.

A törvényerejű rendelet hatálybalépése

41. § A jelen törvényerejű rendelet az 1952. évi január hó 1. napján lép hatályba.

173/Alt. Kik. Csf. – 1951. számú körrendelet. Parancsnok tekintélyének emelése.

Elrendelem, hogy a Honvédség mindazon csapatainál, intézeteinél, stb., ahol bajtársi étkezde működik és a pk. a bajtársi étkezdében étkezik, az ezredparancsnok (hasonlóállású), vagy annál magasabb beosztású parancsnok részére az étterem fő helyén külön asztalnál kell teríteni. Ennél az asztalnál az ezredparancsnok vagy magasabb beosztású parancsnok (hasonló állású) étkezik. Természetesen ez nem zárja ki azt, hogy a parancsnok, esetenként kitüntetésképpen egyes személyeket, vagy az alakulatához érkezett tiszteket asztalához ne ültesse. A pk. asztala mindig kifogástalan asztalterítővel és evőeszközökkel legyen felterítve és az asztalon virág legyen. A felszolgáló személyzet kifogástalanul tiszta ruhában szolgáljon fel és először a pk. asztalára helyezze el az étkezését. Egyébként az evőeszközök és a felszolgálandó étkezés ugyanaz legyen, mint a többi bajtársaké. Esetenként egy-egy étkezésnél savanyúságot, vagy gyümölcsöt stb. lehet a pk. asztalára adni, természetesen térítés ellenében mindazon esetekben, amikor az étlap szerint a többi bajtársak ugyanazon élelmicikkeket nem kapják.

Budapest, 1951. január 17.

45.700/Szü. Fcsf. polg. o.–1950. számú körrendelet. A Néphadseregnél szolgálatot teljesítő polgári alkalmazottak fegyelmi szabályzata

1. § A fegyelmi szabályzat hatálya.

(1) A fegyelmi szabályzat hatálya kiterjed a néphadseregben szolgálatot teljesítő összes polgári alkalmazottak (a továbbiakban alkalmazottak), kivéve a kollektív szerződéses polgári alkalmazottakat.

(2) A szabályzat hatálya – a jelen szabályzatban megállapított korlátok között – a nyugállományú alkalmazottakra is kiterjed.

2. § Fenyítő-hatalom.

(1) A fenyítő hatalom a szolgálati előjárónak (parancsnoknak) az a törvény által biztosított joga és kötelessége, melynek alapján a fegyelem, vagy közrend ellen vétő alkalmazottak ellen a fegyelmi eljárást megindítani és a szabályzatban (4. §.) szereplő fegyelmi vétségek megállapítása esetén a fegyelmi fenytést kiszabni köteles.

3. § Általános rendelkezések.

(1) A néphadseregnél szolgálatot teljesítő polgári alkalmazottak fegyelme a Népköztársaság törvényeiben, rendeleteiben, katonai szabályzatokban lefektetett rendelkezéseknek, szabályoknak az elől járó parancsainak, utasításainak pontos, csorbítatlan teljesítése és megtartása.

(2) A fegyelem az alkalmazott egyéni felelősségtől áthatott szilárd, és öntudatos munkájának teljesítésén, hazánk a Magyar Népköztársaság iránt érzett áldozatkészségen alapszik.

(3) A fegyelem minden alkalmazottól megköveteli:

a) a Népköztársaság törvényeiben, katonai szabályzatokban – a polgári alkalmazottak szolgálatát, magatartását érintő rendelkezéseinek – az előljáró írott, vagy szóban adott rendeleteinek, utasításainak és parancsainak pontos végrehajtását.

b) kötelességeinek lelkiismeretes és feltétlen teljesítését;

c) szolgálatával, beosztásával járó fáradalmak kitartó és szívós viselését;

d) a katonai és az állami 'titok megőrzését;

e) a becsületességet és mértékletes életmódot;

f) szakmai és politikai ismeretek folytonos tökéletesítését;

g) az előljáró és feljebbvaló, valamint dolgozó társai iránti tisztelettudó magatartást;

h) a honvédségi és népi vagyon 'megóvását.

(4) Minden előljáró köteles a fegyelem fenntartása érdekében a mulasztást elkövető polgári alkalmazottat a mulasztás mérvének megfelelően fegyelmileg felelősségre vonni. Azokat pedig, akik szorgalmuk, vagy példás kötelesség teljesítésük alapján erre érdemesnek bizonyulnak, dicséretben részesíteni, vagy megfelelően jutalmazni.

(5) Az előljáró (parancsnok) határozottan és szigorúan követelje meg a fegyelem megtartását, beosztottjait állandóan a fegyelem szellemében nevelje. Tartsa fenn és fejlessze beosztottjaiban a becsület és az öntudatos kötelességteljesítés szellemét. Az előljáró (parancsnok) parancsa törvény a beosztott alkalmazott számára.

(6) A parancsot feltétlenül, vonakodás nélkül, pontosan az alkalmazott legjobb tudása szerint és kellő időben kell végrehajtani.

4. § Fegyelmi vétségek.

(1) Fegyelmi vétséget követ el az alkalmazott:

1. aki a Népköztársaság törvényeit, rendelkezéseit, a honvédségi szabályzatokban és rendeletekben – a polgári alkalmazottak szolgálatát, magatartását érintő– írott parancsoló, vagy tiltó rendelkezéseit áthágja, ha elbírálásuk nem büntető bíróságot, vagy más hatóságot illet meg;
 2. aki olyan magatartást tanúsít, amelyből kitűnik, hogy szemben áll a népi demokrácia állami és társadalmi rendjével;
 3. aki a munkafegyelmet, vagy a. szocialista munkaerkölcs szabályait megsérti;
 4. aki a honvédségi, vagy más népi vagyonban kárt tesz;
 5. aki az éberség és titoktartás követelményeit megsérti;
 6. aki botrányos, vagy erkölcstelen életmódot folytat, vagy egyébként a néphadsereg dolgozóihoz méltatlan magatartást tanúsít;
 7. aki fegyelmi vétség elkövetésében közreműködik.
- (2) nyugdíjas alkalmazottal szemben fegyelmi vétség megállapításának csak az L 2 és 6. pontok alapján van helye.
5. § A fegyelmi büntetések nemei.
- (1) Jelen szabályzat alapján kiszabható fegyelmi büntetések:
1. szóbeli feddés,
 2. írásbeli megrovás,
 3. pénzbírság,
 4. besorolás alacsonyabb fizetési fokozatba,
 5. áthelyezés,
 6. azonnali hatályú elbocsátás.
- (2) Nyugdíjas alkalmazottal szemben csak, nyugdíjának csökkentését, vagy megvonását lehet fegyelmi büntetésként kimondani, ha ennél enyhébb fegyelmi büntetés kiszabása volna indokolt, a fegyelmi vétség megállapítása mellett a büntetés kiszabását i mellőzni kel.
6. § Fegyelmi hatóságok.
- (1) Jelen szabályzat alapján eljáró fegyelmi hatóságok:
1. a Honvédelmi Miniszter – egyrészt közvetlen – másrészt fellebbviteli hatáskörrel,
 2. a közvetlen előljáró (parancsnok).
- (2) A Honvédelmi Miniszter közvetlenül intézkedhet és eljárhat bármely polgári alkalmazottal bármilyen fegyelmi ügyében. A fegyelmi szabályzatban meghatározott összes fegyelmi büntetés kiszabását gyakorolhatja.
- (3) A közvetlen előljáró (parancsnok) a fegyelmi vétségek 3., 4. és 5. pontjában meghatározott vétség elkövetése esetén a fegyelmi eljárást saját: hatáskörében folytatja le, és a vétség megállapítása esetén a fegyelmi büntetések 1–4. pontjában felsorolt fegyelmi büntetést szabhatja ki.
- (4) A fegyelmi vétségek 1., 2. és 6. pontjában meghatározott cselekmények miatt a fegyelmi eljárás megindítása, valamint a határozathozatal a Honvédelmi Miniszter kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az ilyen esőteket haladéktalanul

jelenteni kell, és az ügyre vonatkozó iratokat alapos, részletes indokolással együtt kell felterjeszteni.

(5) A fegyelmi büntetések 5. és 6. pontjában meghatározott fegyelmi büntetést csak a Honvédelmi Miniszter mondhatja ki.

7.§ Fegyelmi eljárás.

(1) Fegyelmi eljárást soha sem szabad a kifogásolt cselekmények és bizonyítékok kellő megvizsgálása, valamint a cselekményt elkövető alkalmazott meghallgatása nélküli lefolytatni.

(2) A fegyelmi büntetést a vétség súlyához és a vétkesség fokához mérten az összes körülményeknek, különösen pedig az esetleges előző fegyelmi büntetéseknek figyelembevételével úgy kell megállapítani, hogy annak a büntetés mellei, nevelő hatása is legyen. A fegyelmi büntetés kiszabása a vétség esetleges büntetőjogi következményeit, illetve a feljelentési kötelezettségei nem érinti.

(3) Az egy esetben kiszabható pénzbírság összege nem haladhatja meg az alkalmazott egy havi összilletményének 20%-át. Az alkalmazottal szemben egy éven belül legfeljebb háromszor van helye jogerősen pénzbüntetés kiszabásának. A pénzbüntetés összegét az alkalmazott illetményéből le kell vonni és a 109.908. H. M. Pénzbírságok és Büntetések csekkszámlára be kell fizetni. Alacsonyabb beosztású illetménycsoportba való besorolás abban áll, hogy az alkalmazott ugyanabban a munkakörben a fegyelmi határozatban megállapított időre – de legfeljebb egy évre – alacsonyabb beosztási illetménycsoportba sorolják be.

(4) A büntetésből való áthelyezés esetén az alkalmazott átköltözködésével felmerült költségeinek megtérítését nem igényelheti.

(5) A fegyelmi úton kimondott azonnali hatályú elbocsátás történhet:

- a) az alkalmazottat esetleg megillető nyugdíjigény fenntartásával,
- b) az alkalmazottat esetleg megillető nyugdíjigény egy részének fenntartásával,
- c) a hozzátartozók ellátási igényének fenntartásával,
- d) minden igény kizárásával.

(5) Az előljáró (parancsnok) által hozott minden jogerős fegyelmi határozati másodpéldányát állománykezelés céljából a H. M. Szü. Fcsfség. polgári osztályára fel kell terjeszteni.

(6) A fegyelmi határozat meghozatala előtt a szükséghez képest vizsgálatot kell tartani és a büntetést kiszabni csak a fegyelmileg vádalt alkalmazottnak a vádbeli cselekmény(ek)re vonatkozó részletes meghallgatása után lehet.

(7) A Honvédelmi Miniszter hatáskörébe tartozó fegyelmi ügyekben az eljárást az általa esetenként kirendelt fegyelmi biztos folytatja le. A fegyelmi biztos jelentése alapján a polgári alkalmazottak Állandó Fegyelmi Bizottsága felülvizsgálja az elkövetett vétséget, a fegyelmi biztos jelentését és az összes

körülmények mérlegelése alapján a büntetés kiszabására javaslatot tesz a Honvédelmi Miniszternek.

(8) Az összes fegyelmi büntetéseket írásbeli határozatban kell kiszabni és abban részletesen meg kell jelölni az alkalmazott terhére rótt cselekményt is. Ki kell szabni a megfelelő fegyelmi büntetést és a fegyelmi határozatot meg kell indokolni. A fegyelmi határozatot – a szóbeli feddés esetét kivéve – az alkalmazottnak kézbesíteni kell.

(9) Szolgálati érdekből az alkalmazott a fegyelmi vétség súlyosságára és természetére tekintettel szolgálati helyétől távoltartható. Az előjárónak (parancsnoknak) ilyen esetben kérni kell a H. M. Szü. Fcsfőség polgári osztálya útján az alkalmazott állásától való felfüggesztését, az erre indokul szolgáló körülmények részletes ismertetésével. A felfüggesztés történhet az alkalmazott összes illetményeinek beszüntetése, vagy élelmezési illetmény (törzsilletmény és családi pótlék) folyósítása mellett. A felfüggesztés tartama legfeljebb két hónap lehet. Ha a fegyelmi határozat nem mondja ki az elbocsájtást a visszatartott illetményt ki kell fizetni.

(10) Amennyiben a fegyelmi eljárás alá vont alkalmazottal szemben a vádbeli cselekmény alapján egyidejűleg bűnvádi eljárás is van folyamatban, a fegyelmi eljárás lefolytatását – a szükséghez képest – a jogerős bírói ítélet meghozataláig fel lehet függeszteni. Ilyen esetben az alkalmazottnak a szolgálat alóli felmentése legfeljebb a jogerős bírói ítélet meghozatalát követő négy hétig terjedhet. A bűnvádi eljárás alá vont alkalmazott összes illetményének folyósítása beszüntetendő.

(11) A fegyelmi határozatokat indokolásukkal együtt – erre vonatkozó kifejezett rendelkezés esetén – az alkalmazott munkahelyének dolgozói előtt megfelelő politikai kiértékeléssel ismertetni kell. Az alkalmazott ellen a fegyelmi eljárást, akkor is le kell folytatni, ha állásáról lemond.

8. § Fellebbezés a fegyelmi határozatok ellen.

Az előjáró (parancsnok) által hozott elsőfokú fegyelmi határozat ellen – a szóbeli feddés esetét kivéve – az alkalmazott a határozat kézbesítésétől számított 8 nap alatt az elsőfokú határozatot hozó előjárónál (parancsnoknál) írásban benyújtott és a Honvédelmi Miniszterhez címezett fellebbezésnek van helye. A Honvédelmi Miniszter által hozott fegyelmi határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

9. § A rendelet életbeléptetése.

Jelen rendelet megjelenésekor lép hatályba, rendelkezéseit azonban a folyamatban lévő fegyelmi ügyekben is alkalmazni kell.

Budapest, 1951. január 13.

Hozzáfűzésem:

Az előjárók (parancsnokok) jelen rendeletemet az állományukba tartozó polgári alkalmazottak előtt részletesen ismertessék és tegyék oktatás tárgyává.

Budapest, 1951. január 26.

A belügyminiszternek, a honvédelmi miniszternek és az igazságügyminiszternek 7.100/1950. (1951. I. 5.) B. M. számú rendelete a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény és a katonai igazságügyi szervezet, valamint a katonai büntetőbíráskodásban a fellebbvitel módosításáról szóló 1948. évi LXIII. törvény rendőrségre vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtása ügyében kiadott 208.000/1949. (II. 16.) B. M. számú rendelet módosítása tárgyában.

(Közigazgatási rendszám: 5.302.)

Az 1948:LXII. tv. (Ktbt.) 125. §-ának (3) bekezdésében, a 128. §-ában és az 1948:LXIII. tv. (Kbpt.)

9. § (5) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeljük:

1. §. Ahol a 208.000/1949. (II. 16.) B. M. számú rendelet (továbbiakban: Rendelet) kerületi főkapitányt, illetőleg kerületi főkapitányságot említ, Budapesten a budapesti rendőrkapitányságot, illetőleg a budapesti rendőrkapitányság vezetőjét, egyéb helyen a megyei rendőrkapitányságot, illetőleg a megyei rendőrkapitányság vezetőjét kell érteni.

2. §. A Rendelet 5. §-ának (1) bekezdése hatályát veszti és helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A rendőrség tagjai által elkövetett bűncselekmények tekintetében a katonai törvényszékek illetékessége a következők szerint állapíttatik meg:

a) a budapesti katonai törvényszék illetékessége kiterjed: a budapesti rendőrkapitányság, a Pest megyei, Nógrád megyei, Heves megyei, Komárom megyei, Fejér megyei, Győr-Sopron megyei és Veszprém megyei rendőrkapitányság működési területére;

b) a pécsi katonai törvényszék illetékessége kiterjed: Baranya megyei, Somogy megyei, Tolna megyei, Vas megyei és Zala megyei rendőrkapitányság működési területére;

c) a szegedi katonai törvényszék illetékessége kiterjed: Bács-Kiskun megyei, Békés megyei és Csongrád megyei rendőrkapitányság működési területére;

d) a debreceni katonai törvényszék illetékessége kiterjed: Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, Hajdú-Bihar megyei, Szabolcs-Szatmár megyei, Szolnok megyei rendőrkapitányság működési területére.”

3. §. A 2. §-ban foglalt rendelkezés a katonai igazságügyi hatóságok előtt a jelen rendelet hatálybalépésének napján már folyamatban lévő ügyekben nem nyer alkalmazást.

**1952. évi 6. törvényerejű rendelet a katonai büntetőtörvénykönyvről
szóló 1948. évi LXII. törvény kiegészítéséről**

1. § A katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény (Ktbtk.), valamint az azt kiegészítő és módosító rendelkezések hatálya az 1951. évi 31. tvr. 20. §-a (1) bekezdésének d) és f) pontjaiban említett testületek tagjaira is kiterjed.
2. § A pénzügyőrség tagjai a katonai büntető törvények alkalmazásában ugyanolyan elbírálás alá esnek, mint a rendőrség tagjai.
3. § Az 1951. évi 31. tvr. 20. §-a (1) bekezdésének h) pontja azzal egészítettetik ki, hogy katonai büntető eljárás alá tartoznak a pénzügyőrség tagjain kívül a pénzügyőrség egyéb alkalmazottai is.
4. § A jelen törvényerejű rendelet végrehajtásáról a honvédelmi, a belügy- és a pénzügyminiszter egyetértésben gondoskodnak.

**20/1952. (III. 23.) MT rendelet büntető ügyekben a titoktartás
kötelezettsége alóli felmentésről**

A minisztertanács a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. tv. (Bp.) 56. §-ának (3) bekezdése alapján a következőket rendeli:

1. § A Bp. 56. §-a alá tartozó esetekben a titoktartás kötelezettsége alól az alábbi §-okban felsorolt felettes szervek adnak felmentést.
2. § A felmentést a minisztertanács elnökének, elnökhelyetteseinek és tagjainak a Népköztársaság Elnöki Tanácsa, a minisztertanács főfelügyelet alá tartozó állami szervek vezetőinek pedig a minisztertanács adja.
3. § (1) Az állami alkalmazottnak, továbbá a közérdekű testületek (bizottságok stb.) tagjainak és alkalmazottainak, valamint a bíraskodásban közreműködő népi ülnököknek az állami hatóság (hivatal stb.), illetőleg a közérdekű testület (bizottság stb.) vezetője, a vezetőnek pedig az illetékes miniszter (a miniszter felügyelete alatt nem álló főhatóság vezetője) adja a felmentést.
(2) A felmentést az állami vállalatoknál és az egyéb állami gazdálkodó szerveknél az igazgatónak, továbbá a közvetlenül a miniszter alá rendelt vállalatoknál, a trösztöknél, a központoknál, az egyesületeknél és a gazdasági irodáknál a főmérnöknek (az igazgató első helyettesének) és a főkönyvelőnek is az illetékes miniszter, illetőleg annak a főhatóságnak vezetője adja, amely alá a vállalat (szerv) tartozik. A vállalatok és a többi állami gazdálkodó szervek alkalmazottainak egyébként a felmentést a vállalat (szerv) igazgatója adja.
(3) Az (1)-(2) bekezdés rendelkezései az 5. § alá tartozó esetekben nem irányadók.

4. § A Néphadsereg nemhivatásos tagjainak katonai vonatkozású ügyekben a honvédelmi miniszter ad felmentést. A Néphadsereg hivatásos tagjainak felmentésére a 3. § irányadó.

5. § (1) A helyi tanácsok tagjai, a helyi tanácsoknál és intézményeiknél működő alkalmazottak, úgyszintén a helyi tanácsok felügyelete alá tartozó állami vállalatok és egyéb állami gazdálkodó szervek igazgatói részére az illetékes megyei tanács végrehajtóbizottságának elnöke, Budapesten pedig a városi tanács végrehajtóbizottságának elnöke ad felmentést.

(2) A helyi tanácsok felügyelete alá tartozó állami vállalatok és egyéb állami gazdálkodó szervek egyéb alkalmazottainak a felmentést a vállalat (szerv) igazgatója adja.

(3) A megyei tanács és a budapesti városi tanács végrehajtóbizottságának elnöke részére a felmentést a belügyminiszter adja.

6. § A felmentés megadása körében az előző §-okban említett alkalmazottak alatt az akár állandó, akár esetenkénti megbízatásban eljáró személyeket is érteni kell.

790 H. M. Igü. osztály – 1952. számú körrendelet. A katonai igazságügyi szervek új elnevezése és illetékességi területe.

I.

A katonai büntető eljárásban 1952. évi január hó 1. napján hatályba lépett újabb jogszabályok folytán a katonai igazságügyi szervek elnevezésében a következő változások állottak be:

Az eddigi Katonai Főtörvényszék elnevezése az 1951. évi 31. tvr. (Bp.) 22. §-ának (1) bekezdése szerint „Katonai Felsőbíróság”. Az eddigi katonai törvényszékek a Bp. 22. §-ának (1) bekezdése és a 9510/1951. (XII. 30.) H. M. számú rendelet 2. §-ának (1) bekezdése szerint „hadbíróság” elnevezéssel folytatják működésüket, pl. „Debreceni hadbíróság”. (A katonai ügyészségek és az egyes hadbíróságok mellett működnek és a székhelyük szerinti elnevezést használják, pl. „Budapesti katonai ügyészség”. Az eddigi katonai büntetőintézetek elnevezése a 8120/igü.–1951. számú rendelet 1. §-a szerint „katonai börtönre” változott, pl. „Szegedi katonai börtön”. A fentiek folytán a katonai igazságügyi szervek eddigi elnevezése helyett a most említett új elnevezéseket kell használni.

II.

Az egyes hadbíróságok illetékességi területét a 9510/1951. (XII. 30.) H. M. számú rendelet 2. §-ának (2) bekezdése a következőképpen állapítja meg:

A budapesti hadbíróság illetékessége Pest, Komárom, Fejér, Veszprém, Győr-Sopron, Vas, Nógrád, Heves és Szolnok megyék, a pécsi hadbíróság illetékessége Baranya, Tolna, Somogy és Zala megyék, a szegedi hadbíróság illetékessége Csongrád, Bács-Kiskun és Békés megyék, a debreceni hadbíróság illetékessége Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék területére terjed ki. A katonai ügyészség illetékessége annak a hadbírósnak az illetékessége után igazodik, amely mellett működik. Előforduló bűneseteknél a feljelentést (tényvázlatot) ahhoz a katonai ügyészséghez kell megküldeni, amelynek az illetékességi területén a bűncselekményt elkövették. Ha ez nem esik egybe a terhelt állomáshelyével, a feljelentést (tényvázlatot) az állomáshely szerint illetékes katonai ügyészségnek kell megküldeni. Pl.: Ha a bűncselekményt Vas megye területén követték el, illetőleg az alakulat Vas megye területén állomásozik, a tényvázlatot a budapesti katonai ügyészséghez kell beküldeni, mert az idézett szabályok szerint Vas megye területe a budapesti katonai ügyészség illetékességi területéhez tartozik. E körrendeletet az „Útmutató a fegyelmi- és a bűnügyekben intézkedő parancsnokok számára” című szolgálati könyv 44. pontjánál elő kell jegyezni.

Budapest, 1952. február 22.

750/1 Igü. osztály 1952. számú körrendelet. A hadbírói joggyakorlat és a hadbírói vizsga szabályozása.

A bírói és államügyészi, valamint a hadbírói képzésről szóló 277/1950. (XI. 26.) M. T. számú rendelet (továbbiakban /R.) 14. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

A joggyakorlat.

1. § (1) A katonai bírósági joggyakorlatot katonai bíróságnál vagy katonai ügyészségnél kell eltölteni.
- (2) A joggyakorlatot a honvédelmi miniszter által adott utasítások figyelembevételével a katonai bíróság, illetőleg a katonai ügyészség vezetője irányítja.
- (3) A joggyakorlat kezdetére, félbeszakítására 1 és befejezésére vonatkozó adatokat a katonai bíróság, illetőleg a katonai ügyészség vezetője köteles nyilvántartani és a joggyakorlaton levőnek áthelyezése esetében az új közvetlen vezetővel közölni. A joggyakorlatról a katonai bíróság, illetőleg a katonai ügyészség vezetője ad tanúsítványt
2. § (1) A joggyakorlat tartama alatt a joggyakorlaton levőket úgy kell foglalkoztatni, hogy a katonai bíró, illetőleg a katonai ügyészi tennivalók

minden fontosabb ágában alapos kiképzésben részesüljenek és alkalmuk legyen a katonai bírósági, illetőleg a katonai ügyészségi ügykezelést is megismerni.

(2) A katonai bírónak, illetőleg a katonai ügyésznek arra kell törekednie, hogy a hozzá beosztott hadbírójelölt alaposan felkészüljön hivatásának teljesítésére. Evégből köteles őt munkájában útbaigazítani, vele gyakorlati ismereteit közölni s a hadbírójelöltet oly módon foglalkoztatni, hogy az lehetőleg érdemi munkában is részt vegyen.

A hadbíró vizsga.

3. § A Hadbírói Vizsgabizottság (a továbbiakban: bizottság) mind a vizsgára bocsátás kérdésében, mind a szóbeli vizsgán elnökből és két tagból álló tanácsban jár el.

4. § (1) A vizsga első részére azt a hadbírójelöltet lehet bocsátani, aki egy évet joggyakorlaton töltött. (R. 7. §.).

(2) A vizsga második részére a hadbírójelölt az első résszel együtt vagy a vizsga első részének sikeres kiállása után egy éven belül bármikor jelentkezhetik. A vizsga harmadik részére a megelőző részekkel, illetőleg a második résszel együtt, vagy a második rész sikeres kiállása után, az első rész letételétől számított egy éven belül bármikor lehet jelentkezni.

(3) A vizsgára bocsátásra irányuló kérvényhez csatolni kell:

1. az egyetemi leckeönyvet (indexet) eredetiben;

2. a folyamodó tudományegyetemi jogi tanulmányainak befejezését igazoló bizonyítványt;

3. a joggyakorlatot igazoló bizonyítványokat (1. §. (3) bek.);

4. a vizsga második, illetőleg harmadik részére jelentkezés alkalmával az előző rész sikeres kiállítását igazoló „Ideiglenes bizonyítványt”. (8. §.)

(4) A kérvényt a katonai bíróság, illetőleg ügyészség vezetője útján szolgálati úton kell a Hadbírói Vizsgabizottsághoz előterjeszteni.

(5) A vizsgára bocsátás iránti kérelemnek helyt nem adó határozat ellen a határozat kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt fellebbezésnek van helye a honvédelmi miniszterhez.

5. § (1) írásbeli vizsgái feladatok céljaira tényvázlatok szolgálnak; ezek alapján a jelöltnek polgári vagy katonai bírósági, illetőleg katonai ügyészség határozatot és a fél perbeli cselekményének megfelelő iratot vagy jogi véleményt kell kidolgoznia. A tényvázlatokat szakcsoportjuk anyagából a bizottság tagjai készítik el.

(2) A hadbírójelöltnek az írásbeli vizsgán valamelyik szakcsoportból egy feladatot kell kidolgoznia.

(3) Az írásbeli vizsgán az ügyrendben (9. §. (2) bek.) megállapított szabályoknak megtartását a vizsgabiztos ellenőrzi. A vizsgabiztost az elnök jelöli ki.

(4) A bizottság azt a jelöltet, aki az írásbeli vizsgán súlyos szabálytalanságot követ el, a vizsga folytatásától eltilthatja és újabb vizsgára bocsátását legfeljebb egy év tartamára felfüggesztheti. Ismételt súlyos szabálytalanság esetében a jelöltet a vizsgától végérvényesen el lehet tiltani.

(5) A bizottságnak az előbbi bekezdés alapján hozott határozata ellen annak kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt fellebbezésnek van helye a honvédelmi miniszterhez.

6. § (1) Az írásbeli vizsga szabályszerű befejezése után a jelöltet szóbeli vizsgára kell bocsátani.

(2) A szóbeli vizsga nyilvános. A rendre az elnök ügyel fel. A rendzavaró hallgatót az elnök a helyiségből kiutasíthatja és a vizsga zavartalanúsága érdekében szükséges intézkedéseket megteheti.

(3) Mindegyik jelölt külön tesz szóbeli vizsgát.

(4) A vizsga időtartamát a bizottság határozza meg akként, hogy a hadbírójelölt képzettségéről alapos meggyőződést szerezhessen.

(5) A jelöltet a bizottság elnöke, és mindegyik tagja rendszerint egy-egy szakcsoport anyagából vizsgáztatja. A kérdések feltevésénél ügyelni kell a vizsga gyakorlati jellegére és törekedni kell arra, hogy a hadbírójelölt feleleteiből ne csak a jogszabályokban való jártassága, de azok gyakorlati alkalmazására való képessége is megítélhető legyen.

7. § (1) A szóbeli vizsga befejezése után a bizottság a vizsga elfogadása tárgyában szótöbbséggel határoz és határozatát azonnal kihirdeti. A szóbeli vizsgáról jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a bizottság határozatát is.

(2) A szóbeli vizsga eredményének megállapításánál 1 az írásbeli vizsga eredményét is figyelembe kell venni.

(3) A bizottság a jelölt vizsgáját csak akkor fogadhatja el, ha a jelölt az írásbeli és a szóbeli vizsgán olyan fokú gyakorlati tudás jelét adta, amelynek alapján őt képesnek lehet tekinteni a hadbírói hivatás kifogástalan ellátására. Az elfogadott vizsgát annak megfelelően, hogy a jelölt tudása milyen fokúnak bizonyult, „kitűnő eredménnyel”, vagy „sikerrel” kiállottnak kell minősíteni. „Kitűnő” minősítést csak egyhangú határozattal lehet adni. A „kitűnő” eredménnyel képesített jelölt nevét a honvédelmi miniszternek be kell jelenteni és a vizsga kitűnő eredményét a hadbírójelölt előjárójával is közölni kell.

(4) Ha a bizottság a jelölt vizsgáját akár egy, akár több szakcsoportból nem fogadja el, a megfelelő szakcsoportból, illetőleg szakcsoportokból a vizsga ismételtesére utasítja.

(5) A vizsga ismételtesére egy tárgyból a sikertelen vizsga napjától számított két hónap, több tárgyból a sikertelen vizsga napjától számított három hónap eltelte előtt nem lehet jelentkezni. A vizsga első részének egy vagy két szakcsoportjából a vizsga ismételtesére utasított jelölt a vizsga megismételtesére a

sikertelen vizsga határnapjától számított hat hónapon belül jelentkezni köteles. Ha ezt elmulasztja és a mulasztást elfogadható okkal igazolni nem tudja,' a vizsgát minden szakcsoportból köteles megismételni. Az ismételt vizsga eredményének megállapítására is a jelen §. (3) és (4) bekezdésében foglalt rendelkezések az irányadók.

8. § (1) A bizottság annak, aki a szakvizsga első vagy második részét sikerrel kiállotta, arról ideiglenes bizonyítványt, annak a jelöltnek pedig, aki a hadbírói vizsga mindhárom részét sikerrel kiállotta, oklevelet ad.

(2) Az ideiglenes bizonyítvány szövege a következő:

Ideiglenes bizonyítvány

a hadbírói vizsga első második részének letételéről. A Hadbírói Vizsgabizottság bizonyítja, hogy aki községben, városban az évi hó napján született, a hadbírói vizsga első részének tárgyaiból a mai napon második befejezett vizsgát kiállotta. Ennek a bizonyítványnak képesítő hatálya nincsen és csak arra a célra szolgál, hogy a jelölt a szakvizsga második harmadik részére jelentkezés alkalmával a vizsga előző részének sikeres kiállását igazolja. Budapest évi. .hó napján. a bizottság elnöke. a bizottság tagjai. P H.

(3) Az oklevél szövege a következő: A Hadbírói Vizsgabizottság tanúsítja, hogy ... aki községben városban az évi hó napján született, a mai napon befejezett hadbírói vizsgát kiállotta. Budapest, 19.. évi ...hó napján. a bizottság elnöke. a bizottság tagjai.

(4) A bizonyítványban és az oklevélben a vizsga eredményéhez képest fel kell tüntetni, hogy a jelölt a szakvizsgát kitűnő eredménnyel" vagy „sikeresen" állotta ki.

9. § (1) A bizottság ügyeit az elnök és a titkár intézi.

(2) Az ügyrendi szabályokat az elnök állapítja meg.

(3) A bizottság hivatalos pecsétül a Magyar Népköztársaság címerét használja a "következő felirattal:

„Hadbírói Vizsgabizottság."

10. § A bizottság elnöke az elveszett vagy megsemmisült eredeti oklevél "tulajdonosának kérelmére személyazonosságának megállapítása és az oklevél elvesztésének valószínűsítése után a vizsgálati jegyzőkönyvek és egyéb vizsgálati iratok alapján bizonyítványt ad a következő alakban:

Bizonyítvány

Alulírott vizsgabizottsági elnök bizonyítja, hogy az őrizetében levő vizsgálati iratok tanúsága szerint aki városban községben az évi hó napján született, az évi hó napján befejezett hadbírói vizsgát kiállotta és erről részére az oklevél kiadatott. Ennek hitelül az állítólag elveszett (megsemmisült) eredeti oklevél pótlására ez a Bizonyítvány szolgál. Budapest évi hó napján. P. H. a hadbírói vizsgabizottság elnöke.

Vegyes rendelkezések.

11.§ (1) Az, 1951. évi január hó 1. napja előtt az akkori jogszabályoknak megfelelően folytatott joggyakorlatot a hadbírói vizsgára bocsátáshoz megkívánt joggyakorlatba teljes egészében be kell számítani.

(2) A 1177.800/1950. (XII. 24.) I. M. számú rendelet 11. §-ának (2) bekezdését a hadbírójelöltek tekintetében is megfelelően alkalmazni kell/

(3) A katonai jogi szakvizsga szabályozásáról szóló 6.300/eln. igü.–1947. H M. számú rendelet (Honvédségi ' Közlöny 125. old.) és azt kiegészítő és módosító jogszabályok hatályukat veszítik.

Budapest, 1952. február 22.

3524/Igü. Csf. – 1952. számú Utasítás. A katonai büntető eljárásban alkalmazott szakértőkről és egyéb eljárási kérdésekről.

1. § Az igazságügyminiszternek a büntető ügyekben szakértők igénybevételéről és a szakértők eljárására vonatkozó különleges szabályok megállapításáról szóló, 3/1952. (I. 15.) I. M. sz. rendeletét az alábbi 2–7. §-okban foglalt eltérésekkel a katonai büntető eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

2. § (1) A katonai büntető eljárásban szakértőként rendszerint katonai személyt kell alkalmazni.

(2) A 3/1952. (I. 15.) I. M. sz. rendelet 1–3. §-ai rendelkezéseinek szem előtt tartásával igénybe lehet venni más személyt (szervet) is szakértőként, ha megfelelő szakértelemmel bíró katonai személy nem áll rendelkezésre, vagy kellő időben el nem érhető.

3. § A szakértőként alkalmazott katonai személyt szakértői díj nem illeti meg.

4. § (1) Ha az ügy kiemelkedő fontossága indokoltta teszi, a katonai büntetőeljárásban felmerülő orvosi kérdésekben a szakértővizsgálat közvetlen teljesítése és vélemény nyilvánítása végett a honvédelmi minisztérium egészségügyi csoportfőnökségéhez kell fordulni.

(2) Ha orvosi kérdésekben szakértői vélemény felülvizsgálata válik szükségessé, ugyancsak a honvédelmi minisztérium egészségügyi csoportfőnökségének véleményét kell kikérni.

5. § A 3/1952. (I. 15.) I. M. sz. rendelet 12. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezéseket alkalmazni kell a katonaeorvos, valamint az 1951:31. tvr. 20. § (1) bekezdésének b)–g) pontjában említett testületek állományába tartozó orvos által kiállított leletre és véleményre is.

6. § (1) Ha a terhelt elmeállapotának hosszabb megfigyelése szükséges, azt rendszerint erre alkalmas katonai gyógyintézetben kell fogatosítani.

(2) Ha az (1) bekezdésben említett megfigyelés katonai gyógyintézetben nem fogatosítható, az igazságügyi országos megfigyelő és elmeorvosintézetbe

való beutalás végett az iratok felterjesztése mellett a honvédelmi miniszterhez kell javaslatot tenni.

7. § (1) A katonai büntető eljárás körében az eltemetéshez (elhamvasztáshoz) valamint bűncselekmény gyanúja esetén az eltemetett holttest kihantolásához szükséges engedélyt a katonai ügyészség adja meg.

(2) A katonai ügyészség adja meg az eltemetéshez (elhamvasztáshoz) szükséges engedélyt akkor is, ha katonai személy nem természetes halállal halt meg, vagy ha a meghalt katonai személy kiléte nem állapítható meg. feltéve, hogy a halálessettel kapcsolatban polgári büntetőeljárás nem indult.

8. § A büntetőeljárásban a tanúk díjazásáról szóló 90.860/1951. (XII. 29.) I. M. sz., továbbá a lefoglalásra és a zár alá vételre vonatkozó egyes rendelkezésekről szóló 10910/1951. (XII. 29.) I. M. sz., valamint a javító-nevelésre utalt fiatalokúaknak nevelőintézetbe beutalásáról szóló 2/1952. (I. 15.) I. M. számú rendeleteket a katonai büntető eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

Budapest. 1952. június 26.

1953. évi 13. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság ügyészségéről

I. FEJEZET

Alapvető rendelkezések

1. § A Magyar Népköztársaság Alkotmányának 42. §-a értelmében a törvényesség megtartása felett a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze örökdik. A legfőbb ügyész e jogkörében ügyel arra, hogy a minisztériumok, a hatóságok, hivatalok, intézmények és egyéb szervek, az államhatalom helyi szervei, valamint a polgárok a törvényeket megtartsák.

2. § (1) Az Alkotmány 43. §-a értelmében a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészét az Országgyűlés választja hat évi időtartamra. Az Országgyűlés a legfőbb ügyészt visszahívhatja.

(2) A legfőbb ügyész az Országgyűlésnek felelős és működéséről az Országgyűlésnek beszámolni köteles.

3. § (1) A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze mind közvetlenül, mind pedig a neki alárendelt ügyészek útján örökdik a törvények megtartása felett.

(2) A legfőbb ügyész vezeti és irányítja a Magyar Népköztársaság ügyészségének tevékenységét. Ebből a célból utasításokat és rendelkezéseket bocsát ki; közvetlenül, vagy beosztottjai útján ellenőrzi az alárendelt ügyészségek munkáját; az ügyészség működésével kapcsolatos kérdésekben összehívja az ügyészek és nyomozók értekezleteit.

4. § A Magyar Népköztársaság Alkotmányának 44. §-a értelmében az ügyészek az államigazgatási és a helyi államhatalmi szervektől függetlenül járnak el.

5. § (1) A legfőbb ügyész tanácskozási joggal részt vesz a Népköztársaság Elnöki Tanácsának és a Minisztertanács ülésein.

(2) A megyei (Budapest fővárosi), a városi és a járási (budapesti kerületi) ügyészek tanácskozási joggal részt vesznek a megyei (budapesti városi), a városi és a járási (budapesti kerületi) tanácsok, valamint azok végrehajtó-bizottságainak ülésein.

6. § (1) A törvények megtartása feletti felügyelet célja:

a) az egységes törvényesség megszilárdítása,

b) az állami és társadalmi rend, a társadalmi tulajdon védelme és a Magyar Népköztársaság rendjét, biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető mindennemű cselekmény következetes üldözése,

c) a Magyar Népköztársaság állampolgárai részére az Alkotmányban biztosított politikai, munkaügyi, lakásügyi és egyéb személyi, valamint vagyoni jogok és törvényes érdekek védelme.

(2) Az (1) bekezdésben említett feladatok ellátása során a legfőbb ügyész és az alárendelt ügyészek a törvényesség biztosítása érdekében

a) őrökdenek a minisztériumok és a Minisztertanácsnak közvetlenül alárendelt szervek, az ezeknek alárendelt hatóságok, hivatalok, intézmények és az államigazgatás egyéb szervei, valamint az államhatalom helyi szervei által kiadott rendeletek, határozatok és utasítások, továbbá egyéb intézkedések törvényessége felett, valamint a felett, hogy a hivatalos személyek és a polgárok a törvény rendelkezéseit ne sértsek meg (általános törvényességi felügyelet);

b) biztosítják a bűncselekmények gyors feltárását és kinyomozását felügyeletet gyakorolnak a nyomozószervek tevékenysége felett (a nyomozás törvényessége feletti felügyelet);

c) őrökdenek a felett, hogy a Magyar Népköztársaság bíróságai helyesen alkalmazzák a törvényeket (a bíróságok tevékenységének törvényessége feletti felügyelet);

d) őrökdenek a letartóztatóintézetekben való fogvatartásra vonatkozó törvények és szabályok megtartása felett (a letartóztatóintézetekben való fogvatartás törvényessége feletti felügyelet).

II. FEJEZET

A minisztériumok, az alájuk rendelt hatóságok, az államhatalom helyi szerve, a gazdasági és társadalmi szervezetek, valamint az állampolgárok eljárásának törvényessége feletti felügyelet

7. § (1) A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze és az alárendelt ügyészi szervek kötelesek kellő időben, hajthatatlanul, az elkövető személyére való tekintet nélkül megfelelő intézkedéseket tenni, ha a Magyar Népköztársaság törvényeit bármi módon megsértik.

(2) A törvényesség feletti felügyelet gyakorlása során a legfőbb ügyészt, továbbá a megyei (Budapest fővárosi), a városi, a járási (budapesti kerületi), valamint a közlekedési ügyészeket illetékességi körükben, illetve különleges hatáskörük folytán a következő jogok illetik meg:

a) megtekinthetik a minisztériumok és a Minisztertanácsnak közvetlenül alárendelt szervek, az ezeknek alárendelt hatóságok, hivatalok, intézmények és az államigazgatás egyéb szervei, az államhatalom helyi szervei, a vállalatok, továbbá a szövetkezeti és társadalmi szervezetek által kiadott határozatokat, rendelkezéseket és utasításokat;

b) az a) pontban említett szervek vezetőitől, valamint egyes hivatalos személyektől okmányok és adatok rendelkezésre bocsátását és felvilágosítások adását követelhetik meg, ha ez a törvényesség biztosítása érdekében szükséges;

c) az a) pontban említett szervek vezetőitől vizsgálat lefolytatását követelhetik az alájuk rendelt hivatalok, vállalatok és szervezetek tevékenysége felett, ha ez az ügyesség adatai alapján a törvényesség biztosítása érdekében szükségesnek látszik;

d) az a) pontban említett szerveknél vizsgálatot folytathatnak annak megállapítására, hogy megtartották-e a törvényeket, illetőleg e szervek vagy a hivatalos személyek nem sértették-e meg az állam érdekét, vagy az állampolgárok törvényes érdekeit.

8. § (1) Ha az ügyész megállapítja, hogy valamely szerv a törvények megsértésével adott ki határozatot, rendelkezést, utasítást vagy tett egyéb intézkedést, javaslatot tesz a törvényellenesen eljáró szervhez az intézkedés hatályon kívül helyezése iránt (ügyészi óvás).

(2) A törvény megsértése miatt benyújtott ügyészi óvást az illetékes szerv köteles nyolc napon belül megvizsgálni. Ha az a szerv, amelynél az ügyész óvást emel, e határidőn belül az óvást nem vizsgálja meg, a kifogásolt intézkedés végrehajtását köteles felfüggeszteni és erről az ügyészt értesíteni.

(3) Ha az a szerv, amelynél az ügyész óvást emel, az óvást alaptalannak tartja, a kifogásolt intézkedésre vonatkozó iratokat az óvással, valamint észrevételeivel együtt felülvizsgálat céljából a felettes szervhez továbbítja. A felettes szerv határozata ellen a legfőbb ügyész az illetékes miniszternél vagy a Minisztertanácsnál óvást emelhet.

9. § Az ügyész azok ellen a hivatalos vagy egyéb személyek ellen, akik a törvényt megsértették, az elkövetett törvénysértés természetéhez képest büntető, vagy fegyelmi eljárást, illetőleg államigazgatási úton pénzbüntetés (pénzbírság) kiszabása iránti eljárást kezdeményez.

10. § Az ügyész a minisztériumok és a Minisztertanácsnak közvetlenül alárendelt szervek, az ezeknek alárendelt hatóságok, hivatalok, intézmények és egyéb szervek, az államhatalom helyi szervei, továbbá a szövetkezeti és

társadalmi szervezetek vezetőinek javaslatot tehet a törvénysértő intézkedések kiküszöbölésére és az ilyen intézkedések megelőzésére.

11. § (1) Az ügyész örködik az állampolgárokkal szemben az államigazgatási úton kiszabott pénzbüntetések (pénzbírságok) törvényessége felett. E felügyelet ellátása során az ügyészt illetékességi körében a következő jogok illetik:

- a) tárgyalási joggal részt vehet az eljárásban;
 - b) betekinthes az ügyek irataiba és az ilyen ügyekben eljáró szervek tevékenységével kapcsolatos, más okmányokba;
 - c) követelheti bármely ügynek felülvizsgálat céljából az ügyészség részére történő átadását.
- (2) Az ügyész köteles óvást emelni az (1) bekezdés alá eső ügyekben hozott minden törvénysértő határozat ellen.
- (3) Az ügyészi óvásnak a kifogásolt határozat végrehajtására halasztó hatálya van.

III. FEJEZET

A bűnügyi nyomozás törvényessége feletti felügyelet

12. § A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze és az alárendelt ügyészek kötelessége, hogy

- a) biztosítsák a bűncselekmények gyors felderítését és megindítsák a büntető eljárást a Népköztársaság ellenségei, a társadalmi tulajdon fosztogatói, az üzérkedők és egyéb bűnözői ellen;
- b) mindent elkövessenek annak érdekében, hogy senkit törvényellenesen és alaptalanul ne vonjanak büntetőjogi felelősségre, ne fosszanak meg személyes szabadságától és hogy mindenki mentesüljön minden zaklatástól, törvénytelen korlátozástól és jogfosztástól;
- c) mindent elkövessenek annak érdekében, hogy a bűnügyek nyomozása a megállapított határidők alatt befejeződjék.

13. § (1) A hazaárulás, a kémkedés és más különösen veszélyes államellenes bűncselekmények ügyében a nyomozást a Belügyminisztérium államvédelmi szervei folytatják le.

(2) A hivatali, a tervgazdálkodás elleni, továbbá a társadalmi tulajdon elleni nagyjelentőségű bűncselekmények, az üzemi balesetek, a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények, úgyszintén minden más bűncselekmény ügyében, amelyet a büntető perrendtartás a megyei bíróság hatáskörébe utal, a nyomozást az ügyészségi nyomozók folytatják le.

(3) A járásbíróági hatáskörbe tartozó többi ügyben a rendőri szervek végzik a nyomozást.

(4) Az ügyész a bűncselekmény felfedése érdekében bármely járásbíróság elé tartozó ügyben az ügyészségi nyomozót, a megyei bíróság elé tartozó ügyben pedig a rendőrségi szerveket megbízhatja a nyomozás lefolytatásával.

14. § (1) Az ügyész a nyomozás feletti felügyeletet illetékességi köre vagy különleges hatásköre alapján látja el.

(2) A legfőbb ügyész, a megyei (Budapest fővárosi) ügyész, a városi és a járási (budapesti kerületi) ügyész illetékességi körében vagy különleges hatásköre alapján

a) javasolhatja az ügyészségi, illetőleg a rendőrségi (államvédelmi) nyomozószerveknek a nyomozás lefolytatását;

b) felülvizsgálhatja azoknak az intézkedéseknek törvényességét, amelyeket a nyomozószervek a hivataloknak, vállalatoknak, szervezeteknek és polgároknak valamely bűncselekmény elkövetésére vonatkozó bejelentései és közlései alapján tettek;

c) a nyomozószervektől a bűnügyeket felülvizsgálatra magához követelheti;

d) kötelező utasításokat adhat a nyomozószerveknek a bűncselekmények felderítése és kinyomozása terén, ideértve a vádlottak őrizetbevételére és szabadonbocsátására, továbbá a vádlottakkal szemben más megelőző intézkedés foganatosítására vagy hatályon kívül helyezésére, úgyszintén a bűnösök felkutatására vonatkozó utasításokat is;

e) részt vehet a nyomozószervek által folytatott nyomozati eljárásban, valamint személyesen lefolytathatja bármely ügyben a nyomozást;

f) a bűnügyeket a nyomozószerveknek a szükséges utasításokkal pótnyomozásra visszaküldheti, vagy pedig átadhatja az ügyet nyomozásra más nyomozószervnek, illetőleg az ügyészségi nyomozóknak;

g) a törvény által meghatározott okok alapján megszüntetheti a büntető eljárást (a további nyomozást);

h) megbízhatja a rendőrségi (államvédelmi) szerveket egyes nyomozati intézkedések megtételével olyan ügyekben, amelyekben a nyomozást az ügyészségi nyomozók folytatják, így különösen a bűnösök felkutatása, előállítása, őrizetbevétele, letartóztatása vagy a foganatosítandó házkutatás tekintetében.

15. § (1) Bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy előzetes letartóztatását bármely nyomozószerv csak az ügyész jóváhagyásával eszközölheti.

(2) Ha a terheltet a büntető perrendtartás alapján a nyomozószervek vették őrizetbe, további fogvatartásához az őrizetbevételtől számított huszonnégy órán belül ügyészi hozzájárulást kell kérni.

(3) A terhelt letartóztatására vonatkozó ügyészi határozat ellen panasznak van helye a felettes ügyészhez. A panasznak nincs halasztó hatálya.

16. § Ha az ügyész az ügyészségi nyomozók vagy más nyomozószervek által lefolytatott nyomozás alapján a terheltnek felrótt bűncselekményt bizonyítottanak tartja, a büntető perrendtartás értelmében vádiratot készít és az ügyet az illetékes bírósághoz teszi át eljárás végett.

17. § Ha az ügyészégi nyomozó, vagy más nyomozószerv nem ért egyet az ügyész indítványával, ellene panaszt emelhet a felettes ügyésznél; a panasznak nincs halasztó hatálya.

18. § A legfőbb ügyész által a törvények alapján a nyomozásra nézve kiadott általános irányelvek, utasítások és tájékoztatások valamennyi nyomozószervre kötelezőek.

19. § A legfőbb ügyész és az alárendelt ügyészek illetékességi körükben vagy különleges hatáskörük alapján értekezletre hívhatják össze a nyomozó- vagy más érdekelt szerveket a bűnözés elleni küzdelem érdekében teendő intézkedések megvitatására.

IV. FEJEZET

A bíróságok tevékenységének törvényessége feletti felügyelet

20. § (1) Az ügyészség köteles ügyelni arra, hogy a bíróságok által hozott határozatok megfeleljenek a Magyar Népköztársaság törvényeinek.

(2) E feladat megvalósítása érdekében az ügyészek:

a) a büntető ügyekben képviselik a vádat a bíróságok előtt;

b) polgári ügyekben keresetet (beadványt) nyújtanak be és eljárnak a bíróság előtt, ha az ügy az állam, a szövetkezetek, vagy társadalmi szervezetek fontos érdekét érinti, vagy ha a felek valamelyike különleges állami védelemre szorul;

c) megvizsgálják a bíróságok által büntető és polgári ügyekben hozott ítéletek és határozatok törvényességét;

d) a törvényben meghatározott módon óvást emelnek a büntető és polgári ügyekben hozott törvényellenes vagy alaptalan határozatok ellen;

e) indítványt tesznek a másodfokú bíróságok által tárgyalt büntető és polgári ügyekben.

21. § Az ügyészi felügyelet körében a legfőbb ügyész a Népköztársaság bármely bírói szervétől, a többi ügyész pedig az illetékességi körébe tartozó vagy különleges hatáskörének megfelelő bírói szervektől felülvizsgálat céljára bármely büntető vagy polgári ügyet magához követelhet.

22. § (1) A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze óvást emelhet a Legfelsőbb Bíróságnál bármely bíróság jogerőre emelkedett, határozata ellen, ha azt törvénysértőnek vagy alaptalannak tartja.

(2) A legfőbb ügyész felfüggesztheti azoknak a jogerős határozatoknak végrehajtását, amelyek ellen óvást emelt.

23. § (1) A legfőbb ügyész részt vesz a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának teljes ülésein.

(2) A legfőbb ügyész előterjesztést tehet a Legfelsőbb Bírósághoz a bíróságok számára kötelező elvi döntések hozatalára.

24. § (1) Az ügyész illetékességi körében, vagy különleges hatásköre keretében felügyeletet gyakorol a büntető és polgári ügyekben hozott bírói határozatok végrehajtásának törvényessége felett.

(2) E feladat ellátása során az ügyész

- a) vizsgálhatja, hogy a bírói határozatokat kellő időben hajtották-e végre;
- b) ellenőrizheti, hogy a rendőrségi szervek kellő időben és törvényesen veszik-e őrizetbe és utalják letartóztatóintézetbe azokat a személyeket, akiket a bíróság jogerősen szabadságvesztésre ítélt;
- c) ellenőrizheti, hogy törvényesen járnak-e el azok a szervek, amelyek a bíróságok javító-nevelő munkára szóló ítéleteit vagy a vagyonek kobzást rendelő ítéleteket hajtják végre; ezeknek a szerveknek kötelező utasításokat adhat a bírói ítéletek végrehajtására vonatkozó törvények és utasítások megtartására;
- d) az ügyészséghez érkezett panaszok és bejelentések alapján ellenőrizheti, hogy a bírósági végrehajtók törvényesen és kellő időben hajtják-e végre a bírósági határozatokat.

V. FEJEZET

A letartóztatóintézetekben való fogvatartás törvényessége feletti felügyelet

25. § (1) Az ügyész köteles felügyelni arra, hogy a letartóztatóintézetekben csak olyanokat tartsanak őrizetben, akiket a törvénynek megfelelő határozattal nyomozószerv, ügyész vagy bíróság helyezett letartóztatásba, valamint arra, hogy a letartóztatóintézetekben a fogvatartásra vonatkozó szabályokat megtartsák.

(2) Az ügyész köteles nyomban szabadlábra helyezni azt, akit törvényes alap nélkül tartanak letartóztatóintézetben.

26. § A 25. §-ban említett feladatok ellátása érdekében az ügyész

- a) bármely időpontban meglátogathatja, a letartóztatóintézeteket és munkahelyeket, megvizsgálhatja a letartóztatottak fogvatartásának körülményeit és rendjét, valamint megtekintheti azokat az okmányokat, amelyek alapján a letartóztatottakat fogvatartják;
- b) megtekintheti a letartóztatóintézetek igazgatósága által kiadott rendelkezéseket, amelyek a letartóztatottak fogvatartásának körülményeire és rendjére vonatkoznak.

27. § A letartóztatóintézetek vezetősége köteles az ügyésznek a törvények megtartására és a letartóztatottak fogvatartásának körülményeire vonatkozó rendelkezéseit végrehajtani.

VI. FEJEZET

Az ügyészségi szervezet. - Az ügyészségi alkalmazottak kinevezése és elbocsátása

28. § (1) A Magyar Népköztársaság területi beosztásának megfelelően az ügyészségi szervek a következők:

a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészsége,
a megyei ügyészségek, illetőleg Budapest főváros ügyészsége,
a járási tanácsok hatásköre alól kivett városok ügyészségei,
a járási ügyészségek, illetőleg a budapesti kerületi ügyészségek.

(2) A Magyar Népköztársaság Néphadseregének ügyészségi szervei a következők:

a Néphadsereg katonai főügyészsége,
az egyes katonai egységek ügyészségei.

(3) A vasúti, a közúti és a víziközlekedéssel kapcsolatos ügyészségi tennivalókat a közlekedési egységek szerint szervezett közlekedési ügyészségek látják el.

29. § (1) A Magyar Népköztársaság ügyészségének szervei egységes központosított rendszert alkotnak, amelyben a szervek szigorú alárendeltsége érvényesül felettes szerveik irányában:

(2) A Magyar Népköztársaság ügyészi szervei élén a legfőbb ügyész áll.

30. § (1) A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészenek helyettesei vannak, akiket a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevez ki.

(2) A legfőbb ügyészhez a különösen fontos ügyekkel megbízott nyomozók vannak beosztva.

31. § (1) A megyei ügyészségeknek és Budapest főváros ügyészségének az élén a megyei ügyészek, illetve Budapest főváros ügyésze áll, akiknek helyetteseik vannak.

(2) A megyei ügyészhez és Budapest főváros ügyészéhez nyomozók vannak beosztva.

32. § (1) A városi és járási (budapesti kerületi) ügyészségek élén a városi és járási (budapesti kerületi) ügyészek állanak, akiknek helyetteseik vannak.

(2) A városi és járási (budapesti kerületi) ügyészekhez nyomozók vannak beosztva.

33. § (1) A Magyar Népköztársaság Néphadserege katonai főügyészségének élén a Néphadsereg katonai főügyésze áll, akit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevez ki.

(2) A Néphadsereg katonai főügyésze ügyészi működését illetően a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészenek van alárendelve és ennek egyik helyettese.

(3) A Néphadsereg katonai főügyészenek helyettesei vannak, akiket a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze nevez ki.

(4) A Néphadsereg katonai főügyésze mellett katonai főnyomozók, a katonai ügyészek mellett pedig katonai nyomozók működnek.

(5) A katonai ügyészség szervezetét, működését, továbbá a katonai ügyészség személyzetének szolgálatát külön rendelet szabályozza.

34. § (1) A közlekedési ügyészségek élén közlekedési ügyész áll, akinek helyettesei vannak.

(2) A közlekedési ügyészek mellett nyomozók működnek.

35. § Az ügyészségek szervezetét és az ügyészségi szervek létszámát a legfőbb ügyész javaslatára a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa állapítja meg.

36. § (1) Az ügyészeknek, a nyomozóknak és az ügyészség többi alkalmazottainak politikai és erkölcsi szempontból kifogástalan magatartásúaknak, ébereknek, a nép ellenségeivel és más bűnösökkel, valamint a Népköztársaság törvényeinek megsértőivel szemben engesztelhetetleneknek kell lenniök.

(2) Ügyésszé, az ügyészek helyettesévé, nyomozóvá és előadóvá olyan személyeket lehet kinevezni, akik jogi képesítéssel rendelkeznek.

(3) Az ügyészi szervezet alkalmazottai tudományos és oktatói munka kivételével más kereső foglalkozást nem folytathatnak.

37. § (1) A megyei, a Budapest fővárosi, a városi, a járási és a budapesti kerületi ügyészt erre a tisztségre a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze nevezi ki öt évre.

(2) Az ügyészi szervek többi alkalmazottjának kinevezésére és elbocsátására vonatkozó szabályokat - amennyiben a jelen törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik - a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze állapítja meg.

38. § Az ügyészi felügyeletet ellátó személyek és az ügyészségi nyomozók a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészenek jóváhagyása nélkül - tettenérés esetét kivéve - nem vehetők őrizetbe és nem vonhatók büntetőjogi felelősségre.

39. § Az ügyészségi alkalmazottak fegyelmi felelősségre vonásának rendjét - a katonai ügyészségek alkalmazottainak kivételével - a legfőbb ügyész a Népköztársaság törvényeinek megfelelően állapítja meg.

VII. FEJEZET

Az ügyészségi alkalmazottak rangja

40. § Az ügyészségi alkalmazottakat a következő rangok illetik meg:

Szám	Hivatali rang
<i>Legfelső állomány</i>	
1.	I. o. ügyészségi főtanácsos,
2.	II. o. ügyészségi főtanácsos,

3.	III. o. ügyészségi főtanácsos.
----	--------------------------------

Főállomány

4.	I. o. ügyészségi tanácsos,
----	----------------------------

5.	II. o. ügyészségi tanácsos,
----	-----------------------------

6.	III. o. ügyészségi tanácsos.
----	------------------------------

Középállomány

7.	I. o. ügyész,
----	---------------

8.	II. o. ügyész,
----	----------------

9.	III. o. ügyész.
----	-----------------

41. § (1) Az ügyészségi alkalmazottakat az általuk betöltött tisztségeknek megfelelően

a) az I., II. és III. osztályú ügyészségi főtanácsosi, valamint az I. osztályú ügyészségi tanácsosi rangra a Népköztársaság Elnöki Tanácsa,

b) a többi rangra pedig a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze nevezi ki.

(2) Az ügyészségi rangok elnyerésére vonatkozó szabályokat a Minisztertanács állapítja meg.

VIII. FEJEZET

Vegyes rendelkezések

42. § A jelen törvényerejű rendelet végrehajtásáról - amennyiben a jelen törvényerejű rendelet másképpen nem rendelkezik - a legfőbb ügyész gondoskodik.

43. § A jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésével az ezzel ellentétes jogszabályok - így különösen az 1871. évi XXXIII. törvény, az 1891. évi XVII. törvénynek az ügyészségekre vonatkozó rendelkezései, az 1907. évi I. törvény, az 1949. évi VIII. törvény, az 1949. évi 9. törvényerejű rendelet 3., 6. és 9. §-ának az ügyészi szervezettel kapcsolatos rendelkezései, az 1950. évi 46. törvényerejű rendelet 13. §-ának (1) és (2) bekezdése, a 180/1950. (VII. 1.) MT rendeletnek az államügyészekre vonatkozó rendelkezései, az 1951. évi 13. törvényerejű rendeletnek az államügyészekkel kapcsolatos rendelkezései - hatályukat veszítik.

1034/1953. (VII. 26.) MT határozat a rendőrhatósági őrizet alá helyezés (internálás) intézményének megszüntetéséről, valamint a kitiltások feloldásáról

Az Alkotmányban foglalt alapelvek megvalósítása, valamint a törvényesség fokozottabb érvényesítése érdekében a Minisztertanács az alábbiakat határozza:

1. A rendőrhatósági őrizet alá helyezés (internálás) intézménye megszűnik és az erre vonatkozó jogszabályok hatályukat veszítik.
2. A Minisztertanács utasítja a belügyminisztert, hogy a rendőrhatósági őrizet alá helyezéseket (internálásokat) legkésőbb az 1953. évi október hó 31. napjáig oldja fel és az internálótáborokat szüntesse meg.
3. A Minisztertanács utasítja a belügyminisztert, hogy a jelen minisztertanácsi határozat kihirdetéséig elrendelt kitiltásokat (kitelepítéseket) ugyancsak október hó 31. napjáig oldja fel.
4. Ez a határozat nem érinti az egyes városokban (községekben) való letelepedés engedélyhez kötéséről szóló jogszabályok hatályát. Az egyes városokban (községekben) való letelepedés engedélyhez kötéséről szóló jogszabályok azokra is alkalmazandók, akikkel szemben a kitiltást a jelen határozat értelmében fel kell oldani.

141/Igü. Csfég. – 1953. számú körrendelet. Megjelenés a polgári igazságügyi szervek idézésére.

A polgári igazságügyi szervek mind gyakrabban fordulnak a Honvédelmi Minisztériumhoz panasszal, hogy az egyes alakulatok a polgári igazságügyi szervekhez megidézett honvéd személyeket az idézés szerinti tárgyalásokra nem engedik el. Ezzel az igazságügyi szerveknek és a megjelenteknek felesleges anyagi kiadást okoznak, de ugyanakkor igazságügyi szervek munkáját is gátolják, mivel az ügyeiket nem tudják lezárni, mert azt el kell napolni. Felhívom a parancsnokok figyelmét, hogy a polgári igazságügyi szervektől tértivevénnyel érkező küldemények tértivevényét minden esetben írássák alá. Azt a küldő szervnek küldjék vissza, a benne levő küldeményt pedig a címzettnek továbbítsák és az idézett részére pedig a szükséges időt biztosítsák, sőt kötelezzék a megjelenésre. Amennyiben a megjelenésnek szolgálati viszonyból akadálya lenne, úgy az idézést küldő szervvel azt időben közölgék azon időpont megjelölésével, mikor az érdekelt meg tud jelenni, hogy az igazságügyi szervnek irodájában legyen ideje még a megtartandó tárgyalást a közölt időpontra halasztani. Rendeletem végrehajtását ellenőrizni fogom és a hasonló esetet előidéző parancsnok ellen az eljárást meg fogom indítani.

Budapest, 1953. január 7.

1954. évi II. törvény a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről

I. FEJEZET

Alapelvek

1. § (1) A Magyar Népköztársaságban az igazságszolgáltatást a következő bíróságok gyakorolják:

1. a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága,
2. a megyei bíróságok,
3. a járásbíróságok,
4. a különbíróságok,

(2) Budapesten megyei bírósági hatáskörrel budapesti fővárosi bíróság, járásbírósági hatáskörrel városi kerületi bíróságok, a járási tanács hatásköre alól kivett városokban pedig járásbírósági hatáskörrel városi bíróságok működnek.

2. § A Magyar Népköztársaság bíróságai az igazságszolgáltatás gyakorlása során

- a) védik és biztosítják a népi demokrácia állami, gazdasági és társadalmi rendjét, intézményeit, valamint a társadalmi tulajdont,
- b) védik és biztosítják az állampolgárok részére az Alkotmányban biztosított politikai, munkaügyi, lakásügyi és egyéb személyi, valamint vagyoni jogokat és törvényes érdekeket,
- c) büntetik a dolgozó nép ellenségeit, a bűncselekmények elkövetőit,
- d) a haza és a szocializmus ügye iránti odaadásra, a társadalmi tulajdon iránti gondosságra, az állami és társadalmi kötelezettségek becsületes teljesítésére, a törvények következetes végrehajtására, a munkafegyelem szigorú magatartására, valamint a szocialista társadalmi együttélés szabályainak megtartására nevelik az állampolgárokat.

3. § A bíróságok a bírói eljárás során

- a) a törvényben megállapított büntetésekkel sújtják a hazaárulókat, a kártevőket, a társadalmi tulajdon fosztogatóit és tolvajait, az üzérkedőket, az állampolgárok személye és vagyona ellen vétőket és más büntetéseket,
- b) döntenek azokban a polgári peres vitákban és perenkívüli ügyekben, amelyek az állampolgárok, állami szervek és vállalatok, szövetkezetek és társadalmi szervezetek jogait és törvényes érdekeit érintik.

4. § A Magyar Népköztársaság igazságszolgáltatásában

- a) minden állampolgár ügyében egységesen ugyanazok a bíróságok járnak el, tekintet nélkül az állampolgárok társadalmi és vagyoni helyzetére, valamint nemzetiségére,
- b) a büntető-, polgári és eljárási törvények egyaránt kötelezők valamennyi bíróságra.

- 5. §** A Magyar Népköztársaságban a bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alávetve [Alkotmány 41. § (2) bekezdés].
- 6. §** A bírósági eljárás nyelve magyar. A magyar nyelv nem tudása miatt senkit hátrány nem érhet. Magyarul nem tudó személy az eljárás egész folyamán mind szóban, mind írásban anyanyelvét használhatja és az ügy anyagát tolmács útján is megismerheti.
- 7. §** (1) A bíróságok tárgyalásai - a törvény által meghatározott kivételektől eltekintve - nyilvánosak [Alkotmány 40. § (1) bekezdés].
(2) A vádlottat a bírói eljárás során megilleti a védelem joga [Alkotmány 40. § (2) bekezdés].
- 8. §** (1) A Magyar Népköztársaság valamennyi bírósága elsőfokon egy hivatásos bíróból, mint elnökből és két népi ülnökből álló háromtagú tanácsban ítélkezik; az ítélkezésben a hivatásos bírakat és a népi ülnököket ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a kötelességek terhelik. A törvény előírhatja, hogy a tanács három hivatásos bíróból álljon.
(2) A másodfokon eljáró bírósági tanács három hivatásos bíróból áll.
(3) A bíróság határozatait zárt ülésben, szavazattöbbséggel hozza meg.
- 9. §** A Magyar Népköztársaságban a bírói tisztségeket választás útján töltik be (Alkotmány 39. §).
- 10. §** (1) Hivatásos bírónak, vagy népi ülnöknek megválasztható minden olyan büntetlen előéletű magyar állampolgár, akinek választójoga van és 23. életévét betöltötte.
(2) Katonai bíróságnál népi ülnökké a 23. életévét be nem töltött személyt is meg lehet választani.
(3) A megválasztott hivatásos bírák és népi ülnökök esküt tesznek.
- 11. §** A hivatásos bíró tudományos, művészi, irodalmi és oktatói munka kivételével más kereső foglalkozást nem folytathat.
- 12. §** A népi ülnökök a bírósági eljárásban a bíróság elnöke által megállapított sorrendben vesznek részt. A népi ülnököket egy évben legfeljebb egy hónapra lehet igénybevenni; ezt az időt fontos okból kivételesen meg lehet hosszabbítani.
- 13. §** (1) A munkásoknak és alkalmazottaknak népi ülnöki működésük idejére fizetésüket folyósítani kell.
(2) A munkaviszonyban nem álló népi ülnökök díjazását a Minisztertanács állapítja meg.
- 14. §** (1) Valamennyi bíróság elsőfokon hozott határozatát - a Legfelsőbb Bíróság határozatainak kivételével - az érdekeltek a törvényben megállapított módon fellebbezhetik. Az elsőfokú határozatok ellen az ügyész óvást emelhet (fellebbezési óvás).

(2) Jogerős határozatok ellen a törvényesség érdekében a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke a Legfelsőbb Bíróságnál óvást emelhet (törvényességi óvás).

(3) Az óvások és fellebbezések következtében az elbírálásukra hivatott bíróság a rendelkezésre álló anyag alapján felülvizsgálja a megtámadott határozat törvényességét és megalapozottságát.

15. § (1) A hivatásos bírákat és népi ülnököket tisztségük lejártá előtt vissza lehet hívni, ha büntettet követnek el, ha kötelességeiket hanyagul vagy felelőtlenül látják el, vagy ha egyébként olyan magatartást tanúsítanak, amely sérti a népi igazságszolgáltatás tekintélyét.

(2) A hivatásos bírákat és a népi ülnököket az őket megválasztó szerv hívhatja vissza az igazságügyminiszter javaslatára.

16. § A hivatásos bírót, továbbá az igazságszolgáltatásban való részvételével összefüggő cselekmény miatt a népi ülnököt csak a legfőbb ügyésznek a Népköztársaság Elnöki Tanácsa jóváhagyásával tett indítványa alapján lehet büntetőjogi úton felelősségre vonni.

17. § A bíróságok működése felett a felügyeletet az igazságügyminiszter látja el.

II. FEJEZET

Járásbíróság

18. § (1) A büntető és polgári ügyekben elsőfokon általában járásokban járásbíróságok, a járási tanács hatásköre alól kivett városokban városi bíróságok, Budapesten pedig városi kerületi bíróságok járnak el.

(2) A járásbíróságoknál (városi, városi kerületi bíróságoknál) bírósági elnökök, hivatásos bírák és népi ülnökök működnek.

(3) A bíróságok hivatásos bíráinak és népi ülnökeinek számát járásonként, városenként, illetőleg városi kerületenként az igazságügyminiszter állapítja meg.

19. § A járásbíróság (városi, városi kerületi bíróság) elnökét, hivatásos bíráit és népi ülnökeit az igazságügyminiszter jelölése alapján a járási (városi, városi kerületi) tanács választja három évre.

20. § A járásbíróság (városi, városi kerületi bíróság) hatáskörébe tartoznak a büntető, illetőleg a polgári eljárásjogi szabályok értelmében.

a) a büntető ügyek közül:

a társadalmi tulajdon ellen irányuló, a tervgazdálkodás érdekeit sértő büntettek, a közellátási és az árdrágítási büntettek, ha azokat társadalmi veszélyességük nagyobb foka miatt a törvény nem utalja a megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe, valamint a munkafegyelem elleni és a pénzügyi büntettek;

a hatóság elleni erőszak büntettei, a hivatali büntettek, a közrendet és közbiztonságot veszélyeztető, az igazságszolgáltatás elleni, továbbá a választójogi törvénybe ütköző büntettek;

a gyilkosság és a szándékos emberölés kivételével a polgárok élete, testi épsége, egészsége, személyes szabadsága és emberi méltósága elleni büntettek, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni büntettek, valamint a polgárok javai elleni büntettek;

b) a polgári ügyek közül:

az állampolgárok közötti vagyoni jogi perek,

az állam, az állami szervek és vállalatok, a társadalmi és szövetkezeti szervezetek perei, ha értékük nem haladja meg azt az összeget, amelyen felül a törvény értelmében a megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe tartoznak, vagy nincsenek a döntőbizottságok hatáskörébe utalva,

a munkaügyi,

a tartásdíj megállapítása iránti,

az apasági és a származás megállapítása iránti egyéb perek, valamint

a hagyatéki perek, végül

c) a járásbíróság (városi, városi kerületi bíróság) hatáskörébe utalt egyéb polgári és büntető ügyek, illetőleg az olyan ügyek, amelyeket a törvény nem utal kifejezetten a megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe.

21. § A járásbíróság (városi, városi kerületi bíróság) elnöke vezeti a bíróságot és gondoskodik arról, hogy a bírósághoz beérkező panaszok, bejelentések, keresetek, kérelmek, valamint a vádiratok az előírt határidőkön belül az eljárási szabályok megtartásával elbírálásra kerüljenek.

22. § A bírósághoz beérkezett vagy ott jegyzőkönyvbe foglalt panaszokat, bejelentéseket, kereseteket és kérelmeket a bíró tárgyaláson kívül megvizsgálja és ennek alapján az alábbi rendelkezések szerint jár el:

a) határoz abban a kérdésben, hogy szükséges-e a büntető eljárás megindítása, vagy pedig az eljárást mellőzni kell,

b) ha a büntető eljárás megindítását szükségesnek tartja, megküldi a panaszt, vagy bejelentést nyomozás céljából a nyomozószerveknek, vagy

c) kitézi a tárgyalást és arra megidézi a gyanúsítottat, továbbá a tanúkat és szakértőket,

d) polgári ügyekben dönt a tárgyalás kitűzéséről, tárgyalás kitűzése esetében megidézi a felperest, az alperest, a tanúkat és a szakértőket, végül határoz a perenkívüli ügyekben.

23. § (1) A bírósághoz az ügyész által benyújtott vádiratot a büntető eljárásjogi szabályokban meghatározott esetekben a bíróság előkészítő ülésen vizsgálja meg.

(2) Az előkészítő ülés során a büntető eljárási szabályoknak megfelelően a bíróság

a) elrendeli az ügy tárgyalását, vagy visszaküldi az ügyet pótnyomozásra, illetőleg ha a vádemelésre nincs törvényes alap, megszünteti az eljárást,

b) dönt a vádlott előzetes letartóztatásba helyezése, az előzetes letartóztatás fenntartása, a vádlott szabadlábrahelyezése, vagy más törvényes intézkedés szükségessége felől,

c) dönt a tanúk, sértettek, szakértők és más olyan személyek megidézése tekintetében, akiknek jelenléte a tárgyaláson szükséges,

d) megállapítja, hogy az ügy tárgyalásán a törvény értelmében kötelező-e a védő, továbbá az ügyész részvétele, illetőleg egyébként határoz a védő és az ügyész részvételéről.

(3) Az ügyek előkészítésére vonatkozó szabályokat a megyei (fővárosi) bíróság elsőfokú eljárásában és a különbíróságok előtt folyó eljárásban is alkalmazni kell.

24. § A hivatásos bírák és népi ülnökök működésükről, az őket megválasztó szerveknek és a járás (város, városi kerület) lakosságának beszámolni kötelesek.

25. § (1) Ha a hivatásos bíró tisztének lejárta előtt munkájától megválnak, egy hónapon belül új bírót kell helyette választani; az új bíró megválasztására ebben az esetben is az igazságügyminiszter tesz javaslatot.

(2) A hivatásos bírót ideiglenes távolléte idején (betegség, szabadság stb.) más hivatásos bíró vagy népi ülnök helyettesítheti.

III. FEJEZET

Megyei bíróság

26. § (1) A megyei bíróság, Budapesten a fővárosi bíróság jár el a törvény által hatáskörébe utalt ügyekben, valamint a járásbíróságok (városi, városi kerületi bíróságok) határozatai ellen beadott fellebbezések és fellebbezési óvások ügyében.

(2) A megyei (fővárosi) bíróság a bíróság elnökéből, elnökhelyetteséből (elnökhelyettesekből), hivatásos bírákból és népi ülnökökből áll.

(3) A megyei (fővárosi) bíróság hivatásos bíráinak és népi ülnökeinek számát az igazságügyminiszter előterjesztésére a Minisztertanács határozza meg.

27. § A megyei (fővárosi) bíróság elnökét, hivatásos bíráit és népi ülnökeit az igazságügyminiszter jelölése alapján a megyei (budapesti városi) tanács választja három évre.

28. § (1) A megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe tartoznak elsőfokon a büntető, illetőleg a polgári eljárásjogi szabályok értelmében:

a) a büntető ügyek közül

a népek békéje elleni, a Népköztársaság elleni, valamint a háborús és népellenes büntettek;

a társadalmi tulajdon ellen irányuló, a tervgazdálkodás érdekeit sértő büntettek, a közellátási büntettek és az áldozati büntettek, amennyiben azokat a törvény

társadalmi veszélyességük nagyobb foka miatt a megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe utalja, továbbá a pénzhamisítási és a devizagazdálkodással összefüggő büntettek;

az államtitok és a hivatali titok megsértésével elkövetett büntettek;

a gyilkosság és a szándékos emberölés;

b) a polgári ügyek közül

az állam, az állami szervek és vállalatok, továbbá a társadalmi és szövetkezeti szervezetek olyan pereit, amelyeket a törvény értékükre tekintettel a megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe utalt;

a hatósági személyek elleni kártérítési perek;

a személyállapotról vonatkozó perek, az apasági per és a származás megállapítására irányuló egyéb perek kivételével;

a szerzői jogi és a szabadalmi perek.

(2) A megyei (fővárosi) bíróság jár el másodfokon a járásbíróság (városi, városi kerületi bíróság) határozatait ellen beadott fellebbezések és fellebbezési óvások tárgyában.

29. § A megyei (fővárosi) bíróságnak a büntető ügyekben első- és másodfokon eljáró hivatásos bírái büntető kollégiumot, a polgári ügyekben első- és másodfokon ítélező hivatásos bírái pedig polgári kollégiumot alkotnak.

30. § A megyei (fővárosi) bíróság elnöke

a) vezeti a bíróságot;

b) beosztja a bírakat az egyes kollégiumokba, kijelöli a tárgyalásokon elnöklő bírakat és maga is elnöklő tárgyalásokon;

c) gondoskodik arról, hogy a bírósághoz beérkező ügyek, panaszok, keresetek, kérelmek, fellebbezések és fellebbezési óvások az előírt határidőkön belül az eljárási szabályok megtartásával elbírálásra, illetőleg elintézésre kerüljenek;

d) az igazságügyminiszter megbízásából ellenőrzi a járásbíróságok munkáját és észleleteiről jelentést tesz, illetőleg azok alapján megteszi a szükséges intézkedéseket.

IV. FEJEZET

Különbíróságok

31. § Az Alkotmány 36. §-ának megfelelően a Magyar Népköztársaságban a következő különbíróságok működnek:

a) a katonai bíróságok,

b) a közlekedési bíróságok.

32. § A magasabb katonai egységek mellett és egyes nagyobb helyőrségeknél katonai bíróságok működnek. A katonai bíróságok felállítását az igazságügyminiszter és a honvédelmi miniszter előterjesztése alapján a Minisztertanács rendeli el.

33. § A katonai bíróságok hatásköre kiterjed a fegyveres és rendészeti testületek tagjai által elkövetett büntetésekre, továbbá a más személyek által elkövetett, külön törvényekben megállapított és a honvédelem érdekeit sértő vagy veszélyeztető büntetésekre.

34. § A közlekedési bíróságok felállítását a közlekedési egységek szerint az igazságügyminiszternek a közlekedés- és postaügyi miniszterrel együttesen tett előterjesztése alapján a Minisztertanács rendeli el.

35. § A közlekedési bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás a büntető eljárásjogi szabályok értelmében a vasúti, közúti, légi és vízi közlekedés és szállítás, továbbá a távközlés rendes működése vagy biztonsága sérelmére elkövetett büntettek miatt; az ügyész a közúti közlekedés és szállítás, valamint a távközlés rendes működése vagy biztonsága sérelmére elkövetett büntett miatt a járásbíróság, illetőleg a megyei bíróság előtt is vádat emelhet.

36. § A különbíróságok elnökeit a különbíróságok hivatásos bíráit és népi ülnökeit az igazságügyminiszter és az illetékes miniszter együttes jelölése alapján a Népköztársaság Elnöki Tanácsa választja meg.

37. § A különbíróság elnöke vezeti a bíróságot, kijelöli a tárgyalásokon elnöklő bírakat és maga is elnöklő a tárgyalásokon, továbbá gondoskodik arról, hogy az ügyeket törvényes módon és időben elbírálják.

V. FEJEZET

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága

38. § A Magyar Népköztársaság legfőbb bírói szerve a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága.

39. § A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága elnökből, elnökhelyettesekből, a Legfelsőbb Bíróság hivatásos bíráiból és népi ülnökökből áll.

40. § Az Alkotmány 39. §-ának megfelelően a Legfelsőbb Bíróság elnökét, elnökhelyetteseit, hivatásos bíráit és népi ülnökeit az országgyűlés választja öt évre.

41. § A Legfelsőbb Bíróság elvi irányítást gyakorol az összes bíróságok bírói működése és ítélezése tekintetében.

42. § A Legfelsőbb Bíróság

a) ítélezik elsőfokon a törvény által hatáskörébe utalt, illetőleg a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze által hozzá benyújtott kiemelkedő fontosságú ügyekben;

b) eljárás a megyei bíróságok, a fővárosi bíróság és a különbíróságok határozatai ellen benyújtott fellebbezések és fellebbezési óváások tárgyában;

c) dönt a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészének és a Legfelsőbb Bíróság elnökének a bíróságok jogerőre emelkedett határozatai ellen emelt törvényességi óvásei felett;

d) elvi döntéseket hoz és ezekben a bíróságokra kötelező irányelveket állapíthat meg.

43. § A Legfelsőbb Bíróság hivatásos bírái büntető, polgári, katonai és közlekedési kollégiumot alkotnak.

44. § A büntető kollégium

a) elsőfokon a legfőbb ügyész által a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott büntető ügyeket,

b) másodfokon a megyei bíróság büntető ügyekben hozott határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket és fellebbezési óváásokat,

c) a bíróságoknak büntető ügyekben hozott jogerős határozatai ellen a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke által benyújtott törvényességi óváásokat tárgyalja.

45. § A polgári kollégium

a) elsőfokon a polgári eljárásjogi szabályok értelmében a Legfelsőbb Bíróság hatáskörébe utalt polgári ügyeket,

b) másodfokon a megyei bíróság polgári ügyekben hozott határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket és fellebbezési óváásokat,

c) a bíróságoknak polgári ügyekben hozott jogerős határozatai ellen a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke által benyújtott törvényességi óváásokat tárgyalja.

46. § A katonai kollégium

a) elsőfokon a legfőbb ügyész által a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott büntető ügyeket,

b) másodfokon a katonai bíróságok határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket és fellebbezési óváásokat,

c) a katonai bíróságok jogerős határozatai ellen a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke által benyújtott törvényességi óváásokat tárgyalja.

47. § A közlekedési kollégium

a) elsőfokon a legfőbb ügyész által a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott közlekedési ügyeket,

b) másodfokon a közlekedési bíróság határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket és fellebbezési óváásokat,

c) a közlekedési bíróságok jogerős határozatai ellen a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke által benyújtott törvényességi óváásokat tárgyalja.

48. § (1) A Legfelsőbb Bíróság kollégiumai elsőfokon egy hivatásos bíróból és két népi ülnökből álló háromtagú tanácsban ítéleznek; a tanács elnöke a hivatásos bíró.

(2) Különleges esetekben, ha ezt az állam érdekének védelme szükségessé teszi, a katonai kollégium három hivatásos bíróból álló tanácsban, zárt tárgyalás során ítélezik.

(3) A Legfelsőbb Bíróság kollégiumai másodfokon és a törvényességi óvások tárgyában három hivatásos bíróból álló tanácsban ítélik meg.

49. § (1) A Legfelsőbb Bíróság teljes ülése a Legfelsőbb Bíróság elnökéből, az elnökhelyettesekből és a Legfelsőbb Bíróság valamennyi hivatásos bírójából áll. A teljes üléseken a legfőbb ügyész és az igazságügyminiszter résztvesz.

(2) A Legfelsőbb Bíróság elnöke a Legfelsőbb Bíróság teljes ülését legalább három havonként egyszer hívja össze. A teljes ülés tanácskozásai nem nyilvánosak, határozatait azonban nyilvánosan ki kell hirdetni.

50. § (1) A Legfelsőbb Bíróság teljes ülése:

a) meghallgatja a kollégiumok beszámolóit működésükről és az ítékezés egységének biztosításához szükséges irányítást megadja;

b) megvizsgálja a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke által a Legfelsőbb Bíróság kollégiumainak határozatai ellen benyújtott óváásokat;

c) a Legfelsőbb Bíróság tagjai közül megválasztja a fegyelmi tanácsot;

d) megvizsgálja a fegyelmi tanács határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket és óváásokat;

e) elvi döntéseket hoz.

(2) A Legfelsőbb Bíróság teljes ülése nevében az (1) bekezdés b) és e) pontjában említett jogkörben a Legfelsőbb Bíróság tizenegy tagú elnökségi tanácsa jár el. Az elnökségi tanács elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnöke; tagjait az elnökhelyettesek és a tárgyalásokon elnöklő bírák közül az elnök jelöli ki.

51. § (1) Elvi döntésre a legfőbb ügyész, a Legfelsőbb Bíróság elnöke és az igazságügyminiszter tehet javaslatot.

(2) Az elvi döntések közzétételéről a Legfelsőbb Bíróság elnöke gondoskodik; a közzétett elvi döntés a bíróságokra kötelező.

52. § (1) A Legfelsőbb Bíróság elnöke vezeti a Legfelsőbb Bíróságot, gondoskodik arról, hogy az ügyeket és panaszokat törvényes módon és időben elintézzék, beosztja a Legfelsőbb Bíróság hivatásos bíráit az egyes kollégiumokba, kijelöli a tárgyalásokon elnöklő bírakat és elnökölhet a Legfelsőbb Bíróság előtt folyó bármely ügyben.

(2) A Legfelsőbb Bíróság elnöke bármely bíróság ügyét az eljárás bármely szakaszában magához követelheti, kivételes esetekben pedig az ügyet a Legfelsőbb Bíróság hatáskörébe vonhatja. Ebben az esetben az ügyben a Legfelsőbb Bíróság megfelelő kollégiumának a tanácsa jár el; büntető ügyben a vádat a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze képviseli.

VI. FEJEZET

A bírák fegyelmi felelőssége és a fegyelmi eljárás alapelvei

53. § (1) A Magyar Népköztársaság bírájának politikailag és erkölcsileg feddhetetlennek kell lennie és hivatali kötelességét mindenkor becsületesen, éberén és gondosan kell ellátnia.

(2) Fegyelmi vétséget követ el az a bíró, aki kötelességeit hanyagul vagy felelőtlenül látja el, a hivatali munkafegyelmet megsérti, a Magyar Népköztársaság bírójához méltatlan, a népi igazságszolgáltatás tekintélyét sértő magatartást tanúsít.

54. § A bírósági elnökök és a hivatásos bírák fegyelmi ügyeiben a megyei bíróságok, a budapesti fővárosi bíróság és a Legfelsőbb Bíróság mellett működő fegyelmi tanácsok járnak el; ez a rendelkezés nem érinti a katonai hatóságok fegyelmi hatáskörét a katonai bíróságok tagjainak bírói működésükkel kapcsolatban nem álló fegyelmi ügyeiben.

55. § (1) A megyei és a fővárosi bíróság mellett működő fegyelmi tanács a bíróság elnökéből és a bíróság hivatásos bírái sorából a büntető és a polgári kollégium által együttesen választott két bíróból és két pótbíróból áll.

(2) A megyei és a fővárosi bíróság mellett működő fegyelmi tanács a járásbíróságok, a városi és a városi kerületi bíróságok elnökeinek és hivatásos bíráinak fegyelmi ügyeit tárgyalja.

56. § (1) A Legfelsőbb Bíróság fegyelmi tanácsa elnökből és a teljes ülés által a Legfelsőbb Bíróság hivatásos bírái sorából választott négy bíróból és négy pótbíróból áll.

(2) A Legfelsőbb Bíróság fegyelmi tanácsa a megyei bíróságok és a budapesti fővárosi bíróság elnökeinek és hivatásos bíráinak a különbíróságok elnökeinek és hivatásos bíráinak, valamint a Legfelsőbb Bíróság hivatásos bíráinak fegyelmi ügyeiben jár el.

57. § (1) A fegyelmi határozat ellen a fegyelmi eljárás alá vont bíró fellebbezéssel, az ügyész pedig óvással élhet. A jogerős fegyelmi határozat ellen a legfőbb ügyész, a Legfelsőbb Bíróság elnöke és az igazságügyminiszter törvényességi óvást emelhet.

(2) A megyei és a fővárosi bíróság mellett működő fegyelmi tanács által tárgyalt ügyekben másodfokon a Legfelsőbb Bíróság fegyelmi tanácsa, a Legfelsőbb Bíróság fegyelmi tanácsa által elsőfokon tárgyalt fegyelmi ügyekben pedig másodfokon a Legfelsőbb Bíróság teljes ülése határoz.

58. § (1) A fegyelmi büntetések a következők:

a) feddés,

b) megrovás,

c) szigorú megrovás.

(2) A fegyelmi tanács indítványozhatja a bírónak a törvény által meghatározott módon való visszahívását.

59. § A fegyelmi eljárás részletes szabályait a Minisztertanács állapítja meg.

VII. FEJEZET

A bírósági határozatok végrehajtása

60. § A jogerős bírósági határozatok végrehajtásáról az eljárásjogi szabályok értelmében az elsőfokon eljáró bíróság köteles gondoskodni.

61. § (1) Vagyoni kötelezettséget megállapító bírósági határozatok végrehajtása a bírósági végrehajtó feladata.

(2) A bírósági végrehajtók a járásbíróságok, a városi bíróságok, a városi kerületi bíróságok, továbbá a megyei bíróságok és a budapesti fővárosi bíróság mellett működnek. A bírósági végrehajtókat az igazságügyminiszter nevezi ki; tevékenységüket a bíróság elnöke irányítja és ellenőrzi.

(3) A bírósági végrehajtónak a bírósági határozatok végrehajtásával kapcsolatos hatáskörében tett intézkedései az állam valamennyi szervére és az állam minden polgárára egyaránt kötelezők.

VIII. FEJEZET

A közjegyzők

62. § A járásbíróságok (városi, városi kerületi bíróságok) mellett a hagyatéki és az eljárásjogi szabályok által hatáskörükbe utalt egyéb perenkívüli eljárások intézése, valamint végrendeletek, más okiratok és tanúsítványok készítése, névaláírások és másolatok hitelesítése céljából közjegyzők működnek.

63. § (1) A közjegyző perenkívüli ügyben hozott határozata a bírósági határozatokkal egyenlő hatályú.

(2) A közjegyző által készített okirat alapján a jogszabályokban meghatározott esetekben végrehajtásnak van helye.

64. § A közjegyzők kinevezése és működésük ellenőrzése az igazságügyminiszter hatáskörébe tartozik.

IX. FEJEZET

Vegyes rendelkezések

65. § A bíróságnak az a határozata, amellyel valamely ügyben hatáskörét vagy hatáskörének hiányát megállapítja, az államigazgatási szervekre és a döntőbizottságokra irányadó.

66. § (1) A jelen törvény - az alábbi rendelkezésekben foglalt kivételektől eltekintve - az 1954. évi február hó 1. napján lép hatályba.

(2) A különbíróságokra vonatkozó rendelkezések hatálybalépésének idejét és végrehajtásának szabályait a Minisztertanács - az igazságügyminiszternek az érdekelt miniszterrel tett együttes előterjesztésére - rendelettel állapítja meg.

(3) A Minisztertanács állapítja meg a járásbíróságok (városi, városi kerületi bíróságok) és a megyei bíróságok (budapesti fővárosi bíróság) elnökeinek és tagjainak megválasztására vonatkozó rendelkezések hatálybalépésének idejét és végrehajtásának szabályait is.

67. § (1) A jelen törvény hatálybalépésével hatályukat veszítik a bírósági szervezetre vonatkozó és a felszabadulás előtt kibocsátott törvények és rendeletek, így különösen a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvény, a bírák és bírósági hivatalnokok felelősségéről szóló 1871. évi VIII. törvény, a bírói és ügyészi szervezet módosításáról szóló 1891. évi XVII. törvény, a polgári eljárás és az igazságügyi szervezet módosítása tárgyában kibocsátott 1925. évi VIII. törvénynek az igazságügyi szervezeti rendelkezésekről szóló III. fejezete és a bírák és ügyészek fegyelmi felelősségéről szóló 1936:III. törvény. Hatályát veszti továbbá a közigazgatási bíróság megszüntetéséről szóló 1949. évi II. törvény 10. §-a, a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény 226. §-a, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 271. §-a, az igazságügyi szervezet átalakítása tárgyában kibocsátott 1949. évi 9. törvényerejű rendelet, az igazságügyi szervezettel kapcsolatos hatásköri és eljárási szabályok módosításáról szóló 1950. évi 46. törvényerejű rendelet, az igazságügyi szervezetre vonatkozó egyes rendelkezésekről szóló 1951. évi 13. törvényerejű rendelet, a bírósági és államügyészségi hivatalnokoknak az együttalkalmazást kizáró akadály alól való felmentéséről szóló 680/1946. (VI. 24.) ME rendelet, a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának irányelvei és elvi döntései tárgyában kibocsátott 4338/1949. (XII. 6.) MT rendelet, az 1936. évi III. törvény egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 107/1950. (IV. 15.) MT rendelet, az ítéldbírák, államügyészek és közjegyzők alkalmazásáról szóló 180/1950. (VII. 1.) MT rendelet, a bírói és államügyészi, valamint a hadbírói képesítésről szóló 277/1950. (XI. 26.) MT rendelet, az igazságügyi szervezet átalakításáról szóló 1949. évi 9. tvr. 6. §-ának végrehajtása tárgyában kibocsátott 91000/1949. (XI. 12.) IM rendelet és a bírói és államügyészi, valamint a hadbírói képesítésről szóló 277/1950. (XI. 26.) MT rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott 177800/1950. (XII. 24.) IM rendelet.

(2) A jelen törvény 66. §-ának (2) bekezdésében említett rendelet hatálybalépésével hatályukat veszítik a katonai bíróságokra vonatkozó jogszabályok.

68. § A jelen törvény végrehajtásáról - a különbíróságokra vonatkozó rendelkezések tekintetében a honvédelmi, illetőleg a közlekedés- és postaügyi miniszterrel egyetértve - az igazságügyminiszter gondoskodik.

**Az igazságügyin miniszter 5/1954. számú utasítása a Magyar
Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954:II. törvény
hatálybalépésével kapcsolatos kérdésekről.**

A Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954:II. törvényt az Országgyűlés elfogadta és az – a törvényben meghatározott kivételektől eltekintve – 1954. évi február hó 1. napján hatályba lép.

I.

1. Az 1954. évi február hó 1. napjától kezdve a budapesti megyei bíróság elnevezése „Budapesti fővárosi bíróság”, a budapesti kerületi járásbíróságok elnevezése: „budapesti . . . kerületi bíróság”, a karcagi járásbíróság elnevezése, „Karcagi városi bíróság”, a kisújszállási járásbíróságé „Kisújszállási városi bíróság”, a békéscsabai járásbíróságé „Békéscsabai városi bíróság”, a hódmezővásárhelyi járásbíróságé „Hódmezővásárhelyi városi bíróság”, a komlói járásbíróságé „Komlói városi bíróság”, és a sztálinvárosi járásbíróságé „Sztálinvárosi városi bíróság”

2. A katonai bíróságoknak az egységes bírósági szervezetbe való bevonásáról, illetőleg a közlekedési bíróságok felállításáról külön történik rendelkezés. Ennek folytán a törvény IV. fejezete, továbbá 46–47. §-ai későbbi időpontban lépnek hatályba (66. § (2) bek.).

3. Az ítékezés során eljáró tanácsok összetételére vonatkozó rendelkezések (8. § (1) és (2) bekezdés. 48. §), továbbá a Legfelsőbb Bíróságot elsőfokon megillető hatáskörre vonatkozó rendelkezések (42. § a) pont 44. § a) pont, 45 § a) pont) a büntető perrendtartás illetőleg a polgári perrendtartás módosítása tárgyában kibocsátandó jogszabályok hatálybalépésével lépnek hatályba, minthogy az 1954:II. tv. 67. §-a a Bp., illetőleg a Pp. 11. §-ait nem helyezte hatályon kívül. Eddig az időpontig a bíróságok továbbra is a büntető perrendtartásban, illetőleg a polgári perrendtartásban jelenleg meghatározott összetételű tanácsokban ítélik meg, tehát másodfokon is ülnökök bevonásával járnak el. A büntető perrendtartás és a polgári perrendtartás módosításáról szóló jogszabályok hatálybalépésével lépnek majd hatályba a jogorvoslati rendszerre vonatkozó rendelkezések (14. § (3) bekezdés) is – a Legfelsőbb Bíróság elnökét törvényességi óvás emelésére feljogosító és az 1954. február 1. napján hatályba lépő rendelkezés (14. § (2) bekezdés) kivételével. Ugyancsak a Bp., illetőleg a Pp. módosításával lépnek hatályba a bírósághoz benyújtott ügyek, illetőleg vádiratok elintézésére vonatkozó és a 22–23. §-okban foglalt szabályok – a panaszok és bejelentések elintézésére vonatkozó rendelkezések kivételével, amely utóbbiak az 1954. évi február hó 1. napjával hatályba lépnek.

4. A bírák választására, beszámolási kötelezettségére és visszahívására vonatkozó rendelkezések (9. §. 15. §, 19. §. 24–25. §. 27. §) – a Legfelsőbb

Bíróság tagjainak megválasztására vonatkozó rendelkezések (40. §) kivételével – külön jogszabály által meghatározott időben lépnek hatályba (66. § (3) bek.).

5. A bírák fegyelmi felelősségéről és a fegyelmi eljárás alapelveiről szóló VI. Fejezet hatálybaléptetéséről külön jogszabály intézkedik (59. §).

6. A törvény 20. és 28. §-ában foglalt hatásköri szabályok általános tájékoztató jellegűek; a bíróságok hatáskörét – amint erre az említett §-ok utalnak – részleteiben a büntető perrendtartás és a polgári perrendtartás szabályozza.

7. A törvénynek a fentiek során nem említett rendelkezései – ideértve a hatásköri összeütközésekről rendelkező 65. §-t is – az 1954. évi február hó 1. napján hatályba lépnek.

8. A törvény 29 §-a alapján megalakítandó büntető és polgári kollégiumok megalakításáról és működéséről külön utasításban intézkedem.

II.

9. Az 1954:II. törvény a Magyar Népköztársaság bíróságainak alaptörvénye. E törvény tartalmazza a szocialista igazságszolgáltatás alapvető szervezési és működési elveit. Ennek következtében e törvény alapelveinek az egész igazságszolgáltatás munkáját át kell hatniok és annak alapjává kell válniok.

10. Ennek előmozdítása végett a bíróságok elnökei a bíróság tagjait és az abban a hónapban a bíróságoknál működő népi ülnököket hívják össze és méltassák a bírósági szervezetről szóló törvény jelentőségét és elvi alapjait. A bírósági szervezeti törvény méltatását a legközelebbi összülnöki értekezlet napirendjére is ki kell tűzni.

1/1954. (VII. 25.) HM rendelet a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954. II. törvény egyes rendelkezéseinek hatálybalépéséről a katonai bíróságok körében.

A Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954. II. törvény 68. §-a alapján a következőket rendeljük:

1. § (1) A jelen rendelet hatálybalépésétől kezdve hadbíróóságok, mint elsőfokú bíróságok egy hivatásos bíróból, mint elnökből és két katonai ülnökből álló háromtagú tanácsban, a Katonai Felsőbíróóság, mint másodfokú bíróság pedig három hivatásos bíróból álló tanácsban ítélik.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés folytán az 1951. évi 31. törvényerejű rendelet 22. §-ának (2) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezéseket hatályukat veszítettéknek kell tekinteni.

2. § (1) A Katonai Felsőbíróóság az 1954. évi 17. törvényerejű rendelet 13. § (3) bekezdése alapján a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze által hozzá benyújtott kiemelkedő fontosságú ügyekben elsőfokon egy hivatásos bíróból, mint elnökből és két katonai ülnökből álló háromtagú tanácsban ítélik. Ha

ezt az állam érdekének védelme szükségessé teszi, a Katonai Felsőbíróság az 1954. II. törvény 48. §-ának (2) bekezdése értelmében három hivatásos bíróból álló tanácsban, zárt tárgyalás során ítélezik.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit azokra a perújítási indítványokra is alkalmazni kell, amelyeket a legfőbb ügyész kiemelkedő fontosságú ügyekben a Katonai Felsőbírósághoz benyújt.

3. § A katonai bíróságok szervezetére, a katonai bíróságok bíráinak és népi ülnökeinek választására, a katonai bíróságok bírái elleni fegyelmi eljárásra vonatkozó szabályok, valamint a katonai bíróságok hatáskörére, az előkészítő ülésekre és a fellebbezési eljárásra vonatkozó szabályok hatálybalépéséről külön történik rendelkezés.

1954. évi V. törvény a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény módosításáról

1. § Az 1951. évi III. törvény (Bp.) 7. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A bíróságok tárgyalásai nyilvánosak.

(2) A bíróság a nyilvánosságot indokolt határozatával az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről bármikor kizárhatja, ha az államtitok, katonai titok vagy hivatali titok megőrzése végett vagy erkölcsi okokból feltétlenül szükséges. A bíróság egyes hivatalos személyeknek ebben az esetben is megengedheti, hogy a tárgyaláson jelen lehessenek.

(3) A bíróság a tárgyalás során hozott határozatait általában nyilvánosan hirdeti ki.”

2. § A Bp. 9. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Ha a polgári perben a büntetőbíróság által jogerős ítélettel már elbírált bűncselekmény polgári jogi következményei felől kell határozni, a büntetőbírói ítélet a polgári perben eljáró bíróságra is irányadó abban a kérdésben, hogy követtek-e el bűncselekményt és annak elkövetője a terhelt volt-e; a kártérítési kötelezettség megállapításában azonban a büntetőbírói ítélet a polgári perben eljáró bíróságot nem köti.”

3. § A Bp. 10. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) Elsőfokon ítéleznek:

a járásbíróság (városi bíróság, városi kerületi bíróság),

a megyei bíróság (budapesti fővárosi bíróság) és

a különbíróságok (katonai bíróság és a közlekedési bíróság).

(2) Másodfokon ítéleznek:

a járásbírósághoz (városi bírósághoz, városi kerületi bírósághoz) tartozó ügyekben a megyei bíróság (budapesti fővárosi bíróság),

a megyei bírósághoz (budapesti fővárosi bírósághoz), továbbá a különbíróságokhoz tartozó ügyekben a Legfelsőbb Bíróság.

(3) Ahol a törvény járásbíróságról rendelkezik, ott ezen városi bíróságot és városi kerületi bíróságot, - ahol pedig megyei bíróságról rendelkezik, ott ezen a budapesti fővárosi bíróságot is érteni kell.”

4. § A Bp. 11. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) Az elsőfokon eljáró bíróságok egy hivatásos bíróból, mint elnökből és két népi ülnökből álló háromtagú tanácsban ítéleznek.

(2) A törvény az elsőfokon eljáró bíróságokra nézve is előírhatja, hogy a tanács három hivatásos bíróból álljon.

(3) A másodfokon eljáró bírósági tanács három hivatásos bíróból áll.”

5. § A Bp. 16. §-ának (3) bekezdése a következőképpen módosul:

„(3) Kizárási ok esetén a kizárást a bíróság elnöke hivatalból kezdeményezi.”

6. § A Bp. 21. §-a hatályát veszti.

7. § A Bp. 22. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„Az eljárás azok miatt a büntettek miatt, amelyeknek elbírálását a 23., 23/B és 23/C §-ok a megyei bíróság, illetőleg a különbíróságok hatáskörébe nem utalják, a járásbíróság hatáskörébe tartozik.”

8. § A Bp. 23. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„A megyei bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás a következő büntettek esetében:

a) a népek békéje elleni büntett miatt, úgyszintén a Népköztársaság elleni, a törvényben külön meghatározott büntettek miatt,

b) háborús és népellenes büntettek miatt,

c) az államtitok és hivatali titok megsértésével elkövetett büntettek miatt,

d) a társadalmi tulajdon ellen irányuló, a tervgazdálkodás érdekeit sértő büntettek, a közellátási büntettek és az árdrágítás büntette miatt, ha azokra a törvény halálbüntetést állapít meg,

e) a devizagazdálkodást sértő büntettek miatt,

f) pénzhamisítás és hamispénzzel elkövetett visszaélés miatt,

g) gyilkosság és szándékos emberölés büntette miatt,

h) egyéb büntett miatt is, ha az ügyész a legfőbb ügyész utasítása alapján a megyei bíróság előtt emel vádat.

23/A. § (1) A Népköztársaság és a népgazdaság elleni büntettek közül a kiemelkedő jelentőségű ügyekben a Legfelsőbb Bíróság elsőfokon ítélezik, ha a legfőbb ügyész a Legfelsőbb Bíróság előtt emel vádat.

(2) A Legfelsőbb Bíróság kollégiumai elsőfokú bírósággént egy hivatásos bíróból és két népi ülnökből álló háromtagú tanácsban ítéleznek; a tanács elnöke a hivatásos bíró.

(3) A katonai bíróság hatáskörébe tartozó azokban a különleges ügyekben, amelyekben az állam érdekének védelme azt szükségessé teszi, a legfőbb

ügyész indítványára a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiuma elsőfokon három hivatásos bíróból álló tanácsban zárt tárgyalás során ítélezik.

(4) A Legfelsőbb Bíróság elnöke bármely bíróság bármely ügyét az eljárás bármely szakaszában magához követelheti, kivételes esetekben pedig az ügyet a Legfelsőbb Bíróság hatáskörébe vonhatja. A Legfelsőbb Bíróság eljáró tanácsának összetételére - attól függően, hogy az ügyet az elsőfokú, illetőleg a fellebbezési eljárásban vonja magához - a (2) és (3) bekezdésben, illetve a 11. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezések az irányadók.

(5) A jelen §-ban említett esetekben a Legfelsőbb Bíróság előtt a vádat a legfőbb ügyész képviseli.

A különbíróságok hatásköre

23/B. § (1) Katonai bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás a fegyveres és rendészeti testületek (a Néphadsereg, a belügyminisztérium államvédelmi szervei, a határőrség, a rendőrség, a büntetésvégrehajtási szervek, a hivatásos légoltalmi szervek, az állami tűzoltóság, a pénzügyőrség és a vámőrség) tagjai által - a szolgálati viszonyuk tartama alatt - elkövetett bármely büntett miatt.

(2) A katonai bíróság hatásköre kiterjed arra a polgári személyre is, aki

a) a honvédelem érdekét közvetlenül sértő vagy veszélyeztető hazaárulást, kémkedést, vagy egyéb büntettet követ el, ideértve az ilyen büntett előmozdítása vagy leleplezése végett elkövetett büntetteket is.

b) az (1) bekezdés értelmében katonai büntetőbíráskodás hatálya alá tartozó személy által elkövetett büntettel kapcsolatban felbujtó, bűnsegéd, bűnpártoló vagy orgazda,

c) olyan büntettre vonatkozóan szegi meg feljelentési kötelezettségét, amelynek elkövetője a jelen § rendelkezései szerint katonai büntetőbíráskodás hatálya alá tartozik.

(3) Ha ugyanazt a személyt több bűncselekmény terheli és ezek közül valamelyik a katonai bíróság hatáskörébe tartozik, vagy ha több elkövető esetében ezek valamelyikével szemben az eljárás a katonai bíróság elé tartozik, az eljárást együttesen a katonai bíróság folytatja le, feltéve hogy az elkülönítés nem indokolt.

23/C § (1) A közlekedési bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás a vasúti, közúti, légi és vízi közlekedés és szállítás, továbbá a távközlés rendes működése vagy biztonsága sérelmére elkövetett büntett miatt.

(2) Az ügyész a közúti közlekedés és szállítás, valamint a távközlés rendes működése vagy biztonsága sérelmére elkövetett büntett miatt a járásbíróság, illetőleg a megyei bíróság előtt is vádat emelhet.”

9. § A Bp. 32. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A tárgyalás megkezdése után a hatáskör hiányát hivatalból kell figyelembe venni abból az okból, hogy az ügy a megyei bíróság vagy különbíróság

hatáskörébe, illetőleg külön eljárásra tartozik; egyébként a hatáskör hiányát nem lehet figyelembe venni.”

10. § A Bp. 38. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(3) Az ügyész addig, amíg a bíróság az elsőfokú ítélet meghozatala céljából vissza nem vonul [170. § (3) bek.], a vádat elejtheti vagy módosíthatja, a vád elejtését vagy módosítását azonban indokolni köteles.”

11. § A Bp. 41. §-ának (2) bekezdése hatályát veszti.

12. § A Bp. 43. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) Az ügyész a vád képviselőt a magánvádlótól az eljárás bármelyik szakában átveheti; ilyen esetben a magánvádlót a sértett jogai illetik meg.”

13. § (1) A Bp. 44. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A sértett, mint magánfél, a terhelttel szemben a büntető eljárásban bármely bűncselekmény esetén érvényesítheti azt a polgári jogi igényét, amely a bűncselekmény folytán keletkezett, feltéve hogy az igényt az elsőfokú eljárás során, legkésőbb azonban a bíróságnak az ítélelhozatal céljából való visszavonulásáig bejelenti.”

(2) A Bp. 44. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(3) A magánfél a bíróságnál az ügy iratait megtekintheti, a tárgyaláson felszólalhat és indítványokat tehet; ha a magánfél jogait a sértett örököse érvényesíti, indítványt csak polgári jogi igénye tekintetében terjeszthet elő.”

(3) A Bp. 44. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(5) A sértettet megillető polgári jogi igényt az ügyész is érvényesítheti.”

14. § A Bp. 45. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A sértett, ha az eljárásban a 41. §, illetőleg a 44. § értelmében félként nem is szerepel, a bíróságnál az iratokat megtekintheti, a tárgyaláson felszólalhat és indítványokat tehet.”

15. § A Bp. 49. §-ának (1) bekezdése a következő *d)* ponttal egészül ki:

„*d)* a tárgyaláson a vád képviselőjében az ügyész fellép (154/A. §). Ha ilyen esetben a terhelt a védő részvételéről kifejezetten lemond, a tárgyalás a védő részvétele nélkül is megtartható.”

16. § (1) A Bp. 63. §-a (1) bekezdésének 2-4. mondata, valamint 63. §-ának (2) bekezdése hatályát veszti.

(2) A Bp. 63. §-ának (3) és (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) Az olyan fellebbezésnek, illetőleg panasznak (136. §), amely a megtagadási okot elvető, valamint a pénzbírságot kimondó határozat ellen irányul, halasztó hatálya van.

(3) Ha a katonai büntető eljárás hatálya alá tartozó személyekkel szemben [23/B. § (1) bek.] kellene pénzbírságot alkalmazni, az eljáró hatóság a fegyelmi eljárás lefolytatása végett a tanú, illetőleg a szakértő előjárójához fordul.”

17. § A Bp. 64. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A tanúnak igénye van a megjelenésével szükségképpen felmerülő költségek megtérítésére. Erre a tanút kihallgatásának befejezésekor figyelmeztetni kell.”

18. § A Bp. 66. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A határidőket órák, napok, hónapok vagy évek szerint kell számítani.”

19. § A Bp. 78. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(5) A bírósági tárgyalásról és ülésről a jegyzőkönyvet egyidejűleg kell elkészíteni. Olyan esetben, amikor a Bp. az ítélet írásbafoglalására későbbi határidőt állapít meg (171. §), a jegyzőkönyv az ítélet írásbafoglalására nyitva álló határidő alatt is elkészíthető. A bírósági tárgyalásról és ülésről készített jegyzőkönyvet az elnök és a jegyzőkönyvvezető írják alá.”

20. § A Bp. 79. §-a hatályát veszti.

21. § A Bp. 86. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) Az eljárás rendszerint nyomozással kezdődik. Nyomozásnak csak bűncselekmény alapos gyanúja esetében és csak a hatáskörrel bíró nyomozóhatóság indokolt írásbeli határozata alapján van helye.

(2) Nyomozást elrendelő határozat nélkül csak halaszthatatlan nyomozási cselekmények fogantathatók; ilyenek különösképpen a tettenérés vagy szökés veszélye esetén a terhelt őrizetbevétele, továbbá ha a késedelem veszéllyel jár vagy bűncselekmény elkövetésének megakadályozása céljából szükséges, a helyszín és a bűnjelek biztosítása, szemle, házkutatás, személymotoszás, lefoglalás stb.

(3) A nyomozás elrendeléséről az illetékes ügyészt haladéktalanul értesíteni kell.”

22. § A Bp. 87. §-ának (1) bekezdése után a következő rendelkezést kell felvenni:

„(2) Ha nem magánvádra üldözendő büntett miatt a büntető eljárás folyamatbavételét valamely jogszabály meghatározott szerv feljelentésétől teszi függővé, a feljelentés megtételét a legfőbb ügyésznek az eljárás megindítását elrendelő határozata is pótolja.”

23. § A Bp. 88. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A feljelentést az ügyészségnél vagy más nyomozóhatóságnál kell írásban vagy szóban megtenni. A feljelentést a bíróság is köteles elfogadni. A szóban

tett feljelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni. Az a nyomozóhatóság, amelynél a feljelentést tették, a halaszthatatlan nyomozási cselekményeket akkor is fogyanatosítani köteles, ha erre egyébként nem illetékes.”

24. § A Bp. 89. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„Nyomozóhatóságok:

a) a rendőrség,

b) a belügyminisztérium államvédelmi szervei,

c) az ügyészség.

89/A. § (1) A 89. §-ban fel nem sorolt azok az államigazgatási szervek (pénzügyőrség, vámőrség stb.), amelyek külön jogszabály rendelkezésénél fogva nyomozási cselekményeket végezhetnek, ilyen külön felhatalmazás hiányában e jogkörükben is csak a halaszthatatlan nyomozási cselekményeket fogyanatosíthatja. Ha büntető eljárásnak van helye, a halaszthatatlan nyomozási cselekmények eredményéről az illetékes nyomozóhatóságot értesíteni kell és a nyomozás anyagát át kell adni.

(2) A nyomozóhatóságok egyéb államigazgatási szerveket is megbízhatnak egyes nyomozási cselekmények elvégzésével olyan bűncselekmények nyomozása során, amelyek üldözésében azok közreműködni kötelesek.”

...³

1954. évi 17. törvényerejű rendelet a büntető perrendtartás módosításáról szóló 1954. évi V. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról

I. RÉSZ

A büntető perrendtartás hatálybaléptetéséről, végrehajtásáról és a katonai büntető eljárásban való alkalmazásáról szóló 1951. évi 31. törvényerejű rendelet (Bpé.) módosításáról

1. § A Bpé. 4. §-a hatályát veszti és helyébe a következő rendelkezés lép:

„A büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről szóló 1950. évi 39. törvényerejű rendelet 23-26. §-ai hatályban maradnak.”

2. § A Bpé. 9. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A Bp. 23. §-ának a)-g) pontjaiban felsorolt egyes bűncselekmények alatt a következő büntetteket kell érteni:

az a) pontban a népek békéje ellen irányuló büntett alatt az 1950. évi V. törvénybe ütköző büntettet, a Népköztársaság elleni bűncselekmények alatt az 1946. évi VII. törvényben és az említett törvényt kiegészítő jogszabályokban,

³ Jelen válogatás kizárólag a kifejezetten katonai igazságszolgáltatásra vonatkozó részt tartalmazza.

továbbá az 1878. évi V. törvény (Btk.) Második Részének I. és IV. fejezetében meghatározott büntetteket, valamint a VI. fejezetének még hatályban lévő rendelkezéseiben meghatározott büntetteket, az 1930. évi III. törvény 58-71. §-aiban, illetőleg az 1934. évi XVIII. törvény 2-4. §-aiban, az 1940. évi XVIII. törvény 11. §-ában meghatározott büntetteket;

a *b)* pontban: a háborús és népellenes büntettek alatt az 1945. évi VII. törvényben meghatározott büntetteket;

a *c)* pontban: az államtitok és hivatali titok megsértésével elkövetett büntettek alatt az 1951. évi 21. törvényerejű rendeletben meghatározott büntetteket;

a *d)* pontban: a társadalmi tulajdon ellen irányuló büntettek alatt mind az 1950. évi 24. törvényerejű rendeletben meghatározott, mind a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett egyéb büntettet, a tervgazdálkodás érdekeit sértő büntettek alatt mind az 1950. évi 4. törvényerejű rendeletben meghatározott, mind a tervgazdaság sérelmére elkövetett egyéb büntetteket;

a közellátás elleni büntetteknek és az árdrágítás büntetének halállal büntetendő esetei alatt a 8800/1946. (VII. 28.) ME rendelet 9. §-ának (4) bekezdése, 17. §-a (1) bekezdésének 2. tétele alá eső büntetteket;

az *e)* pontban: a devizagazdálkodás szabályait sértő büntettek alatt az 1950. évi 30. törvényerejű rendeletben meghatározott büntetteket;

az *f)* pontban: a pénzhamisítás és hamispénzzel elkövetett visszaélések alatt a Btk. Második Részének XI. fejezetében és az ezt kiegészítő jogszabályokban meghatározott büntetteket;

a *g)* pontban: a gyilkosság és a szándékos emberölés alatt a Btk. 278-282. §-aiban, a 349. §-a első bekezdése 2. pontjának első tételében és második bekezdésében, a 424. § 1. pontjában, valamint a 431. § (2) bekezdésében meghatározott büntetteket.

(2) A Bp. 23/C. §-ának (1) bekezdésében felsorolt egyes bűncselekmények alatt a következő büntetteket kell érteni:

a) az 1878. évi V. törvény (Btk.) 422. és 429. §-aiban meghatározott, az 1924. évi XV. törvény. 1. §-ába ütköző és (3) bekezdése szerint minősülő, az 1939. évi II. törvény 190. és 203. §-aiban, az 1948. évi XLVIII. törvény 14. §-ában, az 1950. évi 4. törvényerejű rendelet 2. és 4. §-aiban meghatározott büntetteket, továbbá az 1950. évi 24. törvényerejű rendelet 3. §-ában meghatározott rongálás büntettét, végül az utóbb említett törvényerejű rendelet 6. és 8. §-aiban meghatározott büntetteket, feltéve, hogy ezen büntettek a vasúti, a közúti, a vízi vagy a légi közlekedés vagy szállítás, illetőleg a távközlés biztonságát sértik vagy veszélyeztetik;

b) a Btk. 201. és 481. §-aiban meghatározott, illetőleg az utóbbi §-ban meghatározott és az 1939. évi II. törvény 193. § (2) bekezdése szerint minősülő büntetteket,

ha azokat a vasúti, közúti, vízi vagy légi közlekedés vagy szállítás, illetőleg a távközlés teendőinek ellátása körében alkalmazott személy a közlekedés, szállítás vagy távközlés sérelmére követte el;

c) a Btk. 436., 437., 438., 440. §-aiban, továbbá az 1939. évi II. törvény 208. §-ával módosított 439. és 441. §-aiban, valamint a 439-441. §-ait kiegészítő jogszabályok közül az 1888. évi XXXI. törvény 12. §-ában, az 1939. évi II. törvény 210. §-ában és az 1820/1945. (II. 22.) ME rendelet 1. §-ában, továbbá a Btk. 444. és 445. §-aiban meghatározott, az 1934. évi XIX. törvény 95., 96., 98., 99. és 100. §-aiban, az 1939. évi II. törvény 209. §-ában, a 3780/1945. (VI. 28.) ME rendelet 1. §-ában, továbbá az 1948. évi XLVIII. törvény 20., 21. és 41. §-aiban meghatározott, valamint az utóbbi törvény 41. §-ában meghatározott és a Btk. 435. §-a szerint minősülő büntetteket, végül az 55/1953. (XII. 4.) MT rendeletben meghatározott büntetteket.”

3. § A Bpé. 11. §-ának (1) bekezdése hatályát veszti és helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A büntető eljárásra kizárólag a budapesti fővárosi bíróság illetékes az 1930. évi III. törvény 58-71. §-ai, illetőleg az 1934. évi XVIII. törvény 2-4. §-ai alá eső és az 1940. évi XVIII. törvény 11. §-ában meghatározott büntettek, továbbá - az alábbi (2) bekezdésben foglaltak kivételével - az 1950. évi 30. törvényerejű rendeletben meghatározott büntettek miatt.”

4. § A Bpé. III. Fejezetében felvett rendelkezések (20-33. §-ok) hatályukat veszítik és helyükbe az alábbi számozással a következő rendelkezések lépnek:

„III. FEJEZET

A katonai büntető eljárásra vonatkozó rendelkezések

A Bp. szabályainak alkalmazása a katonai büntető eljárásban

20. § (1) A Bp-t és a jelen törvényerejű rendeletet amennyiben a következő rendelkezések kivételt nem állapítanak meg, - a katonai büntető eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

(2) A katonai büntető eljárásban a Bp-nak, a Bpé-nek és a jelen törvényerejű rendeletnek azokon a szabályain kívül, amelyek a jelen fejezet eltérő rendelkezései következtében nem nyernek alkalmazást, nem lehet alkalmazni a Bp-nak és a Bpé-nek a következő rendelkezéseit sem: a Bp 40. § (3) bek., a 146/A. § (2) bek. utolsó mondata, a 195. § (2) bek. harmadik mondata, a Bpé. 13., 18-19. §-ai.

A katonai bíróságok és azok illetékessége

21. § (1) Katonai bíróságok működnek:

- a) egyes magasabb katonai egységek mellett,
- b) egyes nagyobb helyőrségekben.

(2) A magasabb katonai egységek mellett működő bíróságok illetékessége kiterjed a megfelelő magasabb egységek állományába tartozó személyek által elkövetett bűncselekményekre.

(3) Az egyes nagyobb helyőrségekben működő bíróságok járnak el a magasabb katonai egységek mellett működő bíróságok illetékessége alá nem tartozó mindazon bűncselekmények esetében, amelyeket az illetékességi területükön követtek el.

Kizárólagos illetékesség a katonai büntető eljárásban

22. § A budapesti katonai bíróság kizárólagos illetékességébe tartozik az eljárás a jelen törvényerejű rendelet 11. §-a értelmében a budapesti fővárosi bíróság kizárólagos illetékességébe utalt büntettek miatt.

Szavazás rendje a katonai bíróságoknál

23. § A katonai bíróság tanácsában a rangban fiatalabb ülnök szavaz először.

Magánvád kizárása és a polgári jogi igény érvényesítésének korlátozása a katonai büntető eljárásban

24. § (1) A katonai büntető eljárásban magánvádnak nincsen helye; az egyébként magánvádas bűncselekmények esetében a katonai ügyész jár el.

(2) A katonai büntető eljárásban a polgári jogi igény érvényesítésének csak a honvédséget ért kár esetében és csakis az illetékes katonai szerv vagy a katonai ügyész előterjesztésére van helye; más esetekben a polgári jogi igény egyéb törvényes úton érvényesíthető.

Nyomozás a katonai büntető eljárásban

25. § (1) A katonai büntető eljárás alá tartozó fegyveres és rendészeti testületek [Bp. 23/B. § (1) bek.] tagjai által elkövetett bűncselekmények esetében a nyomozást a terhelt illetékes parancsnoka (előljárója), illetőleg a belügyminisztérium államvédelmi szervei, vagy a katonai ügyészségi szervek teljesítik.

(2) Ha az (1) bekezdésben említett szervek kellő időben el nem érhetők, a halaszthatatlan nyomozási cselekményeket az általános nyomozati szervek végzik.

Szoros felügyelet alá helyezés

26. § Sorállományú katonai személyt, ha előzetes letartóztatásba helyezésére nincsen ok, de az eljárás érdekében, vagy katonai fegyelmi szempontból szükséges, alakulatánál szoros felügyelet alá lehet helyezni.

Fegyelmi eljárásra utalás a katonai büntető eljárásban

27. § (1) A fegyveres és rendészeti testületek tagjai által elkövetett olyan bűncselekmény, amelyre a törvény egyévi börtönnél nem súlyosabb büntetést állapít meg, az illetékes parancsnok által fegyelmi úton is elbírálgatható, ha a

cselekménynek és az elkövető személyének társadalmi veszélyessége csekély és ezért a fegyelmi fenyítés kielégítőnek mutatkozik.

(2) A katonai ügyész az (1) bekezdésben meghatározott előfeltételek esetében az ügyet akkor is az illetékes parancsnok fegyelmi jogkörébe utalhatja, ha a cselekményre a törvény ötévi börtönnél nem súlyosabb büntetést ír elő.

(3) A (2) bekezdésnek megfelelően határozhat a katonai bíróság is, ha az ott megszabott feltételek fennforgását akár az előkészítő ülésben, akár a tárgyaláson állapítja meg. A bíróság ilyenkor végzéssel határoz.

(4) A fellebbezési eljárás során a Legfelsőbb Bíróság:

a) ha az elsőfokon eljáró bíróság büntetést megállapító ítéletével szemben az előbbi bekezdés szerint az ügyet fegyelmi eljárásra utalja, az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezi és a fegyelmi eljárás lefolytatására illetékes parancsnoknak küldi meg a fegyelmi eljárás lefolytatása végett;

b) ha az elsőfokon eljáró bíróságnak a fegyelmi eljárásra utaló végzését a terhelt terhére bejelentett fellebbezés (óvás) folytán bírálja felül és annak helyt ad, a végzést hatályon kívül helyezi és az elsőfokon eljáró bíróságot új eljárásra utasítja; ellenkező esetben az alaptalannak talált fellebbezést (óvást) elutasítja.

Bűnügyi költségek a katonai büntető eljárásban

28. § A katonai büntető eljárásban a bűnügyi költségeket - a megbízott védőnek, továbbá a sértett és az egyéb érdekelt képviselőjének díja és költségei, valamint a börtönben végrehajtott szabadságvesztésbüntetéssel felmerült költségek kivételével - az állam viseli.”

5. § A Bpé. III. Fejezete után az alábbi számozással a következő rendelkezéseket kell felvenni:

„IV. FEJEZET

A büntetés végrehajtására vonatkozó rendelkezések

29. § Az elítélt halála a jogerősen kiszabott pénzbüntetés, elkobzás és vagyoneklobzás végrehajtását nem zárja ki.

30. § A halálbüntetést zárt helyen, kötéllel, ha pedig a végrehajtásnak ez a módja akadályba ütközik, agyonlövésssel kell végrehajtani.

31. § (1) A börtönbüntetést a belügyminiszter felügyelete alatt álló börtönben (munkahelyen) kell végrehajtani.

(2) A börtönbüntetés végrehajtása során az elítélt megjavítását és nevelését állandó rendszeres munkáltatással kell előmozdítani.

(3) A börtönbüntetésre ítélt köteles a részére kijelölt munkát elvégezni.

(4) Az elítélt munkájáért megfelelő díjazásban részesül.

32. § Magánelzárást az elítélttel szemben csak fegyelmi büntetésként lehet alkalmazni.

33. § (1) A három hónapot meghaladó börtönre ítéltet a belügyminiszter feltételes szabadságrabocsáthatja, ha:

a) büntetésének háromnegyed részét már kitöltötte,
b) büntetésének végrehajtása alatt a részére kijelölt munkát pontosan elvégezte, kifogástalan magaviseletet tanúsított és a kedvezmény megadása a társadalom védelme szempontjából nem mutatkozik veszélyesnek.

(2) Életfogytig tartó börtönre ítéltet csak akkor lehet feltételes szabadságra bocsátani, ha büntetéséből tizenöt évet már kitöltött.

(3) Az egyéb feltételek fennállása esetén az elítéltet kivételesen már büntetése felének kitöltése után feltételes szabadságra lehet bocsátani, ha büntetésének végrehajtása alatt a munkában rendkívüli, kimagasló teljesítményt ért el. Az életfogytig tartó börtönre ítéltet ilyen esetben akkor lehet feltételes szabadságra bocsátani, ha büntetéséből tizennégy évet már kitöltött.

(4) A feltételes szabadság tartama azonos a büntetésnek még hátralévő részével, életfogytig tartó börtön esetén pedig nyolc év.

(5) Nem lehet feltételes szabadságra bocsátani azt, akit az ország területéről való kiutasításra (Btá. 46. §) ítélték.

34. § (1) A feltételes szabadság tartama alatt az elítélt köteles a vele közölt magatartási szabályokat megtartani.

(2) Ha az elítélt a magatartási szabályokat megszegi, a belügyminiszter a feltételes szabadságot megszüntetheti és a büntetés végrehajtásának folytatását rendelheti el.

(3) Ha a feltételes szabadságra bocsátott a magatartási szabályokat megszegi, a rendőri hatóság erről a belügyminiszternek jelentést tesz. Ha a belügyminiszter a feltételes szabadságot megszüntette, vagy anélkül is, ha az előzetes letartóztatás feltételei fennforognak, a rendőri hatóság a feltételes szabadságon lévőket őrizetbe veszi és annak a börtönnek (munkahelynek) adja át, amelyből feltételes szabadságra bocsátották.

35. § Ha a feltételes szabadságra bocsátottat a szabadság ideje alatt elkövetett bűntett miatt jogerősen újból elítélik, a belügyminiszter elrendelheti a büntetés végrehajtásának folytatását, mégpedig abban az esetben is, ha a határozatának meghozatalakor a feltételes szabadság tartama már lejárt.

36. § (1) Ha a büntetés végrehajtásának folytatására [34. § (2) bekezdés, 35. §] nem kerül sor, a börtönbüntetést a feltételes szabadság tartamának lejártával kitöltöttnek kell tekinteni.

(2) Ha a büntetés végrehajtásának folytatását elrendelték, a feltételes szabadságon töltött idő a büntetés tartamába nem számít be.”

6. § A Bpé. IV. Fejezetének hatályban maradt rendelkezéseit V. Fejezet alatt és 37. §-tól kezdődően folytatónak számozással kell felvenni.

7. § A Bpé. 6-7. §-ai, továbbá 14. és 16-17. §-ai, végül a 34. § (1) bekezdése hatályukat veszítik.

II. RÉSZ

A Bpn. hatálybaléptetése, végrehajtása és az ezzel kapcsolatos átmeneti rendelkezések

I. FEJEZET

A Bpn. hatálybaléptetése - Hatályukat veszítő jogszabályok

A Bpn. hatálybalépése

8. § A büntető perrendtartás módosításáról szóló 1954. évi V. törvény (a továbbiakban: Bpn.) az 1954. évi augusztus hó 1. napján lép hatályba.

Hatályukat veszítő jogszabályok

9. § A jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésével az alább felsorolt jogszabályok - a maguk egészében, illetőleg még hatályban lévő részükben - hatályukat veszítik:

a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény (Ktbtk.) 126. §-a,

az Államvédelmi Hatóság szervezésével kapcsolatos egyes igazságügyi kérdésekről szóló 1950. évi 5. törvényerejű rendelet 3. §-a,

a katonai büntetőbíráskodás körében a kegyelmi eljárás szabályozása tárgyában kiadott 4210/1950. (X. 14.) HM rendelet,

a gazdasági bűncselekményekre vonatkozó különleges eljárási szabályok megállapításáról szóló 23300/1950. (IV. 7.) IM rendelet még hatályban lévő rendelkezései,

a büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről szóló 1950. évi 39. törvényerejű rendelet 14., 15., 22. és 27-36. §-ai,

a feltételes szabadságrabocsátás szabályainak módosításáról szóló 1952. évi 12. törvényerejű rendelet 1. §-a.

II. FEJEZET

A Bpn. végrehajtására vonatkozó rendelkezések - Átmeneti szabályok

A Bpn. alkalmazása folyamatban levő ügyekben

10. § A Bpn., valamint a jelen törvényerejű rendelet rendelkezéseit - amennyiben a jelen törvényerejű rendelet kivételt nem állapít meg - a hatályba lépésükkor folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell.

11. § A Bpn. hatálybalépésekor folyamatban levő bűnügyben a hatálybalépés előtt a korábbi jogszabályok szerint végzett eljárási cselekmény abban az esetben is megtartja érvényét, ha a cselekményre a Bpn. az addigitól eltérő szabályt állapít meg.

Hatásköri szabályok alkalmazása a folyamatban lévő ügyekben

12. § (1) Az eljárást azokban az ügyekben, amelyekben a bíróságok hatásköre a Bp. 23., 23/B. és 23/C. §-ai értelmében megváltozott, az a bíróság folytatja le és fejezi be, amely előtt az ügyész a Bpn. hatálybalépése előtt vádat emelt.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés nem vonatkozik azokra az esetekre, amelyekben a Bp. 23/A. § szerint a Legfelsőbb Bíróság járhat el.

13. § (1) A közlekedési bíróságok felállításáig [1954. évi II. törvény 66. § (2) bek.] a közlekedési különbíróságok hatáskörébe utalt ügyekben az a járásbíróság, illetőleg megyei bíróság jár el, amelynek az ügyre nézve az általános szabályok szerint hatásköre és illetékessége van.

(2) A katonai bíróságokra vonatkozó külön rendelkezések kibocsátásáig [1954. évi II. törvény 66. § (2) bek.] a katonai büntető eljárásban másodfokú bírósággént a Katonai Felsőbíróság jár el.

(3) A (2) bekezdésben említett időpontig a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának feladatait a Katonai Felsőbíróság látja el. Ugyanaddig az időpontig a Katonai Felsőbíróság jogerős határozatai ellen irányuló törvényességi óváásokat a Katonai Felsőbíróság mellett működő törvényességi tanács bírálja el.

(4) A fegyveres és rendészeti testületek polgári alkalmazottai ellen az 1951. évi 31. törvényerejű rendelet 20. § (1) bekezdésének *h)* pontja alapján indított bűnügyeket a katonai bíróságok folytatják le és fejezik be, ha a katonai ügyész a Bpn. hatálybalépése előtt a katonai bíróság előtt már vádat emelt.

Átmeneti intézkedések

14. § Ha a terhelt ellen nyomozás van folyamatban, a Bp. 91/A. §-ában meghatározott határidőket a Bpn. hatálybalépésének napjától kell számítani.

15. § (1) A Bpn. hatálybalépésekor az elsőfokon eljáró bíróság előtt folyamatban levő ügyekben az eljárást a korábbi jogszabályok alkalmazásával kell lefolytatni és befejezni, ha az ügyész a törvény hatálybalépése előtt már vádat emelt (1951. évi III. törvény 137. és 150. §-ai).

(2) Az (1) bekezdés alapján lefolytatott eljárásban a védő részvételére a korábbi szabályok az irányadók.

(3) Az (1) bekezdés rendelkezéseit azokban az ügyekben is alkalmazni kell, amelyekben a sértett a vád képviselőjét átvette; a Bpn. hatálybalépése után azonban a sértett ilyen esetben sem veheti át a vád képviselőtét.

16. § (1) Ha a fellebbezési bíróság a Bpn. hatálybalépéséig a fellebbezési tárgyalást már kitűzte, a fellebbezési eljárást a korábbi jogszabályok alkalmazásával kell lefolytatni és befejezni.

(2) Ha a fellebbezési bíróság az ügyet a Bpn. rendelkezései szerint bírálta el és ennek során az elsőfokon eljáró bíróság ítéletét hatályon kívül helyezve, a bíróságot új eljárásra utasította (Bp. 201. §), a megismételt eljárásban az

elsőfokú bíróság akkor is a Bpn. rendelkezései szerint jár el, ha az első eljárásban még a korábbi jogszabályokat alkalmazta.

17. § A perújítási indítványt a korábbi szabályok szerint kell elbírálni, ha az ügyész a Bpn. hatálybalépése előtt az alapügyben eljáró elsőfokú bíróságnál érdemi tárgyalás kitűzését indítványozta, vagy ha a perújítási indítványt a perújítás megengedhetősége kérdésében való határozathozatal végett a bírósághoz bemutatta [1951. évi III. törvény 216. § (2) és (3) bek.].

18. § (1) A Bp. hatálybalépése előtt jogerősen kiszabott, de még végre nem hajtott büntetések végrehajtásáról a jelen törvényerejű rendelet hatálybalépése után az elsőfokon eljáró bíróság köteles gondoskodni.

(2) Az ügyesszég a folyamatban levő büntetésvégrehajtási ügyeket - a legfőbb ügyésznek az igazságügyminiszterrel egyetértésben kiadott részletes utasítása szerint - az illetékes bíróságnak adja át.

III. FEJEZET

Vegyes rendelkezések. - Felhatalmazás átmeneti rendelkezések megállapítására és egyes kérdések szabályozására

Magánvád - Fellebbezési óvás

19. § (1) A pótmagánvád intézménye a Bpn. 11. §-a értelmében megszűnt.

(2) Ahol a Bp. az ügyésznek valamely határozat elleni fellebbezéséről rendelkezik, ez alatt fellebbezési óvást kell érteni.

A zár alá vétel fogatosítása

20. § A zár alá vétel elrendelésére, fogatosítására, hatályára és feloldására vonatkozó részletes szabályok megállapításáig (Bp. 130. §) a zár alá vétel fogatosítása végett továbbra is az illetékes végrehajtóbizottságot kell megkeresni.

A büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítésre (a rehabilitációra) vonatkozó átmeneti szabályok

21. § Ha a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli utólagos mentesítésnek (rehabilitációnak) rendőri büntetőbíróság határozata alapján van helye, a rendőri büntetőbíróság székhelye szerint illetékes járásbíróság büntető tanácsa jár el.

Felhatalmazások

22. § (1) Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a Bpn. hatálybalépésével kapcsolatban szükségessé váló további átmeneti rendelkezéseket a legfőbb ügyésszel egyetértésben rendelettel megállapítsa.

(2) Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a büntetések végrehajtására, a feltételes szabadságra és a javító-nevelő munkára vonatkozó szabályokat a legfőbb ügyésszel, a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértve megállapítsa.

23. § (1) Felhatalmazást kap a belügyminiszter, hogy a vádirat készítésére vonatkozó szabályok [Bp. 137. § (1) bek.] fokozatos végrehajtása érdekében a Bp. 89. § a)-b) pontjaiban említett nyomozóhatóságokat illetően a szükséges átmeneti rendelkezéseket a legfőbb ügyésszel egyetértésben megállapítsa.

(2) Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a jegyzőkönyveknek a tárgyaláson való egyidejű elkészítésére [Bp. 78. § (5) bek.] vonatkozó szabályok fokozatos alkalmazását az 1955. évi július hó 1. napjáig biztosítsa és az ennek érdekében szükséges átmeneti rendelkezéseket megállapítsa.

A törvényerejű rendelet hatálybalépése

24. § A jelen törvényerejű rendelet az 1954. évi augusztus hó 1. napján lép hatályba.

1954. évi 11. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. törvényerejű rendelet módosításáról

1. § A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Magyar Népköztársaság Néphadserege ügyészségi szervezetének elnevezését a Magyar Népköztársaság Katonai ügyészsége elnevezésre változtatja.

2. § Az 1953. évi 13. törvényerejű rendelet VI. fejezete az 1. § rendelkezése szerint módosul.

1954. évi 12. törvényerejű rendelet az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről

1. § (1) A katonai büntető eljárás alá tartozó fegyveres és rendészeti testületnek azt a tagját, aki külföldre szökik, 15 évig terjedhető börtönnel kell büntetni.

(2) Ugyanígy kell büntetni azt a polgári személyt is, aki repülőgépet vagy más légi közlekedési eszközt engedély nélkül szándékosan külföldre vezet, vagy azon a személyzet tagjaként engedély nélkül és szándékosan külföldre távozik.

(3) Ha az (1) és (2) bekezdésben meghatározott büntetett felfegyverkezve vagy csoportosan követik el, a büntetés halál.

2. § Aki az 1. §-ban meghatározott büntett elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő előfeltételeket biztosítja, az ehhez szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a büntett véghezvitelére alkalmassá teszi, úgyszintén aki az elkövetésre mást felhív, az elkövetésre ajánlkozik, erre felhívás folytán vállalkozik, a közös elkövetésre nézve megállapodik vagy a büntett véghezvitelét előkészítő bármely más cselekményt hajt végre, 10 évig terjedhető börtönnel büntetendő.

3. § Azt, aki az 1. és 2. §-okban meghatározott bűncselekményről tudomást szerez és erről a hatóságnak haladéktalanul jelentést nem tesz, 5 évig terjedhető börtönnel kell büntetni.

4. § (1) Az 1. §-ban meghatározott büntett esetében a teljes vagyonek Kobzása kimondása kötelező.

(2) A 2. és a 3. §-okban meghatározott büntettek elkövetése esetén teljes vagy részleges vagyonek Kobzásnak van helye.

(3) Az 1. és a 2. §-okban meghatározott büntettek elkövetőivel szemben az ország területének meghatározott részéből való kiutasítást (Btá. 45. §) is ki lehet mondani.

5. § A jelen törvényerejű rendeletben meghatározott bűncselekmények tekintetében az eljárás a budapesti katonai bíróság kizárólagos illetékessége alá tartozik.

6. § A jelen törvényerejű rendelet kihirdetésének napján lép hatályba; hatálybalépésével egyidejűleg a jelen törvényerejű rendeletről eltérő korábbi rendelkezések hatályukat veszítik.

29/1954. (V. 5.) MT rendelet a Magyar Népköztársaság katonai ügyészi szervezetéről

A Minisztertanács az 1953. évi 13. törvényerejű rendelet 33. §-ának (5) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Magyar Népköztársaság katonai ügyészségének szervezetét, működését, továbbá a katonai ügyészség személyzetének szolgálatát a következőképpen szabályozza:

I. FEJEZET

A Magyar Népköztársaság katonai ügyészségének szervezete

1. § A Magyar Népköztársaság katonai ügyészségének szervei a következők:
a katonai főügyészség,

a fegyvernemi katonai ügyészségek,

a hadtest és hadosztály katonai ügyészségek és

a helyőrségi katonai ügyészségek.

2. § A katonai főügyészség a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészségének szervezetén belül működik.

3. § (1) A Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. törvényerejű rendelet 33. §-a értelmében:

a Magyar Népköztársaság katonai főügyészségének élén a katonai főügyész áll, akit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevez ki;

a katonai főügyész ügyészi működését illetően a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészségének van alárendelve és ennek egyik helyettese;

a katonai főügyésznek helyettesei vannak, akiket a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze nevez ki;

a katonai főügyész mellett - katonai főnyomozók működnek.

(2) A katonai főügyész a törvényesség megtartása feletti felügyeleti jogkörét közvetlenül, helyettesei és beosztottai útján, valamint az alárendelt katonai ügyészi szervek útján látja el.

(3) A katonai főügyészség osztályokra és csoportokra tagozódik.

(4) A katonai főügyészségen működő katonai főnyomozók - a katonai főügyész utasítása alapján - a különösen fontos ügyekben folytatják le a nyomozást.

4. § (1) Az egyes fegyvernemi, valamint hadtest és hadosztály katonai ügyészségek illetékessége kiterjed az illető fegyvernem, illetőleg hadtest, vagy hadosztály kötelékébe tartozó egységekre és személyekre.

(2) A helyőrségi katonai ügyészségek illetékessége azokra a szervekre és személyekre terjed ki, amelyek, illetőleg akik nem tartoznak valamely fegyvernemi, illetőleg hadtest, vagy hadosztály katonai ügyészség illetékessége alá.

(3) Az egyes helyőrségi katonai ügyészségek illetékességi területét a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze az érdekelt miniszterekkel egyetértésben állapítja meg.

5. § (1) A katonai ügyészségek élén a katonai ügyészek állnak, akiknek helyettesei vannak.

(2) A katonai ügyészségek mellett katonai ügyészségi nyomozók működnek.

6. § (1) A katonai ügyészeket hivatali állásukra a honvédelmi miniszterrel egyetértésben a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze, míg a katonai ügyészek helyetteseit, továbbá a katonai ügyészségi nyomozókat a katonai főügyész nevezi ki, helyezi át és hívja vissza.

(2) A katonai ügyészi szervek szervezetileg és ügyészi tevékenységükben csakis ügyészi feletteseiknek vannak alárendelve.

7. § (1) A katonai ügyészség dolgozói - a segédszemélyzetként alkalmazott polgári személyek kivételével - katonai szolgálatot teljesítenek. Szolgálati viszonyukra a Néphadseregben érvényes általános szabályok az irányadók.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt személyeket katonai tiszti rendfokozatba - alezredesig bezárólag - a katonai főügyész javaslatára a honvédelmi miniszter, ezredesi rendfokozatba a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészenek a honvédelmi miniszterrel egyetértésben előterjesztett javaslatára a Minisztertanács, ennél magasabb rendfokozatba pedig a Népköztársaság Elnöki Tanácsa lépteti elő.

(3) A katonai ügyészi szervek segédszemélyzetének alkalmazása a Néphadseregben érvényes általános szabályok szerint történik.

(4) A katonai ügyészi szervek személyzetének rendszeresített létszámát és hivatali állását a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészének javaslatára a honvédelmi miniszter állapítja meg.

(5) A katonai ügyészség szervei mindennemű személyi és anyagi ellátmány tekintetében a Néphadsereghez tartoznak.

(6) A katonai ügyészi szervek személyi állománya felett a fegyelmi jogkört csakis ügyészi előjárók gyakorolhatják a Néphadseregben érvényes szabályzatok alapján.

II. FEJEZET

A katonai ügyészség általános feladatai a Néphadseregben

8. § (1) A katonai ügyészi szervek feladata általában a Néphadsereg körében azoknak a feladatoknak az ellátása, amelyeket a Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. törvényerejű rendelet az ügyészi szervek számára meghatároz.

Ehhez képest a katonai ügyészek a törvényesség biztosítása érdekében:

a) őrökdenek a Néphadsereg valamennyi szerve és közege által kiadott parancs, utasítás, rendelkezés, vagy bármely más intézkedés törvényessége felett, valamint afelett, hogy a katonai szervek és személyek az általános jogrend és a katonai rend szabályait ne sértsék meg (általános törvényességi felügyelet);

b) a Néphadsereg körében biztosítják a bűncselekmények gyors feltárását és kinyomozását, felügyeletet gyakorolnak a katonai nyomozószervek tevékenysége felett (a nyomozás törvényessége feletti felügyelet);

c) őrökdenek afelett, hogy a katonai bíróságok helyesen alkalmazzák-e a törvényeket (a bíróságok tevékenységének törvényessége feletti felügyelet);

d) őrökdenek a katonai fegyelmi, vagy büntetőeljárás alá vont személyek letartóztatásának és fogvatartásának törvényessége felett (a fogvatartás törvényessége feletti felügyelet).

9. § (1) A katonai ügyészi szerveknek különleges feladata a Néphadsereg fegyelmének, szolgálati rendjének és harckészségének védelme, valamint a katonai eskü, a katonai törvények, szabályzatok, utasítások, az előjárók parancsai és a szolgálati köteleességek pontos megtartásának ellenőrzése útján a katonai rend és a szocialista törvényesség megszilárdítása.

(2) A katonai főügyész - a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze utasításainak megfelelően - megszervezi és irányítja a Néphadseregben a törvényesség feletti felügyeletet és a bűnözés elleni harcot.

(3) A katonai ügyészek a Néphadseregben a törvényesség megszilárdításával és a bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatos elvi kérdéseket a megfelelő parancsnoki értekezletek elé tárják megvitatás végett, továbbá rendszeresen tájékoztatják az illetékes parancsnokokat a törvényesség megszilárdításáért és a bűnözés ellen folytatott munkájukról.

(4) A katonai ügyészek és a parancsnokok között a katonai ügyészi munka egyes kérdéseivel, illetőleg egyes konkrét esetekkel kapcsolatban felmerülő összes vitás kérdéseket a felettes katonai parancsnokok meghallgatásával a felettes ügyészi szervek, végső fokon a honvédelmi miniszter meghallgatásával a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze dönti el.

III. FEJEZET

A törvényesség feletti általános felügyelet a Néphadseregben

10. § A törvényesség feletti felügyelet [8. § a) pont] gyakorlása során a katonai ügyészeket illetékességi körükben, illetőleg különleges hatáskörük folytán a következő jogok illetik meg:

a) megtekinthetik, vagy másolatban megkérhetik a Néphadsereg valamennyi szerve (parancsnok, hatóság, intézet, intézmény, hivatal, szolgálati közeg) által kiadott parancsokat, utasításokat, rendelkezéseket és egyéb intézkedéseket, kivéve az operatív jellegűeket;

b) az a) pontban említett szervektől okmányok, továbbá egyéb adatok rendelkezésre bocsátását és felvilágosítások adását követelhetik meg - kivéve az operatív jellegűeket - ha ez a törvényesség biztosítása érdekében szükséges;

c) az a) pontban említett szervektől vizsgálat lefolytatását követelhetik az alájuk rendelt szerv tevékenysége felett, ha ez az ügyészség adatai alapján a törvényesség biztosítása érdekében szükségesnek látszik;

d) az a) pontban említett szerveknél vizsgálatot folytathatnak annak megállapítására, hogy megtartották-e a törvényeket, rendeleteket, szabályzatokat, illetőleg az előjárók parancsait, avagy nem sértették-e meg az állam, vagy a szolgálat érdekét, illetve katonai vagy más személyek törvényes érdekeit;

e) résztvehetnek a Néphadsereg bármely szerve által összehívott értekezleteken, amelyeknek tárgya a fegyelem és a rend megszilárdítása;

f) a katonai ügyészséghez érkezett panaszokat megvizsgálják és a szükséges intézkedéseket megteszik.

11. § (1) A katonai ügyész a Néphadseregben a törvényesség feletti felügyelet során észlelt minden törvénytisztító parancs, utasítás, rendelkezés, vagy bármely más intézkedés ellen - az operatív jellegűek kivételével - óvást emel a törvényellenesen eljáró katonai szerv közvetlen felettes szervénél.

(2) Az ügyészi óvást a felettes szerv köteles nyolc napon belül megvizsgálni és a megvizsgálás eredményét a katonai ügyésszel haladéktalanul közölni.

(3) Ha a katonai ügyész a felettes szervnek az óvárra tett intézkedését kielégítőnek nem találja, jelentést tesz a katonai főügyésznek. A katonai főügyész előterjesztésére a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze óvást emelhet a honvédelmi miniszternél.

(4) A katonai ügyész azok ellen a személyek ellen akik a törvényt megsértették, a törvényes rendelkezéseknek megfelelő esetben büntető eljárást kezdeményez.

(5) A katonai ügyész a Néphadsereg szerveinek parancsnokaihoz javaslatot tehet a törvényt sértő intézkedés kiküszöbölésére, illetőleg megelőzésére, úgyszintén a bűnös személy fegyelmi felelősségrevonására.

12. § (1) A katonai ügyészi szervek a hozzájuk érkezett bűnügyek, továbbá panaszok és egyéb adatok alapján tanulmányozzák a Néphadseregben a törvényesség, a bűnözés és a fegyelem állapotát és megfelelő javaslatokat tesznek a parancsnokságokhoz a fegyelem és a rend megszilárdítását célzó intézkedések megtételére.

(2) A katonai ügyészi szervek a Néphadseregben a törvényesség megszilárdítása érdekében - a parancsnok hozzájárulásával - előadásokat, értekezleteket és tanácsadásokat tartanak az alakulatok személyi állománya számára.

IV. FEJEZET

A bűnügyi nyomozás törvényessége feletti felügyelet a Néphadseregben

13. § A bűnügyi nyomozás törvényessége feletti felügyelet [8. § b) pont] gyakorlása során a katonai főügyész és az alárendelt katonai ügyészek kötelessége, hogy

a) biztosítsák a bűncselekmények gyors feltárását és megindítsák a büntető eljárást a Népköztársaság ellenségei, a honvédségi és más népi vagyon fosztogatói, továbbá a Néphadsereg fegyelme és szolgálati rendje ellen akár közönséges, akár katonai bűncselekmény elkövetésével védő katonai személyek ellen;

b) mindent elkövessenek annak érdekében, hogy a katonai büntető eljárás szervei senkit törvényellenesen és alaptalanul ne vonjanak büntetőjogi felelősségre, ne fosszanak meg személyes szabadságától, és hogy minden katonai és polgári személy mentesüljön mindenféle zaklatástól, törvénytelen korlátozástól és jogfosztástól katonai személyek részéről;

c) mindent elkövessenek annak érdekében, hogy a bűnügyek nyomozása a megállapított határidők alatt befejeződjék.

14. § A katonai személyek által elkövetett bűncselekmény ügyében a nyomozást a számukra megállapított hatáskörben:

az államvédelmi szervek,

a katonai ügyészségi nyomozók, vagy

az illetékes parancsnokok (a nekik alárendelt nyomozó tisztek útján) teljesítik.

15. § (1) A bűnügyi nyomozás lefolytatására a Néphadsereg körében a katonai ügyészségi nyomozó hivatott:

a) a tisztek által elkövetett bűncselekmény miatt,

b) a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett bűntett miatt,

c) a szökés büntette miatt, továbbá

d) a parancs megtagadása, vagy az előljáró bántalmazása által elkövetett büntett miatt, végül

e) minden olyan bűncselekmény miatt indítandó bűnügyben, amelyre a törvény öt évi börtönnél súlyosabb büntetést ír elő.

(2) Az (1) bekezdés alá nem eső minden más bűncselekmény miatt indítandó bűnügyben a nyomozás lefolytatására annak a csapatnak (katonai intézet, intézmény, helyőrség) parancsnoka hivatott, amelynek kötelekébe az elkövető tartozik, illetőleg, ha az elkövető személye nem ismeretes, annak megállapításáig az a parancsnok, akinek a parancsnoklási körletében a bűncselekményt elkövették.

(3) Ha az (1) és (2) bekezdésben említett illetékes nyomozó szervek kellő időben el nem érhetők, a halaszthatatlan nyomozási tennivalókat (mint a menekülő tettes elfogása, bűnjelek, bizonyítékok, helyszín biztosítása, továbbá sürgős szemle, kutatás, lefoglalás, személmotozás stb.) az eljárásukra vonatkozó általános szabályok szerint a rendőrségi szervek, illetőleg a katonai ügyészségi nyomozók hatáskörébe utalt nyomozati ügyekben a (2) bekezdésben megjelölt parancsnokok is teljesíteni tartoznak. Az eljárásuk eredményéről az illetékes katonai ügyészt haladéktalanul kötelesek értesíteni.

16. § (1) A parancsnok a hatáskörébe utalt minden ügyben, amelyben a nyomozást megindította, erről az illetékes katonai ügyészt 24 órán belül értesíteni tartozik.

(2) A parancsnok a nyomozást annak elrendelésétől számított hét nap alatt köteles lefolytatni. Ezt a határidőt a katonai ügyész legfeljebb 15 napig meghosszabbíthatja. Ha a parancsnok a nyomozást a meghosszabbított határidő alatt sem fejezi be, a katonai ügyész köteles azt átvenni, vagy annak lefolytatását a katonai ügyészségi nyomozóra bízni.

(3) A parancsnok (nyomozótiszt) által lefolytatandó nyomozás részletes eljárási szabályait - a büntető perrendtartás, továbbá az 1953. évi 13. törvényerejű rendelet és a jelen rendelet rendelkezéseinek megfelelően - a legfőbb ügyésznek a honvédelmi miniszterrel közösen kiadott utasítása határozza meg.

17. § A katonai büntető eljárásban a nyomozó szervek által folytatott nyomozás törvényessége felett a felügyeletet illetékességi körében, illetőleg különleges hatásköre alapján a katonai ügyész látja el.

Ennek során:

a) javasolhatja (indítványozhatja) a katonai ügyészségi nyomozónak, illetőleg az illetékes parancsnoknak, vagy az államvédelmi szerveknek a nyomozás lefolytatását;

b) felülvizsgálhatja a nyomozó szervek intézkedéseinek törvényességét, amelyeket valamely bűncselekmény miatt tett feljelentés és egyéb értesülés alapján foganatosítottak;

c) a nyomozó szervektől a bűnügyeket felülvizsgálatra magához követelheti;

d) kötelező utasításokat adhat a nyomozó szerveknek a bűncselekmények felderítése és kinyomozása tekintetében, ideértve a terheltek őrizetbevételére és szabadonbocsátására, továbbá a terheltekkel szemben más biztonsági intézkedés foganatosítására, vagy hatályon kívül helyezésére, úgyszintén a bűnösök felkutatására vonatkozó utasításokat is;

e) résztvehet a nyomozó szervek által folytatott nyomozati eljárásban, valamint személyesen lefolytathatja bármely ügyben a nyomozást;

f) a bűnügyeket a nyomozó szerveknek a szükséges utasításokkal pótnyomozásra visszaküldheti, vagy pedig átadhatja nyomozásra más nyomozó szerveknek;

g) a törvény által meghatározott esetekben az ügyet elintézés végett az illetékes parancsnok fegyelmi jogkörébe utalhatja, vagy a nyomozást (eljárást) megszüntetheti, illetőleg felfüggesztheti;

h) megbízhatja a rendőrségi (államvédelmi) szerveket, vagy a parancsnokot (nyomozótisztet) egyes nyomozati intézkedések megtételével olyan ügyekben, amelyekben a nyomozást a katonai ügyészségi nyomozók folytatják, így különösen a bűnösök felkutatása, előállítása, őrizetbevétele, letartóztatása, vagy házkutatás foganatosítása tekintetében.

18. § (1) A katonai büntető eljárásban bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy előzetes letartóztatását bármely nyomozó szerv csak az illetékes katonai ügyész jóváhagyásával eszközölheti.

(2) A nyomozó szervek a katonai ügyész előzetes hozzájárulása nélkül a terheltet csak akkor vehetik őrizetbe, ha a hazaárulás, kémkedés, vagy más veszélyes államellenes bűntett, illetőleg egyéb különösen súlyos bűncselekmény elkövetésén tettenérik, vagy ha megszökött, illetőleg szökési szándékáról bizonyosságot adott.

(3) Ha a terheltet a (2) bekezdés alapján a nyomozó szervek vették őrizetbe, további fogvatartáshoz az őrizetbevételétől számított 24 órán belül az illetékes katonai ügyész hozzájárulását kell kérni.

(4) Legénységi állományú katonai személyek előzetes letartóztatásba helyezéséről a katonai ügyész a terhelt előljáró magasabb parancsnokát (az illetékes fegyvernemi-, hadtest-, hadosztály-, vagy ezeknek megfelelő beosztású más magasabb parancsnokot) egyidejűleg értesíteni tartozik.

(5) Tisztek előzetes letartóztatásba helyezéséről a katonai főügyész a honvédelmi minisztert egyidejűleg értesíti.

19. § (1) Ha legénységi állományú katona bűnügyében a nyomozást a jelen rendelet 15. §-a (2) bekezdésében megállapított hatásköre alapján a terhelt illetékes parancsnoka folytatja le, annak eredményéhez képest ugyancsak a parancsnok dönt abban a kérdésben, hogy a büntető perrendtartás alapján a nyomozást (eljárást) meg kell-e szüntetni, fel kell-e függeszteni, illetőleg a

terheltet fegyelmi jogkörben kell-e felelősségre vonni, vagy pedig hadbírószági eljárásnak van helye.

A Bp. rendelkezéseinek megfelelő esetben a bűnügy iratait a nyomozó szerv az illetékes katonai ügyésznek küldi meg.

(2) A katonai ügyész, ha az ügy bíróságnak való átadásával nem ért egyet, az ügyiratokat a nyomozás kiegészítésére, vagy az eljárás megszüntetésére, felfüggesztésére, vagy pedig az ügynek fegyelmi jogkörben való elintézésére utaló rendelkezéssel visszaküldi a parancsnoknak. A parancsnok az ügyész döntése ellen felfüggesztő hatállyal nem bíró panasszal élhet a katonai főügyészhez.

(3) Ha a katonai ügyész a bírósági eljárást szükségesnek tartja, az ügynek bírósághoz való átadásához a terhelt magasabb parancsnokának hozzájárulását is be kell szereznie.

20. § Tisztek elleni bűnügyben a vádiratnak a bírósághoz való benyújtásához a honvédelmi miniszter előzetes hozzájárulását kell kérni. Evégből az ügyiratokat a katonai ügyészség a vádirat tervezetével együtt a katonai főügyészhez köteles felterjeszteni.

V. FEJEZET

A katonai bíróságok tevékenységének törvényessége feletti felügyelet

21. § (1) A katonai ügyészség köteles ügyelni arra, hogy a katonai bíróságok által hozott határozatok megfeleljenek a Magyar Népköztársaság törvényeinek [8. § c) pont].

(2) E feladat megvalósítása érdekében a katonai ügyészek:

a) képviselik a vádat a katonai bíróságok előtt;

b) megvizsgálják a katonai bíróságok által hozott ítéletek és egyéb határozatok törvényességét;

c) a törvényben meghatározott módon óvást emelnek a katonai bíróságok törvényellenes, vagy alaptalan határozatai ellen;

d) indítványt tesznek a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiuma által tárgyalta bűnügyekben.

22. § Az ügyészi felügyelet körében a katonai főügyész bármely katonai bíróságtól, a többi katonai ügyész pedig az illetékes katonai bíróságtól, felülvizsgálat céljára bármely bűnügy iratait magához követelheti.

23. § A legfőbb ügyész óvást emelhet a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumánál bármely katonai bíróság jogerőre emelt határozata ellen, ha azt törvénysértőnek, vagy alaptalannak tartja; ezeknek a jogerős határozatoknak a végrehajtását felfüggesztheti.

24. § A legfőbb ügyész előterjesztést tehet a Legfelsőbb Bíróság teljes üléséhez a katonai bíróságok számára kötelező elvi döntések hozatalára.

25. § (1) A katonai ügyész illetékességi körében, vagy különleges hatásköre keretében felügyeletet gyakorol a katonai bíróságok által hozott határozatok végrehajtásának törvényessége felett.

(2) E feladat ellátása során a katonai ügyész:

a) vizsgálhatja, hogy a katonai bírósági határozatokat kellő időben hajtották-e végre;

b) ellenőrizheti, hogy az illetékes szervek kellő időben és törvényesen veszik-e őrizetbe és utalják letartóztató intézetbe (fegyelmező zászlóaljba) azokat a személyeket, akiket a katonai bíróság jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélt;

c) ellenőrizheti, hogy törvényesen járnak-e el azok a szervek, amelyek a katonai bíróságok fegyelmező zászlóaljba utalásról szóló ítéleteit, vagy a vagyoni jellegű büntetéseket hajtják végre; ezeknek a szerveknek kötelező utasításokat adhat az ítéletek végrehajtására vonatkozó törvények és utasítások megtartására;

d) a katonai ügyészséghez érkezett panaszok és bejelentések alapján ellenőrizheti, hogy a bírósági végrehajtók törvényesen és kellő időben hajtják-e végre a katonai bírósági határozatokat.

VI. FEJEZET

A Magyar Népköztársaság katonai ügyészségének jogköre a katonai büntető eljárás alá tartozó egyéb testületek tekintetében

26. § (1) A katonai ügyészségnek a jelen rendeletben az ügyészi felügyelet tekintetében a Néphadsereg körére megállapított jogköre a katonai büntető eljárás alá tartozó egyéb fegyveres és rendészeti testületekre is kiterjed, amennyiben a felügyelet az e testületek számára előírt szolgálati rend és fegyelem megtartását, illetőleg az előljáró fegyelmi jogkörét, vagy a katonai büntető eljárás körét érinti.

(2) A jelen rendeletben a honvédelmi miniszter számára biztosított jogkört a katonai büntető eljárás alá tartozó egyéb fegyveres, illetőleg rendészeti testületek tekintetében az illetékes szakminiszter gyakorolja. Parancsnok alatt e testületeknél a megfelelő előljárót kell érteni.

**A belügyminiszter, a honvédelmi miniszter, az igazságügyminiszter
és a legfőbb ügyész 29/1954. számú együttes utasítása a
büntetésvégrehajtás során a bíróságokra háruló feladatokról.⁴**

1. fejezet.

Általános rendelkezések.

1.§ A kiszabott büntetés végrehajtásáról és az államot illető bűnügyi költségek behajtásáról – a büntetés végrehajtásával felmerült költségek kivételével – az elsőfokon eljáró bíróság gondoskodik.

2.§ A kiszabott büntetés végrehajtása és a bűnügyi költségek behajtása során az elsőfokon eljáró bíróság:

- a) Halálbüntetés végrehajtása végett az elítéltet a börtönnek átadja,
- b) a szabadságvesztésbüntetésre ítéltet a börtönbe beutalja,
- c) a javító-nevelő munkára ítéltet a kijelölt munkahelyre beutalja,
- d) a biztonsági őrizetbe helyezett terhelte a Büntetés-végrehajtási Országos Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézetbe beutalja,
- e) a pénz főbüntetés és pénz mellékbüntetés, az elkobzás, az elkobzást pótló egyenérték(térítés) a vagyoneklobzás és a vagyoni előny behajtása érdekében szükséges intézkedéseket megteszi,
- f) az államot illető bűnügyi költség behajtása érdekében szükséges intézkedéseket megteszi, kivéve azokat, amelyek a büntetés végrehajtásával felmerült költség behajtására irányulnak,
- g) a közügyektől eltiltás, a foglalkozástól eltiltás és a kiutasítás végrehajtása érdekében szükséges intézkedéseket megteszi.

3.§ (1) A halálbüntetést, a szabadságvesztésbüntetést és a biztonsági őrizetet a belügyminisztérium büntetésvégrehajtási szervei hajtják végre. Ugyanezen szervek ellenőrzik a javító-nevelő munka végrehajtását.

(2) A pénz főbüntetést és pénz mellékbüntetést, az elkobzást, a vagyoneklobzást, az elkobzást pótló egyenérték(térítés), a vagyoni előny és az államot illető bűnügyi költség behajtását az 1954. évi II. törvény 61. §-ában említett bírósági végrehajtói szervezet megalkotásáig az igazságügyi gazdasági hivatalok, illetőleg a megyei(fővárosi) bírósági gazdasági hivatalok a helyi tanácsok közreműködésével foganatosítják.

(3) Az igazságügyminiszter utasításában szabályozza, hogy milyen időponttól kell a vagyoni jellegű büntetések foganatosítása végett a helyi tanács helyett a bírósági végrehajtót megkeresni.

⁴ Jelen kötet kizárólag a katonai büntetőjog területére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

(4) A közügyektől eltiltásról és a foglalkozástól eltiltásról a nyilvántartásra illetékes szervet a lakóhely szerint illetékes rendőrhatóságok értesítik. Az ország területéről történő kiutasítást a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság (KEOKH) a meghatározott városból vagy községből, illetve az ország meghatározott területéről történő kiutasítást pedig, az elítélt lakóhelye szerint illetékes rendőrhatóság foganatosítja.

4. § A jogerős büntetések végrehajtás a iránt késedelem nélkül rendszerint az ítélet jogerőre emelkedésének a napján intézkedni kell.

5. § (1) A szabadságvesztésbüntetés megkezdésére, valamint a pénz főbüntetés és pénz mellékbüntetés (továbbiakban: pénzbüntetés) megfizetésére az elsőfokú bíróság fontos okból halasztást adhat, illetőleg a pénzbüntetés megfizetésére az elítélt életkörülményeinek megfelelő részletfizetést engedélyezhet.

(2) A tárgyalás befejezése után nyomban előterjesztett halasztási vagy részletfizetési kérelem tekintetében a másodfokú bíróságnak az ügyben eljáró tanácsa is dönthet.

6. § (1) A 2. §-ban meghatározott intézkedéseket az a hivatásos bíró teszi meg, aki az elsőfokú ítéletet hozó tanácsot vezette.

(2) Az 5. § (1) bekezdésében említett kérelmek tekintetében az elsőfokú bíróságnak az ügyben eljáró tanácsa határoz.

(3) Az elsőfokon eljáró hivatásos bíró, illetőleg tanács akadályoztatása esetén a halaszthatatlan intézkedéseket – ideértve a halasztási kérelem tárgyában való döntést is – a bíróság elnöke által kijelölt bíró, illetőleg tanács (soros bíró, soros tanács) teszi meg.

7. § A bíróságnak a kiszabott büntetések végrehajtásával és az államot illető bűnügyi költségek behajtásával kapcsolatos ügyviteli tennivalóit a büntetés végrehajtási iroda látja el.

8. § A megkezdett szabadságvesztésbüntetés félbeszakítását fontos okból a belügyminiszter engedélyezheti.

9. § Az 1954. évi 17. tvr. 33.§-a értelmében a három hónapot meghaladó börtönbüntetésre ítélték feltételes szabadságra bocsátását a belügyminiszter rendeli el.

10. § (1) A Legfelsőbb Bíróság elnöke, illetőleg a legfőbb ügyész az általa törvényességi óvással megtámadott határozat végrehajtását felfüggesztheti, illetőleg félbeszakíthatja. Ugyanilyen intézkedést tehet a Legfelsőbb Bíróság eljáró tanácsa perújítás esetén, ha a perújítási indítványt megalapozottnak találja.

(2) A szabadságvesztés büntetés félbeszakítására, valamint a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó szabályokat a belügyminiszter az igazságügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel egyetértésben külön utasításban állapítja meg.

11. § (1) A büntetőeljárásnak megszüntetésére irányuló kegyelmi kérelmet a Népköztársaság Elnöki Tanácsához a legfőbb ügyész terjeszti fel.

(2) A büntetés elengedésére irányuló kegyelmi kérelmet a Népköztársaság Elnöki Tanácsához az igazságügyminiszter terjeszti fel. A büntetések kegyelemből elengedése iránt a legfőbb ügyész is tehet előterjesztést a Népköztársaság Elnöki Tanácsához. Az igazságügyminiszter, illetve a legfőbb ügyész ilyen esetben elrendelheti a büntetés-végrehajtásának elhalasztását. (Bp. 241/A § (3) bek.).

...

III. fejezet

A halálbüntetés, a szabadságvesztésbüntetés és a javítónevelő munka végrehajtása.

...

A szabadságvesztésbüntetés végrehajtása katonai szolgálatot teljesítő elítéltekkel szemben.

31. § (1) Ha polgári bíróság a jogerős ítélet meghozatalának időpontjában katonai bíróság hatásköre alá tartozó személlyel szemben (Néphadsereg, belügyminisztérium államvédelmi szervei, határőrség, rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervek, a hivatásos légoltalmi szervek, az állami tűzoltóság, a pénzügyőrség és vámőrség tagjai) állapít meg szabadságvesztésbüntetést, vagy a polgári bíróság által kiszabott szabadságvesztésbüntetést ilyen személyen kell végrehajtani, a bíróság a jogerős ítélet egy kiadmányának csatolása mellett megkeresi az elítélt szolgálati helye szerint illetékes katonai bíróságot, hogy az elítéltet a megkeresésben megjelölt bíróság büntetésvégrehajtási irodájához kísértesse át.

(2) A katonai bíróság köteles a megkeresés elintézése előtt beszerezni az illetékes csapatparancsnokság véleményét.

(3) Amennyiben az (1) bekezdésben említett elítéltekkel szemben kiszabott szabadságvesztésbüntetés az egy évet meghaladja és a szabadságvesztésbüntetésnek nyomban a jogerős ítélet kihirdetése után foganatbavétele mutatkozik szükségesnek, a bíróság a jelenlévő elítéltet a 21. § (1) és (2) bekezdésében megjelölt módon a börtönnek átadja és erről az intézkedésről az elítéltet szolgálati helye (postafiók száma) szerint illetékes katonai hatóságot azzal értesíti, hogy az elítéltet helyezze nem tényleges állományba.

(4) Az ilyen elítéltet a börtönből más börtönbe vagy munkahelyre átszállítani mindaddig nem lehet, amíg a nem tényleges állományba helyezés nem történt meg.

32. §. (1) A büntetés végrehajtásáról gondoskodó bíróság a 31. § (3) bekezdésében meghatározott esetekben az általános szabályok szerint jár el.

(2) Amennyiben a szabadságvesztés büntetés végrehajtásáról a katonai bíróságot megkereső bíróság gondoskodik és a szabadságvesztésbüntetés végrehajtására nyomban az ítélet kihirdetése után nem kerül sor, az iroda a 18. § (1) bekezdésében foglaltak teljesítése után – az ügyet az elítélt átkísértetéséig, illetőleg amennyiben a bíróság a szabadságvesztésbüntetés végrehajtását a katonai bíróság megkeresésére az elítélt leszereléséig elhalasztotta, a leszerelés időpontjáig nyilvántartásba helyezi.

(3) Ha a katonai bíróságot megkereső bíróság – a 25. és 26. §-okban foglaltak szerint nem azonos azzal a bírósággal, amely az elítéltet a börtönbe beutalja – a bíróság a katonai bíróság megkeresésével egyidejűleg a 25. és 26. §-ban foglalt szabályok szerint ezt a bíróságot a szabadságvesztésbüntetés végrehajtása végett azzal keresi meg, hogy az elítéltnak átkísértetése iránt a szükséges intézkedést megtette.

(4) Ha a katonai bíróság a szabadságvesztésbüntetés végrehajtásának elhalasztását kéri, megkeresését ahhoz a bírósághoz intézi, amelynek büntetésvégrehajtási irodájához az elítéltet át kellene kísértetni.

Eljárás lakhelykutatás és elfogatóparancs kibocsátása esetén.

33. §. (1) Lakhelykutatás vagy elfogatóparancs kibocsátása esetén az iroda a Lakhelykutatások és Elfogatóparancsok Nyilvántartókönyvének (III. sz. minta) megfelelő rovatait kitölti és az iratokat a bíróság által elrendelt ideig nyilvántartásba helyezi.

(2) Ha a bíróság az ügyész megkeresésére külföldön tartózkodó terhelt ellen bocsát ki elfogatóparancsot (Bp. 108. §.) az iroda az elfogatóparancs kibocsátásával egyidőben a nyilvántartókönyv 8. „Észrevételek” rovatában színes írónnal „Bef.” bejegyzést alkalmazza.

34. §. Ha a bíróság a lakhelykutatást vagy elfogatóparancsot visszavonta, az iroda a nyilvántartókönyv 1. rovatát a visszavonás okának rövid feltüntetése mellett kitölti. A nyilvántartókönyv 8. rovatát az iroda színes írónnal lakhelykutatás esetén nyomban, elfogatóparancs visszavonása esetén pedig akkor- húzza át, ha az elfogatóparancs visszavonása a Körözési Értesítőben megjelent.

35. §. (1) A Körözési Értesítőt és Mutatót az iroda kezeli.

(2) Az iroda a Körözési Értesítőnek az elfogatóparancsok kibocsátására és visszavonására vonatkozó adatait – megjelenése után nyomban – egyezteti a nyilvántartókönyv adataival és a nyilvántartókönyvet ennek megfelelően helyesbíti; a visszavonás közzététele után a nyilvántartókönyv 8. rovatát színes írónnal áthúzza.

...

VII. fejezet.

Katonai bíróságok ítéleteinek végrehajtására vonatkozó különleges rendelkezések.

77. §. A katonai bíróság ítéleteinek végrehajtása során a jelen utasítás rendelkezéseit, amennyiben az alább következő rendelkezések eltérést nem állapítanak meg, megfelelően alkalmazni kell.

Szabadságvesztésbüntetés végrehajtása.

78. §. (1) A sorállományú katonai személyeknek, (akik a Néphadseregben vagy más fegyveres testületben tényleges szolgálati idejüket töltik) olyan szabadságvesztésbüntetésre elítélése esetén, amelyet fegyelmező zászlóaljban kell végrehajtani, a katonai bíróságok a következő intézkedéseket teszik:

a) Ha az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor előzetes letartóztatásban van, vagy bár szabadlábon van, de a büntetés végrehajtását nyomban fogvatba kell venni, a büntetésvégrehajtási iroda az elítéltet – katonai őr kíséretével – a rendelőnyel együtt átadja a fegyelmező zászlóalj parancsnokságának.

b) Ha az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor szabadlábon van és a büntetés végrehajtását nem veszik azonnal fogvatba, a büntetésvégrehajtási iroda az elítélt eljáró parancsnokságát keresi meg az elítéltnél a fegyelmező zászlóaljba való bekísérése végett. A rendelőnyt egyidejűleg a fegyelmező zászlóaljhoz külön meg kell küldeni.

(2) Azokról az elítéltekről, akik szabadságvesztésbüntetésüket fegyelmező zászlóaljban töltik, a büntetésvégrehajtási iroda külön nyilvántartást vezet, amely tartalmilag egyező a börtönre ítélték nyilvántartásával. Az ügyet ebben az esetben is csak akkor lehet befejezettként kivezetni, amikor az elítéltet a fegyelmező zászlóaljnak átadták.

79. §. Sorállományú katonai személyek börtönbüntetésre történt elítélése esetén a katonai bíróságok a következő intézkedéseket teszik:

a) Ha az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor előzetes letartóztatásban van, vagy bár szabadlábon van, de a büntetés végrehajtását nyomban fogvatba kell venni, a büntetésvégrehajtási iroda az elítéltet rendelőnyel együtt átadja a helybeli járási, megyei, vagy körzeti börtönnek. Amennyiben az elítéltet még nem szerelték le, a rendelőnyen utasítani kell a börtönt, hogy az elítéltet leszereléséig más börtönbe, vagy munkahelyre ne szállítsa át. Ilyen esetben az iroda haladéktalanul értesíti az elítélt eljáró parancsnokságát az ítéletről, azzal a felhívással, hogy az elítélt leszereléséről haladéktalanul gondoskodik.

b) Ha az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor szabadlábon van és a büntetés végrehajtását sem veszik nyomban fogvatba, a büntetésvégrehajtási iroda megkeresi az elítélt eljáró parancsnokságát annak leszerelése és lakóhelye szerint illetékes, az iroda által megjelölt járási, megyei, vagy körzeti börtönbe

való bekísértetése végett. A rendelvényt egyidejűleg a végrehajtásra kijelölt börtönnek közvetlenül kell megküldeni.

80. §. Ha a börtönbüntetésre elítélt katonai személy a Néphadseregnek nem sorállományú tagja (továbbszolgáló, hivatásos vagy tartalékos), illetve egyéb fegyveres vagy rendészeti testületi állományba tartozik, a katonai bíróságok a következő intézkedéseket teszik:

(1) Ha az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor előzetes letartóztatásban van, vagy bár szabadlábon van, de a büntetésvégrehajtását nyomban fogamatba kell venni;

a) az olyan elítéltet, aki a bíróság határozata szerint megmarad katonai rendfokozatában vagy testületi állományban, a büntetésvégrehajtási iroda rendelvénnel együtt átkísérteti az erre a célra különutasítás szerint kijelölt büntetésvégrehajtási szervhez,

b) az olyan elítéltet pedig, akit a bíróság lefokozott, vagy állásvesztésre ítélt, a büntetésvégrehajtási iroda rendelvénnel együtt a helybeli járási, megyei, vagy körzeti börtönnek adja át. Amennyiben az ilyen elítéltet még nem szerelték le, a rendelvényen utasítani kell a börtönt, hogy az elítéltet leszereléséig más börtönbe vagy munkahelyre ne szállíttassa át. Ilyen esetben az iroda azonnal értesíti az elítélt előjáró parancsnokságát az ítéletről azzal a felhívással, hogy az elítélt leszereléséről haladéktalanul gondoskodják.

(2) Ha az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor szabadlábon van és a büntetésvégrehajtását nem veszik azonnal fogamatba;

a) ha az elítélt a bíróság határozata szerint megmarad katonai rendfokozatában vagy a testület állományában, a büntetésvégrehajtási iroda megkeresi az elítélt előjáró parancsnokságát, hogy az elítéltet a különutasítás szerint kijelölt büntetésvégrehajtási szervhez vonultassa be. A rendelvényt egyidejűleg a kijelölt büntetésvégrehajtási szervnek kell megküldeni,

b) ha a bíróság, a jogerős ítéletében lefokozást vagy állásvesztést is mondott ki, a büntetésvégrehajtási iroda az elítélt előjáró parancsnokságát az íránt keresi meg, hogy az elítéltet szereltesse le és a lakóhely szerint illetékes, az iroda által megjelölt járási, megyei vagy körzeti börtönbe kísértesse be. A rendelvényt egyidejűleg a büntetés végrehajtására kijelölt börtönnek meg kell küldeni.

81. §. Polgári személyek börtönbüntetésre történt el ítéltése esetében a katonai bíróságok a következő intézkedéseket teszik:

(1) Ha az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor előzetes letartóztatásban van, vagy bár szabadlábon van, de a büntetésvégrehajtását nyomban fogamatba kell venni, a büntetésvégrehajtási iroda az elítéltet a rendelvénnel együtt átadja a helybeli járási, megyei vagy körzeti börtönnek.

(2) Ha az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor szabadlábon van és a büntetésvégrehajtását nem veszik nyomban fogamatba, a büntetésvégrehajtási iroda megkeresi az elítélt lakóhelye szerint illetékes rendőri szervet az íránt,

hogy az elítéltet a lakóhelye szerint illetékes, az iroda által megjelölt járási, megyei vagy körzeti börtönbe a megjelölt időben kísértesse be. A rendelvényt közvetlenül a végrehajtásra kijelölt börtönnek kell egyidejűleg megküldeni.

Katonai mellékbüntetések végrehajtása.

82. §. A katonai bíróság a lefokozás, rendfokozatba való visszavetés és állásvesztés jogerős kiszabásánál haladéktalanul köteles értesíteni az elítélt csapattestét, tiszt esetében pedig az illetékes minisztert is.

Vagyoni jellegű büntetések.

83. §. A katonai bíróságok vagyoni jellegű fő-és mellékbüntetést megállapító ítéleteinek végrehajtásáról a büntetésvégrehajtási iroda a következő intézkedések megtételével gondoskodik:

(1) Pénzbüntetésre ítélt vagy pénzbírsággal büntetett, illetőleg vagyoni előny megtérítésére kötelezett elítéltek adatait a büntetésvégrehajtási iroda a bíróság által kiállított értesítés alapján az erre a célra rendszeresített nyilvántartási könyvbe vezeti be.

(2) A büntetésvégrehajtási iroda felhívja az elítéltet, hogy – ha halasztást vagy részletfizetési kedvezményt nem kapott. – tizenöt napon belül, ellenkező esetben pedig a bírósági határozatban megállapított időpontban, illetve a megállapított részletekben a pénzbüntetést, pénzbírságot, vagy vagyoni előnyt a mellékelt befizetési lapon fizesse be.

(3) A befizetést a nyilvántartási könyvben fel kell tüntetni. Az ügyet befejezettként akkor lehet kivezetni, ha a teljes összeg befizetése megtörtént.

84. §. (1) A katonai bíróságok által kiszabott vagyoni jellegű büntetések végrehajtására az illetékes járási tanács – az 1954. évi II. tv. 61.§-ban említett végrehajtói szervezet felállítása után pedig a bíróságivégrehajtó – közreműködését a következő esetekben kell igénybe venni:

a) ha a pénzbüntetésre ítélt, pénzbírsággal büntetett, illetőleg vagyoni előny megtérítésére kötelezett elítélt fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, s az a parancsnok által az illetményekből nem vonható le,

b) ha az ítélet vagyonekbezárt állapotban áll,

c) ha az elkobzott vagy kiadni rendelt bűnjel birtokosa a kiadásra irányuló felhívásnak nem tett eleget.

(2) A fenti esetekben a büntetésvégrehajtási iroda az elítélt lakóhelye, illetőleg az elkobzandó ingó dolgok vagy ingatlan fekvése szerint illetékes járási tanácsot, illetőleg járásbírósági végrehajtót keresi meg a végrehajtás foganatosítása végett. A megkereséshez csatolni kell az alapul szolgáló bírósági határozatot kivonatos másolatban is.

(3) A helyitanács, illetőleg a bírósági végrehajtó igénybevétele esetén az ügyet akkor lehet a bíróságnál befejezettként kivezetni, ha a megkeresett tanácsnak,

illetőleg a bírósági végrehajtónak az ítélet végrehajtásáról vagy esetleges végrehajthatatlanságáról szóló értesítése megérkezett.

Előzetes letartóztatás.

85. §. (1) A katonai bíróságok hatáskörébe tartozó bűnügyekben a terhelt előzetes letartóztatását lehetőleg a bíróság székhelyén lévő járási, megyei, vagy körzeti börtönben kell foganatosítani.

(2) A letartóztatást szükség esetén más járási, megyei és körzeti börtönben, vagy az alakulat, illetve helyőrség fogdájában is foganatosítani lehet.

VIII. fejezet.

86. §. (1) A jelen utasítás az 1954. évi augusztus hó 1. napján lép hatályba.

(2) A folyamatban lévő büntetésvégrehajtási ügyekről az ügyészi szervek a kiszabott büntetések végrehajtására illetékes elsőfokú bíróságok szerint jegyzéket készítenek. A jegyzéknek tartalmaznia kell a büntetésvégrehajtás szempontjából jelentős adatokat, különösen azt, hogy az ügyészi szervek az utasítás hatálybalépésének időpontjáig milyen intézkedéseket tettek.

(3) Az ügyészi szervek a (2) bekezdés szerint elkészített jegyzékeket az eredeti bírói értesítésekkel, valamint a büntetésvégrehajtásra vonatkozó ügyészi iratokkal a bíróságnak haladéktalanul megküldik.

(4) Az igazságügyi gazdasági hivatalok az utasítás hatálybalépése után minden olyan esetben, amelyben korábban az ügyészi szervekhez fordultak, közvetlenül az ügyben eljáró elsőfokú bíróságot keresik meg.

(5) Azok a jogszabályok, utasítások, amelyek az ügyészségeknek büntetésvégrehajtásával kapcsolatos tevékenységét szabályozták, továbbá valamennyi, a büntetésvégrehajtására vonatkozó és a fentiekkel ellentétes utasítás hatályát veszti.

**77/Lfü. – 1954. sz. A Magyar Népköztársaság Honvédelmi
Miniszterének és a Legfőbb Ügyésznek közös utasítása a
Néphadseregben a parancsnoki nyomozás szabályozásáról.**

1. §. (1) A Néphadsereg körében a parancsnokok, mint nyomozószervek eljárására a H. M. 2200/M. N. V. K. Szab. Szerk. Csf–1952. számú rendeletével kiadott „Utasítás a nyomozótiszt számára” (Nyom. Ut.) című szolgálati könyv rendelkezései az irányadók.

(2) A Nyom. Ut. rendelkezéseit a parancsnoki nyomozás körében 1954. évi december hó 1. napjától kezdve a következő §-okban meghatározott módosításokkal kell alkalmazni.

2. §. A Nyom. Ut. 2. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„A parancsnok jár el a Néphadsereg tagjai által elkövetett bűncselekmények, továbbá a rendkívüli események és a tisztí becsületbíróság elé tartozó ügyek kinyomozásánál.”

3. §. A Nyom. Ut. 4. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(1) A nyomozásnál az írásbeliség kötelező. Ezért a nyomozótiszt a nyomozás során – amennyiben jegyzőkönyv felvételének helye nincs – minden jelentős körülményről okiratot készít és azt az ügy irataihoz csatolja. A nyomozás teljesítésénél a büntető perrendtartás (Bp.), továbbá a Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. számú törvényerejű rendelet, a Magyar Népköztársaság katonai ügyészségéről szóló 29/M. T. – 1954. számú rendelet és a jelen utasítás rendelkezéseit pontosan be kell tartani.”

4 §. A Nyom. Ut. 7. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A parancsnok a hatáskörébe utalt minden ügyben a nyomozást indokolt írásbeli határozattal rendeli el és erről – a határozat másolati példányának megküldésével – az illetékes katonai ügyészt haladéktalanul értesíteni tartozik.

(2) Sürgős esetben a nyomozótiszt a halaszthatatlan nyomozási cselekményeket (10. § (6) bek.) a parancsnok szóbeli parancsára az (1) bekezdésben megjelölt határozat nélkül is teljesíteni tartozik; ez esetben a kapott parancsról nyomban hivatalos feljegyzési készíti, a határozatot pedig pótlólag kell írásba foglalni.

(3) A parancsnok a nyomozást annak elrendelésétől számított hét nap alatt tartozik lefolytatni. Ezt a határidőt a katonai ügyész legfeljebb tizenöt napig meghosszabbíthatja. Ha a parancsnok a nyomozást a meghosszabbított határidő alatt sem fejezi be, a katonai ügyész köteles átvenni, vagy a katonai ügyészségi nyomozóra bízni.”

5. §. A Nyom. Ut. 8. §-ának (3) bekezdésében a „vagy polgári alkalmazottja” szavakat törölni kell.

6. § A Nyom. Ut. 10. §-ának (1), (2) és (3) bekezdései helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A nyomozótiszt általában bármely ügyben teljesítheti a nyomozást, ha az nincs fenntartva az államvédelmi szerveknek, vagy a katonai ügyészségi nyomozónak.

(2) A nyomozás lefolytatása az államvédelmi szervek hatáskörébe tartozik a hazaárulás, kémkedés és más különösen veszélyes államellenes bűncselekmény ügyében.

(3) A bűnügyi nyomozás lefolytatására a katonai ügyészségi nyomozó hivatott: a tisztek által elkövetett bármely bűncselekmény miatt, a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett büntett miatt, a szökés büntette miatt, továbbá a parancs megtagadása, vagy az előljáró bántalmazása által elkövetett büntett miatt, végül minden olyan bűncselekmény miatt indítandó bűnügyben, amelyre a törvény ötévi börtönnél súlyosabb büntetést ír elő.”

7. § A Nyom. Ut. 10. §-a, 10/A. §. számozás alatt a következő rendelkezést kell felvenni:

„A parancsnok az alárendeltségbe tartozó katonának olyan bűncselekménye esetén, amelyben a nyomozás lefolytatására a 10. § értelmében az államvédelmi szervek, illetőleg a katonai ügyészségi nyomozó hivatottak, a feljelentést írásban, vagy sürgős esetekben szóban (távbeszélőn) haladéktalanul köteles az illetékes hatóságnál megtenni.”

8. §. A Nyom. Ut. 18. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„Előzetes letartóztatás.

18. §. (1) A büntető perrendtartás értelmében előzetes letartóztatást csak abban az esetben lehet elrendelni:

- a) ha a tettenért terhelt kiléte nem állapítható meg;
- b) ha a terhelt megszökött, a hatóságok elől elrejtőzött, vagy ha a terhére rótt cselekmény büntetésének súlyosságánál fogva vagy egyéb okból szökésétől vagy elrejtőzésétől kell tartani;
- c) ha alaposan feltehető, hogy a terhelt szabadlábon hagyása esetén a bűncselekmény felderítését megghiúsítaná vagy megnehezítené;
- d) ha a terhelt az eljárás alatt újabb büntettet követett el, úgyszintén akkor is, ha a terhelt kijelentése alapján vagy egyébként attól lehet tartani, hogy szabadlábon hagyása esetén az általa megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt végrehajtaná vagy újabb büntettet követne el.

(2) Az előzetes letartóztatást írásbeli határozattal kell elrendelni. Ennek tartalmaznia kell a terhelt személyének és az eljárás alapjául szolgáló bűncselekménynek a megjelölését, valamint az előzetes letartóztatás okát.

(3) Bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy előzetes letartóztatását a parancsnok csak az illetékes katonai ügyész előzetes jóváhagyásával rendelheti el.”

9. §. A Nyom. Ut. 18. §-á után a következő rendelkezéseket kell beiktatni.

„Örízetbevétel.

18/A. §. (1) A parancsnok az illetékes katonai ügyész előzetes hozzájárulása nélkül a terheltet csak akkor veheti őrizetbe, ha hazaárulás, kémkedés vagy más veszélyes államellenes bűntett, illetőleg egyéb különösen súlyos bűncselekmény elkövetésén tettenérik, vagy ha megszökött vagy szökési szándékáról bizonyosságot adott.

(2) Ha a terheltet az (1) bekezdés alapján a parancsnok vette őrizetbe, további fogvatartásához az őrizetbevételtől számított 24 órán belül az illetékes katonai ügyész hozzájárulását kell kérni.

(3) A terhelt hetvenkét órán túl csak az ügyész által elrendelt, vagy jóváhagyott előzetes letartóztatás alapján tartható fogva.”

10. §. A Nyom. Ut. 44. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A parancsnok a nyomozás eredményéhez képest az ügyet a katonai ügyésznek adja át:

a) ha az eljárás (nyomozás) megszüntetésének van helye, mert nincs bűncselekmény, vagy annak elkövetését nem lehet bebizonyítani, vagy az elkövető személyét nem lehet megállapítani, vagy büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok áll fenn;

b) ha az eljárást (nyomozást) fel kell függeszteni, mert a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik;

c) ha a megállapított bűncselekmény elbírálása meghaladja a fegyelmi jogkörét, vagy

d) ha megítélése szerint bírósági eljárásnak van helye.

(2) A parancsnok olyan bűncselekmény esetében, amelyre a törvény egyévi börtönnél nem súlyosabb büntetést ír elő, megfelelő esetben a nyomozást maga is megtagadhatja, megszüntetheti, vagy az ügyet saját fegyelmi jogkörében intézheti el, illetőleg a tiszti becsületbíróságnak adhatja át.

(3) A parancsnok a nála befejezett ügy iratait az (1) bekezdésben felsorolt esetekben a megfelelő határozatnak, illetőleg a vádiratnak a tervezetével, a (2) bekezdés szerint saját hatáskörében elintézett ügyekben az érdemi határozatával együtt az illetékes katonai ügyésznek küldi meg.

(4) Az ügyiratoknak a katonai ügyészhez történő megküldése esetén egyidejűleg mellékelni kell a terhelt következő személyi okmányait: a nyilvántartólap másolatát, a személyi állomány nyilvántartókönyv kivonatát, a fenyítések és dicsérek lapjának másolatát, ezenkívül tiszthelyetteseknél a jellemzési lap, tiszteknél pedig a két legutóbbi jellemzési lap másolatát, továbbá a személyi adatlap kivonatát és a minősítési lapot.”

1955. évi 5. törvényerejű rendelet a katonai személyekre kiszabott rövidebb tartalmú börtönbüntetések végrehajtásáról

1. § Annak érdekében, hogy a szabadságvesztésbüntetésre ítélt katonai személyekkel szemben a büntetésjavító és nevelő céljai a különleges katonai szempontoknak megfelelően érvényesülhessenek, a katonákra kiszabott rövidebb tartamú szabadságvesztésbüntetést - a katonai bíróság rendelkezései szerint - fegyelmező zászlóaljban, illetőleg katonai fogdában is végre lehet hajtani.

2. § A katonai bíróság ítéletében a börtönbüntetésnek fegyelmező zászlóaljban való végrehajtását rendelheti el az olyan sorállományú katonával szemben, akit akár katonai, akár nem katonai bűncselekmény miatt három hónapnál hosszabb, de két évet meg nem haladó börtönbüntetésre ítélt, választójogának

gyakorlásától nem tiltott el és a még hátralevő tényleges szolgálatára figyelemmel a fegyelmező zászlóaljban való utalását célszerűnek tartja.

3. § (1) A fegyelmező zászlóalj katonai alakulat, amelyben az elítéltek szigorú katonai nevelésével kell a büntetésvégrehajtás céljainak elérését biztosítani.

(2) A fegyelmező zászlóaljban az elítélt szabadságvesztésbüntetését tölti, fegyvert és rendfokozatot nem viselhet és a Néphadsereg egyéb tagjait megillető jogokban és kedvezményekben korlátozva van.

(3) A fegyelmező zászlóaljból az elítélt feltételes szabadságrabocsátását a honvédelmi miniszter engedélyezheti. A feltételes szabadságra bocsátott katona alakulatához vonul be és folytatja tényleges katonai szolgálatát.

(4) A fegyelmező zászlóaljban töltött szabadságvesztésbüntetés tartama a tényleges katonai szolgálat idejébe nem számít be.

(5) A fegyelmező zászlóalj szervezetére és működésére vonatkozó részletes szabályokat a honvédelmi miniszter állapítja meg.

4. § (1) A katonai bíróság ítéletében elrendelheti, hogy bármely katonával szemben a három hónapot meg nem haladó börtönbüntetést katonai fogdában kell végrehajtani, ha az elítélt a tényleges katonai szolgálatban továbbra is megmarad.

(2) A börtönbüntetésnek a fogdában való végrehajtása a megfelelő katonai szabályzatok szerint történik.

5. § A börtönbüntetésnek fegyelmező zászlóaljban vagy katonai fogdában történt letöltése után az elítélt mentesül a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól.

6. § A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba. Végrehajtásáról a honvédelmi miniszter gondoskodik.

1955. évi 26. törvényerejű rendelet a katonai bíróságok illetékességére vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról

1. § Az 1951. évi 31. törvényerejű rendeletben az 1954. évi 17. törvényerejű rendelet 4. §-ával beiktatott 22. § helyébe a következő rendelkezés lép:

„22. § (1) A katonai büntető eljárás körében a budapesti helyőrségi katonai bíróság kizárólagos illetékességébe tartozik az eljárás a jelen törvényerejű rendelet 11. §-a értelmében a budapesti fővárosi bíróság kizárólagos illetékességébe utalt büntettek miatt.

(2) Kizárólag a budapesti helyőrségi katonai bíróság jár el a főtisztek ellen indított bűnügyekben is.”

2. § A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

3/1955. (I. 11.) MT rendelet a katonai bíróságok szervezetéről

A Minisztertanács a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954. évi II. törvény 66. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a katonai bíróságokra vonatkozó rendelkezések végrehajtásáról a következőket rendeli:

Általános rendelkezések

1. § (1) A bírósági szervezeti törvény értelmében (1954. évi II. törvény 34. § és 46. §) a Magyar Népköztársaságban a katonai bíráskodást a következő bíróságok gyakorolják:

1. a katonai bíróságok,

2. a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága.

(2) A Legfelsőbb Bíróság keretén belül a katonai bíráskodás gyakorlására katonai kollégiumot kell szervezni (1954. évi II. törvény 43. § és 46. §).

2. § (1) A katonai bíróságok és a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiuma az igazságszolgáltatás gyakorlása során azokat a feladatokat látják el, amelyeket az 1954. évi II. törvény a Magyar Népköztársaság bíróságai számára megszabott.

(2) A katonai bíróságok és a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiuma az általános bírósági feladatok ellátása mellett bírói eljárásukkal

a) közreműködnek a Néphadsereg, valamint egyéb fegyveres és rendészeti testületek fegyelmének megszilárdításában,

b) a törvényben megállapított büntetésekkel sújtják a haza védelme és biztonsága ellen támadó árulókat, kémeket, kártevőket és a dolgozó nép egyéb ellenségeit,

c) büntetik azokat, akik kivonják magukat a katonai szolgálat alól, megszegik szolgálati köteleességüket, az előljáró parancsával szembehelyezkednek, elherdálják a katonai vagyont vagy más módon vétенek a katonai fegyelem, a szolgálati rend vagy a Népköztársaság törvényei ellen,

d) a haza iránti feltétlen odaadásra, áldozatvállalásra, a katonai eskü hűséges megtartására, öntudatos fegyelemre nevelik a fegyveres erők tagjait.

3. § (1) A katonai bíróságok hivatásos bíráinak és a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiuma hivatásos bíráinak a bírói működésükkel kapcsolatos fegyelmi ügyeiben a Legfelsőbb Bíróság fegyelmi tanácsa jár el.

(2) Az (1) bekezdés esetén kívül a katonai bírósági szerveknek, úgyszintén az Igazságügyminisztérium katonai főosztályának katonai személyzete felett a katonai fegyelmi jogkört szolgálati előljáróik gyakorolják a Néphadsereg irányadó szabályok alapján.

4. § (1) A katonai bíróságoknak és a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának bírái és egyéb beosztottjai, valamint az Igazságügyminisztérium katonai főosztályának beosztottjai - a (3) bekezdésben említettek kivételével - katonai

szolgálatot teljesítenek. Szolgálati viszonyukra a Néphadseregre irányadó általános szabályokat kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt személyeket tiszti rendfokozatba alezredesig bezárólag az igazságügyminiszter javaslatára a honvédelmi miniszter, ezredesi rendfokozatba az igazságügyminiszter és a honvédelmi miniszter együttesen előterjesztett javaslatára a Minisztertanács, ennél magasabb rendfokozatba pedig a Népköztársaság Elnöki Tanácsa lépteti elő, illetőleg nevezi ki.

(3) Az (1) bekezdésben említett szerveknél segédszemélyzetként alkalmazott polgári személyek munkaviszonya tekintetében a Néphadsereg polgári alkalmazottaira irányadó általános szabályokat kell alkalmazni.

(4) A katonai bírósági szervek és az Igazságügyminisztérium katonai főosztályának létszámát, valamint az egyes munkaköröket az igazságügyminiszter a honvédelmi miniszterrel egyetértve állapítja meg.

(5) A katonai bírósági szervek és az Igazságügyminisztérium katonai főosztályának személyi és anyagi ellátmányáról a Honvédelmi Minisztérium gondoskodik.

A katonai bíróságok

5. § (1) A törvény értelmében (1954. évi II. törvény 32. §) katonai bíróságok működnek:

a) egyes magasabb katonai egységek (fegyvernemek, hadtestek és a szükséghez képest hadosztályok) mellett,

b) egyes nagyobb helyőrségekben.

(2) Az egyes magasabb katonai egységek mellett működő bíróságok illetékessége kiterjed a megfelelő magasabb katonai egység állományába tartozó személyek által elkövetett bűncselekményekre.

(3) Az egyes nagyobb helyőrségekben működő bíróságok járnak el a magasabb katonai egységek mellett működő bíróságok illetékessége alá nem tartozó mindazon bűncselekmények esetében, amelyeket az illetékességi területükön követtek el.

6. § A katonai bíróságokat - az 5. §-ban foglaltaknak megfelelően - az igazságügyminiszternek a honvédelmi miniszterrel egyetértésben tett előterjesztése alapján a Minisztertanács állítja fel, illetőleg szünteti meg.

7. § (1) A katonai bíróságok hatáskörébe tartozik az eljárás a Néphadsereg és egyéb fegyveres és rendészeti testületek tagjai által - a szolgálati viszonyuk tartama alatt - elkövetett bármely büntett miatt.

(2) A katonai bíróság hatásköre a törvényben meghatározott esetekben polgári személyekre is kiterjed.

8. § (1) A katonai bíróságok elnökét és hivatásos bíráit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa választja három évre (1954. évi II. törvény 36. §). A katonai bírósághoz hivatásos bírónak a Néphadsereg tisztjei és tábornokai választhatók meg.

(2) A katonai bíróság hivatásos bíráiként megválasztásra kerülő jelöltek neveit az igazságügyminiszter a honvédelmi miniszterrel egyetértésben terjeszti fel a Népköztársaság Elnöki Tanácsához.

(3) A katonai bírósághoz megválasztott hivatásos bírakat a megfelelő beosztásba a honvédelmi miniszterrel egyetértésben az igazságügyminiszter nevezi ki; ugyanígy történik a katonai bíróság hivatásos bíráinak az egyik katonai bíróságtól a másik katonai bírósághoz való áthelyezése is.

(4) A Belügyminisztérium határőrség és belső karhatalom katonai bíróságának tekintetében az igazságügyminiszter a (2) és (3) bekezdésekben foglalt jogait a belügyminiszterrel is egyetértve gyakorolja.

9. § (1) A katonai bíróságok ülnökeit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa választja meg háromévi időtartamra (1954. évi II. törvény 10. § és 36. §-ai).

(2) A katonai bírósághoz népi ülnökké a Néphadsereg, valamint az egyes fegyveres és rendészeti testületek 20. életévüket betöltött büntetlen előéletű tagjait lehet megválasztani (1954. évi II. törvény 10. §).

(3) A katonai bíróság népi ülnökeiként megválasztásra kerülő jelöltek neveit az igazságügyminiszter a honvédelmi miniszterrel - az egyes fegyveres és rendészeti testületek tagjait illetően pedig az illetékes miniszterrel is - egyetértésben terjeszti fel a Népköztársaság Elnöki Tanácsához.

(4) A népi ülnököket évenként összesen legfeljebb egyhónapi időtartamra lehet igénybe venni. A népi ülnökök bírósághoz való behívásának és beosztásának rendjét a katonai bíróság elnöke állapítja meg.

10. § A katonai bíróságokon az egyes ügyekben eljáró tanács bírái a terheltnél alacsonyabb rendfokozati csoportba tartozó személyek nem lehetnek.

11. § A katonai bíróságok és az illetékes parancsnokságok a honvédelmi, illetőleg fegyelmi érdekek megfelelő érvényesítése céljából együttműködni kötelesek. Ennek az együttműködésnek az érdekében

a) a katonai bíróság elnöke tájékoztatja az illetékes parancsnokságot a bíróság gyakorlata során észlelt tapasztalatairól, javaslatokat tesz a fegyelem megerősítése érdekében szükséges intézkedésekre és segítséget nyújt a bűncselekmények megelőzésére irányuló munkában,

b) a parancsnok tájékoztatja a katonai bíróság elnökét az alakulat fegyelmi helyzetéről.

A Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiuma

12. § (1) A Legfelsőbb Bíróság elvi irányítást gyakorol a katonai bíróságok bírói működése és ítélkezése tekintetében (1954. évi II. törvény 41. §).

(2) A katonai kollégium a törvény értelmében (1954. évi II. törvény 46. §) tárgyalja:

a) elsőfokon a legfőbb ügyész által a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott büntető ügyeket,

b) másodfokon a katonai bíróságok határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket és fellebbezési óváásokat,

c) a katonai bíróságok jogerős határozatai ellen a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke által benyújtott törvényességi óváásokat.

13. § (1) A Legfelsőbb Bíróság elnöke az őt megillető jogokat a katonai bíróságok tekintetében is gyakorolja.

(2) A Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnökének egyik helyettese.

14. § (1) A Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának hivatásos bírait az Országgyűlés választja öt évre (1954. évi II. törvény 40. §).

(2) A Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumában hivatásos bírónak a Néphadsereg főtisztjeit és tábornokait lehet jelölni és megválasztani.

15. § (1) A Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának népi ülnökeit az Országgyűlés választja öt évre (1954. évi II. törvény 40. §). A népi ülnököket a Néphadsereg, valamint az egyes fegyveres és rendészeti testületek főtisztjei és tábornokai közül lehet jelölni és megválasztani.

(2) A népi ülnököket a Legfelsőbb Bíróság elnöke esetenként hívja be.

16. § (1) A katonai bíróságok a hatáskörükbe utalt ügyekben egy hivatásos bíróból, mint elnökből és két népi ülnökből álló háromtagú tanácsban ítélik meg, kivéve azokat az eseteket, amikor a törvény értelmében a katonai bíróság tanácsa három hivatásos bíróból áll.

(2) Az egyes ügyekben eljáró tanács bírái a terhelnél alacsonyabb rendfokozati csoportba tartozó személyek nem lehetnek. A Legfelsőbb Bíróság elnökének engedélyével egyes ügyekben a tanács bírái alacsonyabb rendfokozati csoportba tartozó bírók is lehetnek.

Az Igazságügyminisztérium katonai főosztálya

17. § (1) A katonai bíróságok működése felett a felügyeletet az igazságügyminiszter látja el (1954. évi II. törvény 17. §).

(2) A felügyelet ellátására az Igazságügyminisztériumban külön főosztályt kell szervezni (az Igazságügyminisztérium katonai főosztálya).

18. § (1) Az Igazságügyminisztérium katonai főosztálya az igazságügyminiszternek van alárendelve.

(2) A katonai főosztály vezetője az igazságügyminiszter egyik helyettese.

(3) A katonai főosztály vezetőjének helyetteseit és egyéb tiszti állományú beosztottjait a honvédelmi miniszterrel egyetértésben az igazságügyminiszter nevezi ki.

19. § (1) A katonai főosztály a katonai bíróságok működése feletti felügyelet gyakorlása során

a) javaslatokat készít a katonai bíróságok szervezetére és létszámára,

b) javaslatokat készít a hivatásos bírák és a népi ülnökök választására,

- c) ellenőrzi a katonai bíróságok munkáját, elemzi az ítélkezés gyakorlatát, tájékoztatja a bíróságokat a gyakorlati munka kérdéseiről,
- d) szabályozza a katonai bíróságok ügyrendjének és statisztikájának formáját és módszereit,
- e) feldolgozza és értékeli a katonai bíróságoktól érkező statisztikai adatokat,
- f) megszervezi, irányítja és ellenőrzi a katonai bírák és bírósági beosztottak kiképzését és továbbképzését,
- g) intézi a hivatásos bírák és beosztottak személyi ügyeit,
- h) biztosítja a Néphadsereg tartalékos bírói állományát, annak kiképzését és továbbképzését.

(2) Az Igazságügyminisztérium katonai főosztályának szervezetére, ügykörére és ügyvitelére vonatkozó részletes rendelkezéseket az igazságügyminiszter a honvédelmi miniszterrel egyetértésben állapítja meg.

20. § A katonai bíráskodásban a honvédelmi, illetőleg fegyelmi érdekek érvényesítését az igazságügyminiszter és az illetékes miniszterek kölcsönös együttműködése biztosítja. Ennek során

a) az igazságügyminiszter a szükséghez képest tájékoztatja az illetékes minisztert a katonai bíróságok gyakorlatáról és a Néphadsereg, illetőleg a fegyveres és egyéb rendészeti testületek fegyelmi helyzetével kapcsolatban felmerült kérdésekről és javaslatokat tesz a katonai bíróságok hatáskörébe tartozó bűncselekmények általános megelőzésére irányuló munkával kapcsolatban,

b) az illetékes miniszter a szükséghez képest tájékoztatja az igazságügyminisztert a Néphadsereg, illetőleg az egyes fegyveres és rendészeti testületek fegyelmi helyzete alapján mindazokról a kérdésekről, amelyeknek ismerete az eredményes katonai bíráskodás feladatainak megvalósítását elősegíti.

Vegyes és átmeneti rendelkezések

21. § Amennyiben a jelen rendelet eltérően nem rendelkezik, a katonai bírósági szervek tekintetében is a bíróságokra vonatkozó általános rendelkezéseket kell alkalmazni.

22. § (1) A jelen rendelet hatálybalépésével a Katonai Felsőbíróság megszűnik. Egyidejűleg meg kell alakítani a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának katonai kollégiumát.

(2) A jelen rendelet hatálybalépésekor a Katonai Felsőbíróság előtt folyamatban levő ügyekben az eljárást a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiuma folytatja le és fejezi be.

23. § A jelen rendelet hatálybalépésével a Honvédelmi Minisztérium igazságügyi csoportfőnöksége megszűnik. Ezzel egyidejűleg meg kell szervezni az igazságügyminisztérium katonai főosztályát.

24. § (1) A hivatásos bírák és népi ülnökök megválasztásáig a katonai bíróságok hivatásos bíráit a honvédelmi miniszterrel egyetértésben az igazságügyminiszter, a katonai bíróságok elnökét a honvédelmi miniszter és az igazságügyminiszter közös előterjesztésére a Minisztertanács, a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának elnökét, elnökhelyettesét és hivatásos bíráit pedig a honvédelmi miniszternek és az igazságügyminiszternek közösen tett javaslatára a Minisztertanács által tett előterjesztés alapján a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevezi ki. A népi ülnököket az előbb említett ideig az illetékes miniszterek jelölik, illetőleg a magasabb parancsnokok vezénylik.

(2) Az igazságügyminiszter az (1) bekezdésben foglalt jogait a Belügyminisztérium határország- és belső karhatalom katonai bírósága tekintetében a belügyminiszterrel is egyetértve, illetőleg a honvédelmi miniszterrel és a belügyminiszterrel közösen gyakorolja.

(3) Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a katonai bíróságok elnökeinek, hivatásos bíráinak és népi ülnökeinek választásával kapcsolatos jelölés rendjét, valamint a népi ülnökök részvételével kapcsolatos részletes szabályokat az érdekelt miniszterekkel egyetértésben külön rendeletben állapítsa meg.

25. § A jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba; végrehajtásáról az igazságügyminiszter és a honvédelmi miniszter gondoskodik.

13/1955. (III. 1.) MT rendelet a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának megalakításáról

A Minisztertanács a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954. évi II. törvény 66. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a katonai bíróságokra vonatkozó rendelkezések végrehajtásáról a következőket rendeli:

1. § A katonai bíróságok szervezetéről szóló 3/1955. (I. 11.) MT rendelet 24. §-ának végrehajtásáig a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának katonai kollégiumát a megszűnt Katonai Felsőbíróság tagjai alkotják.

2. § A jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

9/1955. (II. 15.) MT rendelet az államtitoknak tekintendő adatok megállapításáról

A Minisztertanács az 1951. évi 21. törvényerejű rendelet alapján az államtitoknak tekintendő okmány, terv, vázlat, rajz, modell, minta stb. (továbbiakban: adat) alábbi jegyzékét állapítja meg:

I. Az ország védelmére és biztonságára vonatkozó adatok

1. § A fegyveres testületek, katonai parancsnokságok, azok egységei (intézetek, intézmények) szervezetéről, létszámáról, elhelyezéséről, működéséről, harcértékéről, hadrafoghatóságáról, anyagi és pénzügyi ellátásáról, mozgósítási és hadművelleti terveiről szóló adatok.
2. § A Magyar Népköztársaság és a vele szövetséges államhatalmak között létrejött katonai szerződések, tervek, hadiipari és ipari kapacitások, kereskedelmi szerződések és árucsereforgalmi megállapodások, személyi és anyagmozgósítási készletekről, állami és katonai tartalékok méreteiről és állapotáról szóló adatok.
3. § Mozgósítási és hadművelleti tervek, továbbá az ezekkel kapcsolatos államigazgatási, ipari, közlekedési, híradási, rejtjelzési adatok, tervek és rendszabályok.
4. § A hadiipari vállalatok és amennyiben katonai jellegű rendelkezések tesznek eleget, úgy - az illetékes miniszter kijelölése alapján - más iparvállalatok elhelyezése, felszerelése, pénzügyi, ipari tervei, állapota, termelőképessége, létszámhelyzete, nomenklatúrája és termelési kapacitásáról szóló adatok.
5. § A Magyar Népköztársaság védelmének műszaki és egyéb területén történő felfedezések, találmányok, tökéletesítések, kutató és kísérleti munkákról szóló adatok.
6. § A Magyar Népköztársaság védelmi képességével és biztonságával kapcsolatos iratok, anyagok és kiadmányok, úgyszintén ezeken az iratokon, anyagokon és kiadmányokon alapuló adatok.

II. Gazdasági jellegű adatok

7. § Az egész ipar és annak egyes ágai, a mezőgazdaság, kereskedelem és közlekedés helyzetére, termelésére, kapacitására vonatkozó országos összesítő adatok és tervek, valamint országos áru-, termény- és anyagkészletek. (Ilyen adatok államtitkok alól történő felmentését a Minisztertanácstól kell kérni.)
8. § A Minisztertanács által kiemelt vállalatok anyagi ellátottságára, termelésére, beruházására, kapacitására, műszaki berendezésére, valamint ipari és pénzügyi terveire vonatkozó összesített adatok.
9. § A Magyar Népköztársaság tulajdonát képező deviza és valuta készletek összesítésére, helyi megoszlására vonatkozó adatok, továbbá a folyó évi költségvetésről és operatív pénzügyi tervekről szóló meghatározott és nyilvánosságra nem hozott adatok.
10. § Az állami nemesfém és pénzkészlet elhelyezéséről, őrzéséről és szállítási rendjéről szóló adatok.
11. § Áruk behozatalával és kivitelével kapcsolatos összesített terv és tervelőirányzatok, külkereskedelmi áruterv valamely viszonylatra, vagy

jelentősebb cikkekre, valamint a tervek végrehajtásának értékeléséről szóló összesített adatok.

12. § Az ásványkincs készletekről, valamint nemes- és ritkafémek feltárásának lehetőségéről szóló adatok.

13. § A nem katonai jellegű találmányok, felfedezések, technikai tökéletesítések, valamint a népgazdaság szempontjából jelentős kutató és kísérleti munkákra vonatkozó adatok, azok végleges befejezésükig, illetve az illetékes miniszter döntéséig.

III. Egyéb jellegű adatok

14. § A Magyar Népköztársaságnak külföldi államokkal folytatott tárgyalásairól, kapcsolatairól, megállapodásairól, valamint a külpolitika és külkereskedelem terén tett intézkedéseiről szóló adatok. (A 7. §-ban meghatározott módon felmentés adható.)

15. § Állami rejtjel és rejtjelezett levelezés tartalma.

16. § Törvénytervezetek, elnöki tanácsi és minisztertanácsi előterjesztések, a törvények, rendeletek, illetve határozatok nyilvános megjelenésükig.

IV. Záró rendelkezések

17. § Jelen rendelet 1955. évi február hó 15-én lép hatályba. Ennek alapján a miniszterek (országos hatáskörű szervek vezetői) 1955. évi április hó 1-jéig készítsék el a területükre vonatkozó, államtitkok körét meghatározó részletes utasításukat.

Az igazságügyminiszter 111/1955. (I. K. 9.) L M. számú utasítása az Igazságügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról.

(Nem teljes szöveg.)

I. FEJEZET.

Az igazságügyminisztérium feladatai.

1. § Az igazságügyminiszter hatásköre

(1) Az igazságügyminiszter az Alkotmány 26.§-ának (2) bekezdése értelmében vezeti és irányítja az igazságügyi szerveket, valamint a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954:II. tv. 17.§-a értelmében ellátja a felügyeletet a bíróságok működése felett.

(2) Az igazságügyminiszter biztosítja a Magyar Népköztársaság igazságszolgáltatását gyakorló bíróságoknak az Alkotmány 41.§-a (1) bekezdésében, valamint az 1954:II. törvényben szabályozott működését.

(3) Az igazságügyminiszter az Alkotmányban biztosított hatáskörében rendeleteket, utasításokat és, felügyeleti tájékoztatókat ad ki.

2. §. Az Igazságügyminisztérium feladatai.

Az igazságügyminisztérium legfontosabb feladatai a következők:

- a) a Magyar Népköztársaság állami, gazdasági és társadalmi rendjének, továbbá az állampolgárok jogainak biztosítása érdekében megfelelő igazságszolgáltatási gyakorlat kialakítása;
- b) felügyelet gyakorlása a bíróságok, valamint a különbíróságok működése felett, nem érintve a bírák Alkotmányban biztosított függetlenségét és a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának a bíróságok feletti elvi irányító hatáskörét; a felügyelet keretében a bíróságok munkájának megszervezéséhez és megjavításához szükséges intézkedések megtétele;
- c) felügyelet gyakorlása a közjegyzők és a bírósági végrehajtók működése felett;
- d) felügyelet gyakorlása az igazságügyi szakértők, bírósági orvosok és bírósági tolmácsok működése felett;
- e) felügyelet gyakorlása az ügyvédi kamarák működése felett és az ügyvédi munkaközösségek, valamint a magángyakorlatot folytató ügyvédek működésének ellenőrzése;
- f) a bírák és a népi ülnökök választásával kapcsolatos feladatok; foglalkozás az igazságügyi dolgozókkal és a népi ülnökökkel; az igazságügyi dolgozók utánpótlásának biztosítása; gondoskodás képzésükről, illetőleg továbbképzésükről;
- g) az igazságügyi vonatkozású és egyéb törvények előkészítése, rendeletek, utasítások, felügyeleti tájékoztatók elkészítése, közreműködés más tárcák jogszabályalkotásában, a jogszabály szerkesztéshez szükséges joganyag összegyűjtése és rendszerezése
- h) gondoskodás jogszabálygyűjtemények, jogszabálymutatók és jogi szakkönyvek kiadásáról;
- i) igazságügyi nemzetközi jogi feladatok;
- j) a jogi propagandamunka irányítása;
- k) az iskolai jogi oktatással kapcsolatos feladatok;
- l) az igazságügyi szervezet működéséhez szükséges anyagi feltételek biztosítása.

II. FEJEZET.

Az igazságügyminisztérium szervezete.

3. §. Az igazságügyminisztérium vezetése.

(1) Az igazságügyminisztérium a miniszter vezetése alatt áll, működéséért a miniszter felelős.

(2) A minisztert a miniszter első helyettese helyettesíti.

(3) A miniszterhelyettes az Igazságügyminisztérium katonai főosztályát vezeti.

4. §. Az Igazságügyminisztérium Kollégiuma.

(1) A Kollégium a miniszter véleményező és tanácsadó szerve.

(2) A miniszter a felsőbb határozatokból eredő, továbbá az igazságügyminisztérium vagy az igazságügyi szervezet egészét, vagy főbb területeit érintő elvi és legfontosabb gyakorlati kérdéseik tekintetében a Kollégium véleményének meghallgatása után dönt.

(3) A Kollégium elnöke a miniszter. A Kollégium tagjait a miniszter előterjesztésére a Minisztertanács nevezi ki és menti fel.

5. § Az igazságügy-minisztérium főosztályai és osztályai.

Az igazságügyminisztérium főosztályai és osztályai a következők:

I. Bíróági főosztály.

I/1. Bíróági szervezési osztály.

I/2. Büntetőügyek osztálya.

I/3. Polgári ügyek osztálya.

II. Törvényelőkészítő főosztály.

II/1. Törvényelőkészítő osztály.

II/2. Nemzetközi jogi csoport.

III. Személyzeti főosztály.

III/1. Személyzeti osztály.

III/2. Oktatási osztály.

IV. Főkönyvelőség.

IV/1. Pénzügyi és gazdasági osztály.

IV/2. Könyvelési osztály.

IV/3. Revizori csoport.

V. A minisztérium titkársága.

V/1. Titkárság.

V/2. Statisztikai csoport.

V/3. Az igazságügyminisztérium gazdasági hivatala.

V/4. Bejelentések irodája.

Titkos ügykezelési csoport.

VI. Ügyvédi osztály.

VII. Az Igazságügyminisztérium katonai főosztálya.

III. FEJEZET.

Az igazságügyi szervek felügyelete.

6. §. Az igazságügyminisztérium főosztályainak (osztályainak) irányítása és felügyelete.

(1) A miniszter közvetlen irányítása és felügyelete alá tartozik az Igazságügyminisztérium katonai főosztálya, továbbá:

a) a törvényelőkészítő főosztály,

b) a személyzeti főosztály,

c) a minisztérium titkársága és

d) a titkos ügykezelési csoport.

(2) A miniszter első helyettesének közvetlen irányítása és felügyelete alá tartozik:

- a) a bírósági főosztály,
- b) az ügyvédi osztály és
- c) a főkönyvelőség.

(3) A miniszter megbízhatja a titkárság vezetőjét a titkos ügykezelési csoport közvetlen felügyeletével.

7. §. Az igazságügyi szervek felügyelete.

(1) Az igazságügyminisztérium felügyelete alá tartozó szervek a következők:

- a) a megyei (fővárosi) bíróságok,
- b) a járásbíróságok (városi, városi kerületi bíróságok)
- c) a különbíróságok,

1. a katonai bíróságok,

2. a közlekedési bíróságok,

d) az Országos Bírósági Vegyeszeti Intézet,

e) az Ügyvédi Kamarák Országos Bizottsága és az ügyvédi kamarák,

f) a Magyar Jogász Szövetség és

g) az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda.

(2) A bírósági főosztály gyakorolja a felügyeletet az (1) bekezdésnek az a), b), c/2. és d) pontjában, az Igazságügyminisztérium katonai főosztálya a c/1. pontjában, az ügyvédi osztály az e) pontjában és a titkárság az f)–g) pontjában megjelölt szervek felett.

(3) A főkönyvelőségnek felügyeleti jogköre van a pénz és anyaggazdálkodás szempontjából – a katonai igazságügyi szervek kivételével – valamennyi igazságügyi szerv felett.

8. §. (1) A minisztérium titkárságának vezetője minden év október havában, első ízben az 1956. évben a Kollégium elé terjeszti a Szabályzat időközben szükségessé váló módosítására vonatkozó javaslatát.

(2) A jelen utasítás az 1955. évi április hó 15-én napján lép hatályba.

(3) A 35/1953. I. M. számú utasítás hatályát veszti.

Molnár Erik s. k.,

igazságügyminiszter.

1956. évi 28. törvényerejű rendelet a rögtönbíráskodásról

Az a körülmény, hogy nagymennyiségű lőfegyver van ellenforradalmi elemek, hivatásos bűnözők, felelőtlen zavartkeltők és fegyvertartásra nem jogosult más személyek birtokában, akadályozza a rend helyreállítását és veszélyezteti az állampolgárok személyi, valamint vagyonbiztonságát. Népköztársaságunk

ellenségei fegyverek birtokában gyilkosságok elkövetésétől sem riadnak vissza és megfélemlítik azokat a becsületes dolgozókat, akik békés alkotó munkájukkal egész népünk érdekeit kívánják szolgálni. A becsületes dolgozók joggal követelnek hathatós intézkedéseket ennek a türhetetlen állapotnak megszüntetése érdekében.

Ennek megfelelően a Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alábbiakat rendeli.

1. § A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a rögtönbíráskodást 1956. évi december hó 11. napjának 18. órájától kezdődő hatállyal az ország egész területére az alábbi büntettek tekintetében elrendeli:

gyilkosság,

szándékos emberölés,

gyűjtogatás,

rablás (fosztogatás),

közérdekű üzemek vagy a közönség életszükségletének ellátására szolgáló üzemek szándékos megrongálásával elkövetett büntett (B. H. Ö. 73. pont és a B. H. Ö. 172. pont), ezeknek a büntetteknek a kísérlete lőfegyver, lőszer, robbanószer, illetőleg robbanóanyag engedély nélküli tartása.

2. § (1) Azok, akik lőfegyvert (lőszert, robbanóanyagot stb.) engedély nélkül tartanak birtokukban, azt 1956. évi december hó 11. napjának 18. órájáig kötelesek a fegyveres karhatalom bármely szervénél beszolgáltatni.

(2) Azok, akik a jelen törvényerejű rendelet kihirdetése és a beszolgáltatási határidő között fegyvereiket stb. beszolgáltatják, fegyverrejtegetés címén nem büntethetők.

3. § (1) Az 1. §-ban meghatározott büntettek elkövetésére létesült szövetség és az ezekre irányuló szervezkedés is rögtönítélő bírósági eljárás alá esik.

(2) Aki hiteltérdemlő tudomást szerez arról, hogy más személy lőfegyvert (lőszert stb.) engedély nélkül tart birtokában és ezt a hatóságnak mihamarabb lehetséges, nem jelenti be, büntettet követ el és rögtönbíráskodás alá esik. Ez a rendelkezés nem vonatkozik az 1950. évi II. tv. (BTA) 29. §-a szerinti hozzátartozókra.

4. § (1) A rögtönbíráskodás kihirdetéséről a Kormány gondoskodik; a kihirdetés sajtó, rádió és falragasz útján is történhetik.

(2) A rögtönbíráskodási eljárás a katonai bíróság hatáskörébe tartozik; a Népköztársaság Elnöki Tanácsa más rögtönítélő tanácsok kijelölése iránt is tehet intézkedést.

(3) A rögtönbíráskodás részletes szabályainak megállapítására a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Kormányt felhatalmazza.

(4) A fegyveres gyár- és üzemörségek fegyvertartásának módját külön törvényerejű rendelet szabályozza.

5. § A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

6/1956. (XII. 11.) Korm. rendelet a rögtönbíráskodás részletes szabályainak megállapításáról

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány az 1956. évi 28. törvényerejű rendelet 4. §-ának (3) bekezdése alapján a következőket rendeli:

I. A rögtönbíráskodás kihirdetéséről

1. § (1) A rögtönbíráskodás bevezetését a Népköztársaság Elnöki Tanácsának törvényerejű rendelete állapítja meg. Ugyanez a rendelet jelöli ki azt a területet és azokat a bűncselekményeket, amelyekre a rögtönbíráskodás hatályba lép.

(2) A rögtönbíráskodás bevezetésének közzétételéről a Minisztertanács gondoskodik. A közzététel történhet falragaszon, sajtóban és rádióban nyilvánosságra hozott hirdetmény útján.

(3) A rögtönbíráskodás bevezetésének közzétételéről szóló hirdetménynek tartalmaznia kell:

a) azoknak a bűncselekményeknek a megjelölését, amelyek miatt és azt a területet, amelyre a rögtönbíráskodást elrendelték;

b) azt a felhívást, hogy az ilyen bűncselekmények elkövetésétől mindenki óvakodjék;

c) azt a figyelmeztetést, hogy minden olyan személy, aki a kihirdetés után a megjelölt területen ilyen bűncselekményt követ el, rögtönbíráskodás alá kerül és halállal bűnhődik.

2. § A rögtönítélő bíróság előtt a büntető eljárásra vonatkozó általános rendelkezések csak annyiban alkalmazhatók, amennyiben a jelen rendelet eltérő szabályokat nem állapít meg.

II. A hatáskörre vonatkozó rendelkezések

3. § (1) A rögtönítélő bíráskodás a katonai bíróságok hatáskörébe tartozik. A rögtönítélő bíráskodás lefolytatására a Népköztársaság Elnöki Tanácsa más bíróság kijelölése iránt is tehet intézkedést.

(2) A rögtönítélő bíróság egy hivatásos bíróból és két népi ülnökből áll (1954. II. törvény 8. § (1) bekezdése).

4. § Azt a személyt, akit rögtönítélő bíróság elé tartozó bűncselekmény gyanúja terhel, előzetes letartóztatásba kell helyezni és haladéktalanul a legközelebbi katonai ügyésznek, illetőleg a Népköztársaság Elnöki Tanácsának a 3. § (1) bekezdése alapján tett intézkedése szerint alakult bíróság területe szerint illetékes ügyésznek kell átadni.

III. Az eljárás megindítása a rögtönítélő bíróság előtt

5. § (1) A terhelt csak akkor állítható rögtönítélő bíróság elé, ha tettenérték, vagy ha bűnösségének bizonyításához szükséges bizonyítékok nyomban a

bíróság elé tárhatók. Ebben az esetben az ügyész a terheltet vádirat mellőzésével a legközelebbi katonai bíróság, illetőleg a kijelölt rögtönítélő bíróság elé állítja.

(2) Nem állíthatók a rögtönítélő bíróság elé az elmebetegek, más súlyos betegségben szenvedő személyek felgyógyulásuk előtt, valamint a teherben levő nők.

(3) Ha a terhelt ellen az illető bűncselekmény miatt a rendes bűnvádi eljárást már megindították, rögtönbíráskodásnak ugyanazon cselekmény miatt többé nincs helye.

6. § A rögtönítélő bíróságtól más rögtönítélő bírósághoz az ügy áttételének nincs helye.

7. § A terhelt ellen az eljárás leghosszabb tartama - ideértve az ítélethozatalt is - háromszor huszonnégy óra, amely határidőt a terhelt rögtönítélő bíróság elé állításának időpontjától kell számítani. Ha ezt a határidőt nem lehet megtartani, az ügyet az általános szabályok szerint hatáskörrel bíró és illetékes rendes bírósághoz kell áttenni.

IV. Tárgyalás a rögtönítélő bíróság előtt

8. § (1) A rögtönítélő bíróság az ügy tárgyalására nem tűz határnapot és idézéseket sem bocsát ki. A tanúk és szakértők előállításáról, valamint a szükséges bizonyítékoknak a bíróság elé tárásáról az ügyész gondoskodik. Az ügyész a vádat a tárgyaláson szóval terjeszti elő.

(2) A rögtönítélő bírósági eljárásban védő részvétele kötelező.

9. § (1) Az eljárás rendszerint csupán annak a bűncselekménynek bizonyítására szorítkozik, amely miatt azt megindították. Az ügyész indítványára azonban az eljárás kiterjeszthető más olyan cselekményre is, amely rögtönbíráskodás alá tartozik, ha ennek következtében a rögtönbíráskodási eljárást megghiúsító késedelemtől tartani nem kell. A terhelt egyéb, rögtönbíráskodási eljárás alá nem tartozó bűncselekményét figyelmen kívül kell hagyni.

(2) Az eljárás ugyanazon bűncselekmény más elkövetőinek felelősségre vonására is kiterjeszthető, de emiatt a vádlott ellen az ítélet meghozását és végrehajtását elhalasztani nem szabad.

10. § (1) A rögtönítélő bíróság ítéletében halálbüntetést szab ki, ha a terheltet a rögtönítélő bíráskodás alá tartozó valamely bűncselekményben egyhangúan bűnösnek mondja ki.

(2) Ha a köznyugalom helyreállítása és a társadalom rendjének védelme halálbüntetés alkalmazását nem teszi szükségessé, a rögtönítélő bíróság halálbüntetés helyett tíztől tizenöt évig terjedhető börtönbüntetést szabhat ki.

(3) Arra a terheltre, aki a bűncselekmény elkövetésekor huszadik évét még nem töltötte be, halálbüntetés helyett tíz évtől 15 évig terjedő börtönbüntetést, ha pedig a terhelt a bűncselekmény elkövetésekor életének tizennyolcadik évét nem töltötte be, öt évtől tíz évig terjedhető börtönbüntetést kell kiszabni.

(4) A (2) és (3) bekezdés esetén kívül a büntetés további enyhítésének helye nincs.

(5) Ha a rögtönbíráskodási eljárás alá vont bűncselekmény tekintetében a terhelt felmentésének feltételei (Bp. 180. §) forognak fenn, a rögtönítélő bíróság a terheltet a vád alól ítélettel felmenti.

11. § (1) Az ítéletet rövid indokolással együtt azonnal írásba kell foglalni.

(2) A rögtönítélő bíróság előtt tartott tárgyalásról, valamint az ítélethozatalt megelőző zárt ülésről jegyzőkönyvet kell készíteni. A zárt ülésről készült jegyzőkönyvnek magában kell foglalnia a tanács tagjainak a terhelt bűnösségére vonatkozó szavazatát és azt az elnökön kívül a tanács valamennyi tagjának alá kell írni. Ez utóbbi jegyzőkönyv zárt borítékban az iratokhoz csatolandó.

V. A végrehajtás

12. § A rögtönítélő bíróság határozatai ellen - a perújítás a törvényesség érdekében használt perorvoslat kivételével - perorvoslatnak nincs helye.

13. § (1) Ha a terheltet halálra ítélték, a rögtönítélő bíróság a Bp. 240. §-ának (2)-(3) bekezdésében szabályozott eljárás után nyomban határoz abban a kérdésben, hogy az elítéltet kegyelemre ajánlja-e vagy sem. A kegyelemre ajánlás kérdésében a tanács csak egyhangúan hozhat elutasító határozatot.

(2) Ha a rögtönítélő bíróság a halálraítéltet kegyelemre ajánlja, az ügy iratait az esetleg beadott kegyelmi kérvénnyel, valamint az ügyésznek és a rögtönítélő bíróságnak a véleményével együtt azonnal az igazságügyminiszterhez terjeszti fel. Ebben az esetben a halálbüntetés végrehajtását a kegyelem tárgyában hozandó döntésig fel kell függeszteni.

(3) Ha a rögtönítélő bíróság az elítéltet nem ajánlja kegyelemre, a halálbüntetés végrehajtása iránt intézkedik. A kegyelmi kérvénynek a büntetés végrehajtására nincs felfüggesztő hatálya; a büntetést az ítélet kihirdetésétől számított 2 órán belül végre kell hajtani.

14. § A börtönbüntetés végrehajtását a rögtönítélő bíróság ítéletének kihirdetése után azonnal foganatba kell venni.

VI. Vegyes rendelkezések

15. § Ha a rögtönítélő bíróság az ügyet nem találja rögtönbíráskodási eljárás alá tartozónak, vagy ha büntető ítélet abból az okból nem hozható, mert egyhangú határozat nem jött létre, vagy ha a terhelt ellen súlyos gyanú okok forognak fenn ugyanarra nézve, hogy a terhére rótt bűncselekményt elkövette, de bűnösségének bizonyítása a törvényes határidőn (7. §) belül nem sikerül, vagy ha a tárgyalás során derül ki, hogy a terheltet nem lehetett volna rögtönítélő bíróság elé állítani (5. § (2)-(3) bek.), vagy végül, ha a törvényes határidőn belül ítéletet hozni egyáltalán nem lehet, a rögtönítélő bíróság az ügyet az általános szabályok szerint hatáskörrel bíró és illetékes rendes bírósághoz teszi át.

16. § (1) A rögtönbíráskodás megszüntetése iránt a Népköztársaság Elnöki Tanácsa intézkedik. A rögtönbíráskodás megszüntetését ugyanúgy ki kell hirdetni, mint annak elrendelését.

(2) A rögtönítélő bíróság előtt folyamatban levő ügyekben - ideértve azon ügyeket, amelyekbe már halálos ítéletet hoztak, de azt még végre nem hajtották - a rögtönítélő bíráskodás megszüntetése után az ügyet a rendes bírósághoz kell áttenni, amely úgy jár el, mintha a rögtönítélő bíróság előtt az eljárás meg sem indult volna. A már kiszabott börtönbüntetés végrehajtását a rögtönbíráskodási eljárás megszüntetése nem érinti.

17. § (1) A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

(2) A jelen rendelet hatálybalépésével a rögtönbíráskodás eljárási szabályainak megállapítása tárgyában kiadott 8020/1939. ME rendelet hatályát veszti.

1956. évi 29. törvényerejű rendelet a gyári munkásőrségek fegyverviselésének szabályozásáról

Egyes üzemeknél, gyáraknál a szabotázs elleni védelemre szervezett munkásőrségekbe bűnöző és ellenforradalmi elemek kerültek be, ott hangadókká váltak és a munkásőrségeket eredeti céljaikkal ellentétes, a munkásosztály érdekeit sértő tevékenységre igyekeznek rávenni.

Szükségessé vált emiatt a munkásőrségek fegyverviselésének törvényes alapon való rendezése.

Ennek érdekében a Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alábbiakat rendeli.

1. § A gyárakban (üzemekben, vállalatoknál, intézményeknél) szervezett munkásőrségek vezetői és tagjai 1956. december 12-én 24 h-ig kötelesek a birtokukban levő lőfegyvereket (lőszert, robbanóanyagokat stb.) az illetékes rendőrhatalóságoknál bejelenteni és a fegyverek stb. tartására engedélyt kérni.

2. § A fegyvertartási kérelem elbírálásáig a munkásőrség fegyverét megtarthatja.

3. § Azt a munkásőrségvezetőt és munkásőrségtagot, aki a bejelentést szándékosan elmulasztja, illetve más módon meghiúsítja, vagy pedig a fegyvertartásra vonatkozó kérelem esetleges elutasításának hatósági közlése után is fegyvert stb. tart, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1956. évi 28. törvényerejű rendeletében meghatározott rögtönbíráskodási eljárás alá kell vonni.

4. § A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

**1956. évi 32. törvényerejű rendelet az 1956. évi 28. törvényerejű
rendelet kiegészítéséről**

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a rögtönbíráskodásról szóló 1956. évi 28. törvényerejű rendelet 3. §-át a következő (3) bekezdéssel egészíti ki:

1. § „(3) A rögtönítélő bíróság, ha a terheltet a rögtönítélő eljárás alá tartozó valamely bűncselekményben bűnösnek nyilvánítja, ítéletében egyúttal halálbüntetést szab ki.”
2. § A kiegészítés a kihirdetés időpontjában lép hatályba.

**A Magyar Népköztársaság honvédelmi miniszterének 9/1956. (H. K.
L.) H. M. számú utasítása a tiszti becsületbíróságok tagjainak
újraválasztásáról.**

A Szolgálati Szabályzat Fegyelmi Utasítás 128. pontja alapján elrendelem:

1. A főtiszti és beosztott tiszti becsületbíróság tagjait 1956. május 1-15-ig terjedő időszakban újra kell választani.
2. A tiszti becsületbíróságok megválasztásával és működésével kapcsolatban a „Szolgálati Szabályzat Fegyelmi Utasítás” 16. fejezetében és az „Útmutató a tiszti becsületbíróságok eljárásához című segédletben (578/MNVK. Szab. Szerk. Csf.–1953.) foglaltak szerint kell eljárni.
3. Az újonnan megválasztott becsületbíróságok működésüket 1956. május 20-án kezdjék meg.
4. A Személyügyi Főcsoportfőnök intézkedjen az eddigi tapasztalatok figyelembevételével a tiszti becsületbíróságok eljárásáról szóló új útmutató elkészítésére. Az új útmutatóval a tiszti becsületbíróságokat 1956. június 1-ig lássa el. Jelen utasítással az 1955. évi 03. számú tisztiparancsot hatályon kívül helyezem, megsemmisítéséről a parancsnokok a Titkos ügyviteli szabályzat szerint gondoskodjanak.

Bata István vezérezredes s. k.,
honvédelmi miniszter.

**Az igazságügy miniszter, a legfőbb ügyész, a honvédelmi miniszter és
a belügyminiszter 125/1956. sz. közös utasítása, a katonai bíróságok
helyszíni tárgyalásainak szabályozásáról.**

A büntetőpolitika helyes végrehajtása, a fegyveres testületek fegyelmének további szilárdítása szükségessé teszi a katonai bíróságok helyszíni tárgyalásainak – bizonyos mértékű – növelését. Az elsőfokú katonai

igazságügyi szervek vezetői hatáskörének és felelősségének kiterjesztése érdekében elrendeljük:

1. A helyszíni tárgyalások kérdésében a katonai bíróság elnöke és a katonai ügyész közösen döntenek. A döntés előtt minden esetben ki kell kérni a magasabb egység parancsnokának és a politikai osztály vezetőjének, illetve a BM megyei főosztály vezetőjének és a politikai osztály vezetőjének véleményét. Magasabb egységen e tekintetben azt a szervet kell érteni, amelyik mellé a katonai bíróság, illetve a katonai ügyészség szervezve van. Ha a katonai bíróság és a katonai ügyészség székhelye nem azonos (hadtestbíróság, hadosztályügyészség) a fenti szervek véleményét a nyomozati eljárás során a katonai ügyész kéri ki, és a vádemeléssel egyidejűleg közli állásfoglalását a helyszíni tárgyalás kérdésében a katonai bírósággal. Ennek elmulasztása esetén a katonai bíróság elnöke – a magasabb egység parancsnoka és a politikai osztály vezetője véleményének kikérése után – azzal a katonai ügyésszel dönthet közösen a helyszíni tárgyalás kérdésében, aki az előkészítő ülésen részt vesz vagy pedig akivel azonos parancsnokság mellett működik. A helyőrségi katonai bíróságok illetékessége alá tartozó egységek vonatkozásában annak az egységnek a parancsnokától és politikai helyettesétől kell véleményt kérni, amelyiknek állományába a vádlott tartozik.

2. Ha a helyszíni tárgyalás kérdésében a katonai bíróság, elnöke és a katonai ügyész között véleményeltérés merül fel, az ügyet mindkét fél véleményes jelentésével döntés végett a Katonai Főügyészségen keresztül az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztályához kell felterjeszteni. Ugyanígy kell eljárni, ha a katonai bíróság elnöke és a katonai ügyész egyhangú döntésével a magasabb egység parancsnoka, illetve a BM megyei főosztály vezetője nem ért egyet. Ilyen esetekben a döntést kifogásoló szervnek jogában áll a helyszíni tárgyalás kérdésében véleményéről külön jelentést tenni akár a Honvédelmi Minisztérium Politikai Főcsoportfőnökségének, illetve a Belügyminisztérium megfelelő szervének, akár az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztályának.

3. Helyszíni tárgyalás tartását csak akkor szabad elrendelni, ha

a) az ügy alkalmas arra, hogy a hallgatóság igazságérzetét kifejezésre juttassa,
b) az ügy alkalmas a katonai fegyelem és törvényesség megszilárdítására, a nevelésre,

c) az ügy első tárgyalásán az ítélethozatal biztosítottnak látszik,

d) az ügyet az előkészítő ülést követő 15 napon belül le lehet tárgyalni.

4. A helyszíni tárgyalást alaposan elő kell készíteni. Biztosítani kell megfelelő számú hallgatóság befogadására alkalmas helyiséget, s ezt a tárgyalás megtartására alkalmassá kell tenni. A helyszíni tárgyalások technikai előkészítését az az egység végzi, ahol az ügyet a bíróság tárgyalja. A hallgatóság

megszervezése iránt a katonai bíróság elnöke és a katonai ügyészség vezetője az illetéke parancsnokkal, vezetővel, illetve politikai szervvel egyetértésben gondoskodik.

5. A helyszíni tárgyalás időpontjáról és helyéről az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztálya bírói felügyeleti alosztályát és a Katonai Főügyészség bírói felügyeleti csoportját – a tárgyalás előtt legalább 5 nappal – értesíteni kell. Amennyiben az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztálya, illetve a Katonai Főügyészség a tárgyaláson nem képviselteti magát, – az ítélethirdetést követő legközelebbi időszakos jelentésben – jelenteni kell a tárgyalás lefolyását, az ítéletet, valamint azt, hogy az ítélet ellen fellebbeztek-e.

6. A fentiekkel ellentétes rendelkezések hatályukat veszítik.

1957. évi 4. törvényerejű rendelet a gyorsított büntető eljárás szabályozásáról

A közrend és közbiztonság megszilárdítása, valamint az ellenforradalmi cselekmények elleni küzdelem eredményesebbé tétele érdekében a Népköztársaság Elnöki tanácsa az alábbiakat rendeli:

1. § (1) Ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, a szükséges bizonyítékok rendelkezésre állanak és az ügyész indítványozza, a jelen törvényerejű rendelettel szabályozott gyorsított büntető eljárás szabályai szerint a megyei (budapesti fővárosi) bíróság, a katonai bíróság, illetőleg a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága jár el az alábbi bűncselekmények és azok kísérlete miatt:

a) a gyilkosság és szándékos emberölés (BHÖ 349., 351. és 352. pont),

b) a gyújtogatás (BHÖ 162-164. pont),

c) a rablás (BHÖ 433-437. pont),

d) a fosztogatás (betöréses lopás: BHÖ 427. pontjának c) alpontja),

e) a lőfegyver és robbanóanyag engedély nélküli tartásával [BHÖ 33. pontjának (1) bekezdése és 34. pontjának (1) bekezdése], továbbá a lőfegyver és robbanóanyag jogtalan használatával [BHÖ 33. pontjának (3) bekezdése és 34. pontjának (3) bekezdése] elkövetett bűntett,

f) a vizet, gázt vagy villamosságot szolgáltató közérdekű üzemnek, vagy a közönség életszükségletének ellátására szolgáló olyan közérdekű üzemnek, amelyet a kormány rendeletében nélkülözhetetlennek nyilvánít, * továbbá nyilvános közlekedési üzemnek, vagy a honvédelem céljára szolgáló üzemnek szándékos megrongálásával elkövetett bűntett, továbbá annak a cselekménye, aki ilyen üzem területére való jogtalan behatolással, vagy ott-tartózkodással, vagy más módon az üzem működését szándékosan megzavarja [BHÖ 73. pontja (1) bekezdésének a törvényerejű rendeletben kiemelt tényállásai], vagy aki ilyen

cselekményre izgat, vagy mást ilyen cselekmény elkövetésére felhív [BHÖ 73. pont (2) bekezdése]; a jelen pontban említett büntettek csak abban az esetben tartoznak e törvényerejű rendelet hatálya alá, ha a cselekmény tömeges munkabeszüntetésre irányult, vagy egyébként nagy veszéllyel fenyegetett, g) a közlekedés szándékos veszélyeztetésével elkövetett büntett (BHÖ 172. pont),

h) a népköztársaság, vagy a népi demokratikus államrend elleni szervezkedés (BHÖ 1. pont) és az erre irányuló szövetkezés (BHÖ 8. pont),

i) a lázadás (BHÖ 17-24. pont),

j) a hűtlenség (BHÖ 35., 37-40.) büntette.

(2) Az (1) bekezdés b), c) és d) pontjában felsorolt büntettek tekintetében az ügyész (legfőbb ügyész) arra tekintet nélkül indítványozhatja a gyorsított eljárás lefolytatását, hogy a cselekményt személyi, vagy társadalmi tulajdonban levő vagyontárgyon követték-e el.

(3) A gyorsított eljárásban az 1954. évi V. törvénnyel módosított 1951. évi III. törvény (Bp.) rendelkezéseit a jelen törvényerejű rendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

2. § (1) A budapesti fővárosi bíróságnál, a megyei bíróságoknál, a katonai bíróságoknál, valamint a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságánál az 1. § alá eső ügyek gyorsított eljárásban történő elbírálására külön tanácsot (tanácsokat) kell alakítani.

(2) A tanács elnökét a bíróság elnöke jelöli ki. A tanács népi ülnökeit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa egy évre választja; a népi ülnökök tisztségük egész tartama alatt folyamatosan működnek.

3. § (1) Az eljárásra az a megyei (budapesti fővárosi) bíróság is illetékes, amelynél az ügyész a gyorsított eljárás lefolytatását indítványozza.

(2) A legfőbb ügyész a gyorsított eljárás lefolytatását a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságánál is indítványozhatja.

4. § (1) A gyorsított eljárásban az ügyész (a legfőbb ügyész) a terheltet vádirat mellőzésével a bíróság elé állíthatja. Ebben az esetben a tanúk és a szakértők előállításáról, valamint a szükséges egyéb bizonyítékoknak a bíróság elé tárásáról az ügyész (legfőbb ügyész) gondoskodik. Az ügyész a vádat a tárgyaláson szóval terjeszti elő.

(2) Ha az ügyész (a legfőbb ügyész) vádiratot nyújt be, a Bp-nek az előkészítő ülésre és a tárgyalás kitűzésének határidejére vonatkozó rendelkezéseit nem lehet alkalmazni, hanem a tárgyalást a lehető legrövidebb időn belül meg kell tartani.

5. § (1) A gyorsított eljárásban elbírált büntettek büntetése halál. A bíróság az eset összes körülményei szerint halálbüntetés helyett életfogytiglani vagy öt évtől tizenöt évig terjedhető börtönbüntetést is kiszabhat. Ha azonban a cselekményre a törvény abban az esetben is halálbüntetést rendel, ha annak

elbírálása nem a jelen törvényerejű rendeletben megállapított gyorsított eljárás alapján történik, tíz évnél rövidebb börtönbüntetést kiszabni nem lehet.

(2) A Btá. 53. §-a a gyorsított eljárásban nem alkalmazható.

(3) Ha a terhelt fiatakorú, a büntetést az 1951. évi 34. törvényerejű rendelet (Ftvr.) 8. §-ának rendelkezései szerint kell kiszabni. Ez a szabály azonban a BHÖ 12. pontjában foglalt rendelkezéseket nem érinti.

6. § (1) A megyei (budapesti fővárosi) bíróság különtanácsának határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának két hivatásos bíróból és három népi ülnökből alakított különtanácsa bírálja el. A tanács megalakítására a 2. § (2) bekezdésében foglaltak az irányadók.

(2) A fellebbezési eljárásban a Bp. 195. §-a (2) és (3) bekezdésének határidőket megállapító rendelkezései nem nyernek alkalmazást, ehhez képest a fellebbezési tárgyalást a legrövidebb időn belül meg kell tartani.

7. § Ha a vád tárgyává tett bűncselekmény nem esik a jelen törvényerejű rendelet 1. §-a alá, az eljárást a különtanács a Bp. rendes szabályai szerint folytatja le vagy az ügyet a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz teszi át.

8. § (1) A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba. Rendelkezéseit - az 5. §-ban foglaltak kivételével - a hatálybalépése előtt elkövetett büntettekre is alkalmazni kell.

(2) Az 1956. évi 22. törvényerejű rendelet hatályát veszti.

(3) Ez a törvényerejű rendelet az 1956. évi 28. törvényerejű rendelet hatályát nem érinti. Ha azonban a terhelt ellen a jelen törvényerejű rendelet alapján a gyorsított eljárást már megindították, rögtönbíráskodásnak ugyanazon bűncselekmény miatt nincs helye. Ha viszont a rögtönítélő bíróság az ügyet a rendes bírósághoz teszi át, az ügyész indítványozhatja gyorsított eljárás lefolytatását.

1957. évi 8. törvényerejű rendelet egyes büntető eljárási rendelkezések módosításáról⁵

A katonai bíróság hatáskörére vonatkozó rendelkezések

1. § A büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvénynek az 1954. évi V. törvénnyel módosított és egységes szerkezetbe foglalt szövege (a továbbiakban: Bp.) 23/B. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

⁵ Jelen kötet kizárólag a katonai igazságszolgáltatásra vonatkozó részeket tartalmazza.

„(1) Katonai bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás a honvédség, a határőrség, a rendőrség és a hivatásos légoltalmi szervezet tagjai által - a szolgálati viszonyuk tartama alatt - elkövetett bármely büntett miatt.”

2. § (1) A katonai bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás az egységes karhatalom keretében fegyveres szolgálatot teljesítő személyek által - a szolgálati viszonyuk tartama alatt - elkövetett bármely büntett miatt is.

(2) A katonai büntetőtörvények alkalmazása szempontjából a fegyveres karhatalmi szolgálatot teljesítő személyek a katonákkal esnek egy tekintet alá; a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény (Kbtbk.), valamint az azt módosító és kiegészítő rendelkezések hatálya az ilyen szolgálatot teljesítő személyekre is kiterjed.

3. § A Bp. 98. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A katonai büntető eljárás hatálya alá tartozó személyeket [23/B. § (1) bekezdés] tettenérés, szökés vagy szökés veszélye esetén kívül csak a katonai nyomozóhatóság veheti őrizetbe.”

4. § (1) A jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésekor a katonai bíróság előtt folyamatban levő ügyekben az eljárást a korábbi jogszabályok alkalmazásával kell lefolytatni és befejezni, ha a katonai ügyész e törvényerejű rendelet hatálybalépése előtt már vádat emelt.

(2) A jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésével az alább felsorolt jogszabályok - a maguk egészében, illetőleg még hatályban levő részükben - hatályukat veszítik:

az Államvédelmi Hatóság szervezésével kapcsolatos egyes igazságügyi kérdésekről szóló 1950. évi 5. törvényerejű rendelet,

a letartóztatóintézeti alkalmazottak katonai büntető jogszabályok hatálya alá helyezéséről szóló 1950. évi 6. törvényerejű rendelet,

az állami tűzoltóság tagjainak a katonai büntető jogszabályok hatálya alá helyezéséről szóló 1951. évi 11. törvényerejű rendelet,

a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény kiegészítése tárgyában rendelkező 1952. évi 6. törvényerejű rendelet, kivéve az 1. §-ának a hivatásos légoltalmi szervezet tagjaira vonatkozó rendelkezését.

(3) A jelen törvényerejű rendelet rendelkezései a rögtönbíráskodásról szóló 1956. évi 28. törvényerejű rendelet és a gyorsított büntető eljárás szabályozásáról szóló 1957. évi 4. törvényerejű rendelet hatályát nem érintik.

A közlekedési bíróságokra vonatkozó rendelkezések

...

A perbeli képviselőre vonatkozó rendelkezések

8. § (1) A Bp. 46. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) Az eljárásban a magánvádló, a magánfél, a sértett és az ügyben szereplő egyéb érdekelt [45. § (2) bekezdés] képviselőre jogosultak:

a) a meghatalmazott ügyvéd vagy ügyvédi munkaközösség,

b) a törvényes képviselő,

c) meghatalmazás alapján a Btá. 29. §-ában megjelölt nagykorú hozzátartozó,

d) a vállalati jogtanácsos (jogi előadó) abban az esetben, ha külön jogszabály őt vagy a vállalatot a perbeli képviselőre feljogosítja.

(2) Ha az eljárásban vállalat (hivatal, üzem stb.), illetőleg szövetkezet a magánvádló, a magánfél, a sértett vagy az ügyben szereplő egyéb érdekelt [45. § (2) bekezdés], képviselőre a vállalat (hivatal, üzem stb.) dolgozója, illetőleg a szövetkezet ügyintézésre jogosult tagja vagy alkalmazottja is jogosult.”

(2) A Bp. 46. §-ának (2) bekezdését (3) bekezdésként kell jelölni.

9. § A Bp. 48. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Védő lehet:

a) a meghatalmazott vagy a bíróság által kirendelt ügyvéd, illetőleg ügyvédi munkaközösség,

b) meghatalmazás alapján a vállalati jogtanácsos (jogi előadó) olyan ügyben, amelyben a védelem ellátására külön jogszabály őt feljogosítja,

c) a járásbíróság előtt olyan cselekmény esetében, amelyre a törvény ötévi börtönnél nem súlyosabb büntetést rendel, a törvényes képviselő és meghatalmazás alapján a Btá. 29. §-ában megjelölt nagykorú hozzátartozó.”

10. § A Bp. 50. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Azokban az esetekben, amelyekben védő kirendelése szükséges, a védőt az ügyvédi munkaközösségek, illetőleg az e célra összeállított jegyzékbe felvett ügyvédek közül az eljáró tanács elnöke rendeli ki. A kirendelt védő felmentését csak fontos okból kérheti.”

Egyes határidők módosítására vonatkozó rendelkezések

11. § (1) A Bp. 99. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A terheltet a rendőrség hetvenkét óráig tarthatja őrizetben. A terhelt hetvenkét órán túl csak ügyészi jóváhagyással elrendelt előzetes letartóztatás alapján tartható fogva; ennek hiányában a terheltet szabadon kell bocsátani.”

(2) A Bp. 195. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A bíróság köteles minden ügyet az iratok beérkezésétől számított harminc napon belül tárgyalni.”

A tárgyalás előkészítése magánvád esetében

...

A törvényességi óvás elbírálására vonatkozó rendelkezések

14. § A Bp. 226. §-ának (2)-(4) bekezdései helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) A törvényességi óvást a Legfelsőbb Bíróság megfelelő kollégiumának három hivatásos bíróból álló tanácsa, ha pedig az óvás a Legfelsőbb Bíróság határozata ellen irányul, a Legfelsőbb Bíróság elnökségi tanácsa nyilvános ülésen bírálja el.

(3) Az ülésre a legfőbb ügyészt meg kell hívni, az egyéb érdekeltet pedig - az óvás másolatának közlése mellett - az ülés határnapjáról értesíteni kell. Az ülés a legfőbb ügyésznek vagy képviselőjének részvétele nélkül nem tartható meg.

(4) Az értesített személy az óvásra az ülés napjáig a Legfelsőbb Bíróságnál észrevételeket tehet, az ülésen pedig felszólalhat.”

A büntetés végrehajtására vonatkozó rendelkezések

15. § A Bsz. 60. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„A jogerős bírósági határozatok végrehajtásáról az eljárási jogi szabályok értelmében a bíróság köteles gondoskodni.”

16. § A Bp. 239. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A kiszabott büntetés végrehajtásáról és az államot illető bűnügyi költségek behajtásáról a bíróság gondoskodik.”

Hatálybalépés

17. § A jelen törvényerejű rendelet az 1957. évi február hó 1. napján lép hatályba; végrehajtásáról az igazságügyminiszter a legfőbb ügyésszel és a belügyminiszterrel együttesen gondoskodik.

1957. évi 13. törvényerejű rendelet a munkásőrségről

A népi demokratikus államrend fokozottabb megvédése, a dolgozó nép nyugalmanak és a termelés zavartalanságának biztosítása, továbbá az ellenforradalmi elemek restaurációs kísérleteinek hatékonyabb elhárítása érdekében - a dolgozók kívánságára - a Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alábbiakat rendeli.

1. § A Magyar Népköztársaság és a népi demokratikus államrend fokozottabb védelme érdekében munkásőrséget kell szervezni.

2. § A munkásőrség feladata a szocializmus vívmányainak megvédése, a dolgozó nép nyugalmanak és a termelés zavartalanságának biztosítása, továbbá az ellenforradalmi elemek restaurációs kísérleteinek megakadályozása, illetőleg ennek érdekében a fegyveres erők támogatása.

3. § (1) A munkásőrséget - önkéntes jelentkezés alapján - a szocializmushoz hű 18 éven felüli dolgozókból kell szervezni.

(2) A munkásőrség tagjai feladatukat társadalmi munkaként fegyveresen végzik.

(3) A munkásőrség tagjának a feladata ellátása miatt kieső munkabérért térítés jár.

4. § A munkásőrség tagjait feladatuk ellátása során hatósági közegnek kell tekinteni.

5. § A munkásőrség egységei felett a rendelkezés joga a munkásőrség országos parancsnoka által kijelölt személyeket illeti meg.

6. § (1) A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba, végrehajtásáról a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány gondoskodik.

(2) A munkásőrség felállításával az egyes gyárakban (üzemekben, vállalatoknál, intézményeknél, állami gazdaságokban és termelőszövetkezetekben) az üzemek védelmére korábban szervezett fegyveres őrségek megszűnnek.

Ez a rendelkezés nem vonatkozik az egyes üzemekben a rendőrség által szervezett, illetőleg irányított fegyveres őrségekre.

1957. évi 25. törvényerejű rendelet a Legfelsőbb Bíróság Népbírószági Tanácsának felállításáról és eljárásának szabályozásáról

Az ellenforradalmi büntettek, valamint az állam rendje és a közbiztonság ellen elkövetett büntettek miatt indított bűnügyekben a dolgozó nép érdekeinek megfelelő, egységes ítélkezés biztosítása céljából a Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alábbi törvényerejű rendeletet alkotja.

I. FEJEZET

Szervezeti rendelkezések

1. § (1) A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságán - különbírószághént - Népbírószági Tanácsot kell felállítani.

(2) A Legfelsőbb Bíróság Népbírószági Tanácsa (a továbbiakban: Népbírószági Tanács) egy tanácsvezetőből és négy népbíróból áll.

2. § (1) A Népbírószági Tanács tanácsvezetőjét a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnöke a szakképzett bírák közül jelöli ki.

(2) A népbírákat a Népköztársaság Elnöki Tanácsa - határozatlan időre - választja meg.

(3) Népbíróvá választható, akit a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954. évi II. törvény 10. §-ának (1) bekezdése szerint hivatásos bírónak vagy népi ülnökké lehet megválasztani.

3. § A népbírák jogállása a Legfelsőbb Bíróság bíráinak jogállásával azonos.

II. FEJEZET

Büntető eljárási rendelkezések

A büntető eljárás általános szabályainak alkalmazása

4. § A Népbírószági Tanács előtti eljárásban az 1954. évi V. törvénnyel módosított 1951. évi III. törvény (Bp.) rendelkezéseit a jelen törvényerejű rendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A Népbírószági Tanács hatásköre

5. § A Népbírószági Tanács hatásköre a jelen törvényerejű rendeletben megállapított szabályok szerint a polgári és a katonai bíróságok hatáskörébe tartozó büntető ügyekre egyaránt kiterjed.

A bírósági tárgyalás

6. § A Népbírószági Tanács - az egyébként irányadó hatásköri és illetékességi szabályokra tekintet nélkül - bármely bűnügyben elsőfokú bíróságként jár el, ha a Legfelsőbb Bíróság elnöke az ügyet a Népbírószági Tanács hatáskörébe vonja, vagy ha a legfőbb ügyész a Népbírószági Tanács előtt emel vádat.

7. § (1) A legfőbb ügyész az előzetes letartóztatásban levő terheltet vádirat mellőzésével a Népbírószági Tanács elé állíthatja, ha az ügy összes bizonyítékai a bíróság elé tárhatók. Ebben az esetben a Népbírószági Tanács az ügy tárgyalására nem tűz határnapot s idézéseket sem bocsát ki, a tanúk és szakértők előállításáról, valamint a szükséges egyéb bizonyítékoknak a bíróság elé tárásáról a legfőbb ügyész gondoskodik.

(2) A legfőbb ügyész az (1) bekezdés esetében a vádat a tárgyaláson szóval terjeszti elő.

8. § Ha a legfőbb ügyész vádiratot nyújt be, a tárgyalást a lehető legrövidebb időn belül meg kell tartani. Ilyen esetben a Bp.-nek az előkészítő ülésre és a tárgyalás kitűzésének határidejére vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni.

A fellebbezés elbírálása

9. § Bármely bíróság elsőfokon hozott ítélete ellen bejelentett fellebbezést a Népbírószági Tanács bírálja el, ha az ügyet a Legfelsőbb Bíróság elnöke a Népbírószági Tanács hatáskörébe vonja, vagy ha azt a legfőbb ügyész a fellebbezés elbírálása végett a Népbírószági Tanács elé terjeszti.

10. § A Népbírószági Tanács az ügy érdemére vonatkozó határozatát - a 11. §-ban foglalt kivételektől eltekintve - az elsőfokon eljáró bíróság által megállapított tényekre alapítja.

11. § (1) Ha az elsőfokon eljáró bíróság

a) a tényállást hiányosan állapította meg, vagy

b) ténymegállapítása homályos, az iratok tartalmával ellentétben áll vagy helytelen ténybeli következtetéssel történt és a hiánytalan, illetőleg helyes tényállás az iratok alapján kétségtelenül megállapítható, a Népbírószági Tanács a ténymegállapítást hivatalból kiegészíti, illetőleg helyesbíti.

(2) Ha az (1) bekezdés eseteiben a hiánytalan, illetőleg a helyes tényállás az iratok alapján kétségtelenül nem állapítható meg, a Népbírószági Tanács belátása szerint

a) a bizonyítás kiegészítését rendeli el vagy

b) az elsőfokon hozott ítéletet hivatalból hatályon kívül helyezi és az elsőfokon eljáró bíróságot új eljárásra utasítja.

(3) A (2) bekezdés a) pontja esetében a Népbírószági Tanács a bizonyítást vagy maga fogantatosítja vagy azt az elsőfokon eljáró bíróságra bízta.

(4) A (2) bekezdés b) pontja esetében az eljárással az elsőfokon eljáró bíróság másik tanácsa is megbízható. Az elsőfokú bíróság által az ügy megismételt tárgyalása során hozott új ítélet ellen bejelentett fellebbezést a Népbírószági Tanács bírálja el.

(5) Ha a Népbírószági Tanács a tényállást kiegészíti, illetőleg helyesbíti, az elsőfokon hozott ítéletet az általa megállapított tényállás alapján bírálja felül.

12. § (1) Ha a Népbírószági Tanács azt állapítja meg, hogy az elsőfokon eljáró bíróság tévesen döntött, az elsőfokú ítéletet megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

(2) A Népbírószági Tanács - a figyelembe jövő összes körülmények kellő mérlegelése alapján - a felmentett terheltet akkor is elítélheti, illetőleg büntetését akkor is súlyosbíthatja, ha terhére az ügyész fellebbezést nem jelentett be.

Rendkívüli jogorvoslatok elbírálása

13. § A legfőbb ügyész vagy a Legfelsőbb Bíróság elnöke bármely bíróság büntető ügyben hozott jogerős határozata ellen a törvényesség érdekében az óvást a Népbírószági Tanácshoz is benyújthatja, kivéve ha a határozatot a Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnökségi tanácsa hozta.

14. § (1) A legfőbb ügyész bármely bíróság jogerős határozata ellen irányuló perújítási indítványát a Népbírószági Tanácshoz is benyújthatja. Ha a Népbírószági Tanács az indítványt megalapozottnak találja, a perújítási eljárást maga is lefolytathatja.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést kell alkalmazni a Népbírószági Tanács határozata ellen irányuló perújítási indítvány esetében is.

Döntés a kegyelemre ajánlás felől és az ítélet végrehajtása

15. § (1) Ha a Népbírószági Tanács a terheltet halálra ítélte, nyomban határoz abban a kérdésben, hogy az elítéltet kegyelemre ajánlja-e vagy sem.

(2) Ha a Népbírószági Tanács az elítéltet egyhangúan, illetőleg szótöbbséggel kegyelemre ajánlja, az ügy iratait az esetleg benyújtott kegyelmi kérvénnyel, valamint a legfőbb ügyésznek és a Népbírószági Tanácsnak a véleményével együtt azonnal az igazságügyminiszterhez terjeszti fel, a Népköztársaság Elnöki Tanácsához való továbbítás céljából.

(3) Ha a Népbírószági Tanács az elítéltet nem ajánlja kegyelemre, a halálbüntetés végrehajtása iránt intézkedik.

16. § A börtönbüntetés végrehajtását a Népbírószági Tanács ítéletének kihirdetése után nyomban fogamatba kell venni.

III. FEJEZET

Büntetőjogi rendelkezések

17. § (1) Ha a Népbírószági Tanács elsőfokon olyan büntett miatt jár el, amely egyébként gyorsított büntető eljárás hatálya alá tartozik [1957. évi 4. törvényerejű rendelet 1. § (1)-(2) bekezdés], a büntetést az említett törvényerejű rendelet 5. §-a és 8. §-ának (1) bekezdése alapján szabja ki.

(2) Ha a Népbírószági Tanács másodfokon vagy rendkívüli perorvoslat folytán jár el olyan büntett miatt, amely gyorsított büntető eljárás hatálya alá tartozik [1957. évi 4. törvényerejű rendelet 1. § (1)-(2) bekezdés], a büntetést akkor lehet az említett törvényerejű rendelet 5. §-a és 8. §-ának (1) bekezdése alapján kiszabni, ha az elsőfokú eljárást a gyorsított büntető eljárás szabályai szerint folytatták le. A 9-14. § rendelkezéseit ebben az esetben is alkalmazni kell.

IV. FEJEZET

Vegyes és hatálybaléptető rendelkezések

18. § A gyorsított büntető eljárásról szóló 1957. évi 4. törvényerejű rendelet 5. §-a (1) bekezdésének második mondata helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„A bíróság az eset összes körülményei szerint halálbüntetés helyett életfogytiglani vagy öt évtől tizenöt évig terjedhető börtönbüntetést is kiszabhat; további enyhítésnek helye nincs.”

19. § (1) A jelen törvényerejű rendeletet a hatálybalépésekor folyamatban levő ügyekben, illetőleg - a perújítás és a törvényességi óvás elbírálására megállapított rendelkezéseit - a hatálybalépése előtt jogerős határozattal befejezett ügyek tekintetében is alkalmazni kell.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezései a Bp. 214. §-ának (3) bekezdését nem érintik.

20. § A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

1957. évi 34. törvényerejű rendelet a népbírószági tanácsokról és a bírósági szervezet, valamint a büntető eljárás egyes kérdéseinek szabályozásáról

A gyorsított eljárás, valamint a Legfelsőbb Bíróság népbírószági tanácsának ítéltetése hatékonynak bizonyult a politikai indító okokból elkövetett, illetőleg politikai célzatú bűncselekmények elbírálása során. Ezért az ellenforradalmárok

elleni további következetes küzdelem, az ellenforradalmi elemek végleges felszámolása, valamint általában a közrend és a közbiztonság fenntartása, a szocialista törvényesség további megszilárdítása érdekében - a dolgozók kívánságára - a fővárosi bíróságon és a megyei bíróságokon is indokolt a gyorsított eljárás szabályai szerint ítélező népbírószági tanács felállítása.

A vasúti, közúti, légi és vízi közlekedés és szállítás, továbbá a távközlés rendes működése vagy biztonsága sérelmére elkövetett büntettek miatt folyó eljárásban a bírói illetékességre, az állam érdekeit különösen sértő büntettekben pedig a védő közreműködésére vonatkozó szabályok nem felelnek meg a jelenlegi követelményeknek.

Ezért a Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alábbi törvényerejű rendeletet alkotja.

I. FEJEZET

A NÉPBÍRÓSÁGI TANÁCSOKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

Szervezeti rendelkezések

1. § (1) A budapesti fővárosi bíróságon és a megyei bíróságokon népbírószági tanácsot kell felállítani.

(2) A fővárosi és a megyei népbírószági tanács (a továbbiakban: megyei népbírószági tanács) tanácsvezetőből és két népbíróból áll.

(3) A megyei népbírószági tanács tanácsvezetőjét a fővárosi, illetőleg a megyei bíróság elnöke a szakképzett bírák közül jelöli ki.

2. § (1) A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságán népbírószági tanács működik.

(2) A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának népbírószági tanácsa (a továbbiakban: a Legfelsőbb Bíróság népbírószági tanácsa) tanácsvezetőből és négy népbíróból áll.

(3) A Legfelsőbb Bíróság népbírószági tanácsának vezetőjét a Legfelsőbb Bíróság elnöke a szakképzett bírák közül jelöli ki.

3. § (1) A népbírákat a Népköztársaság Elnöki Tanácsa - határozatlan időre - választja.

(2) Népbíróvá választható minden olyan büntetlen előéletű magyar állampolgár, akinek választójoga van és 30. évét betöltötte.

(3) A népbírák jogállása a fővárosi, megyei bíróság, illetőleg a Legfelsőbb Bíróság bíráinak jogállásával azonos.

A megyei népbírószági tanács hatásköre

4. § (1) Ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, a szükséges bizonyítékok rendelkezésre állanak és az ügyész - a legfőbb ügyész utasítására - indítványozza, a megyei népbírószági tanács jár el az alábbi büntettek esetében:

- a) Népköztársaság vagy a népi demokratikus államrend elleni szervezkedés (BHÖ 1. pont) és az erre irányuló szövetkezés (BHÖ 8. pont),
 - b) lázadás (BHÖ 17-24. pont),
 - c) robbanóanyag, illetőleg lőfegyver vagy lőszer engedély nélküli tartásával stb. [BHÖ 33. pontjának (1) bekezdése és 34. pontjának (1) bekezdése], továbbá robbanóanyag használatával, illetőleg lőfegyver jogtalan használatával [BHÖ 33. pontjának (3) bekezdése és 34. pontjának (3) bekezdése] elkövetett bűntett,
 - d) hűtlenség (BHÖ 35., 37-40. pont),
 - e) vizet, gázt vagy villamosságot szolgáltató közérdekű üzemnek, vagy a közönség életszükségletének ellátására szolgáló közérdekű nélkülözhetetlen üzemnek, továbbá nyilvános közlekedési üzemnek vagy a honvédelem céljára szolgáló üzemnek szándékos megrongálásával elkövetett bűntett, továbbá annak a cselekménye, aki ilyen üzem területére való jogtalan behatolással vagy ott-tartózkodással vagy más módon az üzem működését szándékosan megzavarja [BHÖ 73. pontja (1) bekezdésének e törvényerejű rendeletben kiemelt tényállásai], vagy aki ilyen cselekményre izgat, vagy mást ilyen cselekmény elkövetésére felhív [BHÖ 73. pont (2) bekezdése]; a jelen pontban említett bűntettek esetében azonban csak akkor jár el, ha a cselekmény tömeges munkabeszüntetésre irányult vagy egyébként nagy veszéllyel fenyegetett,
 - f) gyújtogatás (BHÖ 162-164. pont),
 - g) közlekedés veszélyeztetésével elkövetett szándékos bűntett (BHÖ 172. pont),
 - h) gyilkosság és szándékos emberölés (BHÖ 349, 351. és 352. pont),
 - i) fosztogatás (betöréses lopás: BHÖ 427. pontjának c) alpontja),
 - j) rablás (BHÖ 433-437. pont) bűntette.
- (2) az (1) bekezdés f), i) és j) pontjában felsorolt bűntettek esetében az ügyész arra tekintet nélkül emelhet a megyei népbírószági tanács előtt vádat, hogy a cselekményt személyi vagy társadalmi tulajdon sérelmére követték el.

A Legfelsőbb Bíróság népbírószági tanácsának elsőfokú hatásköre

5. § (1) A Legfelsőbb Bíróság népbírószági tanácsa bármely bűnügyben elsőfokú bíróságként jár el, ha a Legfelsőbb Bíróság elnöke az ügyet a Legfelsőbb Bíróság népbírószági tanácsának hatáskörébe vonja, vagy ha a legfőbb ügyész ott emel vádat.

(2) Ha az (1) bekezdés alapján a Legfelsőbb Bíróság elsőfokon olyan bűntett miatt jár el, amelynek elkövetésében polgári és katonai személy vett részt, a Legfelsőbb Bíróság elnöke az ügyet - annak jellegéhez képest - akár a Legfelsőbb Bíróság népbírószági tanácsához, akár a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának tanácsához (24. utalhatja).

A megyei népbírószági tanács illetékessége

6. § Az eljárásra az a megyei népbírószági tanács is illetékes, amelynél az ügyész az eljárás lefolytatását indítványozza.

A büntető perrendtartás szabályainak alkalmazása

7. § A népbíróági tanács előtti eljárásban az 1954. évi V. törvénnyel és az 1957. évi 8. törvényerejű rendelettel módosított 1951. évi III. törvény (Bp.) rendelkezéseit az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni.

Gyorsított eljárás

8. § (1) Az ügyész vádirat mellőzésével a terheltet a megyei népbíróági tanács elé állíthatja. Ebben az esetben a megyei népbíróági tanács az ügy tárgyalására nem tűz hatánapot s idézéseket sem bocsát ki; a tanúk és szakértők előállításáról, valamint a szükséges egyéb bizonyítékoknak a megyei népbíróági tanács elé tárásáról az ügyész gondoskodik. Az ügyész a vádat a tárgyaláson szóval terjeszti elő.

(2) Ha az ügyész vádiratot nyújt be, a tárgyalást a lehető legrövidebb időn belül meg kell tartani. Ilyen esetben a Bp.-nek az előkészítő ülésre és a tárgyalás kitűzésének határidejére vonatkozó rendelkezéseit nem lehet alkalmazni.

9. § (1) A megyei népbíróági tanács hatásköre kiterjed a terhelt valamennyi bűncselekményére abban az esetben is, ha ezek közül egyes büntettek egyébként a 4. § rendelkezései alá nem esnek.

(2) Összefüggés alapján sem járhat el a megyei népbíróági tanács azzal a személlyel szemben, aki a népbíróági tanács hatáskörébe utalt büntettet nem követett el.

10. § Ha a legfőbb ügyész a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa előtt emel vádat [5. § (1) bekezdés] és gyorsított eljárás lefolytatását indítványozza, a 8-9. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

A fellebbezés elbírálása

11. § A megyei népbíróági tanács határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa bírálja el.

12. § (1) A megyei népbíróági tanács határozata ellen bejelentett fellebbezés esetén a Bp. 190. §-ának (2) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az ítélet kézbesítése esetén a fellebbező fellebbezésének részletes indokolását a kézbesítéstől számított három nap alatt terjesztheti elő.

(2) A megyei népbíróági tanács határozata ellen irányuló fellebbezési eljárásban a Bp. 195. §-a (2) és (3) bekezdésének határidőket megállapító rendelkezései nem alkalmazhatók; ehhez képest a fellebbezési tárgyalást a legrövidebb időn belül meg kell tartani.

13. § (1) Bármely bíróság elsőfokon hozott ítélete ellen bejelentett fellebbezést a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa bírálja el, ha az ügyet a Legfelsőbb Bíróság elnöke ennek a tanácsnak a hatáskörébe vonja, vagy ha azt a legfőbb ügyész a fellebbezés elbírálása végett eléje terjeszti.

(2) Az (1) bekezdés esetében a 12. § (2) bekezdés rendelkezései nem alkalmazhatók.

14. § A Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a fellebbezési eljárásban az ügy érdemére vonatkozó határozatát - a 15. §-ban foglalt kivételektől eltekintve - az elsőfokon eljáró bíróság által megállapított tényekre alapítja.

15. § (1) Ha az elsőfokon eljáró bíróság

a) a tényállást hiányosan állapította meg vagy

b) ténymegállapítása homályos, az iratok tartalmával ellentétben áll vagy helytelen ténybeli következtetéssel történt és a hiánytalan, illetőleg helyes tényállás az iratok alapján kétségtelenül megállapítható, a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a ténymegállapítást kiegészíti, illetőleg helyesbíti.

(2) Ha az (1) bekezdés eseteiben a hiánytalan, illetőleg a helyes tényállás az iratok alapján kétségtelenül nem állapítható meg, a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa

a) a bizonyítás kiegészítését rendeli el vagy

b) az elsőfokon hozott ítéletet hatályon kívül helyezi és az elsőfokon eljáró bíróságot új eljárásra utasítja.

(3) A (2) bekezdés a) pontja esetében a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a bizonyítást vagy maga foganatosítja, vagy azt az elsőfokon eljáró bíróságra bízta.

(4) A (2) bekezdés b) pontja esetében az eljárással az elsőfokon eljáró bíróság másik tanácsa is megbízható. Az elsőfokú bíróság által az ügy megismételt tárgyalása során hozott új ítélet ellen bejelentett fellebbezést ugyancsak a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa bírálja el.

(5) Ha a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a tényállást kiegészíti, illetőleg helyesbíti, az elsőfokon hozott ítéletet az általa megállapított tényállás alapján bírálja felül.

16. § (1) Ha a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa azt állapítja meg, hogy az elsőfokon eljáró bíróság tévesen döntött, az elsőfokú ítéletet megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

(2) A Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a terheltet akkor is elítélheti, illetőleg a büntetését akkor is súlyosbíthatja, ha terhére az ügyész fellebbezést nem jelentett be.

Rendkívüli perorvoslatok elbírálása

17. § A legfőbb ügyésznek, illetőleg a Legfelsőbb Bíróság elnökének a megyei népbíróági tanács jogerős határozata ellen irányuló törvényességi óvását és a legfőbb ügyésznek a perújítási indítványát a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa bírálja el.

18. § (1) A legfőbb ügyész vagy a Legfelsőbb Bíróság elnöke bármely bíróságnak büntető ügyben hozott jogerős határozata ellen a törvényesség érdekében az óvást a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsához is benyújthatja, kivéve, ha a határozatot a Legfelsőbb Bíróság hozta.

(2) A Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa, valamint a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumának tanácsa (24. által hozott jogerős határozat ellen irányuló törvényességi óvást a Legfelsőbb Bíróság elnöke által kijelölt egy szakképzett bíróból, mint elnökből, továbbá három szakképzett bíróból és hét népbíróból, illetőleg katonai ülnökből álló elnökségi tanács bírálja el.

(3) A legfőbb ügyész vagy a Legfelsőbb Bíróság elnöke a Legfelsőbb Bíróság más büntető tanácsának jogerős határozata ellen irányuló törvényességi óvást a (2) bekezdés szerint alakított elnökségi tanácshoz is benyújthatja.

19. § Ha a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa, illetőleg a 18. § (2) bekezdése szerint alakított elnökségi tanács a törvényességi óvás alapján maga hoz érdemi határozatot [Bp. 227. § (3) bekezdése], a terheltre a hatályon kívül helyezett határozatban megállapított rendelkezésnél hátrányosabbat is megállapíthat, feltéve, hogy a megtámadott határozat jogerőre emelkedésétől a törvényességi óvás bejelentéséig egy év még nem telt el.

20. § A legfőbb ügyész bármely bíróság jogerős határozata ellen irányuló perújítási indítványát a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsához is benyújthatja. Ha a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a perújítási indítványt megalapozottnak találja, a perújítási eljárást maga is lefolytathatja.

Döntés a kegyelemre ajánlás felől és az ítélet végrehajtása

21. § (1) Ha a népbíróági tanács a terheltet halálra ítélte, az ügyész meghallgatása után zárt ülésben indokolt véleményt nyilvánít arra, hogy a terheltet kegyelemre ajánlja-e vagy sem.

(2) Ha a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa az elítéltet egyhangúan, illetőleg szótöbbséggel kegyelemre ajánlja, az ügy iratait az esetleg benyújtott kegyelmi kérvénnyel, valamint a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsának véleményével együtt azonnal az igazságügyminiszterhez juttatja a Népköztársaság Elnöki Tanácsa elé terjesztés végett.

(3) Ha a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa az elítéltet nem ajánlja kegyelemre, a halálbüntetés végrehajtása iránt intézkedik.

22. § A népbíróági tanács által kiszabott börtönbüntetés végrehajtását a jogerős ítélet kihirdetése után nyomban foganatba kell venni.

A népbíróági tanács által kiszabható büntetések

23. § (1) A megyei népbíróági tanács a 4. §-ban felsorolt büntettek miatt halálbüntetést szab ki. A bíróság az eset összes körülményeihez képest halálbüntetés helyett életfogytiglani vagy öt évtől tizenöt évig terjedhető börtönbüntetést is kiszabhat; további enyhítésnek helye nincs. Amennyiben a cselekményre a törvény egyébként is halálbüntetést rendel, tíz évnél rövidebb tartamú börtönbüntetést kiszabni nem lehet.

(2) A Bt. 53. §-a a megyei népbíróági tanács által lefolytatott eljárásban nem alkalmazható.

(3) Ha a terhelt fiatakorú, a büntetést az 1951. évi 34. törvényerejű rendelet (Ftvr.) 8. §-ának rendelkezései szerint kell kiszabni. Ez a szabály azonban a BHÖ. 12. pontjában foglalt rendelkezéseket nem érinti.

(4) Ha a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a 4. §-ban felsorolt valamely büntett miatt elsőfokon a gyorsított eljárás szabályai szerint jár el, a büntetést az (1)-(3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően szabja ki.

(5) Ha az elsőfokú eljárást a megyei népbíróági tanács folytatta le, a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa másodfokon vagy rendkívüli perorvoslat alapján a büntetést szintén az (1)-(3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően szabja ki.

(6) A jelen §-ban foglalt rendelkezéseket az 1957. évi január hó 15. napja előtt elkövetett bűntettekre alkalmazni nem lehet.

A katonai büntető eljárásra vonatkozó rendelkezések

24. § (1) A 4-23. §-ban foglalt rendelkezéseket a katonai büntető eljárásban is megfelelően alkalmazni kell azzal, hogy a népbíróági tanács hatáskörében az egyes katonai bíróságoknál és a Legfelsőbb Bíróság katonai kollégiumánál alakított külön tanács jár el.

(2) Az (1) bekezdés alapján működő külön tanácsok összetételére az 1-2. § rendelkezései az irányadók. A külön tanácsokban a népbírák helyett a Népköztársaság Elnöki Tanácsa által választott katonai ülnökök vesznek részt.

A közérdekű nélkülözhetetlen üzem meghatározása

25. § (1) A BHÖ 73. pontjának alkalmazása szempontjából minden olyan állami mezőgazdasági, ipari (bánya-, közlekedési stb.) vagy kereskedelmi üzemet, amelyben a rendszeresen foglalkoztatott dolgozók száma meghaladja a száz főt, közérdekű nélkülözhetetlen üzemnek kell tekinteni.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést az 1957. évi január hó 15. napja előtt elkövetett bűntettekre alkalmazni nem lehet.

Felhatalmazás népbíróági tanácsok felállítására és megszüntetésére

26. § Az egyes megyei népbíróági tanácsok felállításáról és megszüntetéséről az igazságügyminiszter gondoskodik.

II. FEJEZET

A BÍRÓSÁGI SZERVEZET EGYES KÉRDÉSEIRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

27. § A Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről szóló 1954. évi II. törvény 18. §-ának (1) bekezdése a következő rendelkezéssel egészül ki:

„Az igazságügyminiszter az azonos székhelyen működő egyes járásbíróságokat és városi bíróságokat, illetőleg Budapesten több kerületi bíróságot összevonhat.”

28. § Az 1954. évi II. törvény 50. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A Legfelsőbb Bíróság teljes ülése nevében az (1) bekezdés *b)*, *d)* és *e)* pontjában említett jogkörben a Legfelsőbb Bíróság tizenegy tagú elnökségi tanácsa jár el. Az elnökségi tanács elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnöke, illetőleg az, akit a Legfelsőbb Bíróság elnöke az elnökségi tanács tagjai közül kijelöl. Az elnökségi tanács tagjait a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettesei és bírái közül a Legfelsőbb Bíróság elnöke jelöli ki.”

III. FEJEZET

A KÖZLEKEDÉS, SZÁLLÍTÁS ÉS TÁVKÖZLÉS SÉRELMERE ELKÖVETETT BÜNTETTEK MIATT INDÍTOTT ELJÁRÁSRA ILLETÉKES BÍRÓSÁG KIJELÖLÉSE

29. § (1) A vasúti, közúti, légi és vízi közlekedés és szállítás, továbbá a távközlés rendes működése vagy biztonsága sérelmére elkövetett olyan bűntettek miatt, amelyek nem tartoznak a megyei bíróság hatáskörébe, elsőfokon a megye területén levő járásbíróságok (városi, városi kerületi bíróságok) közül az igazságügyminiszter által kijelölt bíróságok járnak el.

(2) Az (1) bekezdésben említett bűntettek miatt indult bűnügyekben az eljárásra az általános szabályok (Bp. 24-30. szerint) illetékes bíróság jár el, ha az ügyész az ügyet elbírálás végett eléje terjeszti.

30. § A vasúti, közúti, légi és vízi közlekedés és szállítás, továbbá a távközlés rendes működése vagy biztonsága sérelmére elkövetett bűncselekményeken a következő bűntetteket kell érteni:

robbanóanyaggal kapcsolatos visszaélés (BHÖ 33. pont),

a honvédelem érdekét veszélyeztető bűntettek közül a BHÖ 73. pontjába felvett bűntettek,

gyűjtogatás (BHÖ 162. pont),

vízáradás okozása (BHÖ 168-171. pont),

közlekedés veszélyeztetése és közveszélyű rongálás (BHÖ 172-183. pont),

élet vagy testi épség veszélyeztetése (BHÖ 374-376. pont),

baleset áldozatának cserbenhagyása (BHÖ 377. pont),

rablás [BHÖ 433-436. és 437. pontjának (1) bekezdése],

a tengeri kereskedelmi hajók személyzetének szolgálati rendtartásáról szóló 1934. évi XIX. törvény 95-96. és 98-100. §-ában meghatározott bűntettek,

a társadalmi tulajdon büntetőjogi védelméről szóló 1950. évi 24. törvényerejű rendeletnek az 1956. évi 11. törvényerejű rendelettel módosított 3., 5., 8. és 9. §-ában meghatározott bűntettek, végül

a közlekedés rendjének fokozottabb védelméről szóló 55/1953. (XII. 4.) MT rendeletben meghatározott bűntettek,

feltéve, hogy e büntettek a vasúti, közúti, légi vagy vízi közlekedés vagy szállítás, illetőleg a távközlés rendes működését vagy biztonságát sértik vagy veszélyeztetik.

IV. FEJEZET

A VÉDELEM ELLÁTÁSÁNAK SZABÁLYOZÁSA EGYES BÜNTETŐ ELJÁRÁSOKBAN

31. § (1) A polgári és katonai büntető eljárás során, ha azt az állam érdekének megóvása különösen indokolja, meghatalmazott vagy kirendelt védőként csak az az ügyvéd járhat el, akit az igazságügyminiszter az e célból összeállított jegyzékbe felvett.

(2) Az igazságügyminiszter - a belügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel egyetértésben - rendelettel állapítja meg azoknak a büntetteknek a körét, amelyek miatt indított büntető eljárásban az (1) bekezdés rendelkezését alkalmazni kell.

32. § A katonai büntető eljárásban a 31. § rendelkezései alá nem tartozó ügyekben is csak az az ügyvéd járhat el védőként, akit az igazságügyminiszter a katonai védők jegyzékébe vagy a 31. § (1) bekezdése alapján összeállított jegyzékbe felvett.

V. FEJEZET

HATÁLYBALÉPTETŐ RENDELKEZÉSEK

33. § A jelen törvényerejű rendelet rendelkezéseit - a 23. § (6) bekezdésében és a 25. § (2) bekezdésében foglalt korlátozással - a hatálybalépése előtt elkövetett büntettek miatt indított eljárás során is alkalmazni kell.

34. § A jelen törvényerejű rendeletnek a perújítás és a törvényességi óvás elbírálására megállapított rendelkezéseit a hatálybalépése előtt jogerős határozattal befejezett ügyek tekintetében is alkalmazni kell.

35. § A gyorsított büntető eljárás szabályozásáról szóló 1957. évi 4. törvényerejű rendelet és a Legfelsőbb Bíróság Népbírószági Tanácsának felállításáról és eljárásának szabályozásáról szóló 1957. évi 25. törvényerejű rendelet alapján a bíróság előtt folyamatban levő bűnügyekben az eljárást az említett törvényerejű rendeletek rendelkezései alapján kell befejezni, feltéve, hogy a bíróság az ügyben már tárgyalást tartott.

36. § Ez a törvényerejű rendelet a rögtönbíráskodásról szóló 1956. évi 28. törvényerejű rendelet hatályát nem érinti. Ha azonban a terhelt ellen a jelen törvényerejű rendelet 8-9. §-a szerinti gyorsított eljárást már megindították, rögtönbíráskodásnak ugyanazon bűncselekmény miatt nincs helye. Ha viszont a rögtönítelő bíróság az ügyet a rendes bírósághoz teszi át, az ügyész - a legfőbb ügyész utasítására - indítványozhatja, hogy az eljárást a népbírószági tanács folytassa le.

37. § A 30. §-ban felsorolt valamely büntett miatt folyamatban levő ügyben a 29. § rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha a bíróság még nem rendelte el az ügy tárgyalását [Bp. 140. § (3) bekezdés *a*) pont] és az ügyész az ügynek a 29. § szerint illetékes járásbírósághoz (városi, városi kerületi bírósághoz) áttételét indítványozza.

38. § (1) A jelen törvényerejű rendelet - az I. és IV. fejezetben foglalt rendelkezések kivételével - kihirdetése napján lép hatályba. Az I. és IV. fejezetben foglalt rendelkezések hatálybalépésének napját a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány rendelettel állapítja meg.

(2) Az I. és IV. fejezetben foglalt rendelkezések hatálybalépésével hatályát veszti a honvédségi védőkre vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról szóló 1950. évi 20. törvényerejű rendelet - valamint a jelen törvényerejű rendelet 35. §-ának korlátai között -, a gyorsított büntető eljárás szabályozásáról szóló 1957. évi 4. törvényerejű rendelet és a Legfelsőbb Bíróság Népbírószági Tanácsának felállításáról és eljárásának szabályozásáról szóló 1957. évi 25. törvényerejű rendelet, továbbá a 2/1957. (I. 15.) Korm. rendelet.

1957. évi 51. törvényerejű rendelet a katonai bíróságok illetékességére vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról

1. § (1) Az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1954. évi 12. törvényerejű rendeletben meghatározott büntettek, valamint a főtisztek által elkövetett büntettek miatt az eljárást az általános szabályok szerint illetékes katonai bíróság folytatja le.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés folytán az 1954. évi 12. törvényerejű rendelet 5. §-a és az 1951. évi 31. törvényerejű rendelet 22. §-ának (2) bekezdése hatályát veszti; ehhez képest a budapesti katonai bíróság kizárólagos illetékessége azoknak a büntetteknek a körére áll fenn, amelyeket a jogszabály a budapesti fővárosi bíróság illetékességébe utal.

2. § A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba; rendelkezéseit a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell, kivéve, ha a korábbi jogszabályok értelmében illetékességgel rendelkező katonai bíróság az ügyben már tárgyalást tartott.

1957. évi 62. törvényerejű rendelet a rögtönbíráskodási eljárás megszüntetéséről

A törvényes rend és közbiztonság helyreállítása terén az elmúlt egy év alatt elért számottevő sikerek lehetővé teszik az átmeneti időre bevezetett rögtönbíráskodási eljárás megszüntetését.

Ennek érdekében a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a következő törvényerejű rendeletet alkotja:

1. § (1) Az 1956. évi 28. törvényerejű rendelettel és az azt kiegészítő 1956. évi 32. törvényerejű rendelettel elrendelt rögtönbíráskodás a jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésének napjával megszűnik.

(2) A rögtönbíráskodás megszüntetésének kihirdetéséről a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány gondoskodik.

2. § (1) A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

(2) A jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésekor a rögtönítélő bíróságok előtt folyamatban lévő ügyeket az általános szabályok szerint hatáskörrel és illetékességgel bíró bíróságokhoz kell áttenni. Az ügyész a népbíróági eljárás lefolytatását ilyen esetben is indítványozhatja.

14/1957. (III. 2.) Korm. rendelet a katonai bíróságok és ügyészségek szervezetének és illetékességének módosításáról

1. § 1957. évi február hó 28. napjával a fegyvernemi és az egyes magasabb parancsnokságok mellett működő valamennyi katonai bíróság és katonai ügyészség megszűnik.

2. § 1957. évi március hó 1. napjától a következő elsőfokú katonai igazságügyi szervek működnek:

a) katonai bíróságok:

a Budapesti Katonai Bíróság - Pest, Fejér, Komárom, Nógrád, Heves és Szolnok megyék területére,

a Kaposvári Katonai Bíróság - Zala, Somogy, Tolna és Baranya megyék területére,

a Győri Katonai Bíróság - Győr-Sopron, Vas és Veszprém megyék területére,

a Szegedi Katonai Bíróság - Bács-Kiskun, Csongrád és Békés megyék területére és

a Debreceni Katonai Bíróság - Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, továbbá Borsod-Abaúj-Zemplén megyék területére kiterjedő illetékességgel, -

b) elsőfokú katonai ügyészségek a fenti a) pontban felsorolt katonai bíróságok mellett, azokkal azonos székhellyel és területi illetékességgel, továbbá

a Határőrség Katonai Ügyészsége Budapest székhellyel és a Határőrség valamennyi szervére és tagjára kiterjedő illetékességgel azzal, hogy a Határőrség tagja által elkövetett bűncselekmények bírósági eljárás tekintetében az általános szabályok szerint területi illetékességgel felruházott katonai bíróságok elé tartoznak.

5/1957. (VI. 29.) IM rendelet a népbíróági tanácsokról és a bírósági szervezet, valamint a büntető eljárás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1957. évi 34. törvényerejű rendelet végrehajtásáról

A népbíróági tanácsokról és a bírósági szervezet, valamint a büntető eljárás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1957. évi 34. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Tvr.) 26. §-ában és 31. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján - a 2-4. §-okat illetően a belügyminiszterrel és a legfőbb ügyéssel egyetértésben - a következőket rendelem:

1. § (1) A fővárosi bíróságon, a Pest megyei bíróságon, valamint a miskolci, a szegedi, a pécsi és a győri megyei bíróságon a népbíróági tanács az 1957. évi július hó 3. napján kezdi meg működését.

(2) A fővárosi bíróság népbíróági tanácsának illetékessége Budapest területére, a Pest megyei bíróság népbíróági tanácsának illetékessége Pest, Szolnok, Fejér és Nógrád megye területére,

a miskolci megyei bíróság népbíróági tanácsának illetékessége Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megye területére,

a szegedi megyei bíróság népbíróági tanácsának illetékessége Csongrád, Bács-Kiskun és Békés megye területére,

a pécsi megyei bíróság népbíróági tanácsának illetékessége Baranya, Somogy, Zala és Tolna megye területére,

a győri megyei bíróság népbíróági tanácsának illetékessége pedig Győr-Sopron, Komárom, Vas és Veszprém megye területére terjed ki.

2. § A Tvr. 31. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezést kell alkalmazni
a) ha az eljárás

népi demokratikus államrend és Népköztársaság elleni cselekmény, mozgalom vagy szervezkedés (BHÖ. 1. pont), ilyen büntett elkövetésére irányuló előkészületi cselekmény stb. (BHÖ. 8. pont), vagy a BHÖ. 1. pontjában foglalt valamely büntett feljelentésére vonatkozó kötelezettség elmulasztásának büntette (BHÖ. 9. pont),

magyar állam területe elleni felségsértés büntette (BHÖ. 13-16. pont),

lázadás büntette (BHÖ. 17-24. pont),

fegyveres csapat tiltott szervezésének büntette (BHÖ. 25. pont),

hazaárulás és kémkedés büntette (BHÖ. 35-47. pont),

nemzetközi jóviszonyt sértő büntett (BHÖ. 49. pont),

államtitok elleni büntett (BHÖ. 109. pont) miatt indult, továbbá

b) egyéb bűnügyben is, ha azt az állam érdekének megóvása különösen indokolja.

3. § (1) A nyomozás során az ügyész, a vádirat benyújtása után pedig a bíróság elnöke állapítja meg azt, hogy valamely bűnügyben az állam érdekének megóvása különösen indokolt (2. § b) pont).

(2) Ha a különös indokoltság a tárgyalás megnyitása után merül fel, a korábban meghatalmazott (kirendelt) védő az eljárás jogerős befejezéséig akkor is eljárhat, ha a neve a jegyzékben [Tvr. 31. §-ának (1) bekezdése] nem szerepel.

4. § (1) A Tvr. 31. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezést akkor is alkalmazni kell, ha az ügyben több terhelt van és az említett rendelkezés alkalmazásának indokai bármelyik terhelttel kapcsolatban állanak fenn, úgyszintén akkor is, ha az eljárás több büntett miatt folyik és az említett rendelkezés alkalmazásának indokai bármely büntett tekintetében megállapíthatók.

(2) A Tvr. hatálybalépésekor folyamatban levő ügyben az eljárás jogerős befejezéséig a korábbi meghatalmazás (kirendelés) alapján az a védő is eljárhat, akinek a neve a jegyzékben nem szerepel.

5. § A jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

2/1957. (IV. 21.) NET határozat a karhatalom érdemeinek elismeréséről

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa elismerését fejezi ki és köszönetét nyilvánítja a karhatalom minden beosztottjának és parancsnokának a Népköztársaságunk, népi demokratikus rendünk ellen intézett ellenforradalmi támadás leverésében, az ellenforradalmi bandák felszámolásában, a szocializmus vívmányainak védelmében tanúsított hősie és önfeláldozó magatartásáért.

A karhatalom beosztottai és parancsnokai, a munkásosztály, a dolgozó nép legjobb fiai életüket nem kímélve, sokszor rendkívüli nehézségek között harcoltak népi hatalmunk megszilárdításáért, a békés építőmunka feltételeinek megteremtéséért, a társadalmi tulajdon, a dolgozók életének és vagyonának megvédéséért.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a karhatalomban szolgálatot teljesítők helytállásának elismeréséül az alábbiakat határozza:

1. A fegyveres testületek hősi halottjait tisztté kell kinevezni, illetve a tiszteket magasabb rendfokozatba kell előléptetni és ellátatlan hozzátartozóik részére kivételes nyugdíjat kell biztosítani.

A hősi halottak árvait a közép- és felsőiskolai, valamint egyéb tanintézeti felvételeknél előnyben kell részesíteni.

2. A karhatalomnak a népi hatalom védelmében hősie, önfeláldozó magatartást tanúsító tagjait kitüntetésben kell részesíteni, illetve részükre emlékérmét kell alapítani és adományozni.

3. A fegyveres testületek tisztikarát elsősorban a karhatalomban szolgálatot teljesített, illetve a karhatalom és a fegyveres testületek megszervezésében, irányításában részt vett és jelentős érdemeket szerzett tisztekből kell kialakítani.
4. A munkahelyükre visszatérő volt karhatalmista beosztottak karhatalmi szolgálata tartalékos katonai szolgálatnak minősül, részükre a bevonulásuk előtti, vagy azzal egyenértékű munkakört kell biztosítani.
5. Azokat a személyeket, akik a karhatalomban szolgálatot teljesítettek, illetve a karhatalom és a fegyveres testületek megszervezésében részt vettek, a pályázat útján elnyerhető munkakörök odaítélésénél, ha egyébként egyenlő feltételekkel rendelkeznek, előnyben kell részesíteni.
6. A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az ellenforradalom leveréséért vívott harcokban kitűnt ezredeknek az alábbi elnevezést adományozza:
a B. M. karhatalmi ezrednek: *Budapesti Karhatalmi Forradalmi Ezred*,
a 37. lövész ezrednek: 37-es „*Budapesti*” *Forradalmi Ezred*,
a H. M. karhatalmi ezrednek: *Forradalmi Honvéd Tiszti Ezred*.

A honvédelmi miniszter első helyettesének 8/1957. (H. K. 2.) H. M. sz. parancsa Egyes katonai személyek ellen indított büntető eljárás ismertetése.

Az 1956. október 23-i események után a honvédség fegyelme meglazult. Az önkényes, eltávozások és szökések száma túlságosan magas. Egyes parancsnokok nem elég keményen és nem kellő határozottsággal léptek fel az ilyen fegyelemromboló, elítélendő cselekményeket elkövető személyekkel szemben. A katonák felé nem elégséges az általános megelőző nevelő munka, mely azt a célt szolgálná, hogy visszatartsa őket a bűncselekmények elkövetésétől. Nem érzik eléggé a büntetőjogi felelősséget a honvédség fegyelme iránt. A katonai főügyész jelentése alapján szükségesnek tartom példákon keresztül ismertetni, hogy nem maradnak büntetlenül azok a személyek, akik engedély nélkül eltávoznak, vagy jogtalanul távol maradnak alakulatuktól, illetőleg más katonai bűncselekményeket követnek el.

A katonai bíróság, mint rögtönítélő bíróság 15 évi börtönre és 8 évi jogvesztésre ítélte a Honvédség Budapest Pf.: 9025. állományába tartozó Rózsa László honvédet. Az elítélt november 4-e után elhagyta az alakulatot és lakásán 1957. január 15-én történt letartóztatásáig 2 db. géppisztolyt, 3 db. dobtárat és 216 db. géppisztolytöltényt rejtgetett. A katonai bíróság 1957. január 29-én tárgyalta a Honvédség Polgárdi Pf.: 6526. állományába tartozó Töpfner József, Salamon Zoltán és Szűcs József honvédek ügyét. Mindhármukat önkényes eltávozás büntette miatt 10–10 hónap börtönbüntetésre ítélte. Ugyancsak önkényes eltávozás büntette miatt ítélte el a katonai bíróság a Honvédség Nagykanizsa

Pf.: 9224. állományába tartozó Tóth Sándor honvédet, aki 1957. január 1-től január 7-ig alakulatától önkényesen távol volt. Január 7-én önként jelentkezett. A kiszabott büntetés: 6 hónapi börtön. A katonai ügyészség letartóztatta és a bíróságnak átadta a Honvédség Táborfalva Pf.: 6015. állományába tartozó Kovács Béla honvédet. Nevezett 1956. október 22-én engedéllyel Budapesten volt hagyatéki tárgyaláson. Utána nem vonult be alakulatához, hanem december 16-ig Nagykátán tartózkodott. Ekkor megbeszélte egy barátjával, hogy Nyugatra szöknek. 1956. december 20-án őrizetbe vették őket, majd átadták a Hazatelepítési Kormánybiztosságnak. Ekkor szabadlábra helyezték őket, de újra megkísérelték a külföldre szökést és a batár közelében ismét elfogták őket. Ellenük a büntetőeljárás folyamatban van. A katonai ügyészség letartóztatta és katonai bíróságnak átadta a Honvédség Pf.: 2960. Pestlőrinc állományába tartozó Tóth Lajos tizedest, mert 1956. december 17-én, majd 22-én önkényesen elhagyta az alakulatát és mindkét esetben 24 órát meghaladó ideig volt jogtalanul távol. Az ügyészség letartóztatta és a katonai bíróságnak átadta a Honvédség Pápa Pf.: 1057. alakulat állományába tartozó Kráml Vilmos, Kerstner István, Lőrinc Gyula, Németh László, Steinbach Pál, Porkoláb Ede, Benedek Imre és Müller István honvédeket, valamint Kiss Ernő őrzetűt. A letartóztatott katonák 1956. december 19-én megszöktek alakulatuktól és az osztrák határon keresztül külföldre akartak szökni. A határ közelében őrizetbe vették őket.

Mint a fenti példák is mutatják, a katonai igazságügyi szervek törvényes ítéleteiken és egyéb intézkedéseiken keresztül a jövőben is kellő szigorral járnak el azokkal szemben, akik magatartásukkal a katonai rendet és fegyelmet megbontják. A honvédség fegyelmének megszilárdítása és a további bűncselekmények megelőzése érdekében megparancsolom:

1. A parancsnokok gyorsan és hathatósan intézkedjenek a bűncselekményeket elkövetőkkel szemben és amennyiben szükséges, vegyék igénybe az illetékes katonai ügyészségek segítségét.
2. A megelőzés érdekében a parancsnokok törekedjenek arra, hogy az alakulatok személyi állománya tájékoztatást nyerjen arról, hogy a katonai bűncselekmények elkövetése milyen törvényes következményeket von maga után.

Jelen parancsom a honvédség egész személyi állománya előtt (sorállományúak előtt csak a vonatkozó részt) ki kell hirdetni és oktatás tárgyává kell tenni.

**A honvédelmi miniszter, a belügyminiszter, az igazságügyminiszter
és a legfőbb ügyész 172/1957. (H. K. 7.) Legf. ü. számú közös
utasítása a jogellenes külföldre távozott katonai személyek ellen
követendő eljárás szabályozásáról.**

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1956. évi 27. és 1957. évi 24. számú törvényerejű rendeleteit a jogellenesen külföldre távozott katonák tekintetében a következőképpen kell alkalmazni:

1. Az ország területének elhagyása miatt (külföldre szökés büntette címén) mellőzni kell a büntetőeljárást azokkal a katonai személyekkel szemben, akik az 1956. évi október 23-át követő események során, de még 1956. december 1. napját megelőzően az ország területét elhagyták, ha 1957. március 31-ig önként visszatértek és visszatérésük után alakulatuknál, illetékes kiegészítő parancsnokságuknál, vagy más katonai hatóságnál haladéktalanul jelentkeztek. Ugyancsak mellőzni kell a fenti cselekmény miatt a büntető eljárást azok ellen a katonák ellen is, akik az ország területét 1956. október 23 és 1956. december 1 között hagyták el és hazatérési szándékukat 1957. március 31. napjáig a Magyar Népköztársaság valamelyik külképviseleti hatóságának, vagy hazatelepítéssel megbízott hivatalos szervének bejelentették.
2. Külföldre szökés büntette miatt büntető eljárást kell indítani azok ellen a katonák ellen, akik az országhatárt 1956. december 1. napja után lépték át.
3. Azok ellen a katonák ellen, akik az 1. pontban közölteknek megfelelően visszatértek az ország területére, de alakulatuknál, illetékes kiegészítő parancsnokságuknál, vagy más katonai hatóságnál haladéktalanul nem jelentkeztek, szökés büntette miatt kell megindítani az eljárást.

**A magyar néphadsereg vezérkari főnökének, a katonai főügyésznek
és az igazságügyminisztérium katonai főosztálya vezetőjének
18/1957. (H. K. 7.) MNVKF. számú közös utasítása a katonai
bírószági eljárások és ítéletek nevelő hatásának fokozásáról.**

A Néphadsereg körében a fegyelem és a törvényesség megszilárdítása, valamint a bűncselekmények megelőzése érdekében fokozni kell a katonai bírósági eljárások és ítéletek általános nevelő és visszatartó hatását. Ezt a célt egyrészt az arra alkalmas bűnügyekben a bírósági tárgyalásnak a helyszínen, az érintett alakulat személyi állományának hallgatóként való részvétele mellett történő magatartásával, másrészt a katonai bíróság ítéletének minél szélesebbkörű ismertetésével kell az eddiginél fokozottabb mértékben szolgálni. Ennek érdekében az alábbiakat rendeljük el:

1. Amennyiben az alakulat fegyelmi helyzete ezt indokolja – főként a szélesebb körben elharapódzott, vagy a katonai fegyelmet súlyosabb mértékben sértő bűncselekmények esetén –, az ügy helyszíni nyilvános tárgyalására az illetékes parancsnok tegyen javaslatot az ügynek a katonai ügyészséghez történő átadása, illetőleg a terheltnek a katonai bíróságnak való átadásához hozzájáruló nyilatkozata kapcsán. A helyszíni nyilvános tárgyalást ezen kívül a katonai ügyész, vagy a katonai bíróság is kezdeményezheti. A helyszíni tárgyalások előkészítése és lefolytatása során a büntető perrendtartás, valamint az igazságügyminiszter, a legfőbb ügyész, a honvédelmi miniszter és a belügyminiszter 125/1956. szám alatt kiadott és a Honvédségi Közlöny 1956. évi október hó 15. napján megjelent 7. számában közölt – a katonai bíróságok helyszíni tárgyalásainak szabályozásáról szóló – közös utasítása szerint kell eljárni.

2. A katonai bíróság ítéleteinek szélesebb körben való ismertetése végett a katonai bíróságok a katonai személyek elleni valamennyi bűnügyben a jogerős ítélet hiteles másolatát minden esetben küldjék meg az elítélt katonai személy illetékes egységparancsnokának, aki gondoskodik az ítélet rendelkező részének az egység-parancsba való foglalásáról és annak a személyi állomány előtt való kihirdetéséről, megfelelő esetben külön oktatásáról is.

3. A katonai bíróságoknak a személyi állomány nevelésére leginkább alkalmas ítéleteiről rövid ismertetést kell közzétenni a Honvédségi Közlöny egyes számaiban, továbbá a Honvéd Újságban. Ennek megszervezéséről és folyamatos végrehajtásáról az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztálya gondoskodik.

**A honvédelmi miniszter, a belügyminiszter és az igazságügyminiszter
44/1957. (H. K. 11.) H. M. sz. közös utasítása a katonai személyekre
kiszabott szabadságvesztésbüntetés végrehajtásával kapcsolatos
eljárás szabályozásáról**

I. A büntetés végrehajtása a fegyelmező zászlóaljban.

1. A fegyelmező zászlóaljban (Honvédség, Rákospalota, Pf. 7392.) kell végrehajtani a sorállományú katonákra (a Néphadsereg, a Határőrség, a hivatásos légoltalmi szervezet és a Belügyminisztérium őrségi egységeinek sorállományú tagjaira) három hónapon felüli, de egy évet meg nem haladó tartamban kiszabott börtönbüntetéseket, ha a katonai bíróság az ítéletben így rendelkezik.

2. A fegyelmező zászlóaljba utalt katonai elítéltek továbbra is megmaradnak eredeti alakulatuk állományában és szabadulásuk után ugyanoda (átszervezés esetén az új alakulatukhoz) vonulnak be a tényleges szolgálat folytatására, kivéve a Határőrség és a Belügyminisztérium őrségi egységeinek sorállományú

tagjait, akik a Néphadsereg lövész egységeihez kerülnek áthelyezésre a Néphadsereg Vezérkarának rendelkezése szerint.

3. Az elítéltnak a fegyelmező zászlóaljba való beutalásáról az ügyben eljáró katonai bíróság „Rendelvény”-t állít ki, melynek alapján a letartóztatásban lévő elítéltek esetében a katonai fogda (börtön) parancsnoksága, a szabadlábon lévő elítélt esetében pedig az állományilletékes előljáró parancsnoksága intézkedik az elítéltnak ör kíséretében a fegyelmező zászlóaljhoz való átszállítása felől. Egyidejűleg meg kell küldeni a fegyelmező zászlóalj parancsnokságához az elítélt

- a) ítéletének másolatát,
- b) „Rendelvény”-ét,
- c) dicséreti és fenyítési lapját, valamint
- d) élelmezési és felszerelési jegyét.

4. Az elítélt a fegyelmező zászlóaljból a kiszabott börtönbüntetés letöltése után, illetőleg feltételes szabadságra bocsátása esetén szabadul. Feltételes szabadságra bocsátásnak a kiszabott büntetés legalább felének letöltése után akkor van helye, ha az elítélt a fegyelmező zászlóaljban tanúsított teljes javulásával e kedvezményre már érdemessé vált. A feltételes szabadságra bocsátás felől, – az elítélt kérelme és a fegyelmező zászlóalj parancsnokának véleményezése alapján – az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztályának vezetője dönt.

5. Azt az elítéltet, akinek börtönbüntetése letelt, vagy akit feltételes szabadságra bocsátottak, a fegyelmező zászlóalj parancsnoksága szabadlábra helyezi és korábbi állományilletékes alakulatához (átszervezés esetén az új alakulatához), illetőleg a Határőrség és a Belügyminisztérium őrségi egységének sorállományú tagját a Néphadseregnek a Vezérkar által kijelölt lövész alakulatához örkíséret nélkül haladéktalanul bevonultatja. Ugyanide megküldi egyidejűleg a szabaduló

- a) dicséreti és fenyítési lapját,
- b) a fegyelmező zászlóaljban töltött idő alatt tanúsított magatartásáról szóló minősítését,
- c) élelmezési és felszerelési jegyét, illetőleg
- d) feltételes szabadságra bocsátása esetén még az arról szóló közlést is, hogy az elítéltnak a feltételes

szabadság ideje alatt milyen magatartása vonja maga után a kedvezmény visszavonását.

6. A fegyelmező zászlóaljban ténylegesen eltöltött büntetési idő nem számít be a tényleges katonai szolgálat tartamába, tehát azt az elítéltnak utána kell szolgálnia. Ha azonban az elítélt – kellő javulása folytán – a fegyelmező zászlóaljból is feltételes szabadsággal szabadult és. azt követően alakulatánál is kifogástalanul és odaadón látja el szolgálatát, az eredeti tényleges szolgálati idejének lejárta előtt két hónappal – szolgálati úton – kérelmet terjeszthet elő a

Néphadsereg Vezérkari Főnökéhez a rendes időben való leszerelése iránt. Az írásbeli kérelmet az alakulatának parancsnoka szolgálati úton terjessze fel a Vezérkar Főnökéhez az alábbi okmányokkal:

a) fegyelmező zászlóaljtól a szabaduláskor megküldött minősítést,

b) saját véleményezését és javaslatát.

7. Feltételes szabadságra bocsátás esetén – az elítéltnak az alakulatánál kifogástalanul teljesített szolgálatáról a feltételes szabadság idejének lejártakor az előljáró parancsnok írásbeli értesítést küld a fegyelmező zászlóaljhoz, ha pedig ez idő alatt az elítélt a magatartási szabályokat súlyosan megszegi vagy súlyos fegyelemsértést, illetőleg büntetést követ el, a feltételes szabadság visszavonása végett a katonai főosztály vezetőjét, illetőleg az újabb büntető eljárás megindítása iránti intézkedés végett a katonai ügyészt kell értesíteni.

8. A fegyelmező zászlóaljból szabadult személy mentesül a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól

és nem tekinthető büntetett előéletűnek, a büntetése adatait azonban a fenyítési lapjára fel kell jegyezni.

II. A büntetés végrehajtása a katonai fogdában.

9. A katonai fogdában (az előljáró katonai bíróság székhelyén létesített helyőrségi fogdában) kell végrehajtani bármely katonai személyre, egy hónaptól három hónapig terjedő időtartamban kiszabott börtönbüntetést, ha a katonai bíróság az ítéletben így rendelkezik.

10. A katonai fogdában végrehajtandó börtönbüntetésre ítélt katonai személy továbbra is megmarad korábbi alakulatának állományában és szabadulása után ugyanoda vonul be.

11. A katonai fogdában végrehajtandó börtönbüntetés foganatosítása iránt a katonai bíróság a fogda parancsnokához az ítélet másolatával együtt kiadott „Rendelvény”-en intézkedik. A szabadlábban lévő sorállományú elítéltet az alakulattól örkisérettel kell a fogdaparancsnok megkeresésére beszállítani. Egyidejűleg meg kell küldeni az elítélt

a) dicséreti és fenyítési lapját,

b) élelmezési és felszerelési jegyét.

12. Katonai fogdában végrehajtandó börtönbüntetés esetén feltételes szabadságra bocsátásnak nincs helye. A kiszabott büntetés letöltése után a szabadulót örkiséret nélkül, a szabadításról szóló okmányának, dicséreti és fenyítési lapjának, valamint élelmezési és felszerelési jegyének egyidejű megküldésével kell állományilletékes alakulatához bevonultatni.

13. Tisztekkel szemben katonai fogdában végrehajtandó börtönbüntetést a budapesti helyőrségi fogdában kell végrehajtani.

14. A fogdában végrehajtott börtönbüntetés ideje a tényleges szolgálati időbe beszámít.

15. A fogdából szabadult személy mentesül a büntetett előélethez fűződő hátrányok alól és nem tekinthető büntetett előéletűnek, a büntetése adatait azonban a fenyítési lapjára fel kell jegyezni.

III. A büntetés végrehajtása polgári börtönben.

16. A katonai személyekre kiszabott börtönbüntetést, ha a katonai bíróság az ítéletben nem rendelkezik, annak a fegyelmező zászlóaljban, illetőleg a katonai fogdában való végrehajtásáról, minden esetben a polgári börtönben kell végrehajtani.

17. Az elítélt katonai személyt – az eljáró katonai bíróság által megküldött jogerős ítélet és megkeresés alapján –, le kell szerelni (tartalékkállományba kell helyezni) és okmányait a lakóhelye szerint illetékes honvéd kiegészítő parancsnokságnak kell megküldeni. Az elítéltet a katonai bíróság által megjelölt polgári börtönbe örkisérettel kell útba indítani.

Az igazságügyminiszter 119/1957. (I. K. 16.) I. M. számú utasítása a népbíróági tanácsokról és a bírósági szervezet, valamint a büntető eljárás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1957. évi 34. számú törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott, 5/1957.

(VI. 29.) I. M. számú rendelet 3. §-a (1) bekezdésének alkalmazásáról.

1. A bíróság elnöke általában az ügyek kiosztásakor állapítja meg, hogy az ügyben az 1957. évi 34. sz. tvr. 31. §-ának (1) bekezdését alkalmazni kell.

2. Ha a bíróság elnöke megállapította, hogy az ügyben az 1957. évi 34. sz. tvr. 31. §-ának (1) bekezdését alkalmazni kell, ezt szembetűnő módon (lehetőleg piros irónnal) feljegyzi a kezdőiraton (vádiraton stb.) A feljegyzés szövege: „Az ügyben az 1967. évi 34. sz. tvr. 31. § (1) bekezdését alkalmazni kell.” A feljegyzést a bíróság elnöke keltezéssel ellátva aláírja.

3. Ha a bíróság elnöke elrendelte, hogy az ügyben az 1957. évi 34. sz. tvr. 31. §-ának (1) bekezdését alkalmazni kell, a kezelőiroda erre az iratboríték első oldalán rövid feljegyzéssel, szembetűnő módon felhívja a figyelmet. A feljegyzés szövege: „1957. évi 34. sz. tvr. 31. § (1) bek.”

4. Ha a bíróság elnöke a 2. pontban meghatározott módon megállapították, hogy az ügyben az 1957. évi 34. sz. tvr. 31. §-ának (1) bekezdését alkalmazni kell, vagy ha a bíróság elnöke az ügyész ilyen értelmű megállapítását nem teszi magáévá, a bíróság ezt a terhelttel és az ügyben már eljáró védővel – az idézésben, illetőleg a megállapítást követő első bírói intézkedésben – írásban közli. A közlésben fel kell hívni a terhelt és az ügyben már eljáró védő figyelmét -a bíróság elnökének állásfoglalásához fűződő jogkövetkezményekre.

5. Ez az utasítás közzététele napján lép hatályba, rendelkezéseit az 1957. július hó 29. napjától kezdve kell alkalmazni.

1958. évi 16. törvényerejű rendelet a büntető eljárás egyes rendelkezéseinek módosításáról

1. § A büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvénynek az 1954. évi V. törvénnyel és az 1957. évi 8. törvényerejű rendelettel módosított és egységes szerkezetbe foglalt szövege (a továbbiakban: Bp.) az alábbi rendelkezéseknek (2 - 25. §) megfelelően módosul.

2. § A Bp. 21. §-aként a következő rendelkezéseket kell felvenni:

„A perújítási eljárás és a törvényességi óvás elbírálása során nem járhat el az a bíró, aki a perújítással, illetőleg a törvényességi óvással megtámadott határozat hozatalában részt vett. Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra az esetre, ha a törvényességi óvással megtámadott határozatot a Legfelsőbb Bíróság elnökségi tanácsa hozta.”

3. § (1) A Bp. 23/B. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A katonai bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás a Néphadsereg, a határőrség, a rendőrség, a büntetésvégrehajtási-szervek és a hivatásos légoltalmi szervezet tagjai által - a szolgálati viszonyuk tartama alatt - elkövetett bármely büntett, valamint a munkásőrség tagjai által a szolgálatban vagy azzal összefüggésben elkövetett büntett miatt.”

(2) A munkásőrség tagját a szolgálat tartama alatt hivatalos személynek kell tekinteni.

(3) A katonai büntetőtörvények alkalmazása szempontjából a büntetésvégrehajtási szervek tagjai a katonákkal esnek egy tekintet alá; a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvény (Ktbtk.), valamint az azt módosító és kiegészítő rendelkezések hatálya a büntetésvégrehajtási szervek tagjaira is kiterjed.

4. § Ha a Bp. szerint az előkészítő ülés kötelező, azt minden esetben a vádiratnak a bírósághoz érkezésétől számított nyolc napon belül kell megtartani. A Bp. 100. §-ának (1) bekezdése és 139. §-ának (2) bekezdése ennek megfelelően módosul.

5. § A Bp. 139/A. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A terheltet az előkészítő ülésre meg kell idézni, ha a 140. § (1) és (2) bekezdésében felsorolt kérdésekben a terhelt személyes meghallgatása nélkül határozni nem lehet.”

6. § A Bp. 153. §-a (2) bekezdésének első mondata a következőképpen módosul:

„Az elnapolt tárgyalást két hónapon belül ismétlés nélkül lehet folytatni, ha a tanács összetételében változás nem történt.”

7. § (1) A Bp. 190. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A fellebbezésben (óvásban) elő kell adni, hogy a fellebbező az ítéletet miért támadja meg. Azon az alapon, hogy a fellebbezési ok szabatos jogi megjelölését elmulasztották, a fellebbezés (óvás) érdemi elintézését megtagadni nem lehet.

(2) A fellebbezésben

a) olyan bizonyítást is lehet kérni, amelyet az elsőfokon eljáró bíróság mellőzött,

b) olyan új tény is lehet állítani, vagy

c) olyan új bizonyítékra is lehet hivatkozni, amelyet a fellebbező az elsőfokú eljárás során hibáján kívül nem adhatott elő, illetőleg nem érvényesíthetett.”

(2) A Bp. 190. §-ának jelenlegi (2) bekezdése (3) bekezdésre változik.

8. § (1) A Bp. 193. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) Ha a fellebbezésre és a fellebbezés indokolására megszabott határidő valamennyi jogosultja lejárt, az elsőfokon eljáró bíróság az iratokat haladéktalanul felterjeszti a másodfokú bírósághoz. A felterjesztés a magánvádra folyó eljárás esetén közvetlenül, egyébként pedig a másodfokú bíróság mellett működő ügyész útján történik.”

(2) A Bp. 193. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki:

„(2) Az elkésett vagy az arra nem jogosulttól származó fellebbezést az elsőfokon eljáró bíróság elutasítja.”

(3) A Bp. 193. §-ának jelenlegi (2) és (3) bekezdése (3) és (4) bekezdésre változik.

9. § A Bp. 194. §-ának (2) bekezdése a következőképpen módosul:

„(2) Ha az (1) bekezdésben említett intézkedésre nincs szükség vagy az a) pontban megszabott határidő lejárt, a tanács elnöke az ügyet tárgyalásra, illetőleg zárt ülésre [200. § (4) bekezdés] tűzi ki.”

10. § (1) A Bp. 195. §-ának (2)-(4) bekezdései hatályukat veszítik.

(2) A Bp. 195. §-a után a következő rendelkezéseket kell felvenni:

„195/A. § (1) A terheltet a tárgyalásra meg kell idézni és a fogvalevő terheltet elő kell állíttatni, ha terhére fellebbezést (óvást) jelentettek be. Ha a szabdlábon levő terhelt a tárgyalásra idézés ellenére nem jelent meg, vagy ha megállapítást nyert, hogy az idézés a terheltnek azért nem volt kézbesíthető, mert az ismeretlen helyen vagy jogszabály megszegésével, illetőleg kijátszásával külföldön tartózkodik, a tárgyalás a jelenléte nélkül is megtartható.

(2) Az idézésben a terhelttel közölni kell, hogy terhére fellebbezést (óvást) jelentettek be.

(3) A terheltet a tárgyalásra meg lehet idézni, ha terhére fellebbezést (óvást) nem jelentettek be, de a bíróság megítélése szerint a jelenléte szükséges.

(4) A terheltnek az idézést legalább öt nappal a tárgyalás előtt kell kézbesíteni. 195/B. § (1) A 195/A. § (1) és (3) bekezdésében meghatározott eseteken kívül a fellebbezési tárgyalás napjáról a terheltet értesíteni kell.

(2) A fellebbezési tárgyalás napjáról minden esetben értesíteni kell az ügyészt (a magánvádlót), a sértettet, valamint a magánvádló, a terhelt és a sértett képviselőjét, továbbá azokat, akik fellebbezéssel éltek.

(3) Az értesítést olyan időben kell kiadni, hogy annak kézbesítése legkésőbb a tárgyalás határnapját megelőző ötödik napon megtörténjék.

(4) Az értesítésben közölni kell, hogy a tárgyalás megtartását az értesített elmaradása nem akadályozza; ez a rendelkezés nem vonatkozik az ügyész, valamint kötelező védelem esetén a védő részére kiadott értesítésre.

(5) Ha az ügyész bejelentette, hogy a tárgyaláson részt kíván venni, a fellebbezési tárgyalás az ügyész jelenléte nélkül nem tartható meg. Ha a védelem kötelező, a fellebbezési tárgyalás a meghatalmazott védő, illetőleg, ha ez nem jelent meg, a kirendelt védő jelenléte nélkül nem tartható meg.

195/C. § (1) Az egy napon tárgyalandó ügyek jegyzékét a fellebbezési bíróságnál legkésőbb a tárgyalást megelőző ötödik napon ki kell függeszteni.

(2) A fellebbezési tárgyalás határnapjának elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.”

11. § A Bp. 196. §-ának (2) és (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) A tárgyaláson a tanács elnöke által kijelölt bíró előadja az ügyet. Ennek során ismerteti az elsőbírői ítéletet, a fellebbezést (óvást), az észrevételt és az iratok tartalmából mindazt, aminek ismerete a fellebbezés (óvás) elbírálásához, valamint általában az egész ügynek megfelelő felülbírálásához szükséges. Az ügy előadásának befejezése után a bíróság tagjai, valamint a felek és képviselőik az iratokból további ismertetést kérhetnek.

(3) Ezután a feleknek még lehetővé kell tenni, hogy esetleges új tényállításaikat és bizonyítási indítványukat előterjesszék, illetőleg az új bizonyítékaikat benyújthassák. Ezekre a felek kölcsönösen nyilatkozhatnak.

(4) Mindezek után a fellebbező és képviselője szóval kifejezheti fellebbezésének okait. Erre a másik fél és képviselője válaszolhat. Ha az ügyész élt óvással, illetőleg a magánvádló is fellebbezett, előbb őket kell meghallgatni.”

12. § (1) A Bp. 197. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak fellebbezéssel (óvással) megtámadott ítéletét és az azt megelőző egész bírósági eljárást - tekintet nélkül arra, hogy ki, milyen okból élt fellebbezéssel (óvással) - a maga egészében felülbírálja, az elsőfokú bíróság által megállapított tényálláshoz azonban - a

203. § (3) és (4) bekezdésében meghatározott kivételektől eltekintve - kötve van.”

(2) A Bp. 197. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(4) Az elsőfokon eljáró bíróság ítéletének kizárólag a polgári jogi igényre vagy a bűnügyi költségre vonatkozó része ellen bejelentett fellebbezés (óvás) esetén a másodfokú bíróság csak ezt a kérdést bírálhatja felül.”

13. § (1) A Bp. 200. §-ának (2) és (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) A másodfokú bíróság az ítéletet hatályon kívül helyezi és az eljárást megszünteti,

a) ha a terhelt az elsőfokon eljáró bíróság ítéletének meghozatala után meghalt, illetőleg kegyelem vagy elévülés miatt nem büntethető;

b) ha az a) pontban nem említett büntethetőséget megszüntető egyéb körülmény forog fenn;

c) ha az elsőfokon eljáró bíróság az eljárás lefolytatásához szükséges magánindítvány, felhatalmazás vagy kívánat hiányában hozott ítéletet;

d) ha az ítélet alapjául szolgáló cselekményt már korábban jogerősen elbírálták.

(3) A (2) bekezdés a) és b) pontja alapján hatályon kívül helyezett ítéletnek elközbzásra, vagyonelkobzásra vagy polgári jogi igény megállapítására vonatkozó rendelkezéseit ilyenkor is hatályban kell tartani, feltéve, hogy ezekben a kérdésekben fellebbezést (óvást) nem jelentettek be; az ezekre vonatkozó fellebbezést (óvást) el kell bírálni.”

(2) A Bp. 200. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A másodfokú bíróság az (1) bekezdés, valamint a (2) bekezdés a), c) és d) pontja esetében a fellebbezést (óvást) rendszerint zárt ülésben intézi el.”

14. § A Bp. 201. §-ának c) pontja hatályát veszti.

15. § A Bp. 203. §-a a következő (3) és (4) bekezdéssel egészül ki:

„(3) Ha a hiánytalan, illetőleg helyes tényállás az iratok alapján kétségtelenül megállapítható, a másodfokú bíróság az ítéleti tényállást az iratok alapján kiegészíti (helyesbíti) és az elsőfokon hozott ítéletet az ekként kiegészített (helyesbített) tényállás alapján bírálja felül. A másodfokú bíróság azonban az elsőfokú bíróság által mérlegelt bizonyítékokat az elsőfokú bíróságtól eltérően nem mérlegelheti.

(4) Ha az iratellenesen megállapított vagy a helytelen ténybeli következtetésre alapított tényállás az iratok alapján helyesbíthető, a másodfokú bíróság az ítéleti tényállást az iratok alapján helyesbíti és az elsőfokon hozott ítéletet az ekként helyesbített tényállás alapján bírálja felül.”

16. § A Bp. 204. §-a helyébe az alábbi rendelkezések lépnek:

„(1) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha az elsőfokú bíróság az anyagi büntetőjogi szabályokat helytelenül alkalmazta.

(2) A másodfokú bíróság az (1) bekezdés alapján hozott határozatában a felmentett terheltet csak akkor mondhatja ki bűnösnek, illetőleg a terheltre az elsőfokú határozatban megállapított büntetésnél súlyosabb büntetést csak akkor állapíthat meg, ha terhére fellebbezést (óvást) jelentettek be. Ezek a rendelkezések irányadók akkor is, ha a másodfokú bíróság a 203. § (3), illetőleg (4) bekezdése szerint jár el.”

17. § A Bp. 205. §-ának (1)-(3) bekezdései hatályukat veszítik.

18. § A Bp. 209. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) Az elsőfokú, bíróság az új eljárás során a terhelt büntetését - a (2) bekezdésben foglalt eseteket kivéve - csak akkor súlyosbíthatja, ha terhére fellebbezést (óvást) jelentettek be.

(2) A terhelt büntetését a terhére bejelentett fellebbezés (óvás) hiányában is súlyosbíthatni lehet, ha az új eljárás során felmerült új bizonyítékok figyelembevételével megállapított új tények alapján a terhelt más bűncselekményben is bűnös vagy cselekményét súlyosabban kell minősíteni, illetőleg azok folytán a terheltre lényegesen súlyosabb büntetést kell kiszabni, úgyszintén akkor is, ha az ítéletet a 202. § a)-c) pontjaiban meghatározott valamely okból helyezték hatályon kívül.”

19. § A Bp. 212. §-ának (4) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezések lépnek:

„(4) Ha a másodfokú bíróság a fellebbezést (óvást) alaposnak találja, a megtámadott végzést hatályon kívül helyezi, ha pedig annak szükségessége fennáll, az elsőfokon eljáró bíróságot egyben új eljárásra is utasítja, illetőleg ha a végzés alapjául szolgáló tényállás kiegészítésre nem szorul, vagy a tényállás a 203. § (3), illetőleg (4) bekezdésének keretei között kiegészíthető, illetőleg helyesbíthető, a másodfokú bíróság a végzést megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz. Ha a másodfokú bíróság a fellebbezést (óvást) alaptalannak találja, azt elutasítja.”

20. § (1) A Bp. XI. fejezetének címe „Perújítás. - Törvényességi óvás” címre változik.

(2) Ahol a Bp. a törvényesség érdekében bejelentett perorvoslatról tesz említést, ezalatt törvényességi óvást kell érteni.

21. § (1) A Bp. 227. §-ának (3)-(5) bekezdései helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(3) A Legfelsőbb Bíróság a (2) bekezdés esetében a hatályon kívül helyezéssel egyidejűleg a terhelt fogvatartása kérdésében is határoz, illetőleg a szükséges biztonsági intézkedéseket elrendeli.

(4) A Legfelsőbb Bíróság az (1) bekezdés szerint tett megállapításon felül a megtámadott határozatot hatályon kívül helyezheti és új eljárásra küldi vissza az ügyet ahhoz a bírósághoz, amely a törvényt sértő határozatot hozta, vagy maga hoz érdemi határozatot. Ebben a határozatban a terheltre a hatályon kívül

helyezett rendelkezésnél - az (5) bekezdésben foglaltaknak megfelelően - hátrányosabbat is megállapíthat.

(5) Törvényességi óvás folytán a terheltre a hatályon kívül helyezett határozatban megállapított rendelkezésnél hátrányosabbat csak akkor lehet megállapítani, ha a megtámadott határozat jogerőre emelkedésétől a törvényességi óvás bejelentéséig egy év még nem telt el. Ha a törvényességi óvást a terhelt terhére jelentették be, a Legfelsőbb Bíróság ülésére a terheltet meg kell idézni és ha védő nem képviseli, részére védőt kell kirendelni.”

(2) A Bp. 227. §-ának (7) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(7) A (2)-(5) bekezdés esetén kívül a határozatnak a felekre és egyéb érdekeltre nincs hatálya.”

22. § A Bp. 241. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A szabadságvesztésbüntetés megkezdésére a bíróság fontos okból halasztást engedélyezhet.”

23. § A Bp. 241/A. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A büntető eljárás megszüntetésére - hivatalból vagy kérelemre - a legfőbb ügyész, a büntetés elengedésére pedig - hivatalból vagy kérelemre - az igazságügyminiszter tesz előterjesztést a Népköztársaság Elnöki Tanácsához.

(2) A büntetés elengedésére irányuló kérelem felterjesztése és ilyen kegyelemre irányuló előterjesztés esetében az igazságügyminiszter elrendelheti a büntetés végrehajtásának elhalasztását.”

24. § A Bp. 244. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) Ha egyedül a magánvádló fellebbezett és fellebbezését a másodfokú bíróság elutasítja, a fellebbezési eljárás költségeinek megtérítésére őt kell kötelezni.”

25. § A Bp. 245. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) Ha a vádat magánvádló képviselte, a terhelt felmentése vagy az eljárás megszüntetése esetén őt kell a büntügyi költségek megtérítésére kötelezni. Ha azonban a bíróság a terhelt terhére a bűncselekmény elkövetését megállapította, de az eljárást a bűnösség megállapításának és a büntetés kiszabásának mellőzésével megszüntette, továbbá ha az eljárást a tanács elnöke a 151. § (3) bekezdése alapján vagy a bíróság a 175. § (3) bekezdésének c) pontja alapján szüntette meg, az eset körülményeihez képest a terhelt kötelezhető a büntügyi költségnek vagy egy részének a megtérítésére. Ugyancsak a terhelt kötelezhető a büntügyi költségnek vagy egy részének a megtérítésére akkor is, ha a bíróság a terheltet a bűnösség megállapítása mellett menti fel. Több magánvádló között a költségek viselésének az arányát a tanács elnöke, illetőleg a bíróság állapítja meg.”

26. § Az 1954. évi 23. törvényerejű rendelettel módosított 1951. évi 34. törvényerejű rendelet 18. §-ának első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A fiatakorúak bíróságának tanácsában ülnökként (pótülnökként) a pedagógus szakszervezetnek egy tagja és a megyei (budapesti fővárosi), illetőleg a járási tanács által választott nő vesz részt.”

27. § Az 1954. évi 17. törvényerejű rendelettel módosított 1951. évi 31. törvényerejű rendelet 11. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) Az (1) bekezdés rendelkezése nem irányadó az 1950. évi 30. törvényerejű rendelet 57. §-ának a) és c) pontja esetében, ha a cselekményt külföldi fizetőeszköz, arany vagy platina, illetőleg aranytárgy vagy platinatárgy tekintetében követték el, továbbá a hivatkozott törvényerejű rendelet 59. §-ának (1) bekezdése alá tartozó esetekben sem, ha a büntettet külföldi fizetőeszköz, arany vagy platina, illetőleg aranytárgy vagy platinatárgy elidegenítésével vagy elzáróelosztásával követték el, valamint 57. §-ának e) pontjában meghatározott esetekben, feltéve, hogy a jelen bekezdésben felsorolt bármelyik esetben a bűncselekmény tárgyának értéke az ezer forintot nem haladja meg.”

28. § (1) A jelen törvényerejű rendelet - a következő bekezdésben foglalt kivétellel - kihirdetése napján lép hatályba; rendelkezéseit - amennyiben a jelen § kivételt nem állapít meg - a hatálybalépésekor folyamatban levő eljárásban is alkalmazni kell.

(2) A 26. §-ban foglalt rendelkezés hatálybalépésének napját az igazságügyminiszter állapítja meg.

(3) A jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésekor folyamatban levő eljárásban a hatálybalépés előtt a korábbi jogszabályok szerint végzett eljárási cselekmény abban az esetben is megtartja érvényét, ha a cselekményre a jelen törvényerejű rendelet az eddigitől eltérő szabályt állapít meg.

(4) A 3. §-nak a büntetésvégrehajtási szervek és a munkásőrség tagjaira vonatkozó rendelkezéseit a jelen törvényerejű rendelet hatálybalépése előtt elkövetett büntettekre alkalmazni nem lehet.

(5) Ha a budapesti fővárosi bíróság az 1950. évi 30. törvényerejű rendelet 57. §-ának e) pontjában meghatározott büntettek esetében a jelen törvényerejű rendelet hatálybalépéséig a tárgyalást már kitűzte, az eljárást a budapesti fővárosi bíróság folytatja le.

(6) Ha a másodfokú bíróság a jelen törvényerejű rendelet hatálybalépéséig a fellebbezési tárgyalást már kitűzte, a fellebbezési eljárást a korábbi jogszabályok alkalmazásával kell lefolytatni és befejezni.

**9/1958. (I. 23.) Korm. rendelet a Határőrség Katonai Ügyészsége
székhelyének megváltoztatásáról**

1. § (1) A Határőrség Katonai Ügyészsége Budapest, Kaposvár, Győr, Szeged és Debrecen székhellyel működik.
- (2) A Határőrség Katonai Ügyészségének ügyészei az elsőfokú katonai ügyészségeken az ügyészség vezetőjének irányítása és utasítása alapján, mint a Határőrség Katonai Ügyészsége kirendeltségének képviselői járnak el. Akadályoztatásuk esetén az elsőfokú katonai ügyészség vezetője gondoskodik helyettesítésükről.
2. § A Határőrség Katonai Ügyészsége kirendeltségének területi illetékessége ugyanazokra a megyékre terjed ki - a Határőrség szerveire és tagjaira vonatkozóan - mint az elsőfokú katonai ügyészségek illetékessége.
3. § Jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba. Egyidejűleg a 14/1957. (III. 2.) Korm. rendelet 2. § b) pontja a jelen rendelet rendelkezésének megfelelően módosul.

**4/1958. (V. 14.) IM rendelet egyes népbíróági tanácsok
működésének megszüntetéséről**

A népbíróági tanácsokról és a bírósági szervezet, valamint a büntető eljárás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1957. évi 34. törvényerejű rendelet az ellenforradalom következtében beállott rendkívüli helyzet miatt egyes bűnügyek elbírálását - átmenetileg - elsőfokon a megyei bíróságoknál szervezett népbíróági tanácsokra bízta. Az említett törvényerejű rendeletben kapott felhatalmazás alapján az ország területén összesen öt megyei bíróságnál és a fővárosi bíróságnál állítottam fel népbíróági tanácsokat.

A népbíróági tanácsok hatáskörébe tartozó bűnügyek nagy része már befejezést nyert, így négy megyei bíróságnál a népbíróági tanácsok további fenntartására nincs szükség. Ezért a hivatkozott törvényerejű rendelet 26. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. § A miskolci, a szegedi, a pécsi és a győri megyei bíróságon felállított népbíróági tanácsokat megszüntetem.
2. § A jelen rendelet 1958. évi május hó 31. napján lép hatályba.

**A belügyminiszter, a honvédelmi miniszter, az igazságügyminiszter
és a legfőbb ügyész 115/1958. I. M. számú együttes utasítása a
29/1954. számú együttes utasítás egyes rendelkezéseinek
módosításáról.**

1. §. A büntető perrendtartás 241. §. (5) bekezdése alapján a 29/1954. számú együttes utasítás IV. fejezetének „halasztás a szabadságvesztésbüntetés megkezdésére” 45–52. §-ai, valamint a 6. §. (3) bekezdése hatályukat veszítik és helyükbe a 3. és 4. §. tekintetében az egészségügyi miniszterrel egyetértésben az alábbi rendelkezések lépnek.

2. §. (1) Két évet meg nem haladó szabadságvesztésbüntetés megkezdésére az ügyben eljáró elsőfokú bíróság egy ízben, legfeljebb három hónapra engedélyezhet halasztást. Ilyen halasztásnak is csak akkor van helye, ha azt fontos okból, különösen az elítélt figyelmen kívül nem hagyható személyi vagy családi körülményei miatt, vagy rendkívül fontos (közérdekű) termelési érdekből kéri.

(2) A másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyalás befejezése után nyomban előterjesztett kérelem folytán a halasztást az (1) bekezdésben meghatározott keretek között ugyancsak megadhatja.

3. §. (1) Az elsőfokú bíróság, ha az elítélt kórházi, vagy rendelőintézeti, vagy járási (városi, városi kerületi) főorvos által láttamozott körzeti orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy betegsége életét veszélyezteti, a szabadságvesztésbüntetés megkezdésére a 2. §. (1) bekezdésében meghatározott mértéken túl is engedélyezhet határozott ideig tartó halasztást, a 2. §. (1) bekezdése alapján engedélyezett halasztást meghosszabbíthatja, illetőleg a két évet meghaladó szabadságvesztésbüntetés végrehajtását is elhalaszthatja.

4. §. (1) Rendszerint el kell halasztani a szabadságvesztésbüntetés végrehajtását azokkal a nőkkel szemben, akik 7. hónapnál idősebb terhesek, vagy 6 hónaposnál fiatalabb gyermeküket szoptatják.

(2) Ilyen esetekben a halasztás legkésőbb a szülést követő 6. hónap végéig terjedhet.

(3) Szüléshez közelálló nőkkel, vagy a 6 hónaposnál fiatalabb gyermeküket szoptató anyákkal szemben is foganatba kell venni a szabadságvesztésbüntetést, ha ezt a társadalom védelme, vagy egyéb fontos ok (pl. szökés veszélye) szükségessé teszi. Utóbbi esetben a 42/1957. (I. K. 12. sz.) M. M. számú együttes utasítás rendelkezései szerint gondoskodni kell a gyermekek elhelyezéséről.

5. §. (1) Ha a polgári bíróság a néphadseregnek, a határőrségnek, a hivatásos légoltalmi szerveknek és a B. M. őrségi alakulatainak tényleges szolgálatot teljesítő sorállományú tagjával szemben javító-nevelő munkát, vagy egy évet meg nem haladó szabadságvesztésbüntetést szabott ki, vagy azt ilyen személlyel

szemben kell végrehajtani, az elítélt előljáró, parancsnokságát az ítélet kiadmányának csatolása mellett azzal kell megkeresni, hogy a parancsnokság szolgálati érdekből kérheti a büntetés végrehajtásának az elítélt leszereléséig terjedő elhalasztását. Ilyen kérelem esetén a bíróság a halasztást engedélyezni köteles.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a polgári bíróság az elítélt előljáró parancsnokságát, valamint a lakóhelye szerint illetékes járási (városi, kerületi) kiegészítő parancsnokságot a halasztás engedélyezéséről értesíti, ez utóbbit azzal, hogy az elítélt katonai szolgálatának a megszűnését és az elítélt leszerelése utáni tartózkodó helyét annakidején közölje. A lakhely szerint illetékes kiegészítő parancsnokság viszont köteles az elítélt katonai szolgálatának megszűnéséről a halasztást engedélyező bíróságot értesíteni és az elítélt leszerelése utáni tartózkodó helyét közölni. Ilyen esetekben az iroda a büntetésvégrehajtási ügyet az elítélt leszereléséig nyilvántartásba helyezi.

(3) Az elítélt szolgálatának letelte után a szabadságvesztésbüntetés, illetőleg a javító-nevelő munka foganatbavétele előtt a büntetőügy iratait az egyéni kegyelem feltételeinek megvizsgálása céljából az igazságügyminiszterhez javaslattal kell felterjeszteni.

6. §. (1) A halasztás iránti kérelmet nyomban a határozat kihirdetése után a jogerős határozatot hozó bírósági tanácsnál, egyébként pedig az ügyben eljáró elsőfokú bíróságnál lehet előterjeszteni, illetőleg jegyzőkönyvbe mondani.

(2) A kérelem előterjesztésének halasztó hatálya nincs.

(3) A bíróság a halasztás kérdésében az (1) bekezdésben foglalt megkülönböztetés szerint nyomban, illetőleg a kérelem benyújtásától számított három napon belül határoz.

(4) Ha az elítélt a halasztás iránti kérelmet olyan időben nyújtja be, hogy annak elintézésére a büntetés

végrehajtásának a megkezdésére kitűzött határnap előtt már nincs lehetőség, a bíróság a kérelem érdemi elbírálását mellőzi és erről a kérelmezőt értesíti. A 3–4. §-okban említett esetekben azonban – ha a büntetés végrehajtásának megkezdése a meghatározott határnapon nem történt meg, a kérelmet érdemben elbírálja, ha pedig a büntetést már foganatba vették, a kérelmet a büntetés felfeszakításának kérdésében való állásfoglalás végett a Belügyminisztérium büntetésvégrehajtási parancsnokságához (Budapest, V., Mérleg utca 1.) továbbítja.

7. §. (1) A bíróság a halasztás iránt előterjesztett kérelmet a felvett jegyzőkönyvön, illetőleg a benyújtott iraton intézi el. A határozatot indokolni kell.

(2) A halasztási kérelem tárgyában az ülnökök meghallgatása nélkül nem lehet dönteni. A halasztás kérdésében hozott határozat ellen perorvoslatnak helye nincs.

(3) Amennyiben a bíróság a kérelemnek helytadott, az elítéltet felhívja, hogy meghatározott időpontban a felhívásban megjelölt bíróság irodájában jelentkezzen.

(4) Ha a kérelem elutasítása, vagy az érdemi elbírálás mellőzése idején a büntetésvégrehajtás megkezdésére eredetileg kitűzött határnap elmúlt, a bíróság az elítélt elővezetését rendeli el, és az elővezetést foganatosító rendőri közeggel kézbesíteti a halasztási kérelem elutasítására vonatkozó határozatot.

8. §. (1) Ha a Legfelsőbb Bíróság elnöke, illetőleg a legtöbb ügyész az általa törvényességi óvással megtámadott ügyben eljáró elsőfokú bíróságot haladéktalanul értesíti.

(2) Amennyiben az értesítés kézhezvételekor az elítélt még szabadlábon van, a bíróság a szabadságvesztésbüntetés végrehajtását bizonytalan időre elhalasztja és a törvényességi óvás eredményétől függően dönt a szabadságvesztésbüntetés foganatbavétele iránt. A törvényességi óvás elintézéséig az ügyet nyilvántartásba helyezi.

(3) Ha az (1) bekezdés esetében az értesítés kézhezvételekor az elítélt büntetésének kitöltését már megkezdte, ezt a bíróság a Legfelsőbb Bíróság elnökének haladéktalanul jelenti, illetőleg a legfőbb ügyészt haladéktalanul értesíti.

(4) E szabályok irányadók akkor is, ha a Legfelsőbb Bíróság tanácsa perújítás, illetőleg törvényességi óvás folytán az alapügyben kiszabott büntetés Végrehajtását felfüggeszti.

1959. évi 9. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság ügyészségéről

I. fejezet

Alapvető rendelkezések

1. § A Magyar Népköztársaság Alkotmányának 42. §-a szerint:

„(1) A törvényesség megtartása felett a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze őröködik.

(2) A legfőbb ügyész e jogkörében ügyel arra, hogy a minisztériumok, az alájuk rendelt hatóságok, hivatalok, intézmények és egyéb szervek, az államhatalom helyi szervei, valamint a polgárok a törvényeket megtartsák.

(3) A legfőbb ügyész gondoskodik arról, hogy a Magyar Népköztársaság rendjét, biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető mindennemű cselekmény következetesen üldöztessék.”

2. § (1) A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészt az Országgyűlés választja hat évi időtartamra. Az Országgyűlés a legfőbb ügyészt visszahívhatja.

(2) A legfőbb ügyész az Országgyűlésnek felelős és működéséről beszámolni köteles. [Alkotmány 43. § (1)-(2) bekezdés.]

3. § A legfőbb ügyész:

a) tanácskozási joggal részt vesz az Országgyűlés, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa, a Minisztertanács és a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság ülésein, valamint a Legfelsőbb Bíróság teljes ülésein;

b) a Legfelsőbb Bíróságnál elvi döntéseket kezdeményezhet;

c) bármely polgári és büntető ügyben hozott jogerős bírósági határozat ellen a Legfelsőbb Bíróságnál törvényességi óvással élhet, ha a határozat törvénysértő vagy megalapozatlan. A törvényességi óvással megtámadott határozatok végrehajtását felfüggesztheti, büntető ügyekben ezenkívül a határozatok végrehajtását félbeszakíthatja, vagy a szükséges biztonsági intézkedéseket elrendelheti;

d) nyomozással kapcsolatos utasításokat, általános irányelveket és tájékoztatásokat adhat ki, amelyek valamennyi nyomozó szervre kötelezőek; ezen belül az illetékes miniszterrel egyetértésben megjelölheti azokat a bűncselekmény-kategóriákat, amelyeknek nyomozása az ügyészség kizárólagos hatáskörébe tartozik.

4. § (1) A legfőbb ügyész mind közvetlenül, mind pedig alárendelt ügyészei útján őrködik a törvények megtartása felett.

(2) A törvények megtartása feletti felügyelet célja:

a) a szocialista törvényesség biztosítása;

b) az állami és társadalmi rend, a társadalmi tulajdon védelme és a Magyar Népköztársaság rendjét, biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető mindennemű cselekmény következetes üldözése, a Magyar Népköztársaság büntetőpolitikájának érvényrejuttatása a büntető eljárás során;

c) a Magyar Népköztársaság állampolgárai részére az Alkotmányban biztosított jogok védelme.

(3) A (2) bekezdésben megjelölt célok érdekében a legfőbb ügyész és az alárendelt ügyészek:

a) őrködnek a minisztériumok, a Minisztertanácsnak közvetlenül alárendelt szervek, az ezek alá tartozó hatóságok, az intézmények, a gazdasági szervek, az államhatalom és államigazgatás helyi szervei, a vállalatok, a szövetkezetek és társadalmi szervezetek (a továbbiakban: szervek) által kiadott rendeletek, határozatok, utasítások és egyéb intézkedések törvényessége felett, továbbá afelett, hogy a hivatalos személyek és az állampolgárok a törvény rendelkezéseit ne sértsék meg (általános törvényességi felügyelet);

b) biztosítják a bűncselekmények gyors feltárását és kinyomozását; felügyeletet gyakorolnak a nyomozó szervek tevékenysége felett (bűnügyi nyomozások törvényességének felügyelete);

c) örködnék afelett, hogy a Magyar Népköztársaság bíróságai helyesen alkalmazzák a törvényeket (a bíróságok tevékenységének törvényessége feletti felügyelet);

d) örködnék a büntetésvégrehajtásra vonatkozó törvények és szabályok megtartása felett (a büntetésvégrehajtás törvényességének felügyelete).

5. § (1) A jelen törvényerejű rendeletben meghatározott törvényességi felügyeletet a legfőbb ügyész az illetékes ügyész útján gyakorolja.

(2) A továbbiakban ügyész alatt az (1) bekezdésben megjelölt ügyészeket kell érteni.

(3) A minisztériumokkal és a Minisztertanácsnak közvetlenül alárendelt országos hatáskörű szervekkel kapcsolatban a 7. § (2) bekezdésének b)-d) pontjaiban meghatározott ügyészi intézkedéseket a legfőbb ügyész vagy helyettesei rendelik el.

6. § Az ügyészek az államigazgatási és az államhatalom helyi szerveitől függetlenül járnak el. (Alkotmány 44. §)

II. fejezet

Általános törvényességi felügyelet

7. § (1) Az ügyész személyre tekintet nélkül, kellő időben a törvényben előírt intézkedéseket köteles tenni, ha a Magyar Népköztársaság törvényeit bármi módon megsértik.

(2) Az ügyész a törvényesség biztosítása érdekében az általános törvényességi felügyelet során:

a) megtekintheti a szervek rendeleteit, általános utasításait, tájékoztatóit, körleveleit és az egyedi ügyekben hozott határozatait, intézkedéseit és utasításait (a továbbiakban: rendelkezések);

b) követelheti a szervek vezetőitől, továbbá egyéb hivatalos személyektől iratok és adatok rendelkezésre bocsátását, illetőleg megküldését és felvilágosítások adását;

c) követelheti a szervek vezetőitől az alájuk rendelt szerveknél vizsgálat tartását;

d) vizsgálatot tarthat a szerveknél annak megállapítása végett, hogy nem történt-e törvénsértés;

e) tanácskozási joggal részt vehet a tanácsok, tanácsai végrehajtó bizottságok és a népi ellenőrzési bizottságok ülésein.

8. § Az ügyész az általános törvényességi felügyelet során - ha a törvényesség biztosítása érdekében szükséges - az általa szabályszerűen idézett személy elővezetését rendelheti el, ha az nem jelent meg és távolmaradását alapos okkal nem mentette ki. E szakasz értelmében nem lehet elővezettetni: az államhatalmi, államigazgatási és társadalmi szervek vezetőit vagy azok helyetteseit.

9. § (1) Ha az ügyész a szervek rendelkezéseiben [7. § (2) bekezdés *a*) pontja] törvénysértést állapít meg, annak kiküszöbölése végett a törvénysértést elkövető szervhez vagy annak felettes szervéhez óvást nyújt be. Az ügyész óvásában a megtámadott rendelkezés végrehajtásának felfüggesztését indítványozhatja.

(2) Miniszteri rendelet, miniszteri utasítás és tanácsi rendelet ellen benyújtott óvásban a végrehajtás felfüggesztését nem lehet indítványozni.

(3) Az óvást a szerv nyolc napon belül, a (2) bekezdésben megjelölt esetekben tizenöt napon belül, testületi szerv pedig az óvás benyújtását követő legközelebbi ülésen köteles megvizsgálni. Ha a szerv az óvást alaposnak tartja, a törvénysértő rendelkezést köteles a fenti határidőn belül hatályon kívül helyezni vagy módosítani és erről az ügyészt egyidejűleg értesíteni.

(4) Ha az ügyész az óvást egyedi ügyben hozott jogerős rendelkezés ellen annak közlését követő egy éven túl nyújtja be, az óvás folytán tett intézkedés az állampolgárok által jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogokat nem sértheti.

(5) Ha a szerv az óvást a (3) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem vizsgálja meg, vagy az ügyész a rendelkezés végrehajtásának felfüggesztését indítványozta, az illetékes szerv köteles a végrehajtást saját, a (6) bekezdés esetén pedig a felettes szerv döntéséig haladéktalanul felfüggeszteni és erről az ügyészt értesíteni.

(6) Ha a szerv az óvással nem ért egyet, köteles a kifogásolt rendelkezésre vonatkozó iratokat az óvással és észrevételeivel együtt felülvizsgálat céljából az elbírálástól számított nyolc napon belül felettes szervéhez felterjeszteni és erről az óvást benyújtó ügyészt egyidejűleg értesíteni. A felettes szerv az óvás kérdésében harminc napon belül érdemben köteles határozni és határozatát az óvást benyújtó ügyésszel is közölni.

(7) A (6) bekezdés értelmében a Minisztertanácshoz kerülő egyedi ügyekben az ügyészi óvást a Minisztertanács elnöke vagy elnökhelyettese, egyéb rendelkezések (miniszteri rendelet, miniszteri utasítás stb.) ellen benyújtott ügyészi óvást pedig a Minisztertanács bírálja el.

(8) Az óvást harminc napon belül kell elbírálni, ha azt nyomban a felettes szervhez nyújtották be. Ebben az esetben a (6) bekezdés rendelkezéseit nem lehet alkalmazni.

10. § (1) Az ügyész a törvénysértő gyakorlat vagy a mulasztásban megnyilvánuló törvénysértés megszüntetése végett a szerv vezetőjénél felszólalással él; jövőbeni törvénysértés veszélye esetén pedig a törvénysértés megelőzése érdekében figyelmeztetést nyújt be.

(2) A szerv vezetője az ügyészi felszólalást és figyelmeztetést harminc napon belül - testületi szerv a felszólalás, illetőleg figyelmeztetés benyújtását követő legközelebbi ülésen - köteles elbírálni, a megfelelő intézkedést megtenni és erről az ügyészt értesíteni. Ha a szerv a felszólalással, illetőleg figyelmeztetéssel

nem ért egyet, köteles az iratokat észrevételeivel együtt az elbírálástól számított nyolc napon belül felülvizsgálat végett felettes szervéhez felterjeszteni.

11. § (1) Az ügyész felügyel a szabálysértési ügyekben eljáró szervek, továbbá a bírságoló szervek határozatainak és egyéb intézkedéseinek törvényességére.

(2) A felügyelet során az ügyészt a 7. §-ban megállapított jogok illetik meg, ezenfelül tárgyalási joggal részt vehet az ügyben tartott meghallgatáson (tárgyaláson).

(3) Az ügyész a törvénysértő határozat, illetőleg intézkedés hatályon kívül helyezése és új határozat (intézkedés) meghozatala végett a szervnél óvást nyújt be, a 10. §-ban megjelölt esetekben pedig felszólalással, illetőleg figyelmeztetéssel él. Az óvásnak a kifogásolt határozat, illetőleg intézkedés végrehajtására halasztó hatálya van.

(4) Az óvásra egyébként a 9. §, a felszólalásra és figyelmeztetésre a 10. § rendelkezései az irányadók. Az elkövető terhére óvásnak csak a határozat jogerőre emelkedésétől számított hat hónapon belül van helye.

III. fejezet

A bűnügyi nyomozások törvényességének felügyelete

12. § (1) Az ügyész köteles:

a) biztosítani a bűncselekmények gyors felderítését és a büntető eljárás megindítását a Magyar Népköztársaság elleni bűncselekmények elkövetői, a társadalmi tulajdon fosztogatói, az üzérkedők és egyéb büntettek ellen;

b) mindent elkövetni annak érdekében, hogy senkit törvényellenesen és alaptalanul ne vonjanak büntetőjogi felelősségre, ne fosszanak meg személyi szabadságától és hogy mindenki mentesüljön a zaklatástól, törvénytelen korlátozástól és jogfosztástól.

(2) Az ügyész a nyomozások törvényességének felügyelete során:

a) nyomozást vagy pótnyomozást rendelhet el;

b) nyomozást vagy egyes nyomozási cselekményeket maga végezhet vagy annak lefolytatására bármely nyomozó szervet utasíthat;

c) a bűnügyeket a nyomozó szervektől magához vonhatja;

d) bármikor felülvizsgálhatja az őrizetbevételek törvényességét, illetőleg az előzetes letartóztatások foganatosításának törvényességét, megtekintheti a nyomozó szerveknek a fogvatartás körülményeit és rendjét szabályozó utasításait;

e) bármikor felülvizsgálhatja a nyomozó szerveknek a feljelentések tárgyában és a nyomozások lefolytatása során tett intézkedéseinek törvényességét;

f) gondoskodik - a törvényben előírt feltételek esetén - a nyomozás megtagadásáról vagy megszüntetéséről vagy pedig az ügyet vádirattal az illetékes bírósághoz teszi át;

g) elbírálja a nyomozás során hozott határozatok ellen, intézkedések és intézkedések elmulasztása miatt benyújtott panaszokat;

h) értekezletre hívhatja össze a nyomozó vagy más érdekelt szerveket a bűnözés elleni küzdelem érdekében teendő intézkedések megvitatására.

(3) A nyomozó szervek a nyomozásra - ideértve a terheltek őrizetbevételére, szabadonbocsátására, a fogvatartás körülményeire és a terheltekkel szemben más, megelőző intézkedés foganatosítására vagy hatályon kívül helyezésére - vonatkozó egyedi ügyekben adott ügyészi utasításokat kötelesek teljesíteni.

13. § (1) A nyomozó szervek előzetes letartóztatást csak az ügyész jóváhagyásával rendelhetnek el.

(2) A nyomozás során elrendelt előzetes letartóztatás vagy őrizetbevétel miatt panasznak van helye. A panasznak nincs halasztó hatálya.

14. § (1) A nyomozó szerv az ügyész utasítása vagy határozata ellen a felettes nyomozó szerv útján a felettes ügyészhez panaszt jelenthet be.

(2) A panasznak nincs halasztó hatálya.

IV. fejezet

A bíróságok tevékenységének törvényessége feletti felügyelet

15. § (1) Az ügyész köteles ügyelni arra, hogy a bíróságok határozatai a Magyar Népköztársaság törvényeinek megfeleljenek.

(2) E feladat megvalósítása érdekében az ügyész:

a) büntető ügyekben a bíróság előtt vádat képvisel és a tárgyaláson indítványt tesz;

b) polgári peres vagy nem peres eljárást indíthat, ha az állam, az állami gazdasági és társadalmi szervek vagy az állampolgárok jogainak védelme megkívánja, - kivéve, ha a jogszabály értelmében valamely jog kizárólag meghatározott személy által vagy kizárólag személyesen érvényesíthető;

c) a törvényesség érdekében polgári peres és nem peres eljárás bármely szakában felléphet;

d) bármely büntető vagy polgári ügy iratait magához kérheti annak megvizsgálása végett, hogy az eljárás és a határozatok megfelelnek-e a törvényeknek;

e) a törvényben meghatározott per- és jogorvoslatokkal él, ha a bíróság határozata törvénytört vagy megalapozatlan;

f) vizsgálhatja, hogy a polgári peres ügyekben hozott bírósági határozatok végrehajtása kellő időben, a törvényeknek megfelelően történik-e.

V. fejezet

A büntetésvégrehajtás törvényességének felügyelete

16. § (1) Az ügyész köteles ügyelni arra, hogy a büntetőbírósági határozatok végrehajtása kellő időben, a törvényeknek megfelelően történjék.

(2) Az ügyész a büntetésvégrehajtás törvényességének felügyelete során:

a) ellenőrizheti, hogy az illetékes szervek a törvényeknek megfelelően és kellő időben hajtják-e végre a büntetőbírói határozatokat;

b) bármely időpontban ellenőrizheti a börtönöket és büntetésvégrehajtási munkahelyeket, megvizsgálhatja a fogvatartás körülményeit, megtekintheti a fogvatartási okmányokat;

c) meghallgathatja a letartóztatottakat, illetve felülvizsgálhatja az általuk beadott panaszokat;

d) megtekintheti a büntetésvégrehajtási szervek által kiadott, a fogvatartás körülményeit és rendjét szabályozó utasításokat.

(3) A büntetésvégrehajtási szervek vezetői kötelesek az ügyésznek a törvények megtartására és a letartóztatottak fogvatartásának körülményeire vonatkozó rendelkezéseit végrehajtani. A büntetésvégrehajtási szervek vezetői az ügyész utasításai ellen felettes szerveik útján a felettes ügyészhez tehetnek panaszt. A panasznak nincs halasztó hatálya.

17. § Az ügyész köteles nyomban szabadlábra helyezni azokat, akiket törvényes határozat nélkül vagy a határozatban megjelölt időponton túl tartanak fogva.

VI. fejezet

Az ügyészi szervezet. Az ügyészségi alkalmazottak kinevezése, elbocsátása és felelőssége

18. § (1) A Magyar Népköztársaság ügyészségei egységes, központosított szervezetet alkotnak, amelyben a szervek szigorú alárendeltsége érvényesül.

(2) Az ügyészségi szervezetet a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze vezeti és irányítja. [Alkotmány 43. § (4) bekezdés.]

(3) A legfőbb ügyész helyetteseit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevezi ki.

19. § (1) A Magyar Népköztársaság ügyészi szervei:

a Magyar Népköztársaság Legfőbb Ügyészsége,

a megyei főügyészségek, illetve a Fővárosi Főügyészség,

a járási, városi, fővárosi-kerületi, összevont városi-járási ügyészségek.

(2) A megyei főügyészségek élén a megyei főügyészek, a fővárosi főügyészség élén a fővárosi főügyész, a járási, városi, fővárosi-kerületi ügyészségek élén pedig a járási, városi, kerületi vezető ügyészek állnak.

(3) Az ügyészi szerveknél ügyészek, nem teljes ügyészi jogokat gyakorló ügyészségi fogalmazók és ügyészségi nyomozók működnek.

(4) A Magyar Népköztársaság katonai ügyészségei:

a katonai főügyészség,

a területi katonai ügyészségek és

az egyes magasabb katonai egységek ügyészségei.

(5) A katonai főügyészség élén a katonai főügyész áll, akit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevez ki. Működését illetően a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészenek van alárendelve és annak helyettese.

20. § (1) Az ügyészeket a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze nevezi ki. A legfőbb ügyész nevezi ki az ügyészségi fogalmazókat és ügyészségi nyomozókat is.

(2) A legfőbb ügyész az (1) bekezdésben meghatározott kinevezési jogát katonai ügyészek (fogalmazók, nyomozók) vonatkozásában a honvédelmi miniszterrel, illetve a belügyminiszterrel egyetértésben gyakorolja.

(3) Az ügyészek létszámát, ügyészi szerv létesítését, megszüntetését és székhelyének áthelyezését a legfőbb ügyésznek - katonai ügyészségek esetén a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértésben - tett javaslatára - a költségvetés keretei között - a Népköztársaság Elnöki Tanácsa hagyja jóvá.

(4) Az ügyészségek szervezetét és működését a legfőbb ügyész - a katonai ügyészségeket illetően a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértésben - utasításban szabályozza.

21. § (1) A Magyar Népköztársaság ügyészeinek, az ügyészségi fogalmazóknak és az ügyészségi nyomozóknak politikailag és erkölcsileg feddhetetlennek, a nép ellenségeivel és más büntetésekkkel, továbbá a Magyar Népköztársaság törvényeinek megsértőivel szemben engesztelhetetlennek kell lenniök, hivatali kötelezettségeiket mindenkor becsületesen, éberén és pontosan kell teljesíteniök.

(2) Ügyésszé olyan magyar állampolgárt lehet kinevezni, aki jogi egyetemet végzett, két évi joggyakorlattal rendelkezik és a gyakorlat után sikeres szakvizsgát tett. E rendelkezéseket a jelen törvényerejű rendelet hatálybalépését követő kinevezéseknél kell alkalmazni.

(3) A járási, városi, kerületi vezető ügyésszé három évi, megyei (fővárosi) főügyésszé öt évi ügyészi gyakorlattal rendelkező személyt lehet kinevezni.

(4) A legfőbb ügyész a (2)-(3) bekezdésben foglaltak alól kivételt tehet.

(5) Az ügyészek, ügyészségi fogalmazók és ügyészségi nyomozók tudományos és oktatói munka kivételével más kereső foglalkozást nem folytathatnak.

22. § Az ügyészek, ügyészségi fogalmazók és ügyészségi nyomozók - tettenérés esetét kivéve - csak a legfőbb ügyész jóváhagyásával vehetők őrizetbe, velük szemben nyomozási cselekmények és büntetőjogi felelősségrevonás csak a legfőbb ügyész jóváhagyásával foganatosítható.

23. § (1) Az ügyészek, ügyészségi fogalmazók és ügyészségi nyomozók fegyelmi felelősségrevonásának rendjét, továbbá a kinevezésére, áthelyezésére és munkaviszonyának megszüntetésére vonatkozó szabályokat a (2)-(3) bekezdésben írt kivételektől eltekintve a Munka Törvénykönyve rendelkezéseinek figyelembe vételével - a katonai ügyészekkel kapcsolatban a

belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértésben - a legfőbb ügyész állapítja meg.

(2) Az ügyészek, ügyészségi fogalmazók és ügyészségi nyomozók kinevezésével, áthelyezésével és munkaviszonyuk megszüntetésével kapcsolatos munkaügyi viták intézése szolgálati úton történik.

(3) Az (1)-(2) bekezdésben felsoroltak fegyelmi ügyeivel és a kinevezésével, áthelyezésével és munkaviszonyának megszüntetésével kapcsolatos munkaügyi vitáiban végső fokon a legfőbb ügyész dönt. A legfőbb ügyész határozata ellen további jogorvoslatnak - egyeztető bizottsági vagy bírósági eljárásnak - nincs helye.

VII. fejezet

Vegyes rendelkezések

24. § Az ügyész köteles a hozzá beérkezett panaszokat késedelem nélkül megvizsgálni, illetve megvizsgáltatni, törvénysértés esetén a szükséges intézkedéseket megtenni és a panasz elintézéséről a panaszost értesíteni.

25. § (1) Az ügyész azok ellen, akik a törvényt megsértették, büntető, fegyelmi, szabálysértési vagy kártérítési eljárást kezdeményezhet.

(2) Az arra illetékes szerv az ügyész által kezdeményezett eljárást köteles megindítani és a határozat egy példányát az ügyésznek megküldeni.

(3) Az (1)-(2) bekezdésben foglaltak nem vonatkoznak a bírák büntetőjogi és fegyelmi felelősségre vonására.

26. § Elővezetést - ha jogszabály másként nem rendelkezik - csak ügyészi jóváhagyással lehet foganatosítani.

27. § (1) Jelen törvényerejű rendelet kihirdetésének napján lép hatályba. Végrehajtásáról a legfőbb ügyész gondoskodik.

(2) Jelen törvényerejű rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályukat veszti a Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. törvényerejű rendelet, a Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. törvényerejű rendeletet módosító 1954. évi 11. törvényerejű rendelet, a fegyveres és rendészeti testületek feletti ügyészi törvényességi felügyelet gyakorlásáról szóló 2141/46/1954. számú minisztertanácsi határozat és végül a közlekedési ügyészségek felállításáról szóló 58/1954. (IX. 2.) MT rendelet. Jelen törvényerejű rendelet alapján a legfőbb ügyész a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértésben kiadott utasításának hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a Magyar Népköztársaság katonai ügyészi szervezetéről szóló 29/1954. (V. 5.) MT rendelet. Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény 61. §-a helyett jelen rendelet 9. §-át, a szabálysértési ügyek intézéséről szóló 32/1955. (VI. 8.) MT rendelet 56-58. §-ai helyett pedig a jelen rendelet 11. §-át kell alkalmazni.

(3) Jelen törvényerejű rendelet nem érinti az ügyésznek más jogszabályban megállapított jogait és kötelességeit.

**Az igazságügyminiszter, a honvédelmi miniszter és a belügyminiszter
103/1959. (HK. L) I. M. számú közös utasítása a katonai ülnökök
vezénylésének szabályozásáról.**

A katonai büntető bíraskodásban a katonai ülnökök vezénylése és működése tekintetében – egységes szabályozás hiányában – eltérő gyakorlat érvényesül. A kérdésnek az Alkotmányban foglaltaknak megfelelő jogszabályi rendezéséig – az egyöntetűség és a törvényesség fokozottabb biztosítása érdekében – a katonai ülnökök vezénylésének és működésének rendjét az alábbiak szerint szabályozzuk:

I.

1. Katonai ülnök lehet a Katonai Büntetőtörvénykönyv hatálya alá tartozó fegyveres testületek minden olyan tagja, aki büntetlen és feddhetetlen előéletű magyar állampolgár, 20. életévét betöltötte és az evégből összeállított lajstromba felvételt nyert.
2. A lajstromba felvettek közül sem járhat el ülnökként az, aki az ügyben érdekelt, továbbá aki büntető vagy fegyelmi (tisztai becsületbírószági) eljárás alatt áll, illetve büntetését, vagy fenyítését tölti.
3. Érdekeltnek tekintendő az, akivel szemben a Bp 13. §-ában meghatározott valamely kizárási ok forog lenni, továbbá aki nyomozótiszt (fegyelmi előadó) annál az alakulatnál, melynek állományába a vádlott tartozik, valamint minden olyan katona, aki szolgálati beosztásánál fogva a vádlottnak előjárója vagy alárendeltje.

II.

4. A katonai ülnökök vezénylése évenként összeállított lajstromok (ülnöklajstrom) alapján történik.
5. Az ülnöklajstromot minden év december hó 15. napjáig kell összeállítani a következő évre terjedő hatállyal.
6. Ülnöklajstromot állítsanak össze:
 - a) az egyes nagyobb hely őrségparancsnokságok a néphadsereg és a határőrség azon tagjainak sorából, akik a helyőrségben teljesítenek szolgálatot,
 - b) a megyei (budapesti) rendőrfőkapitányságok) rendőrség azon tagjainak sorából, akik a főkapitányság székhelyén teljesítenek szolgálatot,
 - c) a BM. Karhatalmi Parancsnoksága, a Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnoksága, a Légoltalom

Parancsnoksága központi és vidéki állományukból, valamint a Munkásőrség Országos Parancsnoksága az állományába tartozó hivatásos tisztek sorából.

7. Az ünlöklajstrom összeállítása végett a területileg, illetékes katonai bíróság elnöke előzetesen megkereséssel fordul a 6. pont a) és b) alpontjában megjelölt szervekhez, megjelölve, hogy az összeállítandó lajstromba – az előrelátható szükségletnek és a helyi létszámviszonyoknak megfelelően – lehetőleg milyen számú, mely fegyvernemekhez, illetőleg szolgálati ágakhoz és rendfokozati csoportokhoz tartozó személyek felvétele szükséges.

8. A 6. pont c) alpontjában megjelölt szervek az egyes katonai bíróságok illetékességi területén, elsősorban a bíróság székhelyen, vagy a közelében szolgálatot teljesítő beosztottaikból állítják össze a

lajstromot. Ha azonban az igénylésnek megfelelő számú ünlök a megkereső katonai bíróság illetékességi területén nem áll rendelkezésre, a szükséges kiegészítést a testület központi állományából kell a lajstromba felvenni. Ezeknél a szerveknél a főtiszti rendfokozatú ünlököket – a Budapesti Katonai Bíróság elnökének igénylése szerinti számban – a Budapesten szolgálatot teljesítők közül kell külön lajstromba foglalni és a vidéki katonai bíróságoknak főtiszt ünlököt (e testületekhez tartozó vádlottak ügyében) a Budapesti Katonai Bíróság útján kell kirendelni.

9. Az ünlöklajstrom összeállítására hivatott szervek (6. pont) az ünlöki tisztségre alkalmas személyek kijelölése végett a helyőrséghez, illetőleg az alárendeltségükbe tartozó alakulatok (szervek) parancsnokait keresik meg, megjelölve, hogy állományukból rendfokozati csoportonként (főtiszt, beosztott tiszt, tiszthelyettes, tisztési és sorállomány) hány főt hozzanak javaslatba, tekintettel a létszámviszonyokra. Az egyes alakulatok (szervek) parancsnokai az ünlöki tisztségre a politikai, erkölcsi és szakmai szempontból legalkalmasabb beosztottjaikat hozzák javaslatba és azok nevét, rendfokozatát és beosztását közlik a lajstrom összeállítására hivatott szervvel.

10. Az ünlöki lajstrom összeállítására hivatott szervek – a beérkezett javaslatok alapján – úgy állítják össze a lajstromot, hogy abba az ünlököket fegyvernemenként, illetve szolgálati áganként, ezen belül pedig rendfokozati csoportonként csoportosítva, vezetéknévük betűrendjében veszik fel. Az összeállított lajstromot ezután megküldik az illetékes katonai bíróságnak és egyidejűleg parancsban is közzéteszik.

11. Az ünlöklajstromból az év folyamán áthelyezett, vagy leszerelt személyeket törölni kell és azok helyére új ünlököket kell felvenni. A változásról értesíteni kell a katonai bíróság(ok) elnökét.

12. Az egyes katonai bíróságok elnökei a 6. pontban megjelölt szervek által megküldött ünlöklajstromokat helyőrségenként, illetőleg testületenként csoportosítva, együttes „Ünlök vezénylési lajstrom”-ba foglalják.

III.

13. Az ülnöklajstromba felvett személyeket a területileg illetékes katonai bíróság elnöke köteles az év elején a bírósághoz berendelni és őket megesknetni. Ez célszerűségi okból az ülnökök állomáshelyén is eszközölhető.

14. A katonai ülnökök hivatali esküjének szövege:

„Én, esküszöm, hogy a Magyar Népköztársasághoz, annak népéhez és Alkotmányához hű leszek. A hivatali titkot megőrzöm, az Alkotmányt és az alkotmányos jogszabályokat megtartom, a hivatalomhoz tartozó ügyekben részrehajlatlanul, lelkiismeretesen, a nép érdekeinek szolgálatával járok el és minden igyekezetemmel azon leszek, hogy bírói működésemmel a Magyar Népköztársaság és fegyveres testületinek megerősödését és fejlődését előmozdítsam.”

15. Az eskü letétele után a katonai bíróság elnöke részletesen tájékoztatja a katonai ülnököket a bírói tisztükkel kapcsolatos jogaik és kötelességeik felől, egyidejűleg igazoló irattal és az általános tudnivalókat tartalmazó tájékoztatóval látja el őket.

16. A katonai bíróság elnöke az ülnököket évente legfeljebb kétszer egy-egy napra oktatásuk, vagy az ülnöki munkával kapcsolatos kérdések megbeszélése végett összehívhatja.

17. Az ítélezésben a katonai ülnököket ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a kötelességek terhelik, mint a hivatásos bírákat.

18. A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alávetve (Alkotmány 41. §. (2) bekezdés). Következésképpen bírói működésével kapcsolatban a katonai ülnök sem előjárótól, sem mástól utasítást vagy egyéb befolyásolást nem fogadhat el.

19. A katonai ülnök az ítélezés során végzett törvényes működéséért felelősségre nem vonható. Az igazságszolgáltatásban való részvételével összefüggő bűncselekménye miatt a katonai ülnököt csak a Legfőbb Ügyésznek a Népköztársaság Elnöki Tanácsa jóváhagyásával tett indítványa alapján lehet büntetőeljárás során felelősségre vonni (Bsz. 16. §.). hanyagul, vagy felelőtlenül látja el, vagy egyébként olyan magatartást tanúsít, amely sérti a katonai igazságszolgáltatás tekintélyét, törölni lehet az ülnöklajstromból. A törlést az ülnök előjáró parancsnokának, vagy a katonai bíróság elnökének javaslata alapján az ülnöklajstromot összeállító szerv (6. pont) eszközli.

IV.

21. A katonai bíróságnak az egy napon tárgyalható ügyeket úgy kell csoportosítania, hogy azok – figyelemmel a különböző fegyveres testületek állományába tartozó, illetve különböző rendfokozatú vádlottakra – a lehető legkevesebb ülnök berendelését tegyék szükségessé.

22. Az ítélőtanács összeállításánál figyelemmel kell lenni arra, hogy lehetőleg ugyanazon rendfokozati csoporton belül is a berendelt ülnök legalább

ugyanolyan rendfokozatú legyen, mint a vádlott. Több vádlott esetén az ítélőtánc összeállításánál rendfokozat szempontjából a legmagasabb rendfokozatú vádlottat kell figyelembe venni. Ha a vádlott polgári személy, az ülnökök vezényletésénél tekintettel kell lenni annak esetleges tartalékos katonai rendfokozatára.

23. Az ítélőtáncot úgy kell összeállítani, hogy mindkét ülnök ugyanabból a fegyveres testületből kerüljön ki, amelyhez a vádlott tartozik. Ezen belül lehetőleg tekintettel kell lenni arra is, hogy az egyik ülnök a vádlottal azonos fegyvernemhez vagy szolgálati ághoz tartozzék. Különböző fegyveres testületek állományába tartozó több vádlott ügyében, valamint akkor is, ha az előbbi követelményeknek megfelelő ülnökök az eljárás helyének lajstromából nem biztosíthatók, a belügyi fegyveres testületek ülnökei bármely más belügyi fegyveres testület állományába tartozó vádlott bűnügyében eljárhatnak. Ha azonban több vádlott közül valamelyik a néphadsereg állományába tartozik, vagy polgári személy, az egyik ülnököt minden esetben a néphadsereg ülnökei közül kell kirendelni.

24. A katonai ülnököt előljáró parancsnoksága útján a katonai bíróság rendelj be a tárgyalás színhelyén szolgálatot teljesítő ülnökök közül. Más helyőrségből – annak lajstroma alapján – csak akkor lehet ülnököt berendelni, ha a tárgyalás helyének lajstromából megfelelő ülnök berendelésére mód nincsen.

25. A katonai ülnök berendelésére vonatkozó megkeresést a katonai bíróság a tárgyalás (zárt ülés) kitűzésével egyidejűleg küldi meg a katonai ülnök előljáró parancsnokságának. A megkeresésnek tartalmaznia kell: a bűnügy számát, a tárgyalás (zárt ülés) pontos helyét, napját, óráját (több tárgyalási napot igénylő ügyben a tárgyalás előrelátható időtartamát), felhívást a berendelés pontos teljesítésére és az elmaradás következményeire, valamint figyelmeztetést az ülnöki tájékoztatóban foglaltakra.

26. A katonai bíróság a katonai ülnököt tárgyalásra, zárt ülésre, vagy (bonyolult tényállású bűnügyekben) tárgyalás előtti irattanulmányozásra rendelheti be. Egy-egy katonai ülnököt évente legfeljebb összesen 30 napra lehet berendelni. Egy berendelés rendszerint egy-egy tárgyalási napra, vagy egy meghatározott bűnügy tárgyalására szól. Amennyiben a berendelés előreláthatólag egy napnál tovább tart, ezt a bíróság a berendeléssel egyidejűleg az evégből megkeresett parancsnoksággal közölni tartozik.

27. A katonai bíróság a katonai ülnökök berendelésénél köteles az ülnöklajstrom sorrendjét betartani és minden egyes berendelést az időpont feltüntetésével az ülnöklajstromba nyomban bevezetni.

28. A berendelt ülnök, ha vele szemben az ügyben való közreműködés tekintetében kizáró ok forog fenn, vagy ha a megjelenése bármely okból elháríthatatlan akadályba ütközik, köteles a berendelő jegyet annak kézhezvétele után haladéktalanul, ha pedig az akadályoztatás később merül fel,

annak felmerülése után nyomban előjáró parancsnoksága útján visszaküldeni a kiállító katonai bíróságnak. A katonai bíróság ez esetben a lajstromban soron következő más ülnököt rendeli be a fent előírtak szerint.

29. A berendelt ülnök előjáró parancsnoksága köteles gondoskodni arról, hogy az ülnök a bíróságnál pontosan megjelenjék. A tárgyalásnak az ülnök késése vagy távolmaradása miatt történő elmaradása következményeiért – ideértve az esetleges költségeket is – a felelősség a mulasztót terheli.

V.

30. A Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiumának elsőfokú eljárására a katonai ülnököt, a Budapesti Katonai Bíróság útján, annak vezénylési lajstroma alapján kell berendelni.

31. Az 1959. évi ülnöklajstromot – valamennyi arra kötelezett szervnél – 1959. március 31-ig össze kell állítani és a katonai bíróságok elnökeinek megküldeni. A katonai bíróságok 1959. április 1-től kezdődően az utasításban foglaltak szerint járjanak el.

32. Az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztálya készítsen írásbeli tájékoztatót a katonai ülnökök részére és azt 1959. március 31-ig adja ki. Budapest, 1959. évi január hó 22. napján.

303/1959. (I. K. 8.) I. M. III 1. számú közlemény a katonai bíróságok tagjainak a budapesti fővárosi bíróság és egyes megyei bíróságok büntető kollégiumi ülésein való részvételéről.

A megyei bíróságok és a budapesti fővárosi bíróság kollégiumainak megszervezéséről kiadott 101/1959. (I. K. 3.) I. M. számú utasítás 4. pontjának (3) bekezdése szerint a kollégium ülésére meg lehet hívni azokat a bírákat és szakembereket, akiknek közreműködése elősegítheti a kollégium munkájának eredményességét. A katonai bíróságok tagjainak a büntető kollégium ülésein való részvétele, amellet, hogy hatékonyan szolgálná a polgári és a katonai bíróságok egységes ítélkezési gyakorlatának kialakítását, a büntető kollégiumon kialakuló vitát sokoldalúbbá, s így a kollégium véleményének a kialakulását megalapozottabbá teheti. Ezért helyes az, ha a budapesti fővárosi bíróság, a kaposvári, a győri, a szegedi és a debreceni megyei bíróság büntető kollégiumának vezetője a büntető kollégium üléseire a székhelyen működő katonai bíróságok bíráit rendszeresen meghívja. A budapesti katonai bíróság bíráit a budapesti fővárosi bíróságnak az elsőfokú ügyeket tárgyaló bírák részvételével megtartott kollégiumi üléseire kell meghívni. A meghívás módjára vonatkozóan a 101/1959. (I. K. 3.) I. M. számú utasítás 7. pontjában foglaltak az irányadók.

**A honvédelmi miniszter, a belügyminiszter és az igazságügyminiszter
1960. (HK. 1.) HM. számú együttes utasítása a katonai személyekre
kiszabott szabadságvesztésbüntetés végrehajtásával kapcsolatos
eljárás szabályozása tárgyában kiadott 44/1957. (HK. 11.) HM.
számú együttes utasítás kiegészítéséről. A 44/1957. HM. számú
együttes utasítást az alábbi fejezettel egészítjük ki:**

IV.

A BÜNTETÉSI ADATOK TÖRLÉSE A FENYÍTÉSI LAPRÓL

1. A fegyelmező zászlóaljban, vagy katonai fogdában végrehajtott szabadságvesztésbüntetésről az elítélt fenyítési lapjára feljegyzett adatokat az ügyben elsőfokon eljáró katonai bíróság hozzájárulása alapján a csapatparancsnok törölheti.
2. A törléshez a hozzájárulást a parancsnok a büntetés kiállításától számított egy év elteltével kérheti, feltéve, hogy az érintett személy fenyítési lapján más” feljegyzés nincs, illetve korábbi fenyítéseit már törölték. A hozzájárulás megtagadása esetén újabb javaslatételnek csak további hat hónap elteltével van helye.
3. Kimagasló szolgálati érdemek esetén a 2. pontban írt határidőktől el lehet tekinteni.
4. A parancsnok a bírósághoz küldött javaslatot indokolni köteles, s ahhoz mellékelni kell az érintett személy fenyítési lapját.
5. A katonai bíróság elnöke a parancsnok előterjesztésére átiratban közli a büntetés törléséhez való hozzájárulását, vagy annak megtagadását.

A legfőbb ügyész 1/1960. (HK. 2.) Legf. Ü. sz. utasítása

A katonai ügyészségek szervezetéről és működéséről. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1959. évi 9. sz. tvr-ének 20. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a katonai ügyészi szervek szervezetét, és működését a honvédelmi és a belügyminiszterrel egyetértésben az alábbiak szerint szabályozom.

I. FEJEZET

1. §. A Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1959. évi 9. sz. törvényerejű rendelet 19. §-a értelmében:
(1) A Magyar Népköztársaság katonai ügyészségei:
a Katonai Főügyészség,
a területi katonai ügyészségek és az egyes magasabb katonai egységek mellett működő ügyészségek.

(2) A Katonai Főügyészség élén a katonai főügyész áll, akit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevez ki.

Működését illetően a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészenek van alárendelve és annak helyettese.

2. §. (1) A Katonai Főügyészség a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészségének szervezetén belül működik, szervezetére és működésére az 1959. évi 9. sz. törvényerejű rendelet és a jelen utasítás vonatkozik.

(2) A Katonai Főügyészség katonai és belügyi osztályra, valamint titkárságra tagozódik.

(3) A katonai ügyészségek élén a katonai ügyészségek vezetői állnak. A katonai ügyészségek a néphadsereggel kapcsolatos törvényesség feletti felügyeletet a néphadsereg állományába tartozó, a többi fegyveres testülettel kapcsolatos törvényességi felügyeletet pedig a Belügyminisztérium állományába tartozó katonai ügyészek útján látják el.

3. §. (1) A katonai főügyész helyettesét, a katonai ügyészi szervek vezetőit, a beosztott katonai ügyészeket, a katonai ügyészségi fogalmazókat és nyomozókat a legfőbb ügyész a honvédelmi miniszterrel, illetőleg a belügyminiszterrel egyetértésben nevezi ki. Az igazságügyi tisztek és tiszthelyettesek, továbbá a polgári alkalmazottak kinevezése a Honvédelmi Minisztériumban, illetőleg a Belügyminisztériumban érvényes szabályok szerint történik.

(2) A katonai ügyészi szervek dolgozóinak beosztása, előléptetése, vagy beosztásból felmentése a kinevezésüknél irányadó elvek ((1) bekezdés) szerint történik. Tiszti rendfokozatba alezredesig bezárólag a katonai főügyész javaslatára a honvédelmi miniszter, illetőleg a belügyminiszter, ezredesi rendfokozatba a legfőbb ügyésznek a honvédelmi miniszterrel, illetőleg a belügyminiszterrel egyetértésben tett javaslatára a Minisztertanács, ennél magasabb rendfokozatba pedig a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevez ki.

(3) A katonai ügyészi szervek dolgozóinak áthelyezése – állományviszonyuk érintetlenül hagyása mellett – a katonai főügyész hatáskörébe tartozik.

4. §. A katonai ügyészek, a katonai ügyészségi fogalmazók és a katonai ügyészségi nyomozók ügyészi tevékenységük tekintetében kizárólag ügyészi előjáróiknak vannak alárendelve.

5. §. A katonai ügyészi szervek dolgozóinak fegyelmi felelősségre vonása állományi hova tartozásuk szerint a néphadseregben, vagy a belügyminiszternek alárendelt testületben érvényes szabályok alapján történik. A katonai ügyészeket, a katonai ügyészségi fogalmazókat és a katonai ügyészségi nyomozókat kizárólag ügyészi előjáróik vonhatják fegyelmileg felelősségre. A néphadsereg hivatásos állománya tagjainak ügyészi működésén kívüli, a katonai szabályzatokat sértő fegyelmi ügyeiben a fegyelmi jogkört illetékes előjáróik gyakorolják a néphadseregbe irányadó szabályok alapján. Az alacsonyabb

rendfokozatba helyezést, továbbá az elbocsátást a legfőbb ügyéssel egyetértésben az illetékes miniszter rendeli el.

6. §. A katonai ügyészi szervek személyi és anyagi ellátmánytekintetében a Honvédelmi Minisztériumhoz, illetőleg a Belügyminisztériumhoz tartoznak.

II. FEJEZET

7. §. (1) A katonai ügyészi szervek a szocialista törvényesség biztosítása érdekében:

a) őrökdenek a Honvédelmi Minisztérium és a Belügyminisztérium, valamint országos, területi és egyéb szerveik által kiadott rendeletek, szabályzatok, utasítások, határozatok, előjárói parancsok és egyéb intézkedések – az operatív jellegűek kivételével – törvényessége felett, továbbá afelett, hogy a fegyveres testületek szervei és tagjai az általános és a katonai jogrendet ne sértsék meg (általános törvényességi felügyelet);

b) biztosítják a katonai büntetőeljárás alá tartozó személyek bűncselekményeinek gyors feltárását és kinyomozását, felügyeletet gyakorolnak a nyomozószerveknek a katonai büntetőeljárás során végzett tevékenysége felett (a nyomozás törvényességének felügyelete);

c) őrökdenek afelett, hogy a katonai bíróságok helyesen alkalmazzák a törvényeket (a katonai bíróságok tevékenységének törvényessége feletti felügyelet);

d) őrökdenek a fegyelmező zászlóaljban, a katonai fogdában töltött büntetések, a katonai jellegű mellékbüntetések, továbbá a katonai bíróságok által kiszabott vagyoni jellegű büntetések végrehajtásának törvényessége felett (büntetés-végrehajtás törvényességének felügyelete).

(2) Az (1) bekezdés a)–d) pontjaiban meghatározott felügyeleti tevékenység során a katonai ügyészi szervek védelmezik a néphadsereg és a katonai büntetőeljárás alá tartozó többi fegyveres és rendészeti testület (a továbbiakban fegyveres testületek) szolgálati rendjét, fegyelmét és harcászóságát.

8. §. A katonai ügyészek a törvényesség megszilárdításával és a bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatos elvi és gyakorlati kérdéseket a megfelelő parancsnoki, illetőleg vezetői értekezletek elé tárják megvitatás végett, rendszeresen tájékoztatják az illetékes parancsnokokat, illetőleg vezetőket, a törvényesség megszilárdítás a érdekében és a bűnözés ellen folytatott munkájukról.

9. §. A katonai ügyészek és a parancsnokok, illetőleg a vezetők között a katonai ügyészi munkával, vagy egyes konkrét esetekkel kapcsolatban felmerülő, a törvényességet érintő vitás kérdéseket a felettes katonai parancsnokok (vezetők) véleményének kikérése után a felettes ügyészi szervek, végső fokon a honvédelmi miniszter, illetőleg a belügyminiszter véleményének kikérése után a legfőbb ügyész dönti el.

10. §. A katonai ügyész tanácskozási joggal részt vehet minden olyan értekezleten, amelynek tárgya a fegyveres testületek fegyelmi helyzete. A katonai főügyész vagy helyettese vesz részt az értekezleten, ha azt a honvédelmi miniszter, a belügyminiszter, vagy valamely országos szervük hívja össze.

11. §. A Honvédelmi Minisztérium, a Belügyminisztérium, illetőleg országos szerveik vonatkozásában az általános törvényességi felügyeletet (7. § (1) bekezdése) pont) a Katonai Főügyészség gyakorolja.

12. §. A katonai ügyész felügyel a fegyveres testületek tagjai elleni fegyelmi eljárás törvényességére.

13. §. A katonai ügyész a társadalmi tulajdon védelmében a fegyveres testületek érdekében jogosult polgári peres eljárást indítani.

14. §. (1) A katonai büntetőeljárásban a nyomozószervek:

a) a B. M. politikai vizsgálati szervei;

b) a katonai ügyészségi nyomozók;

c) a néphadsereg és egyes B. M. szervek parancsnokai (nyomozótisztek), illetve vezetői (fegyelmi előadók). A nyomozás törvényessége feletti felügyeletet gyakorló Katonai Főügyészség és katonai ügyészségek az a)–c) pontok alatt felsorolt felügyeletük alá tartozó nyomozószervek nyomozását irányítják és a nyomozást bármely ügyben átvehetik.

(2) A B. M. politikai vizsgálati szervei hatáskörébe tartozik a nyomozás: a hazaárulás, a kémkedés és a cselekmény jellegére, vagy az elkövető személyére tekintettel, különösen veszélyes más államellenes bűntettek esetén.

(3) A katonai ügyészségi nyomozó végzi a nyomozást:

a) a parancsnoknak, illetve a vezetőnek alárendelt személyek bűnügyeiben, ha a bűntettre a törvény 1 évet meghaladó büntetési tételt állapít meg;

b) a parancsnoknak, illetve a vezetőnek alárendelt risztek bűnügyeiben, függetlenül a büntetési tétel nagyságától;

c) a munkásőrség tagjai által a szolgálatban, vagy azzal összefüggésben elkövetett bűntettek tekintetében;

d) a polgári személyek bűnügyeiben.

(4) A parancsnok, illetve a vezető végzi a nyomozást a nyomozótiszt, illetve fegyelmi előadó útján: honvéd tiszt vagy tiszthelyettes alárendelt által elkövetett olyan bűntett esetén, amelynek törvényi büntetési tétele az 1 évet nem haladja meg.

(5) Az (1) bek. a)–c) pontjaiban említett nyomozószervek nyomozásának részletes szabályait a legfőbb ügyész a honvédelmi miniszterrel, illetve a belügyminiszterrel egyetértésben külön utasításban szabályozza.

15. §. A katonai büntető eljárásban a nyomozás törvényességének felügyeletét gyakorolják:

a) a Katonai Főügyészség közvetlenül,

aa) a katonai ügyészségek,

- ab) a Belügyminisztérium országos szerveinek nyomozása tekintetében,
b) a katonai ügyészségek,
ba) a parancsnok,
bb) a Katonai Főügyészség közvetlen felügyelete alá nem tartozó szervek politikai és bűnügyi nyomozása tekintetében,
bc) a B. M. határőrség fogdáiban őrizetben tartott polgári személyek fogvatartása vonatkozásában.
16. §. (1) Tisztek előzetes letartóztatásba helyezése előtt – tettenérés esetét kivéve – a katonai főügyész az illetékes miniszter véleményét, ha a terhelt tiszthelyettes, tisztos vagy honvéd, a katonai ügyészség vezetője az illetékes parancsnok (vezető) véleményét kéri ki.
- (2) Tisztek elleni bűnügyben a vádiratnak a bírósághoz való benyújtásához a katonai főügyésznek az illetékes miniszter, tiszthelyettes, tisztos vagy honvéd terhelt bűnügyében a katonai ügyészség vezetőjének az illetékes parancsnok (vezető) hozzájárulását kell kérnie.
17. § Jelen utasítás 1960. évi január hó 20. napján lép hatályba. Hatálybalépésével egyidejűleg az 1959. évi 9. sz. tvr. 27. § (2) bekezdés folytán a katonai ügyészi szervezetről szóló 29/1954. (V. 5.) M. T. sz. rendelet hatályát veszti.⁶

1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről

ÁLTALÁNOS RÉSZ

A BÜNTETŐ TÖRVÉNY FELADATA

1. § E törvény feladata, hogy védje a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi és gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét és jogait, neveljen a szocialista társadalmi együttélés szabályainak a megtartására, valamint az állampolgári fegyelemre. Ennek érdekében meghatározza, hogy mely társadalomra veszélyes cselekmények büntettek, és hogy ezek elkövetőivel szemben milyen büntetések alkalmazhatók.

A BÜNTETT

2. § (1) Büntett az a társadalomra veszélyes cselekmény, amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli, és amelyet szándékosan vagy - ha a törvény a gondatlan elkövetést is bünteti - gondatlanul követnek el.

(2) Társadalomra veszélyes cselekmény minden olyan tevékenység vagy mulasztás, amely a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti.

⁶ Honvédelmi Közlöny 1960/1. szám.

I. FEJEZET

A BÜNTETŐ TÖRVÉNY HATÁLYA

A büntető törvény időbeli hatálya

3. § (1) A büntettet az elkövetés idején hatályban levő törvény szerint kell elbírálni.

(2) Ha az elbíráláskor olyan új büntető törvény van hatályban, amely szerint a cselekmény már nem büntett, vagy enyhébb elbírálás alá esik, az új törvényt kell alkalmazni a hatályba lépése előtt elkövetett cselekményre is; egyébként az új büntető törvénynek visszaható ereje nincs.

A büntető törvény területi és személyi hatálya

4. § (1) A magyar törvényt kell alkalmazni a belföldön elkövetett büntettre, úgyszintén akkor is, ha magyar állampolgár külföldön olyan cselekményt követ el, amely a magyar törvény szerint büntett.

(2) A belföldön elkövetett büntettel egy tekintet alá esik az olyan büntett is, amelyet bár a Magyar Népköztársaság határain kívül, de magyar hadihajón, magyar katonai repülőgépen vagy nyílt tengeren magyar kereskedelmi hajón, avagy menetközben magyar polgári repülőgépen követnek el.

5. § A magyar törvényt kell alkalmazni a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményre is, ha az

a) a magyar törvény szerint büntett és az elkövetés helyének törvénye szerint is büntetendő, vagy

b) a jelen törvény IX. és X. Fejezetében, valamint XIII. Fejezetének II. Címében meghatározott büntett, tekintet nélkül arra, hogy az elkövetés helyének törvénye szerint büntetendő-e vagy sem,

feltéve mindkét esetben, hogy a legfőbb ügyész a büntető eljárás megindítását elrendeli.

6. § Akár belföldön, akár külföldön követték el a büntettet, a külföldi bíróság jogerős ítélete alapján végrehajtott büntetést vagy a kiállott előzetes fogvatartást a magyar bíróság által ugyanezen cselekmény miatt kiszabott büntetésbe be kell számítani.

7. § A diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező személyek büntetőjogi felelősségre vonására a nemzetközi szerződés (egyezmény), ennek hiányában pedig a nemzetközi gyakorlat az irányadó. A nemzetközi gyakorlat kérdésében az igazságügyminiszter nyilatkozatát kell alapul venni.

A kiadatás és a menedékjog

8. § (1) A Magyar Népköztársaság állampolgára más államnak nem adható ki, kivéve ha nemzetközi szerződés (egyezmény) másként rendelkezik.

(2) Nem magyar állampolgár kiadatásának nemzetközi szerződés (egyezmény) alapján, ennek hiányában pedig viszonzosság esetében van helye. A viszonzosság kérdésében az igazságügyminiszter nyilatkozatát kell alapul venni.

(3) Viszonzosság esetében nincs helye kiadatásnak, ha az a cselekmény, amely miatt a kiadást kérik, akár a magyar törvény, akár a kiadást kérő állam törvénye szerint nem bűncselekmény.

(4) Meg kell tagadni az olyan személy kiadatását, akit demokratikus magatartása, a népek felszabadítása vagy békéje érdekében kifejtett tevékenysége miatt üldöznek.

II. FEJEZET

A BÜNTETHETŐSÉG

I. Cím

A kísérlet és az előkészület

9. § Kísérlet miatt büntetendő, aki a büntett szándékos véghezvitelét megkezdte, de nem fejezte be.

10. § (1) Kísérlet esetében is a befejezett büntettre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.

(2) Ha a kísérletet alkalmatlan tárgyon vagy alkalmatlan eszközzel követték el, a büntetést korlátlanul enyhíteni vagy a büntetés kiszabását mellőzni is lehet.

(3) Nem büntethető kísérlet miatt, akinek önkéntes elállása folytán maradt el a büntett véghezvitele, továbbá az sem, aki az eredmény bekövetkezését önként elhárította. Ha a cselekmény magában véve is megvalósította valamely más büntett törvényi tényállását, e büntett miatt az elkövető felelősségét meg kell állapítani.

11. § (1) Ha a törvény ezt külön rendeli, előkészület miatt büntetendő, aki büntett elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, a szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a büntett véghezvitelére alkalmassá teszi, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik vagy a közös elkövetésben megállapodik.

(2) Nem büntethető előkészület miatt.

a) akinek önkéntes elállása folytán maradt el a büntett véghezvitelének a megkezdése;

b) aki az elkövetés elhárítása céljából korábbi felhívását, ajánlkozását vagy vállalkozását visszavonta, vagy a többi közreműködőt az elkövetéstől elállásra rábírni törekedett, ha a büntett véghezvitelének a megkezdése bármely okból elmaradt;

c) aki az előkészületet a hatóságnál feljelentette.

(3) A (2) bekezdés eseteiben, ha az előkészületi cselekmény magában véve is megvalósította valamely más büntett törvényi tényállását, e büntett miatt az elkövető felelősségét meg kell állapítani.

II. Cím

A büntett elkövetői

12. § A törvény alkalmazásában elkövető a tettes és a társtettes (tettesek), továbbá a felbújtó és a bűnsegéd (részesek).

13. § (1) Tettes az, aki a büntettnek a törvényben meghatározott tényállását megvalósítja.

(2) Társtettesek azok, akik a büntettet egymás tevékenységéről tudva, közösen követik el.

14. § (1) Felbújtó az, aki mást büntett elkövetésére szándékosan rábír.

(2) Bűnsegéd az, aki büntett elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt.

(3) A részesekre is a tettesre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.

15. § Több elkövető esetében az a körülmény, amelynél fogva valamelyikük nem büntethető vagy enyhébb büntetés alá esik, a többire nem hat ki, az a körülmény pedig, amelynél fogva valamelyikükre súlyosabb büntető rendelkezést kell alkalmazni, más elkövetőre csak akkor hat ki, ha erről a körülményről az elkövetéskor tudott.

III. Cím

A szándékosság és gondatlanság

16. § Szándékosan követi el a büntettet, aki magatartásának következményeit kívánva vagy e következményekbe belenyugodva hajtja végre cselekményét.

17. § Gondatlanul követi el a büntettet, aki előre látja magatartásának következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta.

18. § Az eredményhez - mint a büntett minősítő körülményéhez - a törvény által fűzött súlyosabb következmények akkor alkalmazhatók, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében szándékosság vagy gondatlanság terheli.

IV. Cím

A büntethetőség akadályai

A büntethetőséget kizáró okok

19. § A büntethetőséget kizárja:

a) a gyermekkor,

b) az elmebetegség, a gyengeelméjűség és a tudatzavar,

c) a kényszer és a fenyegetés,

d) a tévedés,

- e) a jogos védelem,
- f) a végszükség,
- g) a magánindítvány hiánya,
- h) a törvényben meghatározott egyéb ok.

A gyermekkor

20. § Nem büntethető, aki a cselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét még nem töltötte be.

Az elmebetegség, a gyengeelméjűség és a tudatzavar

21. § (1) Nem büntethető, aki a cselekményt olyan elmebeteg állapotban, gyengeelméjűségben vagy tudatzavarban követte el, amely őt képtelenné tette cselekménye társadalomra veszélyes következményeinek a felismerésére vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

(2) Ha az elkövetőt elmebetegsége, gyengeelméjűsége vagy tudatzavara csupán korlátozta a cselekmény társadalomra veszélyes következményeinek a felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék, büntetését korlátlanul enyhíteni lehet.

Az ittas vagy bódult állapotban elkövetett büntettért való felelősség

22. § A 21. § rendelkezései nem alkalmazhatók annak javára, aki a cselekményt önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követte el.

A kényszer és a fenyegetés

23. § (1) Nem büntethető, aki a cselekményt olyan kényszer vagy fenyegetés hatása alatt követte el, amely miatt képtelen volt az akaratának megfelelő magatartásra.

(2) Ha az elkövetőt a kényszer vagy a fenyegetés csupán korlátozta az akaratának megfelelő magatartásban, büntetését korlátlanul enyhíteni lehet.

A tévedés

24. § (1) Nem róható az elkövető terhére az olyan tény, amelyről az elkövetéskor nem volt tudomása.

(2) Nem büntethető, aki a cselekményt abban a téves feltevésben vitte véghez, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka volt.

(3) Ha a tévedést gondatlanság okozta, az elkövető e gondatlanságért a törvényben megállapított felelősséggel tartozik.

A jogos védelem

25. § (1) Nem büntethető, aki a cselekményt jogos védelemben követte el.

(2) Jogos védelemben az cselekszik, akinek a cselekménye a közérdek vagy a saját, illetőleg mások személye vagy javai ellen intézett vagy azokat közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(3) Nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét azért lépi túl, mert azt ijedségből vagy menthető felindulásból felismerni képtelen volt. Ha pedig az

ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt csupán korlátozta a védekezés szükséges mértékének a felismerésében, büntetését korlátlanul enyhíteni lehet.

A végszükség

26. § (1) Nem büntethető, aki a cselekményt végszükségben követte el.

(2) Végszükségben követi el a cselekményt, aki a közérdeket vagy a saját, illetőleg mások személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, ha a veszély előidézése nem róható terhére, és a cselekménnyel nem okozott súlyosabb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett.

(3) Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély vállalása hivatásánál fogva kötelessége volt.

A magánindítvány hiánya

27. § A büntető törvényben meghatározott esetekben a büntett csak magánindítványra büntethető.

28. § (1) A magánindítvány előterjesztésére a sértett, ha a sértett korlátozottan cselekvőképes, törvényes képviselője is, ha pedig cselekvőképtelen, kizárólag törvényes képviselője jogosult.

(2) Ha a büntettet a sértett törvényes képviselője követte el, a magánindítvány előterjesztésére - az (1) bekezdés szabályozása szerint - a gyámhatóság jogosult.

(3) Ha a magánindítványra jogosult sértett az indítvány előterjesztésére megszabott határidő eltelte előtt meghalt anélkül, hogy a magánindítványt előterjesztette volna, a még nyitva álló idő alatt bármelyik hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére.

29. § (1) A magánindítványt attól a naptól számított harminc nap alatt kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a büntett elkövetőjének kilétéről tudomást szerzett.

(2) Kölcsönösen elkövetett könnyű testi sértés, rágalmazás vagy becsületsértés esetében az egyik fél sérelmére elkövetett büntett miatt megindított büntető eljárásban az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző zárt ülés megkezdéséig a másik fél abban az esetben is jogosult a magánindítvány előterjesztésére, ha ennek határideje lejárt, feltéve hogy a büntethetőség még nem évült el.

(3) A magánindítvány nem vonható vissza.

(4) Bármelyik elkövetővel szemben előterjesztett magánindítvány valamennyi elkövetővel szemben hatályos.

A büntethetőséget megszüntető okok

30. § A büntethetőséget megszünteti:

- a) az elkövető halála,
- b) az elévülés,
- c) a kegyelem,

d) a törvényben meghatározott egyéb ok.

A büntethetőség elévülése

31. § A büntethetőség elévül:

- a) olyan büntett esetében, amelyre a törvény halálbüntetés alkalmazását is lehetővé teszi, húsz év,
- b) szabadságvesztéssel fenyegetett büntett esetében, a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább három év,
- c) egyéb büntett esetében, három év elteltével.

32. § Az elévülés határidejének kezdő napja:

- a) befejezett büntett esetében az a nap, amelyen az elkövetőnek a büntett tényállásához tartozó cselekménye véget ért, ha azonban az eredmény nem ugyanakkor, hanem később következett be, az eredmény bekövetkezésének napja;
- b) kísérlet, illetőleg előkészület esetében az a nap, amelyen az elkövető a büntett véghezvitelére irányuló, illetőleg előkészületnek minősülő utolsó tevékenységét megvalósította;
- c) olyan büntett esetében, amely kizárólag kötelesség teljesítésének elmulasztása által valósul meg, az utolsó nap, amelyen az elkövető kötelességének a büntető törvényben megállapított következmény nélkül még eleget tehetett volna.

33. § (1) Az elévülést félbeszakítja a hatóságnak az elkövető ellen a büntett miatt foganatosított büntető eljárási cselekménye. A félbeszakítás napjával az elévülés határideje ismét elkezdődik.

(2) Ha a büntető eljárást előzetes kérdés eldöntése végett felfüggesztették, a felfüggesztés tartama az elévülés határidejébe nem számít be.

III. FEJEZET

A BÜNTETÉSEK ÉS AZ INTÉZKEDÉSEK

I. Cím

A büntetések

A büntetés célja

34. § A büntetés célja: a társadalom védelme érdekében a büntett miatt a törvényben meghatározott joghátrány alkalmazása, az elkövető megjavítása, továbbá a társadalom tagjainak visszatartása a bűnözéstől.

A büntetési nemek

35. § (1) A főbüntetések a következők:

- 1. halálbüntetés,
- 2. szabadságvesztés,

3. javító-nevelő munka,

4. pénzbüntetés.

(2) A mellékbüntetések a következők:

1. közügyektől eltiltás,

2. foglalkozástól eltiltás,

3. kitiltás,

4. kiutasítás,

5. vagyonelkobzás,

6. pénzbüntetés.

A halálbüntetés

36. § (1) Halálbüntetés csak azzal szemben alkalmazható, aki a büntett elkövetésekor huszadik életévét betöltötte.

(2) Halálbüntetés mellett mellékbüntetésként csak vagyonelkobzást lehet alkalmazni.

(3) Halálbüntetés alkalmazása esetében az ítélet jogerőre emelkedésével mindazok a jogkövetkezmények beállanak, amelyeket a törvény a közügyektől eltiltáshoz fűz (48. §).

(4) A halálbüntetés kegyelemből húsz évig terjedő szabadságvesztésre változtatható át. Ebben az esetben a mellékbüntetések kiszabásáról - a vagyonelkobzás kivételével - a bíróság utólag határoz.

A szabadságvesztés

37. § A szabadságvesztést határozott időtartamban kell kiszabni; legrovidebb tartama harminc nap; leghosszabb tartama tizenöt év, halmazati vagy összbüntetés esetében húsz év.

38. § (1) A szabadságvesztést börtönben vagy büntetésvégrehajtási munkahelyen kell végrehajtani.

(2) A szabadságvesztésre ítélt köteles a kijelölt munkát elvégezni, s ezért őt díjazás illeti.

(3) A börtön rendje a büntetésvégrehajtási munkahely rendjénél szigorúbb.

(4) A szabadságvesztés végrehajtásának módozatait és rendjét a büntetésvégrehajtási szabályok állapítják meg.

39. § (1) A szabadságvesztésre ítéltet a bíróság feltételes szabadságra bocsáthatja, ha büntetésének legalább kétharmad részét kiállotta, és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.

(2) A büntetés háromnegyed részének kiállása után bocsátható feltételes szabadságra a szándékos büntett miatt elítélt, ha megelőzőleg szándékos büntett miatt egy ízben már szabadságvesztésre ítélték, és ennek kiállításától vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb büntett elkövetéséig tíz év még nem telt el.

(3) Nem bocsátható feltételes szabadságra:

- a) aki szabadságvesztéséből legalább három hónapot még nem töltött ki;
 - b) akit kiutasításra ítélték;
 - c) akit a szándékos büntett elkövetését megelőzően két ízben szabadságvesztésre ítélték, és utolsó büntetésének kiállításától vagy végrehajthatósága megszűnésétől tíz év még nem telt el, továbbá, aki az általa elkövetett büntett jellegéből, avagy életmódjából megállapíthatóan a társadalmi együttélés szabályaival konokul szembehelyezkedik.
40. § (1) A feltételes szabadság tartama azonos a kiszabott szabadságvesztés hátralevő részével.
- (2) A feltételes szabadság tartama alatt az elítélt köteles az előírt magatartási szabályokat megtartani.
- (3) Ha az elítélt a magatartási szabályokat megszegi, vagy a feltételes szabadság tartama alatt elkövetett büntett miatt javító-nevelő munkára vagy pénzbüntetésre ítélik, a bíróság a feltételes szabadságot megszüntetheti.
- (4) Ha az elítéltet a feltételes szabadság tartama alatt elkövetett büntett miatt szabadságvesztésre ítélik, a bíróság a feltételes szabadságot megszünteti.
- (5) A feltételes szabadság megszüntetése esetében a feltételes szabadságon eltöltött idő a szabadságvesztésbe nem számít be.
41. § Az elítéltnak azok a jogai, amelyekre a közügyektől eltiltás kiterjed, a szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetelnek.

A javító-nevelő munka

42. § (1) A javító-nevelő munkára ítélt köteles a bíróság által meghatározott természetű munkát végezni, személyi szabadsága egyébként nem korlátozható.
- (2) Az elítélt munkabéréből - a bíróság rendelkezésének megfelelően - öt százaléktól húsz százalékgig terjedő részt az állam javára le kell vonni. A munkaviszonyban álló dolgozó részére biztosított mindazok a jogok, amelyek a büntetés céljával nincsenek ellentétben, az elítéltet is megilletik.
43. § (1) A javító-nevelő munka legrövidebb tartama három hónap, leghosszabb tartama egy év és hat hónap, halmazati és összbüntetés esetében két év.
- (2) Ahol e törvény Különös Része a javító-nevelő munka leghosszabb tartamát nem határozza meg, a javító-nevelő munka egy év és hat hónapig terjedhet.
- (3) A javító-nevelő munka tartamába nem lehet beszámítani azt az időt, amely alatt az elítélt a munkát nem végzi.
44. § (1) Ha az elítélt munkakötelezettségének alapos ok nélkül nem tesz eleget, vagy a munkafegyelmet súlyosan sértő magatartást tanúsít, a bíróság a javító-nevelő munkának e körülmények bekövetkeztekor még hátralevő részét szabadságvesztésre változtatja át.
- (2) A javító-nevelő munkának szabadságvesztésre átváltoztatása esetében két napi javító-nevelő munka egy napi szabadságvesztésnek felel meg. Ilyenkor a szabadságvesztés harminc napnál rövidebb is lehet.

A pénzbüntetés

45. § A pénzbüntetés legalacsonyabb összege száz forint, legmagasabb összege ötvenezer forint.

46. § (1) Azzal szemben, akit szabadságvesztésre ítélték, és megfelelő keresete, jövedelme vagy vagyona van,

a) mellékbüntetésként pénzbüntetést kell alkalmazni, ha a büntetett haszonszerzés céljából követte el;

b) mellékbüntetésként pénzbüntetést lehet alkalmazni bármely büntetett miatt, ha feltehető, hogy ezzel az elkövetőt újabb büntetett elkövetésétől hatásosabban lehet visszatartani.

(2) Ha a bíróság vagyonekmozgást alkalmaz, pénzbüntetés kiszabásának nincs helye.

47. § (1) A pénzbüntetést meg nem fizetés esetében szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

(2) A pénzbüntetésnek szabadságvesztésre átváltoztatása során huszonöt forinttól kétszáz forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi szabadságvesztést kell számítani. A pénzbüntetést helyettesítő szabadságvesztés tartama egy napnál rövidebb és egy évnél hosszabb nem lehet.

A közügyektől eltiltás

48. § (1) A közügyektől eltiltott a megszabott időtartam lejártáig

a) nem lehet hivatalos személy;

b) nem vehet részt államhatalmi szerv tagjainak a választásában, nem tevékenykedhet államhatalmi szervek bizottságaiban, valamint az általuk létrehozott más testületi szervben;

c) nem viselhet tisztséget társadalmi szervezetben, mozgalomban, szövetkezetben, valamint érdekképviselői szervben, és általában nem láthat el közfeladatot;

d) nem folytathat ügyvédi gyakorlatot;

e) nem érhet el katonai rendfokozatot;

f) nem kaphat belföldi kitüntetést és külföldi kitüntetés elfogadására engedélyt.

(2) A közügyektől eltiltott az ítélet jogerőre emelkedésével elveszti mindazt a már meglevő tagságát, állását, tisztségét vagy megbízását, amelynek elnyerését az előbbi rendelkezések szerint az eltiltás kizárja.

(3) A közügyektől eltiltott az ítélet jogerőre emelkedésével elveszti katonai rendfokozatát, továbbá belföldi kitüntetéseit és azt a jogosultságát, hogy külföldi kitüntetéseit viselhesse.

49. § A közügyektől eltiltást azzal szemben kell alkalmazni, akit szabadságvesztésre ítélték, ha az eset összes körülményeit figyelembe véve a közügyekben részvételre méltatlannak mutatkozik.

50. § (1) A közügyektől eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.

(2) A közügyektől eltiltás tartama az ítélet jogerőre emelkedésével kezdődik. E tartamba nem számít be az az idő, amely alatt a közügyektől eltiltással érintett jogok a 41. § értelmében szünetelnek, valamint az az idő sem, amely alatt az elítélt a szabadságvesztés végrehajtása alól magát kivonja. Ha a feltételes szabadságot nem szüntették meg, a feltételes szabadságon töltött időt a közügyektől eltiltás tartamába be kell számítani.

A foglalkozástól eltiltás

51. § A foglalkozástól eltiltást azzal szemben lehet alkalmazni, aki

a) szakképzettséget kívánó foglalkozás szabályainak a megszegésével vagy az abban való járatlansága következtében követett el bűntettet, vagy

b) foglalkozásának felhasználásával szándékos bűntettet követett el.

52. § (1) A foglalkozástól eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.

(2) A közügyektől eltiltás tartamának számítására vonatkozó rendelkezést [50. § (2) bekezdés] a foglalkozástól eltiltás esetében megfelelően alkalmazni kell.

(3) A szakképzettséget kívánó foglalkozás gyakorlásának megkezdését a bíróság függővé teheti attól, hogy az eltiltott a foglalkozásához szükséges jártasságot az eltiltás tartamának letelte után, meghatározott módon igazolja.

A kitiltás

53. § (1) A törvényben meghatározott esetekben azt, akit szabadságvesztésre ítélték, egy vagy több községből (városból) vagy az ország valamely részéből ki lehet tiltani, ha ezeken a helyeken való tartózkodása a közérdeket veszélyezteti.

(2) A kitiltás legrövidebb tartama hat hónap, leghosszabb tartama öt év. A közügyektől eltiltás tartamának számítására vonatkozó rendelkezést [50. § (2) bekezdés] kitiltás esetében megfelelően alkalmazni kell.

A kiutasítás

54. § Azt az elkövetőt, aki külföldi állampolgár, a Magyar Népköztársaság területéről ki kell utasítani, ha az eset összes körülményeit figyelembe véve eltávolítása az országból kívánatos.

A vagyonelkobzás

55. § A törvényben meghatározott esetekben

a) vagyonelkobzást kell alkalmazni halálbüntetés, illetőleg öt évet meghaladó szabadságvesztés mellett;

b) vagyonelkobzást lehet alkalmazni három évet meghaladó szabadságvesztés mellett is, ha ezt a társadalom védelme szükségessé teszi.

56. § (1) A vagyonekobbzást az elkövetőnek egész vagyonára, vagyonának meghatározott részére vagy hányadára, illetőleg egyedileg meghatározott egyes vagyontárgyaira lehet kimondani.

(2) A vagyonekobbzás kimondható azokra a vagyontárgyakra is, amelyeket az elkövető a vagyonekobbzás megghiúsítása végett másra ruházott át, feltéve, hogy a szerzőnek az átruházás céljáról tudomása volt; úgyszintén azokra a vagyontárgyakra is, amelyeket az elkövető a büntett elkövetése után másra ingyenesen átruházott.

(3) Az ítélet jogerőre emelkedésével az ekobbzott vagyon az államra száll.

A büntetés végrehajthatóságát kizáró okok

57. § A büntetés végrehajthatóságát kizárja

a) az elítélt halála,

b) az elévülés,

c) a kegyelem,

d) a törvényben meghatározott egyéb ok.

A büntetés elévülése

58. § (1) A főbüntetés elévül:

a) halálbüntetés vagy legalább tizenöt év szabadságvesztés esetében húsz év,

b) tíz évi vagy ezt meghaladó, de tizenöt évnél rövidebb szabadságvesztés esetében tizenöt év,

c) öt évi vagy ezt meghaladó, de tíz évnél rövidebb szabadságvesztés esetében tíz év,

d) öt évet el nem érő szabadságvesztés esetében öt év,

e) javító-nevelő munka vagy pénzfőbüntetés esetében három év elteltével.

(2) A pénzmellékbüntetés három év elteltével évül el.

59. § (1) A főbüntetés elévülésének határideje azon a napon kezdődik, amelyen a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedik. Ha a szabadságvesztést már foganatba vették, és az elítélt a végrehajtás alatt megszökik, az elévülés határideje a szökés napjával ismét elkezdődik.

(2) A pénzmellékbüntetés elévülési határideje a szabadságvesztés végrehajtása befejezésének, illetőleg végrehajthatósága megszűnésének napján kezdődik.

(3) Az elévülést félbeszakítja az illetékes hatóságnak az elítélt ellen a büntetés végrehajtása végett tett intézkedése.

(4) Ha a szabadságvesztés mellett pénzmellékbüntetést is szabtak ki, akár a főbüntetés, akár a mellékbüntetés végrehajtása iránt tett intézkedés mindkét büntetés elévülését félbeszakítja.

(5) A félbeszakítás napjával az elévülés határideje ismét elkezdődik.

II. Cím

Az intézkedések

A figyelmeztetés

60. § Büntetés kiszabása nélkül figyelmeztetésben kell részesíteni azt, akinek a cselekménye és a személye akár az elkövetéskor, akár - a körülmények megváltozása folytán - az elbíráláskor olyan csekély veszélyességű a társadalomra, hogy az e törvény szerint alkalmazható legenyhébb büntetés is szükségtelen.

A kényszergyógykezelés

61. § (1) Azzal szemben, aki elmebeteg állapotban, gyengeelméjűségben vagy tudatzavarban elkövetett cselekménye miatt nem büntethető [21. § (1) bekezdés], a bíróság kényszergyógykezelést rendel el, ha attól kell tartani, hogy olyan cselekményt követ el, amely egyébként megvalósítja valamely büntett törvényi tényállását.

(2) A kényszergyógykezelést a kijelölt egészségügyi intézetben vagy gyógykezeléssel egybekötött házi gondozásban kell foganatosítani.

(3) A bíróság a kényszergyógykezelést megszünteti, ha szükségessége már nem áll fenn.

A kényszerelvonó-kezelés

62. § (1) Ha a büntett elkövetése mértéktelen alkoholfogyasztással függ össze, a bíróság az elkövetőt arra kötelezheti, hogy kényszerelvonó-kezelésnek vesse magát alá.

(2) Ha az elkövetőt szabadságvesztéssel nem járó büntetésre ítélték, a kényszerelvonó-kezelést rendelőintézetben vagy zárt gyógyintézetben kell foganatosítani.

(3) Ha az elkövetőt szabadságvesztésre ítélték, a kényszerelvonó-kezelést a büntetés végrehajtása alatt kell foganatosítani.

Az elkobzás

63. § (1) El kell kobozni azt a dolgot,

a) amelyet a büntett elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak, ha az az elkövető tulajdona, vagy egyébként is, ha az a közbiztonságot vagy a közrendet veszélyezteti;

b) amely a büntett elkövetése útján jött létre;

c) amelyet a büntett elkövetője a tulajdonostól vagy annak hozzájárulásával mástól az elkövetésért kapott.

(2) El kell kobozni azt a sajtóterméket is, amelyben a büntett megvalósult.

(3) Ha az elkobzást nem lehet elrendelni, vagy foganatosítani, az (1) bekezdés b) és c) pontja esetében az elkövető a dolog értékének megfizetésére kötelezhető.

(4) Az elkobzott dolog tulajdonjoga az elkobzást kimondó határozat jogerőre emelkedésével az államra száll.

(5) Ha az elkobzás előfeltételei fennállanak, azt akkor is el kell rendelni, ha az elkövető nem büntethető.

IV. FEJEZET

A BÜNTETÉS KISZABÁSA

A büntetés kiszabásának elvei

64. § (1) A büntetést - céljának (34. §) szemelött tartásával - a törvényben meghatározott keretek között úgy kell kiszabni, hogy igazodjék a büntett és az elkövető társadalomra veszélyességéhez, a bűnösség fokához, továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez.

(2) Halálbüntetést - az (1) bekezdésben meghatározott elvek figyelembevételével - akkor kell kiszabni, ha a büntetés célja más büntetéssel nem érhető el.

A bűnhalmazat és a halmazati büntetés

65. § Ha a bíróság az elkövető terhére ugyanabban az ítéletben több büntetést állapít meg (bűnhalmazat), valamennyi büntetért egy büntetést (halmazati büntetést) kell kiszabni.

66. § (1) A halmazati büntetést a bűnhalmazatban levő büntettek közül a legsúlyosabbra megállapított törvényi büntetési tétel alapulvételével kell kiszabni.

(2) Ha a törvény a bűnhalmazatban levő büntettek közül legalább kettőre szabadságvesztést rendel, a legsúlyosabb szabadságvesztés felső határa a felével emelhető, de nem haladhat meg húsz évet, és nem érheti el az egyes büntetésekre megállapított büntetések együttes tartalmát.

(3) Két vagy több olyan büntett találkozása esetében, amelyre a törvény súlyosabb büntetésként javító-nevelő munkát rendel, a (2) bekezdésben foglalt rendelkezést kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a halmazati büntetésként kiszabott javító-nevelő munka tartama nem haladhat meg két évet.

(4) A halmazati büntetésként kiszabott pénzbüntetés sem haladhatja meg a pénzbüntetésnek a 45. §-ban meghatározott legmagasabb összegét.

67. § (1) Mellékbüntetés kiszabásának bűnhalmazat esetében akkor van helye, ha a törvény a bűnhalmazatban levő bármelyik büntettre mellékbüntetés alkalmazását rendeli.

(2) A mellékbüntetés halmazati büntetés esetében sem haladhatja meg a törvényben meghatározott legmagasabb mértéket, illetőleg tartamot.

A büntetés enyhítése

68. § (1) A törvény Különös Részében megállapított főbüntetést - a (2) bekezdés keretei között - enyhíteni lehet, ha annak legkisebb mértéke - a

büntetés céljára, valamint a kiszabásánál irányadó körülményekre (64. §) figyelemmel - túl szigorú.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés alapján, ha a törvényben megállapított büntetési tétel legkisebb mértéke

a) tíz évi szabadságvesztés, ehelyett legalább öt évi szabadságvesztést,

b) öt évi szabadságvesztés, ehelyett legalább két évi szabadságvesztést,

c) két évi szabadságvesztés, ehelyett legalább hat hónapi szabadságvesztést,

d) hat hónapi szabadságvesztés, ehelyett rövidebb tartamú szabadságvesztést vagy javító-nevelő munkát,

e) hat hónapnál rövidebb szabadságvesztés, ehelyett legfeljebb egy évi javító-nevelő munkát vagy pénzbüntetést lehet kiszabni.

(3) Kísérlet és bűnségély esetében, ha a (2) bekezdés a)-d) pontjai értelmében kiszabható büntetés is túl szigorú, a bíróság a (2) bekezdés soron következő pontja alapján szabja ki a büntetést.

69. § Azokban az esetekben, amelyekben a törvény korlátlan enyhítést enged, a bíróság a büntetést bármely enyhébb büntetési nem legkisebb mértékében is kiszabhatja.

A büntetés végrehajtásának felfüggesztése

70. § (1) A bíróság az egy évet meg nem haladó szabadságvesztés vagy a pénzfőbüntetés végrehajtását felfüggesztheti, ha az elkövető személyi körülményeire - különösen előéletére -, valamint az elkövetett bűntettre figyelemmel a büntetés célja a büntetés végrehajtása nélkül is elérhető.

(2) Különös méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetében a bíróság kivételesen az egy évnél hosszabb, de két évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtását is felfüggesztheti.

(3) A pénzfőbüntetés végrehajtása az ítélet jogerőre emelkedésétől számított egy évi, az egy évnél nem hosszabb szabadságvesztés végrehajtása három évi, az egy évet meghaladó szabadságvesztés végrehajtása öt évi próbaidőre függeszthető fel.

(4) A felfüggesztés hatálya - amennyiben a bíróság másként nem rendelkezik - nem terjed ki a mellékbüntetésként kiszabott pénzbüntetésre.

(5) A büntetés végrehajtása nem függeszthető fel, ha

a) közügyektől eltiltást, kitiltást vagy kiutasítást alkalmaznak;

b) az elkövető a büntetett szabadságvesztés végrehajtásának a befejezése előtt vagy próbaidő alatt követte el;

c) az elkövetőt a büntett véghezvitelét megelőző öt éven belül szándékos bűntett miatt szabadságvesztésre ítélték, kivéve ha e büntetés végrehajtását felfüggesztették.

71. § A felfüggesztett büntetést végre kell hajtani, ha

- a) a próbaidő alatt megállapítják, hogy a büntetés végrehajtását a 70. § (5) bekezdésének b) vagy c) pontjában foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel;
b) az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűntett miatt szabadságvesztésre ítélik, vagy az ilyen bűntett miatt kiszabott javító-nevelő munkát szabadságvesztésre változtatják át.

Az összbüntetés

72. § (1) Ha az elkövetőt több szabadságvesztésre vagy több javító-nevelő munkára, illetve szabadságvesztésre és javító-nevelő munkára ítélték, a kiszabott büntetéseket összbüntetésbe kell foglalni.

(2) Összbüntetésbe csak olyan büntetések foglalhatók, amelyeket az összbüntetésbe foglaláskor még nem hajtottak végre. Ha azonban az elkövetőn több szabadságvesztést folyamatosan hajtanak végre, összbüntetésbe foglalásnak helye van akkor is, ha a büntetések egyikét még nem hajtották teljesen végre.

73. § (1) Azonos nemű büntetéseket ugyanolyan nemű összbüntetésbe kell foglalni.

(2) Az összbüntetést az egyes ítéletekben kiszabott büntetések alapul vételével kell megállapítani; az összbüntetés tartamának meg kell haladnia az egyes ítéletekben kiszabott súlyosabb büntetés tartamát, de nem érheti el a korábban kiszabott büntetések együttes tartamát, és nem haladhatja meg az illető büntetési nemnek a törvény Általános Részében megállapított legmagasabb mértékét.

(3) Ha azonban valamennyi bűntettet a legkorábban hozott ítélet jogerőre emelkedése előtt követték el, az összbüntetést olyan mértékben kell meghatározni, mintha valamennyi bűntettet egy eljárásban bírálták volna el, és azokra halmazati büntetést szabtak volna ki (66. §). Az összbüntetés ebben az esetben sem érheti el az egyes ítéletekben kiszabott büntetések együttes tartamát.

74. § (1) Több szabadságvesztés találkozása esetén a bíróság az összbüntetesként megállapított szabadságvesztés végrehajtását a 73. § (3) bekezdése esetében, és csak akkor függesztheti fel, ha a felfüggesztés feltételei fennforognak, és a korábban kiszabott valamennyi szabadságvesztés végrehajtását a bíróság már eredetileg is felfüggesztette. Ilyenkor az egyes ítéletekben meghatározott több próbaidő közül a leghosszabb tartamú az irányadó, és ez a legutóbb hozott ítélet jogerőre emelkedése napján kezdődik.

(2) Átváltoztatás folytán a pénzfőbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést nem lehet összbüntetésbe foglalni.

75. § (1) Szabadságvesztés és javító-nevelő munka összbüntetésbe foglalása esetében az összbüntetést szabadságvesztésben kell megállapítani.

(2) Szabadságvesztést javító-nevelő munkával akkor lehet összbüntetésbe foglalni, ha a szabadságvesztést végre kell hajtani. Az összbüntetésbe foglalásnál a javító-nevelő munkát, illetőleg annak még végre nem hajtott részét a 44. § (2) bekezdésében megállapított mértékben kell alapul venni.

(3) Átváltoztatás folytán a javító-nevelő munka helyébe lépő szabadságvesztést az összbüntetésbe foglalás szempontjából úgy kell tekinteni, mintha eredetileg is szabadságvesztést szabtak volna ki.

(4) Több javító-nevelő munka összbüntetésbe foglalásánál, ha az egyes ítéletekben a munkabérből levonás mértéke különböző, azt úgy kell meghatározni, hogy az nem lehet kisebb az egyes ítéletekben meghatározott legkisebb, és nem lehet nagyobb az ott szereplő legnagyobb mértéknél.

76. § (1) A külön ítéletekkel kiszabott mellékbüntetések összbüntetésbe nem foglalhatók. A pénzmellékbüntetés akkor sem foglalható összbüntetésbe, ha szabadságvesztésre változtatták át.

(2) Az egyes ítéletekkel kiszabott azonos nemű mellékbüntetések közül - a vagyonelkobzás és a pénzmellékbüntetés kivételével - csak azt kell végrehajtani, amely az elkövetőre nézve a leghátrányosabb.

Az előzetes fogvatartás beszámítása

77. § (1) A kiszabott szabadságvesztésbe vagy javító-nevelő munkába az előzetes fogvatartás idejét teljes egészében be kell számítani. A beszámításnál egy napi előzetes fogvatartás két napi javító-nevelő munkának felel meg.

(2) Az előzetes fogvatartással a bíróság a 47. § (2) bekezdésében foglalt átszámítás szerint megfelelő összeg erejéig a pénzbüntetést is lerovottnak nyilvánítja.

V. FEJEZET

MENTESÍTÉS A BÜNTETETT ELŐÉLETHEZ FÜZŐDŐ HÁTRÁNYOK ALÓL

A mentesítés hatálya

78. § (1) A mentesítés hatálya abban áll, hogy az elítélt a polgári jogi következmények kivételével mentesül azok alól a hátrányos következmények alól, amelyeket az elítéltetéshez jogszabály fűz.

(2) A mentesített személy büntetlen előéletűnek tekintendő, és nem tartozik számon adni olyan elítéltetéséről, amelyre nézve mentesítésben részesült.

(3) Amennyiben a mentesített személy újabb büntetést követ el, a bíróság súlyosbító körülményként veheti figyelembe olyan korábbi elítéltetését, amelyre nézve mentesítésben részesült.

A mentesítés módja

79. § Az elítélt mentesítésben részesülhet:

a) a törvény erejénél fogva,

- b) bírósági határozat alapján,
- c) kegyelem útján.

A törvényi mentesítés

80. § (1) A törvény erejénél fogva áll be a mentesítés hatálya:

- a) pénzfőbüntetés esetében, ha végrehajtását felfüggesztették, az ítélet jogerőre emelkedésének napján;
- b) pénzfőbüntetés esetében, ha végrehajtását nem függesztették fel, megfizetésének vagy a helyettesítő büntetés végrehajtása befejezésének, illetőleg végrehajthatósága megszűnésének napján;
- c) javító-nevelő munka esetében, a javító-nevelő munka, illetőleg a helyettesítő szabadságvesztés végrehajtása befejezésének vagy végrehajthatósága megszűnésének napján;
- d) szabadságvesztés esetében, ha végrehajtását felfüggesztették, és a próbaidő a büntetés végrehajtásának elrendelése nélkül ért véget, a próbaidő leteltének napján;
- e) egy évet meg nem haladó szabadságvesztés esetében, ha végrehajtását nem függesztették fel, a büntetés kiállítását, illetőleg végrehajthatóságának megszűntét követő öt év elteltével, feltéve, hogy ez idő alatt az elítélt újabb büntetést nem követett el. Újabb büntetést követése esetében a mentesítésre a 83. § rendelkezései irányadók.

(2) Az (1) bekezdés e) pontja esetében, ha a büntetést a IX. vagy X. Fejezetben meghatározott büntetést miatt szabták ki, a törvényi mentesítés a büntetés kiállítását, illetőleg végrehajthatóságának megszűnését követő tíz év elteltével áll be.

(3) Az (1) bekezdés d) pontja alapján beállott mentesítés hatályát veszti, ha a büntetést, amelynek végrehajtását felfüggesztették, utóbb végre kell hajtani.

A bírósági mentesítés

81. § (1) A bíróság az elítéltet - kérelemre - mentesítésben részesíti, ha erre érdemes, és attól a naptól számítva, amelyen az elítélt a szabadságvesztést kiállotta, illetőleg amely naptól kezdve annak végrehajthatósága megszűnt

- a) egy évet meghaladó, de öt évnél nem hosszabb szabadságvesztés esetében öt év,
- b) öt évet meghaladó, de tizenöt évnél nem hosszabb szabadságvesztés esetében tíz év,
- c) tizenöt évet meghaladó szabadságvesztés esetében tizenöt év már eltelt.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja esetében tíz év, b) pontja esetében tizenöt év a várakozási idő akkor, ha a büntetést a IX. vagy X. Fejezetben meghatározott büntetést miatt szabták ki.

(3) Az érdemesség elbírálásánál figyelembe kell venni az elítéltnak a főbüntetés kiállása óta folytatott életmódját, továbbá azt, hogy - amennyiben erre módja volt - jóvátette-e a cselekményével okozott sérelmet.

A mentesítés egységessége

82. § Mellékbüntetés alkalmazása esetében az elítélt mindaddig nem mentesül, illetőleg nem mentesíthető, amíg a mellékbüntetések végrehajtása be nem fejeződött, vagy végrehajthatóságuk meg nem szűnt. Ez a rendelkezés a foglalkozástól eltiltásra nem vonatkozik.

Együttes mentesítés

83. § (1) Több elítélés esetében a mentesítés hatálya valamennyi büntetés vonatkozásában csak együttesen állhat be akkor, ha feltételei minden egyes büntetés tekintetében megvalósultak.

(2) Ha az elítéltet a törvényi mentesítés hatályának beállta előtt olyan büntetéssel sújtják, amely nem esik törvényi mentesítés alá, az együttes mentesítést csak a bíróság adhatja meg.

(3) Olyan szabadságvesztések találkozása esetén, amelyek végrehajtását nem függesztették fel, a várakozási idő tíz év, ha pedig valamelyik büntetés tizenöt évet meghalad, akkor tizenöt év.

A kegyelmi mentesítés

84. § A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az elítéltet kegyelemből mentesítésben részesítheti akkor is, ha a megelőző rendelkezések szerint ennek nincs helye.

VI. FEJEZET

A FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ KÜLÖN RENDELKEZÉSEK

...

VII. FEJEZET

A KATONÁKRA VONATKOZÓ KÜLÖN RENDELKEZÉSEK

Az elkövetők

103. § (1) A büntető törvény alkalmazásában a fegyveres erők tényleges állományú tagjain kívül katonának kell tekinteni a rendészeti testületek tagjait is, ha ezt külön törvény rendeli.

(2) A büntető törvénykönyvnek a megelőző Fejezetekben foglalt rendelkezéseit a katonákra a jelen Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(3) A 36. § (1) bekezdése és a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések (VI. Fejezet) a katonákra nem alkalmazhatók.

(4) Katonai büntettet tettesként csak katona követhet el.

A büntethetőséget kizáró ok

104. § (1) Nem büntethető a katona azért a cselekményért, amellyel előjárója szolgálati parancsát teljesítette. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a katona tudta, hogy a parancs végrehajtásával büntettet valósít meg.

(2) A parancsra elkövetett büntettért a parancsot adó előjáró a tettesre vonatkozó szabályok szerint felel, az alárendelt büntetése pedig - büntethetősége esetén - korlátlanul enyhíthető.

A büntethetőséget megszüntető ok

105. § Nem büntethető katonai büntett miatt az elkövető, ha a büntett törvényi büntetése egy évi szabadságvesztést nem halad meg, és a tettes tényleges szolgálati viszonyának megszűnése óta egy év már eltelt.

A büntett elbírálása fegyelmi jogkörben

106. § Olyan büntett miatt, amelynek a törvényi büntetése egy évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, a katonát büntetés helyett fegyelmi fenytéssel lehet sújtani, ha az eset összes körülményeire figyelemmel a büntetés célja ez úton is elérhető.

A szabadságvesztés végrehajtása fegyelmező zászlóaljban

107. § (1) A bíróság a sorállományú katonára három hónapnál hosszabb, de két évet meg nem haladó tartamban kiszabott szabadságvesztésnek fegyelmező zászlóaljban végrehajtását rendeli el, ha az elítélt hátralevő szolgálati idejére is figyelemmel a büntetés célja ez úton is elérhető.

(2) A fegyelmező zászlóalj katonai alakulat, amelyben a büntetés célját az elítéltek szabadságának elvonásával és szigorú katonai neveléssel biztosítják.

A szabadságvesztés végrehajtása katonai fogdában

108. § (1) A bíróság a katonára három hónapnál nem hosszabb tartamban kiszabott szabadságvesztésnek katonai fogdában végrehajtását rendeli el, ha a büntetés célja ez úton is elérhető.

(2) Javító-nevelő munka helyett katonával szemben egy hónaptól három hónapig terjedő szabadságvesztést kell kiszabni, és azt katonai fogdában kell végrehajtani.

A katonai mellékbüntetések

109. § A bíróság katonával szemben mellékbüntetésül - amennyiben közügyektől eltiltást nem szabott ki -

a) lefokozást,

b) rendfokozatban visszavetést,

c) a soron következő előléptetéstől kizárást is alkalmazhat.

A lefokozás

110. § A lefokozást akkor kell alkalmazni, ha az elkövető - az eset összes körülményeire tekintettel - a rendfokozat viselésére méltatlan.

A rendfokozatban visszavetés

111. § (1) A rendfokozatban visszavetést akkor kell alkalmazni, ha az elkövető cselekménye a rendfokozat tekintélyének sérelmével járt, de a lefokozás feltétele nem áll fenn.

(2) Visszavetésnek csak eggyel alacsonyabb tiszti, tiszthelyettesi, illetőleg tisztesi rendfokozatba van helye.

(3) A bíróság a visszavetéssel egyidejűleg az alacsonyabb rendfokozatban eltöltendő várakozási időt az erre előírt, vagy ennél rövidebb tartamban, de legalább egy évben állapíthatja meg.

A soron következő előléptetésből kizárás

112. § (1) Előléptetésből kizárást akkor kell alkalmazni, ha a hivatásos állományú elkövető - a rendfokozat tekintélyének veszélyeztetése nélkül - a soron következő előléptetésre méltatlan.

(2) A soron következő előléptetésből kizárás tartamát a bíróság egy vagy két évben állapíthatja meg, amely az elkövető rendfokozatára előírt várakozási idő leteltével veszi kezdetét.

A törvényi mentesítés

113. § (1) Ha a büntetést fegyelmező zászlóaljban, illetőleg katonai fogdában hajtják végre, az elítélt a végrehajtás befejezésének napján mentesül a büntetett előélethez fűződő hátrányok alól.

(2) A katonai mellékbüntetések (109. §) alkalmazása a törvényi mentesítés hatályának beálltát nem akadályozza.

VIII. FEJEZET

ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK

114. § E törvény alkalmazásában

hivatalos személy: *a)* az államhatalmi szerv tagja, a bíró, az ügyész, a társadalmi bíróság tagja; *b)* az államhatalmi vagy államigazgatási szervnél, bíróságnál, ügyészségnél szolgálatot teljesítő személy, akinek tevékenysége az alkalmazó szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik; *c)* a fegyveres erőknél, társadalmi szervezetnél, gazdasági vagy más szerveknél államigazgatási feladatot ellátó személy, továbbá a munkásőr és az önkéntes rendőr;

állami szerv: az államhatalmi és államigazgatási szervek, a bírói és az ügyészi szervek, az állam gazdálkodó szervei és mindennemű állami intézmény;

hozzátartozó: az egyeneságbeli rokon és annak házastársa, az örökbefogadó és a nevelőszülő, az örökbefogadott és a nevelt gyermek, a testvér, a házastárs, az

élettárs és a jegyes, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa;

bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy erre nézve megállapodik;

üzletszerűen követi el a büntettet, aki hasonló jellegű büntettek elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik;

háború idején elkövetés alatt az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély idejét is érteni kell;

termék a nyersanyag, a félgyártmány és a készáru; termény az állati vagy növényi termelvény, a termékkel és a terménnyel egy tekintet alá esik az élő állat, valamint a termelőeszköz is, akár ingó, akár ingatlan.

115. § E törvény alkalmazásában, eltérő rendelkezés hiányában,

visszaeső, akit a büntett elkövetését megelőzőleg szándékosan elkövetett ugyanolyan büntettért már szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés kiállításától vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb büntett elkövetéséig öt év még nem telt el;

fenyegetés: súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen;

fegyveresen akkor követik el a büntettet, ha az elkövető löfegyvert vagy robbanóanyagot tart magánál, felfegyverkezve pedig akkor, ha az elkövető az ellenállás leküzdésére vagy megakadályozása érdekében az emberi élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.

KÜLÖNÖS RÉSZ

...

XVII. FEJEZET

A KATONAI BÜNTETTEK

I. Cím

A katonai szolgálati kötelezettség elleni büntettek

Szökés

312. § (1) Aki abból a célból, hogy katonai szolgálatának teljesítése alól végleg kivonja magát, szolgálati helyét önkényesen elhagyja vagy attól távolmarad, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés

a) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntettet több katonával együttesen,

b) tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés vagy halál, ha a büntettet háború idején követték el.

(3) Aki több katonával szökés közös elkövetésében megállapodik, előkészület miatt egy évig, háború idején két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Külföldre szökés

313. § (1) Aki külföldre szökik (312. §), öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés vagy halál, ha a büntettet

a) fegyveresen,

b) több katonával együttesen,

c) a szolgálati ténykedés felhasználásával, vagy

d) háború idején követték el.

(3) Aki az (1) bekezdésben meghatározott büntetetre irányuló előkészületi cselekményt hajt végre, hat hónaptól öt évig, háború idején öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki hiteltérdemlő tudomást szerez arról, hogy külföldre szökés elkövetése készül vagy még le nem leplezett ily büntettet követtek el, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, jelentést nem tesz, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Önkényes eltávozás

314. § (1) Aki szolgálati helyéről önkényesen eltávozik vagy távolmarad, és távolléte huszonnégy órát meghalad, egy évig, háború idején hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés három évig, háború idején két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az önkényes távollét tartama hat napot meghaladott.

Kibúvás a katonai szolgálat teljesítése alól

315. § (1) Aki katonai szolgálatának teljesítésére testének megcsonkításával vagy egészségének megrongálásával magát véglegesen alkalmatlanná teszi, illetve abból a célból, hogy katonai szolgálatának teljesítése alól magát végleg kivonja, betegséget színlel vagy más fondorlatot használ, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel, háború idején tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy halállal büntetendő.

(2) Ha az (1) bekezdésben meghatározott cselekmény a katonai szolgálat teljesítése alól csupán időleges kibúvással járt, illetve erre irányult, a büntetés egy évig, háború idején hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés.

II. Cím

A függelemsértés

Zendülés

316. § (1) Aki több katonával együttesen az előjáró szolgálati parancsa, vagy általában a szolgálati rend vagy fegyelem ellen irányuló nyílt ellenszegülésben részt vesz, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő

a) a zendülés kezdeményezője, szervezője és vezetője;

b) a zendülés résztvevője, aki a zendülés során az előjáró ellen, vagy az ellenszegüléssel szemben fellépő más személy ellen erőszakos cselekményt követett el.

(3) Tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy halállal büntetendő

a) a zendülés kezdeményezője, szervezője és vezetője, ha az ellenszegülés különösen súlyos következményekre vezetett;

b) a zendülés résztvevője, akinek a zendülés során elkövetett cselekménye másnak halálát okozta, vagy egyéb különösen súlyos következményre vezetett.

(4) Háború idején a büntetés az (1) bekezdés esetében öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés, a (2) és (3) bekezdés esetében, valamint, harchelyzetben az (1) bekezdés esetén is, tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés vagy halál.

(5) Az (1) bekezdés esetében a büntetés korlátlan enyhítésének van helye azzal az elkövetővel szemben, aki az ellenszegülést önként, vagy a hatóság felszólítására abbahagyta.

(6) Aki zendülésre irányuló előkészületi cselekményt hajt végre, hat hónaptól öt évig, háború idején vagy harchelyzetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(7) Aki a tudomására jutott zendülés előkészületét vagy elkövetését tőle telhetőleg megakadályozni, és a hatóságnak késedelem nélkül feljelenteni elmulasztja, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Parancs iránti engedetlenség

317. § (1) Aki a szolgálati parancsot nem teljesíti, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól öt évig, háború idején két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az engedetlenség

a) más alárendeltek jelenlétében a szolgálati parancs teljesítésének kifejezett megtagadásával vagy egyéb sértő módon történt;

b) a szolgálatra vagy fegyelemre jelentős hátránnyal vagy annak veszélyével járt.

(3) Aki a harci parancsot nem teljesíti, tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy halállal büntetendő.

(4) Aki a büntettet gondatlanul követi el, a (2) bekezdés *b)* pontjában meghatározott esetben egy évig, háború idején vagy harc helyzetben három évig, a (3) bekezdés esetében pedig hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Előjáró és szolgálati közeg elleni erőszak

318. § (1) Aki az előjáróval, illetve szolgálati ténykedése közben a feljebbvalóval, az őrral vagy más szolgálati közeggel szemben erőszakot alkalmaz vagy azzal fenyeget, avagy tetteges ellenállást tanúsít, hat hónaptól öt évig, háború idején két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig, háború idején öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a büntettet fegyverrel vagy többen együttesen követték el;

b) a büntett egyszersmind valamely szolgálati parancs iránti engedetlenségben állott;

c) a büntetből testi sérülés, illetőleg a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány vagy annak veszélye származott.

(3) A büntetés öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntett a sértett halálát okozta.

(4) A büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés vagy halál, ha

a) a büntett szándékos emberölést is megvalósított, vagy

b) a büntettet harc helyzetben követték el.

Szolgálati tekintély megsértése

319. § (1) Aki előjárója, illetve szolgálati ténykedése közben a feljebbvalója, az őr vagy más szolgálati közeg tekintélyét megsérti, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntettet

a) feltűnően durván,

b) más katonák előtt vagy egyébként nyilvánosan követték el.

Bűjtogatás

320. § (1) Aki katonák között az előjáró, a szolgálati parancs, vagy általában a szolgálati rend vagy a fegyelem iránt elégedetlenséget szít, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a bűjtogatást szolgálati feladat ellátása során követték el;

b) a bűjtogatásból a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány származott.

III. Cím

Az előjárói büntettek

Alárendelt megsértése

321. § (1) Aki alárendeltjét emberi méltóságában megsérti, hat hónapig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntett

a) feltűnően durván vagy aljas indokból,

b) ugyanazon személy sérelmére folytatólagosan,

c) több alárendelt sérelmére követték el.

(3) A büntetés hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a (2) bekezdés szerint minősülő büntett

a) súlyos testi vagy lelki gyötrelmet, avagy

b) testi sértést okozott, vagy

c) a büntetből a szolgálatra jelentős hátrány származott.

Visszaélés előjárói hatalommal

322. § Aki alárendeltjét előjárói hatalmának túllépésével, vagy egyébként jogellenesen

a) fegyelmi fenytéssel sújtja,

b) panaszjogának gyakorlásában korlátozza,

c) járandóságában megrövidíti vagy anyagilag megterheli,

d) magáncélra igénybe veszi,

e) a többiekhez képest előnyösebb vagy hátrányosabb bánásmódban részesíti,

- amennyiben súlyosabb büntett nem valósult meg - egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Előjárói gondoskodás elmulasztása

323. § (1) Aki előjárói kötelességét megszegve az alárendeltjének anyagi ellátására vagy fenyegető veszélytől megóvására, illetőleg megmentésére szükséges intézkedést elmulasztja, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól öt évig, háború idején vagy harchelyzetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetből a szolgálatra vagy fegyelemre jelentős hátrány származott.

(3) Aki a büntettet gondatlanul követi el, az (1) bekezdés esetében hat hónapig, a (2) bekezdés esetében - az ott tett megkülönböztetés szerint - egy évig, illetve három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Előjárói intézkedés elmulasztása

324. § (1) Aki előjárói kötelességét megszegve

a) alárendeltjének kötelességteljesítésre való kényszerítésére,

b) az alárendelt kötelelességzése vagy bűncselekménye esetén annak megakadályozására, illetve a törvényes felelősségrevonásra, vagy

c) a szolgálati rendet, a fegyelmet, illetve a közbiztonságot fenyegető zavar leküzdésére szükséges intézkedést elmulasztja,

egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól öt évig, háború idején vagy harchelyzetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetből a szolgálatra, a fegyelemre vagy a közbiztonságra jelentős hátrány származott.

(3) Aki a büntettet gondatlanul követi el, az (1) bekezdés esetében hat hónapig, a (2) bekezdés esetében - az ott tett megkülönböztetés szerint - egy évig, illetve három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ellenőrzés elmulasztása

325. § (1) Aki előjárói köteletségét megszegve, alárendeltjét, szolgálati köteletségének teljesítésében nem ellenőrzi, és ebből a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány származott, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól öt évig, háború idején vagy harchelyzetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetből

a) a szolgálatra vagy a fegyelemre különösen nagy hátrány, vagy

b) súlyos anyagi kár származott.

(3) Aki a büntettet gondatlanul követi el, az (1) bekezdés esetében hat hónapig, a (2) bekezdés esetében - az ott tett megkülönböztetés szerint - egy évig, illetve három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

IV. Cím

A szolgálati büntettek

Órutasítás megszegése

326. § (1) Aki őrszolgálatban a szolgálat ellátására vonatkozó általános vagy különös rendelkezéseket megszegi, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól öt évig, háború idején vagy harchelyzetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetből a szolgálatra jelentős hátrány vagy annak veszélye származott.

(3) A büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés vagy halál, ha az (1) bekezdés szerint minősülő büntettet harchelyzetben követték el, és abból különösen nagy hátrány származott.

(4) Aki a büntettet gondatlanul követi el, a (2) bekezdés esetében - az ott tett megkülönböztetés szerint - egy, illetve három évig, a (3) bekezdés esetében hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Készenléti szolgálat szabályainak megszegése

327. § (1) Aki ügyeleti, rendészeti, készségi, futár vagy más készenléti szolgálatban az annak ellátására vonatkozó rendelkezéseket megszegi, hat hónapig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés három évig, háború idején hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetből a szolgálatra jelentős hátrány vagy annak veszélye származott.

(3) A büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés vagy halál, ha az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt harchelyzetben követték el, és abból különösen nagy hátrány származott.

(4) Aki a büntetést gondatlanul követi el, a (2) bekezdés esetében - az ott tett megkülönböztetés szerint - egy, illetve három évig, a (3) bekezdés esetében pedig hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Kibúvás a szolgálati feladat ellátása alól

328. § (1) Aki fontos szolgálati feladat ellátása alól magát leittasodással vagy fondorlattal kivonja, illetőleg arra képtelenné teszi, hat hónapig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés három évig, háború idején hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetből a szolgálatra jelentős hátrány vagy annak veszélye származott.

Jelentési kötelezettség megszegése

329. § (1) Aki fontos szolgálati ügyben valótlan jelentést tesz, vagy szolgálati köteletségét megszegve kellő időben jelentést nem tesz, hat hónapig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés három évig, háború idején vagy harchelyzetben hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetből a szolgálatra jelentős hátrány származott.

Visszaélés a szolgálati hatalommal

330. § (1) Aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon, illetőleg magának vagy másnak jogtalan előnyt szerezzen, szolgálati hatalmával vagy helyzetével visszaél - amennyiben súlyosabb büntet nem valósult meg -, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés három évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetből jelentős hátrány származott.

V. Cím

A harcképességet veszélyeztető büntettek

Harchelyzetben elkövetett parancsnoki köteleességszegés

331. § Aki parancsnoki köteleességének megszegésével harchelyzetben

- a) az alája rendelt fegyveres erőt az ellenségnek megadja vagy elfogatni engedi,
 - b) a reábízott fontos harcállást, berendezést, harceszközt vagy más hadianyagot kényszerítő szükség nélkül megsemmisíti, vagy az ellenségnek használható állapotban átengedi, vagy
 - c) egyébként nem fejt ki az ellenséggel szemben azt az ellenállást, amelyre képes,
- tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy halállal büntetendő.

Kibúvás a harci kötelesség teljesítése alól

332. § Aki harci kötelességének teljesítése alól

- a) szolgálati helyének önkényes elhagyásával, elrejtőzéssel vagy megfutamodással,
 - b) harcképtelenség szándékos előidézésével, színlelésével vagy más fondorlattal,
 - c) harceszközének elhagyásával, megrongálásával vagy alkalmazásának elmulasztásával,
 - d) az ellenségnek önkéntes megadással, vagy
 - e) szolgálati kötelességének egyéb súlyos megszegésével kivonja magát,
- tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy halállal büntetendő.

Harci szellem bomlasztása

333. § (1) Aki háború idején vagy harc helyzetben katonák között elégedetlenséget szít, kishitúséget kelt vagy riasztó hírt terjeszt, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntett

- a) harc helyzetben más katonák engedetlenségét vagy egyéb kötelességszegését váltotta ki,
- b) a szolgálatra más jelentős hátránnyal járt.

Harckészültség veszélyeztetése

334. § (1) Aki az alakulat harckészültségét közvetlenül veszélyezteti azáltal, hogy

- a) szolgálati kötelességének megszegésével nem gondoskodik a szükséges fegyverzet, harci felszerelés vagy más hadianyag biztosításáról vagy készletének megóvásáról,
 - b) fontos fegyverzeti vagy egyéb harci felszerelési tárgyat, avagy más fontos hadianyagot jogtalanul megsemmisít, használhatatlanná tesz vagy rendeltetésétől egyéb módon elvon,
- hat hónaptól öt évig, háború idején vagy harc helyzetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, háború idején vagy harc helyzetben tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés vagy halál, ha a büntetből a szolgálatra különösen nagy hátrány származott.

(3) Aki a büntetést gondatlanul követi el, egy évig, a (2) bekezdés esetében - az ott tett megkülönböztetés szerint - három, illetve hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

VI. Cím

A nemzetközi hadijogot sértő büntettek

Polgári lakosság elleni erőszak

335. § (1) Aki a hadművelleti vagy megszállt területen a polgári lakossághoz tartozó személlyel szemben erőszakot alkalmaz vagy hatalmával más módon súlyosan visszaél - amennyiben súlyosabb büntet nem valósult meg -, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a hadművelleti vagy megszállt területen a lakosság vagyonát fosztogatja, katonai szükség nélkül pusztítja, illetve jogtalan szolgáltatás kikényszerítésével vagy más módon súlyosan megkárosítja, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetett

a) három vagy több személy együttesen követte el;

b) fegyver használatával követték el.

Harc téri fosztogatás

336. § (1) Aki a harctéren az elesetteket, sebesülteket vagy betegeket fosztogatja, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetett

a) három vagy több személy együttesen követte el;

b) erőszak alkalmazásával követték el.

Fegyverszünet megszegése

337. § (1) Aki a fegyverszünet feltételeit megszegi, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntetett különösen súlyos következményekre vezetett.

Hadikövet elleni erőszak

338. § (1) Aki az ellenség hadikövetét vagy annak kísérőjét bántalmazza, jogtalanul visszatartja, vagy ellene más erőszakot alkalmaz - amennyiben súlyosabb büntet nem valósult meg -, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a hadikövetet vagy kísérőjét megöli, tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy halállal büntetendő.

Durva bánásmód hadifogollyal szemben

339. § (1) Aki a hadifogollyal szemben durva bánásmódot tanúsít, vagy a köteles gondoskodást elmulasztja - amennyiben súlyosabb büntetés nem valósult meg -, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a büntettet

a) rendszeresen,

b) különös kegyetlenséggel,

c) sebesült vagy beteg hadifogollyal szemben követték el.

ZÁRÓ RENDELKEZÉS

340. § E törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti intézkedésekről külön jogszabály rendelkezik.